

ΕΓΓΡΑΦΑ

ΔΙΑΜΕΙΦΘΕΝΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ Υ. ΠΥΛΗΣ

ΚΑΙ ΤΟΥ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ

ΚΑΙ ΤΩΝ

ΒΕΡΑΤΙΩΝ ΤΩΝ ΣΧΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ.

ΤΕΡΤΕΣΤΗ

Τύποις τοῦ ἀνατυπογραφικοῦ Λόγδ.

1890

ΕΓΓΡΑΦΑ

ΔΙΑΜΕΙΦΘΕΝΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ Υ. ΠΥΛΗΣ

ΚΑΙ ΤΟΥ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ

ΚΑΙ ΤΩΝ

ΒΕΡΑΤΙΩΝ ΤΩΝ ΣΧΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ.

ΤΕΡΓΕΣΤΗ

Τύποις τοῦ ἀνατρογγυτικοῦ Λόγδ.

1890

ΑΦΑ9773

ΣΥΝ ΤΗ ΣΥΝ ΤΕΤΡΑΡΧΕΙΟΥ

ΕΠΙΤΡΑΧΕΙΟΥ

Editrice la Redazione della „Nea Imera“ in Trieste.

Α΄.

**ΤΑΚΡΙΡΙΟΝ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. Υ. ΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΝ.**

Υψηλότητα,

Ἐσχον πρότρίτα τὴν τιμὴν ὅπως ἐπισκεφθῶ τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα καὶ θερμῶς παρακαλέσω νὰ ἀποστείλῃ ὅσον τάχιστα ὃν πρὸ πολλοῦ ὑπεσχέθη τεσερὲν ἀφορῶντα τὸ προνομιακὸν ζήτημα, ὅπερ ἂν καὶ οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἐπεβραβεύθη τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐχ ἦττον ἐτέθη καὶ αὖθις ὑπὸ συζήτησιν ἀπειλοῦσαν, ὡς μὴ ὄφελε, γενικὴν ἀνατροπὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, διότι δὲν πρόκειται ἢ διαμυσιβήτησις τῆς ἀρμολιότητος δίκης, διαθήκης, ἢ διατροφῆς καὶ ἄλλων, ἀλλ' ἢ ἄρδην ἐκρίζωσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν δικαίων· διὰ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ συζυγικαῖς διαφοραῖς ἐν μέσῃ τῇ πρωτεύουσῃ ὑπὸ τοῦ μεχρημέ πρὸς διᾶζευσιν διεξήγοντο, καὶ γάμου τὸ ἔγκυρον μεθ' ὅλας τὰς ἐντόνους διαμαρτυρίας μου ὑπὸ τοῦ Σεῖχουλισταμάτου ἀπεφασίζετο, καὶ σχολαί, διότι διετέλουν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν τοῦ Πατριαρχείου, ὡσανεὶ ἔπαυσεν ἀπ' αὐτοῦ πᾶσα ἐμπιστοσύνη, ἐκλείσθησαν καὶ κλείονται, καὶ διδάσκαλοι εἰς τὸ στρατοδικεῖον παραπέμπονται, διότι ὑπέικον ὡς ἀνέκλιθεν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ. Χάρις ὅμως τῇ Σεβ. Κυβερνήσει, ἥτις κατανοήσασα τὸ σπουδαῖον λάθος, ἐν ᾧ ὠθεῖτο νὰ πνιγῇ ἢ ὑπαρξῆς τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, διέλυσεν αὐτὸ ἐν ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ, καθ' ᾧ μοι εἶπεν ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης, ὑποσχεθεῖσα νὰ διαβιβάσῃ μοι τὴν ὑψηλὴν Ἐκείνου ἀπόφασιν δι' ἐπισήμου Αὐτῆς τεσερὲ καὶ οὕτω προλάβῃ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον τῆς παραλυσίας τοῦ κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας, δηλαδὴ τῶν Πατριαρχείων. Ἄλλ' αἴφνης καὶ παρ' ἐλπίδα, ἀντὶ τῆς ἐπιδόσεως τοῦ τοιοῦτου τεσερὲ, ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης ἔθηκε καὶ αὖθις ἐπὶ τοῦ τάπητος τὸ πρὸ πολλοῦ λελυμένον ζήτημα τῆς ἀποστολῆς δηλαδὴ ἀρχιερέων τοῦ καλουμένου ἐξάρχου εἰς χώρας ὀρθοδόξους, μέτρον τι συμβιβασμοῦ ἐπιζητούσα. Ἀποφεύγων τὴν ἀφήγησιν τῶν λεπτομερειῶν, καθόσον πρόκειται περὶ λελυμένου ζητήματος, παραπέμπω τὴν Ὑμ. Ὑψηλότητα εἰς τὰ ἐκτενῆ περὶ τούτου τακρίρια τῶν προκατόχων καὶ ἐμοῦ. Λέγω δὲ ἐν δυσὶ λέξεσιν ὅτι ὁ ἐξάρχος λεγόμενος, ὡς ἐξάρχος μὴ ἀνήκων εἰς Ἐκκλησίαν, παρ' ἧς ἔδει νὰ ἐξαρτᾶται, δὲν ὑφίσταται, οὐδὲ δύναται νὰ στηρίζεται ἐπὶ τοῦ παρὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ θέσμιμα ἐκδοθέντος ὑπὸ ἡμερ. 1286 8 ζηλιχιστῆ ὑψηλοῦ Φιρμανίου, καὶ διότι ἕνεκα τῆς συστάσεως τῆς

*

βουλγαρικής Ἡγεμονίας τοῦτο οὐσιωδῶς μεταβλήθη, καὶ διότι αὐτὸς οὗτος ὁ ἔξαρχος ἐπιδιώκων, ὡς ὠμολόγησεν, ἐθνικὴν ἐνότητά, πάντας τοὺς ἄλλους τοῦ ρηθέντος Φιρμανίου προλαβὼν κατεπάτησε, κατὰδὲ ἄλλοις γενόμενος ὅτι ἐν ἐκκλησιαστικαῖς ἀπαιτήσεσιν, ἅς προβάλλει, πολιτικὸν σκοπὸν μηχανουργεῖται, ἐξαπατῶν οὕτω τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐμπαίζων τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν. Ὁ ἔξαρχος, Ὑψηλότητε, ὁ ζητῶν τὴν ἀποστολὴν ἀρχιερέων αὐτοῦ εἰς χώρας ὀρθοδόξων, πρέπει νὰ ὠμολογήσῃ, ἢ ὅτι ἀπεσχίσθη τῆς ἡμετέρας ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ τότε σὺν τῇ μεταβολῇ τοῦ σχήματος, ἵνα μὴ παραπλανᾶται ἢ συνειδησῆς τῶν ὀρθοδόξων, καὶ τοῖς παρομαρτοῦσιν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι, δύναται ἐλευθέρως νὰ ζητῇ τὴν ἐξάσκησιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ καθηκόντων· ἢ ὅτι εἶναι ὀρθόδοξος, καὶ τότε δεῖται νὰ σέβηται τοὺς ἱεροὺς νόμους καὶ Κανόνας τῆς Ὀρθοδοξίας· ἄλλως δουραχίαν ἐπιζητῶν ἐν τῷ περιβάλλοντι τῆς Ὀρθοδοξίας ὁ αὐτοκαλούμενος ἔξαρχος τὴν παραλυσίαν αὐτῆς ἐπιδιώκει. Αὕτη εἶναι ἡ κατ' ἡμᾶς λύσις τῶν ἀκαταλόγιστων ἀπαιτήσεων αὐτοῦ.

Ἐὰν δὲ κατόπιν τῆς τοιαύτης διαφωτίσεως καὶ διαβεβαιώσεως ἡμῶν ὅτι κατ' οὐδὲν δυνάμεθα περαιτέρω νὰ προβῶμεν, ἢ Σεβαστῇ Κυβέρνῃς ἐξακολουθεῖ ἀξιοῦσά τι πλεῖον, τοῦτο ὑπερβαίνον τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἀνήκει μὴ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, εἰς τὴν συγκαλέσειν τῆς ὁποίας εἰμὶ πρόθυμος ἅμα τῇ ὑψηλῇ ἐπινεύσει.

Ὑψηλότητε ὡσεὶ μὴ ἤρκει ἢ ἐκ τῆς καὶ αὐθις ἀνακινήσεως τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος ἐπελθούσα παραλυσία εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν, ἣν μόλις συγκρατῶ ἐπὶ τῇ ρητῇ διαβεβαιώσει τῆς Ὑμ. Ὑψηλότητος ὅτι, συνεπεία ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ἐδικαιώθημεν καὶ αὐθις, ἐπιπροστίθεται πρὶν ἢ λάβω τὸν ἐπὶ τούτου ἐπαγγελθέντα μοι τεσκερὲν ἢ ἀναθεώρησις τοῦ πρὸ πολλοῦ λελυμένου ζητήματος τῆς ἀποστολῆς δηλ. ἀρχιερέων τῆς Βουλγαρικῆς ἐξαρχίας εἰς ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐχούσας τοὺς νομίμους καὶ κανονικοὺς αὐτῶν ἀρχιερεῖς. Ἐχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὴν ἐπαπειλουμένην τελείαν καταστροφὴν τῆς ἐμπεπιστευμένης μοι Ἐκκλησίας ἀφ' ἑνὸς, ἀφ' ἑτέρου συναισθανόμενος τὴν μεγίστην, ἣν φέρω εὐθύνην, εὐσεβάστως ὑποβάλλω καὶ παρακαλῶ ὅπως ἢ Ὑμ. Ὑψηλότης εὐχεστηθεῖσα ἀποστείλῃ ὃν ὑπεσχέθη μοι τεσκερὲν τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος, ἀποκρούσῃ δὲ διὰ ὑψηλῆς ἀποφάσεως ἅπαξ διὰ παντὸς τὴν ἀντικανονικὴν καὶ ἔκνομον ἀπαίτησιν τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, ἐκτὸς ἂν καὶ πολιτικῶς κηρυχθῇ σχισματικὴ, ἢ ἐπιτρέψῃ τὴν συγχρότησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ δηλώσῃ μοι διὰ τεσκερέ· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θὰ ἀναγκασθῶ νὰ παραιτηθῶ ὀριστικῶς καὶ εὐχρημικῶς εὐρεθῇ διάδοχος καταλληλότερος νὰ ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν Ἐκκλησίας καταληγούσης εἰς διάλυσιν. Παρακαλῶ ὅπως ἔχω ταχέϊαν τὴν ἀπάντησιν.

Τῆ 22 Ἰουνίου 1890.

Β'.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΑΚΡΙΡΙΟΝ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. ΥΨ. ΤΟΝ ΠΡΟΫΠΟΥΡΓΟΝ.

Ὑψηλότητε,

Ἐπειδὴ ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεντεύξει ἢ Ὑμ. Ὑψηλότης εὐχεστηθῆναι νὰ μοι ἀναγγείλῃ μεταξὺ ἄλλων ὅτι οἱ σχισματικοὶ Βούλγαροι εἰσὶ διατεθειμένοι εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ σχήματος καὶ ἐπειδὴ μετ' ἐπιτάσεως διαδίδουσιν ὅτι ἐκδίδονται ὁσονοῦπω τὰ αἰτούμενα βεράτια, διὰ ταῦτα προάγομαι νὰ ὑποβάλλω τῇ Ὑμ. Ὑψηλότητι, ὅπερ δὲν διέφυγε πάντως καὶ τὴν δεξυτέρειαν Αὐτῆς, ὅτι διὰ μὲν τὴν ἀλλαγὴν τοῦ σχήματος, ἣτις ἐστὶν ἐνδειξις τῆς ἐκ μέρους αὐτῶν ἀποδοχῆς τοῦ σχίσματος, δεόν νὰ προηγηθῇ συνεννόησις μεταξὺ Πατριαρχείων καὶ Ὑψ. Πύλης πρὸς καθορισμὸν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ εἴδους αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπαιτουμένην διάκρισιν ἀπὸ τοῦ σχήματος τῶν ὀρθοδόξων. Κατὰ συνέπειαν ἀνάγκη νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ ἡ ἰδιότης αὐτῶν ἐν τοῖς ἐκδοθησομένοις τυχόν βερατίοις, ὅτι δηλ. εἰσὶ σχισματικοὶ ἀρχιερεῖς τῶν παραδεχομένων τῷ σχίσματι Βουλγάρων, καθόσον, ὡς γνωστὸν, ὑπάρχουσι καὶ Βούλγαροι ὀρθόδοξοι, ἀγνωρίζοντες τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν κατὰ τόπους μητροπολιτῶν αὐτοῦ. Θεωρῶ δὲ περιττὸν νὰ ὑποδείξω τῇ Ὑμ. Ὑψηλότητι ὅτι ἄνευ τῶν ἀνωτέρω ἀπαραιτήτων ἔρων κατ' οὐδένα τρόπον ἐστὶ δυνατὴ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου, ἀλλὰ μᾶλλον θὰ προκαλέσῃ περιπλοκὴν καὶ γενικὴν σύγχυσιν καὶ ταραχὰς μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Αὐτοκρατορίας, ὧν αἱ συνέπειαι προβλέπονται σοβαραὶ καὶ αἵτινες ἀναντιρρήτως παρῆξουσι πράγματα τῇ Κυβερνήσει.

Τῆ 6 Ἰουλίου 1890.

Γ.

**ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. Α. Μ.
ΤΟΝ ΣΟΥΛΤΑΝΟΝ.**

Ὁ Ὑψιστος τῆν Ὑμ. Μεγαλειότητα, τὸν τρισέβαστον ἡμῶν κυριάρχην καὶ εὐεργέτην, τὸ κόσμημα τοῦ ἐνδόξου Θρόνου τῶν μεγάλων Σουλτάνων καὶ Χαλιφῶν, τὸν φιλοδίκαιον καὶ φιλόλαον ἡμῶν Ἀνακτα, Γαζή Σουλτάν Ἀβδούλ Χαμίτ Χάν Β' Αὐθέντην ἡμῶν, διατηροίη ἐπὶ μήκιστον ἐπὶ τοῦ Σεπτοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Αὐτοῦ Θρόνου.

Μεγαλειότατε,

Μετὰ βαθέος σεβασμοῦ καὶ κατωδύνου ψυχῆς προσέρχομαι ἐνώπιον τοῦ Θρόνου τῆς Βασιλείας, τῆς πηγῆς τῶν χαρίτων, ὅπως λάβω τὸ βάλσαμον τῆς Θεραπείας, ὅπερ πάντες οἱ λαοὶ, χάριν καὶ ἔλεος καὶ δικαιοσύνην ζητοῦντες, ἀείποτε ἀφθονοῦν ἀπήλαυσαν παρὰ τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος τῆς δικαίως ἀπεικονιζούσης τὴν θείαν δικαιοσύνην. Μεγαλειότατε! Δεύτερον ἔτος ἤδη διατρέχω τῆς σκληρᾶς δοκιμασίας, καθ' ἣ ἀγνοῶ τί παθοῦσα ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος τίθησιν ἐν ἀμφιβόλῳ καὶ αὔθις τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν ἐκεῖνα δίκαια, ἅτινα καὶ διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 20 μαρτίου 1306 (1890) ταπεινοῦ ταχυρίου μου ὑπέβαλον πρὸς τὴν Ὑμ. Μεγαλειότητα, καὶ ἅτινα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς σὺν τῇ συστάσει τῆς Θεοσώστου Αὐτοκρατορίας συγγωνευθέντα ἐσεβάσθησαν ὑπὸ τσοσούτων αἰώνων καὶ ἐπεκυρώθησαν μέχρι σήμερον διαδοχικῶς ὑπὸ τῶν ἐνδόξων προκατόχων Σου, παρὰ δὲ τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος πρὸ πενταετίας ἐπεβραβεύθησαν, τὰ δίκαια ἐκεῖνα, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν δύναται ἡ Ἐκκλησία τοῦ πιστοῦ καὶ ἀφωσιωμένου λαοῦ Σου τῶν Ῥωμίων νὰ ὑπάρχη, τὰ δίκαια ἐκεῖνα, ὧν ἡ ὑπαρξίς διαιωνίζει μὲν τὴν εἰρηνικὴν συμβίωσιν τοῦ ἔθνους μου, ἀναλλοίωτον δὲ σώζει τὴν ἀφωσίωσιν αὐτοῦ πρὸς τὸ Κράτος, ἐνῶ ἀπλῆ σκέψις ἀκρωτηριασέως τινος οὐ μόνον οὐδὲν προσπορίζει κέρδος, ἀλλὰ καὶ σύγχυσιν ἀκαταλόγιστον προξενεῖ, οἷαν ἐπήνεγκεν ἀπὸ τινος χρόνου καθορυβήσασα τὸν φιλήσυχον λαόν Σου· διότι καὶ συζυγικῶν διαφορῶν τῆς δίκης ἐπελήφθησαν οἱ μεχρημέδες, καὶ γάμου τὸ ἔγκυρον ἐν τῷ Σεῖχουλισλαμάτῳ ἀπεφασίσθη, καὶ σχολεῖα ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Πατριαρχείου διατελοῦντα κλείονται, καὶ διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι ὑπὸ Στρατοδικεῖου εἰς φυλακίσεις

πολυμήνους καταδικάζονται, καὶ διοικηταὶ μετὰ στρατιωτικῆς δυνάμεως ἀντι-καθιστῶντες τοὺς ἀρχιερεῖς εἰς παῦσιν καὶ διορισμὸν ἐπιτρόπων ἐκκλησιῶν προβαίνουνσι καὶ τὰ λοιπὰ. Ταῦτα δὲ συμβαίνουνσι καθ' ἕν χρόνον ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος κατιδοῦσα τὴν ἀνάγκην καὶ τὸ χρησίμον τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀπ' αἰώνων ἡμῶν δικαίων διεβεβαίου ἐπιστήμως μετὰ ὄριμον μελέτην, νεύσει τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος, ὅτι θὰ ἐξακολουθῶσιν ὑπάρχοντα ὡς μέχρι τοῦδε. Ἀλλὰ πρὶν ἢ καταπαύσῃ ὁ δωρεὰν προκύψας ἐκ τούτου σάλος ἕτερον δεινὸν παρουσιάζεται, ἡ ἀπαίτησις μερίδος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ λεγομένου ἐξάρχου τῶν Βουλγάρων, λαοῦ, ὅσον ἀγνώμονος πρὸς τὴν Ὑμετέραν Θεοστήρικτον Βασιλείαν, τοσοῦτον ἀχαρίστου καὶ πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, παρ' ἧς ἀποσχισθεῖς, καὶ πῆξας ἰδιαιτέραν Ἐκκλησίαν, ἐννοεῖ τὴν νέαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν νὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἐντὸς τῆς ἡμετέρας· καὶ ἐνῶ δὲν εἶναι τοῦ λοιποῦ ὀρθόδοξος ἀπαιτεῖ νὰ λάβῃ Αὐτοκρατορικὰ βεράτια ὀρθοδόξων ἐπισκόπων καὶ τοιοιτοτρόπως οὐ μόνον νὰ ἐμπαίξῃ τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἀφ' ἧς ἀπεσχίσθη, ἀλλὰ καὶ νὰ φέρῃ σύγχυσιν τῶν λαῶν καὶ ἀλληλομαχίαν διὰ τῆς ὑπάρξεως δύο ὀρθοδόξων ἐπισκόπων εἰς ἕν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος, ὅπερ ἀδυνατούμεν νὰ παραδεσθῶμεν, ὡς ἀντιθρησκευτικόν, ὑπεύθυνοι ὄντες ἀπέναντι ἕλης τῆς ὀρθοδόξιας, πρὸς ἣν ἐσμὲν ἠναγκασμένοι νὰ ἀπολογηθῶμεν· ἐνῶ δύναται διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ σχήματος καὶ τῆς σημειώσεως ἐν τοῖς Αὐτοκρατορικοῖς βερατίοις ὅτι εἰσὶ σχισματικοὶ ἐπίσκοποι νὰ τελῶσι τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα, ἀπαλλάσσοντες καὶ τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν τῆς δεινῆς θέσεως, καὶ ἡμᾶς τῆς εὐθύνης, καὶ τὰς σοβαρὰς προλαμβάνοντες συνεπειὰς τοῦ δικαίως ἐξηγριωμένου ὑπὸ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος λαοῦ, ἄλλως φίλησύχου.

Ταῦτα ὑποβάλλων προσπίπτω εἰς τοὺς πόδας τῆς Ὑμετ. Χαριτοβρύτου Μεγαλειότητος, καὶ θερμότατα παρακαλῶ ὅπως στρέψουσα τὰ εὐεργετικὰ αὐτῆς βλέμματα ἐπὶ τῆς ἀναξιοπαθούσης ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἧς τὴν διεύθυνσιν ἐνεπιστεύθη μοι, καὶ τοῦ πιστοῦ λαοῦ Αὐτῆς, εὐδοκήσῃ νὰ διατάξῃ καὶ αὔθις τὴν ἀναγνώρισιν τῶν προαιωνίων ἡμῶν δικαίων, ὧν ἄνευ ἀδυνατεῖ νὰ ὑφίσταται ἡ Ἐκκλησία, τὴν μεταβολὴν τοῦ σχήματος τῶν σχισματικῶν ἐπισκόπων καὶ τὴν ἐν τοῖς τυχόν ἐκδοθησομένοις βερατίοις σημειώσιν τῆς φράσεως ἐπίσκοποι σχισματικοί, χωρὶς τῶν ὁποίων οὔτε ἡ ἐνταῦθα, οὔτε αἱ ἄλλαι ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εἶναι δυνατόν νὰ ἴστανται, τῆς θρησκείας ἡμῶν καιρῶς προσβαλλομένης.

Εὐελπιστῶ ὅτι ἡ Ὑμετέρα Θεοφροῦρητος Μεγαλειότης ὡς ἄλλος φεγγοβόλος ἥλιος διὰ τῶν σωτηριωδῶν αὐτοῦ λάμπειων θὰ διαθερμάνῃ τὰς καρδίας ἡμῶν, διατελούντων ἐν νεκρικῇ ψυχρότητι, καὶ δῶ ζωὴν ὅπως εὐημεροῦντες ἀναπέμπωμεν διὰ παντός εὐχὰς πρὸς τὸν Ὑψιστον, ἵνα διαφυλάττῃ τὴν Ὑμετέραν εὐεργετικωτάτην μοι Μεγαλειότητα τὸν φιλόλαον καὶ λαοφιλεῖ ἄνακτα ἡμῶν ἄνοσον, ἄλυπον καὶ ὑγιᾶ ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ Θρόνου.

Τῇ 11 ἰουλίου 1890.

Δ.

**ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Θ. Π.
ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ.**

Τῇ Α' Ὑψηλότητι τῷ Πρωθυπουργῷ.

Ὑψηλότητε,

Ἦλπιζον ὅτι, κατόπιν τῶν προφορικῶν μου παραστάσεων καὶ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 22 Ἰουνίου ἐ. ἔ. Τακρίου μου, ἐν ᾧ ἀριθμῶν τὰς ἐν τῆς ἀνακινήσεως τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος συμβάσας πακνόμεους ἐπεμβάσεις οὕτω φανερώς ἐπὶ τολμηρᾷ ἀθετήσει τῶν ἀναλλοιώτων δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, κατεδείκνυσον μετὰ λύπης τὴν παράλυσιν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, ἣν προσεκάλουν τὴν ἐξέλεγχσιν καὶ ἐπανόρθωσιν τῶν ἐκνόμων κινήματων. Ἦλπιζον ὅτι, κατόπιν τῆς Ὑμετέρας ἐπισήμου διαβεβαιώσεως, ὅτι θὰ ἀπεστέλλετο εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὁ τσεκαρῆς, δι' οὗ ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις καὶ αὐθις κατιδοῦσα τὴν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην καὶ τὸ χρήσιμον τῆς ὑπάρξεως συστατικῶν τῆς ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας αἰώνιων αὐτῆς δικαίων, νέον θὰ προσετίθη κύρος καὶ οὕτω θὰ ἐπῆρχετο ἡ γαλήνη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἦλπιζον ὅτι, κατόπιν τῆς διαβεβαιώσεώς μου ἐπὶ τοῦ, ὡς μὴ ὄφελεν, ἀναφανέντος ζητήματος τῆς ἐκδόσεως αὐτοκρατορικῶν βερατίων εἰς ἀρχιερεῖς τῆς σχισματικῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, ὅτι τοῦτο ὡς ἀυτόχρημα ἀντιθρησκευτικὸν καιρίως προσβάλλει ἅπασαν τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ διεκλήρυττον ὅτι οὕτως ἀδύνατον ἀποβαίνει νὰ υφίσταται ἐν τῷ Ὁθωμανικῷ Κράτει Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, καὶ ὅτι οὔτε ἐγὼ οὔτε ἄλλος τις δύναται νὰ φέρῃ τὴν μεγίστην τῶν εὐθυνῶν ἀπέναντι ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σοβαρωτάτων καὶ ἀνυπολόγιστων συνεπειῶν, θὰ ἐπειθον τὴν Σεβαστὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν. Ἦλπιζον ὅτι ἡ φωνή μου ὡς φωνή τῆς ἐμπεισιτευμένης μοι Ἐκκλησίας θὰ εἰσηκούετο ἐπ' ἀγαθῷ τῆς τε Σεβαστῆς Αὐτοκρ. Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας μου. Ἀλλὰ δυστυχῶς οὐχὶ μόνον ὁ ἐπαγγελθεὶς τσεκαρῆς δὲν ἀπεστάλη ἀλλὰ καὶ ἄλλαι προσετέθησαν παρανομίαι ἐπιβεβαιούσαι τὴν ἀποφασιστικὴν, οὕτως εἰπεῖν, ἐκρίζωσιν τῶν προαιωνίων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν δικαίων, ἐναντίον τῶν τόσῳ ἐπισήμως παρὰ πάντων τῶν ἐνδοξῶν Σουλτάνων ἐπικυρωθεισῶν διὰ βερατίων καὶ χαττίων παραχωρήσεων τοῦ σφοδρτάτου καὶ περιουστάτου πολιτικοῦ ἐκείνου Μωάμεθ τοῦ πορθητοῦ αὐτολεξεί εἰπόντος

«ἀπόλαυε ἐν εἰρήνῃ πάντων τῶν προνομίων τῶν προκατόχων σου κ. τ. λ.» ἐναντίον τῶν ἐπισήμων διαβεβαιώσεων τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως πρὸς πᾶσαν τὴν Εὐρώπην διὰ στόματος τοῦ ὑπουργοῦ Ῥεσῆτ Πασᾶ, διακρινούντος τὴν 26 Μαΐου τοῦ 1853 ὅτι «ἡ τιμὴ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἀπαίτεῖ νὰ περιφρουρῇ ἐν τε τῷ παρόντι καὶ τῷ μέλλοντι ἀπὸ πάσης προσβολῆς τὰ ὑπὸ τῶν Σουλτάνων κεχωρηγημένα δίκαια καὶ προνόμια τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας»· καὶ διὰ τοῦ ἐπὶ πολιτικῇ περινοίᾳ ἐξοχωτάτου Ἀλῆ Πασᾶ διαβεβαιούντος ὅτι «τὰ Πατριαρχεῖα συγκεντροῦσι σύνολον ἀστικῶν καὶ θρησκευτικῶν δικαίων, ὥστε δύναται τις ἀληθῶς εἰπεῖν, ὅτι ἐκτὸς τῆς πολιτικῆς οἱ χριστιανοὶ διοικοῦνται, δικάζονται καὶ διέπονται ὑπὸ χριστιανικῆς μᾶλλον ἢ μουσουλμανικῆς Ἀρχῆς»· θέλοντος διὰ τούτων ὅπως ἀποκορῶσῃ τὴν κατηγορίαν τῆς Ῥωσικῆς Κυβερνήσεως δῆσχυριζομένης κατὰ Μάιον τοῦ 1854 ὅτι ἄμεσος γίνεται ἐπέμβασις τῆς Ὁθωμανικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰ ἐσωτερικὰ πράγματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ παραβάσις τῶν θεσμῶν αὐτῆς ἐπὶ προσφάσει μεταρρυθμίσεως κ. τ. λ. . . . . Ἐναντίον, λέγω, αὐτῶν τῶν θείων καὶ ἱερῶν τῆς Ὁρθοδοξίας Κανόνων καὶ θεσμῶν, οὓς ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις ὡσανεὶ ἀντικαθίστωσα δι' ἄλλων αὐτῆς νόμων πέμπει εἰς ἐπαρχίας ἐχούσας τοὺς κανονικοὺς αὐτῶν Ἀρχιερεῖς ἄλλους, τοὺς τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς τίτλους πρὸς τοὺς Ἡμετέρους Ὁρθοδόξους· ἐν ᾧ εὐμενῶς διακειμένη πρὸς τοὺς πιστοὺς αὐτῆ ὑπηκόους καὶ συνεπῆς πρὸς τὰς πανδήμους καὶ ἀπ' αἰῶνων ἐξακολουθοῦσας διαβεβαιώσεις αἵτινες ἐστερέωσαν ἀναλλοίωτον καθεστῶς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μου, ἔπρεπεν ἵνα φυγαδεύσῃ πᾶσαν ἔκνομον κατ' αὐτοῦ κίνησιν σπουδαιότατον ἐπαπειλοῦσαν τὸν κίνδυνον.

Ἐπειδὴ, Ὑψηλότητε, τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν δίκαια, ὧν ἄνευ δὲν δύναται ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία νὰ υφίσταται, ὡς προσέειπον, ἐν τῷ Ὁθωμανικῷ Κράτει ἐξακολουθοῦσι συστηματικῶς νὰ καταπατῶνται.

Ἐπειδὴ διὰ τῆς Ἐκδόσεως Αὐτοκρατορικῶν βερατίων τοῖς Ἐπισκόποις τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, μὴ διακρινόντων αὐτοὺς ὡς σχισματικοὺς ἀπὸ τῶν Ὁρθοδόξων Ἀρχιερέων, αὐτῆ ἡ Ὁρθοδοξία καιρίως προσβάλλεται.

Ἐπειδὴ πολλάκις καὶ προφορικῶς καὶ γραπτῶς παραστήσας τὴν μεγίστην σπουδαιότητα τῶν συμβαινόντων, καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν σοβαρωτάτας συνεπείας, ὧν τὴν ὑπερτάτην εὐθύνην ἀδυνατῶ νὰ φερῶ, δὲν εἰσηκούσθη.

Διὰ ταῦτα διαμαρτυρούμενος ἐναντίον τῶν παραπτίων τῆς τοιαύτης ἐλεεινῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας μου, παραίτουμαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, τὴν δὲ παραίτησίν μου ταύτην ὑποβαλὼν εἰς τὰ δύο Σώματα, γνωστοποιῶ καὶ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα, ἐπιφυλασσόμενος νὰ ἀπολογηθῶ ἐνώπιον τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τῇ 23 Ἰουλίου 1890.

(Τ. Σ.) ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.

ΜΑΖΒΑΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. ΥΨ.
ΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΝ.

Υψηλότητα,

Μετά λύπης υποβάλλομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Ὑψηλότητι ὅτι ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Διονύσιος ὁ Ε. κατέθηκε σήμερον εἰς τὰ δύο Σώματα τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον τὴν ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου παραίτησιν αὐτοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐκτίθησι καὶ τοὺς λόγους τῆς παραίτησεως ἣν ἐδήλωσεν ὅτι ἐμέλλε ν' ἀποστείλῃ καὶ πρὸς τὴν Σεβαστὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν.

Ἐπειδὴ οἱ λόγοι οἱ προκαλέσαντες τὴν παραίτησιν ταύτην τῆς Παναγιότητός του δὲν εἶναι ἐκ τῶν προβλεπομένων ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν, τῶν προκαλούντων καὶ ἐπιβαλλόντων τὴν παραίτησιν τοῦ Πατριάρχου, οὔτε προέρχονται ἐκ διαφορίας τινὸς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος πρὸς τὰ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις δύο Σώματα, ἤτοι τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον, ἀλλ' ἐκ τῆς στάσεως τῆς Σεβαστῆς Αὐτοκρ. Κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὸ προνομιακὸν καὶ τὸ τῶν Βερατίων ζήτημα, καθὰ δηλοῦται τοῦτο καὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς παραίτησεως, τῷ ἀναπτύσσοντι τὰ αἴτια, ἅτινα ἠνάγκασαν τὴν Παναγιότητά του ὅπως δῶ αὐτὴν, τοὺς λόγους τούτους συμμεριζόμεθα πληρέστατα καὶ οἱ ὑποφαινόμενοι, ἀδυνατοῦμεν ὅμως ν' ἀποδεχθῶμεν τὴν παραίτησιν, καὶ παρακαλοῦμεν θερμῶς καὶ τὴν Σεβαστὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν ὅπως εὐαρεστηθῇ καὶ αὕτη ἵνα μὴ ἀποδεχθῇ αὐτὴν, ἀλλ' αἴρουσα τοὺς λόγους καὶ τὰ αἴτια τὰ προκαλέσαντα ταύτην ἐπιβραβεύσῃ τὴν γαλήνην καὶ ἡσυχίαν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, μὴ ἐπιθυμοῦσα νὰ περιαγάγῃ αὐτὴν εἰς τὴν ἐπικειμένην ἐσχάτην παραλυσίαν.

Τῆ 23 Ἰουλίου 1890 (1306).

Τὰ μέλη τῆς Ἱ. Συνόδου.

+ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ — + ΔΕΡΚΩΝ ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ — + ΒΕΡΡΟΙΑΣ
ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ — + ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ — + ΣΩΖΟΥΓΑΡΑΘΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ — + ΜΟΓΛΑΕΩΝ ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ — + ΣΙΣΑΝΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
+ ΠΡΟΙΚΟΝΗΣΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.

Τὰ Μέλη τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.

ΞΕΝΟΦΩΝ ΖΩΓΡΑΦΟΣ — ΔΗΜ. ΓΕΝΙΔΟΥΝΙΑΣ — ΓΡΗΓ. ΓΑΡΟΦΑΛΛΙΔΗΣ
ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ — ΒΑΣ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. ΕΞ. ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣ.
ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Υπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Πρὸς τὴν Α. Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην τῶν Ῥωμαίων.

Διὰ ταχυρίου ὑπαβάλατε τῇ Α. Υ. τῷ πρωθυπουργῷ ὅτι ἐπειδὴ εἰσέτι ἐγγράφως δὲν διετρανώθησαν αἱ προφορικαὶ διαβεβαιώσεις αἱ δοθεῖσαι Ὑμῖν περὶ διαφυλάξεως τῶν θρησκευτικῶν προνομίων καὶ παραχωρήσεων ἀλωβήτων καὶ περὶ διατηρήσεως τῆς ἰσχύος αὐτῶν ὡς ἀνέκαθεν· καὶ ἐπειδὴ ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς Αὐτοκρ. Κυβερνήσεως ἡ χορηγία Ὑψηλῶν Βερατίων τοῖς Βουλγάροις Ἐπισκόποις, παραιτεῖσθε διὰ τοὺς λόγους τούτους ἀπὸ τῆς Πατριαρχείας.

Ἡ Α. Ὑψηλότης γράφει δι' Ὑψηλοῦ Τεσκερὲ νὰ κοινοποιήσω τῇ Ὑμ. Παναγιότητι ὅτι, τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος προνομίων καὶ παραχωρήσεων ἐξησφαλισμένων οὐσῶν, τὰ παράπονα προήλθον ἐκ τῆς ἀμφιβολίας ἣτις παρήχθη προκειμένου περὶ συμμορφώσεως πραγμάτων τινῶν πρὸς τοὺς δικαστικούς νόμους, καὶ ὅτι πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων (καρὰρ) ἐπὶ ὑποθέσεων, ὧν ἡ ἐξέτασις (τεχνικ.) καὶ ἐξομάλισις (τεσβιγιέ) ἀνήκει τοῖς Ὑμετέροις Πατριαρχείοις, ὠρίσθησαν διατυπώσεις τινές· ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ ζήτημα τῆς χορηγίας Ὑψηλῶν Βερατίων τοῖς Βουλγάροις Ἐπισκόποις, ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου νέον τι δὲν ἐγένετο, ἀλλ' ὅτι πρόκειται περὶ ἐκδόσεως καὶ χορηγίας κατὰ τὴν τάξιν Ὑψηλῶν Βερατίων πρὸς ἐπικύρωσιν ἐκλογῆς καὶ τοῦ διορισμοῦ δύο Βουλγάρων ἐπισκόπων ἐκλεγέντων εἰς τὴν χηρεύουσαν θέσιν δύο ἐτέρων προηγουμένως διορισμένων δυνάμει Ὑψηλοῦ Βερατίου, καὶ ὅτι ἐπομένως δὲν ὑπάρχει λόγος παραίτησεως τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος. Διὸ ἡ Α. Ὑψηλότης ἐλπίζει καὶ ἀναμένει ὅτι ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης θὰ ἐξακολουθήσῃ ὡς καὶ πρότερον νὰ ἐκπληροῖ καλῶς τὰ καθήκοντα αὐτῆς.

Ἐν ᾧ πρὸς δῆλωσιν ἐγγράφῳ ὁ παρὼν φιλικὸς τεσκερὲς.

Τῆ 20 Ζηλ-Χητζέ 1307.

25 Ἰουλίου 1306 (1890).

Υπουργὸς ΡΙΖΑ.

ΕΤΕΡΑ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Υπουργείον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων.

Ἄρθ. 46.

Πρὸς τὴν Α. Π. τῶν Πατριάρχων τῶν Ρωμαίων.

Ἡ ὑμέτερα Π. εἶχεν υποβάλει διὰ Τακρίου τῆ Α. Υ. τῷ πρωθυπουργῷ, ὅτι αἱ ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις (καρὰ-ναμέ) ἐπὶ υποθέσεων ἀποκλειστικῶς τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν δὲν ἐκτελοῦνται ὑπὸ τῶν ἐκτελεστικῶν τμημάτων.

Εἰς ἀπάντησιν ἡ Α. Υ. ἔγραψε καὶ διέταξε τὰ ἑξῆς·

Συνεπεία τοῦ ὡς ἀνωτέρω ὑμετέρου Τακρίου, ἐγένοντο αἱ δέουσαι ἐξετάσεις. Ἐκ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος υποθέσεων, αἱ μὲν καθαρῶς θρησκευτικαί, ἢτοι ἡ συγκρότησις τοῦ γάμου καὶ ἡ διάλυσις αὐτοῦ, ὡς καὶ αἱ περὶ τραχώματος καὶ προικῶς, ὑπάρχουσι δυνάμει τοῦ ὑψηλοῦ Βεραιτίου καὶ τοῦ Κανονισμοῦ ἀναπεθεμέναι εἰς τὰ ἡμέτερα Πατριαρχεῖα, ὥστε περὶ τούτου δὲν ὑπάρχει λόγος παραπόνων, ἐκ δὲ τῶν υποθέσεων δι' ἃς τὰ Πατριαρχεῖα παραπονοῦνται, το μὲν ζήτημα τοῦ ὀρισμοῦ διατροφῆς εἶνε ἐκ τῶν παρεπομένων τοῦ διαζυγίου, καὶ ὡς τοιοῦτον ἐννοεῖται, ὅτι καὶ τοῦτο εἶνε τῆς ἀρμοδιότητος τῶν Πατριαρχείων, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι, ἐὰν τὸ ἐν μέρος ἤθελεν ἀμφισβητήσει τὸ ποσὸν τῆς διατροφῆς, ὅπερ ἤθελεν ὀρίσει τὸ Πατριαρχεῖον, εἰς τὰ ὑμέτερα Πατριαρχεῖα ἤθελεν ἀνατίθεσθαι ἢ τροποποιήσει καὶ ἢ διόρθωσις αὐτοῦ. Τὰ δὲ Πατριαρχεῖα θέλουσι προβαίνει εἰς ἐξετάσεις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καὶ θέλουσι δεικνύει τρόπον ἐξομαλίσσεως. Ἐν περιπτώσει δὲ δισταγμοῦ περὶ τὴν παραδοχὴν τῆς ἐξομαλίσσεως ταύτης, τὰ ἐκτελεστικὰ τμήματα θέλουσιν ἐνεργεῖ τῇ αἰτήσει τοῦ ἐνδιαφερομένου τὸ δέον ἐπὶ τῶν τοιούτων υποθέσεων ὡς ἐπὶ τῶν συνήθων ὀφειλετῶν (μεθ' ἑαυτῶν). Τοῦτο ἡ φύσις τοῦ πράγματος.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰς διαθήκας, κατὰ τὴν ἐν τῷ Δουστοῦρ καταχωρισμένην ὑψηλὴν ἐγκύκλιον τῆς 7ης Σεφὲρ 1278 περὶ τοῦ τρόπου τῆς καταγραφῆς τῶν χριστιανικῶν περιουσιῶν, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐγκύκλιον τοῦ ἡμετέρου Υπουργείου τῆς 14 Τεβιούλ-ἔββέλ 1295, ὅταν τις πρὸ τοῦ θανάτου

αὐτοῦ ἤθελε διαθέσει τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ εἰς τινὰ ἀγαθοεργὰ καθιδρύματα, μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἢ διαθήκη αὐτῆ θέλει εἶναι ἐγκυρὸς κατὰ τὸ τασρῆ. Ἐὰν δὲ ὁ ἀποθανὼν ἤθελε δι' ἐγκύρου ἐγγράφου συντεταγμένου ἐπὶ παρουσίᾳ ἐγκρίτων ἐκ τοῦ Ἔθνους αὐτοῦ μαρτύρων καὶ ἐπικεκυρωμένου ὑπὸ Πατριαρχείου, Μητροπολίτου, Ἐπισκόπου ἢ τῶν ἐπιτρόπων αὐτοῦ, διανεῖμει ζῶν ὄλην αὐτοῦ τὴν παρουσίαν καὶ τὰ κτήματα (ἐμίλκ) εἰς ἓνα ἕκαστον τῶν γνησίων αὐτοῦ κληρονόμων, ἢ εἰς ἄλλους χωριστὰ, τὸ δὲ μερίδιον ἐκάστου ἤθελε χωρίσει καὶ παραδώσει, τὰ τοιαῦτα ἐγγράφα μετὰ τὴν ἀπεδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν θέλουσιν ἰσχύει καὶ δὲν θὰ ὑπάρχει ἀνάγκη ἐκ νέου καταγραφῆς καὶ διανομῆς. Κατὰ τὸ γράμμα τῶν ἐγκυκλίων τούτων, ἢ ἀπόδειξις τῆς γνησιότητος τῆς διαθήκης συνίσταται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου, Μητροπολίτου, Ἐπισκόπου, ἢ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν ἐπικύρωσιν τοῦ ὅτι αἱ διαθήκαι αὗται συνετάχθησαν καὶ κατεστρώθησαν ἐν τῷ κώδικι συνωδᾷ τῇ περὶ τούτου τάξει, τῶν περὶ βακουφίων δημοσίων γαιῶν, καὶ ἄλλων τοῖς πολιτικοῖς νόμοις ὀιγόντων ἀντικειμένων θεωρουμένων κατὰ τὸ 3.ον ἄρθρον τοῦ περὶ Μικτοῦ Συμβουλίου Κεφαλαίου τῶν Πατριαρχικῶν Κανονισμῶν ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Κράτους ὀρισμένοις δικαστηρίοις καὶ συμβουλίαις. Ἐπομένως ἐθεωρήθη εὐλόγον, ἵνα γίνωνται δεκταὶ αἱ τοιαῦται διαθήκαι αἱ ἀφορώσαι καθαρῶς μούλκια, χρήματα καὶ ἄλλα κινήτὰ τῶν ἐπιστέγων (μουσεκκαφάτ) ἀκινήτων βακουφικῶν καὶ τῶν γαιῶν βακουφικῶν τε καὶ δημοσίων ὑπαγομένων εἰς τοὺς περὶ γαιῶν καὶ βακουφικῶν νόμους καὶ κανονισμούς.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰ γραφόμενα τῆς Α. Υ. τοῦ Πρωθυπουργοῦ τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἀπεφάσισε διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους τὴν κοινοποίησιν τοῦ πράγματος, ὅπως κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐνεργῶνται τὰ δεόντα, διὰ ταῦτα πρὸς δῆλωσιν τούτων ἐγγράφη ὁ παρὼν φιλικὸς Ἐσκερῆς.

Τῆ 20 Ζηλ-Χηλτζέ 1307.

25 Ἰουλίου 1890 (1890).

Υπουργὸς ΡΙΖᾶ.

Η'.

**ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥΣ ΥΠΟΥΡΓ. ΤΕΣΚΕΡΕΔΕΣ
(ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ).**

Τῆ Α. Εξοχότητι τῷ Ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης
καὶ τῶν Θρησκευμάτων.

Ἐξοχώτατε,

Ἐλαβον καὶ διήλθον ἐπισταμένως τοὺς ὑπὸ ἡμερομ. 25 Ἰουλίου ἐ. ἔ. καὶ 20 Ζηλχητζῆ 1307 δύο Τεσκερέδες τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος, ἀφορῶντας τὸν μὲν εἰς τὸ προνομιακὸν ζήτημα, τὸν δὲ εἰς τὴν ἀπὸ τῆς Πατριαρχείας παραίτησίν μου καὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἀυτοκρατορικῶν Βερατίων τοῖς δυοῖ σκιματικοῖς ἐπισκόποις διὰ τὰς ἐπαρχίας Σκοπείων καὶ Ἀχρίδος.

Ἄπαντῶν ἐκδηλῶ ὅτι ἡ Σεβ. Ἀυτοκρ. Κυβέρνησις προτρέπουσά με ὅπως ἐξακολουθῶ ὡς καὶ πρότερον τὰ τῆς Πατριαρχείας καθήκοντα, ἐπειράθη ὡς δείκνυται νὰ ἄρῃ τὰ αἴτια, τὰ προκαλέσαντα τὴν παραίτησίν μου, ἅτινα νομίζει ὅτι εἰσὶν ἢ μὴ ἐκτελέσεις τῶν ἀρμοδίως ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων ἐκδιδόμενων ἀποφάσεων ἐπὶ γάμου προικῶς, διαθήκης, τραχώματος καὶ διατροφῆς· οὕτω δὲ ἀναφέρεται ἐν τῷ τεσκερὲ ὅτι τὰ περὶ διαλύσεως γάμου, τραχώματος καὶ προικῶς ὑπάρχουσι δυνάμει τοῦ Ὑψηλοῦ Βερατίου καὶ τοῦ Κανονισμοῦ ἀνατεθειμένα εἰς τὰ ἡμέτερα Πατριαρχεῖα· ἐπίσης καὶ τὸ περὶ διατροφῆς, ὡς παρεπόμενον τοῦ διαζυγίου, ἐννοεῖται, λέγει, ὅτι καὶ τοῦτο εἶνε τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Πατριαρχείου, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι ἐὰν τὸ ἐν μέρος ἤθελε διαμφισβητήσῃ τὸ ποσὸν τῆς διατροφῆς, ὅπερ ἤθελεν ὀρίσει τὸ Πατριαρχεῖον, εἰς τὰ ἡμέτερα Πατριαρχεῖα ἤθελεν ἀνατίθεσθαι ἢ τροποποιήσῃ καὶ ἢ διόρθωσις αὐτοῦ, τὰ δὲ Πατριαρχεῖα θέλουσι προβαίνειν εἰς ἐξετάσεις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καὶ θέλουσι δεικνύει τρόπον ἐξομαλίσεως· ἐν περιπτώσει δὲ δισταγμοῦ περὶ τὴν παραδοχὴν τῆς ἐξομαλίσεως ταύτης, τὰ ἐκτελεστικά τμήματα θέλουσιν ἐνεργεῖ τῇ αἰτήσει τοῦ ἐνδιαφερομένου τοῦ δέον ἐπὶ τῶν τοιούτων ὑποθέσεων, ὡς ἐπὶ τῶν συνήθων ὀφειλετῶν· αἱ δὲ διαθήκαι τότε θὰ ὦσι δεκταὶ καὶ θὰ ἐκτελῶνται, ὅταν συμφώνως πρὸς τὴν Ὑψ. Ἐγκύκλιον τῆς 7 Σεφερ 1278 καὶ τὴν τῆς 14 Ρεβικελ-ἔββέλ 1295 θὰ γίνωνται

αὐται· δηλ. ὅταν τις, πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἤθελε διαθέσει τὸ τρίτον τῆς περιουσίας του εἰς τινὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα, μετὰ τὸν θάνατον ἢ διαθήκη θὰ εἶνε ἐγκυρὸς κατὰ τὸ Σερῆ. Ἐὰν δὲ ὁ ἀποθανὼν ἤθελε δι' ἐγκύρου ἐγγράφου, συντεταχμένου ἐπὶ παρουσίᾳ ἐγκρίτων τοῦ ἔθνους αὐτοῦ μαρτύρων καὶ ἐπικυρωμένου ὑπὸ Πατριάρχου, Μητροπολίτου, Ἐπισκόπου ἢ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν, ἐκτὸς τῶν Βακουφικῶν, δημοσίων γαιῶν καὶ ἄλλων τοὺς πολιτικούς νόμους θιγόντων ἀντικειμένων, διανεῖμει ζῶν ὄλην αὐτοῦ τὴν περιουσίαν καὶ τὰ κτήματα, εἰς ἓνα ἕκαστον τῶν γνησίων αὐτοῦ κληρονόμων, ἢ εἰς ἄλλους χωριστὰ, τὸ δὲ μερίδιον ἑκάστου ἤθελε χωρίσει καὶ παραδώσει, τὰ τοιαῦτα ἐγγράφα, ἀποδεικνύόμενα γνήσια θὰ ἰσχύωσι κτλ.

Ἐπιτρέψατέ μοι, ἐξοχώτατε, νὰ παρατηρήσω ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ τῆς διατροφῆς ὅτι ἀντὶ τοῦ διαμφισβητεῖν τὸν ἓνα τῶν διαδίκων τὴν ἐκτελεστέαν ἀπόφασιν καὶ παραπέμπεσθαι ὑπὸ τοῦ ἐκτελεστικοῦ τμήματος αὐθις εἰς τὰ Πατριαρχεῖα πρὸς ἀναθεώρησιν τῆς διαφορᾶς, νομίζω ὅτι εἶνε νόμιμον καὶ ὀρθόν, ὁ ἀπαρεσκόμενος εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ποιῆται χρῆσιν τῶν ἐνδίκων αὐτοῦ μέσων ἐν τοῖς ἀρμοδίως Ἐκκλησιαστικοῖς δικαστηρίοις καὶ ἀκολούθως ἐκτελεῖται ἢ ἀπόφασις κατὰ τὰς διαγορεύσεις τοῦ περὶ ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων νόμου, ὡς καὶ τοῦ 39 ἄρθρου τοῦ αὐτοῦ νόμου, ἐκδοθέντος τῆ 27 Τζεμαζκουλ-ἄχῆρ 1296.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ περὶ διαθήκης, ἐπιστῶ τὴν προσοχὴν τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος ὅτι, ὅπως τὰ περὶ γάμου, προικῶς, τραχώματος, εἰσὶ δυνάμει τοῦ Ὑψ. Βερατίου καὶ τοῦ Κανονισμοῦ ἀνατεθειμένα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ δικάζονται κατὰ τοὺς θρησκευτικούς ἡμῶν νόμους, οὕτω καὶ τὰ περὶ διαθηκῶν εἰσὶν ἀνατεθειμένα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα δυνάμει τοῦ Κανονισμοῦ, ἐπομένως εἰσὶν ἄσχετα πρὸς τὴν ἐγκρίσιν ἢ μὴ τοῦ Σερῆ, ὡς ὄντος πρὸς ἡμᾶς ξένου θρησκευτικοῦ νόμου, οὐδ' ὑποβάλλονται εἰς αὐτὸ κατὰ τὴν Διακοίνωσιν τῆς 18 Μαρτίου 1878 τοῦ Ὑπουργοῦ, τῶν Ἐξωτερικῶν, λέγοντος, ὅτι «συνωδᾷ γνωμοδοτήσῃ τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους ἢ νομιμότης δωρεᾶς μεταξὺ ζώντων ἢ κληροδοτήματος ἀπὸ διαθήκης, ἀφορώντων εἰς ἀκίνητα, οὐδαμῶς ὑποβάλλεται τῇ βεβαιώσει καὶ κυρώσει τῶν δικαστηρίων τοῦ Σερῆ», ὡς καὶ κατὰ τὴν Βεζυρικὴν Ἐγκύκλιον τῆς 8 Ὀκτωβρίου 1868 καὶ 4 Ρετζτεπ 1285 «τὸ τῶν Ρωμῶν Πατριαρχεῖον ἀνήγγειλεν ὅτι καθῆδὲς τινεὶ ἐπεμβάνουσιν εἰς ὑποθέσεις, ἀποβλεπούσας εἰς τὴν θρησκείαν, ὅν διαθήκης, προικοσυμφώνου, συνοικεσίου κτλ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ τοιαῦτα ὑποθέσεις διεξάγονται εἰς τὰς μητροπόλεις καὶ ἐμποδίζεται ἢ τῶν ἄλλων δικαστηρίων ἐπέμβασις, διὰ ταῦτα ἀπαγορεύεται κτλ.». Ἡ διαθήκη καθ' ἡμᾶς, Ἐξοχώτατε, εἶνε πράξις ἐνεργουμένη μετὰ θάνατον, ἐπομένως ἢ ἰδέα τοῦ χωρίσαι τὸν διαθέτην, διανεῖμαι καὶ παραδοῦναι εἰς ἓνα ἕκαστον, πρὸς οὓς κατὰ νόμον δικαίωσι, τοῦτο καθ' ἡμᾶς πᾶν ἄλλο εἶνε παρὰ διαθήκη. Ἡ Σεβ. Κυβέρνησις ἀναγνωρίσασα,

ώς πάντοτε οὕτω καὶ νῦν τὴν διαθήκη τῶν Χριστιανῶν ὡς πράξιν Ἐκκλησιαστικὴν, ἀνάγκη νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ τὸν σαφῆ καὶ εὐκρινῆ αὐτῆς σκοπὸν, τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν ἐπὶ τε τῆς γνησιότητος τοῦ ἐγκύριου ἢ μὴ καὶ τῆς διαδικασίας τῶν περὶ διαθήκης διαφορῶν· ἄλλως διαθήκη, οἷαν διατυποῦσιν αἱ ἀνωτέρω ἐγκύκλιοι, δὲν εἶνε οὔτε δύναται νὰ ὀνομασθῇ διαθήκη χριστιανῶν, ἀλλ' εἶνε ἀπλοῦν δωρητήριον· καὶ οὐδὲν πλέον, ὡς καλῶς διέκρινε καὶ ὁ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς εἰς τὴν ἀπὸ 18 Μαρτίου 1878 Διακρίνωσιν αὐτοῦ πρὸς τὰς Δυνάμεις.

Ἄλλος λόγος τῆς παραιτήσεώς μου εἶνε ἡ ἐλευθερὴ κατάστασις τῶν Σχολῶν, εἰς ἣν περιήγαγον αὐτὰς αἱ κατὰ τόπους πολιτικαὶ ἀρχαί, ἐνταῦθα μὲν κλείουσαι τὰς Σχολὰς, ἐκεῖ καταδιώκουσαι τοὺς ἐπιτρόπους τῶν Σχολῶν, ἀλλαχθῶ ἀπειλοῦσαι καὶ ποῦ φυλακίζουσαι διδασκάλους καὶ διδασκαλίσσας, ὡς μὴ δυνάμεναι νὰ ἀποσπᾶσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ὑπακούειν τοῖς κατὰ τόπον μητροπολίταις, τοῖς μόνοις ὑπευθύνοις ἀπέναντι τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως, εἰς τὴν ἐποπτεῖαν τῶν ὁποίων τὸ μὲν Ἔθνος ἔχει, καὶ τοιοῦτους ἐννοεῖ τοὺς ἀρχιερεῖς αὐτοῦ, αἰετοῦ ἀνατεθειμένην τὴν διανοητικὴν, ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν διέπλασιν, ἡ δὲ Σεβ. Κυβέρνησις πᾶσαν ἀπ' αἰῶνων ἐμπιστοσύνην, καὶ ταύτην διετράνωσε διὰ τοῦ ὑψηλοῦ περὶ μεταρρυθμίσεων φερμανίου, οὗ ὁ Σχολιαστὴς Φουάτ πασᾶς ἔλεγε, προκειμένου περὶ τῶν ἰδρυθέντων καὶ διευθυνομένων ὑπὸ τῶν Κοινοτήτων Σχολείων ὅτι «πληρεστάτη ἐλευθερία ἀφέθη αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως, ἥτις οὐδέποτε ἐπειμύειναι...»· διὰ δὲ τοῦ Πατριαρχικοῦ Κανονισμοῦ, τοῦ ἀπορρέοντος ἐκ τοῦ ἀνωτέρω φερμανίου, ἐξήσφαλσε μὲν ἑαυτὴν ἀπὸ πάσης διδασκαλίας, ἀντιβαινούσης εἰς τὰ καθεστῶτα, ἐξήσφαλσε δὲ τῷ Ὁρθοδόξῳ πληρώματι διδασκαλίαν, συνάδουσαν ταῖς θρησκευτικαῖς, ἠθικαῖς καὶ κοινωνικαῖς αὐτῶν ἀνάγκαις. Εἶνε περιττὸν νὰ ἀναφέρω τὰ ἄρθρα τοῦ Κανονισμοῦ 19 καὶ 20 περὶ τῶν σχέσεων Πατριάρχου καὶ Συνόδου, 3 καὶ 5 περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ Συμβουλίου, καθ' ἃ ἡ Ἱερωσύνη Σχολῶν, ὁ διορισμὸς Ἐφόρων, ἡ μεμελετημένη ἔγκρισις τοῦ διδακτικοῦ συστήματος καὶ τῶν προγραμμάτων καὶ ἐν γένει ἡ ὑπεύθυνος ἐποπτεία πρὸς τὴν ἔμφροναν καὶ ἀποτελεσματικὴν διεύθυνσιν τῶν Ἐθνικῶν ἐκπαιδευτηρίων, εἰσὶν ἐκ τῶν ἀδιαφιλονεικῶν δικαιωμάτων τῶν Πατριαρχείων ἐν τῇ Βασιλευσούσῃ, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις κατὰ συνεκδοχὴν τῶν μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν.

Ἄλλη αἰτία, σπουδαίως συμβάλλουσα εἰς τὴν παραιτήσίν μου, εἶνε ἡ δεινὴ θέσις τῶν ἱερέων ἀπέναντι τῶν δικαστηρίων. Πρὶν ἢ ἡ Σεβ. Κυβέρνησις, κατανοήσασα τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην, ἀποδεχθῆ τὴν κανονικὴν λύσιν τοῦ περὶ διαδικασίας τῶν ἱερέων ζητήματος, ἀνεφύη τὸ περὶ ὀρκωμοσίας αὐτῶν· ἡ δὲ περαιτέρω ἀναβολή, τίς οἶδεν ὅποιαν σοβαρὰν σύγκυσιν θὰ ἐπενέγκη, πράγματα σπουδαῖα παρεχούσαν τῇ τε Αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει καὶ τοῖς

Πατριαρχείοις· ἐνῶ ἡ ὑποβληθεῖσα ἄλλοτε λύσις τοῦ περὶ διαδικασίας τῶν ἱερέων ζητήματος συνάδει καὶ πρὸς τὸν ἱερατικὸν χαρακτήρα τοῦ ἱερέως καὶ πρὸς τὸ Αὐτοκρ. Βεράτιον, οὐδεμίαν δὲ οὐσιώδη μεταβολὴν ἐπιφέρει εἰς τοὺς Γενικοὺς νόμους τοῦ Κράτους· ἔστι δὲ αὕτη: ὁ κατηγορούμενος ἐπ' ἐγκλήματι ἱερέως κρατεῖται ἐνταῦθα μὲν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις ἐν ταῖς μητροπόλεσι καὶ ἐπισκοπαῖς, μέχρις οὔ ἐκ τῶν ἀνακρίσεων ἀποδειχθῆ ἡ ἐνοχὴ ἢ ἡ ἀθωότης αὐτοῦ καὶ ἂν μὲν εὐρεθῆ ἀθῶως ἀπαλλάσσεται· ἂν δὲ ἐνοχος, ἐπειδὴ θὰ ὑποστῇ καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως, ἀνάγκη νὰ δικασθῆ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου· ἀποδειχθείσης δὲ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ, μετὰ τὴν καθαιρέσιν παραδίδεται τῇ πολιτικῇ ἀρχῇ· ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ὑφίσταται τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ποινὴν ἐν ἰδιαιτέρῳ τόπῳ, σώζοντι τὴν ἱερότητα τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐξευτελισμοῦ, τοῦδ' ὅπερ ἔστι λίαν ἀναγκαῖον διὰ τὸ γόητρον, ὅπερ πρέπει νὰ ἔχη ἀπέναντι τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ποιμαινομένου λαοῦ ὁ ἱερεὺς».

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν ὀρκωμοσίαν τῶν ἱερέων, ἐπαναλαμβάνω ὅσα ἐλέχθησαν πολλάκις· ὅτι ὁ ὑποχρεούμενος εἰς ὅρκον ἱερεὺς ἀποστέλλεται εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἀρχὴν, ἐνθα διαβεβαιοῖ ἐν τῇ ἱερατικῇ αὐτοῦ συνειδήσει ὅτι θὰ εἴπῃ γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν καὶ οὐδὲν ἕτερον καὶ ὅπερ ἀπεδέχθη ἄλλοτε ἡ Α. Ὑψηλότης ὁ Πρωθυπουργός.

Τελευταία καὶ σπουδαία αἰτία τῆς παραιτήσεώς μου εἶνε ἡ εἰς σχισματικούς ἐπισκόπους ἔκδοσις Αὐτοκρατορικῶν Βερατίων, ἀπαρτλεμένων πρὸς ὅσα δίδονται τοῖς ὀρθοδόξοις ἀρχιερεῦσιν, ὅπερ, ὡς πολλάκις καὶ γραπτῶς καὶ προφορικῶς ἀνέπτυξα, εἶνε αὐτόχρημα ἀντιθρησκευτικόν, προσβάλλον καιρίως αὐτὴν τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἐνώπιον τῆς ὁποίας οὔτε ἐγὼ οὔτε ἄλλος τις θὰ τολμήσῃ οὐχὶ νὰ ἐνδώσῃ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ φαντασθῇ τοιαύτην ἔνδοσιν· καὶ ἐνῶ ἐγὼ ἐπέμεινα παρὰ τῇ Α. Ὑψηλότητι, πρὸς τὴν μεταβολὴν τοῦ σχήματος, ἦν ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ κατὰ προηγουμένην συνενόησιν μετὰ τῶν Πατριαρχείων, καὶ εἰς τὴν σημείωσιν ἐν τοῖς Βερατίοις ὅτι εἰσὶ σχισματικοὶ ἐπίσκοποι, αἴφνης καὶ παρ' ἐλπίδα μανθάνω ὅτι δύο τοιοῦτοι ἔλαβον τὰ Βεράτια, ἀπαράλλακτα πρὸς τὰ τῶν ἡμετέρων καὶ ἄνευ προηγουμένης ἐκτελέσεως τῆς ὑποσχεθείσης μεταβολῆς τοῦ σχήματος ἀπῆλθον εἰς ἐπαρχίας Ὁρθοδόξων, οὐχὶ βεβαίως ἵνα ποιμάνωσιν, ἀλλ' ἵνα προξενήσωσι σύγκυσιν καὶ γενικὴν ἀναστάτῳσιν. Τοῦτο οὔτε ἠλπίζον οὔτε ἐφαναζόμεν ὅτι θὰ ἐνηργεῖτο ἀπέναντι τῆς ἐπισήμου καὶ ρητῆς διαβεβαίωσεως τῆς Α. Ὑψηλότητος τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὅπερ ἀπεθάρρυνε καὶ ἀπήλπισεν, ὡς ἦν ἐπόμενον, οὐχὶ μόνον ἐμὲ, οὐχὶ μόνον τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἥτις ἔχει νὰ σκεφθῆ περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτῆς ἐν τῇ Ὁθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ.

Τὸ δεύτερον τῶν ζητημάτων τούτων εἶναι νὰ λεχθῆ σαφῶς ὅτι ἡ ἐξέτασις τοῦ κύρους καὶ τῆς γνησιότητος τῶν διαθηκῶν κατὰ τοὺς Χριστιανικοὺς κανόνας, καὶ ἡ ἐκδίκασις τῶν ἐξ αὐτῶν ἀναφουρένων διαφορῶν καὶ δικῶν εἶνε ἀποκλειστικῶς, ὡς καὶ πρότερον, ἔργον τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, καθόσον τὰ περὶ διαθηκῶν τυγχάνουσι, κατὰ τὸν Κανονισμόν, τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου, τοῦθ' ὅπερ ὑποστηρίζεται καὶ ἐν τῇ Διακοινώσει τῆς 19 Μαρτίου 1879 τοῦ Αὐτοκρ. Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, διαλαμβανούση ὅτι, ἡ νομιμότης τῆς δωρεᾶς ἢ διαθήκης ἀναφορικῶς τῶν δωρουμένων ἢ διατιθεμένων κτημάτων δὲν ὑποβάλλεται τῇ κυρώσει τῶν δικαστηρίων τοῦ Σερῆ. Καθὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἔγραφον ἐν τῷ προλαβόντι Τεσκερῆ, ἡ ἀπόδειξις τοῦ κύρους καὶ τῆς γνησιότητος τῶν διαθηκῶν, τῶν ἀφορωσῶν καθαρῶς μούλκια, χρήματα, καὶ λοιπὴν κινητὴν περιουσίαν — ἐκτὸς βακουφίων, δημοσίων γαιῶν, καὶ ἄλλων τοὺς πολιτικοὺς νόμους θηρόντων ἀντικειμένων, ἅτινα κατὰ τὸ τρίτον ἄρθρον τοῦ περὶ Μικτοῦ Συμβουλίου κεφαλαίου τοῦ Πατριαρχικοῦ Κανονισμοῦ δέον νὰ θεωρῶνται, ὡς πρότερον, ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Κράτους ὠρισμένοις Συμβουλίαις καὶ δικαστηρίοις — συνίσταται εἰς τὴν ὑπὸ Πατριάρχου, Μητροπολίτου, Ἐπισκοπου, ἢ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν ἐπικύρωσιν τοῦ ὅτι ἡ διαθήκη κατὰ τᾶξιν εἶνε συντεταγμένη καὶ εἰς τὸν κώδικα κατακεχωρισμένη, αἱ δὲ τοιαῦται ἐπικεκυρωμένα διαθήκῃ θελοῦσι γίνεσθαι παραδεκτὰ καὶ ἐκτελεῖσθαι.

Τὸ τρίτον τῶν ζητημάτων εἶνε νὰ ἐμποδισθῶσιν αἱ ἐπεμβάσεις, ἃς ἀπὸ τινος ὑφίστανται ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους ἀρχῶν τὰ ἐθνικὰ Σχολεῖα καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς διδάσκοντες. Ἄλλ' ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ Σχολεῖου τῶν προωρισμένων διὰ τᾶξιν τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν προγραμμάτων αὐτῶν εἶνε ἐκ τῶν οὐσιωδῶν καθηκόντων τῆς κυβερνήσεως καὶ ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ περὶ δημοσίας ἐκπαιδευσεως Κανονισμοῦ. Ἐπομένως ἡ ἀπὸ τῆς ἐπιθεωρήσεως ἐξαίρεσις τῶν σχολείων τῶν ῥωμαϊκῶν κοινοτήτων οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτραπῆ ποσῶς, οὔτε ἐν τοῖς ἀρχαίοις προνομίοις ὑπάρχει, ὡς εἰκὸς, διάταξις τις περὶ αὐτοῦ. Διὰ ταῦτα καὶ ἐπειδὴ οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ διδασκάλισσαι, ὡς ἰδιῶται καὶ ὡς μὴ ἔχοντες κανὲν προνόμιον, δέον ὅσακις ὁ νόμος ἀπαιτήσῃ νὰ εἰσάγωνται εἰς δίκην καὶ νὰ ἐνεργῆται ἐπ' αὐτῶν τὸ νόμιμον, ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης πρέπει νὰ σαφηνίσῃ ποῦ ἐγένετο ἡ ἐπέμβασις περὶ ἧς ὁ λόγος καὶ εἰς τί αὕτη συνίσταται.

Τὸ τέταρτον τῶν ζητημάτων εἶναι ἐν ταῖς ποινικαῖς ὑποθέσεσιν οἱ κατηγορούμενοι κληρικοί νὰ προσωποκρατῶνται ἐνταῦθα μὲν ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἐν ταῖς Μητροπόλεσι καὶ ἐν ταῖς ἐπισκοπαῖς, μέχρις οὗ ἐκ τῶν ἀνακρίσεων καὶ τῆς προδικασίας ἀποδειχθῆ ἡ ἐνοχὴ ἢ ἡ ἀθωότης αὐτῶν, καὶ ἐν περιπτώσει μὲν ἀθωότητος ν' ἀπολύωνται, ἄλλως ἐὰν μὲν ἐκκλησιαστικῶς ἐξετασθῆ καὶ ἀποδειχθῆ ἡ ἐνοχὴ αὐτῶν, ν' ἀφαιρῆται τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα καὶ παραδίδῆται ὁ ἐνοχος τῇ κατὰ τόπους ἀρχῇ· ἐὰν δ' ἐκκλησιαστικῶς δὲν ἀποδειχθῆ ὅτι ὁ κατηγορούμενος ἔπραξε πράξιν συνεπάγουσαν

τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἱερατικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος, νὰ ὑφίσταται ὁ τοιοῦτος τὴν ποινὴν ἐν ἰδιαιτέρῳ μέρει ἐπιτρέποντι τὴν ἀπὸ προσβολῆς προσφύλαξιν τοῦ διατηρηθησομένου ἱερατικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος· ἐπειδὴ δὲ οἱ κληρικοί κωλύονται θρησκευτικῶς ἀπὸ τοῦ νὰ ὀρκίζωνται ὡς ὁ ἄπλοῦς λαὸς, ὅτι δέον νὰ ὀρισθῆ ἡ ὀρκωμοσία αὐτῶν κατὰ τοὺς θρησκευτικοὺς νόμους. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν ὀρκωμοσίαν, ἐπειδὴ ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης προηγουμένως εἶχε δηλώσει ὅτι θρησκευτικῶς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὀρκίζωνται οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ ὡς οἱ ἰδιῶται, ἀνετέθη εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ Κράτους ἡ σύνταξις Κανονισμοῦ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ τὰ ἀστικά ἐγκλήματα τῶν πνευματικῶν, ἐπειδὴ μήτε εἶνε δυνατόν νὰ ἐπιτραπῆ ἢ ἐξαίρεσις αὐτῶν ἀπὸ τῶν διατάξεων τοῦ νόμου ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἐγκλήμασι, μήτε βλέπομεν τὸ Πατριαρχεῖον δικαιούμενον νὰ ζητῆ τοιαύτην ἐξαίρεσιν, προβάλλον θρησκευτικὰς προνομίας, διὰ τοῦτο περὶ τῶν τοιούτων ἐγκληματούμενων θὰ ἐξακολουθῆ ἐνεργούμενον ὅτι ἀνεκὰθεν ἐγένετο.

Τὸ πέμπτον εἶνε ὅτι ἐνῶ τὸ Πατριαρχεῖον ἀνέμενεν ἕνα ἐν τῷ Ὑψηλῷ Βερανίῳ τῷ δοθησομένῳ τοῖς Βουλγάροις Ἐπισκόποις σημειωθῆ διακρίσεως χάριν ὁ ὅρος «σχισματικὸς ἐπίσκοπος», καὶ ἐνῶ ἡ Α. Ὑψηλότης ὁ Πρωθυπουργὸς ὑπεσχέθη ἕνα συνεννοούμενος μετὰ τοῦ Πατριαρχείου ὑποχρεώσῃ τοὺς σχισματικοὺς Βουλγάρους Ἐπισκόπους εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἐνδύματος, ἐν τούτοις καὶ τὰ δοθέντα Ὑψηλὰ Βεράτια εἶνε ἀπαράλλακτα τῶν διδομένων τοῖς ὀρθοδόξοις Μητροπολίταις, καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ ἐνδύματος δὲν ἐνηργήθη, τούτο δὲ προξένησε μεγάλην συγκίνησιν εἰς ὅλην τὴν ὀρθοδοξίαν. Ἐν τούτοις κατὰ τὰς δοθείσας ἐξηγήσεις, τὰ Βεράτια τὰ δοθέντα εἰς τοὺς Βουλγάρους ἐπισκόπους δὲν περιέχουσι τὴν λέξιν Ὀρθόδοξος, καὶ ἐγράφησαν ὡς ἔδει νὰ γραφῶσι, τὸ δὲ περὶ μεταβολῆς τοῦ ἐνδύματος λεχθὲν ἀφορᾷ εἰς τὸ ὅτι ἐγένετο σύστασις τοιαύτη τῇ Βουλγαρικῇ Ἐξαρχίᾳ, συμφθὰ τῇ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ληφθεῖση ἀποφάσει.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Α. Ὑψηλότης ὁ Πρωθυπουργὸς γράφει ὅτι, τὸ ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἀπεφάσισεν ἕνα κοινοποιῆσω τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι τὰς ὡς ἀνωτέρω ἀποφάσεις αὐτοῦ, προάγομαι διὰ τοῦ παρόντος νὰ φέρω τοῦτο εἰς γνῶσιν Αὐτῆς.

Τῆ 7 Μουχαρρέμ. 1308.

11 Αὐγούστου 1306 (1890).

Ὑπουργὸς PIZĀ.

I.

**ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Θ. Π.
ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΝ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΤΕΣΚΕΡΕΝ
(ΤΡΙΤΗ ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ).**

Τῆ Α. Ἐξοχότητι τῷ Ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης
καὶ τῶν Θρησκευμάτων.

Ἐξοχώτατε,

Διήλθον καὶ τὸν ὑπὸ ἡμερομ. 7 μουχαρέμ. 1308 = 11 Αὐγούστου 1890 μετὰ πάσης τῆς ἐπιστάσεως τεσκερὲν τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος, διαλαμβάνοντα τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐν τῷ ὑπουργικῷ Συμβούλιῳ, ληφθεῖσης ὑπὸ μελέτην τῆς ὑπὸ ἡμερ. 28 Ζιλχίτζε 1307 = 2 Αὐγούστου 1890 ἀπαντήσεώς μου, ἀνεσκευάσθησαν τὰ πέντε ζητήματα, ἀνευ τῆς λύσεως τῶν ὁποίων ἀδυνατῶ νὰ ἀνακαλέσω τὴν ἀπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου παραίτησίν μου, ἣτοι τὸ περὶ διαδικασίας τῆς διατροφῆς, τὸ περὶ διαθήκης, Σχολῶν, διαδικασίας τῶν ἱερέων καὶ ὀρκωμοσίας αὐτῶν καὶ τῆς ἐκδόσεως Αὐτοκρατορικῶν Βερατίων τοῖς σχισματικοῖς βουλγάροις Ἐπισκόποις. Ἐν τῇ ἀνασκευῇ κατεῖδον ὅτι ἀναφέρονται ὅσα καὶ ἄλλοτε καὶ πρότερα ἐπαναληφθέντα διὰ πραγματικῶν ἀποδείξεων ἀνηρέθησαν ὑπὸ τῶν τεταγμένων εἰς προάσπισιν τῶν ἀναλλοίωτων καὶ θείων δικαίων τῆς Ἐκκλησίας μου, καὶ διὰ τοῦτο ἐνισχύθη ἐπὶ μᾶλλον εἰς τὴν παραίτησίν μου ἐπιμένων εἰς ὅσα ἐν τῷ προλαβόντι μου Τακρίφῳ ἀνέφερα· οὐχ ἦττον καὶ τῆς εὐκαιρίας ταύτης δραττόμενος διὰ τελευταίαν φορὰν δὲν λείπω νὰ δώσω διασαφήσεις τινὰς πρὸς ἄσιν παντὸς δισταγμοῦ ἐπὶ τῶν ἡλίου φαινότατον διαλαμπόντων αἰώνιων δικαίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους μου.

Καὶ πρῶτον ὁ ὑμέτερος Τεσκερὲς ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τῶν περὶ διατροφῆς ἀποφάσεων διαλαμβάνει ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὗται ἐπειδὴ δὲν εἶνε δικαστικαὶ πρέπει νὰ ἀναθεωρῶνται, διότι ἡ Σεβ. Κυβέρνησις οὐδέποτε ἀνεγνώρισε δικαστικὸν χαρακτήρα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, τὸ δὲ Συμβούλιον δὲν εἶναι δικαστήριον ἀλλὰ Συμβουλευτικὸν Σωματεῖον, οὔτε τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ ὠνόμασε δικαστικὰς, ἀλλὰ (καράρια) γνωμοδοτήσεις, αἵπερ ὑποβάλλονται εἰς ἀναθεώρησιν.

Ἐξοχώτατε, πᾶσα ἀγωγὴ ἔχει ἀνάγκη ἐνὸς ἀρμοδίου Δικαστηρίου· τὸ ἀντικείμενον τῆς ὑποθέσεως ἡμῶν εἶναι αἱ ἀγωγαὶ συζύγων περὶ λύσεως γάμου καὶ τῶν ἐκ τούτου ἀπορρέοντων προικῶν καὶ τραχώματος, διατροφῆς κτλ. πάντα ταῦτα ἡ Σεβ. Κυβέρνησις εἶπε πάντοτε καὶ λέγει ὅτι εἰσὶν ἀρμοδίως ἀνατεθειμένα, δυνάμει τοῦ Βερατίου καὶ τοῦ Κανονισμοῦ, εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Τὰ

Πατριαρχεῖα, ἣτοι τὰ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐδρεύοντα Σωματεῖα, Ἐρὰ Σύνοδος, Μικτὸν Συμβούλιον καὶ πνευματικὸν δικαστήριον, εἰς ἃ ἀναλόγως τῆς ὕλης παραπέμπει ὁ Πατριάρχης πᾶσαν τοιαύτην ὑπόθεσιν πρὸς ἐκδικασιν, εἶναι δικαστήρια ἢ οὐ; ἐὰν τὸ δεύτερον, τότε ἡ Σεβ. Κυβέρνησις ἀντιφάσκει περὶ ἐαυτῆν καὶ ἀνάγκη νὰ δεῖξῃ ποῖον ἄλλο εἶναι τὸ ἀρμοδίον δικαστήριον ὅπως μᾶθωσι καὶ οἱ Χριστιανοί· ἐὰν τὸ πρῶτον, τὸ δικάζον Πατριαρχεῖον πῶς ἄλλως θὰ ὀνομασθῆ; ἐν ᾧ διέλαθε τὴν προσοχὴν τοῦ Ὑψηλοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὅτι ἐν τῷ Κανονισμῷ τὸ Συμβούλιον οὐδαμῶν ὀνομάζεται συμβουλευτικὸν Σωματεῖον, αἱ δὲ ἐκδιδόμεναι ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου ἀποφάσεις καλοῦνται ἰλιὰμ (Ἄρθ. 10) καὶ αἱ ἀγωγαὶ δαβὰ (11) καὶ ἡ διαδικασία μουχακεμὲ (14) καὶ ὁ ἐνάγων μουδαὶ καὶ διὰ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα ἐπιβάλλεται τοῖς διαδίκοις προκαταβολή· καὶ αὐτὸ τὸ Συμβούλιον θὰ ὀνομάζετο δικαστήριον ἐπὶ τῶν τοιούτων, ἐὰν καὶ τὰ τότε δικαστήρια τοῦ Κράτους δὲν ὀνομάζοντο Συμβούλια = δαβιὲ μετζλησσὶ καὶ ἐν τῷ περὶ διοργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων καὶ δικαιοδοσίας αὐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει 21 Ῥαμαζάν 1288 Ἄρθ. 5 καλοῦνται εἰδικὰ δικαστήρια καὶ ὅσα ἄλλα ἀναφερω εἰς τὸ ὑπὸ ἡμερ. 26 μουχαρέμ. 1307 τακρίφῳ μου· τὸ δὲ περιεργότερον ὅτι ἐπὶ τρίακοντα περίπου ἔτη ἑκατοντάδες ἀποφάσεων τῶν Πατριαρχείων ὑπὸ τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως ἐξετελέσθησαν ἀνευ τῆς ἐλαχίστης παρατηρήσεως, σωζόμεναι ἐν τοῖς Ἀρχείοις καὶ διατρανοῦσαι τὴν ἀλήθειαν. Δεύτερον ἔρχεται τὸ τῶν διαθηκῶν· ἡ Σεβ. Κυβέρνησις πάντοτε ἀνεγνώρισε καὶ οἱ Κανονισμοὶ διακηρύττουσι καὶ τόσα ἄλλα διατάγματα καὶ διακοινώσεις πρὸς τὰς εὐρωπαϊκὰς δυνάμεις, ὅτι ἡ διαθήκη τῶν Χριστιανῶν εἶναι ὀρησκευτικὴν, ὡς ἐκ τούτου αἱ περὶ ταύτης διαφοραὶ εἰσὶν ἀνατεθειμέναι εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ἀφ' ἑτέρου ἡ Σεβ. Κυβέρνησις διατυπῶν ὅτι ἡ διαθήκη τῶν Χριστιανῶν τότε θὰ ἦ ἀποδεκτὴ ὅταν τις διαθέτῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ζῶν διανείμῃ καὶ παραδώσῃ εἰς ἓνα ἕκαστον χωριστὰ τὸ μέρος κτλ. . . . ἡ τοιαύτη διαθήκη ἐπικυρωθεῖσα παρὰ Πατριάρχου, Μητροπολίτου ἢ Ἐπισκόπου εἶναι ἀποδεκτὴ· διὰ τῆς διατυπώσεως ταύτης ἀντιφάσκουσα πρὸς ἐαυτὴν, οὐ μόνον ἄρδην καταστρέφει τὸν σκοπὸν καὶ τὴν οὐσίαν τῆς διαθήκης παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς, ἀλλὰ καὶ συγγέει καὶ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, ὑποχρεοῦσα αὐτοὺς νὰ ἐπικυρῶσιν ἔγγραφα συνταχθέντα κατὰ τὸ Σερῆ· ἡ διαθήκη, Ἐξοχώτατε, τῶν Χριστιανῶν ἀφ' οὗ εἶναι ὀρησκευτικὴν πρέπει νὰ καταρτισθῆ κατὰ τὴν περὶ ταύτης θεσμοθεσίαν καὶ οὕτω νομίμως ἐπικυρωθεῖσα παρὰ Πατριάρχου, Μητροπολίτου, ἢ Ἐπισκόπου ἔχῃ τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐνώπιον τῶν μόνων ἀρμοδίων Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, δικαζόντων κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἀνωτέρω θεσμοθεσίαν.

Τρίτον εἶναι τὸ τῶν Σχολῶν, δι' ἧς ὁ Τεσκερὲς ἀναφέρει ὅτι ἐγὼ ἐξήτησα νὰ ἀποκλείσω τὴν Σεβ. Κυβέρνησιν ἀπὸ τῆς ἐπιθεωρήσεως αὐτῶν καὶ μοὶ γίνεται ἐρώτησις ὅποιαι τινες εἰσὶν αἱ ἐπεμβάσεις, ἐν ᾧ ἐγὼ ἐν τῷ

τελευταίω μου Τακριφίω σαφώς κατέδειξα ταύτας· ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ πρῶτον, τοῦτέστι τὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως, οὐδεὶς οὐδέποτε ἐφάντασθη τοιοῦτον τι· ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐρώτησιν τῶν ἐπεμβάσεων ἀναφέρω ὅσα πολ- λάκις ἐλέχθησαν· ἀνέκαθεν ἢ ἐποπτεία καὶ διεύθυνσις τῶν Σχολῶν ἦτο ἀναθεωρημένη τοῖς Πνευματικοῖς ἀρχηγοῖς, οἵτινες μετὰ τῶν περὶ αὐτοὺς Συμβουλίων διώριζον τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων, ἐξασφαλίζοντες τοὺς μισθοὺς αὐτῶν ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων κληροδοτημάτων, συνέτασσον τὰ προγράμματα τῶν θρησκευτικῶν ἠθικῶν καὶ λοιπῶν κατὰ συνέπειαν μαθη- μάτων, συμφώνως τοῖς καθεστώσι· ἢ προαιώνιος αὕτη τάξις κατακυρώθη καὶ ἐστερεώθη διὰ φριμανίων, ὡς γνωστὸν, καὶ τοῦ Κανονισμοῦ, ἢ δὲ Σεβ. Κυβερνήσεως οἰανδήποτε παρατήρησιν εἶχε ἀπηύθυνεν αὐτὴν πρὸς τοὺς πνευμα- τικοὺς ἀρχηγοὺς καὶ μόνους ὑπευθύνους, ἐπόθεν ἐλάμβανε τὰς δεούσας πληροφορίας· σήμερον αἱ ἐπιτόπικαι Ἀρχαὶ ἀπ' εὐθείας εἰσέρχονται εἰς τὰ Ἐκπαιδευτήρια, διατάττουσι τοὺς διδασκάλους νὰ παρουσιάζωσι τὰ διπλώματα αὐτῶν πρὸς ἐγκρίσιν, ἀπαιτοῦσι τὴν ἐξέλεγχσιν τῶν προγραμμάτων, ὡς ἐκ τῆς ἀρνήσεως δὲ ἐκείνων κλείουσι τὰς Σχολίας, καταδικάζουσι τοὺς ἐπιτρόπους, παύουσι καὶ δὴ καὶ φυλακίζουσι τοὺς διδασκάλους κτλ. . . . αὗται εἰσὶν αἱ ἐπεμβάσεις γενομένηαι ἐναντίον τοῦ καθιερωμένου καὶ κεκυρωμένου καθεστώτος, ἐναντίον τῆς εὐκρινούς καὶ πιστῆς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν στάσεως τῶν Ἀρ- χιερέων, κινδυνευόντων νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς ἐστερημένοι τῆς ἐμπιστοσύνης, ἐναντίον τῆς συνειδήσεως τοῦ λαοῦ εἰθισμένου νὰ βλέπῃ τὰ τέκνα του μορ- φούμενα θρησκευτικῶς καὶ ἠθικῶς ὑπὸ τὴν ἄμεσον κηδεμονίαν τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ πατέρων, ἐναντίον τῆς κοινῆς Ἐκκλησίας καὶ Ἔθνους πεποιθήσεως ὅτι ἀπολαύουσιν ἐλευθέρως ἐκπαιδεύσεως.

Τέταρτον εἶναι τὸ περὶ διαδικασίας τῶν ἱερέων καὶ οὐχί, ὡς ἀναφέρει κατὰ λάθος ὁ Τεσκερὲς, τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, διότι περὶ τῆς δίκης αὐτῶν δὲν ὑφίσταται ζήτημα κατὰ τὸ Αὐτοκρατορικὸν Βερατίον καὶ τὸν Κανονισμὸν, λυθὲν πρὸ πολλοῦ, ὡς ἀναφέρει ὁ ὑπὸ ἡμερομ. 24 Ἰετζεῖς 1:01 = 29 Μαρτίου 1300 ὑπουργικὸς Τεσκερὲς διατάσσων τὴν τότε ἐκλο- γικὴν Συνέλευσιν νὰ εὑρῇ τρόπον λύσεως τοῦ περὶ διαδικασίας τῶν ἱερέων, ἦτοι τοῦ κατωτέρου κλήρου, ὅπερ καὶ ἐξετέλεσεν, ἀλλ' ἄγνωσθ' διατί δὲν ἐκυρώθη τότε τὸ ἐν λόγῳ σχέδιον, ὅπερ καὶ τὴν Σ. Κυβέρνησιν ἱκανοποιεῖ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἀπαλλάσσει τῆς εὐθύνης, ἣν φέρει ἀπέναντι τοῦ ἱερατείου, οὐδὲ θὰ ἀνεχθῆ νὰ βλέπῃ ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ἱερέων, μετὰ δίκην μονομερῆ εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, ὡς οἱ λαϊκοὶ, ριπτομένων εἰς τὰς κοινὰς φυλακὰς, τὴν ἱεράν ἡμῶν θρησκείαν καταφρονουμένην, ἐν ᾗ ἢ ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις προκειμένου περὶ τῆς ὀρκωμοσίας τῶν ἱερέων γάρβω ὅτι τέλος ἐκτιμήσασα τὴν ὀρθότητά τῶν παραστάσεων μου ἀνεγνώρισε καὶ ἀπεδέχθη τὴν ὑπεροχικὴν θέσιν τῶν ἱερέων ἀπέναντι τῶν λαϊκῶν ἐπὶ τῆς ὀρκωμοσίας, ἣτις ἐστὶ μερικὴ

δικαστικὴ πρᾶξις· κατὰ λογικὴν ἔθελον συνέπειαν δὲν δύναται παρὰ νὰ παρα- δεχθῆ τὴν διακριτικὴν αὐτῆν θέσιν τῶν ἱερέων ἐν γένει ἐπὶ ὅλης τῆς διαδικασίας, ὅπερ καὶ ἀδυστάκτως ἀπεκδέχομαι.

Πέμπτον εἶναι τὸ περὶ ἐκδόσεως τῶν αὐτοκρατορικῶν Βερατίων τοῖς σχηματικοῖς Ἐπισκόποις, δι' ὃ ἐν τῷ Τεσκερὲ ἀναφέρεται ὅτι διὰ τὴν ὀρθο- δοξίαν ἐγένετο τρόπος τινὰ ἢ δέουσα ἱκανοποίησις, διότι ἐν τοῖς δοθεῖσι Βε- ρατίοις ἢ λέξις ὀρθοδοξία δὲν ἀναφέρεται, καὶ ὅτι ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ὑπο- σχεθεῖσαν μεταβολὴν τοῦ σχήματος ἐγένετο τῇ ἐξαρχίᾳ ἢ δέουσα σύστασις· "Ὅταν ἢ Α. Ὑ. ὁ Πρωθυπουργὸς μὲ προέτρεπεν ὅπως εὐρεθῆ τρόπος τις λύσεως διὰ τὸν διορισμὸν τοιούτων Ἀρχιερέων εἰς ἐπαρχίας ἐχούσας τοὺς κανονικοὺς αὐτῶν ἀρχιερεῖς, εἶπον ὅτι οἱ περὶ τὴν ἐξαρχίαν ἢ πρέπει νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι εἶναι ὀρθόδοξοι, καὶ τότε ὀφείλουσι νὰ σεβασθῶσι τοὺς κανόνας καὶ θεσμοὺς τῆς ὀρθοδοξίας, ἢ ὅτι δὲν εἶναι καὶ τότε λύεται τὸ ζήτημα, καὶ δύναται οὗτοι ἀνομολογήσαντες εἰς ποίαν ἄλλην Ἐκκλησίαν ἐκτὸς τῆς ὀρθοδόξου ἀνήκουσι νὰ τελῶσιν ἐλευθέρως τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα· ἄλλο τι πλεῖον ἢν ζητῆ ἢ Σεβ. Κυβέρνησις, τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὴν οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ὥστε ἢ παραλείψις τῆς λέξεως ὀρθοδοξία δὲν λύει τὸ ζήτημα, ἀλλ' ἢ διασάφησις εἰς ποίαν Ἐκκλησίαν ἀνήκουσιν οὗτοι. Δυ- στυχῶς ἢ Σεβ. Κυβέρνησις ἀντὶ τοῦ ἀναγκάσαι τοὺς περὶ τὴν ἐξαρχίαν ἐμμένοντας εἰς τὸ σχῆμα νὰ ἀποδεχθῶσι τὴν μεταβολὴν τοῦ σχήματος καὶ τὴν τροποποίησιν τοῦ Βερατίου, ἢ ἐπιτρέψαι τὴν συγκρότησιν οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀναλαμβάνει αὕτη θέσιν ὑπερτάτου δικαστηρίου τῆς ὀρθοδοξίας καὶ λύουσα δῆθεν τὸ ζήτημα διὰ τῆς παραλείψεως τῆς λέξεως ὀρθοδοξίας ἐν τοῖς Βερατίοις, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐναντίον τῶν διαμαρτυρησέων μου πρὸς καταφρόνησιν καὶ ἐξευτελισμὸν αὐτῆς τῆς ὀρθοδοξίας, ἣδη διανοουμένης τὸν τρόπον τῆς ἀποκρούσεως τοιαύτης προσβολῆς γενομένης οὕτως ἐπισήμως παρὰ τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως, ἢ τις καὶ διὰ νόμων καὶ διὰ διεθνῶν συνθηκῶν διε- κήρυξε τὴν ἀκριβῆ προσυλακὴν πάσης θρησκείας ἀπὸ τῆς ἐλαχίστης προσβο- λῆς. Κατόπιν δὲ τοιαύτης ἀνελπίστου καταπατήσεως τῶν θείων δικαίων τῆς ὀρθοδοξίας προσκαλοῦμαι ὅπως Πατριαρχεῦσω ἐπὶ Ἐκκλησίας οὕτως ἐκ θε- μελίων διασλευθείτης καὶ ὡς ἐν διωγμῷ ἱσταμένης. Εἶναι ποτὲ δυνατόν; Ἐπαναλαμβάνων λοιπὸν ὅσα ἐν τῷ τελευταίῳ μου Τακριφίῳ ἀνέφερα καὶ ἐν- ταῦθα διασάφησα, ἐπιμένω ὅπως πραγματοποιηθῶσι μετὰ πάσης ἀκριβείας, καὶ οὕτως ἐπέλθῃ ἢ εἰρήνῃ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ δι' αὐτῆς ἀπάσι τῇ ὀρθοδοξίᾳ, ἄλλως διὰ τελευταίαν φορὰν διαβεβαιῶ πάσῃ δυνάμει ὅτι ἀδύνατον νὰ ἀνα- καλέσω τὴν ἀπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου παραίτησίν μου.

18 Μουχαρέμ 1308 (1306).

21 Αὐγούστου 1890.

ΙΑ.

**ΜΑΖΠΑΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΩΝ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. ΕΞ. ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟΝ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.**

Ἐψηλότατε,

Οἱ εὐσεβάστως ὑποφαινόμενοι ἦτε Ἱερά Σύνοδος καί τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὑπομνησκόμεν τῇ Ὑμ. Ἐξοχότητι καθὰ προλαβόντως ὑπεβάλομεν τῇ Α. Ὑψ. τῷ Πρωθυπουργῷ ὅτι συμμεριζόμεθα πληρέστατα τοὺς λόγους τοὺς ἀναγκάσαντας τὴν Α. Θ. Παναγιότητα νὰ παραιτηθῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, οὐδέποτε ὅμως θὰ ἀποδεχθῶμεν τὴν παραιτήσιν αὐτῆς, ἀλλὰ παρακαλοῦμεν καὶ αὖθις τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν ὅπως εὐαρεστηθεῖσα ἐπισπεύσῃ ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἄρῃ τὰ τῆς παραίτησεως αἴτια καὶ ἐπιπρυτανεύσῃ τὴν εἰρήνην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει διαβεβαιούμεν ὅτι μὴ δυνάμενοι ἐν τοιαύτῃ παραλύσει νὰ φέρωμεν τὴν μεγίστην τῶν εὐθυνῶν ἀπέναντι τῆς ἱεραρχίας καὶ τοῦ ἔθνους, οὐς ἐκπροσωποῦμεν θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ ἀποσυρθῶμεν ἐγκαταλιμπάνοντες τὴν τύχην τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησίας τῇ μερίμνῃ πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς ἃς δηλωθήσεται ἡ ἐπισπεύδουσα ἀνάγκη τῆς κοινῆς αὐτῶν συναντιλήψεως πρὸς σωτηρίαν.

Τῆ 20 Μουχαρρέμ. 1308.

23 Αὐγούστου 1306 (1890).

ΙΒ.

**ΤΕΣΚΕΡΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΕΝ ΤΗ, ὙΨ. ΠΥΛΗ.**

Ἐπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Πρὸς τὴν Α. Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην τῶν Ῥωμαίων.

Αὔριον Πέμπτην περὶ τὴν 8.ην καὶ ἡμίσειαν ὥραν συνέρχεται ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἐπουργεῖῳ ἢ δι' Αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος ὑπὸ τὴν Ἡμετέραν προεδρείαν συστάσα ἐπιτροπὴ πρὸς ἐξέτασιν καὶ μελέτην αἰτήσεων τινῶν ἀφωρισῶν τὰς θρησκευτικὰς προνομίας.

Ἀξιοῦται τοίνυν ἡ Ἡμετέρα Παναγιότης ἵνα εὐαρεστουμένη ἀποστείλῃ κατὰ τὴν ρηθεῖσαν ὥραν εἰς τὸ ἔπουργεῖον ἐν ἧ δύο κατάλληλα πρόσωπα ἐκ τῶν Συνοδικῶν ὅπως ἐπερωτηθῶσι καὶ δῶσιν ἐξηγήσεις ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων.

Τῆ 25 Μουχαρρέμ. 1308.

29 Αὐγούστου 1306 (1890).

Ἐπουργὸς ΡΙΖΑ.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΝ ΤΕΣΚΕΡΕΝ.

Τῆ Α. Ἐξοχότητι τῷ Ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης
καὶ τῶν Ἰρησκευμάτων.

Ἐξοχώτατε,

Ἀνέγνων ἐπισταμένως τὸν ἀπὸ 29 Αὐγούστου 1306 (1890) τεσκερὲν τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος δι' οὗ προσκαλοῦμαι ὅπως ἀποστείλω ἓνα ἢ δύο τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων πρὸς διαφώτισιν τῶν μεταξὺ Πατριαρχείων καὶ Σεβαστῆς Κυβερνήσεως ζητημάτων.

Ἀπαντῶν ἐκδήλω ὅτι διὰ τῶν διαμειφθέντων ἐγγράφων ἐπὶ τῶν ἐν λόγῳ ζητημάτων πᾶσα ἀνάπτυξις καὶ διασάφησις γενομένη λίαν ἐσκεμμένως ἐξηγητήθη· ἄλλως ἐγὼ παρητημένος τῆς Πατριαρχείας, οὐδεμίαν ἔχω πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον ἐπίσημον σχέσιν, ἧς ἡ εἰρηνοδῶρος ἐπάνοδος ἀπόνκειται τῆ Σεβαστῆ Κυβερνήσει.

Τῆ 31 Αὐγούστου 1890 (1306).
28 Μουχαρρέμ. 1308.

(Τ. Σ.) ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.

ΤΕΣΚΕΡΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.

Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Ἰρησκευμάτων.

Πρὸς τὴν Α. Π. τὸν Πατριάρχην τῶν Ρωμαίων.

Ἡ πρὸς ἐξέτασιν αἰτήσεων τινῶν τῶν Ὑμετέρων Πατριαρχείων ἐσχάτως δυνάμει αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος ὑπὸ τὴν ἐμὴν προεδρείαν συστάσα ἐπιτροπὴ ἀπὸ τῆς σήμερον ἤρξατο τῶν ἐξετάσεων, συνεργημένη ἐν τῇ Ὑψ. Πύλῃ.

Ἐπειδὴ δὲ προσεχῶς γνωστοποιηθήσεται ὑμῖν ἡ ἀπόφασις, ἣν ἡ Κυβέρνησις θέλει λάβει ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐξετάσεων τούτων, ἡ Α. Α. Μεγαλειότης διέταξεν ἵνα μὴ δοθῇ ἀφορμὴ ὥστε κανὲν τῶν μελῶν τῆς Ὑμετέρας Κοινότητος νὰ προβῇ εἰς δυσάρεστόν τι ἀπέτημα, ἀλλ' ἀναμένητε τὴν ἀπόφασιν ταύτην, κοινοποιηθῆ δὲ τοῖς ἀρμοδίοις ὅτι ἐὰν ἤθελε συμβῆ δυσάρεστόν τι, θέλουσι θεωρηθῆ ὑπεύθυνοι διὰ τοῦτο ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐργαζόμενοι.

Διὰ ταῦτα ἀξιῶ ἵνα συνῆδᾶ τοῖς ἀνωτέρω ἐνεργήσητε τὰ δέοντα.

Τῆ 3 Σεφὲρ 1308.

6 Σεπτεμβρίου 1890 (1306).

Ὑπουργός ΡΙΖΑ.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ
 ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. Ε. ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟΝ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
 ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Ἐξοχώτατε,

Ἀνεκoinώθη μοι πρότερον διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερ. 3 Σεφάρ 1308, 5 Σεπτεμβρίου 1890 ἐπισήμου Τεσκερῆ τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος ὅτι, ἐπειδὴ ἡ Σεβ. Κυβέρνησις προσεχῶς θέλει γνωστοποιήσει τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ἀπόφασιν αὐτῆς, Αὐτοκρατορικὸν διάταγμα μοι συνιστᾷ τὴν πρόληψιν παντὸς δυσαρέστου, δυναμένου νὰ προέλθῃ παρὰ τινος τῶν μελῶν τῆς Ἡμετέρας Κοινότητος καθιστῶν ὑπευθύνους ἐπὶ τούτῳ τὸν Πατριάρχην καὶ τοὺς ἀρμοδίως ἐργαζομένους ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. Εἰς ἀπάντησιν πληροφοροῦ ὅτι παραιτούμενος τῆς Πατριαρχείας σαφῶς διατράνωσα ὅτι ἐγὼ ὡς Πατριάρχης, κατὰ συνέπειαν καὶ τὰ κατὰ τοὺς Κανονισμοὺς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πατριάρχου ἀδιασπᾶστος συνεργαζόμενα Σώματα, Ἱερὰ Σύνοδος καὶ Συμβούλιον οὐχὶ μόνον οὐκ ἐσμὲν οἱ παραιτίοι τῆς ἐλευθερῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐκ ταύτης προβλεπομένων σοβαρωτάτων συνεπειῶν ἀλλὰ καὶ διεμαρτυρήθην διὰ τοῦτο κατὰ τῶν παραιτίων, οἵτινες εἰσὶν οἱ προκαλέσαντες καὶ ἀντεχόμενοι ταύτης καὶ αὐτοὶ μόνοι εἰσὶν οἱ ὑπεύθυνοι· ἄλλως τε τὸ Ἔθνος μου, ὅπως πάντοτε προσηνέθη φρονίμως καὶ νομοταγῶς, οὕτω καὶ νῦν ἐξακολουθεῖ μεθ' ὑπομονῆς ἀλλ' ἐναγωνίως ἀπειδεχόμενον τὴν ταχείαν τῶν ζωτικωτάτων αὐτοῦ ζητημάτων αἰτίαν λύσιν, τὴν μόνην δυναμένην εὐθύναν ἀφελεῖν δι' ἧς προσκομίζει εἰρήνην.

Τῆ 8 Σεπτεμβρίου 1890.

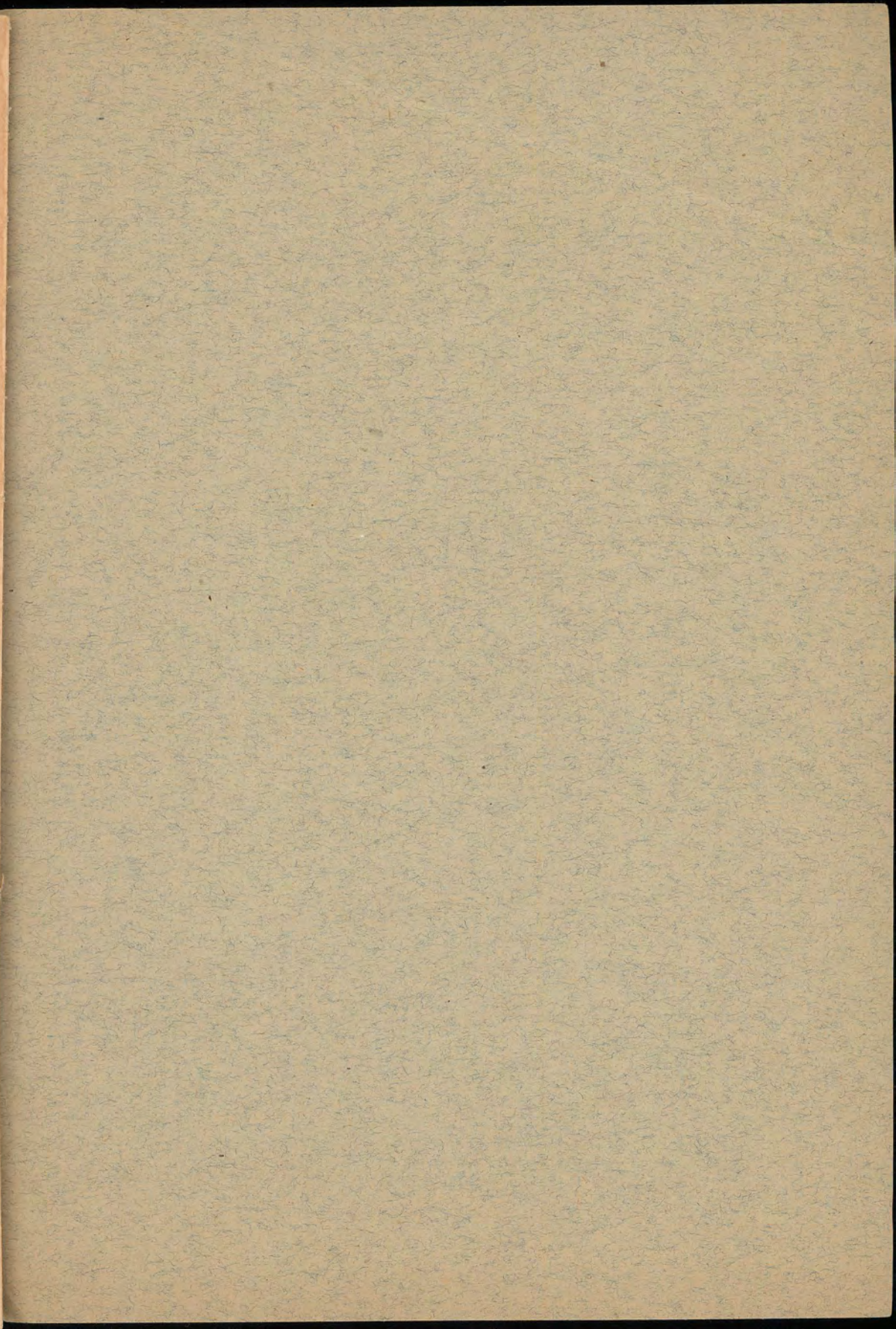
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.

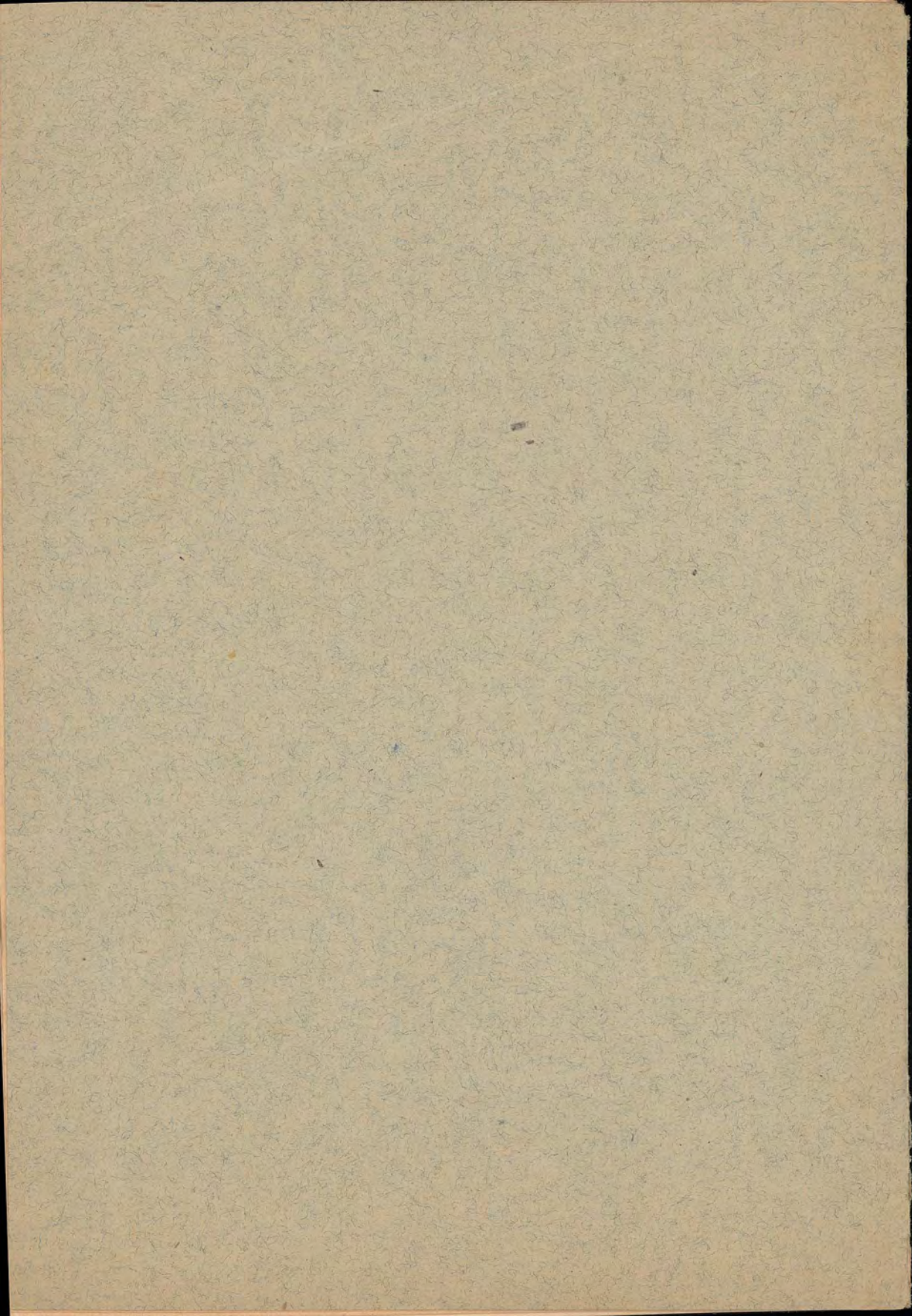
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

A.' — Τακρίριον τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρὸς τὴν Α. Υ. τὸν Προϋπουργόν	Σελ. 3
B.' — Δεύτερον Τακρίριον τῆς Α. Θ. Π. πρὸς τὴν Α. Υ. τὸν Προϋπουργόν	" 5
Γ.' — Ὑπόμνημα τῆς Α. Θ. Π. πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον	" 6
Δ.' — Παραίτησις καὶ διαμαρτύρησις τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου	" 8
E.' — Μαζπατὰς (πρακτικόν) τῶν δύο Σωμάτων πρὸς τὴν Α. Υ. τὸν Προϋπουργόν	" 10
Στ.' — Ἀπάντησις τῆς Α. Εξ. τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων	" 11
Z.' — Ἔτερα ἀπάντησις τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων	" 12
H.' — Ἀπάντησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς τοὺς προηγουμένους Ὑπουργικούς Τεσκερῆδες. (Δευτέρα παραίτησις)	" 14
Θ.' — Τεσκερῆς τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων	" 19
I.' — Ἀπάντησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς τὸν προηγουμένον ὑπουργικὸν Τεσκερῆν. (Τρίτη παραίτησις)	" 22
ΙΑ.' — Μαζπατὰς τῶν Σωμάτων πρὸς τὴν Α. Εξ. τὸν Ὑπουργόν τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων	" 26
ΙΒ.' — Τεσκερῆς τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων περὶ συστάσεως ἐπιτροπῆς ἐν τῇ Υ. Πύλῃ	" 27
ΙΓ.' — Ἀπάντησις εἰς τὸν προηγουμένον Τεσκερῆν	" 28
ΙΔ.' — Τεσκερῆς τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης	" 29
ΙΕ.' — Ἀπάντησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος πρὸς τὴν Α. Ε. τὸν Ὑπουργόν τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων	" 30

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Table of contents listing chapters and page numbers, including sections like 'ΠΡΟΛΟΓΟΣ', 'ΕΙΣΑΓΩΓΗ', and various numbered chapters.

Η ΕΝΘΡΟΝΙΣΙΣ

ΤΟΥ

ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ.

ΕΝ ΤΗ ΑΓΙΑ ΠΟΛΕΙ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ Ι. ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ Π. ΤΑΦΟΥ.

1892.

Η ΕΝΘΡΟΝΙΣΙΣ

τοῦ

ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ.

ΕΝ ΤΗ ΑΓΙΑ ΠΟΛΕΙ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ Ι. ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ Π. ΤΑΦΟΥ.

1892.

Πρᾶξις Τυπογραφείου Ἀριθ. 138.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Τῆ κζ'. Φεβρουαρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους αὐθά. ἡ ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων ὁμοθύμῳ γνώμῃ καὶ ψήφῳ μιᾷ ἐξέλεγε Πατριάρχην τῆς ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης τὸν ἀπὸ ἐξαετίας κυβερνῶντα τὴν Ἀντιοχείων ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν, Μακαριώτατον Πατριάρχην ΓΕΡΑΣΙΜΟΝ.

Ἐπὶ τῷ ἐκτάκτῳ δὲ τούτῳ καὶ μοναδικῷ σχεδὸν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ γεγονότι πάντες μὲν οἱ θεῖοι ἔλεει τὰ τῶν Ἐκκλησιῶν διέποντες, οὐ μόνον ἀνεγνώριζον ὡς κανονικὰ τὰ τετελεσμένα, ἀλλὰ καὶ συνέχαιρον τηλεγραφικῶς τῇ τε Σιωνίτιδι Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ ἐκλεκτῷ αὐτῆς, ἡ δὲ πεφωτισμένη καὶ ὑψηλῇ Κυβέρνησις τοῦ Κραταιοτάτου καὶ φιλολάου ἡμῶν Αὐτοκράτορος Σουλτάν Ἀπτ' οὐλ-Χαμητ Χάν ἐξεδήλου τὴν νόμιμον Αὐτῆς συνεπευδοκίαν. Τούτων ἕνεκεν ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς, Κύριος Γεράσιμος, ὀφείλων ὑποταγῆναι τῇ κοινῇ ἀποφάσει Ἐκκλησίας τε καὶ Πολιτείας, μάλιστα μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ

Διατάγματος, δι' οὗ καὶ πολιτικῶς ἀνεγνωρίζετο ὡς νόμιμος ἢ πράξις τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, παρητεῖτο μὲν τὸν Ἀγιώτατον, Ἀποστολικὸν καὶ Πατριαρχικὸν Θρόνον τῆς Ἀντιοχείας, καθωσίου δ' ἐαυτὸν τοῦ λοιποῦ τῆ προστασία τῆς ἐν Παλαιστίνῃ ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας, καθ' ἃ δηλοῦται ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς κανονικῆς Αὐτοῦ παραιτήσεως, ἀναγνωσθείσης ἐπὶ Συνόδου καὶ ὑπογραφείσης τῇ κή. Μαρτίου ἐν Δαμασκῶ.

Συνεπεία δὲ τῆς κανονικῆς ταύτης παραιτήσεως οἱ ἐνδημούντες ἐν Δαμασκῶ Συνοδικοὶ Ἀρχιερεῖς ἀνεδείκνυον Τοποτηρητὴν τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας τὸν Πανιερώτατον Μητροπολίτην Εἰρηνοπόλεως Σεραφεῖμ. Εὐθύς δὲ τότε ἡ ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος Ἱεροσολύμων ἀπέστειλλε πρὸς τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Μακαριότητα ἐπίσημον πρεσβειαν, ἵνα καὶ προφορικῶς ἀναγγεῖλη Αὐτῇ τὴν ἐκλογὴν καὶ συνοδεύσῃ Αὐτῇ εἰς τὴν ἀγίαν Πόλιν.

Ἡ πρεσβεία αὕτη συγκεκροτημένη ὑπὸ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Πτολεμαίδος Πατρικίου, τοῦ Πανιερωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κυριακουπόλεως Δανιὴλ καὶ τοῦ Πανοσιωτάτου Παρασκευοφύλακος τοῦ Παναγίου Τάφου, Ἀρχιμανδρίτου Εὐθυμίου, ἀφικνεῖτο εἰς Δαμασκὸν τῇ α' Ἀπριλίου καὶ ἐπεδίδου μὲν τῷ Μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ τὰ ἐπίσημα παρὰ τῆς ἀγίας Συνόδου προσκλητήρια Γράμματα, ἀνήγγελλε δὲ τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν διὰ προσφωνήσεως τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Πτολεμαίδος, Πατρικίου. Τούτῳ δ' ἀπήντησεν ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης τὰ προσήκοντα ἐν βαθείᾳ συγκινήσει ἐνώπιον τῶν

ἐνδημούντων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων τῆς Ἀγιωτάτης τῶν Ἀντιοχέων Ἐκκλησίας καὶ πάντων τῶν ἐπὶ τούτῳ συνελθούτων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις προϋχόντων τοῦ Ὀρθοδόξου λαοῦ.

Ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τῶν ἀποστόλων τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας εἰς Δαμασκὸν μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου παρῆλθον ἡμέραι ἑπτὰ πᾶσαι δ' αὗται ἀπὸ ὄρθρου βαθέος ἕως νυκτὸς προκεχωρηκυίας κατηναλοῦντο εἰς τὸν ἀποχαιρετισμὸν. Αἱ ἀρχαὶ τοῦ τόπου, αἱ Πολιτικαὶ, τῶν ἄλλων χριστιανικῶν κοινοτήτων οἱ ἐκκλησιαστικοὶ προεστῶτες καὶ οἱ λαϊκοὶ προϋχόντες. πλῆθος ἄλλο παντὸς θρησκευματος καὶ πάσης τάξεως προσήρχοντο, ἐκφράζοντες προπεμπτηρίους εὐχάς. Ὁ δὲ Ὀρθόδοξος λαός, ὅστις ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀκούσματος περὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκλογῆς διετέλει ἐν ἀληθείᾳ καταπλήξει, κατέκλειε μὲν ἀπὸ πρωΐας ἄχρις ἑσπέρας τὰς τῶν Πατριαρχείων αὐλάς, ὅπως ἴδῃ τὸν ἑαυτοῦ Πατριάρχην καὶ κατασπασθῇ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, ἐξελύετο δ' εἰς στεναγμοὺς καὶ δάκρυα.

Ἡ κοινὴ δ' αὕτη λύπη, τὸ πένθος τὸ καθολικὸν, ἐκορυφώθη καὶ εἰς διαδηλώσεις συγκινητικωτάτας ἐξερράγη τῇ ἐ. Κυριακῇ τῶν νηστειῶν, ὅτε ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης συνελειτούργησε μετὰ τῶν ἐνδημούντων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν ἀποστόλων Ἱερουσαλήμ καὶ κλήρου πολλοῦ, ἵνα τὸ ὑστάτον ἐπευλογήσῃ τὴν καταλειπομένην ἐν ὄρφανίᾳ ποίμνην Αὐτοῦ, καὶ τὰς ὑστάτας αὐτῇ ἀπευθύνη προφορικὰς συμβουλὰς καὶ νοουθεσίας.

Τὸ πλῆθος ἀμέτρητον ἐπλήρου τὸν Ἱερὸν Ναὸν κάτω τε

καὶ ἄνω, κατεῖχε τὰς πέριξ πλατείας καὶ τὰ ὑψώματα καὶ τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν, καί, κατηρεῖς τὴν ὄψιν οἱ πάντες, παρεῖχον σπανιωτάτην ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλουσαν εἰκόνα θλίψεως καθολικῆς καὶ πένθους γενικοῦ. Καὶ ὅτε ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης ἀπὸ τοῦ Πατριάρχικου Θρόνου, ὃν παρητεῖτο, προσεφώνει Ἀραβιστί τε καὶ Ἑλληνιστί τὸν λαὸν ἐκεῖνον, τὸν πενθοῦντα, καὶ ἐνουθέτει αὐτόν, καὶ ὅτε οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ὁ Μητροπολίτης Ἐδέσσης Ἀγάπιος καὶ ὁ εὐγλωττος ρήτωρ καὶ δόκιμος ποιητὴς Ἰωσήφ Σάπεια, ἀντιπροσεφώνουν, εὐδῶσιν εὐχόμενοι τῇ Αὐτοῦ Θειοτάτῃ Μακαριότητι, τὸν θόρυβον τοῦ πολυσυνθέτου πλήθους διεδέξατο σιγὴ βαθεῖα, τὴν σιγὴν στεναγμοί, τοὺς στεναγμοὺς λυγμοὶ καὶ δάκρυα καὶ τὸ πᾶν θρήνος, καὶ ὀλοφυρμός.

Οὕτως ἐν μέσῳ λαοῦ, πάντοθεν συντρέχοντος καὶ συνωθουμένου, προὔπεμφθη ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἐνθα οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων σωματείων καὶ συλλόγων καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Σχολῶν ἐν παρατάξει ἀνέμενον, ἵνα ζητήσωσι καὶ λάβωσι τὴν εὐλογίαν. Καὶ τότε ἀδιάκοπος σειρὰ προσφωνήσεων προπεμπτηρίων, βροχὴ λόγων, ἀνθαμιλλωμένη πρὸς τὸ πλῆθος τῶν δακρύων, κατέλαβε τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας ἐκεῖνης, τῆς ἀξιομνημονεύτου, καθ' ἣν ἤδη πρὸς ἔσπεραν ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης ἐπέβη τῆς ἀμάξης, ἀπερχόμενος εἰς Ἱερουσαλήμ.

Ἐν Στόρα, ἐνθα διενυκτέρευσε, ὁ λαὸς τῆς Σελευκείας ἄλλην ὁμοίαν ἐπετέλει πανήγυριν. Ὁ Μητροπολίτης Σε-

λευκείας Γεράσιμος, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν προὔχόντων Ζάχλης καὶ πλήθους λαοῦ, προσῆλθε προπέμφων τὸν Πατριάρχην καὶ ἡ λύπη τοῦ λαοῦ ἐκεῖνου, ὡς ἠχῶ, ἐπανελάμβανε τὸν θρήνον τῆς Δαμασκοῦ.

Ἐν δὲ Βηρυτῶ ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ, προὔπαντήσαντος τῷ Μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ ὥραν σχεδὸν μακρὰν τῆς πόλεως, ἐκράτησεν Αὐτὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καθ' ἃς οἴκοι τε καὶ ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Μητροπόλεως κληρὸς καὶ λαὸς μυριοτρόπως ἐξεδήλου τὴν λύπην αὐτοῦ.

Τῇ 17. Ἀπριλίου εὐλογήσας μετὰ δακρύων ὁ Μακαριώτατος τὸν ἄχρι τῆς προκυμαίας ἐν δάκρυσιν προπέμφαντα αὐτὸν λαόν, ἐπέβη τοῦ ἀτμοπλοίου μετὰ τῶν ἐπίτηδες ἐλθουσῶν ἐξ Ἰόππης καὶ Ἱερουσαλήμ ἐπιτροπῶν. καὶ τῇ πρωΐᾳ τῆς 14. μόλις τοῦ ἀτμοπλοίου προσορμιθέντος παρὰ τὰς τρικυμιώδεις ἀκτὰς τῆς Ἰόππης, ὑπήντων Αὐτῷ ἄλλαι ἐξ Ἱερουσαλήμ πρεσβεῖαι καὶ ἐπιτροπαί, Πολιτικάί, Ἐκκλησιαστικάί καὶ λαϊκαί, μεθ' ὧν καὶ ἀπέβαινε εἰς Ἰόππην.

Ἐνταῦθα ὑποδοχὴ ὅλως ἀντίθετος τῆς τέως προπομπῆς ἀνειλίσσετο. Ἀντὶ τῆς λύπης χαρὰ, ἀντὶ τοῦ πένθους ἑορτὴ εὐφρόσυνος, ἀντὶ στεναγμῶν, ἀλαλαγμοί· ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ δοξολογία ἀναπέμπεται πρὸς τὸν Ὑψιστον ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἀρχαίων τοῦ λαοῦ πόθων καὶ μία μόνη λύπη σκιαῖζει τὴν γενικὴν φαιδρότητα ὅτι, ὁ Πατριάρχης αὐθημερόν ὀφείλει καταλιπεῖν τὴν πόλιν.

Θριαμβικῶς προπέμπεται ἐπὶ τὸν σταθμὸν τῶν ἀμαξῶν, κάκειθεν συνοδεύεται εἰς Ρέμλην, ὅποθεν ἀναβαίνει εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐνθα ὁ λαὸς, πλήθων ὡς μυρμηκιά καὶ περι-

θεβλημένος έόρτια και σκιρτών έν αγαλλιιάσει, προήγαγεν Αὐτόν επί τόν Ίερόν Ναόν τῆς Ἀναστάσεως.

Ένταῦθα ὁ μὲν Παρασκευοφύλαξ Ἀρχιμανδρίτης Εὐθύμιος προσεφώνησεν Αὐτῷ κατά τήν εἴσοδον, τελεσθείσης δὲ τῆς ένθρονίσεως, ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Μακαριότης ἐξεφώνησε τόν πρῶτον ἀπό τοῦ Θρόνου τοῦ Ἀδελφοθέου λόγον Αὐτοῦ, ὃν πάντες ἤκουσαν μετὰ χαρᾶς και ἐλπίδων πολλῶν. Ἀντιπροσφωνήσαντος δὲ και τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Φωτίου, ἐληξεν ἡ ὄλη τελετὴ έν τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως δια χειρασπασμοῦ, ὅλας ὥρας διαρκέσαντος, και προῦπέμφθη ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Μακαριότης εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ Ἀπριλίου ἀνεγνώσθη έν τῷ Διοικητηρίῳ τὸ Αὐτοκρατορικὸν Βεράτιον έν ἐπίσημῳ Πολιτικῇ τελετῇ και ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης δια προσφωνήσεως ἐξέφρασε τήν εὐγνωμοσύνην Αὐτοῦ πρὸς τόν φιλόλαον ἡμῶν Ἄνακτα Σουλτάν Ἀπτ'οὐλ-Χαμητ Χάν, ὃν σώζει ὁ Βασιλεὺς τῶν Βασιλευόντων έν εὐημερία και εὐκλεία πρὸς εὐτυχίαν τῶν ὑπὸ τήν κραταιὰν Αὐτοῦ αἰγίδα, θείῳ ἐλέει, τεταγμένων λαῶν.

Ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἐπετηρίδι τῆς ένθρονίσεως ταύτης τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ δημοσιεύονται έν τῷ τεύχει τούτῳ οἱ τε λόγοι και αἱ προσφωνήσεις, ὡς και ἡ ἀπὸ Ἀντιοχείας κανονικὴ παραίτησις, εἰς ἱστορικὴν ὑπόμνησιν.

ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ

ΑΠΟ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ
ΘΡΟΝΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ.

Ὅτε πρὸ ἐτῶν ἐξ ἡ ὁμόφωνος ψῆφος ὑμῶν ἐκάλει ἡμᾶς ἐπὶ τήν λειτουργίαν τοῦ Ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ και Πατριαρχικοῦ τούτου Θρόνου, δεδιδαγμένοι πανταχοῦ και πάντοτε ὑποτάσσεσθαι τῇ θείῳ βουλῇ, κατελίπομεν τήν ἱεράν ἡμῶν Μετανοίαν, ἐχωρίσθημεν σωματικῶς τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν Μητρος, τῆς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων θρεψαμένης και εἰς ἄνδρας ἀγαγούσης, και προσήλθομεν τῇ διακονίᾳ τῆς ἀγιωτάτης Ἀποστολικῆς ταύτης Ἐκκλησίας, ταύτην ἔχοντες τήν παραμυθίαν, ὅτι, καθ' ἃ και ἡ ένταῦθα Σύνοδος και ἡ ἐκεῖ ὀλομέλεια τῆς Ἱεράς ἡμῶν Μετανοίας ἐδίδασκον ἡμᾶς, τῷ θελήματι ἐστοιχοῦμεν τοῦ Χριστοῦ. Καί οἱ μὲν ἐγενήθημεν πρὸς ὑμᾶς τε και πρὸς τόν ἐγγχειρισθέντα ἡμῖν περιούσιον τοῦ Κυρίου λαόν, ὑμεῖς οἴδατε, ἀδελφοί ἀγαπητοί. Ἀλλ' ἤδη, ὄλην παραδεδομένην τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ και Πατριαρχικοῦ τούτου Θρόνου και ἐκ ψυχῆς δουλεύουσιν τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ, ὅπως

ξένον καὶ ἀδόκητον κατέλαβε τὴν ἡμῶν Μετριοτήτα ἄκουσμα, ὅτι κοινῇ καὶ ὁμοφώνῳ ψήφῳ λαοῦ τε καὶ κλήρου καὶ Συνόδου ἐν Ἱεροσολύμοις ἢ Σιωνίτις Ἐκκλησία μετακαλεῖται ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἑαυτῆς διακονίαν, καὶ συγχαρητήριοι ἐπευχαι τῶν Ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν καὶ ἄλλων Πρωθιεραρχῶν ἐπηυλόγουν ταῦτα, καὶ τοῦ ἐφ' ἡμᾶς θείῳ ἐλέει τεταγμένου Βασιλείου Κράτους ἢ ἐπευδοκία κατεδείκνυ αὐτὰ δύσφευκτά τε καὶ ἐπείγοντα. Καὶ ὅπως μὲν ἡμεῖς ἐπὶ τούτοις διετέθημεν, τίς ἂν εἰκονίσειε λόγος; καὶ γὰρ καὶ ἐκ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν τῆς τε νῦν μετακαλουμένης ἡμᾶς, καὶ τῆς ἕως τῆς σήμερον κατεχούσης, ἡμεῖς στενωῶς συνεχόμεθα. Ἐκείνης μὲν ἐσμὲν γέννημα καὶ θρέμμα καὶ ἀνάστημα, ἐν ἐκείνῃ ἀποκείραντες τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἡμῶν, πρὸς ὑπηρεσίαν ἐκείνης ἀποταξάμενοι τῷ κόσμῳ καὶ τὴν μοναχικὴν ἀσπασάμενοι πολιτείαν, ὑπὲρ ἐκείνης ἀφοσίωσιν ἕως τῆς ὑστάτης ἡμῶν πνοῆς ἐκ παίδων ἤδη ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὑποσχόμενοί τε καὶ ὀρκισθέντες. Ταύτης δ' ἀπὸ ἐξαιτίας τυγχάνομεν πιστὸς διάκονος καὶ θεία χάριτι Προεστῶς ὑπὲρ ταύτης ἠλπίζομεν ὅτι δαπανηθήσεται ὁ πᾶς ἡμῶν βίος, αἱ μικραὶ ἡμῶν δυνάμεις πᾶσαι ὑπὲρ ταύτης οἱ μόχθοι ἡμῶν καὶ οἱ κάματοι, αἱ ἐλπίδες ἡμῶν καὶ εὐχαί· ταύτης τὸν περιούσιον λαὸν εἴχομεν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον εἰπεῖν, «στέφανον καὶ χαρὰν» καὶ «σπλάγγνα ἡμέτερα». Ἐκείνη, ἡ Μήτηρ ἡμῶν καὶ τροφός, μετακαλεῖται ἡμᾶς· αὕτη κατέχει ὅλον ἡμῶν τὸν νοῦν, τὴν καρδίαν, τὴν ψυχὴν. Πῶς οὖν ἡμεῖς διετέθημεν ἐπὶ τούτοις; πῶς δ' ἂν ἐξηγήσαιμεν τὰ καὶ τῆ στιγμῇ ταύτη

συνέχοντα ἡμᾶς αἰσθήματα; ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις μίαν ἔχομεν καταφυγὴν, τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς ἡμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἀνεξερεύνητα τὰ βάθη τῆς «πολυποικίλου σοφίας τοῦ Θεοῦ» καὶ «ἀνεξιχνίαστος ὁ πλοῦτος τοῦ Χριστοῦ». Ἡ θεία περὶ τὴν ἡμῶν Μετριοτήτα συγκατάβασις, ἡ πρὸ ἐξ ἐτῶν ὑποτάξασα ἡμᾶς τῇ διακονίᾳ τοῦ Ἁγιωτάτου τούτου Ἀποστολικοῦ Θρόνου, αὕτη καὶ νῦν, οὕτω γὰρ καὶ πιστεύομεν καὶ πιστεύειν ὀφείλομεν ὡς τοῦ Εὐαγγελίου μαθηταί, αὕτη καὶ νῦν τῷ βάθει «τοῦ μυστηρίου τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ» μετατίθησιν ἡμᾶς δι' ὁμοφώνου ψήφου ὅλης Ἐκκλησίας ἐπὶ τὴν «λειτουργίαν τῆς πίστεως ἡμῶν» ἐν ἄλλῳ μὲν, ἀλλ' οὐ ξένῳ, ἀλλὰ προσφιλεστάτῳ τόπῳ. Τί ποιήσωμεν; ἀντιπράξωμεν τῷ θείῳ ἐλέει, ἡμεῖς οἱ πρῶτοι πάντων ὀφείλοντες ὑποτάσσεσθαι ἀγογγύστως τῇ θείᾳ βουλῇ; μὴ γένοιτο! «Εἰ ζῶμεν Πνεύματι, Πνεύματι καὶ στοιχῶμεν» βοᾷ ὁ θεηγόρος Ἀπόστολος; Τίνες δ' ἐσμὲν ἡμεῖς, ὥστε τολμησαί ποτε ἢ ἀντειπεῖν τοῖς θείοις προστάγμασιν ἢ λυπηθῆναι ἐπ' αὐτοῖς; πῶς δ' ἀθετήσομεν ἡμεῖς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ὅτε ὁ Ἀπόστολος βοᾷ «οὐκ ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ», ὅτε καθ' ἡμέραν καὶ καθ' ὥραν ἡ εὐαγγελικὴ διδασκαλία ἐπιτάσσει ἡμῖν «μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρόσεως»;

Τούτων ἕνεκεν πάντων, ὡς μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ὑπετάγημεν πάντοτε ἀπαραβάτως τῇ θείᾳ βουλῇ, οὕτω καὶ νῦν καθῆκον ἡμῶν ἀπαραβάτον λογιζόμεθα κλῖναι τὸν

αύχένα πρὸ τοῦ Θεοῦ προστάγματος καὶ ὑπακοῦσαι τῇ μετακαλουμένη ἡμᾶς φωνῇ καὶ δραμεῖν ἐκεῖ, ἐνθα νέα διακονία ἡμῖν ἐπιβάλλεται. Οὕτως ἐλπίζομεν ὅτι κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἀσθενῶν ἡμῶν δυνάμεων καὶ κατὰ τὴν εὐδοκίαν ἐκείνου «οὐ ἡ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται», ἐλπίζομεν, λέγομεν, ὅτι συντελέσομεν εἰς ὑπηρεσίαν οὐχὶ ταύτης ἢ ἐκείνης, ἀλλὰ τῆς καθ' ὅλου Ἐκκλησίας, ἧς πάντες ἐσμὲν μέλη «συναρμολογούμενοι εἰς ἓν σῶμα, συμβιβαζόμενοι διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας, κατ' ἐνέργειαν ἐνὸς ἐκάστου μέρους» ὑπὸ μίαν κεφαλὴν, τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ Σωτῆρα, τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. Εἰ καὶ σφόδρα νῦν θλιβόμεθα τὴν καρδίαν καὶ ἀλγοῦμεν τὰ σπλάγχνα ὅτι ἀπορφανίζόμεθα ὑμῶν τε, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι, καὶ τοῦ περιουσίῳ λαοῦ, ὑπὲρ οὗ ηὐχόμεθα ἀγωνίσασθαι ἕως τῆς ὥρας τῆς εἰς Χριστόν ἀναλύσεως ἡμῶν, ὑποτασσόμεθα ὁμως ἐν πεποιθήσει τῷ προστάγματι τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, «ἐν ᾧ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ ἐκληρώθημεν (οἱ πάντες), προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ», καὶ παραιτούμεθα μὲν τῆς ἐνταῦθα διακονίας, τασσόμεθα δ' αὖθις ἀπὸ τῆς νῦν ἡμέρας εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας.

Καὶ νῦν, ἀδελφοὶ ἐν Κυρίῳ ἠγαπητοί, ἀποχωριζόμενοι ὑμῶν τε καὶ τοῦ εὐλογημένου ἡμῶν ποιμνίου, «παρατιθέμεθα ὑμᾶς τῷ Θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις». Οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ ὅλη ψυχῇ παρα-

καλοῦμεν ὑμᾶς, ὡς ὁ Ἀπόστολος, καὶ δεόμεθα ὑμῶν καὶ ἱκετεύομεν καὶ νουθετοῦμεν «προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους»· ποιμενετε τὰς Ἐκκλησίας, ὧν προϊστάσθε, ἐν φόβῳ Θεοῦ, ἐν ἀγάπῃ τοῦ ποιμνίου, ἐκεῖνο ἐνθυμούμενοι, ὅτι λόγον αἰτηθήσεσθε ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ παρὰ τοῦ ἐξαγοράσαντος πᾶσαν ψυχὴν τῶν πιστευόντων εἰς αὐτὸν τιμῇ ἀνεκτιμήτῳ, τῷ ἰδίῳ αἵματι. Συνέλθετε ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ἐκλεξάμενοι μετ' εἰρήνης τὸν διάδοχον τῆς Ἡμῶν Μετριότητος ἀναβιβάσατε αὐτὸν ἐπὶ τοῦ Ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ τούτου Θρόνου, ὅπως μηδὲ σκιά ταραχῆς ἀπειλήσῃ τὴν ἁγίαν ταύτην Ἐκκλησίαν, ἧς τὴν εἰρήνην ἡμεῖς καὶ ἐπὶ θυσία τῆς ἑαυτῶν ζωῆς ποθοῦμεν, καὶ ὑπὲρ ἧς ἡμεῖς μὲν ὀφείλομεν πάντοτε εὐχεσθαι, ὑμῖν δὲ καθῆκον ἄνωθεν ἐπιβέβληται ἐργάζεσθαι νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἵνα καλὴν ἔχητε ἀπολογία ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ. Πάντα νεωτερισμόν, ταρασσόντα τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐν ἰσχύϊ τάξιν, ἀποφεύγετε διὰ παντὸς ἐπιμελῶς, μὴ ἀμνημονοῦντες τοῦ φρικτοῦ ἀναθέματος, ὅπερ ὁ θεσπέσιος τῆς Ἐκκλησίας ταύτης διδάσκαλος, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἀφῆκε κατὰ παντὸς νεωτεριστοῦ, εἰσάγοντος ἄλλα «παρ' ὃ παρελάβετε». Τηρήσατε ἀλώβητον τὴν ἱεράν παρακαταθήκην, ἣν ὁ Θεὸς ἐνεπιστεύσατο ὑμῖν. «Διώκετε», ἵνα κατὰ τὸν Ἀπόστολον αὖθις εἴπωμεν, «διώκετε πίστιν, δικαιοσύνην, ἀγάπην, εἰρήνην μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν Κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας». Ταῦτα παρ' ὑμῶν αἰτούμεθα καὶ ἐλπίζομεν,

ταῦτα δὲ καὶ νουθετοῦμεν καὶ συμβουλεύομεν. « Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, αὐτῷ ἢ δόξα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰῶνων ». Ἀμήν.

Ἐν Δαμασκῷ, ἔτους Σωτηρίου χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑννενηκοστοῦ πρώτου, μηνὸς Μαρτίου εἰκοστῆ ὀγδόη.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΟΣ.

Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα!

Μετὰ ἐξάμηνον περιπετειώδη δοκιμασίαν ἠυδόκησεν ὁ Θεός, ἵνα συνενώσῃ μὲν ἅπαντα τὰ μέλη τῆς ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπως ἀναβιβάσωσί Σε εἰς τὸν ἁγιώτατον Ἀποστολικὸν τοῦ Ἀδελφοθέου Θρόνον, ἐπινεύσῃ δὲ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ τρισεβάστου καὶ φιλολάου Ἄνακτος Σουλτάν Ἀβδ-οὐλ-Χαμίδ Χάν, ἵνα ἐπικυρώσῃ τὴν ἐκλογὴν Σου, ὑπακούσαντος εὐπειθῶς τῇ φωνῇ τῆς καλούσης Σε μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς ἱερᾶς Σου, λέγω, Μετανοίας.

Εὐαγγελισθεῖσα τὴν χαρμόσυνον εἶδησιν τῆς ὑψηλῆς ἐπικυρώσεως ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ ἡμῶν Σύνοδος ἐν συνεδριάσει αὐτῆς ἐπὶ τούτῳ συγκροτηθεῖσῃ ἐξελέξατο ἡμᾶς, ἵνα προσελθόντες συγχαρῶμέν Σοι ἐκ μέρους αὐτῆς τε καὶ συμπάσης τῆς ἱερᾶς Ἀγιοταφικῆς ἡμῶν Ἀδελφότητος καὶ, ἐπιδόντες τὰς προσκλητηρίους ἐπιστολάς τῆς ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, συνοδεύσωμέν Σε εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν,

ἐνθα ἅπαντες ἐναγωνίως ἀναμένουσιν, ἵνα ἴδωσι τὸν ἐκλεκτὸν αὐτῶν Ἀρχιεπίσκοπον ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν.

Μετ' ἀνεκλαλήτου θυμηδίας ἀποδεξάμενοι τὴν εὐχάριστον καὶ ἐντιμον ἐκλογὴν τῆς ἁγίας καὶ Ἱεραῆς Συνόδου, πάρεσμεν, Μακαριώτατε, καὶ μετὰ παλλούσης καρδίας καθυποβάλλομεν τὰ βαθέα ἡμῶν τε καὶ τῆς ἱεραῆς Ἀδελφότητος σέβη καὶ συγχαρητήρια ἐπὶ τῷ αἰσιῷ τούτῳ γεγονότι τῆς ἐκ τῆς ἐνδόξου καὶ ἱεραῆς τῆς Ἀντιοχείας Ἐκκλησίας μεταθέσεώς Σου εἰς τὴν ἐπίσης ἐνδοξον καὶ γεραρὰν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων. Συγχαίροντές Σοι, συγχαίρομεν ἡμῖν αὐτοῖς, συγχαίρομεν τῇ ἱεραῇ ἡμῶν Ἀδελφότητι, ἥτις, στερηθεῖσά Σου πρὸς καιρὸν ἐπ' ὠφελείᾳ, ἥς ἐπὶ ἐξαιτίαν προΐστασο Ἀδελφῆς Ἐκκλησίας, μετακαλεῖται Σε ἤδη ἐκλεξαμένη παμψηφεί, ἵνα κοσμήσῃς τὸν Ἁγιώτατον Ἀποστολικὸν τοῦ Ἀδελφοθέου Θρόνον. Ἡ γαλουχήσασα, ἐκθρέψασα καὶ ἐκπαιδύσασα Μήτηρ, ἡ περιώνυμος Σιωνίτις Ἐκκλησία, καλεῖ Σε, τὸ ἀγλαὸν Αὐτῆς τέκνον, ἵνα διὰ τῶν περικοσμούμενων Σε, ποικίλων πλεονεκτημάτων, φυσικῶν τε καὶ ἐπικτήτων, ἀναλάβῃς τὸ πηδάλιον τοῦ πολυκυμάντου σκάφους τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων· προσκαλεῖ Σε τὸν ἔμπειρον καὶ ἀμφιδέξιον οἰακοστρόφον, ἵνα παραδῷ τοὺς οἴακας καὶ τὴν κυβέρνησιν τῆς κλυδωνιζομένης ὀγκάδος. Ἐχεις, Μακαριώτατε, νὰ ὑπερπηδήσῃς πλεῖσθ' ὅσα προσκόμματα δυσυπέροβλητα, ἔχεις νὰ λύσῃς πολλοὺς γορδίους δεσμούς, ἄχρις οὗ καθοδηγήσῃς αὐτὴν διὰ μέσου ὑφάλων καὶ σκοπέλων εἰς εὐδίων ὄρμον. Ἀλλὰ μὴ δειλιάσῃς· ἀνδρίζου, θάρσει καὶ, ἐπικαλούμενος τὴν θείαν ἀντίληψιν

δεῦρο ἐπὶ τὰ ἐνδοξα ὄρη Σιών, πεποιθῶς ὅτι ἔχεις συναρωγούς καὶ συναντιλήπτους πάντας.

Εὐμοιρεῖς θεία εὐδοκία πολλῶν προσόντων, ὧν λαβοῦσα ἄλλοτε πείραν ἡ ἱερά ἡμῶν Ἀδελφότης καὶ δεόντως ταῦτα ἐκτιμήσασα, πρὸς Σε ἔστρεψε τὰ βλέμματα αὐτῆς πλήρη ἐλπίδων καὶ πόθων. Ἐν τῇ ἐνδομύχῳ πεποιθήσει ὅτι σιθαραὶ αἱ χεῖρές Σου, εἰς αὐτὰς ἐνεπιστεύσατο τὴν ἱεράν τῶν Πατέρων ἡμῶν παρακαταθήκην μιᾶ φωνῆ, μιᾶ ψήφῳ, δὸς δ' εἶπεῖν, καὶ κοινῇ ἀποφάσει, ἐκλέξασά Σε φύλακα καὶ προασπιστὴν αὐτῆς. Ἡ πρὸς Σε πίστις τῆς ἱεραῆς Ἀδελφότητος καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου λαοῦ ἐστὶν ἀκράδαντος, πάντες δ' ἀγάλονται καὶ ἐλπίζουσι μετ' εὐλόγου θάρρους ὅτι τάχ' αὖριον ἔσσετ' ἄμεινον.

Ἐπὶ ταῖς χρησταῖς ταύταις ἐλπίσιν ἀνυψοῦντες χεῖρας ἰκέτιδας πρὸς τὸν Ὑψιστον, δεόμεθα ταπεινῶς, ἵνα τὴν μὲν τέως παρὰ Σοῦ ποιμαινομένην περίκλυτον τῆς Ἀντιοχείας Ἐκκλησίαν, δυσανασχετοῦσαν καὶ βαρέως φέρουσαν τὴν στέρησιν τοιοῦτου Ποιμενάρχου, παραμυθήσῃ, ἐπιβραβεύων αὐτῇ, οἴου ἐφίεται Ἀρχιεπίσκοπος, Σοὶ δέ, Μακαριώτατε, χαρίζεται δύναμιν καὶ σθένος πρὸς ἐπιτέλεσιν τῶν ὑψηλῶν Σου καθηκόντων, καὶ διατηρῇ Σε ἀκμαῖον καὶ ἀσινῆ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας. Γένοιτο!

ΠΑΝΤΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ

Εἰς τὴν προσφώνησιν τοῦ Μητροπολίτου Πτολεμαίδος, Πατρικίου.

Καὶ ἐν μεγίστῳ ἔτι διατελοῦμεν θάμβει, ἐφ' οἷς περὶ ἡμᾶς οἰκονομεῖ ἡ θεία χάρις, εἰ καὶ μεγίστη ἡμᾶς συνέχει λύπη ἐπὶ τῷ σωματικῷ ἡμῶν χωρισμῷ ἀπὸ τῆς Ἀγιωτάτης Ἀποστολικῆς τῶν Ἀντιοχείων Ἐκκλησίας, ἐν ἧ ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν κατ' ἐντολὴν Θεοῦ διακονοῦμεν, πεπειθότες ὅμως ὅτι ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων μετὰ τῆς Ἀδελφότητος πάσης καὶ παντός τοῦ ποιμνίου οὐκ ἀθεεὶ προέβη ἐπὶ τὴν ὁμόφωνον καὶ ὁμόθυμον ἐκλογὴν τῆς ἡμῖν Μετριότητος ὡς Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, καθήκον ἡμῖν ἄνωθεν ἐπιβεβλημένον καὶ ἡγησάμεθα καὶ ἡγούμεθα, τὴν μὲν τέως ἐμπεπιστευμένην ἡμῖν Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν

παραθέσθαι τῇ παντοδυναμίᾳ τῆς Ὑπερσόφου Προνοίας, ἑαυτοὺς δ' ὑποτάξαι τῇ πράξει τῆς Γερασμιωτάτης ἐν Χριστῷ Μητρός, τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, τὴν ἱεράν ταύτην πράξιν ὡς δεῖγμα ὑπολαμβάνοντες τῆς ἀμέτρου περὶ ἡμᾶς συγκαταβάσεως τοῦ θείου ἐλέους.

Ὅθεν καὶ καρδία συγκεινημένη δοξολογοῦντες τὸν ποιμένα τῶν προβάτων, τὸν Μέγαν, τὸν χρώμενον τοῖς σκεύεσιν αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐκάστοτε χρείας, τὸν πάντα πανσόφως οἰκονομοῦντα πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἁγίας αὐτοῦ Ἐκκλησίας, δεξιούμεθα ὑμᾶς, ἀδελφοὶ περισπούδαστοι, καὶ κατασπαζόμεθα ὑμᾶς, ὡς ἀποστόλους τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μετανοίας, καὶ μακαρίζομεν ἑαυτοὺς, ὅτι καταξιούμεθα ἐν ἐγκρίτοις ἀδελφοῖς τὴν πᾶσαν περιπτύξασθαι εὐαγγῆ ἡμῶν Ἀδελφότητα ἐν φιλήματι ἀγίῳ, καὶ παρ' ὑμῶν τὸν πρῶτον δέξασθαι τῆς Ἀδελφότητος ἀσπασμὸν, καὶ ἀπὸ τῶν ἀγαπητῶν ὑμῶν χειλέων ἀκοῦσαι φωνὴν γλυκυτάτην καὶ πανσέβαστον, τὴν φωνὴν τῆς Ἁγίας ἡμῶν Μητρός, καὶ δι' ὑμῶν πλουσίως ἀπολαῦσαι τῶν προσκυνητῶν αὐτῆς εὐλογιῶν. Ἐχέτω καὶ ἐπὶ τούτοις δόξαν ὁ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐν πᾶσι καὶ διὰ πάντων Εὐλογητὸς Θεὸς ἡμῶν.

Ἡ τιμὴ, ἧς ἡξίωσεν ἡμᾶς ἡ Ἱερά Ἀδελφότης, ἀποστείλασα εἰς πρόσκλησιν ἡμῶν τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, καὶ ἡ ἐγκάρδιος προθυμία, μεθ' ἧς ἀνελάβετε, ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, τὴν οὐκ ἄμοχθον πρὸς ἡμᾶς ὁδοιπορίαν, προαναγγέλλουσιν ἡμῖν καὶ βεβαιοῦσι τὴν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν, ἣν ὑπὲρ τῆς ἡμῶν Μετριότητος ἐνέπνευσεν ὁ Θεὸς ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀδελφῶν πάντων· οἱ δὲ γλυκεροὶ ὑμῶν λόγοι ἐνισχύουσιν ἐν ἡμῖν

τὴν ἐλπίδα, ὅτι μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν ἐπανιόντες ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μετανοίας, ἀντίληψιν καὶ βοήθειαν κατὰ τῶν ἀναμενουσῶν ἡμᾶς πολυπλόκων δυσχερειῶν μέλλομεν ἔχειν τὴν ὁμόθυμον ἅμα καὶ πρόθυμον ἐν ἀγάπῃ σύμπραξιν πάντων τῶν ἀδελφῶν, ἐφ' ἣν μετὰ Θεὸν ἐλπίζομεν, ὅτι δυνασόμεθα λυσιτελῶς ἀγωνίσασθαι τὸν ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ καλὸν ἀγῶνα.

Ἐν τοιαύτῃ ἐλπίδι ἀποδεχόμενοι τὴν πρόσκλησιν τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Ἀδελφότητος, καὶ ὑπακούοντες τῇ καλοῦσῃ ἡμᾶς λατρευτῇ φωνῇ τῆς Ἐκκλησίας, κατασπαζόμεθα ἐν τῷ προσώπῳ ὑμῶν τὴν Ἀδελφότητα πᾶσαν, καὶ δεόμεθα τοῦ Κυρίου, ἵνα καθοδηγήσῃ τὰ διαβήματα ἡμῶν τῇ χάριτι τοῦ Πνεύματος εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καὶ καταξιώσῃ ἡμᾶς αἰσίως ἐπανελθεῖν μεθ' ὑμῶν, ἀδελφοί, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ, τὴν ποθεινὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπως ἐκεῖ ἐπιδοθῶμεν ὅλη ψυχῇ εἰς ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ. Ὡς εὖ παρέστητε, ἀδελφοί ἀγαπητοί. Εἴη Εὐλογητὸς ὁ δι' ὑμῶν παραμυθησάμενος ἡμᾶς Μέγας Θεὸς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Ὡς εὖ παρέστητε ἄγγελοι ἀγαθοὶ τῆς ἡμῶν Ἀδελφότητος.

ΠΡΟΣΦΑΝΗΑΙΣ

Ἄριμανδρίτου Εὐθυμίου, τοῦ Παρασκευοφύλακος,
ἐν τῇ εισόδῳ εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως.

« Εὐλογημένος Σὺ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαί σε καὶ εὐλογημένος Σὺ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε ». Δευτερ. κή. 56.

Μακαριώτατε Δέσποτα!

Ἰδοὺ θεία χάριτι πληροῦται ἡ κοινὴ εὐχὴ τοῦ κλήρου, ὅστις ἐξελέξατό Σε, τοῦ λαοῦ, ὅστις, χαίρων καὶ πανηγυρίζων, συνοδεύει Σε ἐνταῦθα, τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις, τὸν ἑόρτιον Αὐτῆς κόσμον περιβεβλημένη, ἐν ὕμνοις δοξολογίας πρὸς Θεὸν ἐναγκαλιζεταί Σε ὡς τὸ πρῶτον καὶ φίλτατον Αὐτῆς τέκνον καὶ οἶον εἰ ἐν θριάμβῳ προάγει Σε ἐπὶ τὸν Ἁγιώτατον Ἀποστολικὸν καὶ Πατριαρχικὸν Αὐτῆς Θρόνον. Ἰδοὺ θεία χάριτι, κατηθύνθη τὰ διαβήματά Σου, καὶ εὐτυχεῖς ἡμεῖς ὑπαντῶμέν Σοι ἐν τῷ Πανιέρῳ καὶ Προσκυνητῷ τούτῳ τόπῳ, ἐνθα « Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, » ἡμῖν « ὑπολιμπάνων τύπον καὶ ὑπογραμμόν, « ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ ». Ἰδοὺ, θεία χάριτι,

μετ' ἀπουσίαν τόσων χρόνων ἢ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἄγει Σε ἐνταῦθα πρόεδρον τῆς Ἐκκλησίας, προστάτην τῶν θείων προσκυνημάτων, ποιμένα λαοῦ, ἡγούμενον ἐν ἡμῖν μέγαν. Εἶη εὐλογητὸν τὸ ὄνομα τοῦ Σωτῆρος Θεοῦ!

Μακαριώτατε! «ὁ τόπος ἐν ᾧ ἔστηκας Γῆ ἐστὶν Ἁγία» καὶ ἅγια παρέχει τὰ διδάγματα· ἀτενίζων πρὸς τὸ ὕψος τοῦ Θεοτιμήτου Γολγοθᾶ, θεωρεῖς «τὸν ὑψωθέντα ἀπὸ τῆς γῆς, ἵνα πάντας ἐλκύσῃται πρὸς ἑαυτὸν», τύπον καὶ ὑπογραμμὸν ποιμένος ἀληθοῦς, πιόντα ἤδη τὸ ποτήριον τῆς κοσμοσωτηρίου θυσίας, ζῶν παράδειγμα αἰώνιον τῆς ὑπομονῆς, τῆς ἀγάπης, τῆς αὐτοθυσίας πατρὸς ὑπὲρ τῶν τέκνων, ποιμένος ὑπὲρ τῶν προβάτων· καὶ κατανόεις ὅτι, ἡ πραγματικὴ αὕτη διδασκαλία προκαταγγέλλει Σοι θλίψεις καὶ μόχθους, πικρίας καὶ ἀλγηδόνας, σκάμματα καὶ ἀγῶνας, καὶ διὰ τοῦτο ὀπλίζει Σε δι' ὑπομονῆς καὶ ἀγάπης. Ἐπιστρέφων ὁμως τὰ ὄμματα πρὸς τὸν Πανάγιον καὶ Ζωηφόρον Τάφον, θεωρεῖς Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα, λυτρωτὴν ἤδη τοῦ κόσμου, τροπαιοῦχον νικητὴν τοῦ ἄδου καὶ σκυλευτὴν τῶν σκοτεινῶν αὐτοῦ βασιλείων, Ἰησοῦν τὸν ζωῆς ἀρχηγόν, καὶ καταμανθάνεις ὅτι τὰς προκαταγγελ-λομένας θλίψεις καὶ μόχθους καὶ πικρίας καὶ ἀλγηδόνας ἐπιστέφει τέλος τῆ δυνάμει τοῦ Θεοῦ ἐπιτυχία ἀληθῆς, λυσιτελής, νικηφόρος, εὐκλεής.

Καὶ λοιπόν, κατὰ τὴν εὐλογημένην εἴσοδόν Σου ἐν τῷ ἁγιάσματι τούτῳ τῆς δόξης, πρῶτος προσφωνῶν Σοι τὸ ὡς εὖ παρόντης, ἀδιστάκτως Μακαριώτατε, ἀναγγέλλω Σοι ὅτι ἐν τῷ μεγάλῳ καὶ ἐνδόξῳ ἀγῶνι, ἐφ' ὃν ἐκάλεσέ Σε

ἡ Ἐκκλησία καὶ ἀπέστειλέ Σε ὁ Θεός, πρῶτος ὑπαντήσει Σοι ὁ Γολγοθᾶς τῶν θλίψεων, ἀλλ' ἔπειτα καταπαύσεις σὺν Θεῷ ἀντιλήπτορι διὰ τῶν μεγάλων Σου ἀρετῶν εἰς τὴν δόξαν, ὅτι οἱ κόποι καὶ οἱ μόχθοι Σου, ὅτι οἱ ἰδρῶτες καὶ ἀγῶνες Σου, ἦσαν ὄργανον εἰς χεῖρας Θεοῦ, τοῦ Πανσόφου, ἵνα ὁ λαὸς οὗτος τύχῃ νομῆς σωτηρίου, ἵνα ἡμεῖς ὁ κληρὸς Σου, ἀγαπήτωμεν τὰς ὁδοὺς Κυρίου, ἵνα τὸ Ἱερὸν ἡμῶν Κοινὸν σωθῇ ἀπὸ παντὸς κινδύνου, ἵνα ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν, ἡ Ἁγία, ἐνισχυθῇ ἐν δυνάμει πολλῇ καὶ ἀπὸ πτώσεως ἐξέλθῃ εἰς ἀνάστασιν.

Ἐν τοιαύτῃ ἐλπίδι, ἐν τοιαύτῃ εὐχῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν πεποιθήσει τοιαύτῃ προσφωνῶν Σοι. Μακαριώτατε, ὡς εὖ παρόντης, δέομαι τοῦ Κυρίου, ἵνα εὐλογῇ τὰς ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τόπῳ εἰσόδους καὶ ἐξόδους Σου, ἵνα περιέτῃ Σε ἐπὶ ἔτη μακρὰ, εὐκλεῶς ἅμα καὶ λυσιτελῶς κυβερνῶντα ἡμᾶς ἐν χειρὶ Θεοῦ, ἐν ἀγάπῃ καὶ ἐν εἰρήνῃ, ἵνα, προσλαβόμενός Σε μετὰ δόξης, κρατῇ τῆς δεξιᾶς Σου καὶ ὁδηγῇ Σε θαυμαστῶς ἐν δικαιοσύνῃ. «Εὐλογημένος Σὺ, Μακαριώτατε, ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαί Σε· εὐλογημένος Σὺ, Μακαριώτατε, ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί Σε». Κύριος φυλάξει τὴν εἴσοδόν Σου καὶ τὴν ἐξοδόν Σου ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΥΠΟ ΤΗΣ Α. Θ. Μ. ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ

Κατὰ τὴν ἐνθρόνισιν αὐτοῦ, τῇ 12^α Ἀπριλίου 1891,
ἐν τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως.

« Ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι
ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ». (Β'. Κορ. ιβ'. 15.)

Πρὸ ἕξ μὲν που ἐτῶν ἀπὸ τοῦ Πανιέρου τούτου Ναοῦ, τῆς κοιτίδος τῆς ἀγίας ἡμῶν πίστεως, ἡ ἱερὰ ἡμῶν Ἀδελφότης, ἐν ζήλῳ ἀγάπης συνηθροισμένη, προέπεμπεν ἡμᾶς ἐν εὐλογίαις ἐπὶ τὴν τότε θείῳ ἐλέει ὀρισθεῖσαν ἡμῖν λειτουργίαν ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ ἀποστολικῇ τῶν Ἀντιοχείων ἐκκλησίᾳ, καὶ ἡμεῖς, ἐν συντριβῇ καρδίας ὑποτασσόμενοι τῷ θείῳ κελεύσματι, ἀπεχωριζόμεθα τότε τῆς γερασμιωτάτης μητρὸς ἡμῶν καὶ τροφοῦ, τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Ἀδελφότητος, καὶ ἀπηρχόμεθα ἐκ μέσου ὑμῶν, ἀδελφοί, τὴν ψυχὴν ἕως θανάτου ὀδυνώμενοι καὶ τὴν ἀλγυδὸνα τῆς καρδίας ἡμῶν ἐν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις περικρύπτοντες, μόνην δ' ἔχοντες ἐνίσχυσιν κατὰ τῆς δεινῆς ἐκείνης δοκιμασίας τὴν πεποίησιν, ὅτι τὰ ἀρέσκοντα τῷ Παναγίῳ Πνεύ-

ματι ἐποιοῦμεν, καὶ μόνην παραμυθίαν, τὴν τότε ἀνυπόκριτως καὶ εἰλικρινῶς καὶ πλουσίως ἐκδηλωθεῖσαν ἀγάπην ὑμῶν, ἀδελφοὶ περισπούδαστοι καὶ τέκνα παμφίλτατα.

Καὶ ἔκτοτε, ὅλως ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν πιστὴν καὶ ἀνελλιπῆ, τὸ ἐφ' ἡμῖν, λειτουργίαν τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας, ἣν ὁ Θεὸς ἡμῖν ἐνεπιστεύσατο, « πάντοτε μὲν ἐν πάσῃ δεήσει ὑπὲρ πάντων ὑμῶν δέησιν ἐποιοῦμεθα », πάντοτε μὲν πόθῳ ψυχῆς καὶ πόνῳ καρδίας ἐμνημονεύομεν τῆς μητρὸς ἡμῶν Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, πάντοτε μὲν ἐχαίρομεν μετ' αὐτῆς χαιρούσης καὶ ἐθλιβόμεθα μετ' αὐτῆς θλιβομένης, ἀλλ' οὐδέ ποτ' οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν μίαν ἠλίπισαμεν, ὅτι ἡμέλλομεν καὶ αὔθις ἐπανελθεῖν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς καὶ εἰς διακονίαν αὐτῆς εἰδικὴν τὸ λοιπὸν τοῦ βίου ἡμῶν ἐκδαπανῆσαι. Κοινῇ ψήφῳ κλήρου τε καὶ λαοῦ τῆς τῶν Ἀντιοχείων γεραρᾶς Ἐκκλησίας καὶ κατὰ τὰ δόξαντα αὐτῆ τε καὶ τῷ Παρακλήτῳ Πνεύματι ἐπὶ τὴν προεδρείαν αὐτῆς κεκλήρωμένοι, ἀγῶνα, ἀνωθεν ἡμῖν ἐπιβεβλημένον, εἶχομεν τὴν καθοδήγησιν τοῦ θείου ἐλέει ἐγκεχειρισμένου ἡμῖν λαοῦ ἐπὶ νομᾶς σωτηρίους, σκοπὸν εἶχομεν καὶ εὐχὴν καταλύσαι τὸν βίον ἡμῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἧς λειτουργὸν ἐν προεδρείᾳ ἔταξεν ἡμᾶς ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐτρέχομεν λοιπὸν τὸ στάδιον ἐκεῖνο κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἀσθενῶν ἡμῶν δυνάμεων ἀπαρεγκλίτως ὡς « ὁ ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον », οὐδ' ὅλως ἀποκλίνοντες ἀριστερᾶ ἢ δεξιᾶ, εἰς τὰ ὀπίσω οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν στρεφόμενοι, ἵνα « εὐθετοὶ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ».

Ἄλλ' « ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα τοῦ Κυρίου, ὡς ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ »! Ξένον καὶ ὅλως ἀπροσδόκητον ἄκουσμα πρὸ μηνὸς ἤδη κατέλαβεν ἡμᾶς ἐν Δαμασκῷ, ὅτι ἡ Ἱερὰ Ἀγιοταφίτικὴ Ἀδελφότης, ὅτι ὁ κληρὸς καὶ ὁ λαὸς τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν ἐκλογικαῖς καὶ συνοδικαῖς πράξεσιν ὁμοθυμῶν γνώμη καὶ μιᾶ φωνῇ παμφηφεί ἐξελέξαντο ἡμᾶς ὡς Πατριάρχην Ἱεροσολύμων εἰς διαδοχὴν τοῦ

ένεκεν ασθeneίας σωματικῆς κανονικῶς τὸν θρόνον παραιτησαμένου ἀγαπητοῦ ἐν Χριστῷ, τῷ Θεῷ, ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ τῆς ἡμῶν Μετριοτήτος, Μακαριωτάτου πρώην Πατριάρχου Κυρίου Νικοδήμου. Ταῦτα τὰ καινὰ ἀκούσματα οὕτως ἀσυνήθη καὶ παράδοξα ἡμῖν ἐδόκει, ὥστε ἠπιστοῦμεν, ἀδελφοί, τοῖς ἀκουσμένοις, οὐδὲ πιθανὴν ἐθεωροῦμεν τὴν φήμην, ἀποροῦντες πῶς ποτε ἐξαναγκασθησόμεθα καταλιπεῖν μὲν ὄρφανὴν ποιμένος τὴν ἡμῖν ποιμαινομένην Ἐκκλησίαν, ἀναλαβεῖν δὲ διακονίαν ἐν τῷ ἱερῷ τόπῳ τῶν πόθων ἡμῶν καὶ τῶν εὐχῶν, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τῇ ἐν Χριστῷ ἡμᾶς καὶ ἀναλαβούσῃ καὶ θρεψαμένη καὶ ἀναδεξαμένη. Ἄλλ', οὐ πολὺ τὸ μεταξύ, καὶ ἐπίσημοι μὲν ἀγγελίαι Συνοδικαὶ ἐκάλουν ἡμᾶς ἐπὶ τὸν ἀγιώτατον τοῦτον ἀποστολικὸν καὶ πατριαρχικὸν θρόνον τοῦ Ἀδελφοθέου, ὡς νομίμως καὶ κανονικῶς κατ' ἐπίνευσιν τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος κοινῇ ψήφῳ τῆς Ἐκκλησίας ἀναδεδειγμένον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης, ἐπίσημοι δὲ συγχαρητικαὶ ἐπευχαὶ τῶν ἀγιωτάτων Πατριαρχῶν καὶ Πρωθιεραρχῶν τῆς ὅλης Ἐκκλησίας κατεδείκνυσαν ὡς θείου θελήματος ἔργον ἀρεστόν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις τὴν μετάθεσιν ἡμῶν ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦτον, ἐπίσημοι δ' ἐπιταγαὶ τοῦ Θεοφυλάκτου καὶ ἐνδόξου ἡμῶν Αὐτοκράτορος καὶ Αὐθέντου περιέβαλλον τῷ κύρει καὶ τῆς πολιτείας τὴν τετελεσμένην ἤδη Συνοδικὴν πράξιν, ἐπιβάλλουσαι ἡμῖν ὡς καθῆκον καὶ πρὸς τὴν πολιτικὴν ἀρχήν, τὴν πρόθυμον ἡμῶν συμμόρφωσιν τοῖς δεδομένοις τῇ Σιωνίτιδι Ἐκκλησίᾳ.

Καὶ οἶαν μὲν ὑπέστημεν δοκιμασίαν, μᾶλλον δὲ βάσανον, ἐπὶ τῇ ἐπαληθεύσει τῶν ἀπίστων τέως ἐκείνων ἀκουσμάτων, οὐδ' ἐνός εὐποροῦμεν λόγου ἐπαρκοῦς εἰς παράστασιν ἀκριβῆ. Τοῦτο δὲ παρελθεῖν ἐν σιγῇ οὐ δυνάμεθα, ἀδελφοί τιμιώτατοι, ὅτι καὶ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, ἐν ἧ' ἐν μέσῳ ὑμῶν παρεστήκαμεν καὶ ἀπὸ τοῦ ἀγιωτάτου τούτου θρόνου ὑμῖν λαλοῦμεν, ἐν ἀπορίᾳ παντελεῖ διατελοῦμεν τῶν περὶ ἡμᾶς ὠκονομημένων καὶ θλίψει

πολλῇ συνεχόμεθα, ὅτι κατελέειπται ἀπροστάτετος καὶ ποιμένος ὄρφανή, ἡμῶν ἐτι ζώντων, ἡ ἀγιωτάτη ἐκείνη καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἧς τὴν προστασίαν ἐμπεπιστευμένην εἶχεν ἡμῖν αὐτῇ ἡ θεία χάρις τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος, ἡ νῦν ἐνταῦθα τὴν ἡμῶν μεταθεμένη Μετριοτήτα! Naί, ἀδελφοί περισπούδαττοι καὶ τέκνα ἀγαπητά, ὁμολογοῦμεν, οὐδὲ κρύπτομεν, ὅτι λυπούμεθα καὶ ἀλγοῦμεν ἐπὶ τῇ ὄρφανίᾳ τοῦ ἡγαπημένου ἡμῖν καὶ εὐλογημένου ἐκείνου λαοῦ, ὡς μήτηρ ἀλγεῖ ἐπὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῆς. Ἄλγοῦμεν καὶ πάσχομεν, οὐδὲ κρύπτομεν τὸ πάθος ἀπὸ τοῦ ἐτάζοντος καρδίας καὶ νεφροῦς καρδιογνώστου Θεοῦ ἡμῶν. Ἐξ ὅλα ἔτη διηκονοῦμεν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ, καὶ καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας ἐκείνας ὁ πᾶς ἡμῶν ἀγὼν ἦν ἡ πνευματικὴ ὠφέλεια τοῦ λαοῦ ἐκείνου, καὶ πᾶσα ἡμῶν ἡ χαρὰ ἦν ἡ προκοπὴ τοῦ λαοῦ ἐκείνου, καὶ ἀγαλλίασις τῆς καρδίας ἡμῶν ἡ χαρὰ αὐτοῦ, καὶ παραμυθία ἐν θλίψεσιν ἡ ἀγάπη αὐτοῦ, καὶ γλυκασμὸς ἐν πικρίαις ἡ ἀφοσίωσις αὐτοῦ, καὶ ζωὴ ἡμῶν ἡ ζωὴ αὐτοῦ, καὶ στεναγμὸς ἡμῶν ἡ λύπη αὐτοῦ· καὶ νῦν, ὅτε ἀπεχωρίζομεθα τῶν τέκνων ἡμῶν ἐκείνων τῶν ἀγαπητῶν, ὦ! πόσον κατέκαιε τὴν καρδίαν ἡμῶν τὸ πῦρ τῶν δακρῶν αὐτῶν!

Ἄλλὰ τί ἔπαθον; ποῦ δ' ἐκτρέπομαι; « Μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι: τί με ἐποίησας οὕτως; » Τίνες δ' ἡμεῖς, ὥστε γογγύζειν κατὰ τῶν ἄνωθεν βουλευμάτων τῆς θείας καὶ Πανσόφου Προνοίας, ἢ ἀντιλέγειν τῷ πανσθενεῖ θελήματι τοῦ Παρακλήτου; Μὴ οὐκ ἐσμὲν « ὑπηρέται Χριστοῦ » εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενοι; ἢ μὴ ἐγεροῦμεν φωνὴν ἀντάρτιν κατὰ τῶν θείων ἐνταλμάτων Αὐτοῦ; μὴ γένοιτο. Τῇ θείᾳ ὑποταγέντες προστάξει ἀπήλθομεν ἀφ' ὑμῶν, ἀδελφοί, πρὸ ἐξ ἐτῶν, θρηνοῦντες μὲν τὸν ἀφ' ἡμῶν καὶ τῆς Μετανοίας ἡμῶν χωρισμόν, καθῆκον ὅμως ἐκτελοῦντες ἱερόν, παραδεδομένον ἡμῖν ὑπὸ τῶν μαρτύρων τῆς Χριστοῦ παρουσίας, οἵτινες καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐδίδαξαν, ὅτι « πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ ». Τῇ θείᾳ καὶ νῦν ὑποτασσόμενοι προστά-

ξει, μετὰ δακρύων μὲν ἐχωρίσθημεν τοῦ τέως ἡμῶν ποιμνίου, ἐν παραμυθία δὲ καὶ χαρᾷ ἐστήκαμεν ἐν μέσῳ ὑμῶν, ἀδελφοί, ὡς ὑπηρέτης Χριστοῦ, ὡς ὁ ὕστατος τῶν στρατιωτῶν τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας, τῷ Θεῷ αὐθις πειθαρχοῦντες καὶ τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ πληροῦντες. Ἐαυτοῖς γὰρ πρὸ πολλοῦ ἀπεθάνομεν, ζῶμεν δὲ Χριστῷ, τῷ μεγαλύναντι τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἡμῶν ταπεινώσιν. Ἀπὸ μακρῶν ἤδη ἡμερῶν ἐσμέν αὐτῷ παραδομένοι, αὐτῷ καὶ ψυχὴν, καὶ καρδίαν, καὶ σῶμα, καὶ νοῦν καὶ τὰ ἑαυτῶν πάντα ὑποτάξαντες. Τὸ λοιπὸν ἐχέτω ἡμᾶς καὶ νῦν καὶ πάντοτε καὶ ἀγέτω ὡς θέλει, καὶ κινεῖτω ἡμῶν καὶ χεῖρα καὶ νοῦν καὶ γλῶσσαν, ἐφ' ᾧ δεῖ καὶ βούλεται. Εἶη τὸ ὑπερύμνητον αὐτοῦ ὄνομα εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὕτως ἠυδόκησεν ἐν ἡμῖν!

Καὶ νῦν, ἀδελφοί, εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ κατὰ τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ « καταξιώσας ἡμᾶς ἐπανιδεῖν τὰ ἀγαπητὰ τῆς Σιών σκηνώματα ». Εὐλογητὸς ὁ Θεός ὁ « κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος » μεταστήσας ἡμᾶς αὐθις ἐν τοῖς ὑπὲρ μέλι καὶ γάλα γλυκυτάτοις καὶ ποθεινοτάτοις κόλποις τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Μετανοίας, τῆς γερασμιωτάτης ἡμῶν Μητρός, τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, τῆς « γάλακτι θείας χάριτος λογικῶ ἀδόλω » γαλουχησάσης ἡμᾶς νηπίους ἔτι, καὶ « βρώματι πίστεως » ἔπειτα ἡμᾶς ἐκθρεψαμένης, ἣτις τὰς πρώτας ἡμῶν ὁμολογίας, τὰς πρώτας πίστεις καὶ ὄρκους ἐν ὀνόματι Χριστοῦ ἐδέξατο, ἐν ἣ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἡμῶν εἰς διακονίαν Χριστοῦ ἀπεκείραμεθα, ὑπὲρ ἧς τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου πάντα κατελίπομεν, ἐν μέσῃ Ἐκκλησίᾳ, κατενώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων αὐτῇ ἀφοσιωθέντες καὶ ὑποσχόμενοι, ὅτι αὐτῆς ἐσόμεθα ἕως τέλους τέκνον, καὶ διάκονος καὶ δοῦλος, ὅτι ὑπὲρ αὐτῆς ἤδιστα τὸν πάντα ἡμῶν βίον δαπανήσομεν καὶ αὐτοὶ ἐκδαπανηθήσομεθα. Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα τίμια, εὐλογητὸς ὁ Θεός τῶν οἰκτιρμῶν καὶ πάσης παρακλήσεως, ὁ ἀγαγὼν ἡμᾶς καὶ αὐθις ἐν μέσῳ ὑμῶν, τῶν προσφιλῶν συναγωνιστῶν ἐν τῷ

καλῷ ἀγῶνι, ὁ καταξιώσας ἡμᾶς ζῶσι χεῖλεσιν ὑμᾶς ἀσπάσασθαι καὶ τῷ φιλήματι παρ' ὑμῶν τιμηθῆναι τῷ ἀγίῳ, ὁ τὴν ἀγάπην ὑμῶν δωρησάμενος ἡμῖν παράκλησιν ἐν λύπαις, κουφισμὸν ἄλγους, χαρὰν ἐν θλίψει. Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ διάκονον καὶ αὐθις ἡμᾶς ταξάμενος Σιών, τῆς ἀγίας, καὶ Ἱερουσαλήμ, ἧς ὁ ἐν ὑπερορίᾳ Προφήτης ποθῶν τὴν χάριν, ἀνεφώνει: « κολληθείη ἡ γλῶσσά μου τῷ λάρυγγί μου, ἐὰν μὴ σου μνησθῶ ».

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ποθητά! Τοιοῦτον ἔχοντες τὸ περὶ ἡμᾶς ἔλεος τοῦ Μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, ἐρχόμεθα πρὸς ὑμᾶς ὡς ὑπηρέτης Χριστοῦ, « οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας », ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἀπόστολον « ἐν ἀσθενείᾳ, καὶ ἐν φόβῳ, καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ». Ἐν ἀσθενείᾳ ὅτι οἶδαμεν ἅμα μὲν τὸ μέγεθος τῆς περὶ ἡμᾶς συγκαταβάσεως τῆς θείας χάριτος, ἅμα δὲ τῆς ψυχῆς ἡμῶν τὰ πολλὰ ἀσθενήματα. Ἐν φόβῳ, ὅτι αἱ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐλπίδες καὶ Ἐκκλησίας καὶ Ἀδελφότητος πολλαὶ καὶ μεγάλαι, ἡμεῖς δὲ ἥττονες τῶν ἐλπίδων τούτων ἄνευ τοῦ θείου ἐλέους. Ἐν τρόμῳ δὲ πολλῷ, ὅτι συναισθανόμεθα τὸ βάρος τῆς ὑψίστης διακονίας, ἣ σήμερον ὑποβαλλόμεθα, καὶ τρέμομεν περὶ αὐτῆς, ὡς περὶ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, καὶ τρέμομεν, τὴν ἡμέραν ἐνθυμούμενοι τῆς περὶ αὐτῆς ἀπολογίας.

Τούτων ἕνεκεν, ἀγαπητοί, ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, τῇ μεγάλῃ καὶ ἐπισήμῳ, παντὸς μὲν ἄλλου πρότερον τὴν θείαν ἐπικαλούμεθα ἀντίληψιν, τὸ θεῖον ἐκλιπαροῦμεν ἔλεος, ὅπως ἀξιωθῶμεν ἐπὶ τοὺς θεμελίους τῶν ἀειμνήστων ἡμῶν καὶ μεγάλων προκατόχων ἐποικοδομησαί « μὴ ξύλα, ἢ χόρτον, ἢ καλάμην » πυρὶ κατακαίόμενα καὶ εἰς ζημίαν τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀναλισκόμενα, ἀλλ' οἰκοδομὴν εὐάρεστον τῷ Θεῷ, οἰκοδομὴν « μένουσαν », καί, εἰ μὴ τι ἄλλο, ἀλλά γε συγχωρήσεως αἰτίαν.

Μετὰ δὲ τὴν ἀνωθεν ἀντίληψιν, τὴν ὑμῶν ἐπικαλούμεθα, τὴν ὑμῶν αἰτούμεθα συνδρομὴν, καὶ βοήθειαν καὶ συνεργασίαν, ἀ-

δελφοί τιμιώτατοι καὶ τέκνα ἀγαπητά, ὅπως ταῖς συμβουλαῖς ὑμῶν καὶ τῇ προθύμῳ συμπράξει ἢ ἐν μέσῳ ὑμῶν καὶ μεθ' ὑμῶν διακονία τῆς ἡμῶν ἀσθενείας ἀποδειχθῆ σὺν Θεῷ « διακονία δικαιοσύνης », κατὰ τὸν Ἀπόστολον, « διακονία καταλλαγῆς » διακονία σωτηρίας τοῦ τε ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ καὶ ἡμῶν αὐτῶν, ἵνα « ἐν ὑπηρεσίᾳ τοῦ Χριστοῦ » τεταγμένοι, ἀναδειχθῶμεν οἱ πάντες « Οἰκονόμοι Θεοῦ » καὶ δυναθῶμεν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐτοιμῶς εὐπρόσδεκτον ἀποδοῦναι ἀπολογία, ἐκεῖνο ἐνδεικνύμενοι, « ὅ, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀπόστολον, ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστὸς εὐρεθῆ ».

Καὶ ἡμεῖς μὲν ἀγαπητοί, μάρτυς ὁ Θεός, ὅτι, εἴ τινα ἔχομεν οὐ πάντως ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ δύναμι, καὶ ὅσος ἡμῖν λείπεται ἔτι βίος, ταῦτα πάντα καθῆκον ἡμῶν λογιζόμεθα ἐξαναλῶσαι εἰς ὠφέλιμον λειτουργίαν τῆς ἀγίας ἡμῶν Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ κατὰ τὸν πόθον τῆς καρδίας ἡμῶν καὶ κατὰ τὰς ἐφ' ἡμᾶς προαγούσας ἐνδείξεις τῆς θείας συγκαταβάσεως. Μάρτυς ὁ ἐν οὐρανοῖς μαρτυρῶν, ὅτι ἥδιστα δαπανήσομεν, εἴ τι ἀπὸ τοῦ ἐλέους αὐτοῦ δέδοται ἡμῖν, καὶ ἥδιστα καὶ αὐτοὶ ἐκδαπανηθῶμεθα ὑπὲρ τῆς ἱεῖρας ἡμῶν Μετανοίας καὶ ὑπὲρ τῆς εὐαγοῦς ἡμῶν Ἀδελφότητος, ἀγωνιζόμενοι ὅλη ψυχῇ, καὶ καρδίᾳ, καὶ δυνάμει « κατὰ τὸ μέτρον, ὃ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ Θεός », ὑπὲρ τοῦ ἐμπεπιστευμένου ἡμῖν περιουσίου λαοῦ, « σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητά τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης » καὶ « οὐκ ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ ἀρέσκειν, τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν », καὶ φροντίδα ἄλλην οὐδεμίαν ἑαυτοῖς ἐπιτρέποντες ἐκτὸς τῶν τριῶν τούτων: τῆς προόδου καὶ εὐκλείας τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, τῆς στερεώσεως καὶ εὐθυδρομίας τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ, καὶ τῆς χειραγωγίας τοῦ εὐλογημένου ἡμῶν ποιμνίου εἰς νομὰς σωτηρίους. Οἶδαμεν γὰρ καὶ πιστεύομεν, ὅτι ταῦτα « ἀποθήσεται ἡμῖν εἰς Σωτηρίαν », συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως ». Καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα τοιαῦτα.

Παρ' ὑμῶν δέ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅσοι τὴν γεραρὰν ἡμῶν καὶ εὐαγῆ συγκροτεῖτε ἀδελφότητα, αἰτούμεθα συνδρομὴν πρόθυμον καὶ συνεργασίαν ἐπιμελῆ, ἧς περ' ἄνευ οὐδὲν κατορθωθήσεται τῶν καλῶν καὶ εὐκτῶν. « Εἷς μὲν γὰρ οὐδ' εἷς » ὁ ἀρχαῖος εἶρηκε λόγος, « ἀγαθοὶ δ' οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα » ἡ θεόπνευστος ἐκδιδάσκει Γραφή. Ὅτε δὲ σύστημα ἀδελφῶν, ἐν ἀγάπῃ, τῇ κατὰ Χριστὸν, ἠδελφωμένων καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ τὴν σωτηρίαν ἑαυτῶν κατεργαζομένων, ἐφ' ἕνα τείνει ἱερὸν σκοπὸν καὶ κοινόν τι ἐπιδιώκει καλόν, πῶς ποτε ἀστοχήσει τοῦ σκοποῦ, ἢ πῶς οὐκ ἐκ ποδῶν ποιήσεται πᾶν πρόσκομμα, ἢ πῶς οὐ καταπράξει ἔργα εὐκλείας μὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, σωτηρίας δ' ἐν τῷ μέλλοντι ἄξια; Ὅτε ἡμεῖς, ἀδελφοί, ἀλλήλοις συμβουλευόντες, ἀλλήλοις βοηθοῦντες, ἀλλήλοις ὑποχωροῦντες, ἀλλήλους τιμῶντες, ὑπὲρ ἀλλήλων πάσχοντες, πρὸς ἐν σπουδάζομεν τέλος, τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ ἀπὸ τῆς νῦν καταπτώσεως, καὶ ἐπομένως τὴν εὐθυδρομίαν τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐν τῷ καλῷ ἀγῶνι, τίς ποτε δυσχέρεια ἀποκωλύσει ἡμᾶς τῆς ἐπιτυχίας; « Ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὄχυρά », φησὶν ἡ Θεία Γραφή. Παρακαλοῦμεν οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῆς πραότητος καὶ ἐπιεικείας τοῦ Χριστοῦ « μένετε ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι ἐν ἀγάπῃ », εἰδότες, ὅτι ἐνώπιον μὲν τῶν ἀνθρώπων, τῶν βλεπόντων τὰ ἔργα ἡμῶν, ἕνεκα τῶν ἔργων ἡμῶν τούτων τὸ εὐλογημένον τοῦ Θεοῦ ὄνομα ἢ δοξασθήσεται κατὰ τὸν προορισμὸν ἡμῶν, ἢ, ὃ μὴ γένοιτο, βλασφημηθήσεται πρὸς αἰώνιαν ἡμῶν κατάκρισιν, ἐνώπιον δὲ τοῦ Θεοῦ « ἕκαστος τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει ». Πειπίθαμεν, περισπούδαστοι ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί καὶ τέκνα ἀγαπητά, ὅτι προέβητε ἐπὶ τὴν ὁμόφωνον ἐκλογὴν τῆς ἡμῶν Μετριοτήτος, τὴν ὠφέλιαν τοῦ ἱεροῦ Κοινοῦ ἐπιζητοῦντες καὶ τὴν προαγωγὴν κλήρου τε καὶ λαοῦ ἐπὶ τὰ κρείττω θέλοντες. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ « θέλει προενήρξασθε », ἐπιτελέσατε τὸ καλὸν τοῦτο καὶ θεοφιλὲς θέλημα, συμπράττον-

τες ἡμῖν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ, καὶ τὰ ἡμῶν ὑστερήματα προσαναπληροῦντες, ἵνα « μὴ μωμηθῇ ἡμῶν ἡ διακονία », καὶ ἵνα πάντες ὁμοῦ δυνηθῶμεν μετὰ παρρησίας προσελθεῖν τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα πάντες λάβωμεν ἔλεον καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν » .

Καὶ πρὸς ὑμᾶς δέ, ὦ ἀγαπητὲ καὶ περιούσιε λαέ, τέκνα Θεοῦ, ἐφ' ἧ ἡ θεία χάρις ἔταξεν ἡμᾶς ἐπιστάτην πνευματικόν, καὶ πρὸς ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὁμοίαν ἀπευθύνομεν πατρικὴν παράκλησιν καὶ νοουθεσίαν. Ὡς περ ἡμεῖς παριστάμεθα ἐν μέσῳ ὑμῶν, ἀγάπῃν καὶ εἰρήνην ἐπαγγελλόμενοι καὶ καταπράττοντες, οὕτω καὶ ὑμεῖς πράξατε μεθ' ἡμῶν τὰ πρὸς εἰρήνην, καὶ εὐκοπωτέραν καταστήσατε ἡμῖν δι' ἀγάπης, καὶ προθυμίας, καὶ ὑπακοῆς τὴν περὶ ὑμῶν ἀγρυπνον καὶ ἀπαυστον φροντίδα, ἵνα κατὰ τὸν Ἀπόστολον « μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶμεν καὶ μὴ στενάζοντες ». Ἡμεῖς μὲν, ἀγαπητοί, καὶ νῦν καὶ πάντοτε μέλλομεν ἀγωνίζεσθαι ὑπὲρ τῶν ὑμῖν ὠφελίμων, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν προκοπῆς καὶ σωτηρίας, νυκτὸς καὶ ἡμέρας μεμνημένοι ὅτι, εἴ τις δέδοται ἡμῖν ἐξουσία ἀπὸ Θεοῦ καὶ δύναμις, ταύτην δέδωκεν ἡμῖν ἡ θεία χάρις « εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ». Ὑμεῖς δέ, τέκνα ἠγαπημένα, μὴ παύσητε ἐνθυμούμενοι, ὅτι κατὰ τὴν θείαν διδασκαλίαν τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως « τὸ τέλος τῆς παραγγελίας τοῦ Χριστοῦ ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου ». Μὴ ἐπιλάθεσθε τούτων, ἀλλὰ, ταῖς ἀρεταῖς ταύταις καθωπλισμένοι, κατεργάζεσθε μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε μεθ' ἡμῶν τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ, καὶ « ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. Ἀμήν » .

Ἄλλὰ καὶ ὑμεῖς, ὦ τέκνα τῆς εὐσεβείας, ὅσους ἐκ Βορρᾶ καὶ Νότου, ἐκ Δυσμῶν καὶ Ἐώας ἐν τῇ ἀγίᾳ Πόλει ταύτῃ συνήγαγεν ἡ θεία Χάρις εἰς λατρείαν τοῦ Λυτρωτοῦ ἡμῶν, καὶ ὑμεῖς,

ὦ τέκνα φωτόμορφα τῆς Ἐκκλησίας, προσκυνηταὶ εὐλαβέστατοι, οἱ παρόντες ἐνταῦθα καὶ τῇ ὑμῶν παρουσίᾳ τὸν κόσμον λαμπρύνοντες τῆς ἡμέρας ταύτης, ἐνισχύσατε καὶ ὑμεῖς, παρακαλοῦμεν, τὴν ἡμῶν ἀσθένειαν καὶ ἐνδυναμώσατε τὴν καρδίαν ἡμῶν, συνευχόμενοι μετὰ τῆς Ἐκκλησίας πάσης πρὸς Κύριον ὑπὲρ εὐδοκίμησεως ἡμῶν ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ διακονίᾳ. « Εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων », διδάσκει ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος. Εὐξασθε καὶ ὑμεῖς, τέκνα, ὑπὲρ ἡμῶν καὶ δεήθητε τοῦ Θεοῦ, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἡμῶν ἀσθενείᾳ θαυμαστώσῃ τὸ ἀπειρον μεγαλεῖον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ τὴν διακονίαν ἡμῶν ἀποδείξῃ τῇ πανσθενουργῷ αὐτοῦ χάριτι διακονίαν δούλου πιστοῦ καὶ γρηγοροῦντος.

Πάντες δ' ὁμοῦ, ὦ περιούσιον ἐκκλησίασμα, πάντες ὁμοῦ, κληρός τε καὶ λαὸς καὶ προσκυνηταί, ἐξ εὐγνώμονος καρδίας κοινὴν ἀναπέμφωμεν τῷ Βασιλεῖ τῶν Βασιλευόντων καὶ Κυρίῳ τῶν Κυριευόντων εὐχαριστίαν καὶ ἰκεσίαν ὑπὲρ τοῦ Γαληνοτάτου Μεγαθύμου καὶ εὐεργετικωτάτου ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτάν Ἀπδουλ-Χαμίτ-Χάν, αἰτούμενοι ὑπὲρ Αὐτοῦ ὑγείαν ἀμετάπτωτον, εὐδαιμονίαν διηνεκῆ, καὶ δόξαν ἀληκτον. Κύριος ὁ Θεὸς σώζοι τὸν Βασιλέα εἰς εὐτυχίαν τῶν ὑπὸ τὸ Κράτος αὐτοῦ τεταγμένων λαῶν.

Κύριος ὁ Θεὸς στηρίζει τὸν οἶκον αὐτοῦ τὸν ἅγιον, πλατύνει καὶ μεγαλύνει τὴν ἀγίαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν ἐν εἰρήνῃ βαθείᾳ.

Γένοιτο!

Λ Ο Γ Ο Σ

Ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Φωτίου
κατὰ τὴν ἐνθρόνισιν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ **ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ**

τῆ 12^α Ἀπριλίου 1891 ἐν τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς ἀναστάσεως.

« Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ, τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ ἀνοικοδομήσω τὰ πεπτωκότα αὐτῆς, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀναστήσω καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτήν ». (Ἄμωδ 9. 11, 12.)

Μακαριώτατε Πάτερ,

Ἄφορῶν εἰς τὸν περιούσιον τοῦτον λαόν, τὸν πρὸ ὥρας ἕξω τῆς πόλεως ὑπαντήσαντά Σοι καὶ ἀγαλλομένῳ ποδὶ ἄχρις ἐνταῦθα προαγαγόντα Σε καὶ νῦν πληροῦντα τὸν ἅγιον τοῦτον τόπον καὶ ἕως κεράτων θουσιαστηρίου συνωθούμενόν τε καὶ συνθλιβόμενον, ἵνα ἴδῃ τὸ ἱερόν Σου πρόσωπον καὶ ἐνωτισθῇ τῶν γλυκέων λόγων Σου, καὶ τύχη τῶν εὐλογιῶν Σου, ἀκούων αὐτὸν διὰ μυρίων στομάτων ἀνευφημοῦντά Σε, καὶ ἀγαλλιῶντα καὶ πλατύνοντα στόμα, ἵνα στεντορία τῇ φωνῇ δοξάσῃ τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἐλεύσει Σου, συναρπάζομαι καὶ γὰρ ἐκ τῆς καθολικῆς ταύτης ἀγαλλιᾶσεως καὶ χαρᾶς, τῆς πανταχοῦ κρατούσης, καὶ τὰς καρδίας πάντων ἄχρι μυχιαιτάτων συγκινούσης, καὶ εὐχὰς ἐνθέρμους πρὸς Κύριον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπὲρ Σοῦ ἀφθόνως ἐμπνεούσης, καὶ παλλομένη καρδίᾳ δοξάζω τὸν τὰ πάντα πανσόφως οἰκονομοῦν-

τα Θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἠδόκησεν ἐπ' ἐμοί, τὸ πρῶτον ἤδη μετὰ τοσαῦτα μακρὰ καὶ δοκιμασιῶν μετὰ ἔτη, ν' ἀνέλθω καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ βῆμα τοῦτο τὸ ἱερόν, ἐν ἡμέρᾳ τηλικαύτῃ, ἐν ὥρᾳ χαρᾶς τοσαύτης, ἐν στιγμῇ κοινῆς ἅμα καὶ δικαίας πρὸς τὸ θεῖον ἔλεος εὐχαριστίας, ὅπως τῆς χαρᾶς τὰς αἰτίας ἐξηγήσω καὶ τῆς ὥρας τὸ κρίσιμον ἅμα καὶ ἐπίσημον ὑποδείξω. Ἀλλά, τί εἶπω; ἀκριβῶς καὶ τὸ ὑπερβάλλον τῆς χαρᾶς, καὶ τῆς ἡμέρας τὸ μεγαλεῖον, καὶ τῆς στιγμῆς τὸ κρίσιμον ἐμβάλλουσί μοι φόβον εὐλογον, μὴ ἢ ἐξ ἀρχῆς ἄτεχνος περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ βραδεῖα, ἤδη δὲ ἀτεχνότερα ἐκ μακρᾶς σιγῆς καὶ βραδυτέρας καταστάσα γλῶσσά μου, μὴ ἢ ἐκ πολλῶν ἐναντιοτήτων ἐξησθενημένη φωνή μου, ἐλεγχθῶσιν ἀνεπιτήδειοι εἰς ἔργον τηλικούτο, μὴ μάλιστα ὑποβιάσωσί πως τὴν ἐπισημότητα τῆς πανηγύρεως καὶ συσκοτάσωσι τὴν φωταυγῆ αὐτῆς λαμπηδόνα.

Καὶ ὅμως, ἀκούσας τῶν ἀποστολικῶν λόγων τῆς Σῆς Μακαριότητος καὶ ἐμφορηθεὶς τῆς ἐν αὐτοῖς ἐπανθούσης τοῦ Πνεύματος χάριτος, δὲν ἀποδυσπετῶ πρὸς τὸν λαχόντα μοι κληρον, ἀλλ' ἐπιχειρῶ νὰ εἶπω λέξεις ὀλίγας εἰς ἀπάντησιν, οὐχὶ ἤδη τὴν κοινὴν χαρὰν πανηγυρικῶς διαζωγραφῶν, ταύτην βλέπει ἰδίους ὀφθαλμοῖς ἡ Σὴ Μακαριότης, οὐχὶ ἤδη ἐπαίνων πλοκάς καὶ ὕμνων στροφᾶς ἐκζητῶν περὶ τῶν τελουμένων, ταῦτα καθ' ἑαυτὰ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν λαλοῦσιν, ἀλλὰ τὴν αἰτίαν τῆς χαρᾶς ταύτης καὶ ὅλης τῆς πανηγύρεως ἐκ τῶν φαινομένων ἐν ξηρᾷ καὶ γυμνῇ ἀληθείᾳ προάγων εἰς μέσον, οὐχὶ μὲν χαρμόσουνον, οὐχὶ μὲν ἴσως λυπηρῶν ἀμιγῆ καὶ ἀνιαρῶν, ἀλλὰ πάντως ἀληθῆ καὶ γνησίαν.

Χαίρει, Μακαριώτατε, ἡ Ἐκκλησία Σιών, τῆς ἀγίας, ὑποδεχομένη Σε, δι' ὅτι μετὰ χηρείαν τοιαύτην, οἷα ἢ παρελθοῦσα, τάσσεται ὑπὸ ποιμένα ἐλπιδοφόρον, ἐνδεδειγμένον, ὡς πεποίθαμεν, παρὰ Κυρίου. Χαίρει ὁ ἱερός κληρὸς μετὰ τῆς σεπτῆς χορείας τῶν ἀρχιερέων, δι' ὅτι ἐλπίζει ὅτι εὐρέ Σε πρόεδρον, οἷον ἠύχετο καὶ πόθῳ ἐζήτει παρὰ Θεοῦ. Χαίρει ὁ λαὸς οὗτος, ὁ πολὺς, δι' ὅτι

κτάται πατέρα Σέ, οὐ ὁ ἔπαινος διὰ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν. Οἱ πάντες δ' ὁμοῦ χαίρουσι, δι' ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ βεβαία ἀναπτύσσεται ἡ ἐλπίς, σταθερὰ μορφοῦται ἡ πεποίθησις ὅτι ἀποστέλλει Σε ὁ Θεός, ἵνα τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρώσῃς, ἵνα πρὸς σωτηρίαν ἐργασθῆς κοινήν, ἵνα τὰ συντετριμμένα τύχῳσιν ἰάσεως, τὰ κεκμηκότα ἀπολαύσωσιν ἀναζωογονήσεως, καὶ τὰ κατερραγμένα λάχῳσιν ἀνορθώσεως, ἵνα ἡ Ἐκκλησία αὕτη, ἡ πρωτόγονος, τῶν ἐκκλησιῶν ἡ Μήτηρ, ἡ γεραρά, εἰς γόνου κεκλιμένη καὶ μυρίων ἀντιξῶν ὄρμῶν φορᾶ ἀντιπαλαίουσα, ἀναστῆ καὶ μὴ πέσῃ, νικήσῃ καὶ μὴ καταβληθῆ. Διὰ τοῦτο εὐθύς, ἅμα ἀνοίξαντι τὸ στόμα μου, πρῶτοι ἐπήλθόν μοι οἱ λόγοι ἐκεῖνοι οἱ προφητικοί, οὓς ὁ Ἄδελφός σου Ἰάκωβος, τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ἱερουσαλήμ ὁ πρῶτος, τῆς πρώτης ἀποστολικῆς συνόδου προεδρεύων, ὑπέμνησε τῇ Ἐκκλησίᾳ: « μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ, τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω καὶ ἀνορθώσω αὐτήν ». Ἐν τῇ θεσπεσίᾳ ταύτῃ ἐπαγγελία περιλαμβάνονται πᾶσαι ὁμοῦ τῆς μεγάλης ταύτης χαρᾶς καὶ πανηγύρεως αἱ αἰτίαι, τῆς ἐνδεικνυμένης Σοι ἀφοσιώσεως πάντα τὰ ἐλατήρια, τῶν ἀνευφημιῶν τούτων τῶν ἐνθέρμων καὶ πυκνῶν τὰ ὄρμητήρια.

Καὶ δικαίως τὸ ὄνομά Σου τὸ γεράσιον δὲν εἶνε ξένον τῇ Ἀδελφότητι, δὲν εἶνε δὲ ἄγνωστον ἐν τῇ καθ' ὅλου Ἐκκλησίᾳ τέκνον τῆς Ἀγιοταφτικῆς Ἀδελφότητος, ἐν αὐτῇ ἐπαιδεύθης τὰ ἱερά γράμματα ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου, κατηρτίσθης εἰς ἄνδρα τέλειον ἐν τῇ πίστει, εἰς στρατιώτην ζηλωτὴν ἐν τῇ διακονίᾳ, εἰς διδάσκαλον ἐν συνεδρίῳ πρεσβυτέρων, εἰς ἐπίσκοπον οὐ σμικρὸν ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ, ὅτε ἐνώπιον ἀρχῶν καὶ ἐξουσιῶν ἐβάσταζες τὸ προσκνητὸν ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σιών ἐν τῇ καθ' ὅλου δ' Ἐκκλησίᾳ, ὁ ἐν σοφίᾳ τὰ σκεύη τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ἐκλεγόμενος Μέγας Ἀρχιερεὺς ἀνεβίβασέ Σε ἐπὶ τὰς ἀνωτάτας σκοπιὰς τῆς πρωθιεραρχίας καὶ ἕως χθὲς κατεῖχε Σε στῦλον

τοῦ ἐνδόξου καὶ γεραροῦ Θρόνου τῆς τῶν Ἀντιοχέων Ἐκκλησίας, τρίτον ἐν Πατριάρχαις τὸ ὄνομά Σου, τὸ γεράσιον, εἶνε οἰκτεῖον, εἶνε κτῆμα ἅμα καὶ σέμνωμα τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Ἀδελφότητος, εἶνε δ' ἐν ταύτῳ εὐκλεές ἐν τῇ καθ' ὅλου Ἐκκλησίᾳ, ἀδάμας στιλπνός ἐπὶ τοῦ ἀμφικοσμούντος τὴν ἱεράν αὐτῆς κεφαλὴν θεοτεύκτου στέματος· οὐδὲ λέγω ταῦτα καθ' ὑπερβολήν, « οὐδὲ τὸ στόμα μου λαλεῖ ὑπέρογκα, θαυμάζον πρόσωπα ». Τὴν Ἀδελφότητα πᾶσαν καὶ τὸν λαὸν τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν ἔχω μαρτυροῦντας τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἀγωνίας σου· τὴν δὲ ποιμαντορίαν σου, τὴν ἐν τῇ πατριαρχείᾳ Ἀντιοχείας, τίς ὁ μὴ ἀνομολογῶν εὐδόκιμον ἐν πᾶσι καὶ κατὰ πάντα;

Ἡξίωσε με ὁ Κύριος ἐφ' ὄλην δεκαπενθημερίαν ν' ἀπολαύσω τῶν χαρίτων τῆς Ἐκκλησίας ἐκεῖνης, τῆς ἡδὴ ὄρφανῆς, καὶ εἶδον ἐκεῖ ἰδίους ὀφθαλμοῖς τ' ἀριστοτεχνήματα τῶν χειρῶν Σου, ἀλλὰ περὶ τούτων οὐδ' ἐν λέγῳ ἔχέτω νὰ λέγῃ ἡ ἱστορία. Ὅπου ὁμως εὐρέθη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκεῖνη, ἤκουσα ἐπαινούμενον τὸ ὄνομά Σου πανταχοῦ ὁμως ἤκουσα στεναγμὸν ἐπὶ τῇ ἀπελεύσει Σου, πανταχοῦ ὁμως εἶδον δάκρυα ἐπὶ τῷ ἀποχωρισμῷ Σου· πένθος γενικόν, ὅσον καὶ βαρὺ, συνέχει τὴν Ἐκκλησίαν ἐκεῖνην, ἥτις, καὶ περ ὑποταγεῖσα τῷ θεῷ θελήματι, καὶ περ ἐκουσίως ἀποδεξαμένη τὴν ἐκεῖθεν παραίτησίν Σου, ὁμως στοναχὴν ἀλγηδόνος βαθείας ἀφήσι καὶ θρηνεῖ θρῆνον πικρὸν ὄρφανῆς καὶ ἐγκαταλελειμμένης, ἐκ τῆς πολλῆς πρὸς Σε ἀγάπης μὴ ἐνθυμούμενη ὅτι ὁ οἰκονομήσας τὰ ἐνταῦθα πάνσοφος Θεὸς οἰκονομήσει καὶ τὰ ἐκεῖ, ὡς αὐτῷ φίλον.

Γινώσκω ὅτι, ταῦτα ὑπομιμνήσκων, ἀναξέω πληγὴν τῆς καρδίας ἐτι πρόσφατον καὶ φλεγμαίνουσαν· ἀλλὰ τὰ δάκρυα τοῦ λαοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἐκεῖνης καὶ οἱ στεναγμοί, « οἱ συνθρόπτοντές Σου τὴν καρδίαν », ἐμαρτύρουν ἀγάπην πρὸς Σε καὶ ἀφοσίωσιν· ἄλλ' ἅπας ὁ λαὸς ἐκεῖνος ὅτε, ἠθροισμένος μὲν πρῶτον ἐν τῷ περιχαλεῖ νῶ ἤκουε δακρύβρεκτος τοὺς ὑστάτους λόγους

σου καὶ ἐξύμνει διὰ ῥητόρων εὐγλώτων τὰς ἀρετὰς Σου, ἐκκέχυμένος δ' ἔπειτα ἀνά τὰς αὐλὰς καὶ Ναοῦ καὶ Πατριαρχείων, ἀνά τὰς ὁδοὺς καὶ πλατείας, ἐθρήνει τὸν ἀπὸ Σοῦ χωρισμὸν καὶ ἐν παιδικοῖς αἰνοῖς καὶ ἐν ῥητορικοῖς καλλιτεχνήμασιν ἀπωδύρετο τὴν ἑαυτοῦ ἀπορφάνισιν, τί ἄλλο κατήγγελλεν, ἢ λύπην βαρυτάτην ἐπὶ Σοί, λύπην ὡς ἐπὶ μεγίστῳ ἀγαθῷ ἀφαιρουμένῳ, λύπην ὡς ἐπὶ δωρήματι τελείῳ, ἀνωθεν μὲν δεδωρημένῳ, ἀνεπίστως δ' ἐπὶ χώραν ἄλλην μετατιθεμένῳ; Ναί! ἢ ἐκ Δαμασκοῦ ἄχρι Βηρυτοῦ ἐνθουσιώδης ἐν πένθει προπομπὴ ἐκείνη, ἧς ἡξίου Σε λαὸς, ἐπὶ ἔτη ἕξ ὑπὸ τῆς σῆς δεξιᾶς κυβερνηθείς, ἢ προπομπὴ ἐκείνη, ἢ θαυμαστὴ διὰ τὴν θαυμαστὴν ἀληθῶς ἀγάπην τοσοῦτου πλήθους, περιττὸν καθίστησι πάντα λόγον ἐπαίνου περὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἐν Συρίᾳ ποιμαντορίας καὶ πολιτείας Σου. Δικαίως ἄρα εἰς τὴν προπομπὴν ἐκείνην τοῦ πένθους καὶ τῆς λύπης ἀντιτάσσει ἡ Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν ὑποδοχὴν χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης, δικαίως ἐπιχειρεῖ τὰ ἐκ λύπης δάκρυά Σου νὰ μετατρέψῃ εἰς δάκρυα χαρᾶς καί, δικαίως εὐλογοῦσα τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ὑπὲρ αὐτῆς τοιοῦτου στερηθεῖσαν ποιμένος, καὶ δικαίως εὐλογοῦσα τὸν Παράκλητον, τὸν ἐπαναγαγόντα Σε εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς, δικαίως χαίρει, καὶ σκιρτᾷ, καὶ ἑορτάζει, ὅτι κατέχει Σε πρόεδρον.

Λέγω δικαίως, δι' ὅτι ἡ λύπη τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης ἐπὶ τῇ ἀποδημίᾳ Σου εὐγλωττότερον ῥητόρων πολυφθόγγων κηρύττει τὴν εὐδοκίμησίν Σου, καὶ πλεον παντὸς τεκμηρίου, καὶ πλεον παντὸς ἐπιχειρήματος ἀσφαλίζει τῇ Σιωνίτιδι Ἐκκλησίᾳ βεβαίαν τὴν ἐκβασιν τῶν ἐπὶ Σοί μεγάλων ἐλπίδων. Ἐγὼ δὲ μάρτυς αὐτόπτης τοῦ πένθους τοῦ λαοῦ τῆς Συρίας, μακαρίζω τὸν ἐνταῦθα περιούσιον λαὸν, ὅτι ἡξιώθη τοιοῦτου ποιμένος, μακαρίζω τὴν ἀδελφότητά μου, ὅτι τοιοῦτος ἔλαχεν αὐτῇ πατῆρ, μακαρίζω τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σιών, ὅτι προεῖλετο πρόεδρον τοιοῦτον, οὐ μόνον «ἀνέγκλητον» κατὰ τὸ ἀποστολικὸν παράγγελμα, ἀλλὰ καὶ «μαρτυρίαν καλὴν ἔχοντα», ὡς μαρτυρούμενον ὑφ' ὅλης Ἐκ-

κλησίας ἀγαθῇ μαρτυρίᾳ· εἰ δ' ἐπιτέτραπται καὶ περὶ ἑαυτοῦ νὰ εἴπω τι, μεγάλην λογίζομαι παραμυθίαν, ὅτι ἐπὶ τοῦ Θρόνου, τοῦ Ἀδελφοθέου, εὐτυχῶ νὰ προσφωνήσω Σέ, ὃν ἐκ νεότητος ἀγάπη καὶ τιμὴ περιέβαλλον, δι' ὅτι καὶ γὰρ μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ, μετὰ πάσης τῆς Ἀδελφότητος, καὶ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας πάσης πέποιθα ὅτι αἱ ἐλπίδες ἡμῶν, αἱ μεγάλαι, τῇ ἀνωθεν ἀντιλήψει ἐκβήσονται, οὐδὲ ψευσθήσονται.

Καὶ μὴ ἐλπίζομεν μικρὰ ἢ ὀλίγα; Ἐλπίζομεν μετὰ τοῦ περιουσίου λαοῦ ὅτι ὁ κυβερνήσας ἐπιτυχῶς λαὸν μείζονα καὶ ἐπομένως μειζοτέρας καὶ πλειοτέρας παρέχοντα τὰς μερίμνας, τὰς δυσχερείας, τοὺς μόχθους, τοὺς ἀγῶνας, ἐπιτυχῶς καὶ ἐπωφελῶς κυβερνήσει καὶ τὸ ποίμνιον τοῦτο, τὸ μικρὸν, καὶ «βοσκήσει αὐτοὺς ἐν νομῇ ἀγαθῇ, ἐν νομῇ πίονι», ὅτι ὑπὸ Σοί ποιμένοι, «τὸ ἀπολωλὸς ζητηθήσεται, καὶ τὸ πλανώμενον ἀποστραφήσεται, καὶ τὸ συντετριμμένον καταδεθήσεται, καὶ τὸ ἐκλείπον ἐνισχυθήσεται, καὶ τὸ ἰσχυρὸν φυλαχθήσεται, καὶ ὄλη ἢ ποίμνη μετὰ κρίματος βοσκηθήσεται», ὡς διδάσκει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου. Ἐλπίζομεν μετὰ τῆς Ἀδελφότητος ὅτι ὁ βαστάσας τὸ ἱερὸν αὐτῆς ὄνομα τελεσφόρως ἐνώπιον ἀρχῶν καὶ ἐξουσιῶν, ὅτε ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ ἐτάσσετο, βαστάσει καὶ νῦν αὐτό, ὅτε τὴν πρώτην κατέχει θέσιν, ἐνδόξως καὶ νικηφόρως ἐνώπιον φίλων καὶ ἐχθρῶν, ἐνώπιον φυλῶν καὶ ἐθνῶν, ἐνώπιον μεγιστάνων καὶ βασιλέων, ὡς ποιμὴν οὐ μισθωτός, ἀλλὰ γνήσιος, «ὅς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων» κατὰ τὴν θεοδίδακτον διδασκαλίαν.

Ἐλπίζομεν μετὰ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ ὅτι ἡ χεὶρ Σου, ἢ ἐν ἡμῖν καὶ ἐν τῇ ἱερᾷ ἡμῶν Μετανοίᾳ καὶ ὑπ' αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς ἐκγυμνασθεῖσα καὶ εἰς βραχίονα ἰσχυρὸν ἀναδειχθεῖσα, καταφυτεύσει καὶ «ἀναστήσει ἡμῖν φυτὸν εἰρήνης», θαλερόν, καλλίκαρπον, ἀριζήλωτον, ὅτι «ἐν ταῖς ἡμέραις σου ἀνατελεῖ δικαιοσύνη», ὅτι «ἀλήθεια καὶ σωφροσύνη» κυριεύσει, ὅτι φειδῶ τὰ

κοινὰ οἰκονομήσει, ὅτι, εἴ τι ναυάγιον, περισυλληχθήσεται, εἴ τι «καθηρημένον, ἀνοικοδομηθήσεται», εἴ τι «ἠφανισμένον, καταφυτευθήσεται»; ὅτι πᾶσα ἀδικία ἐκριζωθήσεται, πᾶς «ζῆλος πικρὸς καὶ ἐρίθεια» πρόρριζος ἐκσπασθήσεται, ἵνα πᾶσα ἐξ αὐτῶν «ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα» ἐκλίπη, τάξεις δὲ καὶ ζῆλος ἐν ἐπιγνώσει ἐξισχύσῃ παρ' ἡμῖν, ὅτι τέλος τὸ πάσχον, τὸ κινδυνεῦον Ἱερὸν ἡμῶν Κοινὸν «πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ» κυβερνηθήσεται καὶ θεία ἀρωγῇ ἢ λύπη ἡμῶν εἰς χαρὰν μεταστραφήσεται.

Ἐλπίζομεν μετὰ τῆς Ἀγίας ἡμῶν Μητρὸς, τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, ὅτι ἡ Σὴ Μακαριότης, «κατηχημένη ἤδη τὴν ὁδὸν Κυρίου καὶ ζέουσα τῷ Πνεύματι,» ἀναδειχθήσεται «οἰκονόμος πιστὸς ποικίλης χάριτος Θεοῦ», καὶ ἔσται ἐν μέσῳ ἡμῶν σύνδεσμος εἰρήνης κοινῆς, κατεργάσεται ἡσυχίαν ἐν πραύτητι καὶ ἐπιεικείᾳ, ἐγκαινίσει σπουδαίαν, ἐνδελεχῆ, σκόπιμον, ἐπιτυχῆ ἐργασίαν πάντων πρὸς βελτίωσιν τῶν ὅσα κακῶς κείται, καὶ τέλος διὰ τῆς χάριτος καὶ βοήθειας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆ συμπράξει τῶν ἀδελφῶν πάντων ἀνακόψει τὴν προχωροῦσαν φθοράν, ἐκτινάξει μακρὰν πάντα ἐμφανῆ ἢ ἀφανῆ κίνδυνον, καὶ καθοδηγήσει καὶ κληρον καὶ λαόν, καὶ Ἀδελφότητα καὶ Κοινὸν ἐπὶ τὴν ἀληθῆ ἐν Χριστῷ πρόοδον.

Ἐλπίζομεν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας πάσης ὅτι οἱ ἐκ περάτων γῆς συντρέχοντες ἐνταῦθα εὐλαβεῖς προσκυνηταί, παρὰ τὴν θείαν τῶν ἀγιασμάτων τοῦ Θεοῦ χάριν, θὰ ἔχωσι καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἀρετῶν τοῦ Πατριάρχου τῆς Σιών ὠφέλειαν, εὐρίσκοντες ἐν τῇ Ἀγίᾳ Πόλει τύπον ζηλωτὸν θεαρέστου πολιτείας, θαυμάζοντες ἐν αὐτῷ τοῦ Εὐαγγελίου τὴν δύναμιν, κηρύττοντες ἔπειτα πανταχοῦ τὸν λόγον τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ, καὶ πανταχοῦ μεταλαμπαδεύοντες τὴν λάμψιν ἔργων καλῶν, δι' ὧν δοξάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς ἡμῶν, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Καὶ αἱ μὲν ἐλπίδες τοιαῦται· τίνα δὲ καὶ ποῖα τὰ πράγματα;

Δὲν ἀρνούμαι ὅτι ταῦτα ἀποδείξει καλὰ ἢ κακὰ, εὐτυχῆ ἢ ἀτυχῆ, σύμφωνα ταῖς ἐλπίσιν ἡμῶν ἢ ὅλως ἀντίθετα. οὐδ' ἐν ἄλλο, ἀλλὰ μόνῃ ἢ ἀπὸ τῆς σήμερον ἀρχομένη πολιτεία τῆς Σῆς Μακαριότητος· ἀλλ' εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ ἐμπνεύσας Σοι λόγους ἀληθεῖς καὶ παρηγόρους, δι' ὧν ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς βεβαιοῖς ἡμῶν τὰς ἐλπίδας, καὶ εὐλογητὰ τὰ χεῖλη, τὰ στηρίζαντα ἡμῶν τὰς καρδίας! Ἐβεβαίωσας ὅτι «ἥδιστα δαπανήσεις καὶ ἐκδαπανήσῃ» ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐβεβαίωσας ὅτι νυκτὸς καὶ ἡμέρας μία ἔσται Σοι φροντίς, μία μέριμνα, ν' ἀποδείξης τὴν πατριαρχικὴν Σου διακυβέρνησιν πάντοτε «διακονίαν οἰκοδομῆς», «διακονίαν καταλλαγῆς», διακονίαν σωτηρίας. Ἐβεβαίωσας ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν τούτων μετὰ τὴν ἀνωθεν ἀντίληψιν χρήξεις ἀπαραιτήτως τῆς συμπράξεως τῶν ἀδελφῶν πάντων· τί ἔτι ἔχουσι νὰ ζητήσωσιν οἱ ὑπὲρ τούτων ἀκριβῶς ἀγωνισάμενοι καὶ τούτων ἀκριβῶς ἔνεκεν δοξάζοντες σήμερον τὸν Θεόν, ὅτι κατέστησέ Σε ποιμένα αὐτῶν καὶ πατέρα; Εἴης ἠυλογημένος ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς, Μακαριώτατε, ὅτι παρεμυθίσω ἡμῶν τὰς καρδίας! «ἐξαποστείλαι Σοι Κύριος βοήθειαν ἐξ ἀγίου καὶ ἐκ Σιών ἀντιλάβοιτό Σου· προφθάσαι Σε ἐν εὐλογίαις χρηστότητος καὶ πᾶσαν τὴν βουλήν Σου πληρώσαι».

Καὶ νῦν, σεβάσμιον καὶ γεραρόν τῶν ἱεραρχῶν σύστημα, σεπτὸν πρεσβυτέριον καὶ λοιποὶ ἀδελφοί, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ λαλήσω δι' ὀλίγων ἔτι καὶ πρὸς ὑμᾶς· ἰδοὺ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐχειραγωγῆσεν ὑμᾶς ἐπιπνοίᾳ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ ἐπ' ἐκλογὴν ποιμένος, ὡς ἐλπίζομεν, ἀγαθοῦ· ἰδοὺ ἔχετε αὐτὸν ἐν μέσῳ ὑμῶν ἐστῶτα καὶ εὐλογοῦντα ὑμᾶς, καὶ εἰρήνην καταγγέλλοντα, καὶ εἰρήνην καταπράττοντα, καὶ ἔτοιμον δαπανῆσαι καὶ ἐκδαπανηθῆναι ὑπὲρ ὑμῶν. Ἰδοὺ ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελῶνος ἀνέστησεν ἐν μέσῳ ὑμῶν δένδρον μέγα, «τὸ ὕψος αὐτοῦ πολὺ, τὰ φύλλα αὐτοῦ ὠραῖα, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς»· καταφρονήσομεν ἄρα τῆς τελείας ταύτης δωρεᾶς, τῆς ἀνωθεν ἡμῖν κατα-

βάσης παρὰ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων; μὴ γένοιτο! δράμωμεν οἱ πάντες ὑπὸ τὴν σκιάν αὐτοῦ τὴν βαθεῖαν καὶ ἀμφιλαφὴ καὶ πολύδροσον, κατασκηνώσωμεν ὑπὸ τὰ ὠραῖα καὶ εὐθαλῆ αὐτοῦ φύλλα καὶ μὴ ἀφῶμεν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ, τοὺς πολλοὺς καὶ γλυκεῖς ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον, νὰ καταστῶσιν ἀνωφελεῖς. Εἰρήνης χρήζετε; εἰρήνην πολλὴν εὐρίσκετε παρὰ τῷ ἐκλεκτῷ ὑμῶν· ἀγάπην ζητεῖτε; ἀγάπην ἐν εἰλικρινείᾳ Θεοῦ ἐπαγγέλλεται τὸ στόμα αὐτοῦ· ζήλου ὀρέγεσθε καὶ ἀφοσιώσεως ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας; ἰδοὺ ἀκούετε τῶν ρημάτων αὐτοῦ « ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ ὑμῶν » συνασπισθῶμεν, ὡς μέλη σώματος ἑνός, περὶ αὐτὸν ἐν ἀγάπῃ καὶ ὑπὸ τὴν ἔμφρονα αὐτοῦ χειραγωγίαν ἀναλάβωμεν οἱ πάντες τὴν καλὸν ἀγῶνα, ἀλλήλων ἀνεχόμενοι, ἀλλήλων τὰ ὑστερήματα ἀναπληροῦντες, καὶ μετὰ φόβου καὶ τρόμου, καὶ μετ' εἰλικρινείας καὶ ἀφοσιώσεως, ἐν αὐταπαρνήσει ἐργασθῶμεν πρὸς εὐόδωσιν τῶν καλῶν βουλευμάτων αὐτοῦ, καὶ δαπανήσωμεν σὺν αὐτῷ καὶ ἐκδαπανηθῶμεν μετ' αὐτοῦ ὑπὲρ βελτιώσεως καὶ σωτηρίας τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ.

Ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, τὸ ἔργον, ἐφ' ὃ ἐκαλέσατε ἐνταῦθα ἐξ Ἀντιοχείας τὸν Μακαριώτατον ἡμῶν Πατέρα καὶ Πατριάρχην, αὐτοὶ ὑμεῖς καὶ οἴδατε καὶ ἀνομολογεῖτε δυσχερὲς ἅμα ἕκτακτον καὶ ἀγῶνων ἐπιδεόμενον οὐ μεμερισμένων, οὐδὲ προσωρινῶν, ἀλλὰ κοινῶν καὶ ἀπαύστων· πάντες ὁμοῦ καὶ ἕκαστος κατ' ἰδίαν ἐν τῇ ἰδίᾳ συνειδήσει καθορᾶτε καὶ ὁμολογεῖτε ὅτι, μετὰ τοσαύτας ἐφ' ὅλην ἤδη σχεδὸν εἰκοσαετίαν ἀτυχίας καὶ, ἵνα μὴ τι χεῖρον εἶπω, ζημίας, αὕτη ἤδη ὑπολείπεται ἡμῖν ἢ ὑστάτη εὐκαιρία πρὸς ὑστάτην ἀπόπειραν ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῶν παντοίων κινδύνων, οὓς ἐπιμόνως συναγείρουσι κατὰ κεφαλῆς ἡμῶν ἕξωθεν διωγμοὶ ἄσπονδοι καὶ ἄδικοι, ἀλλ' οὐχ ἦττον πραγματικοὶ καὶ καθ' ἡμέραν σφόδρα, σφόδρα ἐπιτεινόμενοι, ἐλλείψεις δ' ἕσωθεν με ῥάλαι,

εἴτε ἐκ μακρᾶς ἕξεως, εἴτε κατ' ἀμέλειαν παντελῆ, εἴτε καθ' ὑπόθαλψιν ἐν γνώσει, εἰς πάθη δυσίατα μετατραπεῖσαι καὶ φαγέδαιναν καὶ φθορὰν τοῦ ὅλου σώματος ἀπειλοῦσαι. Καὶ τυφλοὶ βλέπουσιν, ἀδελφοί, ὅτι τὸ Ἱερὸν ἡμῶν Κοινόν, ἀπωρφανισμένον ἤδη πολλῶν χρησίμων αὐτοῦ τέκνων, πάσχον ἀπὸ χρόνων μακρῶν κατάψυξιν ἀγάπης, φυγάδευσιν εἰρήνης, πλησμονὴν διχοστασιῶν, ἐξαντλούμενον καθ' ἡμέραν, ἐφ' ἧ μὴ δεῖ, ἐξαναλίσκον τὰς λειπομένας δυνάμεις, συγχωρήσατε τὴν ἔκφρασιν, ματαίως, ἀσκόπως, ἀνωφελῶς, κινδυνεύει ἤδη κίνδυνον, τὸν ἔσχατον, καὶ, ἀποπεπλανημένον ἐπὶ τὰ κρημνώδη χεῖλη βράθρου ἀπαισίου, μόλις σώζεται ἀπὸ τῆς πτώσεως, μόλις σώζεται ἀπὸ κατακρημνισμοῦ ὀλεθρίου. Καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, ἀδελφοί, ὅτι ἢ εὐκλεῆς ποτε τῶν Ἐκκλησιῶν Μήτηρ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ποῦ μὲν φανερώς πολεμουμένη, ποῦ δ' ἀφανῶς ὑπονομευομένη, ποῦ δὲ καὶ ἕσωθεν τὰ θεμέλια κατασκαπτομένη, θρηνεῖ τὴν ἐν ἀριθμῷ καὶ ποιῷ ἐλάττωσιν τῆς ποιήσεως, ὡς ἄλλη Ραχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, τὰ εἰς πλῆθος ὑπὸ τῶν προσηλυτιζόντων εἰς λοιμώδεις νομὰς πεπλανημένα, θρηνεῖ τὴν πανταχοῦ κυριεύουσαν ἀπουσίαν τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου, θρηνεῖ τὴν πανταχοῦ προϊούσαν κατὰπτωσιν τῶν πνευματικῶν αὐτῆς φυτωρίων, θρηνεῖ τὴν ἐξ ἀνάγκης ἀπεργίαν τῶν φιλανθρωπικῶν αὐτῆς καθιδρυμάτων, θρηνεῖ τοὺς συμπιέζοντας αὐτὴν χρηματολογικοὺς κλοιούς, θρηνεῖ, ὦ! πῶς εἶπω τοῦτο; θρηνεῖ τὴν ἐν παντὶ καλῷ καθυστέρησιν καὶ ὀπισθοδρόμησιν, καὶ, σάκκον ἀδοξίας πενιχρὸν περιβεβλημένη καὶ αἰθάλην πενίας παντοίας περικεχυμένη, ὀλολυγμῷ συμπνίγεται ἔσχατης ἀπελπισίας! Ὁ ἀπέλις οὗτος ὀλολυγμὸς μητρὸς κινδυνεύουσης συνεκίνησεν, ὡς εἰδείξατε, ὑμᾶς, τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ ἐπ' ἐλπίδι σωτηρίας τάσσεσθε σήμερον χάριτι Θεοῦ ὑπὸ τὸν ἐκλεκτὸν ὑμῶν καὶ τῆς Ἐκκλησίας· ὁ ἀπέλις οὗτος ὀλολυγμὸς τῆς καὶ ἐμοῦ πνευματικῆς μητρὸς, σπαράσων καὶ ἐμεῦ τὴν

καρδίαν, απέσπασέ με ἀπὸ τῶν ἀπορρώγων βράχων τῆς ἐρημικῆς μου ἡσυχίας, καὶ ἀναβιβάζει με ἐπὶ τὸ βῆμα τοῦτο, τὸ ἱερόν, ἵνα, ὡς μοι δύναμις, συντελέσω εἰς ἄρσιν παντός προσκόμματος ἢ σκανδάλου, ἵνα μὴδ' ἐν, ἀπολύτως μὴδ' ἐν, τίθηται πρόσκομμα κατὰ τῆς εἰρήνης, ἧς ἐπὶ κινδύνῳ ὀλέθρου χρήζει τὸ Ἱερόν ἡμῶν Κοινόν.

Τὶ λοιπὸν ἔσται, πατέρες σεβάσμιοι, τί λοιπὸν ἔσται, ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, ἐὰν καὶ νῦν, ὅτε ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ τὸν ἅγιον, ἀποκρούσωμεν καὶ τὴν δωρεὰν ταύτην, καὶ μὴ θελήσωμεν νὰ καρπωθῶμεν καὶ καταπράξωμεν τὴν ἐξ αὐτῆς σωτηρίαν; μὴ γένοιτο! ἐπ' ἐλπίδι τῆς σωτηρίας ταύτης ἐζητήσατε πρόεδρον δεδοκιμασμένον καὶ μεμαρτυρημένον· ἐπ' ἐλπίδι τῆς σωτηρίας ταύτης ἐστερήσατε ὅλην Ἐκκλησίαν Θρόνου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ τοῦ κανονικοῦ, τοῦ εὐδοκίμου, τοῦ πεφιλημένου αὐτῆς Πατριάρχου· ἐπ' ἐλπίδι τῆς σωτηρίας ταύτης ἡ σεπτὴ ἐκείνη Ἐκκλησία ὑπέμεινεν ἐν θλίψει στέρησιν τηλικαύτην, χάριν τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐκδεδομένη ἤδη εἰς ἀγῶνα ταραχῆς καὶ συγχύσεως, οὗ ἄγνωστον τὸ τέρμα· ἐπ' ἐλπίδι τῆς σωτηρίας ταύτης ὁ Μακαριώτατος ἡμῶν Πατὴρ καταλιμπάνει τὴν Ἐκκλησίαν ἐκείνην, ἡγεῖται ὡς ζημίαν τὰ ἐν ἐκείνῃ πνευματικὰ κέρδη, καὶ ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς, αὐταπάρνησιν καὶ αὐτοθυσίαν ἐπαγγελόμενος· ἐπ' ἐλπίδι τῆς σωτηρίας ταύτης αἱ ἄλλαι ἀδελφαὶ Ἐκκλησῖαι οὐ μόνον ἀνέχονται τὴν πρᾶξιν ταύτην, πρᾶξιν ἀήθη, πρᾶξιν σπανιωτάτην καὶ ἐκτακτον καὶ μόνον ἐν ἐκτάκτοις ἀνάγκαις συγχωρουμένην ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ πολιτείᾳ, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπικροτοῦσιν· ἐπ' ἐλπίδι τῆς σωτηρίας ταύτης αὐτὴ ἡ πεφωτισμένη καὶ ὑψηλὴ Κυβέρνησις, αὐτὸς ὁ φιλόνομος, καὶ μεγάλθυμος, καὶ θεοφύλακτος ἡμῶν Ἀναξ, Σουλτάν Ἀπτούλ-Χαμήτ Χάν οὗ εἶψαν εὐτυχῆ, ἐνδοξα καὶ παμπληθῆ τὰ ἔτη, περιβάλλει τῇ ἰσχύϊ τοῦ κράτους αὐτοῦ τὰ ὑμῖν δεδογμένα ἐπὶ κινδύνῳ ἐνδεχομένων ἐνοχλήσεων ἐκ τῆς χηρείας τῆς ἄλλης Ἐκκλησίας. Τὶ λοιπὸν ἔσται, ἐὰν τὴν τοσαύτην καὶ πολιτείας,

καὶ Ἐκκλησίας, καὶ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασιν ματαιώσωμεν, ὃ μὴ γένοιτο! οἱ μὲν ἀδιαφοροῦντες, οἱ δὲ περὶ ἄλλα πολλὰ τυρβάζοντες πλὴν τοῦ καθήκοντος, οἱ δὲ ταραχὰς ἀντὶ εἰρήνης ἐπεισάγοντες, οἱ δὲ τὰ ἴδια καὶ μὴ τὰ κοινὰ ἐπιζητοῦντες, οὗτοι ἀμελοῦντες, ἄλλοι ἀπρακτοῦντες καὶ τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ καταφρονοῦντες; τίς καὶ ποία ἔσται ἡμῖν ἡ ἀπολογία πρὸς ἑαυτοὺς πρῶτον, πρὸς τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Μετανοίαν ἔπειτα, πρὸς τοὺς ἐστερημένους τοῦ πατρὸς αὐτῶν χριστιανούς μετὰ ταῦτα, πρὸς τὰς ἄλλας ἐφ' ἐξῆς Ἐκκλησίας, πρὸς τὸ Βασίλειον εἴτα Κράτος, καὶ τέλος πρὸς τὸν Θεόν; Συγχωρήσατε, ἀδελφοί, τοὺς λόγους τούτους, τοὺς ἀνεπιτηδείους εἰς πανήγυριν τοιαύτην· ἀλλ' ἐνόμισα ὅτι ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ στόματος ἔπρεπε νὰ λαληθῇ ἡ ἀλήθεια, ὡς ἔχει ξηρὰ καὶ γυμνὴ, δι' ὅτι τοῦ διδασκάλου τῆς ἀληθείας ἐσμέν μαθηταί, δι' ὅτι τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Μετανοίας ἐλάχομεν ἀγωνισταί. Ἀναμετρήσατε, ἀδελφοί, τὸν κίνδυνον τῆς Ἀγίας ἡμῶν Μητρὸς, ἀναμετρήσατε, ἣν φέρετε εὐθύνην ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καί, εἴ τις διστάζει, ἀποβαλέτω πάντα δισταγμόν, καὶ πάντες, ὡς ὁ Ἀπόστολος διδάσκει, « τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον », συγχροτήσωμεν ἐν σῶμα ἄρρηκτον, καὶ οὕτω πάντες ἐργασθῶμεν ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ πιστῶς, εὐλικρινῶς, ἀφωσιωμένως, ἐν αὐταπαρνήσει καὶ ἐθελοθυσίᾳ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Πατρὸς ἡμῶν καὶ Πατριάρχου· ἐργασθῶμεν πρὸς ἓνα πάντες ὁμοῦ σκοπὸν κατατείνοντες, τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, καὶ τότε ὦ! τότε οἱ πάντες ἐν εὐχαριστίᾳ καὶ θάμβει ἀγαλλιᾶσεως ἀναμείψομεν τὸ προφητικόν: « ἡ γῆ αὕτη ἡ ἠφανισμένη, ἐγενήθη ὡς κῆπος τρυφῆς ».

Μακαριώτατε Πάτερ! Ὁ λόγος δὲν ἀπέκρυψε τὸ δεινόν, τὸ ἀλγεινόν, τὸ δυσαγώνιστον τοῦ ἀγῶνος, ἐφ' ὃν κέκλησαι· ἀλλ' αὐτὸ δὴ τὸ βάρος τοῦ ἀγῶνος, αὐτὴ ἡ σπουδαιότης τῶν κατ-

ρῶν καὶ τῆς θέσεως τὸ κρίσιμον, ἤγαγεν ἐπὶ τὴν ἐκλογὴν Σου τοὺς πάντας, καὶ ἔπεισεν αὐτοὺς σήμερον νὰ Σὲ δεξιωθῶσιν ὡς ἄγγελον ἀπὸ Θεοῦ ἀπεσταλμένον, καὶ τούτου ἔνεκεν ἀκριβῶς, ὡς περ πλήρωμα σκάφους, κατὰ μανίας τυφῶνων καὶ τρικυμιῶν ἀντιπαλαίοντος, ἐλπίδων ἐμπίπλονται ἀγαθῶν, καὶ σκιρτᾶ, καὶ χαίρει, ὅταν ἐν κινδύνῳ κλύδωνος καὶ ἐν σκότει νυκτὸς βαθείας ἐπιλάμψη αὐτῷ ἄπῳθεν ἀστραπὴ φάρου ἀκτινοβόλου, οὕτω καὶ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς μυριάς τρικυμιῶν κακουχία δοκιμαζομένης ταύτης Ἐκκλησίας ἐλπίδων ἐμπίπλονται ἀγαθῶν, καὶ σκιρτᾶ, καὶ χαίρει ἐπὶ ταῖς φαιναῖς ἀκτίσιν εὐέλπιδος μέλλοντος, ἃς δαψιλεῖς προχέει ἐν ταῖς καρδίαις αὐτοῦ ὁ ἐπ' αἰσίοις ἐνθρονισμός Σου, ὡς εἰ ἤδη πεποιθὸς ὅτι ἐγγύς, ἐγγύς ὁ λιμὴν, ἐν ᾧ, προσορμισθὲν, εὐρήσει γαλήνην, ἀπολαύσει εἰρήνης, καὶ ἐντροφήσει ἐν ἡμέραις σωτηρίας. Μὴ ἐκλύου λοιπόν, ἀλλ' ἴσχυε, Μακαριώτατε, ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου· θλίψεις καὶ πικρίαί Σὲ ἀναμένουσιν, ἀλλὰ πρόκειται Σοι ὁ Γολγοθᾶς, πηγὴ ἀμυθῆτου παραμυθίας ἐν λυπηροῖς, πηγὴ ἀένναος ὑπομονῆς καὶ καρτερίας· ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε « ἀφορῶν εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρόν »· ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, θάρρος καὶ ἐλπίδα ἀρυόμενος ἀπὸ τοῦ Ζωηφόρου καὶ θεοδέγμονος Τάφου, ὁπόθεν ἢ διὰ ταπεινώσεως, καὶ ὑπομονῆς, καὶ καρτερίας, καὶ θυσίας καταπραχθεῖσα σωτηρία ἐξανέτειλε διὰ τῆς Ἀναστάσεως ἀνίκητος ἐν τῷ κόσμῳ καὶ πάντα ἐπλήρωσε φωτός, οὐρανόν τε καὶ γῆν καὶ τὰ καταχθόνια· ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, ἐλπίζων ἐπὶ τὸν Θεόν, « τὸν ζῶντα καὶ μένοντα, » « ὃς ἀντιλαμβάνεται καὶ ρύεται καὶ ποιεῖ σημεῖα καὶ τέρατα ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, » ὃς, ἀποστείλας Σε πρὸς ἡμᾶς, ἀπέδειξεν ὅτι « ἀναστὰς οἰκτειρήσει τὴν Σιών, ὅτι καιρὸς τοῦ οἰκτειρηθῆαι αὐτήν, ὅτι ἔχει καιρὸς », ὃς, ποιμαίνοντα τὸν λαὸν αὐτοῦ « ἐν πραύτητι σοφίας », « ὁδηγήσει Σε ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ καὶ σκεπάσει Σε ὑπὸ ἀρχὴν αὐτοῦ »· ἀνδρίζου καὶ

ἴσχυε, « γινώσκων τὸν Κύριον καὶ ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐν μέσῳ » Ἐκκλησίας· ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, « σπείρων καρπὸν δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ τοῖς ποιούσιν εἰρήνην »· ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, κυβερνῶν καὶ κληρον καὶ λαὸν ἐν τῇ « ἄνωθεν σοφίᾳ », ἣτις, καθ' ἃ ὁ πρῶτός Σου προκάτοχος ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ Ἱεροσολύμων ἐκδιδάσκει, « πρῶτον μὲν ἄγνη ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνικὴ, ἐπεικὴς, εὐπειθής, μεστή ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος, ἀνυπόκριτος ».

Ἐὰν κατὰ τὴν θεηγόρον ταύτην φωνὴν « ὡς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων » « ἀποδείξης ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα Σου ἐν πραύτητι σοφίας », τότε τὶς μακαρισμὸς ἔσται Σοι ἐπαρκής; τότε κατὰ τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας Θεός, ὁ Μέγας, « ἐξελεῖται τοὺς ὀφθαλμούς Σου ἀπὸ δακρύων καὶ τοὺς πόδας Σου ἀπὸ ὀλισθήματος », « συντρίψει μετὰ κράτους τὰ τόξα τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐκλύσει τὰ νεῦρα τῶν βραχιόνων αὐτῶν », « ἀνοίξει Σοι τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ τὸν ἀγαθὸν καὶ εὐλογήσει πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν Σου »· τότε « ἐξεγείρου, ἐξεγείρου Σιών, ἔνδυσαι τὴν ἰσχύν σου Σιών, καὶ σὺ ἔνδυσαι τὴν δόξαν σου Ἱερουσαλήμ, ἡ πόλις, ἡ ἁγία ». Τότε ἀληθεύσει, Μακαριώτατε, καὶ ἐπὶ τῇ Σῆ πατριαρχείᾳ ἢ μεγάλη ἐκείνη προφητεία: « Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω σκηνὴν Δαβὶδ, τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ ἀνοικοδομήσω τὰ πεπτωκότα αὐτῆς, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀναστήσω, καὶ ἀνορθώσω αὐτήν, ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν Κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου, λέγει Κύριος, ὁ ποιῶν πάντα ταῦτα ». Γένοιτο! Ἀμήν.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ ΠΡΟΣΦΩΝΗΜΑ

Τῆς Α. Θ. Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ

Ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Βερατίου, τῇ κδ'. Ἀπριλίου αὐλά.

Ἐξοχώτατε!

Ἐπὶ τῇ ἐπισήμῳ ἀναγνώσει τοῦ Ὑψηλοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Βερατίου, δι' οὗ ἡ Α. Α. Μεγαλειότης, ὁ Σεπτὸς ἡμῶν Ἄναξ, Σουλτάν Ἀπτι-ούλ-Χαμητ Χάν, ἠδόκησε τιμῆσαι τὴν τε Ἐκκλησίαν μου καὶ ἐμέ, δικαίως εὐγνωμονοῦσιν ἢ τε Ἱερά μου Ἀδελφότης, τότε πιστὸν Αὐτοῦ ὑπήκοον, ὁ ὀρθόδοξος λαός, καὶ ἡ ὅλη Ἐκκλησία μου, ὑπέρ ἧς τοσαύτη πάντοτε καὶ νῦν καταδέδεικται ἡ εὐεργετικὴ μέριμνα τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐτοῦ Προνοίας.

Ἄλλὰ παρ' ἐμοὶ πολλῶ μείζων καὶ ἱερωτέρα καθίσταται ἡ εὐγνωμοσύνη αὕτη, ἀναλογιζομένῳ, ὅτι ἡ Α. Α. Μεγαλειότης, ἡ πρὸ ἕξ ἐτῶν τιμῇ μεγίστῃ περιβαλοῦσά με καὶ εὐμενῶς ἀναγνωρίσασά με ὡς ἓνα τῶν πιστῶν καὶ ἀφωσιωμένων Αὐτῆς θεραπόντων ἐν θέσει ὑψηλῇ ἀνά πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν, ἤδη νέον ζηλευτὸν καὶ περίτρανον παρέχεται μοι δεῖγμα ὑψίστης εὐμενείας.

Ἀπορῶν ἄλλων λόγων πρὸς παράστασιν τῆς εὐγνωμοσύνης μου ταύτης ἐπὶ τοῖς ἐπανειλημμένοις τούτοις εὐεργετήμασι, διαβεβαιῶ κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμὴν, ὅτι σκοπὸς τοῦ ὄλου βίου μου ἔσται τὸ ἐπιμελῶς πάντοτε ἀγωνίζεσθαι κατὰ τὴν διακυβέρνησιν τῆς Ἐκκλησίας μου, ὅπως μὴ ποτε δόξω ἡττων τῆς ἐνδεικνυμένης μοι Αὐτοκρατορικῆς τιμῆς καὶ ἐμπιστοσύνης, καὶ ὅτι μέλλω ἄπαυστον συνεχίζειν τὴν δέησίν μου ὑπὲρ δόξης, κραταιώσεως καὶ εὐτυχοῦς μακροβιότητος τοῦ Σεπτοῦ ἡμῶν Ἄνακτος.

Διαφυλάττοι Κύριος ὁ Θεὸς ἐνδόξως εὐδαιμονοῦσαν τὴν Α. Α. Μεγαλειότητα· περιφρουροίη Αὐτὴν θριαμβεύουσαν καὶ δόξαν ἐκ δόξης μεταλλάσσουσαν· ἀναδείξειε τὴν βασιλείαν Αὐτῆς βασιλείαν εἰρήνης καὶ εὐτυχίας τῶν ὑπὸ τὸ Σκῆπτρον Αὐτῆς λαῶν καὶ τὸ ὄνομα Αὐτῆς μακαριστὸν ἐπ' αἰῶνας. Ἀμήν.

40. ω
2305/92.

Ο
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΚΑΙ

ΟΙ ΕΠΑΡΧΙΟΤΑΙ ΤΟΥ*

ΗΤΟΙ

Ἡ ἐκρυθμος καὶ ἐκθεσμος Ἐκκλησιαστικὴ κατά-
στασις τῆς Μητροπολιτικῆς Παροικίας τῆς Νήσου
Ρόδου καὶ ἡ τῶν Ἱεραρχικῶν αὐτῆς πραγμάτων
ἀνωμαλία.

α Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς. ἐὰν δὲ
τὸ ἅλας μωρανῶη, ἐν τίνι ἀλισθήσεται;
εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω,
καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀθρώπων.»

(ὁ ἱερός Ματθ. Κεφ. ΙΘ'. εἰδ. 13).

ΥΠΟ * * * *

1893

Ο
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΚΑΙ

ΟΙ ΕΠΑΡΧΙΩΤΑΙ ΤΟΥ*

ΗΤΟΙ

Ἡ ἔκρυθμος καὶ ἔκθεσμος Ἐκκλησιαστικὴ κατά-
στασις τῆς Μητροπολιτικῆς Παροικίας τῆς Νήσου
Ρόδου καὶ ἡ τῶν Κοινοτικῶν αὐτῆς πραγμάτων
ἀνωμαλία.

« Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς, ἐὰν δὲ
τὸ ἅλας μωρανῶσῃ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται;
εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω,
καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.»
(Ὁ ἱερός Ματθ. Κεφ. 18'. ἐδ. 15).

ΥΠΟ * * * *

1893

ΦΙΛΟΙ ΣΥΜΠΟΛΙΤΑΙ,

Πολὺς καὶ πρὸ ἡμῶν αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν ἡμε-
μόνων Ἀδελφῶν λόγος γίνεται περὶ τῆς διαφθορᾶς τῶν καθ' ἡ-
μᾶς χρόνων, καὶ περὶ τοῦ ἐκφυλισμοῦ τῶν πάλαι περὶ λαοσω-
τηρίων καὶ ἀξιολόγων χριστιανικῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων, καὶ πε-
ρὶ τῆς ἐπιτεινομένης ἡσυχίας μειώσεως τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς
εὐλαθείας πρὸς τὴν ἱεράν καὶ ἄμωμον καὶ ὀρθόδοξον Θρησκεί-
αν ἡμῶν, καὶ περὶ τῆς δεικνυομένης παρ' ἡμῶν αὐτῶν ἀσυγ-
γνώστου ἀδιαφορίας πρὸς τὴν ὀρθήν τε καὶ ἐμπρέπουσαν καὶ ὑ-
γειᾶ τῶν τέκνων μας χριστιανικὴν ἐκπαίδευσιν. Ἀλλὰ καίτοι
ἄπαντες ἀνομολογοῦντες καὶ ἀναγνωρίζοντες τὰ ἔθνοκτόνα ταῦ-
τα καὶ σπουδαῖα καὶ σοβαρὰ ἁμαρτήματά μας, καὶ κκταμεμ-
φόμενοι καὶ μεμψιμοιροῦντες δι' αὐτὰ, καθ' ἅπερ οἱ ἐν αἰχμα-
λωσίᾳ Βαβυλῶνος τὴν ἑαυτῶν θρηνοῦντες καὶ καταρόμενοι αἰχ-
μαλωσίαν τὸ πάλαι Ἰσραηλῖται, διότι καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ αἰχμά-
λωτοι κατὰ τὸ σοφὸν λόγιον τῶν ἁμαρτημάτων τούτων γεγό-
ναμεν, «ὁ μὴ κολάζῃ τὰ πάθη του ὑπ' αὐτῶν τούτων
κολάζεται», καίτοι λέγω ἀνομολογοῦντες καὶ ἀναγνωρίζοντες
ὅλα ταῦτα, οὐδέποτε ὅμως καὶ διεσκέφημεν καὶ συνησπίσθη-
μεν, ἵνα ἐξεύρωμεν τῶν ὀλεθρίων κακῶν τούτων τῆς θε-
ραπείας τὰ μέσα, κακῶν ἅτινα μικρὸν κατὰ μικρὸν διαφθεί-
ρουσι καὶ περιάρουσι ἡμᾶς εἰς ἄβυσσον ἀπωλείας καὶ ἐξοντώ-
σεως.

Παντάπασιν δὲν ἀξιῶ ἐγὼ, ὦ φίλοι Συμπολίται, νὰ ἦμαι
μεταξὺ ἡμῶν ὁ ἄριστος γνώστης τῶν ἀπὸ χρόνου πολλοῦ, κατὰ
μοίραν κακῆν, ἐπικρατούντων ἐν τῇ πλῆμονι καὶ φιλότιμῃ Πα

τρίδι ἠθικῶν, νοσημάτων μας, ἀλλ' ἐπίσταμαι ὅμως καὶ δοξάζω ὅτι πᾶς Χριστιανὸς εὐσυνείδητος καθήκον ἀπαράβατον ἔχει νὰ μὴ ἀδιαφορῇ οὐδόλως ἢ καὶ νὰ ὑποκρίπτη τὰ πάθη καὶ τὰ δεινὰ τῆς Πατρίδος του, πρὸς δὲ καὶ τὴν πρὸς αὐτὰ ἀδιαφορίαν τῶν συμπολιτῶν του. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον καὶ ὑπὲρ ὅσον δύναται θαρσαλέως νὰ προτρέπη καὶ νὰ συμβουλεύη τοὺς συμπολίτας του, περὶ τοῦ τί δεόν πρὸς θεραπείαν τῶν κακῶς ἐχόντων γενέσθαι, συμμορφούμενος ἀείποτε μὲ τὸ σωτηριῶδες παράγγελμα τοῦ θείου Λυτρωτοῦ καὶ Σωτῆρος, ὅστις ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὅτι, «ὄς ἐὰν ποιῆσῃ καὶ διδάξῃ (τὸ ἀγαθόν), οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν.» (α)

Τοὺς ἀγαθοὺς τούτους συλλογισμοὺς καὶ σκέψεις ἐνέπνευσέ μου ἡ ὦ; εἶρηται ἀπὸ χρόνων πολλῶν ἐν τῇ φίλῃ καὶ ὠραίᾳ Πατρίδι ἡμῶν Ρόδῳ ὑφισταμένη καὶ ἐπιτεινομένη οἰκτρὰ καὶ ἀξία πλέον παρατηρήσεως κατὰστασις, τῶν ἐκθέσεων ὅλων Ἐκκλησιαστικῶν παραβάσεων καὶ ἀσχημιῶν, καὶ ἡ ἀσύγνωστος τῶν Κοινοτικῶν πραγμάτων ἡμῶν ἀνωμαλία καὶ σύγχυσις καὶ παραλυσία, καὶ ἡ τούτων παρομαρτοῦσα κατὰπτωσις τοῦ θρησκευτικοῦ λαοσωτηρίου αἰσθημάτων, καὶ ἐπὶ πλέον ἡ καταμειψταία ὀπισθοδρόμησις τῆς λίκαν ἐπωφελοῦς καὶ ἀναγκαίης, κατὰ τὸν αἰῶνα τούτον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου, ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων μας, ὑπὲρ ἧς, διὰ πλουσίων κληροδοτημάτων μάλᾳ ἀφειδῶς ἐπρονόησεν ἡ φλογερά καὶ ἀξιοζήλευτος φιλοπατρία τῶν μεγαθύμων καὶ ἀοιδίμων Ροδίων εὐεργετῶν, Παύλου Καζούλη καὶ Κωνσταντίνου Τσίγκη, κακὰ ἐπαναλέγω σπουδαῖά τε καὶ ἐπιβλαβῆ, πανθομολογουμένως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πηγάζοντα καὶ πηγάζοντα ἀπὸ τὴν πλημμελῆ καὶ ἀφόρητον διαγωγὴν τοῦ Μητροπολίτου μας Γρη-

(α.) Ματθ. κεφ. ΙΘ'. ἐδ. 19—20.

γορίου, ὅστις ἀντιπερισπώμενος καὶ τυρβαζῶν πάντοτε εἰς πολλὰς καὶ διαφόρους ἀνοκίους καὶ ἀκατονομάστους καὶ ξένας τῆς ἱεραῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς πράξεις, καὶ ὀλοσχερῶς ἀδιαφορῶν περὶ τῆς ἐπιλοχούσης αὐτῷ Ἱεραῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λογικοῦ αὐτοῦ Ποιμνίου, εἰς χεῖρας ἀδεξίους κρατεῖ, ἢ νὰ μὴ καὶ ἀναξίους εἶπω, τοὺς οἰακας τοῦ παρὰ Θεοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτῷ Ἐκκλησιαστικοῦ Σκῆφους, καὶ φέρει αὐτὸ πλησίστιον κατὰ σκοπέλων καὶ ὑφάλων, εἰς βέβαιον καὶ ἀναπόφευκτον ὄλεθρον ἀπάντων ἡμῶν

Ὡς ἐκ τούτου λοιπὸν, ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, περὶ δὲν ἐδίστασα νὰ ἐπιληφθῶ τοῦ ἀσθενοῦς καλᾶμου μου, καὶ δι' αὐτοῦ καὶ διὰ τρεμουσίας ἀπὸ λύπην ἄφατον χειρὸς, νὰ περιγραψῶ συνοπτικῶς πᾶν ὅ,τι καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ ἀνομολογεῖτε καὶ ἀναγνωρίζετε, ὡς κυρίαν αἰτίαν καὶ πηγὴν τῆς ὑφισταμένης ἀξιοθρηνήτου ὄντως καταστάσεώς μας. Σὺν τούτοις δὲ καὶ νὰ ἐκκαύσω, ἐφ' ὅσον αἱ ἀσθενεῖς δυνάμεις μου ἐπιτρέπουσί με, τὸ εὐγενές καὶ θεῖον τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς φιλοτιμίας ὑμῶν αἶσθημα, ὅπερ ἀγνοῶ πού νὰ τ' ἀποδώσω, βαθέως ὑπὸ μανδραγώραν σήμερον ὑπνόπτει, καὶ νὰ προτρέψω ὑμᾶς ἀκόμη ἐν ὀνόματι τοῦ Μεγάλου τῆς ἀγαπῆς Θεοῦ καὶ τῆς πεφιλημένης καὶ πολυστενάκτου Πατρίδος μας, ἵνα πλέον τὴν ἔθνοδόρον ἀποθέμενοι διάστασιν, τὴν σαλεύουσιν τὰς βάσεις πίστεως ἐν γένει καὶ κραταιᾶς ὃν τυγχάνη κοινωνίας, καὶ τὴν ἰδιοτέλειαν, καὶ τὴν φιλοπρωτίαν, καὶ τὴν ἀδιαφορίαν. ὅλοι ὑμῶν ἀποφασιστικῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς διασκεφθῶμεν καὶ εὐσηγηθῶμεν αἰτήσωμεν παρὰ τῆς ἐν τῇ Βασιλευούσῃ προϊσταμένης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς τὴν θεραπείαν τῶν κατατρυλόντων καὶ παραλυόντων ἡμᾶς πανωλεθρίων κακῶν τούτων, μηθόλως ἀμφιβάλλοντες, ὅτι τὰς δεδικαιολογημένας ταύτας καὶ ἐλλόγους παραστάσεις μας, οὐ μόνον ἐν περιπτώσει θέλει προσκτεῦσαι καὶ ἡ

φιλόλαος καὶ συνετὴ λίαν Κυβέρνησις τοῦ Μεγαθύμου καὶ Μεγαλειοτάτου Ἀνακτός μας Σουλτάν-Ἀβδούλ-Χαμὶδ-Χάν, ὃν Κύριος ὁ Θεὸς διαφυλάττει ὑγιᾶ καὶ μακροημερεύοντα, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Κράτους καὶ τῶν κυβερνομένων λαῶν Του, ἀλλὰ καὶ ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς καὶ φιλοδίκαιος Διοικητὴς μας ἐπίσης, καὶ ἡ μέχρι τοῦ νῦν εἰς τὰς υἱικὰς καὶ σεβασμοῦ μεστὰς ἀλλεπαλλήλους ἀναφορὰς μας, οὐκ οἶδαμεν τὸ δικαί, κωφεύουσα Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐπὶ τέλους καὶ Αὐτῆ, καθ' ἅπερ Μήτηρ καλὴ καὶ φιλόστοργος θέλει ὡσαύτως τείνει φιλήκοον οὖς, καὶ ἀποφασίση νὰ ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς τοῦ αἰτίου τῶν ὄσων ὑφιστάμεθα δεινῶν.

Ναὶ, ὦ φίλοι Συμπολίται, εἶναι πλέον παρὰ βέβαιον, ὅτι ὁ ἀπὸ Ἀνδριανουπόλεως καὶ Τραπεζοῦντος καὶ ἄλλων Ἐπαρχιῶν τῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Παροικίας, ὡς ἐκ τῆς ἀναρμόστου καὶ ἀσυμβιβάστου εἰς Ἀρχιερέα λειτουργῶν τοῦ Ἰψίστου διαγωγῆς του, ἀποβληθεὶς Γρηγόριος, καὶ πρὸ μιᾶς πενταετίας περίπου, ὡς τοιοῦτος, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Μητροπολιτικὴν Παροικίαν τῆς Ρόδου μετατεθεὶς, βαρὺς ἔκτοτε τύραννος ἐπικράτησεν ἐπὶ τῶν ὤμων ἡμῶν, καὶ τὴν ἐπιλαχοῦσαν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν λυμκίνεται, καὶ τὸ λογικὸν αὐτοῦ Ποίμνιον διχάζει καὶ διαιρεῖ, νόμον ἔχων τὸ διαίρει καὶ βεβαίει, καὶ τὰς σὺν τοῖς προαιρετικαῖς δικαιώμασι πλέον τῶν χιλίων λιρῶν προσόδους τῆς ἱερᾶς οὐσίας, κατ' ἴδιαν βούλησιν καὶ συμφέρον ἴδιον διατίθῃσιν εἰς ἡδυπάθειάν τε καὶ τρυφὴν καὶ εὐμάρειαν, παραγνωρίζων τὴν ἱερότητα τῶν καθηκόντων του καὶ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ ἀποστολῆς τὸν ὕψιστον σκοπὸν, ὅστις σαφῶς πάνυ σημαίνεται διὰ τοῦ Δεσποτικοῦ τούτου λογιῶ. «Ἔμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς, ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μω-

ρανθῆ, ἐν τίνι ἀλισθησεται, εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων». (Ἑ.)

Καὶ πρὸς περισσοτέραν τῶν ἰσχυρισμῶν μου σαφῆνειν, ἐπιτραπήτό μοι νὰ ὑπομνήσω ὑμῖν ὀλίγιστα τῶν καλῶς γνωστῶν ὑμῖν πολλῶν αὐτοῦ ἄθλων, ἅτινα ἡμέραν τινα μελανάς θὰ καταλαθῶσι βεβαίως σελίδας ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ τῆς μαρτυρικῆς Πατρίδος μας.

Οἰκογενειάρχας ἐντίμους τε καὶ φιλησύχους ἀρνούμενους νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς ἀθέτους καὶ ἀντευχγγελικὰς αὐτοῦ θελήσεις καὶ ὀρέξεις, διὰ ψευδῶν καὶ ἀνυπάρχων καταγγελιῶν συκοφαντεῖ καὶ καταμηνύει εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὡς ἐνόχους δῆθεν πράξεων ἀξιοποίνων, οὖς ὅμως το πᾶν φιλοδίκαιον τοῦ συνετοῦ Διοικητοῦ μας, μετὰ προηγουμένην ἐξεταστικὴν βίασιν, ἀθώους πάντι τῆς κατηγορίας ἀπολύει, οἰκτεῖρων τὸν συκοφάντην Ἀρχιερέα.

Γάμοις παρανόμοις καὶ ἀθέτοις, αὐστηρῶς ἀπαγορευόμενους παρὰ τῶν θείων καὶ ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας μας Κανόνων, χρηματολογίας χάριν ἐπιτρέπει καὶ εὐλο εἶ. Καὶ Ἰχνους ὁ γενικῶς ὑφισταμένους ἄλλους, ἄνευ προβλεπομένων λόγων ὑπὸ τῶν ἱερῶν Ἐκκλησιαστικῶν Θεσμῶν καὶ Διατάξεων, ἀντικανονικῶς καὶ αὐθαιρέτως διαλύει.

Ἀνθρώπους ἀναξίους τοῦ φέρειν τὸ ἱερὸν σχῆμα, ὧν ἡ κατάπτυστος διαγωγὴ ἐγνωσμένη τοῖς πᾶσι τυγχάνει, ἀνιέρως καὶ σιμωνιακῶς χειροτονεῖ ἱερεῖς. Καὶ εἰς χρηστὸς δὲ ἄλλους πάλιν καὶ ἱεροπρεπεῖς, οὖς τὸ Ποίμνιον αὐτῶν ἐπαξίως ἀγαπᾷ καὶ σεβεται, ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ, ὅτι ἀρνοῦνται οὗτοι νὰ συντελέσωσιν εἰς ὅ,τι αὐτὸς οὗτος παρανόμως ἐπιμένει νὰ πρά-

ζωτιν, ἀργείαν ἐπιβάλλει εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν καθη-
κόντων των.

Δι' ὅλων τῶν μέσων, καὶ τῆς κολακείας καὶ τῆς ἀπειλῆς ἀκό-
μη, πειράται νὰ σύρῃ εἰς πράξεις ἀκολάστους τὰς εἰς τὴν
Μητρόπολιν του διὰ καταγγελίαν ἢ καὶ παράπονον ἄλλο οἰκο-
γενειακὸν προσερχομένας τιμίας ὑπάνδρους γυναίκας. ἀρνούμενος
εἰς τὰς ἀπὸ σωφροσύνης ἀνθισταμένας τὴν πνευματικὴν καὶ
πατρικὴν αὐτοῦ ὑποστήριξιν.

Ἄναιδῶς ὡσαύτως διὰ τῶν αὐτῶν μέσων, καὶ τῆς τιμῆς
ἐπιβουλεύεται τῶν ἐξυπηρετούντων τὴν Χριστιανικὴν Κοινοτητα
ικανῶν καὶ ἐναρέτων Διδασκαλιστῶν, ἐπιλέγων ἐν παραφορᾷ
πρὸς ὅλας, ὅτι « ἐγὼ καὶ μόνος εἶμαι ὁ Λέων τῆς Ρόδου,
καὶ εἰς ἐμὲ καὶ μόνον ὀφείλετε νὰ ἀκοῦητε », καὶ ἄλλα συ-
νόμοια πρὸς ἐκφοβισμόν καὶ ἀποπλάνησιν.

Τὰς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς εἰς τὴν περιοδείαν ἐξόδου του
ἐκλεγόμενας, κατ' ἐντολὴν καὶ συναίνεσίν του, ὑπὸ τῶν χριστια-
νικῶν Κοινοτήτων Ἐφορίας καὶ Ἐπιτροπείας τῶν Ἐκκλησιῶν
καὶ Σχολείων, παύει κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἀνθαιρέτως καὶ
μονομερῶς, ἄνευ τῆς συμπράξεως καὶ συναίνεσεως τῶν ἐκλογέων,
εἴτε διότι τὰ ἐκλεχθέντα πρόσωπα δὲν τυγχάνουσι τῆς ἐπιδο-
κιμασίας τε καὶ εὐνοίας του, διὰ τὸ ἀκέραιον καὶ εὐσταθὲς καὶ
τίμιον τοῦ χαρακτῆρος εἴτε διότι ἀντιστρατεύονται ἢ καὶ ἀπο-
δοκιμάζουσι πανθ' ὅσα αὐτὸς οὕτως ἐπιθυμεῖ καὶ θέλει, καὶ
ἀντικαθιστᾷ δι' ἄλλων μόνος καὶ ἄνευ ἐκλογέων.

Κατὰ τὰς δις τοῦ ἔτους γενομένας παρ' αὐτοῦ ἐν τῇ Μη-
τροπολιτικῇ Παροικίᾳ περιοδείας, σατραπικῶς πιέζει τοὺς χρι-
στιανούς, καὶ πρὸς αὐτοὺς φέρεται διὰ τρόπον ἀποτόμου καὶ
τυραννικοῦ, ἀναρμόστου ὅλως πρὸς Ἀρχιερέα, ἐκβιάζων αὐτοὺς
ἐν περιπτώσει νὰ ἐκποιῶσι παρ' αἰτίαν τὰ προϊόντα των, διὰ τὰ

ἐνεκεν περιστάσεων δυστυχῶν καθυστερούμενα προαιρετικὰ καὶ
λειτουργικὰ δικαιώματα.

Διὰ σκοποῦς ἰδίου καὶ συμφέροντα εἰς μίσθωσιν παρέχει παρ'
αἰτίαν τὴν ἱερὰν κτημοσύνην εἰς εὐνοουμένους του, ὡς ἐν παρα-
δείγματι, τὸ Σκιαδὴ Μοναστήριον, ὅπερ φέρει πρόσοδον περὶ
τὰ 700—800 σίτου κοιλὰ ἀντὶ λιρῶν 10 ἐτησίως, καὶ τὸν Ἅγιον
Ἰωάννην, ὅστις φέρει εἰσόδημα λιρῶν ἰσαριθμῶν περίπου, εἰς
ἄλλας 10 ὡσαύτως.

Καὶ ἵνα μὴ ἐπὶ πλέον τὸν λόγον μηκύνῃ ἐπὶ ἀντικειμένων
ταῖς πᾶσι γνωστῶν, συντομίας χάριν περιορίζομαι νὰ ἐπιπροσθέ-
σω, ὅτι πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἀντὶ Ποιμένος πνευματικοῦ νὰ
καθίσταται, καθ' ὅπερ παρρησιᾷ τὸ Δεσποτικὸν παράγγελμα.
« Ὁ Ποιμὴν ὁ κυλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθεισιν ὑπὲρ τῶν
«προβάτων» (γ'), λύκος ἀρπακτικὸς γίνεται σπαράσσων τὸ
ἐμπιστευθὲν αὐτῷ παρὰ Θεοῦ λογικόν Ποίμνιον, ὅπερ ἀληθῶς
περιέφερον εἰς ἀπελπισίαν καὶ παραλυσίαν τοιαύτην, ἥτις ἂν ἀ-
κόμη ἐπὶ τινὰ χρόνον παραταθῆ, θὰ συνεπιφέρῃ καὶ τὴν ἀπό-
γνωσιν, καὶ τὰς παρομαρτούσας ὀλεθρίους συνεπείας, καὶ τὰ
ἀπεικταῖα ἀποτελέσματα, ἅτινα θὰ ἐπιβαρύνωσι τὸν τράχυλον
οὐχὶ μόνον τοῦ ὑπικιτίου τούτου, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τῶν ἐκπεμ-
ψάντων αὐτὸν, καὶ κωφεύοντων σήμερον εἰς τὰς ἐπανειλημμέ-
νας δικαίας παραστάσεις λαοῦ, καθ' ὅπερ ἐρρέθη, φιλησύχου,
λαοῦ εἰρηνικοῦ καὶ πειθηνίου, ὅστις οὐδέποτε ὁμολογουμένως
καὶ ἐπ' οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἀφῆρμὴν παρέσχεν παραπόνων εἰς
τε τοὺς Ἄρχοντας καὶ Ἡγουμένους καὶ Κυβερνῶντας αὐτόν.

Τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐν τῷ δε τῷ μικρογραφῆματι ἀφηγηθέν-
των οὐχὶ μόνον, ὡς ἔφθην εἰπὼν, ἀνομολογεῖ ὁ Χριστιανικὸς πλη-
θυσμὸς τῆς Ρόδου καὶ Σύμης καὶ Χάλκης καὶ τῶν τῆς Μη-

τροπολιτικῆς Παροικίας καὶ πολλοὶ τῶν ἄλλοεθνῶν συμπολι-
τῶν, ἀλλ' ἔτι δύναται νὰ ἐξελέγξῃ καὶ μία καλὴ καὶ εὐσυνεί-
δητος ἐκπεμφθεσομένη παρὰ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας Ἐξαρχία,
καθ' ἅπερ τοῦτο ἐξαιτήσαντο ἐπανειλημμένως αἱ Ἐπαρχιωταὶ
καὶ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν δὲν εἰσηκούσθησαν, Ἐξαρχία ἥτις
θέλει εὖρη πλειοτέραν ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ἀνομημάτων ὕλην,
ἅτινα θὰ ἀπαρτήσωσιν ὀγκῶδες καὶ πρωτάκουστον κατηγορη-
τήριον, ὕπερ θὰ προξενήσῃ φρικώδη ἐντύπωσιν εἰς πάντα εὐ-
συνείδητον, ἀναμφιβόλως δὲ καὶ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπό-
λει Ἱερὰν Σύνοδον, ἥτις ἐξεφόρτωσεν ἀπὸ ἄλλας Ἐπαρχίας
τὴν Πανιερότητά του καὶ τὴν ἐφόρτωσεν εἰς τὴν πολυπαθῆ
Ἐπαρχίαν τῆς Ρόδου, εἰς τὴν ράχιν ἀνθρώπων φιλεργατικῶν
καὶ ἀπλοϊκῶν ὑπερβαλλόντως εὐλαβουμένων τὴν ἀγίαν αὐτῶν
Θρησκείαν καὶ τὰ πατρῶα δόγματα, ἀνθρώπων οὐς τινες κατὰ
πᾶσαν πειθανότητα ὑπέλαβεν ἀγρίους τῆς Ἀφρικῆς δεομένους
τυράννου καὶ οὐχὶ Ποιμένος προβάτων λογικῶν,

"Ὅθεν δικαίῳ τῷ λόγῳ ἕκαστος ἡμῶν θαυμάζει καὶ ἀπορεῖ,
τὸ διατὶ ἡ ἀγία καὶ Μεγάλῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ Χρι-
στοῦ Ἐκκλησία, ἡ Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐκώφευσε καὶ κω-
φεύει εἰς τὰς ἐπὶ τοσούτων σπουδαίων καὶ σοβρῶν καταγγε-
λιῶν ἀλλεπαλλήλους παρακλητικὰς ἀναφορὰς τοσούτων πνευ-
ματικῶν τέκνων Τῆς Καὶ βεβαίως, διότι καὶ ὃν ὑποτεθῆ, ἔ-
στω καὶ πρὸς στιγμὴν, ὅτι αἱ καλύπτουσαι αὐτὰς πολυπληθεῖς
ὑπογραφαὶ δὲν ἦσαν ἀρκετὰ πιστικὰ τεκμήρια, ὧφειλεν ὅμως
καὶ νὰ διατάξῃ τὴν ἀποστολὴν μιᾶς Ἐξαρχίας πρὸς ἐξέτασιν
καὶ βάσανον τῶν παραπόνων τῶν τέκνων Τῆς, ἀναλογιζομέ-
νη ὅτι παντάπασιν δὲν εἶναι δυνατόν τοσοῦτος μέγας ἀριθμὸς
μηνυτῶν τιμίων νὰ ψεύδῃται καὶ νὰ συκοφαντῇ, ἄνευ λόγων
ἀποχρώντων, ἄνευ ἀφορμῆς, ἕνα Ἀρχιερέα.

"Ἄλλως τε ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱερὰ Σύνοδος διατὶ δὲν
λαμβάνει ὑπ' ὄψιν, ὅτι κατὰ τοὺς θείους καὶ Ἱεροὺς Ἀποστο-
λικούς καὶ Συνοδικούς Κανόνας, ὅταν Ἐπαρχία τις περιέλθῃ εἰς
χρηρῖαν, ὁ διάδοχος αὐτῆς δεόν νὰ ἐκλέγῃται καὶ νὰ ὑποδει-
κνύηται παρὰ τε τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς χηρευούσης
Ἐπαρχίας, οἵτινες κελλιον παντός ἄλλου δύνανται καὶ τὰς ἀ-
νάγκας τῆς Ἐκκλησίας τῶν νὰ γνωρίζωσι, καὶ τὰ προσόντα
τοῦ διαδεχθησομένου, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ πέμπῃ ἀνεξελέγκτως
κατ' ἰδίαν ἐκλογὴν ἕναν εἰσινδήποτε, οὐ ἢ διαγωγὴ μάλιστα
ἐν ἄλλαις Ἐπαρχίαις συνάδουσα δὲν ἐφάνῃ πρὸς τὴν ἱερὰν ἀ-
ποστολὴν καὶ τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν ἀξίωμα του ;

Ἐν τῇ παρούσῃ κρίσει τοῦ πολυπαθοῦς Γένους ἡμῶν περι-
στάσει, περιστάσει καθ' ἣν ὑπὸ πολλῶν πολεμίων ταραττεται
ἡ ὀρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία, μύρια θεμιτὰ καὶ ἀθέμιτα χρώ-
μενοι μέσα κατ' αὐτῆς, ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μήτηρ ἡμῶν
Ἐκκλησία ὧφειλε καὶ ὀφείλει παρὰ ποτε Ἄργος πολυόμματος
νὰ κκταστῇ πρὸς περιφρούρησιν καὶ διάσωσιν τῶν ἀπανταχοῦ
πνευματικῶν τέκνων Τῆς. Ὄφειλε νὰ τηρῇ μεγαλητέραν δη-
λονότι προσοχὴν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν προσώπων, ἅτινα καθι-
στᾶ φρουροὺς καὶ Ποιμένας καὶ Διδασκάλους τῆς λογικῆς
Ποίμνης τοῦ Ἀρχιποιμένου Χριστοῦ. Νὰ προνοῇ δ' ἀκόμη καὶ
νὰ φροντίξῃ ὥστε αἱ ἐκλεγόμενοι, σὺν τῇ θύραθεν καὶ τῇ Ἐκ-
κλησιαστικῇ παιδείῳ, ἣν δεόν νὰ ἔχωσιν ὅπως ἀντιμετωπί-
σωσι τὰς ἀντιχριστιανικὰς διδασκαλίας τῶν πεπειραμένων ἐ-
χθρῶν τῆς πίστεως, ἐπὶ πλέον νὰ ὦσι πεπαικισμένοι καὶ μὲ
ἀρετὰς χριστιανικὰς καὶ πλεονεκτήματα τοιαῦτα, εἰς τρόπον
ὥστε νὰ καθίστανται οὐ μόνον Ποιμένες ἀγαθοὶ καὶ ἐκφάντορες
τοῦ θεοῦ λόγου πρὸς τὸ ἐμπιστευόμενον Ποιμίνιον των, ἀλλ'
ἀκόμη καὶ διὰ τῶν ἀρετῶν καὶ πλεονεκτημάτων των, τὸ κα-
λὸν καὶ ἀγαθὸν νὰ ὦσι παράδειγμα καὶ ὁ ὑπογραμμὸς, ὅπως

προσελκύσει τὰς ψυχὰς καὶ τὰς καρδίας τῶν ποιμενομένων εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ τὰς ἐναρέτους πράξεις, καθ' ἅπερ ἐνετείλατο ὁ ἄκρος Ἀρχιερεὺς καὶ Λυτρωτὴν τοῦ ἀνθρώπινου γένους, «*Οὕτω λαμφάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς.*» (δ'), καὶ οὐχὶ κατὰ δυστυχίαν αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν παράδειγμα τοῦ κακοῦ νὰ γίνωνται καὶ πέτρα σκανδαλου, πρὸς δὲ καὶ νὰ καθίστανται καὶ καταγέλαστοι παρὰ τῶν ἀλλογενῶν καὶ ἀλλοθρήσκων.

Ἐπειδὴ χαλεπώτερον ἀληθῶς ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους κοινωνίᾳ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι εἰμὴ ἡ σχέσις πρὸς ἐκείνους, αἷτινες διὰ τῶν ἐλαττωμάτων καὶ τῶν κακιῶν των, ὅτε μὲν διεγείρουσι τὴν ἀγκυνάκτησιν ἡμῶν, ὅτε δὲ ἐμποιοῦσιν ἡμῖν ἀηδίαν καὶ βδελυγμὸν, καὶ ἄλλοτε μᾶς ἀναγκάζωσι νὰ ἐρυθριῶμεν. Τὸ δὲ χαλεπώτατον πάντων, ὅταν τὰς μετὰ τῶν τοιούτων σχέσεις ἡμῶν δὲν δυνάμεθα παντάπῃσι νὰ ἀποφύγωμεν, ὅπου οἱ τοιοῦτοι τεθημένοι, εἰσὶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μας ὡς Ἡγεμόνες καὶ πρὸ πάντων ὡς Ἀρχιερεῖς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἠναγκασμένοι ἡμεῖς, καὶ τοὶ βδελυττόμενοι καὶ ἀηδιζῶντές τους, νὰ διατελῶμεν μετ' αὐτῶν εἰς ἄμεσον καὶ ἀδιάκοπον σχέσιν καὶ συνάφειαν. Καὶ τότε, ὦ ναι τότε, ἡ φαυλότης τῆς διαγωγῆς των παρασκευάζει ἡμῖν βίον πλήρες πικρίας καὶ μαρτυρίου, ὅστις εἰς λαὸν ζωηρὸν καὶ φιλότιμον, μηδὲν ἀνεχόμενον ἐπὶ μακρὸν χρόνον νὰ ὑφίσταται τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ζωῆς, δύναται, μ' ὄλην τὴν ὑπομονὴν καὶ εἰρηνικότητα του, νὰ τὸν ὠθήσῃ καὶ ἄκοντα εἰς πραξικοπήματα δυσάρεστα, ἅπερ ἀπαρσकुουσιν αὐτῷ.

(δ.) Ματθ. κεφ. ΙΘ'. ἐδ. 16.

Ἐκ τῶν προεκτεθέντων λοιπὸν πᾶς τις ἐξ ἡμῶν κατανοεῖ βεβηκίως, ὅτι ἴαν ἀκόμη ἐμμένωμεν ἀδιαφοροῦντες, μέγιστον ἀληθῶς δικπράττομεν ἀμάρτημα, ἀσύγγνωστον ἀδικημα καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ εἰς τὴν φύσασαν Πατρίδα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κληρονομίαν κακὴν τε καὶ ὀλεθρίαν θὰ ἀφῶμεν ἔτι καὶ εἰς τὰ φίλα τέκνα μας, ἧς ἔνεκεν ἀναμφηρίστως θὰ εὐθυνόμεθα καὶ ἐνώπιον τοῦ Μεγάλου Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν ἐπιγενομένων γενεῶν, αἷτινες δικκίως θὰ καταμήμεφτη καὶ θὰ καταρῶνται ἡμᾶς ἐπὶ ὀλιγωρίᾳ τῶν πρὸς ἑαυτοὺς καὶ τὴν Πατρίδα ἡμῶν ἱερῶν καθηκόντων.

Ἄλλως τε δὲ, ὦ φίλοι Συμπολίται, πρέπει νὰ ἀναλογισθῶμεν ὅτι, οἱ δεσμοὶ οἱ συνδέοντες πρὸς ἀλλήλῃ τὰ μέλη Ἐθνους τινὸς ἢ κοινωνίας, δὲν εἶναι δεσμοὶ ἄλλοι, εἰ μὴ δεσμοὶ πνευματικοὶ, συνιστάμενοι ἐκ κοινῶν φρονημάτων καὶ αἰσθημάτων, ἔργων τε καὶ ἀναγκῶν, στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ ἐνεργείας πρὸς πᾶν τὸ καλὸν καὶ ὠφέλιμον. Καὶ ὅτι, ὅταν τὰ μέλη μιᾶς κοινωνίας ἀνέχωνται τὴν χαλάρωσιν τῶν δεσμῶν τούτων, οἱ δεσμοὶ οὗτοι παραλύουσι μικρὸν κατὰ μικρὸν, καὶ τὸ κοινωνικὸν σῶμα ἐπὶ τέλους καθίσταται σῶμα σεσηπός, πηγὴ κακῶν καὶ ὀλεθρίων. Ἀπεναντίας δὲ διὰ τῆς συσφίνξεως τῶν δεσμῶν τούτων διὰ τῆς φιλοπατρίας τε καὶ τῆς ὁμοφροσύνης καὶ τῆς ὁμοκίαις καὶ τῆς κοινῆς πρὸς τὸ καλὸν καὶ ὠφέλιμον ἐνεργείας, μικραὶ κοινωνίαι μεγάλαι καθίστανται, καὶ ἀσθενεῖς ἰσχυραὶ, καὶ ἀφανεῖς περικλυταί.

Ἀνάγκη λοιπὸν σήμερον νὰ ἐγείρωμεν φωνὴν ἰσχυράν καὶ ἀδιάκοπον κατὰ τοῦ χαλαροῦντος τοὺς ἱεροὺς τούτους πνευματικούς δεσμούς μας, κατὰ τοῦ διαφθορέως τούτου τῆς κοινωνικῆς εὐεξίας μας, καὶ ὅπως ἀκόμη σὺν τοῖς ἄλλοις ἀποδείξωμεν, ὅτι ἡμεῖς ποσῶς δὲν διεφθάρημεν παρὰ τοῦ λυμεῶνος τούτου, ἀλλ'

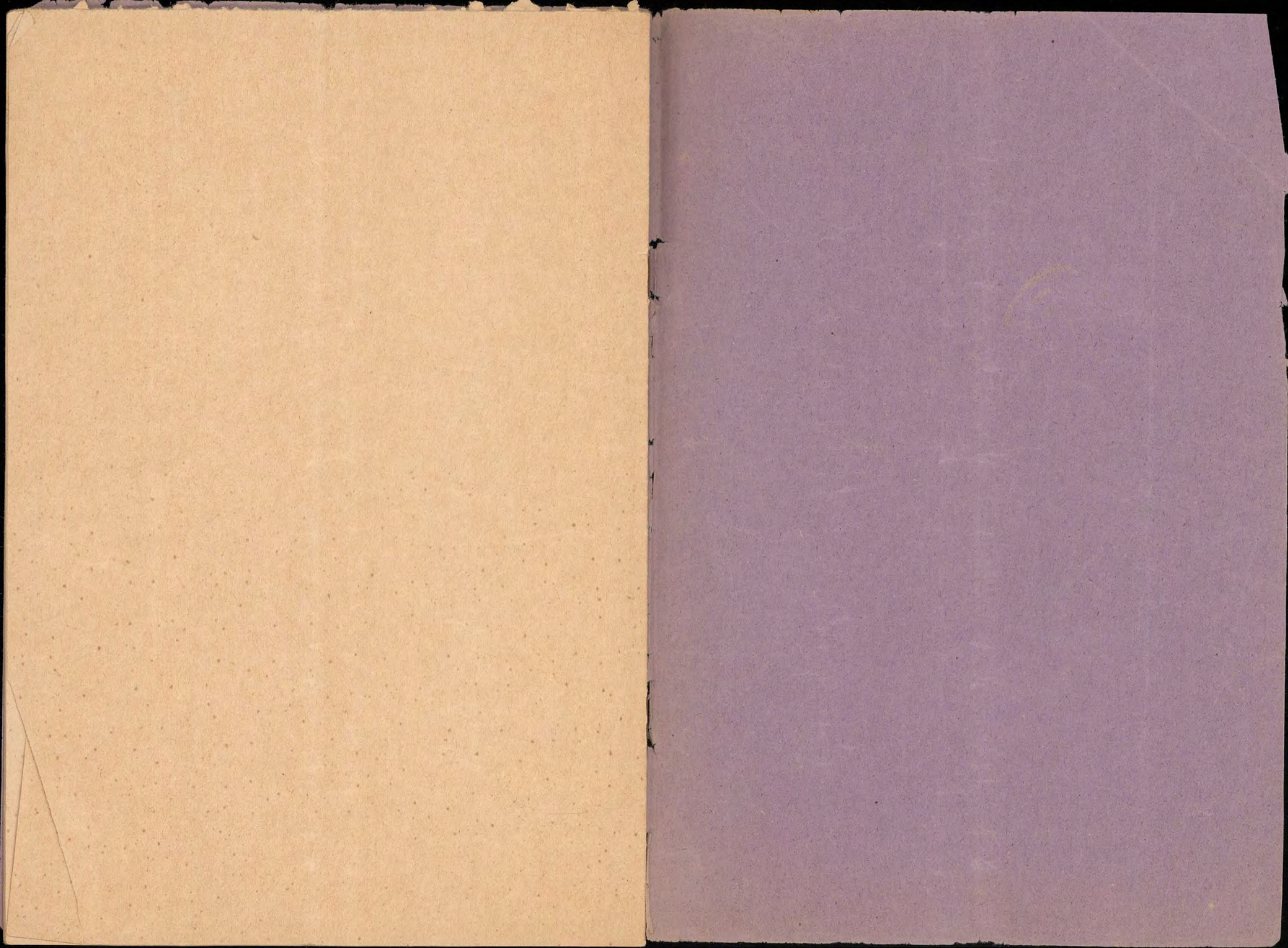
ἀναλλοίωτον ἐτηρήσαμεν καὶ τηροῦμεν τὸ εὐγενές αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς εὐγενοῦς τάσεως πρὸς τὰ καλὰ.

Ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν ἡ φωνὴ ἡμῶν δὲν ἀκουσθῆ, καὶ ἡ Μήτηρ ἡμῶν Μεγάλη Ἐκκλησία ἐξακολουθήσῃ καὶ πάλιν κωφεύουσα εἰς τὰς ὡς εἴρηται δικαίας καὶ ἐλλόγους ἀξιώσεις μας, δὲν πρέπει καὶ τότε νὰ ἀποθαρρυνθῶμεν παντάπασιν ἀνεχόμενοι ἐπὶ πλέον τὴν ἔκρυθμον καὶ ἔκθεσμον κατάστασιν ταύτην. Ἀλλὰ καὶ τότε νὰ συνέλθωμεν εἰρηνικῶς καὶ ἄνευ φωνασκιῶν καὶ πατάγων ὅλοι ὁμοῦ, καὶ δι' ἐντόνου διαμαρτυρήσεως μας, νὰ ψηφίσωμεν, ὅτι ἀποκυρήττομεν τὸν Μητροπολίτην Γρηγόριον ἔκπτωτον τῆς ἡς ἀναξίως κατέχει ἤδη Μητροπολιτικῆς θέσεως. Σὺν τούτῳ νὰ ἀποκόψωμεν πᾶσαν οἰανδὴποτε μετ' αὐτοῦ σχέσιν, καὶ νὰ μὴ δεχόμεθα παντάπασιν αὐτὸν εἰς τὰς οἰκίας μας, ἢ καὶ νὰ ἐκκλησιαζόμεθα ἐν Ἐκκλησίαις, ἐν αἷς αὐτὸς οὕτως χωρσστατεῖ ἢ καὶ τελεῖ τὴν θείαν καὶ ἀναίμακτον Μυσταγωγίαν, ἀλλ' οὐδὲ νὰ τῷ πληρόνωμέν τι τῶν κατ' ἔθος καὶ κατὰ προαίρεσιν τεταγμένων λειτουργικῶν καὶ ἄλλων δικαιωμάτων.

Οὕτω δὲ ποιήσαντες ἡρέμα καὶ ἡσυχεῖ καὶ ἐν ἡμονοίᾳ, καὶ ἐρειδόμενοι ἐπὶ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιώσεών μας, καὶ ἐπὶ τῇ προστασίᾳ τῆς φιλολάου Σεβαστῆς Κυβέρνησεώς μας, θέλομεν ἀναμφιβόλως σώσει καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν τλήμονα Πατρίδα ἡμῶν, ἄλλως ἢ θέσις μας θὰ καταστῇ οἰκτροτέρα καὶ ἀπελπιστικότερα, καὶ τότε, ὦ νὰ τότε, θὰ ἦναι πλέον ἀργὰ νὰ ἀποσοβήσωμεν τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, τῆς καταστροφῆς.

Ἐγγράφει κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1893.

Ἐπὶ

1899

84

ΤΩ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΩ, ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩ,
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩ, ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ,
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ, ΤΩ, Β'
ΚΑΙ ΤΗ ΠΕΡΙ ΑΥΤΩΝ ΑΓΙΑΙ ΚΑΙ ΙΕΡΑΙ ΣΥΝΟΔΩ,

Ἡ Ὑμετέρα Παναγιότητι, ὡς ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἀπε-
νεμήθη, χάριν Ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος, ὁ τίτλος «*Οἰκουμενικός*». Ἡ
ἐξαιρετικὴ αὕτη διάκρισις, ὡς καὶ τὰ δικαιώματα, ἅτινα, κατὰ καιροῦς,
αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἀπένευμαν τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Νέας Ρώμης, καθιστῶσι
περίβλεπτον τὸν Πατριαρχικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, ἐγκλείοντα ἐν
ἑαυτῷ ἰσχὺν μεγίστην, ἐπιρροῆς δὲ ἐκκλησιαστικῆς καὶ πνευματικῆς ἐξάσκησιν ἀδια-
φιλονείκητον, ἐπὶ παντός, τοῦ ἀνά τὴν Οἰκουμένην γῆν Ὁρθοδόξου Χριστιανικοῦ
πληθυσμοῦ, ἰδίᾳ δέ, ὅπουταν ὁ ἀνώτατος Ἐκκλησιαστικὸς Οἰακοστρόφος τύχη ἀνήρ
δεξιός, σύννους, προβλέπων μετὰ διορατικότητος ἰσχύος τὰ μετ' οὐ πολὺ συμβη-
σόμενα, πεπρoικισμένος διὰ πνεύματος πρακτικοῦ καὶ ἀρτίας παιδείσεως καὶ, τὸ
μέγιστον πάντων, ἐγκλείων ἐν τοῖς στήθεσιν αὐτοῦ ἱεράν ἀφοσίωσιν καὶ αὐταπάρνησιν
ὑπὲρ τῶν πολυτίμων καὶ τιμαλφῶν τῆς Ἐκκλησίας συμφερόντων, ἅτινα δέον νὰ
διατηρηθῶσι καὶ παραμείνωσιν ἀσινῆ καὶ ἀλώθητα, ἐφ' ὅσον χρόνον ἡ θεία Πρό-
νοια ὤρισεν ἵνα ἐφίσταται τὸ Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὸν ἔθνος ὡς καὶ ἡ στεγανῶς καὶ
ἀρρήκτως συνδεδεμένη μετ' αὐτοῦ στρατευομένη ἐπὶ τῆς γῆς Ἐκκλησία. Ἡ ἱστορία
τῶν ἐν Ἀνατολῇ Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀνεξιτήλοις ἀναγράφει γράμμασι τὰ
ὀνόματα τοιούτων ἐνδόξων καὶ ἀειμνήστων Πατριαρχῶν, ἐμφορουμένων τοιούτων
ἀγίων καὶ ἱερῶν αἰσθημάτων καὶ φρονημάτων, οὐδέποτε δὲ διαλιπόντων τὸ τῆς
Ἐκκλησίας συμφέρον ὑπεράνω τοῦ ἰδίου θέσθαι· ὡς ἀσπίδα δὲ ἀδιάτρυτον τὴν πρὸς
τὸν Ἰησοῦν πίστιν προβάλλοντες, δὲν ἀπεδειλίωσαν, οὐδὲ ἐπλησσον πρὸ τῶν ἀντιξῶων
καὶ μαινομένων λαιλῶπων καὶ καταιγίδων.

Ὁ Μέγας τῆς Ἐκκλησίας Νυμφίος, ὁ μηδέποτε τὴν ἁγίαν Αὐτοῦ Ἐκκλησίαν
ἀφιέμενος βορὰν καὶ ἔρμαιον σκοπῶν πλεονεκτικῶν καὶ βλάβειων ὑπονομευτικῶν, ὁ
ἀείποτε τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δύναμιν Αὐτῆς προστατεύων, ἀνέδειξεν ἐπὶ τὸν εὐ-

κλείστατον θρόνον τῶν Χρυσοστόμων καὶ τῶν Φωτίων, τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα, ἄνδρα πεπνυμένον καὶ τῆς Ἱερᾶς Κιβωτοῦ πιστὸν φύλακα, καθ' ὄν, ἀκριβῶς χρόνον ἢ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς ὄξυ καὶ κινδυνῶδες στάδιον διχνοῦει, πολεμουμένη ποικιλοτρόπως, ὑπούλως καὶ τεχνηέντως, καὶ ὁπότε τὰ δίκαια Αὐτῆς κινδυνεύουσιν ἵνα σφραγισθῶσι, διὰ τῆς καταστρατηγήσεως τῆς ἀρχαίας Αὐτῆς ἐπιρροῆς καὶ ἐξουσίας.

Καιρὸς λοιπὸν, ὅπως ἡ Ὑμετέρα Θειοτάτη Παναγιότης, ἐνδομένη τὴν ἱεράν τῆς θρησκείας καὶ τῆς πίστεως πανοπλίαν καὶ τῶν ἀγιοτάτων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων τὴν ἀδελφικὴν, ὁμόφροντα καὶ συμπαγῆ βοήθειαν καὶ συμπράξιν ἔχουσα, καιρὸς, λέγω, ὅπως χωρήσῃ ἀνδρικῶς καὶ ὑπερηφάνως πρὸς τὰ ἐμπρὸς, οὐδὲ βῆμα ὑποχωροῦσα πρὸ τῶν ἀπαραγράπτων δικαίων τῆς κυβερνωμένης ὑπ' Αὐτῆς Ἐκκλησίας, πάντοτε πρὸ ἑαυτῆς ἔχουσα, ὡς παράδειγμα ζηλωτῶν, τοὺς εὐκλεεῖς ἐκείνους καὶ ἀοιδίμους Πατριάρχας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ὧν τὸ ἔργον ὀφείλει καὶ δύναται, ἐπίσης εὐκλεῶς καὶ ἐνδόξως νὰ συνεχίσῃ, ἐπισπῶσα οὕτως ἐφ' ἑαυτὴν καὶ τὴν περὶ Αὐτὴν ἱεράν Σύνοδον, τὸν σεβασμὸν, τὴν ἀγάπην, τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην, οὐ μόνον παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀρθοδόξου κόσμου, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου Σλαβισμού, τοῦ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ θεῖα τῆς Ὀρθοδοξίας νάματα ποτισθέντος καὶ μηδέποτε τὰ πρὸς αὐτὴν ὀφειλόμενα τροφεῖα ἐπιλανθανομένου.

Καὶ ὄντως, ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ἐκ τῆς ἱστορίας γινώσκει, κατὰ πόσον οἱ εὐσεβεῖς Ρῶσοι Μονάρχαι διεφύλαξαν καὶ ὑπερήσπισαν τὴν ἁγίαν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἀνατολῆς, ὅποσον χριστιανικὸν Ρωσικὸν αἶμα ἐχύθη πρὸς ἄμυναν αὐτῆς, ὅποια ἀμύθητα ὑλικά μέσα προσήνεγκε τὸ Ρωσικὸν ἔθνος πρὸς ἀναγέννησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου Σλαβισμού. Πάντα ταῦτα δὲν θὰ λησμονηθῶσι βεβαίως ὑπὸ τοῦ γενναίου, ἐνδόξου καὶ πολυπαθοῦς Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀνέκαθεν γνωστοῦ ἐπὶ εὐγνωμοσύνη πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ὑπὲρ αὐτοῦ ἀνέλαβον ὑπερηφάνως τινά, καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ὁποίου, χρυσοῖς γράμμασιν, εἶνε γεγραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν ἐστεμμένων ὑπερασπιστῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ: Αἰκατερίνης τῆς Β', Νικολάου τοῦ Α' καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ' ὡς καὶ πολλῶν ἄλλων Ρώσων φιλελλήνων.

Ὅθεν καὶ γὰρ, πιστὸν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τέκνον τυγχάνων, τὸ Ἑλληνικὸν δὲ ἔθνος θερμῶς συμπαθῶν, καὶ τῶν δικαίων καὶ πρεσβυγενῶν πρωτείων καὶ δικαιοματιῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας περὶ πολλοῦ ποιούμενος, τὴν τούτων παρά χάραξιν βαρέως φέρων, ἐπιστέλλω τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιότητι καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν Ἱερᾷ Συνόδῳ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, δι' ἧς θέλω προσπαθήσει, ὅπως φέρω εἰς γνῶσιν ὑμῶν καὶ παντὸς ἐνδιαφερομένου τὴν ἐν Ρωσσίᾳ τελουμένην κατὰ τῶν Ὀρθοδόξων τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησιῶν συστηματικὴν ἐργασίαν, θέλω δὲ θεωρήσει ἑμαυτὸν λίαν εὐτυχῆ, ἐὰν ὑπὸ τῶν ἐπαϊόντων ληφθῇ φροντίς δραστηκὴ καὶ σύντονος, ὑπὲρ βελτιώσεως καὶ πραγματοποιήσεως παντὸς δυνατοῦ πρὸς ἀνακοπὴν καὶ ἐπίσχεσιν τοῦ τελουμένου κακοῦ, ἐπειδὴ ἡ τούτου ἐπίτευξις, ἀποτελεῖ τὸν μόνον τῶν γεροντικῶν μου ἡμερῶν μύχιον πόθον.

Ἔνιοι τῶν βαθμοφόρων τῆς Ρωσσίας, ὑπὸ ὑπερηφάνων ἐθνικῶν βλέψεων καὶ σκοπῶν πανσλαβιστικῶν σκοτισθέντες, λησμονήσαντες δὲ ὅτι τὰ βασίλεια καὶ τὰ ἔθνη κυβερνᾷ ἡ θεῖα Πρόνοια, δεικνύουσιν ἐπιθυμίαν ὅπως ἀνατρέψωσιν ἅπαντα τὰ ἐν Ἀνατολῇ Ὀρθόδοξα Πατριαρχεῖα, ἀρπάσωσι δὲ καὶ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Δὲν ἀποκρύπτω ἐπίσης ὅτι ἡ αὐτόκλητος κεφαλὴ τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας, ὁ Αὐτοκρατορικός Ἐπίτροπος τῆς, οὕτως ὀνομαζομένης, Διοικούσης Συνόδου, Κ. Π. Ποπεδονόστσεφ οὐχὶ ἅπαξ ἐξέφρασεν ἐπιθυμίαν, ὅπως πειθαναγκασθῶσιν οἱ Ὀρθόδοξοι τῆς Ἀνατολῆς Πατριάρχαι νὰ ὑποκύψωσι τῇ θελήσει αὐτοῦ, ἐπιπροσθέτων ὅτι, μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ρωσσίας ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, αὐτὸς θέλει ῥυθμίσει τὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν Πατριαρχείων, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ. Πολλοὶ τῶν ζηλωτῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Ρωσσίᾳ γινώσκουσιν ἐπίσης τοὺς οὐχὶ ἅπαξ ἐκφρασθέντας λόγους τοῦ τὰ τῆς Παλαιστίνειου Ἐταιρείας διευθύνοντος, Β. Ν. Χιτροβώ, ὅτι δηλαδὴ ἡ Παλαιστίνειος Ἐταιρεία προώριστα, ὅπως ἐξώσῃ ἐκ τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης τὴν Ἑλληνικὴν Ἱεραρχίαν, οὕτω δὲ δεσπῶσῃ αὐτὴ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῶν λοιπῶν Παναγιῶν Προσκυνημάτων τῆς Ἁγίας Γῆς.

Δὲν ἀγνοοῦσιν οἱ Ρῶσοι καὶ τὰς ἀνακοινώσεις τοῦ πανισχύρου διευθυντοῦ τοῦ Ρωσσικοῦ τύπου, Μ. Π. Σαλαβιῶφ, ὅτι ἡ Ρωσσία ἐπιθυμᾷ ὅπως πάντες οἱ Ἕλληγες αὐτόχρονα ἐξισλαμισθῶσι καὶ ἀπαρνηθῶσι τὸν Χριστὸν καὶ τὴν καθολικὴν Αὐτοῦ Ἐκκλησίαν («Ἐφημερίς τῆς Μόσχας» 1896. ἀριθ. 11), καὶ ὅτι ἐπάναγκες νὰ ἐξουθενώσωσι τὸ γόητρον τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ὡς ἐκ τῆς ἐπιρροῆς, ἦν κέκτηνται, ἐπιφέρουσιν ἀνυπολόγιστον ζημίαν, οὐ μόνον τῇ Ἀνατολικῇ ἀλλὰ καὶ τῇ Ρωσικῇ Ἐκκλησίᾳ, αἱ γνῶμαι δὲ καὶ αἱ σκέψεις αὐτῶν, τὰ βίαια μέτρα καὶ ἡ ἐκδηλουμένη ἀποστροφή πρὸς πᾶν, μὴ Ρωσικὸν ἀποδοκιμάζονται ὑπὸ τῶν ζηλωτῶν καὶ γνησίων τέκνων τῆς Ὀρθοδόξου Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας, τῶν βαθύτερον καὶ κάλλιον κατανοούντων τὰ ἀληθῆ τῆς Ρωσσίας συμφέροντα, καὶ ὀλοψύχως ἀφωσιωμένων τῷ Κραταίῳ τῆς Ρωσσίας Μονάρχῃ. Οἱ ἰσχυροὶ οὗτοι ὑπηρετοῦσι τῷ ἑαυτῶν Μονάρχῃ, χάριν τοῦ ἀτομικοῦ ὑλικοῦ συμφέροντος, συντηροῦνται καὶ διαπερῶσι γῆν καὶ θάλασσαν, ἀναλώμασι καὶ χρήμασιν, ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ προσφερομένοις, πρὸ πολλοῦ δὲ ἤδη προτείνουσι τῇ Ὑψηλῇ Ρωσικῇ Κυβερνήσει διὰ τῶν ὀργάνων αὐτῶν («Ἐφημερίς τῆς Μόσχας» «Εἰδήσεις Νέου Χρόνου» «Ἀνακοινώσεις Παλαιστίνειου Ἐταιρείας»), τὸν νοσηρισμὸν τῶν ἐν Βεσσαραβία κτημάτων τοῦ Παναγίου Τάφου, ὡς καὶ τῶν Μονῶν τοῦ Ἄθω καὶ τοῦ Σινᾶ. Ἐὰν τὰ Ὀρθόδοξα ἔθνη τῆς Ἀνατολῆς: Ἕλληγες, Ρουμῶνοι, Σέρβοι καὶ οἱ σχηματικοὶ Βούλγαροι προσέλθωσι πρὸς τὸ μέρος τῶν ἡμετέρων ἐχθρῶν, ἐὰν ἡ Εὐρώπη πᾶσα ἐξαναστῇ κατὰ τῆς Ρωσσίας, περὶ τούτου οὐ φροντίς τοῖς ἐχθροῖς τούτοις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τίς ἄλλος, εἰμὴ αὐτοὶ οἱ Πανσλαβισταὶ παρέδωκαν τῇ Αὐστρο-Οὐγγαρίᾳ τὴν ὑπὸ τοῦ γενναίου Σερβικοῦ ἔθνους οἰκουμένην Βοσνίαν καὶ Ἐρζεγοβίνην, ἐξώθησαν δὲ τὴν Ρωσσίαν,

(τῷ 1877) εἰς τὸν κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον, σκοποῦντες τὴν ἐξασθένησιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Σερβίας, διὰ τῆς ἀνιδρύσεως Μεγάλης Βουλγαρίας; Τίνοι ἐκ τῶν Ῥώσων τυγχάνει ἄγνωστον, ὅτι ἡ ἐπιθυμία τῶν ἡμετέρων Πανσλαβιστῶν ἐγκείται ἐν τῇ ὑποσκάψει καὶ ἐξαφανίσει τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σὺν τούτῳ δὲ καὶ τῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων; Ἡ ἀψευδὴς ἱστορία βεβαίως, θὰ στιγματίσῃ μετὰ ταῦτα τὰς δολερὰς μηχανορραφίας τῶν ἐχθρῶν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ αὐτῆς τῆς Ῥωσσίας καὶ δὲν θὰ ἀφήσῃ ἀνευ ἐλέγχου τὰς οὐχὶ ἐντίμους πράξεις τοῦ τέως ἐν Κωνσταντινουπόλει Ῥώσου πρεσβευτοῦ, κόμητος Ν. Π. Ἰγνάτιεφ, τοῦ δημιουργήσαντος το Βουλγαρικὸν σχίσμα καὶ ἐξωθήσαντος τὴν Ῥωσίαν μέχρι αἰματοχυσίας, κατὰ τὸν οὐχὶ τόσο ἐύτυχῆ κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον, ἀναγκασαντος δὲ τὴν Ῥωσίαν, ὅπως χύσῃ τὸ πολυτίμητον αὐτῆς αἷμα, χάριν τῶν σχισματικῶν Βουλγάρων, κατέστη δὲ οὕτω ἔνοχος τῶν ἀπωλειῶν ἐκείνων, τὰς ὁποίας τὰ Ῥωσικὰ στρατεύματα ὑπέστησαν ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Πλεύνας καὶ Σίπκας, ἐνεκα τοῦ ὀλιγαριθμοῦ τῶν ἡμετέρων στρατῶν καὶ ἐφωράθη πρωταίτιος τῆς ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας παραχωρήσεως τῆ Αὐстро-Οὐγγαρία τῶν Σέρβων τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης! Ὁ Ῥωσο-Τουρκικὸς δὲ οὗτος πόλεμος, κατὰ τὴν ἔκφρασιν ἐνὸς ξένου συγγραφέως, ἐκνήρυχθη οὐχὶ ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ τῶν Βουλγάρων, ἐνημερόντων ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Σουλτάνου, ἀλλ' ἵνα οὗτοι, ἀπελευθερωθέντες ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, ἐπιθέσωσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ τέως πρεσβευτοῦ κόμητος Ἰγνάτιεφ τὸ στέμμα τῆς Βουλγαρικῆς ἡγεμονίας, καὶ ἵνα ἡ Αὐстро-Οὐγγαρία ἐπωφεληθῇ τῶν καρπῶν τῶν Ῥωσικῶν νικῶν, ὁ δὲ Ὀρθόδοξος κόσμος, ἐν τῷ προσώπῳ τῶν Ἑλλήνων, Σέρβων καὶ Ρουμούνων, διάκηται δυσπίστως καὶ δυσμενῶς τῇ Ῥωσίᾳ. Ὁ ἐν μακαρία ὅμως τῇ λήξει Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ὁ Β' δὲν ἐπέτρεψε τοῖς Βουλγαροῖς νὰ ἐκλέξωσιν τὸν κόμητα Ἰγνάτιεφ ὡς ἡγεμόνα αὐτῶν, ὑπὸ δὲ τῆς Εὐρώπης δὲν ἐπετράπη ὁ σχηματισμὸς Μεγάλης Βουλγαρίας, οὕτω δὲ περὶ τὰς 800 χιλ. Ἑλλήνων καὶ Σέρβων ἀφέθησαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Πύλης, μὴ παραχωρηθέντων ὑπὸ τὸν Βουλγαρικὸν ζυγόν.

Ἐὰν ἐν τῷ Βουλγαρικῷ σχίσματι, τῷ Ῥωσο-Τουρκικῷ πολέμῳ, τῇ Συνθήκῃ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ τῇ Βερολινείῳ, εὐθύνηται ἡ Ῥωσικὴ Διπλωματία, οὐχὶ ἐπίσης ὀλιγωτέραν εὐθύνην ἐπέχουσιν καὶ οἱ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὡς μὴ προϊδόντες τὰ πράγματα καὶ δείξαντες ἀσύγγνωστον ὀλιγωρίαν.

Δὲν ἄγνοεῖ ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ὅτι τυγχάνουσι προσφιλεῖς τῇ Ῥωσίᾳ οἱ Ἕλληνας, Σέρβοι καὶ Ρουμῶνοι, διότι εἰσὶν ὁμόδοξοι Αὐτῇ, οἱ δὲ πρῶτοι, ἐκτὸς τούτου, ὑπῆρξαν καὶ οἱ ἡμέτεροι πνευματικοὶ διδάσκαλοι καὶ ποδηγῆται. Καὶ ἐὰν μὲν οἱ Βούλγαροι ἀντήμειψαν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς μᾶλλον ἐσχάτης καὶ μαύρης ἀχαριστίας, ἡ Ῥωσσία ὅμως δὲν δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο, διότι τιμᾷ τὴν ἑαυτῆς μητέρα τὴν Μεγάλην τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίαν καὶ οὐδόπως ἐπιτρέπεται αὐτῇ νὰ λησμονήσῃ τοὺς Ἕλληνας ἐκείνους ἱεράρχας, οἵτινες εὐκλεῶς καὶ ἐπω-

φελῶς διηύθυναν τὴν Ῥωσικὴν Ἐκκλησίαν καὶ διεφύλαξαν τὴν Ὀρθοδοξίαν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ταταρικοῦ ζυγοῦ, ἐνίοι δὲ τούτων, ὡς ὁ Ἅγιος Μιχαήλ, ὁ Θεόγνωστος, ὁ Φώτιος, Λεόντιος ὁ Ῥοστόβσκις καὶ ἄλλοι γεραίρονται καὶ τιμῶνται ἐπὶ τῇ ἀγιότητι τοῦ βίου αὐτῶν.

Δὲν δύναται προσέτι ἡ Ῥωσσία νὰ λησμονήσῃ τοὺς πεπνυμένους Ἕλληνας ἱεράρχας τοῦ λήξαντος αἰῶνος, Εὐγένιον τὸν Βούλγαρην καὶ Νικηφόρον τὸν Θεοτόκην, οἵτινες διὰ τῶν φιλολογικῶν καὶ θεολογικῶν αὐτῶν συγγραμμάτων μετελαμπάδευσαν τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν ἐν Ῥωσίᾳ.

Ἐν τῷ Βουλγαρικῷ ἐκκλησιαστικῷ ζητήματι, ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία δὲν κατέλαβε δυστυχῶς τὴν προσήκουσαν Αὐτῇ θέσιν, καίτοι ἦτο γνωστόν, ὅτι οἱ Βούλγαροι δημαγωγοὶ καὶ μηδενισταὶ ἐξηρέθιζον τὸν Βουλγαρικὸν λαὸν ἐναντίον Αὐτῆς καὶ τῆς ἱεραρχίας αὐτῆς, ἐνεκα πολιτικῶν σκοπῶν. Ἐν τούτοις οἱ προκάτοχοι τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἤρχοντο εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν ταραξιῶν τούτων τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης καὶ τάξεως, ὅθην δὲ πρὸς διάσωσιν τῆς Μακεδονίας παρεχώρουν αὐτοῖς ὀλοκλήρους ἐπαρχίας, ἀνημούσας μέχρι τοῦ 1767 εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τοῦ Ἰπεκίου. Αἱ ἄδικοι ὅμως παραχωρήσεις αὗται ἤγαγον τὰ πράγματα εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε οἱ Βούλγαροι δημαγωγοί, ἐπὶ πλέον καὶ πλέον ἀποθραυσθέντες καὶ ἀπαιτητικώτεροι ἀποβάντες, ἤγαγον ἐπὶ τέλους τὸ ζήτημα μέχρι τοῦ σχίσματος.

Τὸ Βουλγαρικὸν ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἄλλοίαν ὄλωσιν λύσιν, ἐὰν ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία δὲν ἤρχετο εἰς τοιαύτας διαπραγματεύσεις, καὶ δὲν προέβαινε εἰς τοιαύτας παραχωρήσεις, αἵτινες φυσικῶς ἐξηρέθισαν τοὺς Ἕλληνας, ἐπροξένησαν λύπην μεγάλην τοῖς Σέρβοις, τοῖς πάντως ἀφωσιωμένοις τῷ Κωνσταντινουπολιτικῷ θρόνῳ, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν ἐν Ῥωσίᾳ ζηλωτῶν τῆς Ἐκκλησίας, βεθέως τιμώντων τὴν Μητέρα αὐτῶν, συνεπεῖα τῶν διαπραγματεύσεων τούτων, ἠνάγκασεν ὅπως ἐκφράσωσι τὴν ἑαυτῶν θλίψιν.

Ἡ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία, ἀποτελοῦσα μέχρι τοῦ 1396 τὸ Πατριαρχεῖον τοῦ Τυρνόβου, ἠνώθη μετὰ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως οἰκιοθελῶς καὶ συνοδικῆ ἀποφάσει τῶν Βουλγάρων ἱεραρχῶν, ὡς καὶ τοῦ Πατριάρχου αὐτῶν Εὐθυμίου. Τίς δὲ θὰ ἐκώλυε τὰ Πατριαρχεῖα νὰ ἀποδεχθῶσι τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Βουλγάρων ἡγετῶν, μεθ' ὧν διεπραγματεύοντο, καὶ ἀποδώσωσι, τῇ συγκατανεύσει καὶ τῆς Πύλης, τὸ αὐτοκέφαλον εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τοῦ Τυρνόβου, ὅπερ καὶ μόνον ἦτο Βουλγαρικόν; Τὸ Πατριαρχεῖον τοῦ Τυρνόβου, ὡς ἐκ τῆς ἱστορίας εἶνε γνωστόν, ἔριζεται ὑπὸ τοῦ Δουναβέως καὶ τοῦ Αἴμου, πρὸς δυσμὰς δὲ δὲν ἐξικνεῖτο μέχρι τῶν σημερινῶν ὁρίων τῆς Σερβίας· οἱ Βούλγαροι ὅμως, ἐνεκα τῆς ὑποχωρήσεως τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ τῆς τοῦ Βερολίνου, ἤρπασαν καὶ δύο ἐπαρχίας τοῦ Ἰπεκο-Σερβικοῦ Πατριαρχείου (τοῦ Σαμακοβίου καὶ Κιουστανδελίου). Πέραν τοῦ Αἴμου τὸ Πατριαρχεῖον τοῦ Τυρνόβου ἐδέσποζε μόνον μέρος τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως, ὅσον ὁ' ἀφορᾷ τὰ ὅρια τοῦ Ἰπεκο-Σερβικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς

ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος, ἀμφοτέρων οὐσῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, κατὰ τὸ ἔτος 1767-77, προσηρτήθησαν, τῇ συνοδικῇ ἀποφάσει τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν, εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, ἕνεκα δυσχεροῦς καὶ κρίσιμου οικονομικῆς καταστάσεως, προκληθείσης ὑπὸ μεταναστεύσεως 60 χιλ. οἰκογενειῶν εἰς τὴν Αὐστρο-Οὐγαρίαν.

Συνενοῦσαι τὴν τύχην αὐτῶν μετὰ τῆς τύχης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, αἱ δύο αὐταὶ Ἐκκλησίαι οὐδέποτε εἶχον ὑπ' ὄψει, ὅτι θὰ ἀποβῶσι κληρονομία τῆς Βουλγαρικῆς σχισματικῆς Ἐξαρτίας, καὶ ὅτι ὁ Ἑλληνικός, Σερβικός καὶ Κουτσοβλαχικός πληθυσμὸς θὰ ὑφίστατο ἐκβουλγαρισμὸν. Καίτοι ἡ Διοικουσα Ρωσικὴ Σύνοδος, ὡς τυγχάνει γνωστὸν τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι, ἠρνήθη τὴν ἀποστολὴν ἀντιπροσώπου εἰς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1872 συγκληθείσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃ τοπικῇ Συνόδῳ, ἐν τούτοις αὕτη, ἐν τῇ πρὸς τὸν ἀειμνηστον Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Σ' ἀπαντήσῃ αὐτῆς τῷ 1869, ἐξέφρασε πλήρη ἀποδοκιμασίαν καὶ κατέκρινε τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐνεργείας τῶν Βουλγάρων ἡγετῶν. «Οἱ Βούλγαροι, ἐλέγετο ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐκείνῃ » τῆς Διοικούσης Συνόδου, ἐὰν ἐπεθύμουν, ὅπως ὁ Πατριάρχης ποιήσῃ αὐτοῖς ταύτας » ἢ ἐκείνας τὰς παραχωρήσεις, ὀφείλουσι καὶ ὑποχρεοῦνται νὰ παρακαλέσωσι περὶ » τούτου τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα, οὐδόλως δὲ δικαιοῦνται νὰ βιαίως τοῦτο ἀπαιτήσωσιν, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως καὶ ἐναντίον τῆς θελήσεως Αὐτοῦ. Οὗτοι, οἱ Βούλγαροι, οὐδαμῶς δικαιοῦνται νὰ λάβωσιν, ἢ νὰ ἀποσπάσωσι παρ' Αὐτοῦ ἐκεῖνο, » οὗτινος ἀφίενται, ἔτι δὲ μᾶλλον οὗτοι δὲν δικαιοῦνται ὅπως ἀρνηθῶσι τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν ὑποταγὴν τῷ ἰδίῳ ἀνωτάτῳ Πνευματικῷ Ἀρχηγῷ καὶ νὰ ἀποσπασθῶσιν αὐθεραίτως ἀπ' Αὐτοῦ, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει οἱ Βούλγαροι, κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικὸς κανόνας, θὰ καθίσταντο ἔνοχοι καὶ θὰ ἰθεωροῦντο ἀφεύκτως σχισματικοί». Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ σαφὴς ἔννοια τῆς ἀπαντήσεως καὶ ἡ κανονικὴ γνώμη τῆς Διοικούσης Ρωσικῆς Συνόδου, ἣτις ἐχρησίμειυσεν ὡς βάσις τῆς ἀποφάσεως τῆς Μεγάλης ἐν Κωνσταντινουπόλει τοπικῆς Συνόδου τοῦ 1872. Ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία, ὡς ἀποτελοῦσα μέλος ἀναπόσπαστον τῆς καθόλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, δὲν δικαιοῦται νὰ ἀθετήσῃ τὸ κῆρος τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃ τοπικῆς Συνόδου καὶ νὰ μὴ λάβῃ ταύτας ὑπ' ὄψει, διότι ἄλλως ἡ Διοικουσα Σύνοδος θὰ ἐλογίζετο συνένοχος ἐν τῷ Βουλγαρικῷ σχίσματι, καὶ κατὰ συνέπειαν θὰ ἐπεξετείνετο καὶ ἐπ' αὐτῆς ἡ ληφθεῖσα συνοδικὴ ἀπόφασις.

Ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, μεθ' ἀπάσης τῆς Ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας καὶ σύμπαντος τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ κόσμου, πάνυ ὀρθῶς καὶ δικαίως κατανοεῖτε τὴν ὑφιστάμενην διάκρισιν μεταξὺ τοῦ Κραταιοτάτου Ρώσσου Μονάρχου καὶ τοῦ Ὁρθοδόξου Ρωσικοῦ Λαοῦ ἅφ' ἑνός, καὶ τῶν αὐτοκλήτων καταδυναστῶν καὶ ποδηγετῶν αὐτοῦ ἅφ' ἑτέρου, τῶν ἀπὸ σκοποῦ ἐξερεθιζόντων ἐν τῷ Ρωσικῷ Πανσλαυιστικῷ τύπῳ τὴν Ρωσικὴν κοινὴν γνώμην κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἑλληνικῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς. . . Ἡμεῖς γνωρίζομεν τὴν λυσιτελῆ Ρωσικὴν Πολιτικὴν ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολήν, προσκτησαμένην μεγάλην δόξαν ἐπὶ τῆς

Αὐτοκρατορίας τοῦ ἀειμνήστου καὶ Μεγάλου Αὐτοκράτορος Νικολάου τοῦ Α', τοῦ ἐφιεμένου τῆς ἐλευθερίας πάντων τῶν ὁμοδόξων Αὐτῷ, ἰδιάζουσαν δὲ ὄλως ἀγάπην ἐπιδειξαμένου τοῖς Ἑλλησιν. Ὁ Ρωσικὸς λαὸς ὀρμεμφύτως θεωρεῖ τοὺς Μονάρχας αὐτοῦ ὡς φυσικοὺς προστάτας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐκπροσωποῦντας τὴν ἀλήθειαν, τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἀγάπην οὐ μόνον ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι καὶ ταῖς φυλαῖς, τοῖς ἐν Ρωσσίᾳ οἰκοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὁμοδόξοις αὐτῷ ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Δὲν ἀποκρύπτομεν, Παναγιώτατε, ὅτι ἐν Ρωσσίᾳ οὐχὶ εὐάριθμοί εἰσιν οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, (ἀφειδῶς τετιμημένοι διὰ Βουλγαρικῶν παρρησιῶν), οἵτινες ἐν τῷ λυσιτελοῦντι αὐτῶν Βουλγαρισμῷ, ἐπιθυμοῦσιν ὅπως μεταστρέψωσι τὸ ρεύμα τῆς Ρωσικῆς πολιτικῆς πρὸς ἕτερον σημεῖον, ὡς τοῦτο ἐπέτυχον, τῷ 1877, ὅτε ἡ κραταιὰ Ρωσσία, μετὰ αἱματηρὸν πόλεμον κατέβαλε μὲν τὸν ἐχθρὸν αὐτῆς, μετὰ μεγίστων ὁμως θυσιῶν, καὶ ἀμφίβολον ἂν προσεπόρισεν ἑαυτῇ ὠφελείας. Ἡ Εὐρώπη, πρὸς χαρὰν τῶν Ἑλλήνων, Σέρβων καὶ Ρωμούνων, ἀνέτρεψε τὰς σκευωρίας τῶν ἡμετέρων Ρώσων Πανσλαυιστῶν, ἐπιθυμούντων ὅπως ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἐτέρων ἐθνικοτήτων ἰδρῶσιν Μεγάλῃ Βουλγαρίᾳ, ἀκριβῶς δὲ αὐτοὶ οἱ Βούλγαροι ἀπέτισαν τῇ Ρωσσίᾳ διὰ τῆς ἄκρας ἀχαριστίας, ἐν τῷ μέλλοντι δὲ θέλουσι προξενήσῃ αὐτῇ ἔτι μείζονα κακά, ἐὰν αὕτη ὑποβάλῃ τὰς ἐπὶ τῆς Θράκης, Μακεδονίας, Παλαιᾶς Σερβίας καὶ τῆς Ρουμουνικῆς Δόπροτσας βλέψεις αὐτῶν· οἱ τλήμονες δὲ Σέρβοι τῆς Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης, παραδοθέντες ὑπὸ τῆς Ρωσικῆς διπλωματίας εἰς τὸν Μαργιاريκὸν ζυγόν, δὲν θὰ ἀπέστεργον ἵνα καὶ πάλιν ὑπαχθῶσιν ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν κυριαρχίαν. Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν οἱ καρποὶ τῶν Ρωσικῶν νικῶν, προκληθέντες ὑπὸ τῆς ἀδικίας τῶν Ρώσων Πανσλαυιστῶν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, Σέρβων καὶ Ρωμούνων, οἵτινες ἐψεύσθησαν τῶν ἐπὶ τῆς Ρωσσίας στηριζομένων ἀγαθῶν ἐλπίδων. Μετὰ βαθείας λύπης ἀπέβλεπεν ὁ Ρωσικὸς λαὸς καὶ πρὸς τὸν ἄσκοπον αἱματηρὸν ἀγῶνα, πρὸς ὃν ἡ μικρὰ Ἑλλὰς ἀπεδύθη κατὰ τὸ 1897, ἐναντίον τῆς ἰσχυρᾶς Τουρκίας, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναχαιτίσῃ αὐτὴν καὶ παράσῃ βοήθειαν τοῖς Ἑλλησιν. Διὰ τοῦ πολέμου τούτου οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες ἐπεθύμουν ὅπως ἀποσπάσωσι τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ ἀδελφοὺς αὐτῶν, οὐχὶ τόσον ἐκ τῆς Τουρκικῆς δυναστείας, ὅσον ἐκ τῶν χειρῶν τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας καὶ τῶν Βουλγαρικῶν βιαιοτήτων. Οὐδόλως βεβαίως μυστήριον τυγχάνει τῇ Ρωσικῇ διπλωματίᾳ καὶ τοῖς ἑαυτῆς προξένοις ἐν Μακεδονίᾳ ὅτι ἀπὸ τοῦ 1870 μέχρι τοῦ νῦν οἱ Ἕλληνες καὶ Σέρβοι διδάσκαλοι, πρόσωπα διακρινόμενα ἐπὶ ἰκανότητι καὶ πατριωτισμῷ, ὑπεραμυνόμενα διὰ τοῦ ἐθνισμοῦ αὐτῶν, κατ' ἔτος πίπτουσι θύματα τῶν Βουλγαρικῶν σφαιρῶν καὶ ἐγχειριδίων καὶ ὅτι αἱ τουρκικαὶ ἀρχαὶ συχνάκις στεροῦνται τῶν μέσων πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν δολοφόνων! Ἐσμὲν βέβαιοι ὅτι, ἐὰν ἐπετρέπετο τῷ Ρωσικῷ λαῷ νὰ ἐκφράσῃ τὴν γενικὴν αὐτοῦ γνώμην, δὲν θὰ ἐλάμβανε χώραν ἡ ἐντελῶς ἄσκοπος αἱματοχυσία Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, ἡ δὲ Θεσσαλία δὲν θὰ ὑφίστατο τὰς ὀλεθρίας συνεπειάς. Βεβαίως οὔτε ὑπὲρ τῆς Τουρκίας διέκειντο οἱ ἡμέτεροι Πανσλαυισταί, ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν ἰσταμένου τοῦ Κ. Π. Πεπεδονόστσεφ καὶ τοῦ Μ. Ν. Σαλαβιῶφ, διευθυντοῦ τοῦ

Γραφείου τοῦ Τύπου, οὐδὲ χάριν αὐτῆς ἀπηγόρευσαν τὴν ἐκδοσιν τῶν ἡμερησίων, ἐκφρασαῶν τὰς συμπαθείας αὐτῶν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ ὑπὲρ τοῦ θριάμβου τῶν Βουλγαρικῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἰδεῶν. Τίς ἐκ τῶν ἀληθῶν Ὁρθοδόξων Ρώσων δὲν ἤλγησε τὴν ψυχὴν, ὅποτε ἀνέγνω ὅτι αἱ Ρωσικαὶ βύβλοι, αἱ ἐκσφενδονισθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ρωσικοῦ θωρηκτοῦ, κατέσχισαν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν μετὰ τοῦ ἐπ' αὐτῆς εἰκονιζομένου Σταυροῦ καὶ ἐπήνεγκον τὸν θάνατον δύο ἀτυχῶν μοναχῶν ἐν τῇ Νήσῳ Κρήτῃ; Πρὸς δόξαν τίνος καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν τὸ τοιοῦτον συνετελέσθη; Ὁ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Κ. Π. Ποπεδονόστσεφ, τοῦ πανισχύρου καὶ κραταιοτάτου τούτου Πανσλαβίτου, εὐρισκόμενος τύπος ἐν τῷ προσώπῳ τῶν «**Εἰδήσεων τῆς Μόσχας**» καὶ τοῦ «**Νέου Χρόνου**» («**Νόβοε Βρέμια**») πανηγυρίσας τὴν ἥτταν τῶν Ἑλλήνων, διελάλει ὅτι ἡ Ρωσσία ἐπεθύμει νὰ τιμωρῆσῃ τὴν Ἑλλάδα, ὅπως ἀπαξ διὰ παντός ἐπιθέσῃ τέρμα εἰς τὰς βλέψεις αὐτῆς ἐν Μακεδονίᾳ, προοριζομένη τῇ Βουλγαρίᾳ. Ὁ μεγαθυμότετος καὶ τοῖς πᾶσιν ἀγαπητότετος Αὐτοκράτωρ Νικόλαος ὁ Β', ὁ ἐφιέμενος καὶ ἐπιποθῶν ὅπως γνωρίζῃ τὸ ἀληθές καὶ τὸ ὀρθόν, δὲν ἔμεινεν ἀπαθὴς πρὸς τὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Πύλη ὑπεχρεώθη ὅπως ἐκκένωσῃ τὴν κατακτηθεῖσαν Θεσσαλίαν καὶ ἀπονεύμῃ τὴν ἐλευθερίαν τῇ Κρήτῃ, πράγματα, ἅτινα καὶ ἄνευ πολέμου ἦσαν ἐπιτεύξιμα. Νῦν δὲ ἀπόκειται τοῖς σώφροσι τῆς Ἑλλάδος κυβερνήταις ἢ ἐπούλωσις τῶν πληγῶν ἐκείνων, ἢ οἱ κατὰ καιροὺς πολιτικοὶ ἐπροξένησαν τῷ Ἑλληνισμῷ, τῇ δὲ Πύλῃ ὅπως θέσῃ τέρμα εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας καὶ εἰς τὰς Βουλγαρικὰς βαιοπραγίας, περιφρουρῆσῃ δὲ τὸν χριστιανικὸν τῆς Μακεδονίας πληθυσμὸν ἀπὸ τῶν Βουλγάρων δολοφόνων.

Κατὰ τὰς χαλεπὰς στιγμὰς, ἃς ὁ Ἑλληνισμὸς διήρχετο, τὰ βλέμματα, οὐ μόνον τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν φίλων αὐτῶν, ἦσαν ἐστραμμένα πρὸς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα, ἣτις ἠδύνατο, καὶ δικαίως, νὰ διαμαρτυρηθῇ καὶ ῥήξῃ φωνὴν κατὰ τῆς ἐπιχειρηθείσης σφαγῆς ὑπὸ τῶν θηριῶδων Ἀλβανῶν ἐν Ἡπείρῳ, ὡς καὶ κατὰ τῆς κατεριπώσεως καὶ ἐκβακχέσεως τῶν Ὁρθοδόξων ἐκκλησιῶν, τόσοσιν ἐν τῷ τμήματι τῆς Ἡπείρου, ὅσον καὶ ἐν τῇ νοτίῳ Μακεδονίᾳ καὶ τῇ Θεσσαλίᾳ ὑπὸ τῶν Τούρκων ὑπαλλήλων. Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἀδύνατόν ἐστιν ὅπως πᾶσαι καὶ καταχρήσεις τῶν Τούρκων ὑπαλλήλων φθάνωσι μέχρι τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς, τηρουμένης σιγῆς παρὰ τε τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων τοῦ Κωνσταντινουπολιτικοῦ κλίματος. Ἐπίσης πρὸ πολλοῦ ἐδικαιούτο ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ὅπως ἀναλάβῃ τὴν περιφρουρῆσιν τοῦ Ὁρθοδόξου ἐν Μακεδονίᾳ πληθυσμοῦ κατὰ τῶν Βουλγαρικῶν βαιοτήτων, ἐν τῷ ἔργῳ δὲ τούτῳ, ἀναμφιβόλως Αὕτη ἠθέληεν εὖρει συνεπίκουρον καὶ τὴν Πύλην.

Μὴ ἐπιλανθάνησθε τῶν Ὑμετέρων ἀειμνήστων προκατόχων Πατριαρχῶν, οἵτινες καὶ τῇ Πύλῃ πιστοὶ διετέλουν καὶ τὴν εὐκλειαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς θρησκείας ὑπερῆμύνοντο. Μήπως ὑπὲρ αὐτῆς ἐκείνοι δὲν ὑπέστησαν ἐκουσίως καὶ τιμωρίας καὶ τὰ μαρτύρια; Πότε δὲ οἱ Ἕλληνες ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς ἀγίας τοῦ

Θεοῦ Ἐκκλησίας ἐδειλίασαν πρὸ τοῦ θανάτου; Δὲν εἶνε οὗτοι, οἵτινες ἐδώρησαν τῷ Ὁρθοδόξῳ κόσμῳ τοιαύτην πολυἀριθμον χορείαν ἀγίων μαρτύρων καὶ ἀπολογητῶν τῆς ἀγίας πίστεως, οὓς ἔτι καὶ νῦν θαυμάζει ἅπας ὁ χριστιανικὸς κόσμος; Τρέφω λοιπὸν τὴν ἀκράδαντον ἐλπίδα ὅτι οὐδέποτε θὰ λησμονήσῃ ταῦτα ὁ καταγλαΐζων τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον τῆς Κων/πόλεως, πάσῃ δὲ δυνάμει θέλει ἀγωνισθῆ ὑπὲρ διατηρήσεως τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ.

Ἄλλὰ δεῦτε ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ Βουλγαρικὸν ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα.

Ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, ὅπως καὶ οἱ Ὑμέτεροι προκατοχοὶ Πατριάρχαι, ἀναγνωρίζετε καὶ θεωρεῖτε τὴν Διοικοῦσαν Ῥωσικὴν Σύνοδον ὡς ἀνωτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν τῆς Ῥωσικῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ συνέπειαν ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης κέκτηται κανονικὴν καὶ νόμιμον βᾶσιν νὰ ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτῆς ἐκεῖνο, ὅπερ κρίνει ἀναγκαῖον, τόσοσιν χάριν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος, ὅσον καὶ χάριν τῆς ἀκεραιότητος τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων.

Ἡ Διοικοῦσα Ῥωσικὴ Σύνοδος, συναισθανομένη ὅτι, ἐν τοῖς ὄμμασιν ἅπαντος τοῦ Ὁρθοδόξου κόσμου, ἀποτελεῖ ἀντικανονικὸν καθιδρυμα, ὅπερ κρύφα καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν περὶ ἐκυτοῦς συνόδων ἀνεγνώρισαν δύο Πατριάρχαι: ὁ Κων/πόλεως Ἱερεμίας καὶ ὁ Ἀντιοχείας Ἀθανάσιος, τῷ 1725, θὰ ἔσπευδεν ὅπως ἰκανοποιήσῃ πᾶσας τὰς νομίμους ἀπαιτήσεις τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐάν, ἐννοεῖται, οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι ἴσταντο ἐν τῷ ὕψει τῆς περιωπῆς αὐτῶν. Τίς κωλύει τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην νὰ προσκαλέσῃ τὴν Διοικοῦσαν Ῥωσικὴν Σύνοδον εἰς ἀποκατάστασιν τῆς κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, ἐν ἀνάγκῃ καταφεύγοντα καὶ εἰς ἀπειλὴν περὶ μὴ ἀναγνωρίσεως ταύτης ὡς κανονικῆς, καὶ τῆς περιστολῆς ἔτι πάσης μετ' αὐτῆς σχέσεως;

Μήπως, Παναγιώτατε, δὲν εἶνε Ὑμῖν γνωστὸν ὅτι τῷ Ῥωσικῷ λαῷ οὐδὲν τυγχάνει ἐπιθυμητότερον τῆς ἐνότητος μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ὁμοδόξων αὐτῷ ἀδελφῶν, καὶ ὅτι ἡ αἰτία, δι' ἣν κατατρώγουσι τὴν Ῥωσικὴν Ἐκκλησίαν σχίσματα καὶ αἱρέσεις, ἐπιβαρύνει αὐτοὺς τοὺς πολιτικούς αὐτῆς κυβερνήτας (ἄλλαις λέξεσι τοὺς κοσμικούς ὑπαλλήλους τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ σωματείου, καὶ τὸν αὐτοκρατορικὸν Ἐπίτροπον), ὡς διασπείροντας τὴν ψυχρότητα μετὰ τῆς Ῥωσικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς, καὶ οἵτινες ἀπεστέρησαν τὸν Ῥωσικὸν λαὸν πάντων τῶν δικαιωμάτων, τῶν παρεχομένων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, (παύσαντες νὰ θεωρῶσιν αὐτὸν ὅτι συναπαρτίζει τὸ ἐν ὄλον σῶμα τῆς Ἐκκλησίας) ἀσπασθέντες εὐτῷ τὴν Λατινοπαπικὴν περὶ Ἐκκλησίας διδασκαλίαν, λέγουσαν ὅτι «οὐχὶ ὁ λαός, ἀλλὰ μόνον ὁ κλῆρος, ὁ μὴ ὑπὸ τοῦ ποιμνίου ἐκλεγόμενος καί, (ἐναντίον τοῦ πνεύματος τῶν Ἱερῶν Κανόνων), διαπλάσσομενος ἐξ ἐδικαιώσεως τάξεως, ἀποτελεῖ τὴν Ἐκκλησίαν;»

Δεκάδες ἑκατομμυρίων παλαιοπίστων, τῶν ἐπὶ ζήλῳ διακρινομένων τούτων τέκνων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῶν εἰλικρινῶς καὶ βηθέως ἀφωσιωμένων τῷ Ῥώσῳ Μονάρχῃ, ἀποστέρουσι, ὅπως συνενωθῶσι μετὰ τῆς δεσποζούσης Ῥωσικῆς Ἐκ-

κλησίας, ἐπειδὴ δὲν ἐπιθυμοῦσιν, ὅπως ὑποκύψωσι τῇ ἀντικωνοικῇ ταύτης Συνόδῳ καὶ τῷ ἀνωτάτῳ Συνοδικῷ ἀρχηγῷ, τῷ Αὐτοκρατορικῷ Ἐπιτρόπῳ. Τῇ Ρωσικῇ Ἐκκλησίᾳ οὐδὲν ἐφετώτερον πρὸς εὐημερίαν αὐτῆς, ἢ ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοῦ πανισχύρου καὶ δυσφορήτου ζυγοῦ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου, ζυγοῦ δεινῶς πιέζοντος τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν καὶ μετατρέψαντος αὐτὴν εἰς ἰδιαιτέρον σωματεῖον. Οὐ πρὸ πολλοῦ ἔτι, ὁ ἀποβιώσα· Μητροπολίτης Πετροπόλεως Παλάδιος, καίπερ διορισθεὶς κατ' ἐκλογὴν τοῦ Κ. Ποπεδονόστσεφ, πρόεδρος τῆς Διοικούσης Συνόδου, ἐξέφρασε πικρότατα παράπονα ὅτι δὲν ὑφίσταται ἐν Ρωσίᾳ Ἐκκλησία! «Ποῦ νῦν ἡ Ἐκκλησία; Ποῦ αὕτη; Αὕτη δὲν ὑπάρχει! Ἡμεῖς δὲν τολμῶμεν νὰ παρακαλέσωμεν αὐτοὺς (τὸν κ. Ποπεδονόστσεφ καὶ τὸν βοηθὸν αὐτοῦ κ. Σάμπλερ), ἵνα τῇ παραμονῇ τοῦλάχιστον τῆς συνεδριάσεως ὑποβάλληται ἡμῖν κατάλογος τῆς ἡμερησίας διατάξεως!» (Ἐιδύσεις Πετροπόλεως 1898 ἀριθμ. 341). Οἱ εὐσεβεῖς Ρῶσοι Μονάρχαι, ἀληθῆ καὶ πιστὰ τέκνα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, οὐδὲν ἄλλο ἐπιθυμοῦσι τόσον, ὅσον τὴν ἐξαρσιν τοῦ γοήτρου καὶ τῆς σημασίας τῆς ἐν Ρωσίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀπαλλαγῆς αὐτῆς ἀπὸ τῶν κατατρωγουσῶν αὐτὴν αἰρέσεων καὶ σχιμάτων. Τοῦτο θὰ ἦτε βεβαίως κατορθωτόν, διὰ τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ Μοσχοβιτικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν ἐπισκοπικῶν συνόδων· ἀλλὰ καίτοι τὸ μέτρον τοῦτο θὰ ἐχρησίμευεν ὡς ὁ μᾶλλον ἰσχυρὸς μοχλὸς καὶ ὡς ὑποστήριξις τῆς Αὐτοκρατορίας, δὲν συμπίπτει ὅμως δυστυχῶς πρὸς τὰς βλέψεις ἐκείνων, οἵτινες σπεύρουσι τὰ ζιζάνια ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἄπορον δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πῶς οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι ἐπὶ ὀλόκληρον περίοδον 175 ἐτῶν δὲν ἐδράζαντο τῆς καταλλήλου περιστάσεως, ὅπως ὑποδείξωσι τῇ Διοικουσῇ Συνόδῳ τὴν ἀντικωνοικὴν αὐτῆς σύστασιν ὡς μὴ ἐχούσης ἀνωτάτην Ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, καὶ πῶς οὗτοι ἐπὶ ὀλόκληρον εἰκοσιεπταετίαν ἀδυνατοῦσιν ὅπως ἀναγκάσωσι τὴν Διοικουσαν Σύνοδον εἰς ἀναγνώρισιν τῶν ἀποφάσεων τῆς Μεγάλης ἐν Κων/πόλει Τοπικῆς Συνόδου τοῦ 1872. Οὐδαμῶς δὲ ἐπιτρέπεται, Παναγιώτατε Δέσπστα, ἵνα ἡ μία Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία ἀποδοκιμάζῃ καὶ ἀναιρῇ ἐκεῖνο, ὅπερ ἡ ἑτέρα ἀποφασίζει καὶ θεσπίζει κανονικῶς, καθὼς καὶ τὰνάπαλιν.

Ὅτι ἡ Βουλγαρικὴ Ἱεραρχία, ἀπειθήσασα πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν καὶ ἀνταρτήσασα κατ' αὐτῆς ἐγένετο, τῇ ἀποφάσει τῆς Μεγάλης ἐν Κων/πόλει Συνόδου, σχισματικὴ, τοῦτο κατάδηλον γίγνεται καὶ ἐκ τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης ἀπαντήσεως τῆς Διοικούσης Συνόδου πρὸς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Γ', διὰ τοῦτο ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα κἄν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ Ρῶσοι ἱεράρχαι, ὡς Ὁρθόδοξοι, παρ' οὐδενὸς ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ἐρωτηθέντες καὶ ἐν τῇ Διοικουσῇ Συνόδῳ καὶ ταῖς συνεδριάσεσιν αὐτῆς, οὔτε αὐτοπροσώπως, οὔτε δι' ἀντιπροσώπων παραστάντες, θὰ προσήρχοντο πρὸς τὸ μέρος τῶν σχηματικῶν Βουλγάρων, ὥστε ἐν τῇ μὴ ἀναγνώρισει τοῦ Βουλγαρικοῦ σχήματος, ἔνοχος φερεῖται ἀποκλειστικῶς αὕτη ἡ Διοικουσα Ῥωσικὴ Σύνοδος, οὐχὶ ὡς συμπαθοῦσα τῷ σχήματι, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἐκτελοῦσα τὴν θέλησιν τοῦ εὐτῷ καλουμένου Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου. Διὰ τοῦτο

οὐδεὶς κωλύει τὴν Ὑμετέραν Παναγιώτητα ν' ἀπευθυνθῇ τῇ Διοικουσῇ Ῥωσικῇ Συνόδῳ διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἐάν ἡ Διοικουσα Ῥωσικὴ Σύνοδος ἀναγνωρίζῃ τοὺς καθηρημένους καὶ ἀποσχισθέντας τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας Βουλγάρους ἀρχιερεῖς, εἰσαγαγόντας νέαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καινοτομίαν, τὴν κατὰ φυλάς διάκρισιν, ἢ τοὺν φυλετισμὸν, ὡς κανονικοὺς καὶ νομίμους τότε καὶ ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Κων/πόλεως δικαιούται ἐπίσης ὅπως ἀναγνωρίσῃ κανονικοὺς τοὺς οὕτω ἐπονομαζομένους Παλαιοδόξους ἀρχιερεῖς, οἵτινες, ὡς μὴ ἁμαρτήσαντες δογματικῶς καὶ ὡς μὴ παραβάντες τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔλκουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, ἀπὸ Μητροπολίτου τῆς Ἐκκλησίας Κων/πόλεως, μὴ ἐκβληθέντος, μηδὲ καθαιρεθέντος ὑπ' αὐτῆς.

Δὲν δύναται ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ ἐνοχοποιήσῃ τοὺς Ρῶσους Παλαιοδόξους ἐπὶ τὸ ὅτι δὲν ἀναγνωρίζουσι κανονικὸν καὶ νόμιμον ἐκεῖνο, ὅπερ ἀπεφάσισεν ἡ Διοικουσα Σύνοδος (τῷ 1800), συγκροτηθεῖσα ὑπὸ τριῶν ἀρχιεπισκόπων. Αὕτη ἐτόλμησεν, ὅπως ἀκυρώσῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Μόσχᾳ τοπικῆς Συνόδου τοῦ 1667, ἐν ᾗ, ἐκτὸς τῶν τριῶν Πατριαρχῶν, τοῦ Ἀλεξανδρείας Παΐσιου, τοῦ Ἀντιοχείας Μακαρίου καὶ τοῦ Μόσχας Ἰωσήφ, παρέστησαν καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Πατριαρχείων Κωνσταντινουπόλεως, Ἱεροσολύμων καὶ Σερβίας. Ἡ ἀπόφασις αὕτη τῶν τριῶν Ρῶσων ἀρχιεπισκόπων συνετελέσθη, τῇ ἐπιδοκιμασίᾳ καὶ παραδοχῇ τοῦ Μητροπολίτου Μόσχας Πλάτωνος, κατόπιν σοφῆς διασαφήσεως τοῦ ζητήματος τῶν Παλαιοδόξων ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Νικηφόρου, τοῦ κόμητος Θεοτόκη, καὶ κατ' ἐπιθυμίαν τῆς Αὐτοκρατορικῆς ἀρχῆς. Ἀξιοσημειώτον ὅτι ἐφ' ὄλων τῶν Παλαιοδόξων, τῶν ἀποδεξαμένων ὡς ἀνωτάτην ἀρχὴν τὴν ἐκκλησιαστικὴν Ρωσικὴν Ἱεραρχίαν, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τῶν ὁμοδόξων, διεφυλάχθησαν πᾶσαι αὐτῶν αἱ ἀρχαῖαι τελεταὶ καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ λειτουργικὰ βιβλία, ἅτινα ἦσαν ἐν χρήσει ἐν Ρωσίᾳ μέχρι τοῦ 1667. Σὺν τούτοις ἀδύνατον νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν ὅτι, αἱ ἐν ἰσχύει νῦν ὑπὸ τῶν Παλαιοδόξων τελεταὶ εἶνε αἱ αὐταὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐν Ἀνατολῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν δὲ τοῖς βιβλίοις αὐτῶν ἀπαντῶσιν ὀλιγώτερα λάθη, ἢ ἐν ταῖς νεωστὶ διορθωθεῖσιν. Ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1864 ἐν Πετροπόλει ὑπὸ τῆς Διοικούσης Συνόδου διορισθεῖσα ἐπιτροπὴ, πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν λειτουργικῶν βιβλίων, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μητροπολίτου Ρήγας Πλάτωνος, (τοῦ μετὰ ταῦτα Μητροπολίτου Κιέβου), κατὰ τὴν ἀντιπαραβολὴν τοῦ κειμένου τῶν λειτουργικῶν τοῦ ἀρχαιοτύπου, τοῦ νῦν Συνοδικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐκ 340 παραγράφων, ἀνεκάλυψεν ἐν τῷ ἐπιδιορθωθέντι 230 λάθη, 30 ἐν τῷ ἀρχαιοτύπῳ καὶ 45 κοινά, δηλ. ἐν τῷ Συνοδικῷ καὶ τῷ ἀρχαιοτύπῳ. Ἀναιρούσα δὲ τῷ 1800, ἀντικανονικῶς τὰς ἀρὰς τῆς ἐν Μόσχᾳ Συνόδου τοῦ 1667, ἡ Διοικουσα Σύνοδος ἀεγνώρισε τοιοῦτοτρόπως ὅτι ὁ Πατριάρχης Μόσχας Νίκων καὶ οἱ περιστοιχίζοντες αὐτὸν Λατινίζοντες λόγιοι, ἐναντίον τῶν ὁποίων τοσοῦτον ὑπέστησε τὴν προσοχὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Πέτρου τοῦ Α'. ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος, ἐπέφερον εἰς ἀποπλάνησιν τοὺς Πατριάρχας καὶ Μητροπολίτας τῆς Ἀνατολῆς, τοὺς παρευρε-

θέντας κατὰ τὸ ἔτος 1669 εἰς τὴν ἐν Μόσχᾳ Σύνοδον, οἵτινες οὕτω καὶ ἐγένοντο ἀκούσιοι ἔνοχοι σχίσματος. Ἐν τούτοις ἡ Διοικοῦσα Σύνοδος δὲν εἶχε κανονικὸν καὶ νόμιμον δίκαιον, ὅπως ἀναίρεση ἄνευ συνενόησεως μετὰ τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐκεῖνο, ὅπερ ὑπ' αὐτῶν ἀπεφασίσθη τῇ συμμετοχῇ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, Ἱεροσολύμων, Ρωσσίας καὶ Σερβίας. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως δύναται, συνεπεὶ ἀπανειλημμένων αἰτήσεων τῶν Πχλαιοδόξων τῆς Μπελοκρήνης, νὰ ἐπιδείξῃ συγκατάβασιν τοῖς Ἱεράρχαις αὐτῶν, τοῖς ἔλκουσι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Βοσνίας Ἀμβροσίου· ἐν τούτοις αὕτη διστάζει, ὡς μὴ θέλουσα νὰ προξενήσῃ δυσαρέσκειαν τῇ Ρωσικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἡ τύχη τῆς ὁποίας δυστυχῶς ἐξαρτᾶται οὐχὶ ἐκ τῆς Ρωσικῆς Ἱεραρχίας, ἀλλὰ ἐκ τῶν Αὐτοκρατορικῶν Ἐπιτρόπων τῆς Διοικούσης Συνόδου, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ τελευταῖος, ὡς γνωστὸν τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι, διορίζει τοὺς ἐνοουμένους αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἁγιοτάτων θρόνων καὶ τῶν ἄλλων ἀνωτάτων θέσεων. Λέγομεν τοῦτο, ἀφορμὴν λαμβάνοντες ἐκ τοῦ διορισμοῦ τοῦ ὀλιγοσεβάσμιωτάτου Μητροπολίτου Βλαδιμήρου ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς πρωτοκαθέδρου πρωτευούσης Μόσχας, ὅστις, διατελέσας Ρῶσος ἐξαρχος ἐν Γεωργίᾳ, ἐξήσκησεν ἐν αὐτῇ φανερόν μῖσος, τόσον ἐναντίον τοῦ Γεωργιανοῦ λαοῦ, ὅσον καὶ ἐναντίον τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ, ὡς καὶ ἐναντίον τῶν ἐν Καυκάσῳ διαβιούντων Ἑλλήνων, ἐνταῦθα δὲ, ἐν Μόσχᾳ, δὲν εἰδίσασεν ἵνα κηρύξῃ οὐχὶ ἄπαξ, δημοσίᾳ ἀγορεύων, ὅτι ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία τυγχάνει ἤδη διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς, μεταδίδουσα αὐτῇ τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν.

Ἐν τούτοις ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία, ὡς ἐκ τοῦ ἀντικανονικοῦ αὐτῆς καταρτισμοῦ, ὡς ἐκ τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς ἠλείψεως ἠθικῆς ἀρωγῆς παρὰ τοῦ ἡμετέρου ἐκκλησιαστικοῦ σωματείου, ὡς λέγει Ρῶσος δημοσιογράφος ἐν τῇ ἐφημερίδῃ «**Ρωσδικὸς Πόνος**», «καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν ἐξασθενεῖ καὶ διαρπάζεται. Οἱ ἐπιστραφέντες ἀκατὰ τὸ ἔτος 1875 Οὐνῖται Χολμτσῖνοι καθίστανται ὄντως καθολικοί, οἱ δὲ Γερμανοὶ διδάσκαλοι καὶ λοιποὶ αὐτεπάγγελτοι ἱεραπόστολοι διέδωκαν ἀνά τὰ ἡμέτερα νότια «μέρη τὸν Στουδίτισμόν, ὅστις ἐξηπλώθη, δίκην ἐπιδημίας, ἐπὶ ἑκατομμυρίων Μα-«λορωσικοῦ πληθυσμοῦ». Τάταροι, πρὸ πολλοῦ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ἀσπασθέντες, κατὰ χιλιάδας προσέρχονται πρὸς τὸν Ἰσλαμισμόν, καὶ ὄλονεν αὐξάνουσιν αἱ ἐνορίαι μεθ' ἱερέων ἐξησφαλισμένων διὰ κυβερνητικῆς μισθοδοσίας, τὸ ποίμνιον ὅμως τῶν ὁποίων διήρπασαν τὰ σχίσματα καὶ οἱ αἰρεσιάρχαι. Τί δὲ γενήσεται περαιτέρω; Ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης δύναται νὰ εἶνε ὀλοτελῶς βεβαία ὅτι ἅπας ὁ ἄληθης Ὀρθόδοξος λαὸς βαθέως ἐκτιμᾷ τὴν Μητέρα αὐτοῦ, τὴν διαφωτίσασαν αὐτὸν Μεγάλῃν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν τῆς Κων/πόλεως, καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ οὔτε νὰ ἀποσπαθῇ ἀπ' αὐτῆς, οὔτε αἰρέσεις ἐν τῇ περιφερίᾳ αὐτῆς νὰ ἔχῃ. Αἱ ψευδεῖς δὲ καὶ μυστικαὶ μομφαί, ἐπιθέσεις καὶ ὕβρεις κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἀνατολῆς, ὧν γέμουσι τὰ προσφιλῆ τῷ Αὐτοκρατορικῷ Ἐπιτρόπῳ δημοσιογραφικὰ ὄργανα, ὡς «**Εἰδήσεις Μόσχας**», «**Νέος Χρόνος**», «**Ἀνακοινώσεις Παλαιστίνειου Ἐταιρείας**» καὶ ἄλλα, οὐδόλω; ἐπιδοκιμάζονται ὑπὸ τῶν ἀληθῶν ὀρθοδόξων. Σχεδὸν πάντες οἱ Ρῶσ-

σοὶ ἱεράρχαι κατεμῆψαντο τοῦ Μητροπολίτου Πετροπόλεως Ἰσιδώρου, προσκαλέσαντος τοὺς σχισματικούς Βουλγάρους Ἀρχιερεῖς, Ἀνθιμον τὸν ἐπονομασθέντα Βούλγαρον, ἐξαρχον, καὶ τὸν ὑπ' αὐτοῦ χειραφετηθέντα Κλήμεντα, ὡς καὶ τὸν Μητροπολίτην Τυρνόβου ἵνα ἱεουργήσῃ μετ' αὐτῶν τῇ 27 Ἰουλίου 1879, ἐν τῷ ἐν Πετροπόλει ναφ' τοῦ Ἁγίου Ἰσαακίου, οὐχ ἦττον, καθάπτονται καὶ τοῦ νῦν μισέλληνος Μητροπολίτου Μόσχας Βλαδιμήρου, ἐπιτρέποντος Βουλγάρους κληρικοὺς νὰ ἱεουργῶσιν ἐν τῇ ἐν Μόσχᾳ Θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ, ἐνθα οὗτοι ἐκπαιδεύονται. Γινώσκοντες καὶ παρατηροῦντες πάντα ταῦτα, πρὸς δὲ ὅτι ἡ Διοικοῦσα Σύνοδος ἀποστέλλει τῇ Βουλγαρικῇ Σχισματικῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ Ἅγιον Μῦρον, οἱ ζηλωταὶ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ἐν Ρωσσίᾳ ὑπεράγαν δυσανασχετοῦσιν ἐπὶ τὸ ὅτι ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης μέχρι τοῦ νῦν δὲν ὑπέστησε τὴν ἐπὶ τούτῳ προσοχὴν τῆς Ρωσικῆς Ἱεραρχίας, ἥτις, γινώσκουσα τοὺς ἱεροὺς κανόνας, καὶ εὐθύνην ὑπέχουσα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ὑπόμειυσιν τούτων, τολμᾷ νὰ ἐξεγείρῃ τὸν Ἐκκλησιαστικὸν κόσμον, νὰ ὑποδαυλίξῃ τὰς φυλετικὰς ἐριδας, νὰ παροξύνῃ τοὺς σχισματικούς Βουλγάρους κατὰ τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, νὰ συμβοηθῇ εἰς τὴν ἐπαύξησιν τῆς σχισματικῆς Βουλγαρικῆς Ἱεραρχίας, νὰ ἐξερεθίσῃ δὲ τοὺς Σύρους κατὰ τῆς κανονικῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ὑποκινή τὸ Ἀραβικὸν ζήτημα ἐπὶ σκοπῷ διασπάσεως τῶν Ἑλληνο-Σύρων, ἀπὸ τῶν ὁμαιμόνων αὐτοῖς ἀδελφῶν. Οὐδεὶς βεβαίως κωλύει τὸν παρὰ τῇ Συνόδῳ Αὐτοκρατορικὸν Ἐπίτροπον καὶ τοὺς ὑπαλλήλους αὐτοῦ ὅπως δέχονται παρὰ σχισματικῶν Βουλγάρων εὐλογίαν, ἣν θεωροῦσι κανονικὴν καὶ ἔγκυρον· ἡ Διοικοῦσα ὅμως Σύνοδος δὲν ἔχει κανονικὴν βᾶσιν ὅπως μὴ ἀναγνωρίξῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς Μεγάλῃς ἐν Κων/πόλει Συνόδου τοῦ 1872 καὶ διατελῇ εἰς διαφωνίαν πρὸς πάσας τὰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, ἐξ ὧν οὐδεμία ἐπέτρεψε τῷ Βουλγαρικῷ σχισματικῷ κλήρῳ τὴν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν ἱεροπραξίαν, ὡς καὶ τὴν ἀνάμιξιν αὐτοῦ εἰς ὑποθέσεις ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Ἐν Ρωσσίᾳ, ὡς τοῦτο δὲν εἶνε ἄγνωστον τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι, πολλοὶ καθάπτονται τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐπὶ φυλετισμῷ· ἐν τούτοις ἡ μομφὴ αὕτη εἶνε ἄδικος καὶ βαρεῖα, πρὸ πολλοῦ δὲ ὤφειλεν Αὕτη ὅπως ἀπαντήσῃ δεόντως! Ἐξέφρασε τι δὲ ἡ Ἁγία τῆς Κωνσταντινουπόλεως Σύνοδος, καθ' ὃν χρόνον οἱ Βούλγαροι προέβαλλον ἀπαιτήσεις ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος καὶ τοῦ Πατριαρχείου τοῦ Ἰπέκ; Κατὰ τῶν χαλεπῶν, ἐναντίον τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ἐπὶ φυλετισμῷ, μομφῶν, αὕτη οὐ μόνον δὲν ἀπήντησεν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐδήλωσεν ὅτι ταραξίαι τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης ὑπῆρξαν ἀρχιερεῖς Βούλγαροι ἢ Βουλγαρόφιλοι, οὐχὶ δὲ Ἕλληνες ἢ Σέρβοι. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ὑποδείξῃ τῇ Διοικούσῃ Συνόδῳ τάδε: Τῷ 1811 ἡ Ρωσσία προσήρτησε πρὸς ἑαυτὴν τὴν Βεσσαραβίαν, χώραν κατοικουμένην ὑπὸ Μολδαβῶν καὶ ἀνήκουσαν τῇ Μητροπόλει τῆς Μολδοβλαχίας, ἐκκλησιαστικῶς δὲ ὑπαγομένην εἰς τὸ κλίμα τῆς Κωνσταντινουπολιτικοῦ Πατριαρχείου. Τίς ἀπιστέρησε νῦν τὸν Μολδαβικὸν τῆς Βεσσαραβίας πληθυσμόν, ἀνερχόμενον εἰς 1,400,000 ψυχῶν, τοῦ δικαιοῦματος ὅπως προσεύχῃτε ἐν τῇ μητρικῇ αὐτοῦ

γλώσση; Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ διατηρήσας τὸ τέως Μολδαβικὸν αὐτοῦ ποιμνιον ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ καὶ διαφυλάξας τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ, ἢ ἡ Διοικοῦσα Ρωσικὴ Σύνοδος, ἡ ἀπαγορεύσασα τοῖς Μολδαβοῖς τὰς ἱεροπραξίας ἐν τῇ μητρικῇ αὐτῶν γλώσση καὶ περὶ τὰ 80 ἔτη μὴ ἀποστέλλουσα ὁμοφύλους αὐτοῖς ἐπισκόπους; Τί δὲ νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς πολυπαθοῦς Ἐκκλησίας τῆς Ἰθρηρίας; Ἡ Μεγάλη τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησία προσήρτησε πρὸς αὐτὴν τὰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας τοῦ Τυρνόβου, τοῦ Ἰπέκ καὶ τῆς Ἀχρίδος, τῇ ἀποφάσει συνόδου τῶν ἱεραρχῶν αὐτῶν, συνεπεῖα ἰσχυρᾶς παρακλήσεως καὶ ἐπιθυμίας αὐτῶν· ἡ Διοικοῦσα ὁμοῦ Σύνοδος ἐξεμῆδενισε τὸ αὐτοκέφαλον τῶν ἀρχαίων Ἐκκλησιῶν Ἰθρηρίας καὶ Ἱμερετίας, τῇ θελήσει καὶ ἐπιθυμίᾳ τῶν ἱεραρχῶν αὐτῆς, ἐπαυσε τὸν Ἰθρηρα καθολικὸν Ἀντωνιον, ὀλόκληρον σειρὰν Γεωργιανῶν ἱεραρχῶν, καὶ ἔκλεισεν 20 ἐπαρχίας ἐν Ἰθρηρία, Ἱμερετία, Μιγγρελία, καὶ Γουρία, μὴ ἐξαιτήσασα τὴν συγκατάθεσιν τῶν Πατριάρχων τῆς Ἀνατολῆς, ἀναγνωρισάντων τὸ αὐτοκέφαλον τῶν ἐκκλησιῶν Ἰθρηρίας καὶ Ἱμερετίας. Ἄρα γε ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποδείξῃ τὴν παρομοίαν ἀθέτησιν τῆς Διοικούσης Συνόδου; Μῆπως δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποδείξῃ ὅτι οἱ ἀπὸ τοῦ 1821 διοριζόμενοι ἐν Γεωργίᾳ Ρῶσσοι ἐξαρχοὶ μέχρι τοῦ 1898 δὲν ἐθεώρησαν ἀναγκαίαν τὴν ἐκμάθησιν τῆς τοῦ ποιμνίου αὐτῶν γλώσσης, καὶ εἰς ἐπιμετρον δὲ ἀπηστέρησαν αὐτὸ τοῦ μέσου τοῦ προσεύχεσθαι ἐν τῇ μητρικῇ αὐτῶν γλώσση καὶ ἐν αὐτῷ ἀκόμη τῷ τάφῳ τῆς τῆν Γεωργίαν διαφωτισάσης ἰσαποστόλου Ἀγίας Νίνας; Μῆπως ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ ὑποδείξῃ, ὅτι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σουχούμ, τῆς ὁποίας τὰ 65 0/0 τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦσιν οἱ Γεωργιανοὶ καὶ οἱ Μιγγρέλοι, 50/0 Ἕλληνες, ἀπηγορεύθη αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ νῦν Ρῶσσου ἐπισκόπου Ἀρσενίου ἡ ἐκτέλεσις ἱεροπραξίας, ἐν τῇ μητρικῇ αὐτῶν γλώσση; Μῆπως εἰς τοὺς Πατριάρχας τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἦτο γνωστὸν, ὅτι οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες Ἐκκλησίας ἐν Κριμαίᾳ καὶ τῷ τμήματι τῆς Μαριουπόλεως, ἐν τῇ πόλει Νεζίν, Νοβορροσσίσκη καὶ ἄλλοις μέρεσιν, ἐστερήθησαν αὐτῶν; Οὕτω λοιπόν, τίς φωρᾶται ἔνοχος ἐπὶ φυλετισμῷ; Μὲμφονται καὶ τῶν Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων ἐπὶ φυλετισμῷ· κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν τούτων διεξάγεται ὑπὸ τῶν Ρῶσσω πανσλαυστῶν, τῶν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Παλαιστίνης Ἐταιρείας ἰσταμένων κ. Ποπεδονόστσεφ, τοῦ βοθητοῦ αὐτοῦ κ. Σάμπλερ, Σλαβιῶφ, Χιτροβώ, κόμητος Ἰγνάτιεφ, τοῦ ἐκδότου τῆς Πανσλαυστικῆς ἐφημερίδος «**Νέου Χρόνου**» Σουβόριν καὶ ἄλλων, τοιοῦτος πεισματώδης καὶ ἰσχυρὸς ἀγὼν, συμπρατοῦσης καὶ τῆς Ρωσικῆς Διπλωματίας, ὡς καὶ τῆς Διοικούσης Συνόδου, ἣτις ἀγωνίζεται ἵνα τὰς ἀνεκαθεν Ἑλληνικὰς ταύτας Ἐκκλησίας ὀριστικῶς ἐξοντώσῃ καὶ παραδώσῃ αὐτὰς εἰς χεῖρας τῶν ἀσεβῶν πρακτόρων τῆς Πανσλαυστικῆς Ἐταιρείας, ἧς οἱ ἑταῖροι ἐπιδιώκουσιν ἀφ' ἑνὸς μὲν συμφεροντολογικούς, ἀφ' ἑτέρου δὲ πολιτικούς σκοπούς, ἐπὶ βλάβῃ καὶ ζημίᾳ τῆς Ἑλληνοανατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τοῦ λόγου γενομένου περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Παλαιστίνης Ἐταιρείας, σκοπούσης ἐν τῷ μέλλοντι ὅπως ἐξαπλώσῃ τὰς ἐνεργείας αὐτῆς καὶ ἐπὶ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ὑποσκάψῃ τὴν

ὑπαρξίν καὶ ἐκμηδένισῃ τὴν σημασίαν αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Ὀρθοδόξου κόσμου, μετὰ δὲ ταῦτα ἀνατρέψῃ αὐτὸ τελειωτικῶς, ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν, πρὸς τί ἢ μεγάλη αὐτὴ ἐφεκτικότης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν τῷ Ἀντιοχικῷ καὶ Ἱεροσολιμικῷ ζητήματι; Ἡ Παλαιστίνης Ἐταιρεία ἀρχικῶς συνέστη μετ' ἀγαθῶν σκοπῶν, ἀναλαβοῦσα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ὑποστηρίξεως τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ τῆς περιφρουρήσεως τοῦ ὀρθοδόξου ἰθαγενεοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τῆς ἀλλαξοθηρητικῆς. Ἐὰν αὕτη ἐνήργει παραλλήλως καὶ συμφώνως τοῖς Πατριαρχείοις Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, θὰ ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἐπιτύχῃ ἀγαθῶν καὶ εὐαρέστων ἀποτελεσμάτων. Δυστυχῶς ὁμοῦ οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Παλαιστίνης Ἐταιρείας ἰστάμενοι Πανσλαυισταί, οἱ ἐν διαφόροις πραγματεῖαις αὐτῶν οὐχὶ ἄπαξ ἐκφρασθέντες ἄγαν ἐχθρικῶς καὶ δισμενῶς κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας, μετέβαλον τὴν Ἐταιρείαν εἰς πολιτικὸν ἴδρυμα, ἐπιδιώκον τὴν συλλογὴν τῶν προσφερομένων χρημάτων ὑπὸ τοῦ Ρωσικοῦ λαοῦ ἐπ' ὄνοματι τῆς Ἀγίας Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀγωνιζόμενον νὰ ἐξοντώσῃ κατ' ἀρχάς μὲν τὰς Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται ἐπὶ τίνι σκοπῷ οἱ πράκτορες τῆς Παλαιστίνης Ἐταιρείας διατελοῦσιν εἰς σχέσεις μετὰ τῆς Βουλγαροσχιματικῆς ἐξαρχίας, πρὸς δὲ τούτοις διατὶ διεγείρει τοὺς ὀρθοδόξους ἰθαγενεῖς Συρίας καὶ Παλαιστίνης κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας καὶ τῇ συμπράξει τῆς Λατινικῆς προπαγάνδας ὑποθάλλει τὰς Ἀραβικὰς ἰδέας, τὰς τόσον ἐπιβλαβεῖς τῷ τε Ἑλληνισμῷ καὶ αὐτῇ τῇ Τουρκίᾳ; Οἱ Μακαριώτατοι Πατριάρχαι Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ αἱ περὶ αὐτοὺς Ἱεραὶ Σύνοδοι, ὄντες δραστήριοι καὶ ἀκοίμητοι τῆς Ἐκκλησίας φρουροί, ἔστωσαν βέβαιοι ὅτι οἱ τοιοῦτοι Πανσλαυισταί καὶ Ἀραβόφυλοι πράκτορες τῆς Παλαιστίνης Ἐταιρείας δὲν θὰ δυνήθωσιν νὰ κερδίσωσιν τι ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν Πατριαρχειῶν αὐτῶν καὶ νὰ ἐπέμβωσιν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Διοικήσεως αὐτῶν. Ἡ Ρωσικὴ Παλαιστίνης Ἐταιρεία εἶνε ἴδρυμα οὐχὶ ἐκκλησιαστικόν, ἀλλ' ἑθνοφιλανθρωπικόν, τὸ ὁποῖον δὲν δικαιοῦται νὰ ἀναμιγνύηται εἰς ὑποθέσεις οἰασδῆποτε ἐκκλησιαστικῆς, ὡς στερούμενον τοιαύτης ἐξουσίας. Ὁ τέως ὁμοῦ Πατριάρχης Ἀντιοχείας, Σπυρίδων, προσκλήσας τοὺς πράκτορας τῆς Ἐταιρείας ταύτης ἐν Συρίᾳ, παρέδωκεν αὐτοῖς πολλὰς Πατριαρχικὰς Ἐκκλησιαστικὰς σχολὰς καὶ οὕτω ἐπέστρεψε τὴν ταύτης ἀνάμειξιν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας. Μετὰ τὴν παῦσιν δὲ τοῦ Μακαριώτατου Σπυρίδωνος, οἱ πράκτορες τῆς Ἐταιρείας ταύτης, τῇ ὑποστηρίξει καὶ ἐπεμβάσει τοῦ Ρῶσσου προξένου ἐν Δαμασκῷ Κυρίου Μπελιάεφ, ὡς περὶ τούτου ἐδημοσίευσαν ὁ Ἑλληνικὸς καὶ ξένος τύπος, συνέλαβον τὴν αὐθαίρετον ἰδέαν ὅπως μετατρέψωσιν τὸν Ἑλληνικὸν θρόνον τῆς Ἀντιοχείας εἰς Ἀραβικὸν καὶ ἐκλέξωσιν ἐπ' αὐτὸν Ἀραβὰ Πατριάρχην. Τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι, ὡς καὶ πᾶσι τοῖς Σεβασμιωτάτοις Ἀρχιερεῦσι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας γνωστὸν τυγχάνει, ὅτι τὰ Πατριαρχεῖα Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων καὶ Ἀλεξανδρείας πάντοτε διατέλεσαν Ἑλληνικά, οὔτε ἡ ἐκκλησιαστικὴ, οὔτε ἡ γενικὴ ἱστορία ποιοῦνται λόγον ὅτι οἱ κατὰ

τὸν ἑβδομὸν αἰῶνα ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἀράβων ὑπαχθέντες χριστιανοὶ τῆς Συρίας, Παλαιστίνης καὶ Αἰγύπτου δὲν ὑπῆρξαν Ἑλληνες. Γνωστὸν ἐπίσης ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τοῦ Ἀραβικοῦ ζυγοῦ, ὡς καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀλώσεως τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης ὑπὸ τῶν Λατίνων Σταυροφόρων, οἱ Βυζαντινοὶ Ἀυτοκράτορες, ὡς καὶ οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι περιεφρούρησαν τὰς δύο ταύτας Ἐκκλησίας. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία δὲν ἐπενέβαινεν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ μόνον συνειργάζετο ὑπὲρ τῆς εὐημερίας αὐτῶν. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία δὲν εἶνε ἢ παρασκευάσασα τὴν ἐκλογὴν τοῦ, (λυπηρὸν ἀναλογισθῆναι,) Πατριάρχου Ἀντιοχείας Μακαρίου, ἐκ τῶν ἐξαραβισθέντων ἰθαγενῶν, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ κατ' ἐξοχὴν ἔνοχος μεγάλων ἀντεγκλήσεων καὶ ἀτυχημάτων τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μακαρίου, λέγει ὁ Ῥώσος ἐπισκοπος Πορφυρίου Οὐσπένσκις, ὁ Καθολικισμὸς τῆς Ῥώμης, ὡς γάγραйна ἤρξατο νὰ μαστίζη τοὺς ἐν Συρίᾳ Ὀρθοδόξους, καὶ ἐὰν τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ Ἑλληνικὸς κλῆρος δὲν ἔσπευδόν εἰς βοήθειαν, βεβαίως ἐν τῷ ἐνεστῶτι χρόνῳ δὲν θὰ ὑφίστατο Ἀντιοχικὴ Ἐκκλησία, δὲν θὰ ὑπῆρχον δὲ καὶ αἱ αἱρέσεις ἐν Ῥωσσίᾳ, ἐὰν ὁ Ἀραβίζων οὗτος Πατριάρχης ἐμερίμνα πολὺ περισσότερον περὶ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ἢ περὶ χρημάτων, χάριν τῶν Ἀραβιζόντων Μητροπολιτῶν τοῦ Ἀντιοχικοῦ θρόνου· ὁ Σελευκίας Γεράσιμος ἐν φυλλαδίῳ, ἐκδοθέντι τῷ 1869 ἐν Πετροπόλει ὑπὸ τὸν τίτλον: «*ὑπὸ ποίας συνθήκας θὰ ἠδύνατο νὰ διατηρηθῆ ἡ ἐνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν*» ἀναγνωρίζει ὅτι ἄνευ τῆς βοήθειας τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἡ Ἀντιοχικὴ Ἐκκλησία ἠπειλεῖτο δι' ὀριστικῆς πτώσεως. Ἐν τούτοις, τοῖς πράκτορι τῆς Ῥωσικῆς Παλαιστίνης Ἐταιρείας, ἀναφανέσιν ἐν Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ πρὸς διάδοσιν τοῦ Μοσχοβιτικοῦ πολιτισμοῦ, γνωστὸν ἐκ τῶν ἐκδοθέντων ὑπὸ τῆς ἰδίας Ἐταιρείας συγγραμμάτων, ὅτι ὁ συγγενὴς τοῦ Πατριάρχου Μακαρίου εἰκοσαετῆς νεανίας Κύριλλος, τῆ βοήθειᾳ τῶν χρημάτων, ὑπὸ τοῦ Μακαρίου συνηθροισθέντων ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ Ρουμανίᾳ, κατέλαβε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ θείου αὐτοῦ (1672), τὸν Ἀντιοχικὸν θρόνον. Ἡ ἐπίθασις ἐπὶ τοῦ θρόνου ἠνάγκασε πάντα τὸν ὀρθόδοξον πληθυσμὸν τῆς Ἀντιοχικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἀποταθῆ τῷ Οἰκονομικῷ Πατριάρχῃ μετὰ παρακλήσεως, ἵνα ἐκλέξῃ Αὐτὸς Πατριάρχην, ὅστις καὶ, ἐκπληρῶν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἀντιοχικοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ἐξέλεξεν ἐπὶ τὸν Ἀντιοχικὸν θρόνον τὸν Μητροπολίτην Ἐπιφανίας Νεόφυτον, Χῖον τὴν πατρίδα, ἀνήκοντα ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ἱεραρχῶν τῆς Ἀντιοχικῆς Ἐκκλησίας, ὅστις καὶ ἀνεγνωρίσθη ὑπ' Αὐτῆς. Ὁ Κύριλλος ὁμῶς, μὴ σεβασθεὶς τὴν ἀπόφασιν ταύτην καὶ περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν Παπιστῶν, ἐξηκολούθει μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ παρανομῶν. Ὁ καθολικισμὸς τῆς Ῥώμης ἐπὶ τοσοῦτον ἐξηπλώθη ἀνὰ τὴν Συρίαν, ὥστε ἡ λύμη αὐτοῦ εἶχε διαδοθῆ ἀπὸ Χαλεπίου μέχρι Δαμασκοῦ. Ὅπότεν δὲ ὁ διαδόχος τοῦ Κυρίλλου Σεραφεῖμ προσῆλθεν πρὸς τὸν Οὐνιτισμὸν, διατάξας ἵνα ἐν τῷ ἐν Δαμασκῷ Ναῷ τῆς Κοιμήσεως ἀναγινώσκηται τὸ σύμβολον τῆς πίστεως κατὰ τὸ Λατινικὸν δόγμα, ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καὶ αὐθις ἐπενέβη ὑπὲρ τοῦ Ὀρθοδόξου ποιμνίου τῆς Ἀντιοχείας

καὶ ἡ Ἁγία τῆς Κωνσταντινουπόλεως Σύνοδος, τῆ συγκατανεύσει καὶ τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν, ἐξέλεξετο Πατριάρχην Ἀντιοχείας, τῷ 1724, τὸν ἐκ Κύπρου Σίλβεστρον, ἔκτοτε δὲ ἀποκατέστη ἡ εἰρήνη ἐν τῇ Ἀντιοχικῇ Ἐκκλησίᾳ. Τῷ 1747 ἅπασα ἡ Μεσοποταμία, ἀσπαθεῖσα τὸν Οὐνιτισμὸν κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα, μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἀμιῶνης Μακαρίου, προσῆλθε, διὰ τοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου, εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὀρθοδοξίας, ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ Μακαριώτατος Ἱερόθεος ἐπανήγαγεν εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν 50 χιλιάδας Μελχιτῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Οὐνιτισμοῦ. Τοιαῦται λοιπὸν ὑπῆρξαν αἱ ὑπηρεσίαι τῶν Ἑλλήνων Πατριαρχῶν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τὰς ὁποίας βεβαίως δὲν ἀγνοεῖ ἡ Διοικοῦσα Ῥωσικὴ Σύνοδος, ἐν τούτοις ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ὤφειλε νὰ διασαφίσῃ ταῦτα καὶ ἐρωτήσῃ τὴν Διοικοῦσαν Ῥωσικὴν Σύνοδον: «*Τίς ἔδωκεν αὐτῇ τὸ δικαίωμα, ἵνα, διὰ μέσου τῆς Ῥωσικῆς Παλαιστίνης Ἐταιρείας, ἐπεκτείνῃ τὴν ἐπέμβασιν αὐτῆς ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας, καὶ ἐξερεθίσῃ τοὺς Ὀρθοδόξους ἰθαγενεῖς κατὰ τῆς Ἱεραρχίας ἐκείνης, ἥτις ἀποστέρει νὰ ἀναγνωρίσῃ ἑαυτὴν ὡς Ἀραβικὴν;*» Ἐὰν ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης πάντα ταῦτα ὑπεδείκνυε τῇ Διοικούσῃ Ῥωσικῇ Συνόδῳ καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀνέθετε τὴν εὐθύνην ἐν τῷ μέλλοντι τῆς Ἀντιοχικῆς Ἐκκλησίας, τότε βεβαίως αὕτη θὰ ὑπεξέφευγε τὴν ἐν ταῖς ὑποθέσεσιν αὐτῆς ἐπέμβασιν τῶν περιβοήτων πρακτόρων τῆς Πανσλαβιστικῆς Παλαιστίνης Ἐταιρείας. Τῇ Ῥωσσίᾳ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον, ἐὰν οἱ δεσπόζοντες ἐν τῷ Ἀντιοχικῷ Πατριαρχεῖῳ εἶνε Ἑλληνες ἢ Ἀραβες, ἀμφοτέρων ὡς Ὀρθοδόξων πολὺ μειονοψηφούντων ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν λοιπὸν πληθυσμὸν. Ἀρκετὸν ἔσται νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Ἀντιοχικοῦ Πατριαρχείου ἐκ τῶν 3 1)2 ἑκατομ. κατοίκων μόνον εἰς 200 χιλιάδας ἀνέρχονται οἱ Ὀρθόδοξοι, ἐκ τῶν ὁποίων δὲ μόνον 150000 ὁμιλοῦσι τὴν γλῶσσαν τῶν κατακτητῶν Ἀράβων. Ἀλλὰ πάντες οὗτοι οἱ ὀρθόδοξοι οὐδέποτε ὑπῆρξαν Ἀραβες, οἵτινες ἦσαν Μωαμεθανοὶ, καὶ ὡς τοιοῦτοι διεπεραιώθησαν εἰς Συρίαν. Ὁ Ὀρθόδοξος δὲ πληθυσμὸς τῆς Συρίας ὁμίλει ἄλλοτε Ἑλληνιστὶ καὶ Συροχαλδαῖστὶ ἢ Ἀραμαϊστὶ καὶ ὅτε δὲ ἐδέχθη τὴν γλῶσσαν τῶν κατακτητῶν Ἀράβων, δὲν συνεχωνεῦθη μετ' αὐτῶν, ἀλλὰ διετέλεσεν Ἑλληνικός, ὅπως ὁ Ἑλληνικός πληθυσμὸς ἐπορχιῶν τινῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας: Καισαρείας, Ἀγκύρας, Ἰκονίου, καὶ ἄλλων, ἐνθα οἱ Ἑλληνες διαλέγονται τουρκιστί, δηλ. ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν κατακτητῶν. Τῷ διευθύνοντι τὰ πράγματα τῆς Παλαιστίνης Ἐταιρείας Β. Ν. Χιτροβῶ καὶ τοῖς ὁμοίοις αὐτῷ (συμπεροντοσκοπῶν) πράκτορι τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρει ὁποία Ἱεραρχία, ἡ Ἑλληνικὴ ἢ ἡ Ἀραβίζουσα, κυριαρχεῖ ἐν Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ. Ἐπωφελούμενοι τῆς παντελοῦς ἀδιαφορίας καὶ ἀκηδίας τῶν πλουσίων Ἀραβιζόντων ἡγετῶν τοῦ Ἀντιοχικοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὴν τύχην τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν, ὡς καὶ τὴν φειδωλίαν καὶ ἀπληστίαν αὐτῶν, οἱ πράκτορες τῆς Παλαιστίνης Ἐταιρείας δύνανται, δι' ἐμμέσου ἐπεμβάσεως εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ Ἀντιοχικοῦ Πατριαρχείου, νὰ πλουτῶσιν οὐχὶ ὀλίγον, ἐξακολουθοῦντες τὴν συλλογὴν προσφορῶν, ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ, ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ῥωσσίαν, καὶ ἐνεργούντες ἐν Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ, Κύριος οἶδεν, ὁποῖον ἔργον

Ἀρχικὸν ἢ Ρωσικόν, ἀλλὰ μόνον μὴ ὀρθόδοξον. Αἱ Ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Ρωσικοῦ τύπου, πρὸ πολλοῦ ἤδη μετέδωκαν τῷ Ἑλληνικῷ κόσμῳ ὅτι «ἡ Παλαιστίνιος Ἐταιρεία, ὡς αὕτη ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ ὄργάνῳ αὐτῆς, ασκοπεῖ τὴν διάσπασιν τῶν ἀρχαίων Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς, τὴν μείωσιν τῆς «ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ἱεραρχίαν, νὰ περιαγάγῃ δὲ τὰς Ἐκκλησίας ταύτας «μέχρι πενίας.» Αὐταὶ κυρίως εἶνε ἐπιθυμίαι οὐχὶ τῆς Ρωσικῆς Ἱεραρχίας, οὐδὲ τῆς πλειονότητος τῶν μελῶν τῆς Ἐταιρείας ταύτης, ἀλλὰ ἐπιθυμία μόνον τῶν κορυφαίων πανσλαυιστῶν πρακτόρων, οἵτινες, παριστῶντες τῷ Ρωσικῷ δημοσίῳ τὴν Ἑλληνικὴν Ἱεραρχίαν ὡς τυραννικὴν καὶ πιέζουσαν τὸ Ἀραβικόν(;) ποίμνιον, φῆτι μόνον οἱ εἰρημένοι πράκτορες διαφιλεύουσιν ἀρκετὴν βοήθειαν, Ἱερεμιάδης δὲ πλέκοντες ὑπὲρ αὐτοῦ τεχνήντως, ἐπικλοῦνται τὴν ἀρωγὴν τοῦ εὐσεβοῦς Ρωσικοῦ δημοσίου, ὅπερ, εὐπιστοῦν πρὸς τὰς κλαυθμηρὰς ταύτας ἐπικλήσεις, καὶ μὴ ἐξετόζον τὰς μεγάλας καταχρήσεις καὶ τοὺς ἀνακριβεῖς ἀπολογισμοὺς τῆς Ἐταιρείας, ἥτις οὐδὲ λεπτόν δαπανᾷ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ἀποστολῆς, δι' ἣν προώριστα, προσφέρει ποσὰ ἀμύθητα. Κατὰ τὰ ἀναγραφέντα ἐν τοῖς Ρωσικαῖς φύλλοις, ὑπὲρ τῶν σχολῶν τοῦ Ἀντιοχικοῦ Πατριαρχείου, διὰ τὸ τρέχον ἔτος (1899), ἐψηφίσθησαν 200000 ρουβλίων ἐκ τοῦ κολοσσαίου ὅμως τούτου ποσοῦ μόλις τὸ 1/4 προώριστα νὰ δαπανηθῇ ὑπὲρ τῶν σχολῶν, ἔτι δὲ ὀλιγώτερον πρὸς ἀνταγωνισμὸν τῆς Παπικῆς καὶ Ἀμερικανικῆς προπαγάνδας. Ἀφ' ὅτου ἡ Παλαιστίνιος Ἐταιρεία ἐπενέθη εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἀντιοχικῆς καὶ Ἱεροσολιμητικῆς Ἐκκλησίας, περὶ τὰς 2 1/2 χιλ. ἰθαγενῶν Παλαιστινίων, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἐκδότου τοῦ «**Νέου Χρόνου**», ἀπέπτυσαν τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ ἠσπάσθησαν τὸν Καθολισμὸν, οὐχὶ δὲ ὀλιγώτερος ἀριθμὸς τὸ αὐτὸ ἐπραξε καὶ ἐν τῷ Ἀντιοχικῷ Πατριαρχείῳ. Οὕτω λοιπόν, ἐρωτησάτω ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, πρὸς τίνα σκοπὸν ἐργάζεται ἡ Ρωσικὴ Παλαιστίνιος Ἐταιρεία; Ἐγὼ, τοῦλάχιστον, νομίζω ὅτι ἡ Ἐταιρεία πρὸ πικρῶς ἐξυπηρετεῖ τοὺς σκοποὺς τῆς Λατινικῆς προπαγάνδας, πολλὰ ὑποπετεύουσι δὲ τὸν Χιτραβῶ. ἰθύντορα τῶν ὑποθέσεων τῆς Ἐταιρείας. Τῷ Ὀρθόδοξῳ Ἑλληνικῷ κόσμῳ γνωστὸν τυγχάνει ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ἐργάζεται δραστηριώτερον τοῦ Βατικανοῦ, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, τῶν Ἰησοῦιτῶν, πρὸς διάσπασιν καὶ χωρισμὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπὸ τῶν Ἑλληνοσύρων, οἵτινες ἐλησμόνησαν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τούτον συνελαθον τὴν ἰδέαν, ὅπως δημιουργήσωσιν ὅπως νέαν, μέχρι τοῦ χρόνου ἐκείνου ἄγνωστον, Ἀραβικὴν χριστιανικὴν ἐθνότητα, καὶ ἐμπνέοντες τοῖς Γραικοσύροις καὶ Χαλδαίοις τὴν σκέψιν, ὅτι οὗτοί εἰσιν Ἀραβες, προσεῖλκυσαν οὕτως αὐτούς, ἀνερχομένους εἰς 80 χιλ. εἰς τὸν Οὐνιτισμὸν, συνεπέα δὲ τούτου, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Ἀντιοχικοῦ Πατριαρχείου, νῦν ὑφίστανται τέσσαρες Ἀρχιεπισκοπικαὶ Οὐνιτῶν καὶ δέκα Ἐπισκοπαί, ἐπὶ 100 χιλ. Οὐνιτῶν. Οἱ Πατριάρχαι Ἀντιοχείας, μεριμνοῦντες περὶ τοῦ ποιμνίου αὐτῶν εἰσῆγαγον εἰς τὰς ἱεροπραξίας τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν, μὴ παυσάμενοι συγχρόνως διδάσκοντες τοὺς κατοίκους τὴν Ἑλληνικὴν αὐτῶν καταγωγὴν, καὶ συγχρόνως ὅτι ἦτο παντελῶς ἀσύμφορον αὐτοῖς, νὰ διαρρήξουσι τοὺς ἐνοῦντας αὐτοὺς πρὸς τὸ Ἑλ-

λητικὸν ἔθνος δεσμούς. Ἐὰν ὅμως τὸ ποίμνιον παύσῃ, ἀναγνωρίζον τὸν μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους συγγενικὸν δεσμόν, ἐὰν παύσῃ σπουδάζον τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐν ταῖς σχολαῖς αὐτοῦ, τότε βεβαίως ἡ Λατινικὴ προπαγάνδα θὰ ἐπωφεληθῇ τούτου, καὶ θὰ ἐμπνέσῃ αὐτῷ τὴν ἰδέαν, ὅτι οἱ Ρῶσοι Πανσλαυισταὶ ἐπιζητοῦσι τὸν ἐκρωσισμόν αὐτοῦ, οὕτω δὲ θὰ ἀφαιρέσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν ἀπὸ τῆς Ἀντιοχικῆς Ἐκκλησίας. Ἐν Συρίᾳ τίς ἔχει ἀνάγκη τῆς Ρωσικῆς γλώσσης; Ἴσως διδαχθῶσιν ὀλίγον οἱ Ὀρθόδοξοι Σύροι τὴν Ρωσικὴν ἀνάγνωσιν, ἀλλὰ οὐδέποτε θὰ κατορθώσωσι νὰ διαλέγωνται βωσιστί, ἐπειδὴ τὴν γλῶσσαν ταύτην ἀγνοοῦσιν 2 ἑκατομ. μὴ ὀρθόδοξου πληθυσμοῦ τῆς Συρίας, ἡ δὲ φοίτησις εἰς Ρωσικὰς σχολὰς εἶνε ἀδύνατος. Ἄλλ' ἀφοῦ ἡ Παλαιστίνιος Ἐταιρεία μορφώνει καὶ διδάσκει τοὺς παῖδας τῶν Ὀρθόδοξων ἰθαγενῶν, καὶ ἐμβάλλει αὐτοῖς τὴν ἰδέαν, ὅτι εἰσὶν Ἀραβες, τότε βεβαίως οὗτοι πρὸς τελειότεραν αὐτῶν μορφῶσιν θὰ μεταβαίνωσιν οὐχὶ εἰς Ἀθήνας ἢ Κωνσταντινούπολιν, ἀλλὰ εἰς ἀνωτέρας σχολὰς τῆς Βυρηττοῦ καὶ Δαμασκού, συντηρουμένας ὑπὸ ἑτεροδόξων προπαγανδῶν, ἐκεῖθεν δὲ καὶ εἰς Εὐρωπαϊκὰ πανεπιστήμια. Ὅποσον περίεργος καὶ ἀκαταλόγητος φωρᾶται ἡ λογικὴ τῶν Ρῶσων Πανσλαυιστῶν! Οὗτοι κατομέμονται τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἐπιδιωκόντων τὸν ἐξελληνισμόν τῶν Σύρων, καθ' ὃν ἀκριβῶς χρόνον Ἑλληγες ἱερεῖς ἐκμανθάνουσι τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν καὶ ἱεουργοῦσιν ἐν αὐτῇ ἐν τούτοις αὐτοῖ οἱ Ρῶσοι Πανσλαυισταὶ ἐξαναγκάζουσι τὰ τέκνα τῶν ἰθαγενῶν πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Ρωσικῆς γλώσσης, καὶ ἐν τῇ ἀκαταλήπτῳ δι' αὐτοῦ Σλαυικῇ γλώσσῃ ψάλλουσι τὴν λειτουργίαν, ὡς τοῦτο ἀνήγγειλεν ἡμῖν ὁ τηλεγράφος ἐκ Δαμασκού, τῇ 5ῃ Μαΐου παρόντος ἔτους. Τοῦτο δὲ ὀνομάζεται «ἔργον θεάρεστον». Ἄλλαις λέξεσι, τὸ κατασκευοφαντεῖν τοὺς Ἑλληνας καὶ βιαίως ἐπιβάλλειν τὴν Ρωσικὴν γλῶσσαν ἐπὶ κατοίκων μὴ Ρῶσων, τοῦτο ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν ἡμετέρων Σλαυοφίλων ὀνομάζεται, «εὐαρεστεῖν τῷ Θεῷ». Γνωρίζομεν ὅτι καὶ ἡ Ἱερά τῆς Κωνσταντινουπόλεως Σύνοδος, ὡς καὶ πᾶσα ἡ λοιπὴ Ὀρθόδοξος Ἱεραρχία, κατακρίνει τὸν αὐθαίρετον τρόπον τῶν ἐνεργειῶν τῶν Ἀραβοφύλων ἱεραρχῶν τοῦ Ἀντιοχικοῦ θρόνου, ἐκλεξάντων Πατριάρχην τὸν Λαοδικεῖας Μελέτιον. Ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, ὡς καὶ οἱ Μκαριώτατοι Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιος, καὶ Ἱεροσολύμων Δαμιανός, ἐπίσης καὶ οἱ μὴ μετασχόντες τῆς ἐκλογῆς ἱεράρχαι τῆς Ἀντιοχικῆς Ἐκκλησίας, διεμαρτυρήθητε ἐναντίον τῆς ἀντικανονικῆς ταύτης ἐκλογῆς, τὴν ὁποίαν καὶ δὲν ἐπεκύρωσεν ἡ Ὑψ. Πύλη, διατάζατα τὸν καταρτισμὸν ἑτέρου καταλόγου ὑποψηφίων. Καὶ τί μὲν γενήσεται περαιτέρω, ἄγνωστον ἡμῖν, πεπεισμεθα ὅμως ὅτι, οὐ μόνον ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀραβοφύλοι ἱεράρχαι τοῦ Ἀντιοχικοῦ θρόνου ταχέως θὰ ἐννοήσωσιν ὅτι, οὐχὶ χάριν τοῦ συμφέροντος αὐτῶν, οὐδὲ ὑπὲρ τοῦ ξένου, πρὸς τοὺς ἡμετέρους Πανσλαυιστάς, Ἀραβικοῦ ποιμνίου, μεριμνᾷ ἡ Παλαιστίνιος Ἐταιρεία, ἥτις κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν θὰ ἀρνηθῇ χρηματικὰς ἐπιχορηγήσεις εἰς αὐτούς, μετὰ ταῦτα ὅμως, ὅποταν οἱ ἱεράρχαι τῆς Ἀντιοχικῆς Ἐκκλησίας ὀριστικῶς πλέον ἐμπέσωσιν ἐν τῇ παγίδι τῆς Παλαι-

στινείου Ἐταιρείας, τότε αὕτη, ἀντὶ ἐκάστου ρουβλίου, θέλει ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν δυστυχῶν Ἀντιοχείων ἱεραρχῶν νέας καθ' ἐκάστην παραχωρήσεις, ὅτε πλέον οὐ μόνον οὗτοι, ἀλλὰ καὶ τὸ ποιμνιον αὐτῶν θὰ ἐννοήσῃ ὅτι οἱ Πανσλαύισταί, οὐχὶ ἀσκόπως οὐδὲ ματαίως, διένειμαν αὐτοῖς τὰ Ῥωσικὰ βούβλια, τὰ συλλεγέντα, παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ Ῥωσικοῦ λαοῦ. Βαθεῖν ἡμῖν προξενεῖ λύπην ὅτι μέχρι τοῦδε οἱ ἱεράρχαι τῆς Ἀντιοχικῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀντελήφθησαν δεόντως τῶν πρακτόρων τῆς Παλαιστίνειου Ἐταιρείας, παρ' ὧν ἀναμένουσι τὰ χρυσὰ Ῥωσικὰ κερμάτια, ὡς ἀνταμοιβὴν τῶν ἐχθρικῶν αὐτῶν διαθέσεων, ἃς ἐπεδείξαντο τῇ Ἑλληνικῇ Ἱεραρχίᾳ!

Ἄλλ' ἄρα γε θὰ ἀξιώθωσι νὰ λάβωσι καὶ θὰ χρησιμεύσωσι ταῦτα πρὸς ὠφέλειαν ἐκείνων, ὅτινες χάριν τοῦ χρυσοῦ, εἶνε ἔτοιμοι νὰ ἀπαρνηθῶσι τὴν ἐθνικότητα αὐτῶν, ὅπως ἔπραξαν κατὰ τὸν ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶνα οἱ ὁμόφυλοι αὐτῶν ἐν Συρίᾳ; Περὶ τῆς Ἱεροσολημιτικῆς Ἐκκλησίας ἐπιμακρὸν δὲν θὰ ἐνδιατριψόμεν, ἐπειδὴ ἐκεῖ ὁ τε Μακαριώτατος Πατριάρχης καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς ὀξυδερκῶς καὶ ἐπισταμένως ἀμύνονται ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας, καὶ θαρραλέως διεκδικοῦσιν ἕκαστον βῆμα πρὸς τὸν ἐπιτιθέμενον ἐχθρὸν, καίτοι στεροῦνται ὑλικῶν μέσων, ἐν γένει δὲ οὗτοι τόσον καλῶς ἐννόησαν αὐτόν, ὥστε οὐδὲν ἔχουσι νὰ φοβῶνται, ἐὰν ἐνεργῶσιν ὁμοφώνως καὶ ἐν συμπνοίᾳ. Οἱ Παλαιστίνιοι Πανσλαύισταί ἀπειλοῦσι τὴν Ἱεροσολημιτικὴν Ἱεραρχίαν, ὅτι θὰ προβῶσιν εἰς κατάσχεσιν τῆς κτηματικῆς περιουσίας τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν Βεσσαραβίᾳ καὶ Γεωργίᾳ, ἥτις ἀφιερῶθη αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ῥωμούνων βογιάρων καὶ τῶν Γεωργιανῶν πριγκήπων, ὡς καὶ παρ' εὐσεβῶν τινῶν Ἑλλήνων, ἄπορον δὲ πῶς οἱ διευθύνοντες τὰ τῆς Παλαιστίνειου Ἐταιρείας, Χιτροβῶ, Σαλαβιῶφ καὶ ὁ σοφὸς κ. Ποβεδονόστσεφ, μέχρι τοῦδε δὲν ἐπεννόησαν ἕτερα μᾶλλον ἐντιμώτερα μέσα. Βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ Αὐτοκρατορικὴ Ῥωσικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐπιτρέψῃ τὸν τοιοῦτον σφετερισμὸν, ὡς προστατεύουσα πάντοτε τοὺς ὁμοδόξους αὐτῆς, ἐν περπτώσει ὅμως διαρπαγῆς τῶν κτημάτων καὶ τῶν γαιῶν τῶν ἀφιερωθέντων τῷ Παναγίῳ Τάφῳ, ἐσμὲν βέβαιοι ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν Πανάγιον τοῦ Σωτῆρος Τάφον καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἐργαζομένους, ὡς δὲν ἐγκατέλειψεν αὐτοὺς, καὶ καθ' ὃν χρόνον ἐν Παλαιστίνῃ οὐδεὶς περὶ Ῥώσων ἐγένετο λόγος. Μέχρι τοῦ 1811, δηλαδὴ τοῦ χρόνου τῆς προσαρτήσεως τῆς Βεσσαραβίας καὶ Γεωργίας εἰς τὴν Ῥωσίαν, ὁ Ἱεροσολημιτικὸς θρόνος ἐν Ῥωσίᾳ οὐδὲν ἐκέκτητο κτηματικὴν περιουσίαν, ἢ δὲ Παλαιστίνιοι Ἐταιρεία πολὺ ἐλλειπῶς γινώσκει τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ Ἑλληνικὴν ἱστορίαν, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὸν ἱερόν αὐτοῦ κλῆρον, ὅστις εὐκολώτερον θὰ προτιμῆσῃ τὸ μαρτύριον, ἢ τὴν ἀλλαγὴν τῆς Ἀγίας αὐτοῦ πίστεως καὶ τὴν παραχώρησιν ἕλλησιν τινὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ. Οἱ (συμφεροντοσκόποι) πράκτορες τῆς Παλαιστίνειου Ἐταιρείας οὐδέποτε θὰ φανῶσιν ἱκανοὶ νὰ θυσιάσωσιν ἑαυτοὺς, ἐπειδὴ μόνον ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἰδέας δύνανται τις νὰ ὑποστῇ μαρτύρια καὶ θάνατον, καὶ οὐχὶ ἕνεκα ὑλικῶν συμφερόντων, τὰ ὅποια, θνητοὶ ὄντες, δὲν δύνανται νὰ ἐπωφελη-

θῶσιν. Ἴδου διατὶ εἰς τοὺς Ἱεροσολημίτας ἱεράρχας ἢ Παλαιστίνιοις Ἐταιρεία δὲν δύναται νὰ ἐμποιῇ φόβον. Ἡ Ἱεροσολημιτικὴ Ἐκκλησία τυγχάνει λίαν πολῦτιμος τῇ Μεγάλῃ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίᾳ, τῆς ὁποίας τὴν ὑπεράσπισιν ἀνάγκη νὰ ἔχη εἰς δυσκόλους περιστάσεις! Ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Ἱεροσολημιτικοῦ Πατριαρχείου, μόνον ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς αὐτοῦ δύνανται νὰ ἐνεργήσωσιν, οὐχὶ δὲ ἕτεροι, καίπερ ὁμόδοξοι. Ἐννοεῖ δὲ κληρικοὶ δὲν δύνανται νὰ ἱεουργῶσιν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γῇ, ἄνευ τῆς προσιδοποιήσεως καὶ συγκαταθέσεως τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου. Ἴδου διατὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποκρύψωμεν τὴν ἀπορίαν ἡμῶν, ἐπὶ τῇ ἀλλοκότῃ καὶ ἀντικανονικῇ τάσει τῆς ἐπεμβάσεως τῶν Πανσλαύιστῶν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας. Ἐν ἐκδοθέντι ὑπὸ τῆς Παλαιστίνειου Ἐταιρείας φυλλαδίῳ ἀναγινώσκωμεν « Ἡ Παλαιστίνιοις Ἐταιρεία ἀνήγειρε ναὸν πληροῦσιν τοῦ Παναγίου Τάφου τοῦ Σωτῆρος, (οὐχὶ ἵνα μνημονεύεται τὸ ὄνομα τοῦ πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ', διότι ὁ ναὸς ἰδρύθη ζῶντος ἔτι τοῦ εὐσεβοῦς μονάρχου), εὐδοκίᾳ καὶ ἀποφάσει Πατριαρχικῇ, ἵνα εἰς αὐτὸν ἐν τῷ μέλλοντι ἀποστέλλωνται αἱ προσφοραὶ ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Τάφου τοῦ Κυρίου· ἐν τούτῳ θὰ ἐπιτελῆται καθημερινὴ λειτουργία καὶ ἀναπέμπηται ἡ ἀνάιμακτος θυσία ὑπὲρ σωτηρίας τῶν πιστευόντων, ἐνεῦθεν δὲ ὁ ἐφημέριος δύναται νὰ προσέρχηται ἐπὶ τοῦ Τάφου τοῦ Κυρίου καὶ νὰ προσεύχηται ὑπὲρ πάντων τῶν χριστιανῶν, ἰδίως ἢ ἐπὶ τῶν ἀνατιθέντων αὐτῷ μνημυσύνων». Ἐναντίον τοῦ Β. Μιχαηλοδόκη, (ἴδε ἐν τῷ «**Ῥώσῳ Προσκυνητῇ**» ἀριθμ. 30 1899) ὅστις, πρότερον μὴδὲν ἔχων, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀπέκτησε κολοσσαῖον οἶκον ἐν Ὀδησσῷ. Περὶ τῶν καταχρήσεων αὐτοῦ ἴδε, ἐν τῷ «**Τηλεγράφῳ Νοβορωσσίτικῃς**» ἀριθμ. 6437. Ἴδου διατὶ ἀνηγέρθη ὁ Ῥωσικὸς Ναός, διὰ σκοποῦς βεβαίως συμφεροντολογικῶς, οὐχὶ ἐντίμους καὶ ἵνα ἀφαιρέσῃ παρὰ τῶν λειτουργῶν τοῦ Παναγίου Τάφου τὰς προσόδους καὶ μεταθιβάσῃ αὐτάς εἰς τὰ θυλάκια τῶν συμφεροντοσκόπων καὶ οὐχὶ νηφαλίῶν Ῥώσων μοναχῶν. Γνωστὸν τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι, ὅτι ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, οἱ ἱεράρχαι τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας καὶ ὁ Ἀγιοταφικὸς κληρὸς τοῦ Ναοῦ τῆς Ζωοποιοῦ Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι αὐτὴ ἡ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης, βαρέως φέρει τὴν ἐπέμβασιν τῶν πρακτόρων τῆς Παλαιστίνειου Ἐταιρείας ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γῇ, πολὺ δὲ περισσώτερον τὸν ἐπιτετραμμένον τὰ τῆς Ἐταιρείας Μιχαήλωφ. Τὰ παράπονα ταῦτα διαφεύγουσι τὴν γνώσιν τῆς Διοικούσης Ῥωσικῆς Συνόδου, καίτοι αἱ συνεδριάσεις τῆς Ἐταιρείας γίνονται ἐν αὐτῷ τῷ οἴκῳ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου, ὃ δὲ βοηθὸς αὐτοῦ Σάμπλερ διατελεῖ ἀντιπρόσωπος τῆς Συνόδου ἐν τῇ Ἐταιρείᾳ ταύτῃ. Ὅθεν ἡμεῖς ὑποθέτομεν ὅτι ἡ Διοικοῦσα Ῥωσικὴ Σύνοδος, ἐν περιπτώσει ἀπαιτήσεων παρὰ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος, δὲν δύναται νὰ ἀποτινάξῃ τὴν εὐθύνην, σχετικῶς πρὸς τὰς πράξεις τῆς Παλαιστίνειου Ἐταιρείας, ἐν τοῖς ὅροις τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. Ἡ Διοικοῦσα Ῥωσικὴ Σύνοδος, ἐπιτρέπουσα τῇ Παλαιστίνειῳ Ἐταιρείᾳ νὰ ἐπεμβαίη ἐν τοῖς Ὀρθόδοξοις Ἐκκλησίαις, ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀγίας Σιών καὶ Ἱερουσαλὴμ, καὶ διορίζουσα ἱερομονάχους ἐν ταῖς

Ῥωσικαῖς ἐκκλησίαις τῆς Παλαιστίνης, δὲν δύναται νὰ ἀποτινάξη τὴν εὐθύνην, ὅτι δῆθεν πάντα ταῦτα γίνονται ἐναντίον τῆς θελήσεως αὐτῆς, καὶ ὅτι αὕτη δὲν ἐξασκεῖ ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ παρὰ τῆ Συνόδου Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου. Ἡ τοιαύτη δικαιολογία προσκόπτει κατὰ τῆς ὑγειοῦς λογικῆς καὶ μαρτυρεῖ μόνον, ὅτι ἐν Ῥωσσίᾳ, πρὸς αἰσχύνην παντός τοῦ ἀνεπτυγμένου κόσμου, ἡ Ἐκκλησία πραγματικῶς κυβερνᾶται ὑπὸ λαϊκοῦ Πάπα, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ποπαδονόστσεφ, ἀπολαύοντος πλειότερον κύρος καὶ αὐτῆς τῆς ἀλαθῆτου κεφαλῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἡ Ἀντιοχικὴ Ἐκκλησία δὲν ἀναγνωρίζει οὔτε τὸ ἀλαθῆτον τοῦ Πάπα, οὐδὲ τὴν Παπικὴν κυριαρχίαν, ἔστω καὶ ἐν Ῥωσσίᾳ ἀκόμη ἐὼν ὑφίστατο τοῦτο, ὡς ἐκ τούτου αὕτη, ἐπὶ τῆ ἐπεμβάσει τῆς Ῥωσσικῆς Διοικήσεως Συνόδου ἐν ταῖς ὑποθέσεσιν αὐτῆς, ὀφείλει νὰ ἐνοχοποιήσῃ ἐξαιρετικῶς τὴν Σύνοδον καὶ οὕτω ἐξαναγκάσῃ αὐτὴν νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ ἑαυτῆς δίκαια. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης τῆς Ἁγίας Πόλεως θὰ ἐπεδείκνυεν ὑπεράσπισιν καὶ τοῖς Ῥώσσοις εὐσεβεῖσι προσκυνηταῖς, τοὺς ὁποίους οἱ πράκτορες τῆς Ἐταιρείας θεωροῦσιν ὡς ἀγέλας προβάτων. Τίτι τυγχάνει ἄγνωστον, ὅτι, τῆ ἐνοχῆ τῶν πρακτόρων τούτων, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1893, ἠφανίσθη πλέον τοῦ $\frac{1}{3}$ προσκυνητῶν, διαβαινόντων διὰ μέσου ποταμῶν, κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν ἐκ Ναζαρέτ εἰς Ἱερουσαλήμ; Αἰτιώμενος τὴν Παλαιστίνειον Ἐταιρείαν, ἐπὶ πλείσταις καταχρήσεσι καὶ βιαιότησι κατὰ τοῦ Ἱεροσολημιτικοῦ Πατριαρχείου, ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης μέχρι τοῦδε δὲν διεμαρτυρήθη ἐναντίον τῶν εἰσπράξεων τῆς Ἐταιρείας ἐν Ῥωσσίᾳ, ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ. Ἐὰν ὄντως τῆ Παλαιστίνειᾳ Ἐταιρείᾳ τόσον πολῦτιμα τυγχάνουσι τὰ Πανάγια Προσκυνήματα τῆς Ἁγίας Γῆς, τίς κωλύει αὐτήν, ἵνα τὰς συναθροισμένας παρὰ τοῦ Ῥωσσικοῦ λαοῦ προσφορὰς παραδώσῃ αὐτῇ τῇ Ἱεροσολημιτικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀντὶ νὰ καρποῦται αὐτὰς ἐκείνη; Οὐδεὶς ἀντίσταται τῇ Παλαιστίνειᾳ Ἐταιρείᾳ, ὅπως συναθροίξῃ παρὰ τοῦ Ῥωσσικοῦ λαοῦ προσφορὰς, ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν Ῥώσσων προσκυνητῶν, καὶ πρὸς τὴν ἀνέγερσιν δι' αὐτοὺς νέων ἀσύλων, ἐν τέλει δὲ οὐδεὶς ἀντιπράττει κατὰ τῆς ἐν Συρίᾳ, Παλαιστίνῃ καὶ Ἄθῳ Ῥωσσικῆς προπαγάνδας, καὶ εἰς ἑκατομμύρια δὲ ρουβλίων ἐὰν ἀνῆρχοντο αἱ προσφοραὶ αὐταί, οὐδεὶς ἐκ τῶν Ῥώσσων θὰ ἠδύνατο νὰ ἐνοχοποιήσῃ αὐτήν, ὡς δαπανῶσαν ἀλλότρια χρήματα διασκοπούς ἐτι ἀντικειμένους εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἱεροσολημιτικῆς καὶ Ἀντιοχικῆς Ἐκκλησίας. Στρέφοντες τὴν προσοχὴν ἡμῶν πρὸς τὰς ἐν Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ Ῥωσσικὰς σχολὰς τῆς Παλαιστίνειου Ἐταιρείας, ὀφείλομεν νὰ συμφωνήσωμεν μετὰ τῶν Ἑλλήνων δημοσιογράφων, ὅτι δῆλα δὴ ἡ Ῥωσσικὴ Παλαιστίνειος Ἐταιρεία δὲν δύναται, οὐδὲ δικαιούται ἵνα ἰδρῦῃ ἰδίᾳς σχολὰς πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ἰθαγενοῦς ποιμνίου τῶν εἰρημένων Πατριαρχείων, ἄνευ τῆς θελήσεως καὶ συγκαταθέσεως τῶν οἰκείων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν, αἵτινες καὶ μόναι ὑπέχουσι βαρεῖαν εὐθύνην ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου αὐτῶν, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Αὐτοκρατορικῆς ἀρχῆς. Ἐὰν οἱ Μακαριώτατοι Πατριάρχαι Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων ὁμολογῶσιν, ὅτι αἱ τῆς Παλαιστίνειου Ἐταιρείας σχολαὶ ἐπιφέρουσι τὴν προσήκουσαν ὠφελίαν, σχετικῶς τῇ ἀναπτύξει

τοῦ ἰθαγενοῦς ποιμνίου, τότε οὗτοι ὀφείλουσι νὰ εὐγνωμονῶσιν ἐπὶ τούτῳ τῇ Παλαιστίνειᾳ Ἐταιρείᾳ ἐν ἐναντίᾳ ὁμοῦς περιπτώσει, μὴ ἔχοντες δικαίωμα νὰ ἐπιβλέπωσι ἐπ' αὐτῶν, ὀφείλουσι νὰ μὴ ἐπιτρέπωσι τὴν ἴδρυσιν τούτων, ἐτι δὲ περισσότερον τὴν ἐν αὐταῖς ἀνάπτυξιν Ἀραβικῶν ἰδεῶν, ἐχθρικῶν οὐ μόνον τῇ Ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ τῇ Τουρκικῇ Κυβερνήσει. (Ὅντως δὲ ἀξιοθαύμαστος τυγχάνει καὶ ἡ ἀνοχὴ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἐπιτρεπούσης τοῖς Βουλγάροις καὶ Ἀραβοφύλοις ἐπισκόποις νὰ ἱερουργῶσιν ὑπὲρ σκοπῶν πολιτικῶν. Ἐὰν αἱ Μακαριώτατοι ἐπαρχία ἱστεροῦντο Βουλγάρων Ἀρχιερέων, αὐταὶ θὰ ἠτύχουν, ἀπολαύουσαι ἡσυχίας, ἡ δὲ ἰλευθέρᾳ Ἑλλάς δὲν θὰ προέβαιεν εἰς τὸν κατὰ τὸ 1897 ἀγῶνα, πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ὁμαιμόνων αὐτῆς τεκνῶν). Καίτοι δὲ ἡ Ἀραβικὴ κατὰκτησις ἐξηράδισεν, ὡς λέγει ὁ ἐπίσκοπος Πορφύριος Οὐσπένσκις, τὸν ἐγγῶριον πληθυσμὸν καὶ ἰδίᾳ ἐκείνον, ὅστις διέμεινε Χριστιανικός, ἐν τούτοις οὗτος, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, διετηρήθη Ἑλληνικός. Καὶ ἡ μὲν Ἀραβικὴ πολιτικὴ, λέγει ὁ προμνημονευθεὶς ἐπίσκοπος, εἶχεν ἀνάγκην, ὅπως ὑποθάψῃ καὶ ὑποστηρίξῃ τὴν διαίρεσιν μεταξὺ τῶν χριστιανῶν, ἀλλ' εἶνε δυνατόν νὰ φαντασθῇ τις, ὅτι τοιαύτη δέον νὰ εἶνε καὶ ἡ νῦν πολιτικὴ τῆς Ῥωσσίας ἐπὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς; Οἱ Πατριάρχαι Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων καθήκον ἔχουσιν ἵνα νυκτός τε καὶ ἡμέρας ζωηρῶς ἀναμιμνήσκωνται καὶ οὐδέποτε ἐπιλανθάνωνται, ὅτι ποιμνίουσιν, οὐχὶ Ἀραβικόν, ἀλλ' Ἑλληνικόν ποιμνιον, ἀνάγκη δὲ νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν ταῖς σχολαῖς καὶ οὐδεμίαν νὰ ποιῶνται διάκρισιν φυλετισμοῦ μεταξὺ τῶν Ἑλληνο-Σύρων καὶ τοῦ καθαρῶς Ἑλληνικοῦ στοιχείου, τοὺς δὲ Ἀραβοφύλους ἀρχιερεῖς, οἵτινες τὸ λογικόν αὐτῶν ποιμνιον πωλοῦσι, ἀντὶ τῶν χρυσῶν κερματιῶν τῆς Παλαιστίνειου Ἐταιρείας, ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ὄφειλε νὰ ἐξελέγξῃ πατρικῶς καὶ νοθετήσῃ, ὅπως μετὰ περισσοτέρου ζήλου ὑπερασπίζωται τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ μὴ αἰτιῶνται τοὺς Ἑλληνας ἱεράρχας ἐπὶ ἀκηδία καὶ ὀλιγωρίᾳ, ἐναντίον τῆς ἑτεροδόξου προπαγάνδας, τῆς ὁποίας τὸ προσηλυτιστικόν ἔργον κατ' ἐξοχὴν ποιεῖται προσodus, ἐν ταῖς ὑπὸ Ἀραβιζόντων ἀρχιερέων ποιμαινομέναις ἐπαρχίαις. Ἡ διδασκαλία δὲ τῆς Ῥωσσικῆς γλώσσης ἐν ταῖς σχολαῖς δὲν θὰ διατηρήσῃ οὐδὲ διαφυλάξῃ τοὺς παῖδας τῶν ἰθαγενῶν ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ, περὶ οὗ πρὸ πολλοῦ ὀφείλομεν, ὅπως μὴ ἀμφιβάλλωμεν. Λυπηρὸν ἐν τούτοις ὅτι ὁ Ὀρθόδοξος πληθυσμὸς τῆς Συρίας δὲν λαμβάνει παράδειγμα τοῦ συμπατριώτου τοῦ Ἑλλήνου τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἵτινες, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξωτερικῆς βοήθειας, ἰδρύουσι καὶ συντηροῦσι σχολὰς καὶ φρονιζοῦσι περὶ θρησκευτικῆς Ὀρθοδόξου ἀναπτύξεως τῶν ἐκ τῶν τεκνῶν. Ἐλεύσεται δὲ χρόνος, καθ' ὃν ἡ ἀψευδὴς Ἱστορία θὰ στιγματίσῃ τοὺς παραδόντας τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν Ἀραβοφύλους ἱεράρχας τῆς Ἀντιοχείας, τοὺς ἀπαρνηθέντας τὴν ἰθνηκότητα αὐτῶν, διότι οὐχὶ Ἀραβοφύλοι ἀρχιερεῖς ἀνέπτυξαν καὶ ἐμεγάλυναν τὰς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἀλλ' ὁλόκληρος χορεία Ἑλλήνων Πατριαρχῶν καὶ Ἀρχιερέων, ἐκ τῶν ὁποίων οὐδεὶς ἠρνήθη τὴν ἑαυτοῦ ἰθνηκότητα, οἱ πάντες δὲ θεώρουν καὶ ἀνεγνώριζον ἑαυτοὺς Ἑλληνας.

Στρέφοντες δὲ τὴν προσοχὴν ἡμῶν πρὸς τὸν Ἄθων, καὶ ἐνταῦθα τι βλέπομεν ; Διενέξεις καὶ διαμάχαι μαστιζοῦσι τοὺς ὀρθοδόξους μοναχοὺς, συνεπεία τοῦ ὑποδουλισθέντος ὑπὸ τῶν Ρώσων Πανσλαβιστῶν ζητήματος τῆς φυλετικῆς διαιρέσεως, τὴν ὁποίαν μέχρι τοῦ 1872 ἠγόνοι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, καὶ τὴν ὁποίαν μέχρι τοῦδε ἀγνοεῖ ἡ Ρωμικὴ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ρωσσίᾳ ὑρίστανται πληθὺς μοναστηρίων λίαν πλουσίων, τῶν ὁποίων πολλὰ ἔχουσι ἔλλειψιν μοναχῶν. Οἱ μᾶλλον αὐθαίρετοι, μὴ νηφάλιοι, ὀλιγόπιστοι, διεφθαρμένοι καὶ κερδοσκόποι, συχνὰ ἐκδιωκόμενοι, καταφεύγουσι εἰς Ἄθων, ἔνθα ἀποκτῶσιν ἰδιαιτέρως καλλία, ἐκτὸς τῶν τειχῶν τοῦ μοναστηρίου, ἀποστέλλουσι δὲ ἀνά τὴν Ρωσσίαν κλαυθμηρὰς ἐπικλήσεις, ὀρίζοντες καὶ τιμὴν διὰ μνημόσυνον τῶν ὀνομάτων ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ ἁγιωνύμῳ Ὅρει ἀναστηλοῦσι τὴν μέθην καὶ τὴν διαφθοράν, τὰς ἀγνώστους ταύτας μᾶστιγας ἐν Ἄθῳ πρὸ τῆς ἀφίξεως αὐτῶν, πολλοὶ δὲ, μεταβιόντες εἰς Κων)πολιν, (ἀλγεινὸν καὶ ἀκούσαι μόνον), κυλιόνται καὶ ὀργιάζουσι μετὰ φουλοβίων γυναικῶν. Πάντα ταῦτα, θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον, ἐὰν ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ἐπάτασσε καὶ ὀριμῶς ἐκκυτηρίαζε, θέτουσα φραγμὸν μεταξὺ τῶν ἐν Ἄθῳ Ἑλλήνων μοναχῶν καὶ τῶν ἀναξίων Ρώσων κελλιωτῶν. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Διοικοῦσα Ρωσικὴ Σύνοδος, κατ' ἔτος προειδοποιεῖ καὶ συμβουλεύει τὸν Ρωσικὸν λαόν, ὅπως κωφεύῃ εἰς τὰς ἐπικλήσεις τῶν τοιούτων κελλιωτῶν, θεωροῦσα αὐτοὺς ὡς κακουργοῦντας πλάνητας. Ὁ Ἄθως ἀποτελεῖ, οὐ μόνον τμήμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀλλὰ καὶ σταυροπηγιακὴν μονήν, οὐδεὶς δὲ ἐν αὐτῇ δύναται νὰ ἔχη κῦρος ἐνεργείας, ἄνευ τῆς Ὑμετέρας συγκαταθέσεως. Ἐπίσης δὲ καὶ τὰ μετόχια Ρωσικῶν Ἀγιορειτικῶν μοναστηρίων ἐν Κων)πόλει δεόν νὰ μὴ καταχρῶνται τῆς φιλοξενίας. Οὔτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, οὔτε ἐν τοῖς Ρωσικοῖς μοναστηρίοις, ταῖς σκῆταις καὶ τοῖς κοινοβίοις ἐν Ἄθῳ, οἱ Ρῶσοι μοναχοὶ δύνανται, οὐδὲ δικαιοῦνται νὰ ἐκφωνῶσιν εἰς τὰς ἐκτερεῖς τὸ ὄνομα τῆς Διοικήσεως Συνόδου, διότι οὕτω ἀποκρούουσι τὴν ἀπ' εὐθείας καὶ ἄμεστον ἐξάρτησιν αὐτῶν, ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς. Καίριος πλέον ἵνα ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ἐπιστήτῃ τὴν προσοχὴν Αὐτῆς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὅρει, ὑπερασπίσῃ καὶ περιφρουρήσῃ τοὺς ἀληθεῖς μοναχοὺς, ἀπομακρύνῃ δὲ πάντας τοὺς ἀσεβεῖς κελλιώτας ἵνα μὴ τὸ Ἅγιον Ὅρος μετατραπῇ εἰς καταγώγιον κραιπάλης καὶ διαφθορῆς. (Ἐπάρχουσι ἀληθεῖς Ρῶσοι μοναχοί, οἵτινες δύνανται νὰ σωθῶσιν ἐν Ρωσίᾳ, ἔνθα ὑρίστανται οὐκ ὀλίγη κοινοβιακὰ μοναί, ἐν αἷς ἀπογορευεῖται ἡ εἴσοδος γυναικῶν). Ἐὰν οἱ ἀσεβεῖς οὗτοι κελλιῶται δὲν ἀπομακρυνθῶσι τοῦ Ἄθω, τότε ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος μετ' οὐ πολὺ θὰ ἴδῃ, ὅτι ἄπας ὁ Ἄθως μετετρέπη εἰς Ρωσικὴν ἀποικίαν, ἐκ τῆς ὁποίας θάξτον ἢ βράδιον θὰ ἐκδιωχθῶσιν οἱ Ἕλληνες μοναχοί.¹) Οὐχὶ λοιπὸν ματαίως ἡ Πηκλιστίνειος Ἐταιρεία, ἀσμένως ἀποδεξαμένη καὶ ἐνστερνισθεῖσα τὴν Πανσλαβικὴν διδασκαλίαν, ἀνελαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς καὶ τὸν Ἄθω. Ἐἶν εἶνε πιστευτὸν, μίαν μόνην μονήν, ἢ Ρωσικὴν, ἢ τοῦ Ἁγίου

¹ Σημ. «Ἑλληνισμοῦ». Οὐ πρὸ πολλοῦ ὁ «Νέος Χρόνος», («Νόθος Βρέμια»), ἐδημοσίευσεν ὀλόκληρον λίβελλον κατὰ τῶν Ἑλλήνων τοῦ Ἄθω μοναχῶν, οὗς ἀυστόλως ἀποκαλεῖ τυχωδιώκτας

Παντελήμονος, ἔχει κεφάλαια 50 ἑκατομ. Ρουβλίων, εἰς τοκοφόρα γραμμάτια ! καὶ ἦτις μετὰ τριῶν Ρωσικῶν σκητῶν ἐν Ἄθῳ, καὶ ἰδιαιτέρων ἐκεῖ κελλιῶν εἰσπράττει ἔτησίους προσόδους καὶ ἀριερώματα πολὺ περισσοτέρως, ἢ πάντα ὁμοῦ τὰ τέσσαρα Ἑλληνικὰ Πατριαρχεῖα. μετὰ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ μεθ' ὅλων τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἐὰν οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι διεφύλαττον καὶ περιεφρούρουσαν τὰ συμφέροντα Αὐτῆς, οὐδόλως θὰ ἐλάμβανε τὴν ἀνάγκην μιᾶς ἢ δύο χιλιάδων λιρῶν, αἱ ὁποῖαι κατὰ τινα ἔτη ἀποστέλλονται εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐκ Ρωσσίας, τῇ προτάσει τοῦ κ. Ποπεδονόστσεφ. Οὐδέποτε, καὶ κατὰ τὰς μᾶλλον κρισίμους καὶ δυσκόλους περιστάσεις, οἱ Ἕλληνες θὰ ἐγκατέλιπον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἄνευ ὑλικῆς ὑποστηρίξεως, ἐὰν ἦσαν βέβαιοι ὅτι τὰ συμφέροντα τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας εὐρίσκονται εἰς στιβαρὰ καὶ δεξιὰ χεῖρας. Καίριος πρὸ πολλοῦ ἤδη, ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἀπαλλαγῇ τῶν Ρωσικῶν τούτων ψιγίων, ζητῇ δὲ ἐκ τῆς Ρωσσίας μόνον ἠθικὴν καὶ ἰσχυρὰν ὑποστήριξιν καὶ προστασίαν. Μεταβιόμεν ἤδη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης : Ἀπ' αὐτοῦ τοῦ χρόνου τῆς κατοχῆς τῶν εἰρημένων χωρῶν ὑπὸ τῆς Αὐστρίας (τῷ 1879), τὸ Ρωσικὸν Δημόσιον ἦτο πάντοτε ὑπὲρ τοῦ Ὀρθοδόξου Σερβικοῦ πληθυσμοῦ, τοῦ ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις κατοικοῦντος, ὡς ἐκ τούτου δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἀπαθὲς ἀπέναντι τῆς τύχης αὐτοῦ. Ἡ ἐνισχυμένη Λατινικὴ προπαγάνδα ἐν ταῖς μέρεσιν ἐκείνοις, ἢ βιαία ἀπομακρυνεῖς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων τῶν Μητροπολιτῶν Ἐρζεγοβίνης Ἰγνατίου, τοῦ Βόσνης Σάββα καὶ Σβόρνικίου Διονυσίου, καὶ ἡ ἀφαίρεσις τοῦ δικαιώματος, ἵνα αὐτὸς ὁ λαὸς ἐκλέγῃ τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτοῦ ἀρχὰς καὶ τοὺς δασκάλους, συνεπλήρωσε τὸν ἀριθμὸν τῶν παθημάτων τοῦ Ὀρθοδόξου πληθυσμοῦ, ὅστις δι' εἰδικῶν ἀπεσταλμένων ἀπετάθη, ζητῶν ὑπεράσπισιν παρὰ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ὅποιαν δὲ ἀπάντησιν ἔλαβεν ; Ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ἤκουσε τὴν φωνὴν τῶν ἰθαγενῶν Μητροπολιτῶν τῆς Αὐστρουγγαρίας καὶ τῶν ὑπὸ ταυτῆς διορισθέντων, οἵτινες, καίτοι ἐπεκυρώθησαν ὑφ' ἡμῶν, ἐξελέγησαν ὁμως ὑπὸ τῆς Αὐстро-Μαγιαρικῆς κυβερνήσεως. Ἄρα γε ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης, τὴν ὁποίαν ἐνεπιστεύθη Αὐτῷ ὁ Πατριάρχης τοῦ Ἰπικίου μετὰ τῆς λοιπῆς Σερβικῆς Ἱεραρχίας, ἀδυνατεῖ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐναντίον τῶν βιαιοτήτων τοῦ Βατικανοῦ καὶ τινος Μαγιάρου Κάλαη, ἀμειλίκτου ἐχθροῦ τῶν ὀρθοδόξων Σέρβων ; (Ἐὰν ἡ Αὐстро-Οὐγγαρία ὑρίστανται μέχρι τοῦδε, τοῦτο ὀφείλεται ἐξαιρετικῶς εἰς τὰς φιλειρηνικὰς διαθέσεις τῶν Ρώσων

κλπ. ἐπιπροσθέτων ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Κων)πόλεως οὐδεμίαν κέκτηται ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ Ἄθω καὶ ὅτι δεόν, ἵνα πάντες οἱ Ἕλληνες μοναχοὶ ἐκδιωχθῶσιν ἐκεῖθεν. Δυστυχῶς ὁμως βλέπομεν ὅτι τὸ ἀνώτατον ἡμῶν Ἐκκλησιαστικὸν κέντρον μικρὰν ἢ οὐδεμίαν δίδει σημασίαν εἰς τὰ τοιαῦτα δημοσιεύματα, ἅτινα σαφῶς καταδεικνύουσι τὰς βλέψεις καὶ τοὺς σκοποὺς τῶν Ρώσων Πανσλαβιστῶν, πρὸς δὲ τούτοις δηλητηριάζουσι καὶ ἀσπλανῶσι τὴν Ρωσικὴν κοινὴν γνώμην.

Μοναρχῶν). Ὁ μέγας καὶ αἰμύνηστος Αὐτοκράτωρ Νικόλαος ὁ Α', ἀποθνήσκων εἶπε τῇ Αὐτοκρατείᾳ Ἀλεξάνδρᾳ Θεοδοριάδι: «Συγχωρῶ καὶ τῷ Αὐστριακῷ Αὐτοκράτορι, τῷ τόσον σκληρῶς ἐμπήξαντι τὴν μάχαιραν ἐν τῇ πληγῇ, τῇ κατενεχθείσῃ μοι ὑπ' αὐτοῦ, εἶμαι δ' ἔτοιμος νὰ προσευχηθῶ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ Σουλτάνου». Οἱ λόγοι οὗτοι ἐνός τῶν μεγίστων καὶ εὐσεβιστάτων Ῥώσων Μοναρχῶν, οὐδέποτε θὰ λησμονηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Ῥωσικοῦ λαοῦ, ἡ δὲ Αὐστρία, ὡς ἀμειλικτώτερος ἔχθρος τῶν Ἑλλήνων καὶ παντός τοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανισμοῦ, θὰ δρέψῃ τοὺς καρποὺς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους αὐτῇ ἑαυτῇ προητοίμασε, διὰ τῶν βιαιοτήτων τῆς, τῇ συμμετοχῇ τῶν Μαγιάρων καὶ Ἑβραίων. Ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι ἡ κυβέρνησις τῆς Αὐτοκρατορίας ταύτης δύναται νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ ἐν Βοσνίᾳ καὶ Ἑρζεγοβίνῃ Ἐξάρχον τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, δὲν πιστεύομεν ὅμως ὅτι οἱ Μητροπολίται αὐτῶν θὰ ἐτόλμων νὰ ἀπειθήσωσι εἰς τὴν φωνὴν τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας καὶ νὰ μὴ ἐκτελέσωσι τὰς διαταγὰς Αὐτῆς, μὴ σπεύδοντες εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἅμα τῇ κλήσει τοῦ Πατριάρχου, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει οὗτοι, ὡς παρακούσαντες, θὰ καθηροῦντο καὶ θὰ ἀπηγορεύετο αὐτοῖς πᾶσα ἱεροπραξία. Τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως δὲν πρέπει νὰ λαμβάνῃ πῶς ὑπ' ὄψει τὰς πολιτικὰς βλέψεις τῆς Αὐστρουγγαρίας, ἥς τὰ συμφέροντα ἀπαιτοῦσι τὴν προσέλευσιν τῶν Ὀρθοδόξων ἐν τῷ Καθολικισμῷ, καὶ τὴν ἐκμηδένισιν τῆς ἐθνικότητος, ἐνῶ τὰ συμφέροντα τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας ἀπαιτοῦσι τὴν διατήρησιν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ἐθνικότητος τοῦ λαοῦ. Οἱ ἐν Ῥωσίᾳ ζῆλωται τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῖς ὁποίοις πάντοτε προσφιλὴς ὑπῆρξεν ἡ Σερβικὴ ἐθνικότης, ἀναμένουσιν, ἵνα ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ὑπερασπίσῃ τὴν ἐν Βοσνίᾳ καὶ Ἑρζεγοβίνῃ Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ περιορίσῃ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς προπαγάνδας. Οὐχὶ δὲ εἰς καλεϊτέραν κατάστασιν εὐρίσκειται ἡ Ὀρθοδοξία ἐν τῇ Παλαιᾷ Σερβίᾳ. Ἐπὶ τίνι σκοπῷ, (δεύτερον ἢ ἴη ἔτος συμπληροῦται), ἀφίνει ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης τὴν ἐπαρχίαν Σκοπειῶν, πρωτόθρονον ὑπάρξασαν ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ τοῦ Ἰπέκ, ὑπὸ τὴν διακυβέρνησιν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Φερμιλιανοῦ, μὴ χειροτονοῦσα αὐτὸν ἐπίσκοπον, καθ' ὃν χρόνον ἐν Σκοπείοις διαμίνει ὁ σχισματικὸς Βούλγαρος Μητροπολίτης Συνέσιος; Ὑποθέτομεν ὅτι διὰ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα καὶ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, θὰ ἦσαν ἐπιθυμηταὶ ἰζηγήσεις τῆς Ῥωσικῆς Διοικούσης Συνόδου, ἀναγνωρίζουσης τοὺς Βουλγάρους σχισματικούς ἐπισκόπους, ὡς πραγματικούς καὶ κανονικούς: πῶς συμβιβάζεται ἡ ὑπαρξίς ἐν ἐπαρχίᾳ, κατοικουμένη ὑπὸ Ὀρθοδόξων Σλαύων, ἱεροπραττόντων ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ Σλαβικῇ γλώσσῃ, δύο συγχρόνως ἐπισκόπων: Σέρβου καὶ Βουλγάρου; Τίς ἐξ αὐτῶν ὀνόμιμος; Ἐκεῖνος ὅστις ἀναγνωρίζει ὡς κεφαλὴν τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, ἢ ἐκεῖνος, ὅστις ἀναγνωρίζει καὶ ἐξαρτᾶται παρὰ τοῦ Βουλγάρου Ἐξάρχου, ἢ πιθανὸν ἀπὸ τὸ Ῥωσικὸν ἐκκλησιαστικὸν Κολλέγιον, τὸ ὀνομαζόμενον Διοικοῦσαν Σύνοδον, ἀρνείται τὸν Ἀποστολικὸν κανόνα περὶ ἀδυνατοῦ ὑπάρξεως δύο ἐπισκόπων ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πόλει; Τούτων οὐ ὡς ἔχόντων, ὄφειλεν αὕτη νὰ ἀναγνωρίσῃ τοὺς Παλαιοδόξους ἐπισκόπους ἐν Ῥωσίᾳ,

ὀλιγώτερον τῶν σχισματικῶν Βουλγάρων σφαλλομένους. Ἀφ' οὗ δὲ ἡ Διοικοῦσα Σύνοδος ἐκφράσῃ τὴν ἑαυτῆς γνώμην ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, δὲν θὰ εἶνε δύσκολον τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι, νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὴν, τίνας ἐκ τῶν ἐπισκόπων εἶνε Ὀρθόδοξοι: ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀθετοῦσι καὶ παραβαλοῦσι τὸν ἀποστολικὸν κανόνα, περὶ ὑπάρξεως δύο ἐπισκόπων ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πόλει, ὡς οἱ σχισματικοὶ ἐν Ἀρχίδι, Σκοπείοις, Πελαγονίᾳ, Στρουμνίτση, Βελεσσόις, Δίβρη καὶ Νευροκοπίῳ, ἢ οἱ ἱεράρχαι τῆς Κωνσταντινουπολιτικῆς Ἐκκλησίας; Οἱ Ῥῶσοι Πανσλαύισταὶ ἴσως ὄνειροπολοῦσι τὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν διάλυσιν τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν τῷ ἀνωτάτῳ ἄρχοντι τῆς Συνόδου, Αὐτοκρατορικῷ Ἐπιτρόπῳ, οἱ ὀρθροφρονούντες ὅμως ἐν Ῥωσίᾳ πιστεύουσιν ὅτι, οὔτε ἡ ἰσχὺς τῆς Ῥωσσίας, οὔτε τὰ Ῥωσικὰ τηλεβόλα καὶ αἱ σφαῖραι θὰ καταρρίψωσι τὴν ἰσχυρὰν Κωνσταντινούπολιν, δὲν θὰ ἔχουσι δὲ καὶ τὰς ἀπαιτούμενας δυνάμεις νὰ δεσπόζωσι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Βοσπόρου καὶ τῶν Δαρδανελλίων, ἐὰν τὴν Κωνσταντινούπολιν κυριεύσωσιν οἱ Ῥῶσοι, ἀλλὰ ἡ θεία Πρόνοια, ἥτις τῷ 1878 ὑπ' αὐτὰ τὰ τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν τῇ Βερολινεῖᾳ συνθήκῃ, διέλυσε τὰς ἐπιβουλάς τῶν Ῥώσων Πανσλαυιστῶν καὶ ἐχθρῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εὐκόλως καὶ πάλιν δύναται νὰ διαλύσῃ αὐτάς καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Δὲν εἶνε οἱ Ποπεδονόστσεφ, οἱ Ἰγνάτιεφ, οἱ Σαλαβιῶφ, οἱ Χιτροβῶ καὶ οἱ Σουβόριν, οἱ δὴγούντες τὴν Ῥωσικὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ οἱ στεφανηφόροι καὶ εὐσεβεῖς Ῥῶσοι Μονάρχαι, οἵτινες ἀδυνατοῦσι νὰ μεταβάλωσι τὰς αἰωνίους ἀρχὰς τῆς Ῥωσσίας: δὲν δύνανται παρεμφερῶς τῷ Πανσλαυιστικῷ τύπῳ, νὰ χαιρεκακῶσιν ἐπὶ ταῖς ἀτυχίας τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὲν δύναται νὰ ὑπονομεύσωσι αὐτὴν τὴν Ὀρθοδοξίαν ἐν Ῥωσίᾳ. Λυπηρὸν ἀλλὰ ἀληθές, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὅτι πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐναντίον τῶν καταχρήσεων τῶν Πανσλαυιστῶν τῆς Παλαιστίνειου Ἐταιρείας καὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν ἐν Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ, ἀπαγορεύεται ἡ δημοσίευσίς καὶ τῆς ἐλαχίστης εἰδήσεως. Ἐν ὅσῳ δὲ ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἐξακολουθεῖ, οὐδεμία φωνὴ δύναται νὰ ὑψωθῇ ἐν τῷ Ῥωσικῷ τύπῳ, ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διότι τοῦτο ἀντίκειται εἰς τὰς βλέψεις τῆς Πανσλαυιστικῆς Παλαιστίνειου Ἐταιρείας, τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ ὁ πανίσχυρος κ. Ποπεδονόστσεφ, εἰς τὸν ὅποιον, ὡς εἶνε δυνατόν νὰ κρίνωμεν ἐκ τῶν λόγων τοῦ νῦν ἀπαιδευτοῦ Μητροπολίτου Μόσχας Βλαδιμήρου, καὶ τῶν δηλοποιήσεων τῆς Πανσλαυιστικῆς ἐφημερίδος «**Νόβοε Βρέμια**», ἐπιπόθητος τυγχάνει ἡ ταπεινώσις καὶ ἐξαφάνισις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ῥωσικὴ Ἐκκλησία, κατὰ τὰς σκέψεις αὐτῶν, δεόν νὰ προεδρεύσῃ ἐν μελλούσῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, καθ' ἣν ὁ κ. Ποπεδονόστσεφ θέλει ὑπαγορεύσει τοῖς πατράσι τῆς Ἐκκλησίας τὰ Πανσλαυιστικὰ δόγματα καὶ τὰς ἀποφάσεις. Ἀλλὰ, ἐὰν ἡ Ῥωσικὴ Ἐκκλησία, πρὸς αἰσχος τοῦ Ὀρθοδόξου κόσμου, διευθύνῃται ὑπὸ τοῦ Πανσλαυιστοῦ Συνεδικοῦ Ἐπιτρόπου, τῇ προτάσει τοῦ ὁποῖου οἱ Ῥῶσοι Ἀρχιερεῖς ἀμείβονται, διὰ παρα-

σήμερον (ὡς ὑπηρετοῦντες ταῖς πολιτικαῖς μᾶλλον βλέψεις τῶν Πανσλαυϊστῶν ἢ τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας), ἡ Ἑλληνο-Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, χάρις τῷ Θεῷ, δὲν διατελεῖ εἰσέτι ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου καὶ ὡς ἐκ τούτου δύναται νὰ ἐλπίζῃ ὅτι οἱ Πατριάρχαι αὐτῆς καὶ ἐπίσκοποι διασώζουσι καὶ διαφυλάττουσι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ εὐσεβέστατος Αὐτοκράτωρ πασῶν τῶν Ῥωσῶν Νικόλαος ὁ Β', ὀλοφύχως ἐπιθυμῶν νὰ διαφυλάξῃ τὰ δίκαια τῶν Ὀρθοδόξων λαῶν, κατὰ τὴν ὀλιγοχρόνιον Αὐτοῦ Αὐτοκρατορίαν ἐτι παρασχὼν τῷ Ῥωσικῷ λαῷ ἀσυνήθη καὶ πλεῖστα ἀγαθὰ, δὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος καὶ τὴν Ἁγίαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ λησμονήσῃ τὸ μέγα ἀνδραγάθημα τοῦ Ἑλλήνος βασιλοπαίδος Γεωργίου ἐν Ἰαπωνίᾳ. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ὅσον ὀλιγάριθμον καὶ ἂν εἴη, ἐν τούτοις ἡ τύχη αὐτοῦ, ὡς καὶ ἡ τύχη τῆς πάλαι πρωτεύουσας αὐτοῦ, ἐξαρτᾶται οὐχὶ ἐκ τῶν Πανσλαυϊστῶν, ἀλλὰ ἐκ τοῦ Ὑψίστου Δημιουργοῦ τοῦ Παντός. Οὐδεὶς ἐν Εὐρώπῃ ἀρνείται τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἰσχύν τῆς Ῥωσσίας, ἀριθμούσης 130 ἑκατομμ. ὑπηκόων, ὅθεν καὶ πάντες οἱ τίμιοι, φιλοδίκαιοι καὶ ἀνεπτυγμένοι ἄνδρες, οὐ μόνον τῆς Ῥωσσίας, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἀκουσίως ἐκπλήσσονται ἐπὶ τῇ καταφορᾷ καὶ ἐχθρότητι, ἧτις ἀπὸ τριακονταπενταετίας ἤδη δεῖκνυται ὑπὸ τῶν Πανσλαυϊστῶν τῷ τε Ἑλληνικῷ ἔθνει καὶ τῇ Ἁγίᾳ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ. Ἡ δύναμις καὶ ἐπιρροή αὐτῶν οὐδέποτε ἄλλοτε, ὡς νῦν, ἐφθασε μέχρι τοιοῦτου σημείου ἐν Ῥωσίᾳ. Πολλοὶ ἐρωτῶσιν: εἶνε δυνατόν νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι ἡ Ῥωσσία τὴν ἰσχύν αὐτῆς καὶ τὴν δύναμιν θ' ἀποφασίσῃ νὰ διευθύνῃ κατὰ τοῦ ἀνισχύρου, πολυπαθοῦς ἀλλὰ καὶ συγχρόνως ἐνδόξου καὶ γενναίου Ἑλληνικοῦ λαοῦ; Ἀρά γε, πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν ἀσεβῶν Πανσλαυϊστῶν, προῦρισται ἵνα καὶ πάλιν πλημμυρῆσῃ ποταμὸς χριστιανικοῦ Ῥωσικοῦ αἵματος, πρὸς δόξαν τῶν Βουλγάρων σχισματικῶν, καὶ ἵνα οὗτοι ἀρπάσωσι τὴν Πόλιν τοῦ Ἰσαποστόλου Κωνσταντίνου καὶ ἐκμηδενίσωσι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος; Οὐδέποτε θὰ ἐπιτρέψῃ τούτο ὁ Θεὸς τῆς Ἀληθείας καὶ τοῦ Δικαίου, ὅστις μυσάττεται τοὺς βιαίους καὶ ἐξανδραποδιστάς, (ὡς τοιοῦτοι, ὑπὸ τὸ ὄνομα φυλάκων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὑποκρύπτονται ἐν τῇ Ῥωσικῇ Πανσλαυϊστικῇ Παλαιστινικῇ Ἐταιρείᾳ,) οἵτινες, ἂν ἐσέβοντο καὶ ἐφοβοῦντο τὴν ἀλήθειαν, δὲν θὰ διώριζον ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ῥωσικοῦ τύπου τὸν ἀμείλικτον ἐχθρὸν τῶν μὴ Σλαυϊκῶν ἐθνικοτήτων, δὲν θὰ ἐξεμεταλλεύοντο τὸν πορνογραφικὸν καὶ διεφθαρμένον τύπον, πρὸς διαφθορὰν τοῦ λαοῦ ἀνὰ τὴν Ῥωσίαν πᾶσιν, πρὸς σκοπισμὸν τῆς ὀρθῆς κρίσεως καὶ πρὸς περιορισμὸν τῆς λαϊκῆς ἀναπτύξεως, δὲν θὰ ἀπήτουν παρὰ τοῦ τύπου, ἵνα οὗτος σιγᾷ ἐπὶ πολλῶν σπουδαίων κυβερνητικῶν ὑποθέσεων καὶ δὲν θὰ ὑπέσκαπτον τὴν ὕπαρξιν τῶν ἐφημερίδων, αἵτινες ὑπερασπίζονται τὴν ἀλήθειαν, (ὡς ἐν τῷ Φιλανδικῷ καὶ Ἑλληνικῷ ζητηματι καὶ ἄλλοις), ἧτις ὀφείλει νὰ περιέλθῃ εἰς γνῶσιν τοῦ Ῥώσου Μονάρχου. Οὐ μόνον διὰ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἐκλεκτοτέρους καὶ εὐγενεστέρους ἄνδρας τῆς Ῥωσσίας, εἶνε ἀκατανόητος ἡ ὑπὸ τῶν Ῥώσων προζένων ἐν Μακεδονίᾳ, Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ, δεικνυομένη τοῖς Βουλγάροις σχισματικοῖς

καὶ Ἀραβὶ δημαγωγοῖς ὑπεράσπισις, διότι ἡ Ῥωσικὴ Κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ συμπαθήσῃ πρὸς τὴν πράξιν ταύτην, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ καὶ Σερβικαὶ ἐφημερίδες, αἱ περὶ τοιούτων ζητημάτων γράφουσαι, ὀφείλουσι νὰ διασαφηνίζωσι τὰ γεγονότα. Ἡ Ῥωσικὴ πολιτικὴ δὲν δύναται, ἐξομοιουμένη τῇ Βουλγαρικῇ, νὰ καταφύγῃ εἰς ὕπουλα καὶ κρύφια μέσα.

Οἱ ὀρθοδοξοπιστοῦντες ἄνδρες τῆς Ῥωσσίας, τοῖς ὁποίοις προσμὴλὴς τυγχάνει ἡ Μεγάλη τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησία, ἐλπίζουσιν ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι ἡ φωνὴ αὐτῆς θὰ κλησῇ τὴν Ῥωσικὴν Ἐκκλησίαν εἰς ἀποκατάστασιν τῆς καταστραφείσης αὐτῆς κανονικῆς συστάσεως, καὶ συνεπειᾶ τούτου δεκάδες ἑκατομμυρίων, ἐκπεσόντων ἀπ' αὐτῆς θὰ ἐπιστραφῶσι τῇ Ἐκκλησίᾳ. Οὔτε οἱ Ἀραβίζοντες, οὔτε οἱ σχισματικοὶ Βούλγαροι, οἱ τὴν θρησκείαν καπηλευόμενοι, παριστῶσιν ἑαυτοὺς παράδειγμα ζηλευτῶν τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὸν ἔθνος, τὸ δωρῆσεν τῷ Ὀρθόδοξῳ κόσμῳ ἀναρίθμητον σειρὰν μαρτύρων, ἀπολογητῶν, ἀγίων καὶ ὁσίων, καὶ ὅπερ, διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀγίων αὐτοῦ συγγραμμάτων, ἐδώρησε τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνεκτίμητον θησαυρὸν, οὗτινος καὶ μέχρι τοῦδε αὕτη ἐπωφελεῖται καὶ τὸ ὅποιον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ, οὔτε ἡ Ῥωσικὴ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας οἱ Πανσλαυϊσταὶ σεμνύνονται ἐπὶ τῷ ἀριθμῷ μόνον τῶν τέκνων αὐτῆς, πολὺ δὲ περισσότερον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Ἀραβες. Εἶνε δυνατόν νὰ ἀμβλυωπῶμεν πρὸ τοῦ ἀσκόπου διὰ τοὺς Ὀρθοδόξους πολέμου τῆς Ῥωσσίας κατὰ τῆς Τουρκίας (τῷ 1877-1878), τόσον λυπηρῶς ἐπιδράσαντος ἐπὶ τοῦ Σερβικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ προκαλέσαντος τοιοῦτον λυπηρὸν Σερβο-Βουλγαρικὸν πόλεμον τῷ 1886 καὶ τὸν Ἑλληνο-Τουρκικὸν τῷ 1897; Εἶνε δυνατόν ἐν τῷ δεινῷ λοιμῷ, τῷ ἀναφανέντι κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν εἰς τινα κυβερνεῖα τῆς Ῥωσσίας νὰ μὴ ἴδῃ τις Θεοῦ τιμωρίαν; καὶ ἐπρεπεῖν ἵνα ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀποκήρυξις τοῦ 1872, ἡ ἀνακηρυχθεῖσα ὑπὸ τῆς Μεγάλης Συνόδου τῶν φιλοχριστῶν ἱεραρχῶν ἀποκρουσθῇ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης, ἧτις, ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Διοικούσης Συνόδου, ἐλησμονήσῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα καὶ ἐδυσχέρανε τὴν γλῶσσαν τῶν πιστῶν τῇ Ῥωσίᾳ Γεωργιανῶν καὶ Μολδαυῶν τῆς Βεσσαραβίας, καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς δυσμενείας διάκειται πρὸς τὰς Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας, ὑποστηρίζουσα καὶ προστατεύουσα τοὺς ἀπιστοῦντας Βουλγάρους καὶ Ἀραβίζοντας δημαγωγούς, ἐπαναστατοῦντας κατὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας; Τελευτῶντες δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ ἐκφράσωμεν βαθεῖαν λύπην, ἐπὶ τῷ ὅτι ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τοῦδε οὐδὲν ἀνέλαβεν μέτρον πρὸς ἄρσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διενέξεως καὶ καταστολῆν τοῦ σχίσματος. Βεβαίως ὁ σχισματικὸς Βούλγαρος Ἐξάρχος, ἐξαρτῶμενος ἀπὸ τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως, δὲν θὰ ἐκδηλώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του πρὸς εἰρήνην μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα ὅπῃ ἡ Διοικοῦσα Σύνοδος μέχρι τοῦδε, οὐ μόνον δὲν ἀπήντησε πρὸς τὴν ἀποσταλεῖσαν ἐπιστολὴν τοῦ αἰοδύμου Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Σ', ἀλλ' ἐπιτρέπει καὶ τοῖς Βουλγάροις σχισματικοῖς κληρικοῖς, ὅπως ἱερουργῶσιν ἐν Ῥωσικαῖς ἐκκλησίαις! Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ πε-

ριπτώσει, ἡ Διοικοῦσα Ῥωσικὴ Σύνοδος, ἐξ ἰδιαζούσης ἀγάπης πρὸς τὸ Βουλγαρικὸν ἔθνος, οὐδ' ἄπαξ ἐκφράσαντος αὐτῇ τὰς συμπαθείας του, καὶ ὡς προμηθεύουσα αὐτῷ τὸ Ἅγιον Μῦρον, ἃς ἀποταθῆ τῇ ἐντολῇ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, ἐν ὀνόματι τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας διὰ τῶν ἀκολουθῶν προτάσεων :

1ον) Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐπιστρέφει τῇ Βουλγαρικῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ αὐτοκέφαλον ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ἀκμάσαντός ποτε Πατριαρχείου τοῦ Τυρνοβου.

2ον) Αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Ἱπεκο-Σερβικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ τοῦ Σαμκοβίου καὶ Κουστενδηλίου μένουσιν ἐν τῷ συνόλῳ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς τελευταίας, ἐπειδὴ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, κρίνει οὐχὶ δίκαιον νὰ παραδῶσθαι τὰς ἐπαρχίας τοῦ πάλοι ποτε Πατριαρχείου τοῦ Ἱπέκ, δυναμένου νὰ ἀνασταθῆ, εἰς ἕτερον Πατριαρχεῖον.

3ον) Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία δὲν ἀποποιεῖται, ἐπὶ τῇ ἀναγνωρίσει τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας ὡς αὐτοκεφάλου, νὰ ἔλθῃ μετ' αὐτῆς εἰς συμφωνίαν, σχετικῶς πρὸς τὴν κανονικὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐπαρχιῶν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ῥωμυλίᾳ.

4ον) Αἱ ἐπαρχίαι τῆς Μακεδονίας, ἐν αἷς τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦνται ἐκ Σλαύων, νὰ λαμβάνωσι τότε μόνον Σλαύους Ἀρχιερεῖς, ἢ εἰδότες τὴν Σλαυικὴν γλῶσσαν, ὅποταν ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία κρίνῃ τοῦτο ἀναγκαῖον.

5ον) Ὁ Βούλγαρος Ἐξάρχος καὶ οἱ Βούλγαροι Ἀρχιερεῖς, ἀναγνωρίζομένης ὡς αὐτοκεφάλου τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἐγκαταλείπωσι τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὰς ἐν Μακεδονίᾳ ἐπαρχίας. —

Ἐν περιστάσει δὲ ἀποριφίσεως τῆς προτάσεως τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὑπὸ τοῦ Βουλγάρου Ἐξάρχου, ἡ Διοικοῦσα Σύνοδος ὑποχρεοῦται νὰ ἀναστείλῃ πᾶσαν μετ' αὐτῆς σχέσιν καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ Βουλγαρικὸν σχίσμα !

Ἐὰν ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, πρὸς εἰρήνευσιν τῆς Ἐκκλησίας, δὲν κρίνῃ ἀναγκαῖον νὰ θιγῇ τὴν λύσιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Βούλγαρικοῦ ζητήματος, τότε ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία δὲν δικαιούται νὰ ἐκφράξῃ παράπονον, ἐπὶ τῇ Βουλγαρικῇ προπαγάνῳ καὶ ἐξελπίσῃ τοῦ σχίσματος, ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ, διὰ τῆς σιγῆς τῆς εἰσενεὶ ἀναγνωρίζει τὰ δικαίωματα τῶν Βουλγάρων ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐπὶ τῷ ἐκβουλγαρισμῷ τῆς ἄλλοτε Ἑλληνικῆς ταύτης περιφερείας. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, διὰ τῆς ἀκηδίας αὐτῆς, δύναται νὰ φθάσῃ μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε καὶ αὐτὴ ἢ Θράκη νὰ μετατραπῇ εἰς Βουλγαρικὴν περιφέρειαν, ἢ δὲ Κωνσταντινούπολις καταστή Βουλγάρων κληρονομία. Ὁ ἰσχυρὸς ἐχθρὸς καλπάζει καὶ ὀλοταχῶς βαίνει κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, προ πολλοῦ δὲ ἤδη καιρὸς, ἵνα ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀναλάβῃ τὴν ἀνδρικήν ἀμυναν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἐπικαλούμενος τὰς εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας προσκυνητῆς μοι Παναγιότητος καὶ τὰς θεσπειθεῖς Αὐτῆς εὐλογίας, διατελῶ μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ καὶ ὑποταγῆς

Τῆς Ὑμετέρας Πανσεβάστου καὶ προσκυνητῆς μοι Παναγιότητος

Εὐπειθῆς καὶ ταπεινὸς θεράπων

*** Εὐσεβὴς Ὁρθόδοξος

ΔΙΩΓΜΟΣ ΤΟΥ ἙΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ἘΝ ΗΠΕΙΡῳ

Ἰωάννινα Αὐγούστος 1899.

Ἡ Ζέλοβα, τὸ περικλλέστατον τοῦτο χωρίον τῶν τῆς Ἰωαννίνων πεδιάδος, κείμενον εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως ταύτης, καὶ εὐρισκόμενον ἐν σχετικῇ εὐτυχίᾳ, ἐφ' ὅσον ἡ λέξις εὐτυχία εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῆ περὶ ἀνθρώπων καὶ κοινοτήτων εὐρισκόμενων, ὑπὸ τὴν σπάθην τῆς τυραννίας, καὶ τυραννίας τοιαύτης οἷα τυγχάνει ἡ τουρκικὴ, ἀπὸ ὀλίγων μηνῶν, ἤρξατο δοκιμάζον τὰς πικροτέρας τῆς τυραννίας συνεπίεξις. Εἶναι ἀνεκδιήγητα, ὅσα ὑπέστη ἡ κοινότης Ζελοβῆς κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους μῆνας, ἀπὸ τοῦ φανατικωτάτου Τούρκου τῶν Ἰωαννίνων, οἵτινες ἐν τῇ αἰμοχαρεῖ των διψῇ, διαθέτοντες τὰς τε πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς ἀρχὰς τῶν Ἰωαννίνων, αἵτινες ἐδρεύουν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ μόνον καὶ μόνον, πρὸς κατατυράννησιν, κατάθλιψιν, κηταδυνάστευσιν καὶ ἀπογύμνωσιν τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ, διέπραξαν ὄργια φρικτὰ, ἄξια ἄλλων γρόνων.

Τὸ χωρίον τοῦτο, κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν κτημάτων τοῦ Στέμματος, ἧτοι εἶναι ἄμετρον καὶ προσωπικὸν τοῦ Σουλτάνου κτήμα. (ἱμιλιὰκ). Μέχρι πέρυσιν, ἄλλοτε μὲν διοικεῖτο δι' ἀπεσταλμένων ἐπιστατῶν τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Διευθύνσεως τῶν σουλτανικῶν κτημάτων (ἱμιλικίων Ἰμιλιακι-Ναζαρέτ λεγομένης, ἄλλοτε δὲ ἐνικιόζετο εἰς ἐκμισθωτάς, οἵτινες ἦσαν ἁδιακρίτως χριστιανοὶ ἢ μωαμεθανοὶ. Ἀπὸ τοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν, ἢ ἐν Ἰωαννίνοις διευθύνσις τῶν Σουλτανικῶν κτημάτων ἔλαβε τὸ μέτρον νὰ ἐοικιάζῃ αὐτὰ κατὰ προτίμησιν εἰς μωαμεθανούς, καὶ οὕτω Ντούσις τις, μωαμεθανὸς Ἰωαννίτης, δημογάλακτος τοῦ ἰσχυροῦ Μουσταφᾶ-πασσᾶ, μεγάλην ἐπιρροὴν ἔχοντος παρὰ τῇ διοικήσει, ἐγένετο ἐνοικιαστὴς τοῦ σουλτανικοῦ τούτου κτήματος, χωρίου Ζελοβῆς. Εἶναι γνωστὸς ὁ μισοχριστιανισμὸς τῶν τουρκογιαννιωτῶν, ἀλλ' ὁ Ντούσις ὑπερέβη πάντας τοὺς γνωστούς, ἐπὶ μισοχριστιανισμῷ, δημοθήσκους του. Ἄμ' ὡς εἰσηλθεν εἰς τὴν Ζελοβαν ὁ ἐνοικιαστὴς ἀπεφάσισε τὴν ἐξόντωσιν τοῦ χωρίου, καὶ τοῦτο ὅπως παρασκευασθῆ ἔλαρος πρὸς μετοικισμὸν τουρκοκρητῶν, ἐρημουμένης καὶ τῆς περικαλλοῦς τῶν Ἰωαννίνων πεδιάδος ἀπὸ τὸν πυκνὸν καὶ ἡμιγῆ ἑλληνικὸν πληθυσμὸν. Καὶ πράγματι πρώτη φροντίς τοῦ Ντούσις τούτου ἦτον ἡ φυγάδευσις τῶν κτηνῶν καὶ τῶν προβάτων ἐκ τῶν βοσκησίμων γαιῶν, ἅτινα οἱ χωρικοὶ Ζελοβίται ἐνέμοντο ἀπληρωτεῖ, ἀπὸ τῆς κατακτήσεως τῆς Ἡπείρου ὑπὸ τῶν Τούρκων. Τὸ μέτρον τοῦτο εὔρε τὴν εὐλογον ἀντίστασιν ἐκμέρους τῶν χωρικῶν, νομιζόντων ὅτι ὑπάρχει ποιά τις δικαιοσύνη ἐν Τουρκίᾳ, καὶ ἐπηκουλούθησαν συμπλοκαὶ μετὰ τῶν ἀδικουμένων ἀόπλων γεωργῶν καὶ τῶν ὠπλισμένων μισθωτῶν τοῦ Ντούσις, οἵτινες δὲν ἦσαν ἄλλο, ἢ χωροφύλακες τῆς κυβερνήσεως, προστατεύοντες τὰς ἀδικίας τοῦ Ντούσις τούτου. Κατὰ τὰς διαφόρους συμπλοκάς,

αἵτινες συνήφθησαν μεταξύ ἀφ' ἑνὸς τῶν γεωργῶν τοῦ χωρίου, ὑπερασπιζόντων τὰ κτήνη τῶν, τὰ πρόβατά των, καὶ τὰς ἐστίας των, καὶ ἀπ' ἑτέρου τοῦ Ντούσια καὶ τῶν στρατιωτικῶν τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως ὀργάνων, ἐπληρώθησαν βάρεως αἱ γυναῖκες Λάλαινα Τσίτσου, Μήτηραινα Γκούνη, Μαρία Γιώτη, καὶ Κώσταίνα Μπάρτζου, καὶ τινες ἄλλαι ἐλαφρῶς, αἵτινες καθημαγμένοι καὶ κακῶς ἔχουσαι μετεκομίσθησαν εἰς τὸ ἐν Ἰωαννίνοις ρωσικὸν προξενεῖον, τοῦ ὁποίου οἱ ἐκάστοτε πρόξενοι ἐπαγγέλλονται τοὺς ὑπερασπιστὰς τῶν πασχόντων χριστιανῶν, περὶ τοὺς δέκα δὲ φιλήσυχοι πολῖται γεωργοί, μεταξύ τῶν ὁποίων οἱ καλεῖτεροι τοῦ χωρίου, συλληφθέντες, ἐστάλησαν σιδηροδέσμιοι εἰς τὰς φυλακὰς Ἰωαννίνων, ὅπου σήπονται πρὸ τριῶν καὶ ἐπέκεινθ' μηνῶν ! Τὸ δὲ δικαστήριον τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἡπείρου, τῆς παραχωρηθείσης ὑπὸ τῆς Βερολινίου Συνθήκης εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸ ὁποῖον δὲν διέπει τὸ φιλοδίκαιον τοῦ Κορανίου, ἀλλ' αἱ ἐξοντωτικαὶ κατὰ τῶν χριστιανῶν διαθέσεις τῶν μωαμεθανῶν δικαστῶν, ἐξέδωκαν ἀπόφασιν ἐκδιώξεως δέκα ἐξ χριστιανικῶν οἰκογενειῶν τοῦ χωρίου Ζελόβης, καὶ ἀπομακρύνσεως αὐτῶν μίαν ὄραν μακρὰν τῶν συνόρων τοῦ χωρίου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀποζημιώσεως διὰ τὰ κτήνη καὶ τὰ πρόβατα, ἅτινα ἔφαγον καὶ ἀπήγαγον οἱ προστάται τοῦ Ντούσια τούρκοι στρατῶται, διὰ τὰς νομὰς τοῦ χωρίου, ἃς οὗτοι ἐνέμοντο διανοίᾳ κυρίου, παραλαβόντες τὸ δικαίωμα τῆς νομῆς ἀπὸ τῆς κατακτήσεως, διότι μόνον τὰς καλλιεργήσιμους γαίας ὁ Σουλτὰν Μαχμούτης ἐδήμειυσεν ἀπὸ τὸν τότε ἄρπαγα Ἀλῆ-πασιᾶν καὶ διὰ τὰς οἰκίας, αἵτινες εἶναι κτισμέναι ὑπὸ τῶν γεωργῶν, καὶ τῶν πατέρων των, οὐδέποτε λαβούσης μέρος εἰς τὰς οἰκοδομὰς τῆς ἐν Ἰωαννίνοις γενικῆς Διευθύνσεως τῶν αυτοκρατορικῶν κτημάτων (ἱμλιακίων). Τὸ πραξικώπημα τοῦτο τῶν ἐν Ἰωαννίνοις στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν εἶναι μέγα καὶ φοβερόν, διότι διὰ πρώτην φοράν ἐξόνονται γεωργοί, καὶ τόσον ἀσπλάγχχνως ρίπτονται εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐστερημένοι τῶν ἐστιῶν των, καὶ τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας των, καθόσον μαλιστα δὲν πρόκειται περὶ τῶν δέκα ἐξ οἰκογενειῶν τῆς Ζελόβης Πέτρου Φάκα, Γεωργίου Κολιοῦ, Νικολάου Διαμάντη, Μίχου Σταύρου, Κωνσταντίνου Μπάρτζου, Χαράλαμπ. Γιώτη, Παναγιώτου Διαμάντη, Γούλα Γιώτη, Λάλου Γιώτη, Λάλαινας Τσίτσου, Μήτηρου Γκούνη κλ, ἀλλὰ πρόκειται περὶ τῆς τύχης τῶν χριστιανῶν ὅλης τῆς δυστυχοῦς Ἡπείρου, οἵτινες ἐκτὸς τοῦ τμήματος Ζηγορίου, ὅπερ ἠρημώθη ἤδη ὑπὸ τῆς ὑποθαλαπομένης ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν ληστείας, εἶναι ὅλοι κατοικοὶ τσιφλικίων, ἀνηκόντων, ἢ εἰς τὸ Στέμμα, ἢ εἰς τούρκους ἰδιοκτητίας, τῶν χριστιανῶν ἰδιοκτητῶν μὴ ὄντων πλέον τῶν 4—5. Καὶ ὡς νὰ μὴ ἤρουν ὅλα αὐτὰ τὰ δυστυχήματα τῶν δυστυχῶν Ζελοβιτῶν στενάζουσι εἰς τὰς φυλακὰς Ἰωαννίνων πολλοὶ οἰκογενεάρχαι ἐξ αὐτῶν οἱ : Γούλας Μπάρτζος, Πέτρος Φάκας, Νικόλ. Διαμάντης, Γιώτης Διαμάντης, Γούλας Γιώτης, Λάλος Γιώτης κλ. καταδικασθέντες ἀδικώτατα εἰς ἑνὸς ἔτους φυλάκισιν ! Οἷα δικαιοσύνη τῶν τουρκικῶν δικαστηρίων !

Z. Δωδωναῖος

Ο ΡΩΣΣΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ Η ΕΚΚΛΟΓΗ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν ἐκ Ρωσσίας :

«Ἴνα κατανοήσῃτε μέχρι τίνος βαθμοῦ μισελληνισμοῦ προβαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ ἐν Ρωσσίᾳ ὑπὸ τοῦ Πανοσλαυῖσμοῦ ἐμπνεόμενος τύπος, σὰς ἀποστέλω μετὰ φρασιν ἄρθρου γνωστοτάτης ἐφημερίδος, **τῶν Εἰδήσεων τῆς Μόσχας**, γραφέντος ἐπὶ τῇ ἀφορμῇ τοῦ θανάτου τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σωφρονίου καὶ τῆς διαδοχῆς αὐτοῦ. Οἱ περὶ τὴν *Παλαιστίναιον Ἐταιρείαν* καταβάλλουσι πᾶσαν προσπάθειαν, ὑποστηριζόμενοι καὶ ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν αὐτῶν συμμάχων, ὅπως ἀνέλθῃ εἰς τὸν χηρεύσαντα θρόνον ἀσθενὴς τὸν χαρρακτῆρα κληρικὸς, δυνάμενος, εὐκαιρίας ἐπιστάσεως, νὰ χρησιμοποιοῦν ὡς ὄργανον τῶν ἐν Ἀνατολῇ σλαυικῶν σκοπῶν Ἀγνοοῦμεν τί σκέπτεσθε καὶ τί πράττετε σῆς. Ὅτι ἡμεῖς ἐνταῦθα γινώσκουμεν εἶνε, ὅτι ὁ πανοσλαυῖστικὸς τύπος δημοφώνως καὶ μετὰ πάθους ἐπιτίθεται πάλιν κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας κατὰ παντὸς ἑλληνικοῦ, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τοῦ κάρφους τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Τὸ ἀποστελλόμενον ὑμῖν πρὸς καταχώρισιν ἄρθρον πρέπει ν' ἀναγνωσθῇ καὶ νὰ μελετηθῇ ὑπὸ παντὸς Ἑλλήνος. Ὁφείλομεν νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι οἱ ἐθνικοὶ κίνδυνοὶ ὁσημέραι καθίστανται σοβαρώτεροι, ἐὰν δὲν ἀνανήψωμεν ἐπὶ τέλους, ἐργαζόμενοι σκοπίμως πρὸς ἀποκρούσιν τοῦ δεινοῦ πολεμίου τοῦ ἡμετέρου γένους. Ἡγωνίσθημεν κατὰ τὸ παρελθὸν κρατερῶς κατὰ φοβερωτέρων ἐχθρῶν, καὶ δὲν ἠττήθημεν. Σήμερον ὀλίγη σύνεσις καὶ προσοχὴ ἀπαιτεῖται ἀπὸ μέρος τῶν ἀπανταχοῦ ὁμοδόξων, καὶ θέλει αὐθις ἀποσοβῆθῃ ὁ κίνδυνος τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδοξίας. Δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι ὑπ' ἐθνικῶν ἐμπνεόντων φρονημάτων οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ἡμέτεροι. Ἄς προσπαθήσωμεν νὰ τοὺς ἐνισχύσωμεν μὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ ἐπιτυχὴς ἐκλογή τοῦ διαδόχου τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου δὲν διαφέρει μόνον τὰς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὀρθοδόξους κοινότητας· ἐνδιαφέρει καὶ τὸ ὅλον γένος.

«Τὸ ἄρθρον τῆς «**Ἐφημερίδος τῆς Μόσχας**» ἔχει ὡς ἀκολούθως :

«Ὁ θάνατος τοῦ Μικαριωτάτου Πατριάρχου Σωφρονίου διεγείρει πρὸ τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου τὸ ζήτημα τῆς πληρώσεως τοῦ ἀλεξανδρινοῦ θρόνου λίαν σπουδαῖον, ἂν ὄχι ὑπὸ ἐποψιν ὑλικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ βεβαίως ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἠθικοῦ κύρους. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπὶ τοσοῦτον μᾶλλον εἶνε σοβαρόν, ὅσον ἡ στενὴ σύσφιγξις τῶν σχέσεων ἀνά μέσον τῶν πατριαρχικῶν τῆς Ἀνατολῆς θρό-

νων, ἢ ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἀνεπιζέως τῶν περιστάσεων, ὑφ' ἧς ταῦτα διήλθον, προελθούσα, ἐπιφέρει τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἐπιρροή ἐκάστου Πατριάρχου δύναται νὰ ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τὴν ἐν γένει κατάστασιν τῆς ὀρθ. Ἀνατολῆς. Οὕτω τῷ διαδόχῳ τοῦ μακαρίου τῆ λήξει Πατριάρχου προβάλλεται ἡ συμμετοχή ἐν τῇ οὕτως ἢ ἄλλως ἐπιλύσει τῶν μεγάλων ζητημάτων, τῶν ἀνεπιζομένων ἤδη ἐν Ἀνατολῇ, καὶ ἐν τῇ πάλῃ κατὰ τῶν κινδύνων, τῶν ἐπαπειλούντων αὐτόθι τὴν ὀρθ. Ἐκκλησίαν. Καὶ πράγματι οὐδέποτε ἀπὸ τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου ἡ ὀρθοδοξία τοσοῦτον δεινῶς καὶ ὑπὸ τοσοῦτων κινδύνων ἠπειλήθη ἐν Ἀνατολῇ, ὅσον κατὰ τὴν παρούσαν ἐποχὴν. Αἱ δυνάμεις τῶν ἐντοπιῶν προασπιστῶν τῆς Ὀρθοδοξίας ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δσημέραι ἐλαττοῦνται, ἡ δὲ ἠθικὴ ὑποχρέωσις τῆς διαφυλάξεως αὐτῆς πάντοτε βαρύτερα ἐπιπίπτει ἐπὶ τῆς Ρωσσίας καὶ μόνῃς. Πάντες ἀνέμενον, ὅτι ἡ ἐμφάνισις τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς σκηνῆς ἔμελλε νὰ ἐπιφέρει εὐρείαν ἀνάπτυξιν τῶν ἐπὶ τόπου δυνάμεων τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ πραγματικότης ὅμως οὐδὲν παραπλήσιον ἐπεδείξατο. Ἡ ἐλευθέρως Ἑλλάς ἐπεδείξατο θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν, χωροῦσαν μέχρι τελείας ἐπιπολαιότητος. Ἡ Ἑλλάς οὔτε ἐν τῷ κράτει αὐτῆς, οὔτε ἐν ταῖς πέριξ χώραις ἐκίνησε κἄν τὸν δάκτυλον πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Ὀρθοδοξίας. Βεβουθισμένοι εἰς κενὰς κοινοβουλευτικὰς μικροραδιοουρίας, μιμούμενοι τὴν προοδευτικὴν Εὐρώπην οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες, ἀπεκάλυψαν μόνον αὐθάδη παρελληνισμόν. Ἡ κατάπτωσις αὕτη τοῦ πνεύματος τῆς Ὀρθοδοξίας ἀντανακλάται καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν κέντρων τῆς ἑλληνικῆς ἐπιρροῆς, ἅτινα ἀντὶ νὰ συνδράμωσι τὰς ὑπὸ τῆς Ρωσσίας καταβαλλομένας προσπάθειάς ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἤρξαντο νὰ προβάλλωσιν ἐμπόδια. Ἐν τούτοις πᾶσαι αἱ ἀρχαῖαι περιφέρειαι τῶν Ἀνατολ. Πατριαρχείων καθίστανται ἤδη ἀντικείμενον ἐπιτεινομένης ἀπληστίας τῶν πολυπληθῶν τῆς Ὀρθοδοξίας ἐχθρῶν. Ἡ αἰτία τούτου ἐγκρύπτεται ὄχι εἰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις. Τί δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ τὰ ἱερά τῆς Παλαιστίνης προσκυνήματα εἰς ἀνθρώπους, οὔτε ἀγίους σεβομένους, οὔτε λείψανα, οὔτε εἰκόνας, οὔτε οἰανδήποτε συγκεκριμένην τοῦ θεοῦ ἔκφασιν; Μεταξὺ τοῦ πλήθους τῶν προσκυνητῶν ἡ Εὐρώπη ἀντιπροσωπεύεται μόνον δι' εὐαρίθμων περιηγητῶν, οὐχὶ πολὺ περισσοτέρων τῶν τὰς πυραμίδας ἐπισκεπτομένων. Ἄπαν τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν προσκυνητῶν εἶνε ὀρθόδοξοι καὶ κυρίως Ρῶσοι. Ἡ ἀπληστος προσοχὴ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἁγίαν Γῆν ἔχει ἐλατῆρια καθαρῶς κοσμικὰ καὶ συμφεροντολογικὰ: καὶ τοῦτο διότι ἡ Συρία, ἡ Παλαιστίνη καὶ ἡ Αἴγυπτος ἐκ νέου ἤδη ἤρξαντο ν' ἀνακτῶσι τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν σημασίαν κεντρικῶν σημείων, ἐν οἷς συναντῶνται αἱ ὁδοὶ τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου. Οὗτος λοιπὸν ὁ Θεὸς τοῦ σημερινοῦ κόσμου, τὸ χρυσοῦν εἶδωλον τοῦ ἐμπορίου, ἐλκύει τὴν Εὐρώπην πρὸς τὴν Παλαιστίνην. Κυριαρχία ἐπὶ τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων, ἐπὶ τῶν κατοίκων καὶ τῶν γειτονικῶν χωρῶν εἶνε ἐπίσης ἀναγκαῖα τῇ Εὐρώπῃ, ὡς ἡ ἐπὶ τῆς Κίνας, τοῦ Κογγῶ, τῆς Φασόδας κλπ. Ἐξ οὗ ἡ ἐκτακτος ἐπιμονὴ τῆς τάσεως πρὸς ὑποταγὴν τοῦ ὀρθόδοξου πληθυσμοῦ, ἣν ἡ Εὐρώπη διεξάγει μετὰ πάσης τῆς δραστηριότητος, τῆς ὑπὸ τοῦ

πάθους τοῦ κέρδους ἐμβαλλομένης. Τίς ἤδη ἐν Εὐρώπῃ δὲν σκέπτεται, δὲν ὄνειροπολεῖ τὴν κατοχὴν τῆς Παλαιστίνης; Μεταξὺ καὶ αὐτῶν τῶν Ἑβραίων ἤρξατο πυρετώδης ἀποικισμὸς εἰς τὴν ἁγίαν Γῆν, ὅπως ἐπιτευχθῇ ἐπ' αὐτῆς ἡ ἀνίδρυσις Ἰουδαϊκοῦ βασιλείου. Κατὰ τὸ 1879 ἐν Παλαιστίνῃ ἐν συνόλῳ ὑπῆρχον 20,000 Ἑβραίων, ἡδὴ δ' οὗτοι ὑπερβαίνουσι τὰς 80,000. Μόνον «ὁ Παγκόσμιος Ἰσραηλιτικὸς Σύνδεσμος» ἐξοδεύει ἐν Τουρκίᾳ διὰ τὰς ἀποικίας καὶ τὰ σχολεῖα πλέον τοῦ 1,000,000 φρ. ἐτησίως. Οἱ Γερμανοὶ κρατοῦσι τῆς Ἀνατολῆς διὰ τῶν πράγματι ἀκμαζουσῶν ἀποικιῶν αὐτῶν, ἔχοντες ἐν χερσὶ τὴν βιομηχανίαν αὐτῆς. Ἦδη δ' ἤρξαντο ν' ἀποκτῶσι καὶ προσκηνύματα, νὰ ἰδρῶσι σχολὰς καὶ σειρὰν ἰσχυρῶν ἐταιρειῶν πρὸς προσηλύτισιν εἰς τὸν προτεσταντισμὸν ὡς λ. χ. τὴν «Γερμανικὴν Παλαιστίνειον», τὴν «Βερολίνειον Ἰεροσολυμικὴν» κλ. Τὸ σύνολον τῶν διαμαρτυρομένων προσηλυτιστῶν ἀνέρχεται εἰς 400, ὧν οἱ πλεῖστοι στεροῦνται τῆς ἰδιότητος κληρικῆς, διότι οἱ Προτεστᾶνται προσπαθοῦσι νὰ ἐλκύσωσι τὸν ἰθαγενῆ πληθυσμὸν μᾶλλον διὰ τῶν μέσων τῆς ἀναπτύξεως, τῆς ἰδρύσεως ἰατρειῶν καὶ λοιπῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων. Ὑπὸ θρησκευτικὴν δὲ ἐποψιν ὁ προτεσταντισμὸς ἐργάζεται ἀρνητικῶς. «Τὰ ἀποτελέσματα τῶν προτεσταντικῶν σχολῶν, ἔγραφε» καθολικὸς ἱεραπόστολος, εἶνε ἀξιοδόκρυτα. Μετὰ τινὰ ἔτη φοιτήσεως ἐν προτεσταντικῶν ἐκπαιδευτηρίοις οἱ δυστυχεῖς παῖδες εἰς οὐδὲν σχεδὸν πιστεύουσιν. Ὁ σκοπὸς τῶν σχολῶν τούτων εἶνε καθαρῶς πολιτικός. Πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην,» πρὸ τῆς Γερμανίας εἰργάσθη ἐνταῦθα ἡ Ἀγγλία, ἥτις καὶ μᾶλλον ἀξιοδόκρυτον» ἐπιρροὴν ἐπεδείξατο. Ἡ διαφορὰ ἐγκτεται μόνον εἰς τὸ ὅτι ἡ Ἀγγλία δὲν ἰδρυσεν» ἀποικίας, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ ὑποτάξῃ τοὺς ἰθαγενεῖς.» Ὅποιος προσπάθειας καταβάλλει ἡ Εὐρώπη πρὸς εἰρηνικὴν κατοχὴν τῆς Παλαιστίνης διὰ τῆς ἐξοντώσεως τῆς Ὀρθοδοξίας, φαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι, ὑπὸ τοιοῦτον πρόγραμμα, ἐργάζονται ὑπὲρ τὰ 300 σημεία, ὁ ἐτήσιος προϋπολογισμὸς τῶν ὁποίων ἀνέρχεται μέχρις 100 ἑκατομ. φρ. Ἐν τῇ τρομερᾷ ταύτῃ ἐκδρομῇ δέον νὰ ἐξαρθῇ ἡ παντοδύναμος καὶ συστηματικὴ τῶν καθολικῶν ἐνέργεια, αἱ γιγάντιαι κατακτήσεις τῶν ὁποίων, ἐν τοῖς κλίμασι τῶν Πατριαρχείων Ἰεροσολύμων καὶ Ἀντιοχείας, διευκολύνονται διὰ τῆς ἀσθενοῦς ἀντιδράσεως τῶν ἰθαγενῶν Ἐκκλησιῶν, οὕτως ὥστε ἐν τῷ κλίματι τοῦ ὀρθ. Πατριαρχείου Ἰεροσολύμων εὐρίσκονται ἀρχιεπισκοπαί, ἀριθμοῦσαι δεκάδας μόνον τινὰς ποιμνίου». Καὶ ἐν τῇ δράσει τῶν Λατίνων οὐκ ὀλίγα τὰ καθαρῶς ἐγκόσμια ἐλατῆρια ὑπάρχουσιν.

«Ἡ ἀναγνώρισις τῆς κυριαρχίας τοῦ Πάπα ἀφ' ἐνός, καὶ αἱ πολιτικαὶ τάσεις τῶν κυβερνήσεων Γαλλίας καὶ Ἰταλίας ἀφ' ἐτέρου, συμβαδίζουσι παραπλεύρως πρὸς τὸν εἰλικρινῆ θρησκευτικὸν φανατισμὸν πλήθους Λατίνων μοναχῶν καὶ ἱεραποστόλων. Ὑπὸ καθαρῶς θρησκευτικὴν ἐποψιν ὁ καθολικισμὸς, ἀναφανδὸν τείνων νὰ ὑποτάξῃ τὴν ἀνατολικὴν Ὀρθοδοξίαν τῷ Πάπα, παρουσιάζει ἴσως τὸν μᾶλλον ἐπικίνδυνον ἐχθρὸν ἡμῶν καὶ οὐδένα μᾶλλον τῶν Ρώσων μισῆ, «ὧν κατηραμένον ἔστω τὸ σχῆμα, τὸ ἐμποδίζον τὴν ἑνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν», κατὰ τὴν φράσιν τῶν Λατί-

νὸν καὶ ἄλλους ἱκανούς. Οἱ μεγάλοι στρατηγοὶ Βονιφάτιος καὶ Ἀέτιος κατήγοντο ἐκ τοῦ Ἰλλυρικοῦ, καὶ αὐτὸς δ' ὁ Βελισσάριος ἐκεῖθεν κατήγετο, κατὰ Προκόπιον.

Ὁ αὐτοκράτωρ Τραϊανός, ἡγούμενος ἰδίως τῶν Ἰλλυρικῶν λεγεῶνων, ἐπῆλθε κατὰ τῶν Δακῶν καὶ διαβάς τὸν Ἴστρον, κατέβαλε τὸν Δεκέβαλον, κατέλαβε δὲ τὴν πρωτεύουσαν αὐτοῦ Σάρμιγέθουσαν, τὴν ἔπειτα τραϊανικὴν Οὐλπίαν. Ἐπὶ τῶν δακικῶν χωρῶν ἴδρυσε τέσσαρας μόνον ἀποικίας, συνοικήσας τοὺς ἀπομάχους τῶν Ἰλλυρικῶν λεγεῶνων, ὡς δηλοῦσιν αἱ ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ Ἁγίου Σάββα (ἐν Βουκουρεστίῳ) ἀποκείμεναι ἀναθηματικαὶ ἐπιγραφαί, αἵτινες φέρουσι, πᾶσαι σχεδόν, ἑλληνικὰ ὀνόματα. Ὁ διάδοχος τοῦ Τραϊανοῦ Ἀδριανός, ἀποφασίσας νὰ καθορίσῃ τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους τὰ ὅρια, παρέδωκε τὰς ἐκεῖθεν τοῦ Εὐφράτου ρωμαϊκὰς χώρας εἰς τοὺς Πέρσας, ἠθέλησε δὲ ὁμοίως νὰ ἐγκαταλίπη καὶ τὰς ἐκεῖθεν τοῦ Ἴστρον, δὲν εὗρεν ὅμως κράτος συμπαγές καὶ μόνιμον. Ἐνέμοντο τὰς ἐκεῖθεν τοῦ Ἴστρον χώρας λαοὶ νομάδες καὶ βάρβαροι, ἀλλότριοι εὐκόσμου πολιτείας, ἀποζῶντες δὲ ἐξ ἀρπαγῶν καὶ ἐπιδρομῶν. Κατέρριψε, τούτου ἕνεκα, τὴν ἐπὶ τοῦ Ἴστρον γέφυραν τοῦ Ἀπολλοδώρου, τὴν ἀνεγερθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Τραϊανοῦ, καὶ ἔταξε δύο λεγεῶνας ἐπὶ τῆς ὁροσειρᾶς τῶν Καρπαθίων πρὸς ἀναχαίτισιν τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν. Ἐπὶ Ἀλεξάνδρου Σευήρου ἰδρύθη νέα τις ρωμαϊκὴ ἀποικία ἐν Δακίᾳ, καὶ οὐδεμίαν ἄλλην γινώσκομεν. Μετὰ ἔτη δὲ ἑκατὸν τεσσαράκοντα περίπου, ἀπὸ τῆς τραϊανῆς κατακτήσεως, ἀνήλθε τὸν θρόνον τῶν Καισάρων ὁ Αὐρηλιανός, ὁ κατακτητὴς τῆς Παλμύρας καὶ νικητὴς τῆς Ζηνοβίας, παρέδωκε δὲ διὰ συμφώνου τὴν τραϊανὴν Δακίαν εἰς τοὺς Γότθους, μεταστήσας τοὺς Ρωμαίους ἀποίκους εἰς τὴν ἐντεῦθεν τοῦ Ἴστρον Κάτω Μυσίαν, ἣτις ἀπετέλεσε τὸ Θέμα τοῦ Αἰμιμοντίου. Ἐκτοτε ἡ Δακία ἐλησμονήθη ἐντελῶς ὑπὸ τε τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν Βυζαντινῶν, γενομένη, κατὰ τοὺς διαδοχικοὺς αἰῶνας, φωλεὰ καὶ ὀρηκτῆριον πολυωνύμων βαρβάρων καὶ ἐπιδρομῶν, Γότθων, Οὐννων, Σλαύων, Γεπιδῶν, Ἀβάρων, Βουλγάρων, Ἀλανῶν, Οὐζῶν, Κομάνων, Πετσενέγκων, Τατάρων καὶ ἄλλων, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς. Ἀπὸ τοῦ Αὐρηλιανοῦ λοιπὸν καὶ ἐντεῦθεν οἱ ἐκεῖθεν τοῦ Ἴστρον βάρβαροι οὐδεμίαν οὐδέποτε ἔσχον σχέσιν καὶ ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ἐντεῦθεν τοῦ Ἴστρον ρωμαϊκῶν λαῶν. Οἱ Ρωμαῖοι ἀποικοὶ μετέστησαν ἐκ τῆς Δακίας, καὶ τὸ ἀπολειφθὲν γλωσσικὸν ρωμαϊκὸν ἰδίωμα μετεδόθη εἰς τοὺς δουλεύοντας ἐγχωρίους πληθυσμούς, οὓς ἀπῆρτιζον, κατὰ τὸν Πολεμαῖον, δεκαεπτὰ ὄλαι βαρβαρικαὶ φυλαί, ἐν αἷς καὶ οἱ Σιγίνες, οἱ διάγοντες βίον Ἀθιγγάνων, πιθανῶς δὲ τούτους ἀντιπροσωπεύοντες, ὡς δηλοῖ τὸ ἐθνικὸν ἐπώνυμον Τσεγγενές, τὸ ἀποδιδόμενον ταῖς Ἀθιγγάνοις ἐν Δακίᾳ ἔτι καὶ σήμερον. Οἱ περίφημοι ἄρα ἀπόγονοι τοῦ Τραϊανοῦ, οἱ καλέσαντες ἑαυτοὺς Ρωμούνους καὶ ἀποβαλόντες τὸ ὄνομα τῶν Βλάχων, ἦτοι χωρικῶν, δὲν ἔχουσιν εἰς τὰς φλέβας αὐτῶν οὐδὲ σταγόνα αἵματος ρωμαϊκοῦ, ὄντες ἄθροισμα καὶ συρφετὸς πολυπληθῶν βαρβαρικῶν φύλων.

II

Ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἐγκατεστάθησαν ἀλληλοδιαδόχως τόσαι βάρβαροι φυλαί, ὅσαι ἐν Δακίᾳ. Ὑπῆρξεν αὕτη κατ' ἐξοχὴν ἡ ὁδός, ἡ γέφυρα καὶ τὸ ὀρηκτῆριον τῶν βαρβαρικῶν φυλῶν, αἵτινες, ἰδίως κατὰ τὸν μεσαίωνα, κατεμάστισαν τὴν βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν καὶ κατέκλυσαν τὴν Εὐρώπην ὀλόκληρον. Τελευταῖοι κατέλαβον τὴν Βλαχίαν καὶ τὴν Μολδαυίαν οἱ Οὐννοι, οἱ Κομάνοι καὶ οἱ Πετσενέγκοι, φυλαὶ τουρκομανικαί, ἀνήκουσαι εἰς τὴν τσουδικὴν ἢ μογγολικὴν ὁμοφυλίαν, παρέχουσαι δὲ μισθοφόρους εἰς τοὺς βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας, κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ Ρωμανοῦ Διογένους. Μετ' αὐτοὺς ἐπῆλθον οἱ Τάταροι ὑπὸ τὸν Μπατοῦ-Χάν, τὸν υἱὸν τοῦ Ζίγγις-Χάν, ἠρήμωσαν δὲ ἐπὶ τέσσαρα ἔτη τὴν Δακίαν καὶ τὴν Παννονίαν ἢ Οὐγγαρίαν. Ἀπελθόντων δὲ τῶν Τατάρων, ὁ κόμης Ράδουλος Νέγγρος κατήλθε μετὰ τῶν ὑποτελῶν ἐκ Τεμεσθάρ εἰς τὴν ἠρημωμένην Βλαχίαν καὶ ἴδρυσε πρῶτος τὸ βλαχικὸν Ὀσποδαράτον, μετὰ δεκαετηρίδας δὲ ἄλλος ἰσχυρός, ὁ Στέφανος, κατήλθεν ἐκ τοῦ Βανάτου καὶ ἴδρυσε δεύτερον Ὀσποδαράτον ἐν Μολδαυίᾳ. Ἐκτοτε ἰδρύθησαν αἱ δύο παραδουναβίοι ἡγεμονίαι τῆς Μολδαυίας καὶ τῆς Βλαχίας, μετέδωκαν δὲ τὸ λατινικὸν γλωσσικὸν ἰδίωμα, διατηρούμενον ἐν Τρανσυλβανίᾳ καὶ ἐπὶ τῶν Καρπαθίων, εἰς τοὺς ἐγχωρίους πληθυσμούς, ὧν τὰ τουραννικὰ ἰδιώματα ὑπεχώρησαν εἰς τὴν λατινικὴν, ἢ τὴν σλαυικὴν, καὶ ἐξηφανίσθησαν. Ἐξήκοντα γέννη, κατὰ Γίββωνα, λαλοῦσι σήμερον τὴν σλαυικὴν, δέκα δὲ μόλις ἐκ τούτων ἀνήκουσιν εἰς τὴν σλαυικὴν ὁμογένειαν. Μήπως αὐτοὶ οἱ Ἰλλυρικοὶ Δαλμάται, οἵτινες, κατὰ τὸν Πεύσσοnell, πρὸ ἐνὸς μόλις αἰῶνος ἐλάλουν εἰς λατινικὸν ἰδίωμα, δὲν ἐξεσλαυίσθησαν σήμερον ἐντελῶς διὰ τῆς γλώσσης, ὡς καὶ πολλοὶ τῶν Ἀλβανῶν;

Πάντα ταῦτα τὰ ἀναμφισβήτητα ἱστορικὰ γεγονότα μαρτυροῦσιν ἀριδῆλως, ὅτι οἱ πέραν τοῦ Ἴστρον βλαχικοὶ πληθυσμοὶ οὐδεμίαν οὐδέποτε ἔσχον σχέσιν μετὰ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐν ὄλῳ τῷ Ἰλλυρικῷ Θέματι λατινοφόνων πληθυσμῶν. Ὁ ἱστορικὸς Γίββων βεβαίῳ, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἀνατολικῶν Θεμάτων τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους μόνον ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ Θέματι ἐπεκράτησεν ἡ γλῶσσα ἢ λατινικὴ, ἀντὶ τῆς πρότερον ἐπικρατούσης ἑλληνικῆς. Ἦτο Θέμα, ὡς εἵπομεν, στρατιωτικὸν κατ' ἐξοχὴν, οἱ δὲ ἐν αὐτῷ μάχιμοι πληθυσμοὶ ὡς ἀποκλειστικὸν ἔσχον ἐπάγγελμα τὸ μισθοφορικόν, ὑπηρετοῦντες, ὡς στρατιῶται, ἐν ταῖς τάξεσι τῶν ρωμαϊκῶν λεγεῶνων. Οἱ μισθοφόροι ἐξ ἀνάγκης φυσικῆς προσελάμβανον λατινικὰ ὀνόματα, ἐξεμάνθανον καὶ ἐλάλουν τὴν λατινικὴν, ἀποστρατευόμενοι δὲ μετὰ πολυχρόνιον ὑπηρεσίαν, ἀπῆρτιζον, ἐν αὐτῷ τῷ Ἰλλυρικῷ Θέματι, ρωμαϊκοὺς ἀποικισμούς, λαμβάνοντες γυναῖκα καὶ γῆν. Οὕτω δὲ ἐδημιουργήθησαν λατινικὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα παρὰ τοῖς Δαλμάταις καὶ τοῖς ἄλλοις λαοῖς τῆς βαρβάρου Ἰλλυρίας, διεσπάρθησαν δὲ λατινοφῶνοι ἐν Ἠπειρῳ, Θεσσαλίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ, διατηρούμενοι μέχρι τῆς σήμερον. Αὐτοὶ οἱ Ἀλβανοί, Ἠπειρωταὶ ὄντες, Ἰλλυριοὶ καὶ Μακεδόνες, διετήρη-

σαν καθ' ὄλους τοὺς αἰῶνας, πλὴν τοῦ στρατιωτικοῦ ἐνδύματος, τὸ μισθοφορικὸν ἐπάγγελμα, προσέλαβον δὲ ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἀπειρίαν λατινικῶν λέξεων καὶ φέρουσιν ὡς ἐθνικὸν ἐπώνυμον τὴν λέξιν *Σκιπετάρ*, ἣτις σημαίνει τὸν ἀετιδέα, τουτέστι τὸν στρατιώτην τῆς ρωμαϊκῆς λεγεῶνος, ἣτις ὡς σύμβολον πολεμικὸν ἔφερε τὸν ἀετόν. Διὰ τῆς αὐτῆς, τέλος πάντων, ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐξελέξεως διεμορφώθησαν καὶ οἱ λεγόμενοι Κουτσόβλαχοι, ἢ Ἑλληνόβλαχοι, ἔλκοντες τὴν καταγωγὴν ἐκ τῶν ἐγγχωρίων ἐλληνοπελασγικῶν πληθυσμῶν τῆς Ἠπείρου, Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, ὡς θέλομεν ἀποδείξῃ, κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον, κατωτέρω, ἐκρωμαϊσθέντες δὲ κατὰ τὴν γλῶσσαν, διὰ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ἐν ταῖς τάξεσι τῶν ρωμαϊκῶν λεγεῶνων καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῶν εἰς ἰδίαν ἀποικίαν.

III

Ἡ λέξις *Βλάχος* δὲν εἶνε κυρίως ἐθνικὸν ἐπώνυμον, σημαῖνον ἔθνος ἢ φυλὴν ὁμογενῆ. Δηλωτικὸν οὖσα κοινωνικῆς καταστάσεως, σημαίνει *χωρικόν*. Ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ σήμερον οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων καλοῦσι βλάχους τοὺς ἀγροτικούς καὶ ποιμενικούς πληθυσμούς, οὗτοι δὲ *Τσομπέλου*, τουτέστι *civiles* (πολίτας), τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων. Βλάχοι ἢ Μπλάτζοι, ὡς ἐλέγοντο εἰς ἀρχαιοτέρους αἰῶνας, ὑπῆρχον πανταχοῦ, λαλοῦντες λατινικὰ ἰδιώματα, ἐν Τρανσυλβανίᾳ καὶ ἐν Παννονίᾳ, ἐν Κάτω Μυσίᾳ καὶ ἐν Θράκῃ, ἐν Στυρίᾳ καὶ ἐν Καρινθίᾳ, ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐν Ἠπείρῳ, ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἑλλάδι. Ἐν Αἰγύπτῳ τὸ ὄνομα βλάχος μετεβλήθη ἐπὶ τῆς Ἀραβοκρατίας εἰς *Φελλάχ*, σημαῖνον χωρικόν, καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπάρχουσιν ἔτι λατινόφωνοι πληθυσμοί, καλούμενοι Βλάχοι, ἢ Οὐαλλοί, ἢ δὲ χώρα τῶν Βλαχία, ἢ Οὐαλλία, ὅ περ ταύτσημον. Οἱ Γερμανοὶ καλοῦσι *βέλχεν*, ἦτοι βλάχους, πάντας τοὺς λατινοφώνους πληθυσμούς, καὶ οἱ Ἀγγλοὶ *βέλς* ἢ *Οὐέλς*.

Ἡ Θεσσαλία ἐκλήθη Μεγαλοβλαχία κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ ἐδημιουργήθη ἐν αὐτῇ Δεσποτάτον, ἔχον τὴν Ὑπάτην πρωτεύουσαν, ὑπὸ τὸν Δεσπότην Ἰωάννην ἐν δὲ τῇ Ἠπείρῳ καὶ ἐπὶ τῆς Πίνδου ὄκουν οἱ Κουτσόβλαχοι, τουτέστι οἱ *Μικρόβλαχοι*. Ἐντεῦθεν τὰ λεγόμενα *Κατσαροχώρια* ἢ *Κουτσοροχώρια*. Ἡ λέξις *Κοῦτσι*, ὡς γνωστόν, ἀλβανικὴ οὖσα, σημαίνει *μικρός*, τούτου δ' ἕνεκα τὸ *Κουτσόβλαχος* σημαίνει *Μικρόβλαχος*, οὐχὶ δὲ βλάχος χωλός. Γνωρίσματα ἀσφαλῆ τῆς ἰθαγενείας τῶν Κουτσοβλάχων καὶ τῆς γνησίας αὐτῶν καταγωγῆς ἐκ Μακεδόνων, Ἠπειρωτῶν, Θεσσαλῶν καὶ ἄλλων ἐλληνικῶν πληθυσμῶν, ὑπάρχουσι πάμπολλα καὶ ἀναμφισβήτητα. Βλαχικὰ τάγματα ἐξ Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας ὑπῆρξον, κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρονογράφους, τὸν ἕκτον αἰῶνα (573) τοὺς ἐν Βυζαντίῳ αὐτοκράτορας, ἀπὸ τοῦ ὀγδόου δ' αἰῶνος εἰσήλασαν ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὡς μαρτυροῦσιν ἀριδῆλως τὰ πολυάριθμα κουτσοβλαχικὰ ὀνόματα τῶν πελοποννησιακῶν κομῶν καὶ χωρίων, ἰδίως τῶν ὄρειων. Ἐν ἔτει 728, λοιμὸς φοβερὸς ἠρήμωσεν ἐντελῶς τὴν Πελοπόννησον, ἕκτοτε δὲ εἰσῆλθον καὶ βαθμηδὸν ἐγκατε-

στάθησαν ἐν αὐτῇ φιλικῶς, ὡς συμβαίνει ἔτι καὶ σήμερον, πολυάριθμοι πληθυσμοί, κατελθόντες ἐκ τῆς Ἠπείρου, τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς νοτιοδυτικῆς Μακεδονίας, ἰδίως ἐκ τῶν ὄρειων χωρῶν. Διὰ τοῦτο αἱ κῶμαι καὶ τὰ χωρία ἐν Πελοποννήσῳ, οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ τοποθεσίαι φέρουσι πολλαχοῦ ἀλβανικὰ ἢ κουτσοβλαχικὰ ὀνόματα, φαίνονται δὲ ἀκριβῆς ἀντιγραφή τῶν εἰρημένων χωρῶν. Ἀνακαλύπτει τις τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐν Κορινθίᾳ καὶ ἐν Καλαβρύτοις, καθ' ἅπασαν τὴν Ἀρκαδίαν, ἐν Ἠλείᾳ, ἐν Κυνουρίᾳ καὶ ἐπὶ τοῦ Ταυγέτου, δηλαδὴ ἐπὶ τῶν ἐκατέρωθεν ὑπωρείων του. Τὸ φαινόμενον τοῦτο καὶ τὸ ἱστορικὸν γεγονός τοῦ βαθμιαίου ἐν Πελοποννήσῳ ἀποικισμοῦ ἐξ Ἠπείρου, Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας παρέσχε τὰ στοιχεῖα τοῦ μύθου τῶν ἐν Πελοποννήσῳ σλαυικῶν ἐποικίσεων. Οἱ κατελθόντες ἦσαν λαοὶ ὁμογενεῖς, ἀλβανόφωνοι, ἐλληνόφωνοι καὶ λατινόφωνοι, οἵτινες παρέχουσι τὴν εὐλογον ἐξήγησιν τοῦ ὀνόματος *βλάχος*, δι' οὗ καλοῦσιν οἱ Μανιάται καὶ οἱ κάτοικοι τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων τοὺς Πελοποννησίους χωρικούς.

Κατὰ τὸν Πουκεβίλλ καὶ ἄλλους περιηγητάς, ἢ χρονογράφους, οἱ Κουτσόβλαχοι διηροῦντο, κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, εἰς τέσσαρας διακεκριμένας φυλάς, ἦτοι εἰς Ντοτσαρέτας, εἰς Μπρούτσους, εἰς Περραιβοὺς καὶ εἰς Πετροβούτους. Ἀλλὰ τίς ἀράγε δὲν διακρίνει, παιδείας γευσάμενος, εἰς τὰ ὀνόματα ταῦτα τὰ ὀνόματα φυλῶν ἱστορικῶν καὶ ἰθαγενῶν ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ; Οἱ Δασαρήτιοι (Ντοτσαρέται), γνωστὴ ἰλλυρομακεδονικὴ φυλὴ, ἐπάλαισαν κατὰ Φιλίππου ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας, καὶ ὑποταγέντες ἔδωκαν πολλοὺς μαχητάς εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον. Ὁ Στράβων καλεῖ αὐτοὺς *Σεσαριθίους*, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐκάλουν Ντοτσαρέτας, ἐξ ἧς ἢ χώρα αὐτῶν Ντοτσαριὰ ἢ Τσοκαριὰ, καὶ ὁ νεώτερος Δασαρήτιος *Τόσκος* ἢ *Τόσκαρης*. Ἐκ τῶν Ἀλβανῶν Τόσκων ἐπομένως παρήχθησαν διὰ τοῦ ἐκρωμαϊσμοῦ καὶ τῶν ρωμαϊκῶν λεγεῶνων οἱ Κουτσόβλαχοι Ντοτσαρέται, ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐτὴν φυλὴν. Οἱ *Βρυῆτες* ἐπίσης, ἰλλυρομακεδονικὴ οὖσα φυλὴ ἐν Μακεδονίᾳ, ὑπετάγησαν εἰς τὸν Φίλιππον κατὰ τὴν ἱστορίαν καὶ ὑπῆρξον ὑπὸ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον, ἐκαλοῦντο δὲ Μπρούτσοι (Bruci) ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ καλοῦνται νῦν *μπρουτσοβλαχοι* ὑπὸ τῶν Ἠπειρωτῶν, τῶν Θεσσαλῶν καὶ τῶν Μακεδόνων. Οἱ Περραιβοί, ὧν τὸ ὄνομα διετηρήθη εἰς τὴν τρίτην φυλὴν τῶν Κουτσοβλάχων, εἶνε γνωστοὶ ἐκ τῆς ἱστορίας ὡς φυλὴ Θεσσαλῶν, καὶ οἱ Πετροβούτοι ἔλαβον τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ Πέτρου τοῦ Μπούα, τοῦ περιφήμου ἀρχηγοῦ τῆς φυλῆς τῶν Ἀρβανιτοβλάχων, ἐξ οὗ κατάγεται ἡ μεγάλη τῶν Γριβαίων οἰκογένεια. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων, οἱ Κουτσόβλαχοι, ἐν συνόλῳ, φέρουσι καὶ ἄλλο περίεργον ὄνομα, δηλωτικὸν ἀναμφιβόλως τῆς ἱστορικῆς αὐτῶν προελεύσεως. Καλοῦνται *Τσίντσαροι*, ὄνομα ἀξιοθὲν μωρῶν καὶ παραλόγων ἐρμηνεύσεων. *Τσίντσα* ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Κουτσοβλάχων σημαίνει *πέντε*, καὶ *τσίντσαρος* ἐπομένως *πεντάριος*. Ἀλλὰ διατὶ ἀρά γε οὕτω καλοῦνται; Ἡ ἐξήγησις εἶνε εὐχερῆς, οὐδεμίαν δὲ, καθ' ἡμᾶς, ἐπιδέχεται ἀμφιβολίαν ἢ ἀμφισβήτησιν. Γνωστὴ εἶνε ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡ περίφημος

πέμπτη μακεδονικὴ λεγεών, ἣτις ἐστρατοπέδευεν ἐν τῇ νοτιοδυτικῇ Μακεδονίᾳ, ἐπεκτεινομένη πιθανῶς καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ. Οἱ στρατιῶται αὐτῆς ἐκαλοῦντο *Κιρκιῦριοι*, τούτεστι *Πεντῆριοι*, καὶ ἀπὸ τούτων προδήλως ἐπήγασαν οἱ Κουτσόβλαχοι Τσίντσαροι, οἱ ἐγκατασταθέντες ἐν τῇ χώρᾳ διὰ τῆς ἀποστρατείας καὶ περισωθέντες διὰ τῶν ρωμαϊκῶν ἀποικισμῶν.

IV

Συμπληροῦντες τὰ πρόσθεν εἰρημένα, παρατηροῦμεν ὅτι διαφέρουσιν ἐντελῶς τῶν ἐν Δακίᾳ Βλάχων οἱ ἐν Πίνδῳ καὶ Μακεδονίᾳ λατινόφωνοι πληθυσμοί, κατὰ τὴν γλῶσσαν, τὸν κοινωνικὸν βίον, τὸν χαρακτήρα, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα. Ἡ γλῶσσα τῶν *Τσαράνων* τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαβίας, συμμιγῆσα ἀπὸ τοῦ δ' μετὰ Χριστὸν αἰῶνος μετὰ σλαυικῶν γλωσσικῶν ἰδιωμάτων, περιέχει ἀφθονίαν σλαυικῶν λέξεων, ἀπεδέχθη δὲ τὰ κυρίλεια γράμματα καὶ ἔχει προφορὰν σλαυικὴν, ἢ πολωνικὴν. Ἄπ' ἐναντίας, ἡ γλῶσσα τῶν Κουτσοβλάχων δὲν περιέχει σλαυικὰ στοιχεῖα, οὐδὲ λέξιν κἄν σλαυικὴν. Κατὰ τὰς γλωσσικὰς ἐρεῦνας τοῦ Γερμανοῦ Τούνμαν, ἐξετάσαντος τὸ κουτσοβλαχικὸν ἰδίωμα ἐπιμελῶς, ἐκ δέκα λέξεων, αἱ πέντε εἶνε καθαρῶς ἑλληνικαί, φέρουσι κατάληξιν ἑλληνικὴν, αἱ τρεῖς ρωμαϊκαί, καὶ αἱ δύο ἀλβανικαί. Ἀποδεικνύει ἐπομένως ὁ λεκτικὸς θησαυρὸς τῆς κουτσοβλαχικῆς τὴν ἐθνολογικὴν καταγωγὴν τῶν κουτσοβλαχικῶν πληθυσμῶν. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου, οἱ ἐν Πίνδῳ διαφέρουσι τῶν ἐν Δακίᾳ κατὰ τὸν χαρακτήρα καὶ τὸν βίον, ὅσον ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς. Οἱ μὲν ποιμένες, οἱ δὲ γεωργοί· οἱ μὲν φιλελεύθεροι, φιλέμποροι, ροπήν ἔχοντες πρὸς τὰς ὠραίας τέχνας καὶ τὰ γράμματα, οἱ δὲ ἀνελεύθεροι, ἀπλοὶ γεωργοί, ξένοι πρὸς τὰ γράμματα, πρὸς τὰς ὠραίας τέχνας, πρὸς τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ· οἱ μὲν τέλος νοήμονες κατ' ἐξοχὴν, οἱ δὲ δύσνοες καὶ βαρεῖς. Ἐν τῷ βίῳ οἱ Κουτσόβλαχοι τηροῦσιν ἀγνὴν τὴν οἰκογενειακὴν ἐστίαν καὶ ἔχουσιν ὑψηλὴν ἰδέαν περὶ τῆς οἰκογενειακῆς τιμῆς, οἱ δὲ Τσαράνοι τῆς Δακίας οὔτε κἄν ἰδέαν ἔχουσι τῶν οἰκογενειακῶν τούτων ἀγαθῶν. Προσηλώθησαν ἐπὶ αἰῶνας εἰς τὴν γῆν, ὡς τὰ ὄστρακα, δουλεύοντες ὑπὲρ τοῦ δεσπότη, ἀγνοοῦντες δὲ καὶ μὴ ἀγαπῶντες τὴν ἀποδημίαν, πρὸς ἣν φέρονται ὀρμεμφύτως οἱ Κουτσόβλαχοι, ὡς οἱ ἀπανταχοῦ ἑλληνικοὶ πληθυσμοί. Ἀκίνητοι, ἀναίσθητοι πρὸς πᾶσαν πρόοδον, τρώγουσιν ἐν τῇ καλύβῃ τὴν *μαμαλίγκαρ*, τὸ δὲ προσδευτικὸν στοιχεῖον τῆς λεγομένης Ρωμουνίας ἀποτελοῦσιν οἱ ξένοι πληθυσμοί, ἰδίως δὲ οἱ ἐκβλαχισθέντες πολυάριθμοι Ἕλληνες, οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἀστικὴν καὶ πολιτικὴν κοινωνίαν, ρέποντες δὲ πρὸς τὰ γράμματα, πρὸς τὰς τέχνας, πρὸς τὰ δημόσια ἀξιώματα, πρὸς τὸν πολιτισμὸν. Τὸ πλεῖστον ἐν αὐτοῖς εἶνε ἑλληνικόν· ὁ *Ἡλιάδης* ἐδημιούργησε τὴν γλῶσσαν, καὶ ὡς ποιηταὶ διεκρίθησαν οἱ Ἕλληνες *Ἀλεξάνδρεσκος* καὶ *Ἀλεξάνδρῆς*, πάντες δὲ σχεδὸν οἱ καθηγηταὶ καὶ φιλόλογοι ἔχουσιν ἑλληνικὴν καταγωγὴν.

Ἀντίθεσιν χαρακτηριστικὴν πρὸς τοὺς Τσαρίνουσιν ἀποτελοῦσιν ἐν παντὶ οἱ Κουτσόβλαχοι, ἢ ὀρθότερον *Ἑλληνοβλάχοι*. Οὗτοι βιοῦσι κατὰ φυλάς, ὡς οἱ Ἕλληνες καὶ Ἀλβανοί, καὶ ἔχουσι πάντα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς τὰ προτερήματα. Διεκρίθησαν ἐν τοῖς ἀγῶσι κατὰ τῶν Τούρκων, ἀναδείξαντες τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν Κλεφτῶν καὶ τῶν Ἀρματωλῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, καὶ κατὰ τὸν Ἰερὸν ἀγῶνα πανταχοῦ διεκρίθησαν, καταλαβόντες θέσιν περίοπτον ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ἀπὸ ἀμνημονεύτων αἰῶνων ζῶντες ἀδελφικῶς καὶ φιλικῶς μετὰ τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, ἔχοντες δὲ κοινούς ἐθνικούς πόθους καὶ κοινὸν ἐθνικὸν φρόνημα, ἔψαλλον διὰ τῆς μουσῆς τῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων τοὺς ἀγῶνας τῶν ἠρώων, ἀνεδείχθησαν ὡς ποιηταί, ἐκαλλιέργησαν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα περιφανῶς κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς δουλείας καὶ τοῦ σκότους, ἀποδόντες εἰς τὸ Γένος διδασκάλους μεγάλους καὶ περιφανεῖς, ἀνεδείχθησαν, τέλος πάντων, μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν, περικοσμήσαντες τὴν ἑλληνικὴν πρωτεύουσαν διὰ μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν, φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων καὶ σχολείων.

Καὶ ὅμως τὸν κατ' ἐξοχὴν ἑλληνικὸν λαὸν τῶν Κουτσοβλάχων, ἢ Ἑλληνοβλάχων, τὸν ἀποδόντα εἰς τὸ Ἔθνος μεγάλους ἐθνικούς ἥρωας, ἐγκύψαντα δὲ περιπαθῶς εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ διακριθέντα ἐπὶ ἀδόλφῳ καὶ θερμῇ φιλοπατρίᾳ, ἀμφισβητοῦσιν ἡμῖν σήμερον κατὰ τρόπον μωρὸν καὶ γελοῖον οἱ ἀξιοθρήνητοι τοῦ Τραϊάνου ἀπόγονοι, οἱ ἀποτελοῦντες ὄχλον σύγκλυδα βαρβαρικῶν λαῶν καὶ φυλῶν.

II. Κανελλίδης.

 Η ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
 ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Σ. Α. Ἀντωνόπουλος ἐν τῷ «**Ἑλληνισμῷ**» (Ἀπρίλιος-1899) τὸ ἱστορικὸν τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐταιρείας ταύτης. Νομίζει ὅμως, ὅτι ἡ σύστασις αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἔντασιν τῶν αἰσθημάτων τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κοινοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1821 καὶ ἀναφέρει πάντα τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς πλην δύο — Ἑλλήνων — τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ καὶ τοῦ Χριστοδοῦλου Κλωνάρη, ὅστις ἀπέθανε, νομίζω, πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ **Ἐκκλησις** τῶν ἰδρυτῶν τῆς ἐταιρείας, Ἀδαμαντίου Κοραῆ καὶ Ἀμβροσίου Φιρ-

μὲν-Διδότου, δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Γαλλίας, ἄλλως δὲ κ. Ἄντωνόπουλος θὰ ἔγραφε πλῆρες τὸ ἱστορικόν. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἄλλα μέλη τῆς ἑταιρείας, τὰ ὅποια ἀναφέρει ὁ κ. Ἄντωνόπουλος, ὁ μαρκήσιος Κεὶ δὲ Σαϊντ Ἰλαῖρ, γράφων τὴν βιογραφίαν τοῦ Ἀμβροσίου Φιρμὲν-Διδότου, λέγει ὅτι πάντες συνῆλθον περὶ τοῦ ὑπογράψαντος τὴν Ἐκκλησίαν Ἀμβροσίου καὶ ἐξέλεξαν αὐτὸν γενικὸν γραμματέα, καίτοι ἄγοντα τὸ εἰκοστὸν τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Κοραῆν ἐξέλεξαν ἀπόλυτον διανομέα τῶν χρημάτων τῆς ἑταιρείας, τὸν δὲ Κλωνάρην διώρισαν πληροφοροτὴν τῶν Φιλελλήνων.

Ἰδοὺ κατὰ λέξιν ἡ μετάφρασις τῆς Ἐκκλησίως, συνταχθείσης ὑπὸ τοῦ Κοραῆ, ἄγοντος τότε τὸ ἑβδομηκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ νεαροῦ αὐτοῦ μαθητοῦ Ἀμβροσίου-Διδότου, ὅστις καὶ ὑπέγραψεν αὐτήν.

« Ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων Ἐκκλησίς »

« Ἡ ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάληψις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔρριψε τὴν ἀγωνίαν εἰς τὴν Εὐρώπην. Ὅσοι τῶν Ἑλλήνων ἠδυνήθησαν νὰ διαφύγῃσι τὴν καταστροφὴν ἔδωκαν τῇ Ἰταλίᾳ, εἰς ἀντάλλαγμα τῆς φιλοξενίας, τὰς πολυτίμους γνώσεις, ὧν ὑπῆρξαν ταμίαι. Ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἑλλάδος ἐνεψύχωσε τὸν ἔρωτα τῶν ὠραίων τεχνῶν, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς φιλολογίας καθ' ὅλην τὴν Δύσιν. Ἡ Εὐρώπη, δεχομένη τὸ εὐεργέτημα, συνῆψε πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἱερὸν χρέος. Ἡγύκειν ἡ ὄρα τῆς πληρωμῆς.

» Τί ἐπραξάν οἱ Μωχμεθανοὶ ἀπὸ τῆς κατακτῆσεως, ὅπως δυνηθῶμεν νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι ἡ κα ἀχρησις τῆς ἰσχύος εἶνε τὸ μόνον δικαίωμα, ὃ περ ἐπιβάλλουσιν ἐπὶ τῶν ὠραίων τούτων χωρῶν; Ἀπὸ τριῶν καὶ πλέον αἰῶνων καταπιέζουσι τοσοῦτον τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ εὐρεθῇ δεύτερον τοιοῦτον παράδειγμα μετὰ τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν. Σήμερον φαίνεται, ὅτι οἱ Τούρκοι ὠρκίσθησαν τὴν ἐξόντωσιν τῶν Ἑλλήνων. Τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος εἶνε τὸ τῆς ἀνθρωπότητος, τῶν γραμμάτων, τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας· εἶνε τὸ συμφέρον τοῦ πολιτισμοῦ ἐναντίον τῆς βαρβαρότητος. Τίς ἄλλη παρὰ ἡ πατρις τόσον παντοίων μεγάλων ἀνδρῶν θὰ ἠδύνατο νὰ διατηρήσῃ τὰ ἑαυτῆς ἦθη, τοὺς νόμους, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν θρησκείαν, κατόπιν τοσοῦτον μακρᾶς δουλείας; Ὁ λαὸς οὗτος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἀνεφέρετο μόνον εἰς τὸ παρελθόν, ἀναλαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ μετὰ τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν. Οἱ ἐπίλεκτοι μετὰ τῶν νέων, πίπτοντες μετὰ δόξης, ἀποδεικνύουσιν ἀρκούντως, ὅτι εἰσὶν ἐπάξιον τῶν προγόνων, οἱ δὲ θρίαμβοι τοῦ ἐν τοῖς σπαργάνοις ναυτικοῦ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τῶν Τούρκων ἀναμνησκουσι τὰ ἐνδοξα κατορθώματα τῆς ἀρχαιότητος. Ὁ ἀγὼν τῶν Ἑλλήνων ἐπισύρει τὴν προσοχὴν τῆς Εὐρώπης, πανταχοῦ συλλέγονται ἐγγραφαὶ ὑπὲρ αὐτῶν. Ἡ Γαλλία, ἡ χώρα αὕτη, ἡ τόσον εὐγενὴς καὶ ἡ τόσον γενναϊόφρων, θὰ ἦτο λοιπὸν ἡ τελευταία νὰ μιμηθῇ τόσον ὠραῖον παράδειγμα;

» Ἐκαστος συναισθάνεται, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ δικαιωμάτων βασιλέων, οὔτε περὶ εἶδους κυβερνήσεως, ἀλλὰ πρόκειται νὰ γνωσθῇ, εἰάν πρέπη νὰ καταστραφῇ ἐν ἔθνος, ἐπειδὴ ἀπέκαμε νὰ ὑποφέρῃ ἀνυπόφορον ζυγὸν καὶ δὲν ἠθέλησε ν' ἀποπτύσῃ τὴν χριστιανικὴν πίστιν. (Ἐνταῦθα ἀναφέρεται φιλελληνικὴ περικοπὴ ἐκ τοῦ Φενελῶνος). Σήμερον, ὅποτε οἱ Τούρκοι ὑπερηπόδησαν τὰ ἰσκαμμένα τῆς σκληρότητος, τίς θὰ ἠδύνατο νὰ μὴ συμμερισθῇ τὰ αἰσθήματα ταῦτα τοῦ Φενελῶνος; Ἀρκετὰ μέγας ἀριθμὸς νέων Ἑλλήνων, σπουδαζόντων ἐν Γαλλίᾳ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας, εὐρίσκονται σήμερον ἄνευ συγκοινωνίας μετὰ τῶν ἑαυτῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες αἱ μὲν ἀπόλεσαν τὸ πᾶν, αἱ δὲ κατεσφάγησαν, καὶ ἔχουσι οἱ νέοι οὗτοι ἀνάγκην, ἕνεκα τῶν συμβάντων τούτων, βοήθειας, εἴτε διὰ νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰς σπουδᾶς των, εἴτε διὰ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Ἑλλάδα, ὅπως ὑπερασπίσωσι καὶ παρηγορήσωσι τὰς οἰκογενείας των.

» Ἡ γενικὴ προδιάθεσις τῶν πνευμάτων ὑπεδείκνυε πρὸ πολλοῦ τὴν ἐκκλησίαν ταύτην, ὅπως ἐπιτύχωσιν αἱ φιλανθρωπικαὶ αὐταὶ ἀπόψεις καὶ διαμαρτυρηθῇ ἡ Γαλλία πρὸς ὄφελος δυστυχῶν ἔθνους, ἀγωνιζομένου ὑπὲρ τῶν ἀγιωτάτων ἐν ἀνθρώποις: θρησκευτικῆς, πολιτικῆς καὶ ἀστικῆς ἐλευθερίας. Πλείστα ἑταιρεῖαι ἐσχημακτίσθησαν ἤδη πρὸς τοῦτο, αἵτινες τώρα συνηνώθησαν, διὰ νὰ διακοινωθῇ, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον, ἡ ἐγγραφὴ αὕτη, ἣτις, βοηθοῦσα τὴν δυστυχίαν, ὀφείλει ν' ἀρέσῃ εἰς πάντας τοὺς Γάλλους.

Ὁ κ. Κοραῆς, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα καὶ αἱ ἀρεταὶ εἰσὶ γνωσταὶ καὶ τιμημέναι καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἐστὶν ἐπιτετραμμένος, ὅπως διανέμῃ τὰ βοηθήματα εἰς τοὺς Ἑλληνας, οἵτινες εὐρίσκονται ἐν Παρισίοις. Τὰ περισσεύματα τῶν ποσῶν θὰ χρησιμεύωσιν, ὅπως προμηθεύωμεν εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος πᾶν ὃ τι αἱ περιστάσεις θὰ ἐπιτρέψωσι. Τὰ ποσὰ δέον ν' ἀπειθύνωνται εἰς Παρισίους παρὰ τοῖς κ. κ. Ἄνδρὲ καὶ Κοττιέ, τραπιζίταις, ὁδὸς Καδὲ, ἀρ. 9, Τερνῶ καὶ Γιῶφ, πλατεία τῶν Νικῶν ἀρ. 6, Α. Φιρμὲν-Διδότω, ὁδὸς Ἰακῶβ, ἀρ. 24, εἰς τὰ γραφεῖα τῶν ἐφημερίδων τῆς πρωτεύουσος καὶ εἰς τὴν Ἐγκυκλοπαιδικὴν Ἐπιθεώρησιν, ὁδὸς δ' Ἐνφὲρ-Σαῖν-Μισέλ, ἀρ. 18. Ἀπευθυντέον, διὰ πᾶσαν πληροφορίαν, πρὸς τὸν κ. Χριστόδουλον Κλωνάρην, ὁδὸς Κολομβιέ, ἀρ. 25.

(Ἵπογεγραμμένος:) Ἀμβρόσιος Φιρμὲν-Διδότος»

Ὁ μαρκήσιος Κεὶ δὲ Σαϊντ Ἰλαῖρ γράφει ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Διδότου, δημοσιευθεῖσα τῇ 20 Ἀπριλίου 1876 ἐν ἰδιαίτερω τεύχει, ὅτι ἡ ἐκκλησίς αὕτη ἀνεστάτωσε τὴν Γαλλίαν.

(Ἐν Παρισίοις)

Σωκράτης Λαγουδάκης

Η ΥΠΟΝΟΜΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΣΑΜΙΑΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Ἀπό τίνος χρόνου ἢ διὰ τῶσων θυσιῶν καὶ τῶσων αἱμάτων κτηθεῖσα σαμιακὴ Ἐλευθερία διατρέχει κρίσιν μεγάλην. Ἡ κυρίαρχος Δύναμις, ἡ Τουρκία, ἐπιβουλεύεται αὐτὴν καὶ παντοίοις τρόποις προσπαθεῖ τὴν κατάρριψιν τοῦ οἰκοδομήματος τούτου διὰ τοῦ ἐκάστοτε ἀντιπροσώπου τῆς, τοῦ λεγομένου ἡγεμόνος τῆς Σάμου, διοριζομένου ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, ἐκ τῶν ἀνωτάτων ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ὑπαλλήλων τοῦ τουρκικοῦ κράτους, οἵτινες, καίτοι περιβαλλόμενοι τὸν ἔκλαμπρον τίτλον τοῦ ἡγεμόνος καὶ τοῦ ὑψηλοτάτου, δὲν παύουσιν ὄντες ταπεινὰ ὄργανα αὐθαίρετου κυριαρχικῆς κυβερνήσεως, ἔτοιμα νὰ πράξωσι καὶ πράττοντα ὅτι τοῖς ὑπαγορευθῇ ἐκ μέρους τῆς Ὑψηλῆς Πύλης.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ πρώτου ἡγεμόνος τῆς Σάμου, Στεφάνου Μπέη Βογορίδου, μέχρι τοῦ προτελευταίου, Στεφάνου Μπέη Μουσούρου, ἡ σαμιακὴ ἐλευθερία ὀλονὲν περιστέλλεται πρὸς ὄφελος τῆς Τουρκίας καὶ ζημίαν τῆς Σάμου. Μόνον δύο ἡγεμόνες, ὁ Ἀριστάρχης καὶ ὁ Γκίκας, ὁ μὲν εὐνοούμενος τῆς Ἀγγλίας, ὁ δὲ τῆς Γαλλίας, ὡς πρόσφυξ Ῥωμοῦνος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἦσαν ἀληθεῖς ἡγεμόνες, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι δὲν ἦσαν ἢ ἀπλᾶ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ὄργανα· ἀλλὰ πάντας τούτους ἀνέλαβε νὰ ὑπερακοντίσῃ ὁ νῦν ἡγεμὼν τῆς Σάμου κ. Βαγιάννης ἐφέντης, ὅστις τὴν 19ην τρέχοντος μηνὸς Αὐγούστου, ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἀναρρήσεως εἰς τὸν θρόνον τοῦ νῦν Σουλτάνου, ἐπεχείρησε ν' ἀναστηλώσῃ τὴν ὀθωμανικὴν σημαίαν ἐπὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ μεγάρου τῆς αὐτονόμου νήσου, ὃ περ οὐδέποτε μέχρι τοῦδε εἶχε συμβῆ ἐπὶ τῶν προκατόχων ἡγεμόνων, ἄλλως τε καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἐν Σάμῳ διαμένοντα τουρκικὸν λόχον, παρὰ τὸν ὀργανικὸν χάρτην τοῦ 1834, δῆθεν ὡς τιμητικὴν φρουρὰν τοῦ ἐκάστοτε ἡγεμόνος, δὲν ἔχει ἐπιτραπῆ μέχρι τοῦδε νὰ κάμῃ χρῆσιν σημαίας ὀθωμανικῆς.

Φαίνεται ὅτι ἡ τουρκικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀρέσκειται εἰς τὸ καθεστῶς τῆς αὐτονόμου νήσου, καὶ εἶνε φυσικὸν τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἀξιοκατάκριτοι τυγχάνουσιν οἱ Χριστιανοὶ Τουρκοῦχοι, οἵτινες δὲν ἔχουσι τὸ θάρρος, ἢ δὲν θέλουσι νὰ φωτίσωσι τὸν Ἀνώτατον Κυρίαρχον, ὅτι τὸ συμφέρον τῆς Ὑψ. Πύλης εἶνε νὰ μὴ θιγῇ τὸ κακῶς κείμενον δι' αὐτὴν αὐτόνομον Πολίτευμα τῆς Σάμου. Ἡ διαγωγὴ τοῦ νῦν ἡγεμόνος Βαγιάννη ἐφένδη εἶνε ἀκατανόητος. Ἄνθρωπος ἀνεπτυγμένος καὶ μορφωμένος, ὡς αὐτὸς τυγχάνει, δὲν εἶνε δυνατὸν ἢ νὰ γνωρίζῃ ποῖα τ' ἀποτελέσματα τῆς συμπεριφορᾶς του. Τὸ συμφέρον τῆς Τουρκίας εἶνε νὰ μὴ ἐξωθηθῶσι τὰ πράγματα, νὰ

μὴ ἐξαφθῶσι τὰ πνεύματα καὶ νὰ μὴ ἀναγκασθῇ ἐκὼν ἄκων ὁ ἠρωϊκὸς σαμιακὸς Λαὸς νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ ὄπλα, ὅπως κατέφυγεν ὁ κρητικὸς.

Πρέπει νὰ ἐννοήσῃ ὁ κ. Βαγιάννη-ἐφένδης, ὅτι ἡ Τουρκία ἀρκετὰ ὀρᾷ ἐν Σάμῳ, ἐνῶ ἐν Κρήτῃ οὔτε ὑφίσταται καὶ, καὶ τοῦτο ἕνεκα τῆς ἀφρονος πολιτικῆς τῶν ἐκάστοτε Γενικῶν Διοικητῶν τῆς νήσου ἐκείνης καὶ τοῦ μωαμεθανικοῦ πληθυσμοῦ, οἵτινες συμπάρεσσαν τὴν τουρκικὴν Κυβέρνησιν ν' ἀθετήσῃ τὰς ὑποχρεώσεις, ἃς ἐπέβαλεν αὐτῇ ἡ Συνθήκη τῆς Χαλέπας, δι' ἧς ἀνεγνώριζεν ὁ Σουλτάνος τὴν κρητικὴν αὐτονομίαν.

Ὁ κ. Βαγιάννης ἐφένδης, ἀντὶ νὰ ἐκθέσῃ τῇ προϊσταμένῃ του Ἀρχῇ ποῖα τ' ἀληθῆ συμφέροντα τῆς Τουρκίας ἐν Σάμῳ καὶ νὰ ἡγεμονεύῃ, ὡς ἐμπρέπει εἰς τὸ ὑψηλὸν τοῦ ἀξιώμα, μετεβλήθη εἰς κομματάρχην ἐπιτόπιον καὶ προσπαθεῖ νὰ περιπλέξῃ κατὰ τρόπον ἐπικίνδυνον τὰ πράγματα μεταξὺ τῆς ὑποτελοῦς αὐτονομίας νήσου καὶ τῆς ἐπικυριαρχοῦ Δυναμείας. Ἐργάζεται ἀνευδότης διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασθείσης νέας σαμιακῆς Κυβερνήσεως νὰ βγάλῃ τὸ φεῖδι ἀπὸ τὴν τρύπα, ἀλλὰ τὸ φεῖδι, ὅταν βγαίῃ ἀπὸ τὴν τρύπα, δαγκάνει καὶ δὲν εἶνε οἱ Σάμιοι, οὐς θὰ δαγκάσῃ. Παρῆλθεν ἀνεπιστρεπτὴ ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν ὑπεδουλοῦντο τὰ Ἔθνη. Σήμερον εὐρισκόμεθα εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐλευθεροῦνται καὶ ἔχομεν πολλὰ παραδείγματα κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο τέταρτον τοῦ αἰῶνος ἐν αὐτῇ τῇ ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ. Ἐὰν ὁ κ. Βαγιάννη-ἐφένδης προθυμοποιῆται νὰ δεῖξῃ πολὺν ζῆλον, οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ εἶνε ὀξυδερκέστεροι αὐτοῦ ἐκ πικρᾶς πείρας, πρέπει νὰ σπεύσωσι νὰ τοῦ κόψωσι τὴν ὀρμὴν καὶ νὰ τὸν φέρωσιν εἰς τὰ καθαρὰ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἡγεμονικῶς καθήκοντα, ἢ νὰ τὸν ἀντικαταστήσωσι δι' ἀνθρώπου ἱκανοῦ καὶ νοήμονος, δυναμένου νὰ συμβιβάζῃ καὶ οὐχὶ νὰ διαιρῇ.

Χρ.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν κ. Κουμουνοῦρος ἀπηύθυνεν ἐσχάτως εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀρχὰς τῶν συνόρων τὴν κατωτέρω ἐγκύκλιον:

«Δὲν ἀγνοεῖτε τὰς καταβαλλομένας προσπαθείας πρὸς προσηλυτισμὸν τῶν ἐν Ἠπείρῳ καὶ Μακεδονίᾳ Ἑλλήνων, ὑπὸ τὴν προσωνομίαν Βλάχων, Ἀρβανιτοβλάχων, Κουτσοβλάχων, Καραγκούνιδων κλπ. ὑπὸ διαφόρων ἐθνοτήτων, ἔχουσιν ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας. Αὗται παρέχουσι πᾶσαν εὐκολίαν καὶ περιποίησιν, ἵνα ἐλκύωσι τοὺς ἐλληνικοὺς πληθυσμοὺς τῆς Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας πρὸς ἐπικοινωνίαν καὶ εἴσοδον εἰς τὰ Κράτη τῶν διὰ τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν. Τοῦναντίον παρατηρεῖται ἀτυχῶς παρ' ἡμῖν παρεμβαλλοῦνται δὲ πλείστα ὅσα προσκόμματα εἰς τοὺς διὰ τῆς ὀρθοδικῆς γραμμῆς εἰσερχομένους εἰς τὸ ἡμέτερον Κράτος, ἔστιν ὅτε καὶ προπηλακίζονται, ἀποκαλούμενοι περιφρονητικῶς Βλάχοι, Ἀρβανιτόβλαχοι,

Καραγκούνιδες, ἢ καὶ ἀπλῶς Μακεδόνες, ἐνῶ οὗτοι εἶνε καθαρῶς Ἑλληνες, ἔχοντες μόνον τὸ ἀτύχημα νὰ εἶνε ὑπόδουλοι.

« Ἡ στάσις καὶ ἡ διαγωγὴ αὐτῆ τῶν διαφόρων ἀρμοδίων δὲν συνάδει ποσῶς εἰς τὸ ἐθνικὸν πρόγραμμα πάσης ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Τοῦ λοιποῦ πρέπει νὰ παύσῃ τὸ τοιοῦτον ἄτοπον. Πᾶσαι αἱ παραμεθόριοι στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ ὀφείλουσι νὰ περιποιῶνται τοὺς ἐξ Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας εἰσερχομένους εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος καὶ νὰ παρέχωσιν αὐτοῖς πᾶσαν εὐκολίαν καὶ νὰ μὴ θεωρῶσιν αὐτοὺς ἄλλοφύλους, ἀλλ' Ἑλληνας καὶ μόνον Ἑλληνας. Νὰ εἶνε δὲ τοιαύτη ἡ στάσις καὶ ἡ συμπεριφορὰ τῶν ἀρχῶν τούτων, ὥστε οἱ ἐξ Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας εἰσερχόμενοι νὰ λαμβάνωσι πείραν ἀμέσως τῶν ἀγαθῶν τῆς ἐλευθερίας, τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον αἱ διάφοροι ἐξασκούμεναι πιέσεις καὶ δυσκολίαι ἀναγκάζουσιν αὐτοὺς ἐν τῷ μέλλοντι νὰ μὴ ἐπανέρχωνται εἰς τὴν ἡμεδαπὴν, ἀλλὰ νὰ τρέπωνται πρὸς ἄλλα συνορευόμενα τῆς Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας κράτη, ἐνθα τυγχάνουσιν, ὡς ἄνω ἐρρήθη ἐξαιρετικῶν περιποιήσεων, ὃ περ ἐξαναγκάζει τοὺς ὁμογενεῖς τούτους, ἀνεκὰθεν συναγωνισθέντας μεθ' ἡμῶν, νὰ ἔρχονται ἐξ ἀνάγκης εἰς ἐπικοινωνίαν μετ' ἄλλοφύλων πρὸς μεγίστην βλάβην τοῦ Ἑλληνισμοῦ ».

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας

Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀγγέλλεται, ὅτι ἐγένετο γνωστὸν εἰς τὸ οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὅτι τινὲς τῶν ἀρχιερέων, οἵτινες συνέπραξαν εἰς τὴν παράνομον ἐκλογὴν τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας, ἀναγνωρίζουσιν ἤδη τὸ ἄκυρον αὐτῆς.

Κατόπιν τούτου ἡ ἀκύρωσις τῆς ἐκλογῆς τοῦ Πατριάρχου θεωρεῖται πιθανή.

Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας θὰ ἐκλεγῆ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως

Κατ' αὐθεντικὰς πληροφορίας ἐκ Κων(υ)πόλεως, ἡ Ἐκκλησία τῆς Αἰγύπτου ἐδήλωσεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὅτι ἀπεδέχεται τὰς βουλάς τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ ἐπαφίεται εἰς αὐτὴν τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἀρχηγῶ τῆς.

Κατὰ τὰς αὐτὰς πληροφορίας ἡ ἐκλογὴ θὰ γείνη μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων, τοὺς ὁποίους θὰ ὑποδείξῃ ἡ Ἐκκλησία τῆς Αἰγύπτου.

Τὰ κτήματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου

Σπουδαιοτάτην εἰδήσιν ἀναγράφουσιν αἱ τουρκικαὶ ἐφημερίδες. Γνωστὸν ὅτι μέχρι τοῦδε τὰ κτήματα τῶν εὐαγῶν κατακτημάτων, ναῶν, σχολῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καθιδρυμάτων ἀνεγράφοντο εἰς ἰδιώτας εἰκονικῶς. Ἐκ τούτου δὲ οὐ μόνον δυσχέρεια προέκυπτον, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἱερά κτήματα ἐξηφανίσθησαν. Κατὰ τὰ ἐξαγγελόμενα δὲ ἤδη ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἐφημερίδων, αὐτοκρατορικῆ βουλῆ ἀπεφασίσθη, ὅπως τὰ εἰς ἰδιώτας ἐγγεγραμμένα ἀκίνητα ταῦτα κτήματα λογίζονται τὸντεῦθεν ὡς ἐξαρτώμενα ἐκ τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐξ οὗ ἐπιταί φυσικῶς, ὅτι τοῦ λοιποῦ τὰ εὐαγγῆ ἡμῶν καθιδρύματα θὰ ἀναγνωρίζονται ὡς νομικὰ πρόσωπα καὶ τὰ κτήματα αὐτῶν θὰ ἐγγράφονται ἀπ' εὐθείας ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν. Εἶνε δὲ ἡ τοιαύτη ἀπόφασις σύμφωνος πρὸς τὰς δηλώσεις, ἃς ὁ Σουλτάνος ἐποιήσατο ἐσχάτως πρὸς τὸν ἀνώτατον ἡμῶν πνευματικὸν ἀρχηγόν, τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΤΗΣ

Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΤΕΩΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ Ε΄

ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΙ ΑΥΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΝΤΟΣ Α.

ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ

1901

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΤΗΣ

Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΤΕΩΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ Ε΄

ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΙ ΑΥΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΝΤΟΣ Α.

ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ

1901

ΟΛΙΓΑΙ ΛΕΞΕΙΣ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΟΥ

Ἐχοντες ἀπὸ πολλοῦ τὴν γνώμην ὅτι μία τῶν κυριωτάτων αἰτιῶν τοῦ δεινοῦ κατηφόρου πρὸς ὃν τὰ ἔθνικα ἡμῶν πράγματα φέρονται εἶνε καὶ ἡ ἔλλειψις μονίμου ποιμαντορικῆς ἀρχῆς διὰ τῶν συχνοτάτων ἀλλαξοπατριαρχειῶν, εἰς τὰς ὁποίας σχεδὸν ἀνὰ πᾶν τρίτον εἴτε τὸ πολὺ τέταρτον ἔτος κληρὸς καὶ λαὸς εἰθίσθη, ἐχαιρετίσαμεν ἐνδομύχῳ τῇ χαρᾷ τὴν ἀνδρικήν καὶ ἐθνωφελῆ στάσιν, ἣν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Κωνσταντίνος ὁ Ε΄ ἐπεδείξατο τελευταίως κατὰ τὴν ἀποχώρησιν Αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου τούτου. Νομίζομεν δ' ὅτι ἐὰν καὶ οἱ ἄλλοι προηγούμενοι πατριάρχαι εἶχον τὸ αὐτὸ ἠθικὸν θάρρος καὶ τὸ ἀσφαλὲς φρόνημα νὰ ἀντιτάξωσι τὴν πολιτείαν αὐτῶν ἀπέναντι τῶν ἀξιώσεων τῆς ἐκάστοτε πλειονοψηφίας καὶ ἐξησφάλιζον τὰ δικαιώματα τοῦ θρόνου, τὸν ὅποιον οἱ Ἐθνικοὶ ἡμῶν Κανονισμοὶ ἐνομοθέτησαν ὡς ἰσόβιον διὰ πάντα πατριάρχην, θὰ εἶχεν ἤδη πρὸ πολλοῦ τεθῆ φραγμὸς τῆς ἐθνικῆς ταύτης τῶν ἀλλαξοπατριαρχειῶν λύμης, θὰ περιορίζοντο αἱ προσωπικαὶ φιλοτιμίαι ἐνίων ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων ἀρχιερέων καὶ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, καὶ θὰ ἀπεδείκνυτο φροῦδος πᾶς συνδυασμὸς, τὸν ὅποιον ἅμα τῇ ἐλεύσει του ὑπολογίζει πᾶς συνοδικὸς ἀρχιερεὺς πρὸς ἐπιδίωξιν τύχης εἴτε ἐπαρχίας καλλιτέρας. Διότι ὁ θεσμὸς τῆς προσ-

καίρου πλειονοψηφίας ὁ ἰσχύων ἀναποφεύκτως εἰς τὰ κοινοβουλευτικὰ νόμιμα τῶν συνταγματικῶν πολιτευμάτων εἶνε ἀκατανόητος εὐθύς ὡς τεθῆ και ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας ἡμῖς καθιεροῦται διὰ πράξεως ἐκκλησιαστικῆς, ἱερᾶς και ἐπισήμου ἀναγορεύσεως, κατὰ ῥητὸν ἄρθρον τῶν Ἑθνικῶν Κανονισμῶν, τὸν πατριάρχην ἰσόβιον.

Τὴν πεποιθήσιν ταύτην ἀπὸ πολλοῦ τοῦ χρόνου τρέφοντες, μεγάλην ἐχάρημεν χαρὰν ὅποτε ἐπέπεσεν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν ἐσχάτως ἐπιστολὴ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Κωνσταντίνου τοῦ Ε' ἀπευθυνθεῖσα πρὸ τινων ἡμερῶν πρὸς ἓνα τῶν σεβασμιωτάτων ἀρχιερέων και ἀπαντῶσα εἰς τὴν ἐρώτησιν τί ἐσκέπτετο ὁ πατριάρχης ἀρνούμενος νὰ ὑπογράψῃ παραίτησιν, ἣν ἡ πλειονοψηφία ἀπήτησεν, ἔστω και χωρὶς νὰ δικαιολογῇ τὴν ἀπαίτησίν της ταύτην. Κωνσταντῖνος ὁ Ε' ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ταύτη, ἣν διακρίνει σοβαρότης ἰδεῶν και λογικῆ ἀκαταμάχητος, ἐξιστορεῖ διὰ γενικῶν γραμμῶν ὀλίγιστα μόνον σημεῖα τῆς ἑαυτοῦ πατριαρχείας, λαχούσης αὐτῷ τόσον κρισίμου ἤδη ἀπὸ τῆς ἀναβάσεώς του εἰς τὸν θρόνον κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ ἐλληνοτουρκικοῦ πολέμου και χωρὶς νὰ ὑποδηλώσῃ τὰς ξένας ἐξωτερικὰς ἐπιβουλάς, αἵτινες κατ' αὐτοῦ ἐστήθησαν, καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι διὰ τῆς ὑπογραφῆς ἐκουσίας παραίτησεως ἀπὸ τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ αἰτίαις ἀγνώστοις και οἰασδήποτε φύσεως, ἃς δὲν ἠδυνήθη παρά τε τῶν μελῶν τῆς πλειονοψηφίας και παρά τῆς κυβερνήσεως νὰ μάθῃ, θὰ ἐσήμαιεν ἡ παραίτησίς του αὐτή, κατόπιν τῆς γενομένης αὐτῷ ἐπιβουλῆς και τοῦτ' αὐτὸ δολοφονίας, ἐγκληματικὴν πράξιν ἰσοδυναμοῦσαν πρὸς ἐκκλησιαστικὴν λιποταξίαν και αὐτοκτονίαν.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, κέκτηται ἱστορικὴν σημασίαν ἱκανῶς μεγάλην και ἐπομένως ἐνομί-

σαμεν, ὅτι πρέπει νὰ διαφύγῃ τὰ στενὰ ὄρια τῆς φιλικῆς ἀλληλογραφίας. Ἐτολμήσαμεν δὲ ἄνευ τῆς γνώσεως οὐδετέρου ἐκ τῶν ἐνδιαφερομένων νὰ προβῶμεν εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἵνα μάθῃ ὅλον τὸ ἔθνος ὅπου φέρεται.

Διὰ τὴν τόλμην ἡμῶν ταύτην, ἣν ὑπηγόρευσεν ἀκραιφνῆς και μόνῃ πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν στοργή, ζητοῦμεν συγγνώμην παρά τε τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ πατριάρχου και τοῦ φίλου μου σεβασμιωτάτου ἱεράρχου.

Α.

Τῆ 12 Ἀπριλίου 1901.

Πανιερώτατε . . . . .

Ὅτε τὴν β' Ἀπριλίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἐνενηχοστοῦ ἐβδόμου σωτηρίου ἔτους φωνῇ τῶν προβούλων τοῦ Ὁρθοδόξου πληρώματος, κανονικαῖς ψήφοις τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων καὶ ὑψηλῆ Ἀυτοκρατορικῆ ἐπιτεύσει ἐκλήθημεν ἐπὶ τὸν ἁγιώτατον Ἀποστολικὸν καὶ Πατριαρχικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνον, ἐχαιρετίζομεν κατώδυνοι τοὺς πάντας διὰ τῆς τότε προσφωνήσεως ἡμῶν οἰονεὶ ἐν προόψει τῶν μελλόντων λέγοντες «διορῶ ἐν ἐνὶ λόγῳ τὴν παρεμφερῆ πρὸς τὴν τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ ὁδὸν διανοιγομένην μοι ἀπὸ τῆς σήμερον» καὶ διὰ τοῦτο οὔτε ἐκ τῆς αἴγλης τῶν πρώτων ἡμερῶν ἐθαμβώθημεν, οὔτε ὑπὸ τῆς προσερχθείσης τῇ ἡμετέρᾳ Μειριότητι τιμῆς καὶ δόξης τὸν νοῦν ἐσκοτίσθημεν, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀμφεβάλλομεν περὶ τῶν ἐναντίων ἀνέμων καὶ τῶν σφοδρῶν κυμάτων ἅτινα ἔμελλον ποτε δυσχερᾶναι τὸν πλοῦν τῆς ὑφ' ἡμᾶς ὀκλάδος. Ἐκτοτε τετραετία ὅλη παρήλθεν ἐν χειμῶνος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺν πελάγει καὶ παντοίοις καιρικοῖς ζητήμασι, τοῖς μὲν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν ἀναφερομένοις, τοῖς δὲ ἐξωτερικὴν χροιάν φέρουσιν, οἷα τὸ Ἀγιορειτικόν, τὸ Ἀγτιοχικόν, τὸ Κρητικόν, τὸ Ἀλεξανδρινόν, τὸ Κυπριακόν, ἀλλὰ τῇ πανσθενεῖ δυνάμει τῆς θείας χάριτος καὶ τῇ συνεργασίᾳ τῆς ἐκάστοτε περὶ ἡμᾶς Ἰεοῦς Συνόδου μετ' ἀγαστῆς χαρᾶς διεβλέπομεν ὁλονὲν ἀραιούμενα τὰ νέφη, καὶ τὰ μὲν ἐκλιπόντα τέλεον ἤδη, τὰ δὲ ὑπὸ οὐροῦ τοῦ ἀνέμου κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας φερόμενα. Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον πάντων ἕνεκα. Ἐπειδὴ ὁμως τὸν διάπλοον ἡμῶν τοῦτον

ἐξαίρνης διέκοπεν ἀπροβλεπτος τυφῶν καὶ ἡμᾶς ἠνάγκασεν ἄκον-
τας, καὶ ἀναπολογήτους μάλιστα, ἀποχωρῆσαι τῆς διακυβερνήσεως
τῆς ἐμπιστευθείσης ἡμῶν οὐκ ἀδοξασίας, νομίζομεν ὅτι ὀφείλομεν τοῖς
ἐπερωτῶσιν ἡμᾶς λόγον δίδόναι τῶν γενομένων, φόρον τελούντες
τῇ ἱερᾷ ἀληθείᾳ, ἵνα μή τις ἐκ τῶν τοῦ Ὁρθοδόξου πληρώματος
σκανδαλίζεται καὶ ἀπορῆ ἐπὶ τῇ γενομένῃ ἀπροόπτῳ ἡμῶν ἀπο-
χωρήσει ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου. Ἀλήθειαν δὲ λέγοντες
νοοῦμεν τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν, τὴν ἀνωτέραν παντὸς
πάθους καὶ πάσης προσωπικῆς βλέψεως, ἣν πολλὰκις σκοτίζει
τῶν πολλῶν ἡ παραπλάνησις καὶ τῶν πραγμάτων ἡ ἐπιπόλαιος
γνώσις, ἀλλ' ἥτις οὐδόλως παύεται οὐσα ἡ σφραγὶς τοῦ Θεοῦ ἐν
τῷ κόσμῳ, περὶ οὗ εἶπεν ὁ Κύριος τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο λόγιον, ὅτι
«ὁ κόσμος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται».

Ἦδη κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἀγίας ἡμέρας τῶν Παθῶν
τοῦ Κυρίου διετρέφομεν μεγάλην χαρὰν ἐν τῇ καρδίᾳ, ὅτι ἡ Σεβ.
Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις διεμήνυσε διὰ τοῦ Καπουκεχαγιά, ἐπὶ
τῇ παρακλήσει ἡμῶν, τὸ ἄνοιγμα Ἐκκλησιῶν τῆς Μακεδονίας ἀπὸ
ἐτῶν κεκλεισμένων, χάριν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, καὶ ἠὺλο-
γοῦμεν τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα διὰ τοῦτο, ὅποτε φήμας ἠκούσαμεν
περὶ ἐπιχειμένης δῆθεν καθ' ἡμῶν στάσεώς τινων ἐκ τῶν περὶ
ἡμᾶς ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἀρχιερέων μετὰ τινων λαϊκῶν Συμβού-
λων. Εἰ καὶ μηδεμίαν ἡμεῖς ἐδώκαμεν πίστιν εἰς φήμας τοιαύτας,
διότι ἡ τελευταία συνεδρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (22 Μαρτίου) ἐγένε-
το ἐν πάσῃ εἰρήρῃ καὶ ἀγάπῃ, τὴν δὲ Κυριακὴν τῶν Βαΐων
μετὰ τὴν ἐν τῷ ναῷ χοροστασίαν ἐγένετο καὶ λόγος περὶ τῶν συλ-
λειτουρησόντων ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ μεθ' ἡμῶν τῇ ἡμέρᾳ
τοῦ Πάσχα Ἀρχιερέων, οὐχ ἦντιον ἐζητήσαμεν ἐν τῷ μεταξὺ πλη-
ροφορίας παρὰ τινων Ἀρχιερέων ἐφ' οἷς ἠκούσαμεν, καὶ τὴν
ἐσπέραν ἔτι τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων διηρωτῶμεν τὸν Σεβασμ.
Μητροπολίτην Προύσης εἰ ἔχονται ἀληθείας τὰ διαδιδόμενα ἕκα-
στος δὲ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἐφαίνετο ἀπορῶν ἐπὶ τοῖς τοιού-
τοις ἐρωτήμασιν ἡμῶν καὶ ἐβεβαίου ἐν συνειδήσει, ὡς καὶ ὁ
τελευταῖος μνησθεὶς, ὅτι οὐδαμῶς τὸν νοῦν αὐτῶν διήλθε παρο-

μοία σκέψις, καίτοι πολλοὶ τῶν μεμνημένων διαβεβαιοῦσιν ὅτι
ὁ κάλαμος τῆς καθ' ἡμῶν ἀποφάσεως ἐβάφη ἤδη ἐνόρως τὴν
Μ. Δευτέραν ἐν οἰκίᾳ ἀρχιερατικῇ. Οὐκ ἔλαθεν ὅμως ἡμᾶς ἐκ
παίδων καθοσιωθέντας τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ὅσον
μέγα καὶ περίβλεπτον τὸ ὕψος τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος, ἄλλο
τόσον ἐπιφθονώτατον εἰς κτήσιν ἀξίους τε καὶ ἀναξίους, καίπερ
γέμον ἀκαρθῶν καὶ τριβόλων καὶ παντοίας ἄλλης χαλεπότητος καὶ
δυσχερείας· καὶ ἐπτοήθησαν τὸ ὕψος τοῦ Θρόνου τούτου, ὡς εἶπο-
μεν ἄλλοτε ἀνερχόμενοι αὐτόν, ἄνδρες ἀγιώτατοι καὶ ἐπὶ σοφία
ἐκκλησιαστικῇ καὶ ποιμαντορικῇ συνέσει περικλειεῖς καὶ ἀρίγνωτοι
καὶ ἀπεπλήρησαν· καὶ κατέβησαν ἀπ' αὐτοῦ ἕτεροι μετ' οὐ πολλὴν ἀπὸ
τῆς ἀναβάσεως αὐτῶν χρόνον, καταλιπόντες ἄλλοις καὶ τὸν θρόνον
καὶ τὰ βάρη αὐτοῦ καὶ τὴν ἐνθύνην, ἄλλοις, λέγω, «τῶν φροντίδων
τὸ πλήθος καὶ δέξασθαι καὶ εὖ διαθεῖναι δυναμένοις», ὡς διεκή-
ρουξεν ἀποχωρῶν τοῦ Θρόνου τούτου ὁ ἐν ἀγίοις Θεολόγος ἐκεῖνος
ὁ Γρηγόριος· καὶ ἀπεσπάσθησαν ἄλλοι ἐξ αὐτοῦ βία καὶ ἀπεστά-
λησαν εἰς ἐξορίαν καὶ ἐρημίαν, δοξάζοντες ὅμως πάντοτε καὶ εὐλο-
γοῦντες τοῦ Κυρίου τὸ ὄνομα, ὑπὲρ οὗ ἀγωνιζόμενοι ἠξιώθησαν
ἀτιμασθῆναι καὶ πανθῆναι. Ἀλλὰ μακρὰν ἀπέστω ἡμῶν ὁ λογι-
σμός ὅτι καὶ τὰ ἡμέτερα τοιαῦτα οἶα δι' ἀκοῆς ἔχομεν ἐν ταῖς
παλαιαῖς ἱστορίαις καὶ οἶα ὁ λόγος παραδίδωσι περὶ τῶν ἀγιοτά-
των ἐκείνων ἀνδρῶν, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος οὐ μόνον ὁ Θρόνος ὁ
Πατριαρχικός, ἀλλ' οὐδ' ὁ κόσμος αὐτὸς σύμπας, ὡς λέγει ὁ
Ἀπόστολος Παῦλος. Οὐχ ἦντιον καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐκεῖνοι, διηποροῦμεν
καὶ διαποροῦμεν ἔτι καὶ διερωτῶμεθα εἰ ἀληθῆ τὰ συμβάντα περὶ
ἡμᾶς· καὶ ὅμως ἐγένοντο οὕτω τὰ γεγενημένα καὶ οὐκ ἐξαπατώ-
μεθα, οὐδὲ νῦν τὰ παρόντα καὶ ὄναρ!

Οὕτω τῇ ἀγίᾳ καὶ Μεγ. Δευτέρᾳ οἱ ἄγιοι Ἀρχιερεῖς Ἀδριανου-
πόλεως Κύριλλος, Προύσης Ναθαναήλ, Μηθύμνης Στέφανος,
Βάρνης Πολύκαρπος, Χίου Κωνσταντῖνος, Κορινθῶν Γεωργίος,
Γρεβενῶν Δωρόθεος, Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννης καὶ οἱ ἐπι-
μύτατοι Σύμβουλοι Α. Σούρλας, Σ. Καζανόβας, Α. Γάγκος, Ζ.
Ζήσης, Ἐμμ. Ρακτιβάν καὶ Ι. Χατζόπουλος, δεκατέσσαρες τὸν

ἀριθμὸν, διὰ Μαζπατᾶ ἐξητήσαντο τὴν παῦσιν ἡμῶν παρὰ τῆς Σεβ. Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, εἰς ἣν κατ' ἀνάγκην τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἀνηρέχθημεν καὶ ἡμεῖς τὰ γινόμενα δηλοῦντες καὶ ἀπλῶς τὴν ἐτυμηγορίαν τῆς φιλοδικαίου Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Κραταιοῦ ἡμῶν Ἄνακτος ἐπικαλούμενοι τῇ δὲ ἁγ. καὶ Μ. Τρίτῃ ἐπιτροπῇ ἐκ τριῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ δύο λαϊκῶν Συμβούλων ἀντιπροσωπεύοντων τὴν γνώμην καὶ ἐτέρων πέντε ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τεσσάρων λαϊκῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, ἐν συνόλῳ δέκα καὶ τεσσάρων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων, ἤτήσατο τὴν ἡμετέραν παραίτησιν ἀπὸ τοῦ Ἀποστολικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνου, ἐπὶ τῷ ψιλῷ λόγῳ ὅτι ἡ ἀσθένεια τοῦ ἡμετέρου σαρκίου οὐδόλως ἐπαρκεῖ τὸ Πατριαρχικὸν ὑπόρρημα ὑποβασιάσαι. Ἡμεῖς τότε, τοῦτο μὲν διότι ἦμισα πάντων τῶν ἐπιλοίπων ἀδελφῶν ἀρχιερέων ἔσχομεν ἀπουσίας ἐκ τῶν συνεδριάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ οὐδὲ τῆς ἐκκληρώσεως τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θρησκευτικῶν ἡμῶν καθηκόντων ὑπελείφθημεν, τοῦτο δὲ διότι οὐδ' ὅπωςτιοῦν ἐνομίζομεν, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀκτὼ ἀρχιερέων ἀποτελεῖ τὸ νομικὸν κῦρος διαγνώμης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, μὴ συνελθούσης κατὰ τὴν τάξιν ἐν συνεδρίᾳ τακτικῇ, οὐδὲ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἔστιν ὁ ἀληθής, ἅτε κατὰ τὸ ἦμισον καταρτισθεὶς ὑπὸ νέων μελῶν, τὴν προτεροῖαν μόλις λαβόντων τὰ πιττάκια τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν, καὶ μήπω καταλαβόντων τὰς οἰκείας ἑδρας, μήτε εἰδόντων ἔτι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν ζητήματα ὡς εἶχον, μήτε καὶ ἡμᾶς τινῶν ἐξ αὐτῶν γνωσκόντων, οὐδεμίαν ἐδώκαμεν σημασίαν εἰς τὸ κίνημα, καὶ ἐξηκολογήσαμεν ἐκκληροῦντες τὰ θρησκευτικὰ ἡμῶν χρῆμα καὶ τὰ τῆς τρεχούσης ὑπηρεσίας, καίτοι (σκληρὸν εἰπεῖν) ἀπὸ τῆς Τετάρτης οἱ Πατριαρχικοὶ ὑπάλληλοι διετάχθησαν ἵνα παύσωνται ἀναφερόμενοι πρὸς ἡμᾶς ἢ καὶ ὑπακούοντες ἡμῖν, ὡς τῆς ἀρχῆς τοῦ Πατριάρχου ἐκλιπούσης καὶ εἰς χεῖρας τῶν δεκατεσσάρων μεταβάσης! Διότι πολλάκις καὶ ἄλλοτε ἐπὶ τετραετίαν ὄλην ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου σκοπιᾶς εἶδομεν πολλὰ ἐπερθεθέντα καθ' ἡμῶν κύματα καὶ τὰ τοῦ ἀγιωτάτου τούτου

Πατριαρχικοῦ Θρόνου πράγματα δεινωθέντα ἔσωθέν τε καὶ ἔξωθεν ἐγένετο δὲ ποτε ἡμῖν καὶ ἀπόφασις, ὅποτε αἱ μὲν ἀξιώσεις τῶν ἀπαιτητῶν ἦσαν ἀλλεπάλληλοι καὶ δυσεκτέλεστοι, αἱ δὲ ἀγαθαὶ προσδοκίαι ἡμῶν προσέκρονον, ἐγένετο λέγομεν καὶ ἀπόφασις οἰκεία βουλῇ καὶ προαιρέσει πεσεῖν εἰς τὴν θάλασσαν, ἵνα ἴσως κοπάσῃ ὁ σάλος καὶ καταπέσῃ ὁ κλύδων. Ὅτε μάλιστα ἀσθένεια κατέλαβεν ἡμᾶς καὶ ἀνάπανσιν τινα οἱ ἰατροὶ ἐπέβαλλον ἡμῖν, εἶχομεν προθύμως σχεδιάσῃ καὶ τὴν παραίτησιν, ἣν καὶ τινες ἐκ τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων καὶ ἐκ τῶν λαϊκῶν λογάδων εἶδον καὶ ἀνέγνωσαν ἀλλὰ «πιστὸς ὁ Θεός, ὃς οὐκ εἶα ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ ἐδυνάμεθα, ἀλλ' ἐποίει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ἡμᾶς ὑπενεγκεῖν» (Α'. Κορινθ. Γ'. 13).

Μετὰ τὸν χειμῶνα δὲ καὶ τὰς δυσχειμέρους ἡμέρας ἤρξατο εὐτυχῶς ἀπὸ τινος ἀναφανόμενον τὸ ἔαρ, ἡ ὑγεία ἡμῶν, τῷ Θεῷ ἢ δόξᾳ, ἀποκατέστη, πολλὰ τῶν ζητημάτων ἐξωμαλύνθησαν ἐν συνεργασίᾳ Συνόδου καὶ Συμβουλίου, ἄλλα ἐπευδοκούσης τῆς Σεβ. Αὐτοκρατ. Κυβερνήσεως εὐτυχῶς ἤρξαντο ἐξωμαλυνόμενα, ἄλλα φαίνονται ἀκολουθοῦντα ὑπὸ εὐμενεῖς συνθήκας τὴν διεκπεραίωσιν αὐτῶν, καὶ τὴν ψυχικὴν ἡμῶν ταραχὴν ἤρξατο, ὡς εἰκός, διαδεχομένη γαλήνη τις. Ἐν τούτοις αἴφνης ἐστάλη ἡμῖν παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἔγγραφον ὀκτὼ ἀδελφῶν Ἀρχιερέων, ὅπερ ἀκαίρως ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας καὶ ἄνευ τινὸς αἰτίας ἐδήλου ἡμῖν, ὅτι ἐκηρύχθημεν ἔκπτωτοι τοῦ Θρόνου κατ' αὐτὴν τὴν ἁγίαν καὶ Μεγ. Πέμπτην! καὶ τοῦτο μὲν ἐπεστρέψαμεν, ὡς εἰκός, τοῖς ὑπογράψασιν, διότι οὐδὲν ἔφερε κῦρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀλλὰ τὸ ἄλγος ἦτο ἡμῖν μέγα. Τὴν ἀτίστασιν ἡμῶν ταύτην οὐδεὶς ἐνέπνευσεν ἀρχῆς πόθος· εἴη μάρτυς τῶν λόγων ἡμῶν ὁ Κύριος· ἐνομίσαμεν μόνον ὑψιστον ἐπιβαλλόμενον καθῆκον τὴν διάσωσιν τοῦ κύρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς θέσεως παντὸς Πατριάρχου ἀπὸ τοιαύτης ἀστηρίκτου διαγωγῆς ἐνίων, καὶ πρὸ παντὸς ἵνα μὴ ὁ Πατριάρχης φαίνεται πτωχόμενος πρὸ τοῦ ἀριθμητικοῦ ὄγκου τῶν δεκατεσσάρων, ἄνευ τῶν νομίμων διατυπώσεων ἐνεργούντων, καὶ ὑποκύπτων εἰς ἀγνώστους οἰαςδήποτε φύσεις

κατηγορίας, καὶ παραδεχόμενος διὰ δῆθεν ἐκουσίου παραιτήσεως καταδικάσαι ἑαυτὸν εἰς προᾶξιν ἢν αὐτοχειρίαν καὶ αὐτοκτονίαν ἐκκλησιαστικῶς ἡμεῖς θεωροῦμεν πρὸς δὲ καὶ ἵνα μὴ ὑποχωροῦντες παραλόγως ἀνακαιρίσωμεν ἐκ νέου τὴν παλαιὰν τῶν ἀλλαξοπατριαρχειῶν, ἐκ τῆς συστάσεως ἐνίων ἀρχιερέων, ἐποχὴν, ἢν κατεδίκασαν μεταρροθμίσαντες καὶ διορθώσαντες οἱ Ἐθνικοὶ Κανονισμοί, ὧν τὸ κῦρος καὶ τὸν σεβασμὸν ἅμα ἐπεκαλέσθημεν. Ἐπειδὴ Μεγάλη ἦν ἡ ἑβδομάς ἐκείνη καὶ ἱερὰ, καὶ ἡμεῖς πρῶτοι ὠφείλομεν δοῦναι τῆς μετανοίας καὶ χριστιανικῆς ἀγιάσεως τὰ δείγματα, παρεκαλέσαμεν τοὺς ὀκτὼ τῶν ἀδελφῶν ἀρχιερέων ἐπανειλημμένως δις διὰ τοῦ Μεγ. Πρωτοσυγκέλλου, ἅπαξ διὰ τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἅπαξ ἔτι δι' ἐγγράφου ἡμῶν προσκλήσεως, ἵνα ἀφέντες τὰς ἡμέρας ἐκείνας ζητήματα τοιαῦτα, ἀπάδοντα εἰς τὴν ἀγιότητα τῶν ἡμερῶν καὶ προσκρούοντα εἰς τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, συνέλθωμεν μετὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα εἴτε κατὰ μέρος ἢ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Μ. Συμβούλιον, εἴτε καὶ εἰς γενικὴν τῶν δύο Σωμάτων συνέδριον πρὸς ἐξέτασιν παντὸς παραπόνου, καὶ συζήτησιν παντὸς θέματος ὅπερ κρίνεται ὡς κακῶς γενόμενον ἀλλ' ἀτυχῶς οὐκ εἰσηκούσθημεν οὐδ' ἐν τούτῳ, καίτοι ἡ αἴτησις ἡμῶν αὕτη ἦτο, ὡς φρονοῦμεν, καὶ δικαία καὶ νόμιμος. Τί γὰρ κακὸν ἐποιήσαμεν; τί ποτε ἄγνωστον ἡμῶν καὶ τοσοῦτο μέγα παράπτωμα ὀνομαζόμενον ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἀνεκαλύφθη ἐν τῷ ἰδιωτικῷ ἢ τῷ δημοσίῳ ἡμῶν βίῳ ἵνα ἐκπέσωμεν τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου αἴφνης οὕτω κατ' αὐτὴν τὴν ἀγίαν καὶ Μεγ. Παρασκευὴν; Ἐπὶ τῇ βάσει τίνων κανόνων ἐκρίθημεν οὕτω καὶ κατεκρίθημεν; «Μὴ ὁ νόμος κρίνῃ τὸν ἄνθρωπον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον καὶ γινῶ τί ποιεῖ;» (Ἰωάν. Ζ' 15). Καὶ πῶς ἐπέτρεψε τὸ συνειδὸς ἀδελφοῖς ἀρχιερεῦσι «χαρίσασθαι ἄνθρωπον εἰς ἀπόλυσιν πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγοροὺς τόπον τε ἀπολογίας λάβει περὶ τοῦ ἐγκλήματος;» (Πράξ. ΚΕ' 16).

Ἴδὸν τί οἱ Ἐθνικοὶ ἡμῶν Κανονισμοὶ ἐν τῷ ιβ' ἄρθρῳ ὀρίζουσιν: «Ἐὰν ὁ Πατριαρχὴς παρεκτραπῇ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ

χρεῶν καὶ καθηκόντων, καὶ μετὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν εὐσχημον παρατήρησιν τῆς Συνόδου, ἤθελε φανῆ ἀνεπίδεκτος συμβουλῆς καὶ διορθώσεως, τότε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνεννοουμένη μετὰ τῶν μελῶν τοῦ συστηθησομένου Μικτοῦ Διαρκοῦς Συμβουλίου καὶ ἐπαναλαμβάνουσα τὰς αὐτὰς εὐσχήμους παρατηρήσεις, ἐὰν καὶ πάλιν ἐπιμένῃ, τότε ἀμφότερα ὁμοῦ τὰ σώματα θέλουσιν ἀναφύεσθαι ἐγγράφως πρὸς τὴν Ὑψ. Πύλιν καὶ ζητῆ τὴν παῦσίν του» κτλ. κτλ. Καὶ ταῦτα μὲν λέγουσιν οἱ Ἐθν. Κανονισμοὶ ἐξασφαλίζοντες διὰ τεσσάρων διαβημάτων τὴν τιμὴν καὶ τὸ ἀλώβητον τοῦ Πατριαρχοῦ ἀπὸ πάσης ἐνδεχομένης ἀνθαιρέτου σκευωρίας καὶ ἐκνόμου ἐπιθέσεως. Οἱ δὲ Ἐκκλησιαστικοὶ Κανόνες ὀρίζουσι, καθάπερ αὐτοὺς ἐθέσπισαν αἱ πάνσεπτοι Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, περὶ δίκης Ἀρχιερέων, ἵνα καὶ ἐπὶ τοῦ ἐλαχίστου ἔτι τῶν Ἐπισκόπων, τοῦθ' ὅπερ, ὡς πασίγνωστον, καὶ μέχρι σήμερον ἰσχύει ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ τηρούμενον, ἡ διαδικασία γίνηται ὑπὸ συμπίσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, μηδενὸς τῶν μελῶν αὐτῆς ἀπουσιάζοντος, καὶ ταῦτα, ἐννοεῖται, μετὰ τὴν ὀφειλετικὴν ἀπολογίαν τοῦ ὑποδίκου· ἄρα οὐδόλως ἐπιτρέπεται ἵνα ἐξαιρεθῇ τοῦ κανονικοῦ τούτου δικαιώματος ὁ πρῶτος τῇ τάξει ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀπολέσῃ τὸ τοῦ τυχόντος ὑποδίκου καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς πολιτικοῖς δικαστηρίοις δικαίωμα, ἀλλ' ὠφείλει ἰσχύσαι καὶ μὴ ἀπολειφθῆναι τῆς δίκης καὶ καταδίκης ἡμῶν τέσσαρας τῶν σεβασμωτάτων ἀρχιερέων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἦτοι τῶν ἀγίων Ἀμασείας Ἀνθίμου, Ἰωαννίνων Γρηγορίου, Μεσημβρίας Χαρίτωνος καὶ Λητίτης Νικηφόρου, μήτε δύο τῶν ἀξιολύμων Συμβούλων, τοῦ Ἰ. Μαμμοπούλου καὶ Ἰππ. Ζαγαριάρη. Ἄλλως τε συμφδὰ τῷ ἄρθρῳ τῶν Κανονισμῶν, οἱ ἅγιοι Συνοδικοὶ Ἀρχιερεῖς οὐδέποτε οὔτε ἰδιαίτερος, οὔτε ὅλοι ὁμοῦ ἐποίησαντο ἡμῶν παρατηρήσεις, ὥστε θεωρηθῆναι ὅτι ἐφηρομόσθησαν αἱ βαθμολογικαὶ διακελεύσεις τῶν Ἐθν. Κανονισμῶν, καὶ ὅτι ὑπῆρχον εὐλόγοι ἀφορμαὶ πρὸς καταφορὰν οἷα ἡ γενομένη, οὐδὲ ἐδιστάσαμεν ἡμεῖς ποτε παραδέξασθαι τῆς πλειονοψηφίας τὴν γνώμην ἐπὶ οἰονδήποτε συζητηθέντος ἢ ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἢ ἐν

τοῖς δυοῖ Σώμασι ζητήματος καὶ ἐνεργῆσαι τὰ προσήκοντα διαβήματα, ὡς ἐκρίνοντο καὶ πρὸς οὓς ἔδει. Τοῦναντίον μάλιστα ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ οἰκοθεν πλειστάκις διενηργήσαμεν τὰ δέοντα ἐφ' οἷς συνεζητήθησαν, καὶ ὑπομνήσεις ἐπανειλημμένας ἐποιησάμεθα καὶ ὑποσχέσεις ἔσομεν ἐπιτυχίας τῶν πόθων καὶ τῶν δικαιωμάτων ἡμῶν κεῖνται μάρτυρες τῶν λεγομένων ἡμῶν τὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν δύο Σωμάτων Πρακτικά. Ἡμεῖς δ' ἐν τούτῳ πρώιστα καὶ μάλιστα θλιβόμεθα καὶ ἀλγοῦμεν καὶ μέσην ὑπρωσκόμεθα τὴν ψυχὴν, ὅτι καὶ μετὰ τὰ ῥητὰ ἄρθρα τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν περὶ ἰσοβιότητος τοῦ Πατριάρχου καὶ μετὰ τὰς σαφεῖς αὐτῶν διαγορεύσεις ἐν περιπτώσει παραπόνων, βαρείας φέρει ἁμαρτίας ὁ ἀμπελὼν οὗτος τοῦ Κυρίου ὁ ἠγαπημένος, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καθαιρεῖται ὁ πύργος αὐτοῦ, περιαιρεῖται ὁ φραγμὸς καὶ γίνεται εἰς καινὴν ὕβριν καὶ χλεύην, καὶ ἀποβαίνομεν οὕτω διὰ τὴν ἀσασίαν καὶ τὰς συζητὰς Πατριαρχικὰς μεταβολὰς ὄνειδος τοῖς περὶ ἡμᾶς ἔθνεσι.

Παρὰ πάντα ταῦτα ὁμως, ἀργοῦσης κανονικῶς τῆς ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ ταῖς ἀγίαις τῶν Παθῶν καὶ τοῦ Πάσχα ἡμέραις, ἢ συνέλευσις τῶν δεκατεσσάρων συνῆλθε χωρὶς Πατριαρχικῆς γνώμης καὶ παρὰ πάντα Ἐκκλησιαστικὸν κανόνα, καὶ παρὰ πᾶν τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν κέλευσμα, καὶ παρὰ πᾶσαν παράκλησιν ἡμῶν τε καὶ τῆς λεγομένης μειονοφηφίας πρὸς ἀναβολὴν ὑποθέσεων τοιούτων μετὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα, καὶ ἐζήτησε τὴν παῦσιν ἡμῶν ὡς ἀποδιοπομπαίων! Οὕτω δ' ἔχουσα ἢ συνέλευσις αὕτη, ὑπεραμνομένη δῆθεν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων καὶ δάφνας νίκης ἐπιζητοῦσα, ἀνηρέχθη καὶ αὐθις ἐπιμόνως εἰς τὴν Σεβ. Αὐτοκρατορικὴν ἡμῶν Κυβέρνησιν, ἣτις, ὡς ἡμεῖς ἐκ στόματος τοῦ τιμηματόρχου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Θρησκευμάτων ἐξοχώτατου Ζιβέρ - βέη ἠκούσαμεν, κατ' ἀρχὰς μὲν τὴν Μ. Πέμπτην ἐπεδίωξε τὴν συνδιαλλαγὴν Ἀρχιερέων καὶ Πατριάρχου! (ἡμεῖς ἐντροπέμεθα λέγοντες τοῦτο! δι' αὐτὸ δὲ καὶ ἀπεφύγομεν ἐκτενὲς ὑπόμνημα ὑποβαλεῖν τῇ Σεβ. Κυβερνήσει, ἢ καὶ ἐπιτρέψαι ἵνα μεταβῇ Ἐπιτροπὴ, ὡς ἐπεζήτηε ἢ μειονοφηφία, διασαφηνίσουσα τὰ πράγματα,

διὰ τὸ αἰδέσιμον τῶν ἡμερῶν) τὴν δὲ ἀγίαν καὶ Μ. Παρασκευὴν, ἀπαιτήσῃ τῶν δεκατεσσάρων, παρεδέξατο δυνάμει σεπιτοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Διατάγματος, ὡς ἐδήλωσεν ἡμῖν καὶ ἐνώπιον ἄλλων, ἀλλ' οὐκ ἀνέγνω πρὸς ἡμᾶς, ὁ ἐξοχώτατος Ζιβέρ - βέης, τὸν διορισμὸν Τοποτηρητοῦ ἐπὶ τοῦ χηρεύοντος τάχα Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Καὶ ταῦτα, καίτοι, καθὰ καὶ ἡμῖν ἐπὶ παρουσίᾳ ἄλλων καὶ ἰδιαιτέρως τῷ σεβ. ἀγ. Ἰωαννίνων ἢ ἐξοχότης του ὠμολόγησεν, οὐδεμίαν αὐτῷ κατηγορίαν ἢ παράπονον διέτυπωσαν καθ' ἡμῶν οἱ δεκατέσσαρες προκληθέντες εἰς τοῦτο. Τὸ μόνον ὁμως ἐναπολειφθὲν ἡμῖν ἐκτελοῦντες, προέβημεν ἔνθεν μὲν συστήσαι τῇ παρ' ἡμῖν ἐτι μενούσῃ μειονοφηφίᾳ τῶν ἀρχιερέων καὶ συμβούλων, ἵνα ἤδη πράξωσιν ὅ,τι τὸ καθήκον καὶ ἢ συνείδησις ἐκάστου ὑπαγορεύει, ἔνθεν δὲ προέβημεν ἐκθεῖναι δὲ δευτέρου τακτορίου πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Θρησκευμάτων τιν ἐπὶ πᾶσι τούτοις βαρεῖαν θλίψιν τῆς ψυχῆς ἡμῶν, καὶ τὴν κακὴν ἐντύπωσιν ἦν πάντως προξενήσει ἐκλογὴ Τοποτηρητοῦ γινομένη διὸ τοιαύτας συνθήκας, πρὶν ἢ χηρεύσῃ ὁ Πατριαρχικὸς Θρόνος διὰ θανάτου ἢ διὰ παραιτήσεως τοῦ κατέχοντος αὐτόν ἐκλογὴ δηλαδὴ παρὰ τὰ ῥητὰ ἄρθρα τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν γινομένη καὶ τοῦτ' αὐτὸ τὴν κατάργησιν αὐτῶν, δι' ὧν ἐξασφαλίζεται ἢ τιμὴ καὶ τὰ προνόμια τοῦ Θρόνου, ἐπιφέρουσα. Τῶν ἡμετέρων ὁμως πικραστάσεων τῶν ὑποβληθειῶν πρὸς διαφύλαξιν τῆς νομιμότητος καὶ τῶν προνομίων καὶ δικαίων τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου μὴ γινομένων ἀποδεκτῶν, ἀλλ' ἐγκριθείσης διὰ λόγους οὓς ἢ Σεβ. Αὐτοκρατορ. Κυβέρνησις οἶδε, τῆς ἐκλογῆς τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γρούσης ὡς Τοποτηρητοῦ, ἡμεῖς κατ' ἀνάγκην ἀπεχωρήσαμεν τῶν Πατριαρχείων πρὸς ἀποσόβησιν μειζόνων ἀσχημιῶν καὶ παντὸς ἑπενκταίου.

Οὕτως ἔχουσι τὰ πράγματα τὰ προκαλέσαντα αὐτῇ τῇ ἀγίᾳ καὶ Μεγ. Παρασκευῇ παρὰ πάντα λόγον καὶ νόμον τὴν παῦσιν ἡμῶν ἀπὸ τῶν Πατριαρχικῶν καθηκόντων. Ὅσον δὲ μεγάλη καὶ ἂν ἦ ἐπὶ τοῖς γινομένοις ἢ ἡμετέρα λύπη, κρίνομεν συνετὸν τιρῆσαι ἐπὶ γε τοῦ παρόντος σιγὴν ἐπὶ πολλῶν λεπτομερειῶν τῆς ἀγγελῆς ταύτης ὑποθέσεως καὶ κρατῆσαι πέπλον πρὸς κάλυψιν σημείων λίαν

ἀπεχθῶν καὶ παχυτάτης μόνον σκιᾶς χρηζόντων. Τοῦναντίον μάλιστα εὐχόμενοι κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον «ἀνάθεμα εἶναι ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν», καὶ τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας πρὸ πάντων ποθοῦντες, πρὸς δὲ καὶ τὴν πρὸς τὸ βασίλειον Κράτος καὶ τὸν διέποντα τὰς τύχας αὐτοῦ μεγάλθυμον καὶ φιλόλαον Μονάρχην ἡμῶν (οὗ τὰ ἔτη εἶσαν μακρὰ καὶ ἔνδοξα) πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν ἡμῶν ἐνδεικνύμενοι, ὑπεκύνψαμεν ἐν σιγῇ εἰς τὴν οὕτω γενομένην ἀπόλυσιν ἡμῶν ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου.

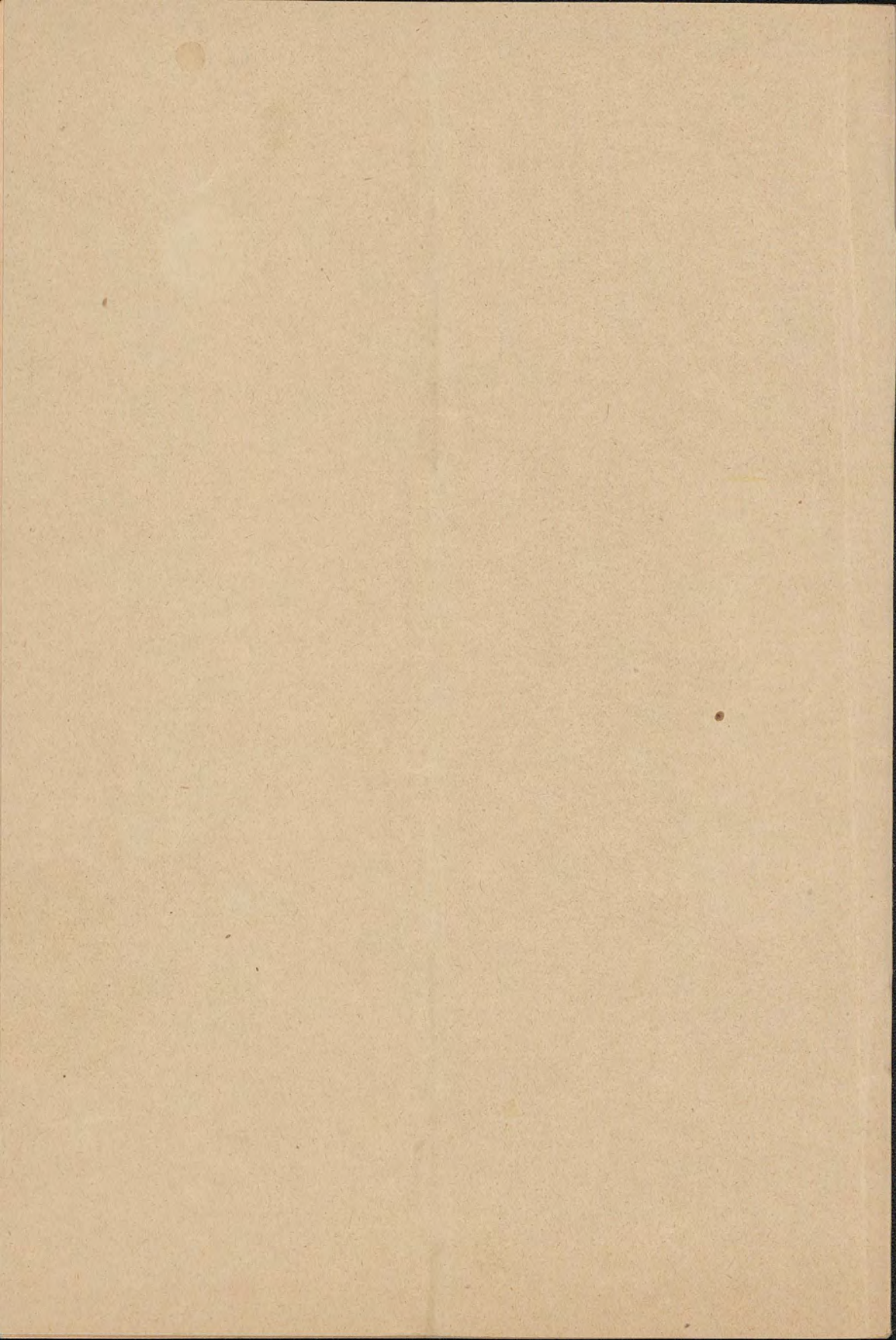
Ταῦτα ἐκρίναμεν καθήκον ἡμῶν, ἅτε στερηθέντες τοῦ δικαιώματος τῆς ἀπολογίας πρὸ τῆς καταδίκης, ἵνα γνωστοποιήσωμεν τῇ ὑμετέρᾳ ἱερότῃ καὶ πᾶσι τοῖς ἐνδιαφερόντως ἐπερωτῶσιν ἡμᾶς ἁγίοις ἀδελφοῖς καὶ φίλοις· καὶ ταῦτά εἰσιν ἡ φωνὴ τῆς τῶν πραγμάτων ἀληθείας, ἀποκείμενα τοῦντεῦθεν τῇ κρίσει τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεραρχίας, εἴτα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ τελευταῖον τοῦ ἀδεκάστου Κριτοῦ, ὃς δικάσει πάντως μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν οὕτως ἀδίκως καὶ παρανόμως ἐφορησάντων καθ' ἡμῶν. Ἰκετεύομεν δὲ τὸν Οὐράνιον τῆς Ἐκκλησίας Νυμφίον ὅπως καταπάσῃ πᾶν σκάνδαλον καὶ πᾶσαν διαίρεσιν καὶ γνώμενος ἵλεως πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς πάντας καθοδηγῇ ἀσφαλῶς τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ καὶ σεπτὴν ἡμῶν Μητέρα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐαγγελικῆς καὶ κανονικῆς ἀληθείας.

Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴη μετὰ τῆς αὐτῆς Παιερότητος.

Ἐν Φαναρίῳ τῇ 5 Ἀπριλίῳ 1901.

† Ὁ οὕτω πεπανμένος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΤΗ, Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΙ
ΤΩ, ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩ, ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ,
ΙΩΑΚΕΙΜ ΤΩ Γ'

ΤΩ, ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩ, ΜΟΙ ΠΑΤΡΙ

ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΗ

ΑΠΑΝΤΗΣΣ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗ

*Τῷ Ἀρχιεπισκοπῶν
Κωνσταντινουπόλεως
Πατριάρχῳ Ἰωακείμ τῷ Γ'
Ἐπιφάνειος Ἐπίσκοπος
Ἰωαννίνων*

«Ἐγὼ δ' οὐδὲν πρεσβύτερον νομίζω
τὰς σωφροσύνας, ἐπεὶ
τοῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ ζήνεστι».

Εὐριπίδης

Ἐπιφάνειος Ἐπίσκοπος Ἰωαννίνων

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "ΝΟΜΙΚΗΣ, Α. Χ ΒΕΡΓΙΑΝΙΤΟΥ
Ὀδὸς Ὀφθαλμιατρείου 5.
1902

ΤΗ, Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΙ
ΤΩ, ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩ, ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ,
ΙΩΑΚΕΙΜ ΤΩ Γ'
ΤΩ, ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩ, ΜΟΙ ΠΑΤΡΙ
ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΗ
ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗ

« Ἐγὼ δ' οὐδὲν πρεσβύτερον νομίζω
τῶν σωφροσύνας, ἐπεὶ
ταῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ ζήνεστιν.
Εὐριπίδης

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἱ. ΝΟΜΙΚΗΣ, Α. Χ. ΒΕΡΓΙΑΝΙΤΟΥ
Ὁδὸς Ὁφθαλμιατρείου 5.
1902

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ
ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΟΡΘΟΔΟΕΟΥΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΑΣ ΣΧΟΛΑΣ

Ἐπισκοποποῦσιν ἡμῖν τὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, ἐν ἧ, εὐδοκία Θεοῦ, ἐκλήθημεν ἐπὶ τῷ βουλευέσθαι εἴ τι ἀγαθὸν καὶ σωτήριον τῷ χριστωνύμῳ πληρώματι, προὔαγιαίτατον ἔδοξε καὶ πολλῶν ὑπέρτατον μελημάτων, πρὸς αὐτὴν ταύτην ἀπιδεῖν τὴν ἐν σχέσει πρὸς τὰ τῆς πίστεως ἔργα καὶ πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν ὅψιν τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, ἥς τὴν ἐν Χριστῷ προκοπὴν καὶ ἐπίδοσιν οἱ τὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν ἀνειληφότες χρέος ἱερώτατον ἔχουσι μελετᾶν ἡμέρας καὶ νυκτὸς καὶ πάσῃ δυνάμει κατεργάζεσθαι. Εἰ δ' ἐν παντὶ καιρῷ ἀπὸ θείας τοῦτο ἐπιβάλλεται ἐντολῆς, πολλῶ δῆπου μᾶλλον ἐπείγει ἐν τοῖς νῦν χρόνοις, ἐν οἷς τάσεις πρὸς ἀρχᾶς καὶ θεωρίας ἀντιθρησκευτικᾶς, ἢ θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας ἐξ ἀγνωσίας πηγάζουσα, λυπηρὰν ἐμφαίνουσιν ἐν τισὶ τάξεσιν ἀνθρώπων πνευματικὴν διεύθυνσιν καὶ κατάστασιν αὐτὰ τὰ καιριώτατα τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας παραθίγουσαν καὶ κοινοῦ ἀρα συμφέροντος προσδιδούσαν σημασίαν εἰς τὰς περὶ τούτου ἐκκλησιαστικὰς φροντίδας.

Φαεινὴ ἀλήθειά ἐστίν, ὅτι ἡ ἀγία καὶ ἀμώμητος ἡμῶν πίστις, τὸ τέλειον τοῦτο δῶρημα τοῦ Οὐρανοῦ ἡμῶν πατρός, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας τῆς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἀποκαλύψεως καὶ τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος καὶ διὰ πολλῶν ἐφεξῆς αἰῶνων δεινῶς ὑπὸ τοῦ κοσμικοῦ πνεύματος ἐπολεμήθη, ἀλλὰ τοὺς κατ' αὐ-

τῆς διωγμοῦς θεία δυνάμει ἡρωϊκοῖς τε ἀγῶσι καὶ μαρτυρίοις νικηφόρως ἀπεσόβησεν, ἡ δὲ ἅγια τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τῇ ἐμμόνῳ ἀντοχῇ, τῇ πνευμα-
τεμφόρῳ διδασκαλίᾳ καὶ τοῖς θεοσδότοις θεσμίσι τοὺς κατ' αὐτῆς λαλοῦντας καὶ δρῶντας φημῶσασα, ἐστε-
ρεώθη ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ταῦτα ἐν καινότητι ζωῆς ἀνεγέννησε, καὶ ἐν τῷ φωτὶ τῶν χριστιανικῶν ἀλη-
θειῶν πρὸς σωτηρίαν διηπαιδαγώγησεν. Ἀλλὰ πρό-
δηλον ἐπίσης ὅτι οὐκ ἐξέλιπον οἱ τῆς πίστεως καὶ
τῆς Ἐκκλησίας πολέμοι, ὅτι νέαν αὐταὶ περίοδον
διανύουσι δοκιμασίας σοβαρᾶς καὶ ὅτι εἶπερ ποτὲ χρή-
ζουσι ἀδιασείστου ἀντοχῆς καὶ καταλλήλου πνευμα-
τικοῦ ὀπλισμοῦ, ἵνα νικηφόρως ἐπίσης ἀγωνισθῶσι
πρὸς ἐπιρρείας ἀφανῶς μὲν καὶ ἀδιοράτως, ἀλλὰ ποι-
κίλαις καὶ ἐμμόνοις μεθοδίαῖς ὑπονομευούσας τὴν
ιεράν ἡμῶν κιβωτὸν ἐν τῇ συνειδήσει τῶν εὐσεβῶν
καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. Ὅσφ δ' ἀφανεστέρα τού-
των ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ πρόοδος τοσοῦτῳ μᾶλλον κιν-
δυνωδεστέρα ἢ ἐναντι τούτων ἀδρανῆς στάσις τῶν
ἀρμοδιῶν καὶ ἡ τῆς πολεμίας δυνάμεως σφαιερὰ ὑ-
ποτίμησις. Ἐν γὰρ τῇ πορεία τοῦ χρόνου, διὰ πολ-
λῶν καὶ ἐπαλλήλων σπουδαίων μετατροπῶν τῶν ἀν-
θρωπίνων πραγμάτων, ἀλλοιωθέντων τῶν ὄρων τοῦ
πολιτικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου, τὸν
ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ, τῆς βίας καὶ τῶν αἰρέσεων σάλον
διεδέξατο ὁ ὑπολανθάνων κίνδυνος τῆς ὑπὸ ποικίλων
περιστάσεων καὶ αἰτίων παραγομένης καὶ ὀσπμέραι
ἐφαπλουμένης ὑφέσεως τῶν θρησκευτικῶν πεποιθή-
σεων, σημείου νοσηρᾶς, δυσσιώνου καὶ ἐπικινδύνου
ψυχικῆς καταστάσεως. Ἀνάγκη πᾶσα, ἵνα αὕτη ἐπι-
στημόνως διαγνωσθῇ ὅπως ἐξευρεθῶσι μέσα καὶ φάρ-
μακα τὰ πρόσφορα εἰς θεραπείαν. Ἀνάγκη ἵνα ἀνο-
μολογηθῇ εἰλικρινῶς ἡ πικρὰ ἀλήθεια, ὅτι παρὰ πολ-
λοῖς οὐ διαθερμαίνει σήμερον τὴν ψυχὴν ὁ τῶν πα-
τέρων καὶ προπατόρων ἐνθεος ζῆλος, ὅτι αὕξεται ὀ-
σπμέραι ὁ ἀριθμὸς τῶν περὶ τὰ θεῖα δυσπίστως δια-
κειμένων, τῶν ἀμερίμων περὶ μελλούσης ζωῆς καὶ
ἀνταποδόσεως, καὶ ἱερὰ θέσμια, καὶ ἐκκλησιαστικὰς
διατάξεις, καὶ πατρῶα ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ παραδόσεις
ὑπερορῶντων καὶ τῶν ἐν γένει ἀφισταμένων τῆς ὁδοῦ

τοῦ Κυρίου καὶ ἐκκλινόντων ἀπὸ τοῦ νόμου αὐτοῦ.
Ἀνάγκη ἐπίσης ἵνα λεχθῇ, ὅτι τὸ κακὸν οὐκ ἔστι
προῖον αὐτομάτου γεννήσεως καὶ ἐπιχωρίου παρα-
γωγῆς, ἀλλὰ διαμορφοῦται μᾶλλον ὑπὸ τοῦ κοσμι-
κοῦ καὶ ὑλόφρονος πνεύματος τοῦ κατ' ἡμᾶς αἰῶνος,
συντελούντων εἰς τοῦτο τῆς εὐχεροῦς παγκοσμίου
συγκοινωνίας, τοῦ συγχρωτισμοῦ μετ' ἄλλων λαῶν,
τῆς ἀναγνώσεως ξένων συγγραμμάτων ἐπιβλαβῶν,
ἀλλὰ μὴν ἐν μέρει καὶ ἐσωτερικῶν ἐλλείψεων ἡμῶν
αὐτῶν καὶ ἄλλων τινῶν αἰτίων, πάντων συμβαλλομέ-
νων εἰς διάδοσιν καὶ εὐπρόσοδεκτον ἀποδοχὴν ἀρχῶν,
ἰδεῶν καὶ συστημάτων, ὅλως τῷ ὀρθοδόξῳ χριστιανῷ
ἀλλοτριῶν, ἀφ' ὧν ἐπειγόμεθα διαβλέπειν ἀπειλού-
μενα αὐτὰ τὰ ἱερώτατα καὶ τιμώτατα τῆς ἁγίας πί-
στεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἀοιδίμων πατέρων ἡ-
μῶν. Μαρτυρεῖ δ' ἡ παγκόσμιος ἱστορία ὅτι, ἐπειδὴν
τοιαῦτα ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἔθνους τινὸς ἐμφυσηθῶσι
φρονήματα νοῦν τε καὶ καρδίαν ἀποπλανῶντα, ἅ-
παντα εἰκὸς συνέπεσθαι τῶν κακῶν τὸν ἐσμὸν καὶ
τῶν συμφορῶν τὸ συμπλήρωμα, ἐκλυσίν τε ἠθῶν καὶ
κοινωνικὴν ἀνατροπὴν καὶ κατάπτωσιν, ἐὰν μὴ ἔγ-
καιρος ἐπιστροφὴ εἰς τὰς τρίβους τοῦ Κυρίου προ-
λάβῃ τὴν γενίκευσιν τοῦ κακοῦ καὶ συντελέσῃ τὴν
ἐπανόρθωσιν αὐτοῦ. Οὐδὲν γὰρ ἔθνος δύναται σῆ-
ναι καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ πορευθῆναι ἐν ἀσφαλείᾳ, εἰ-
ρήνῃ καὶ εὐνομίᾳ ἀνευ ὑγιῶν θρησκευτικῶν ὄρχῶν,
ὡς καὶ οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων δύναται γαλήνης πνεύ-
ματος καὶ ἐλπίδος σωτηρίας τυχεῖν, ἀλλ' ἢ ἐν τῇ πί-
στει, καὶ ἐν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὅς ἐστιν
ἡ ζωὴ, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ὁδός.

Τῶν πραγμάτων τοίνυν οὕτως ἀναντιρρήτως ἐχόν-
των καὶ ζοφερὰν τὴν ὄψιν ἐμφαινόντων ἐν τῇ κατ'
οὐσίᾳ, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς κατὰ τύπους ἐρεῦνη αὐτῶν,
θέμα ἐνδελεχοῦς μελέτης προεθέμεθα σὺν τῇ περὶ
ἡμᾶς Ἱερᾶ Συνόδῳ, ὀφειλὴν τε ἱεράν καὶ ἀνάγκην
ἐπείγουσαν ὁμολογήσαμεν τὴν περὶ τούτων μέρι-
μναν. Ὡς πρῶτον δὲ τῆς διασκέψεως ταύτης πόρισμα
ἀνακοινοῦμεθα τὴν συνοδικὴν ἡμῶν τίνδε διαγνώμην
ὅτι, τοῦ ζητήματος τούτου ἅπαν περιλαμβάνοντος τὸ
χριστεπώνυμον πλήρωμα, ἰδίᾳ δὲ τὸ κατὰ τὴν Ἐῶν

λῆξιν, λίαν ἂν εἶν λυσιτελής, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖα ἡ τῶν σκέψεων τούτων μετάδοσις καὶ ἡ ἐπιζήτησις τῆς γνώμης τῶν ειδικώτερον περὶ τὰς τοιαύτας ἀσχολουμένων θρησκευτικῶν μελέτας. Διὸ καὶ πρόσφορον ἡγησάμεθα ἀνακοινώσασθαι τὰ προεκτεθειμένα ταῖς ἑκασταχοῦ Σχολαῖς τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας, τὴν ἐπιστήμονα καὶ φιλόχριστον αὐτῶν γνώμην ἐπιζητοῦντες περὶ τοῦ ὑπὸ μελέτην ἐπικαίρου καὶ σοβαροῦ τούτου ζητήματος.

Ἐντελλόμεθα τοίνυν καὶ τῇ αὐτῆς ἱερότητι, ὡς διευθυνοῦση θεοφιλῶς τὴν καθ' ἡμᾶς Ἱερὰν Πατριαρχικὴν Θεολ. Σχολὴν, ἵνα συγκαλοῦσα περὶ ἑαυτὴν τὸν σύλλογον τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογίας καὶ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν μαθημάτων, κοινωνοὺς μὲν τούτους ποιήσῃ τῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐκτεθειμένων σκέψεων, προτρέψῃται δ' αὐτοὺς, ὅπως συνδιασκεψάμενοι ἀποφάνωνται γνώμην, ὁποῖά τινα κρίνουσιν ἐν πεφωτισμένῃ καὶ ὀρθοδόξῳ θρησκευτικῇ συνειδήσει ἀναγκαῖα καὶ τελεσφόρα, ὡς σκέψεις καὶ ὡς μέτρα, εἰς διαχάραξιν ὄρων καὶ ἐνεργειῶν προσφόρων εἰς ἐξομάλισιν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας καθόλου, εἰς ἀποσόβησιν τοῦ ἐν τῷ θρησκευτικῷ βίῳ ἐνυπάρχοντος καὶ ὁσημέραι ἐκφανέστερον ἐκδηλουμένου, ὡς εἴρηται κινδύνου, καὶ εἰς ἐποικοδόμησιν τῶν πιστῶν, ἐν οἷς ἀρχῆθεν ἐμάθομεν καὶ ἐπιστώθημεν. Πεποίθαμεν δ' ὅτι ἡ τε Ἱερότης αὐτῆς καὶ ὁ σοφὸς τῶν καθηγητῶν σύλλογος ἐν τῇ εὐσεβείᾳ αὐτῶν προθυμηθήσεσθε εἰς μελέτην τοῦ ζητήματος καὶ ἐκπλήρωσιν τῆς σπουδαίας ταύτης ἐκκλησιαστικῆς ἐντολῆς, ἀφορώσης εἰς ἀπέλασιν τοῦ παρεισδύσαντος, ὡς μὴ ὄφελε, πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ μολύσματος, ἵνα μὴ τὸ ὅλον τοῦ κοινωνικοῦ σώματος μολυνθῇ, καὶ ὅτι ὑποβαλεῖτε ἐν καιρῷ τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν προσήκουσαν γνώμην. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος εἶν μετὰ τῆς αὐτῆς Ἱερότητος.

,αα' Δεκεμβρίου ιζ'.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΙΩΑΚΕΙΜ

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤΟΚΟΛ. 7673

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ

Ὡς ἦτο ἐπόμενον, νοῦς διορατικός, οἷος ὁ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ, θεῖα συνάρσει ἀνελθόντος τὸ δεύτερον ἤδη ἐπὶ τὴν Ὑψηλὴν Σκοπιὰν τῶν Γρηγορίων καὶ Φωτίων, ἀδυνάτως βεβαίως εἶχεν, οὐ μόνον εἰς τὸ μὴ διῶδειν καὶ διεισοῦσαι εἰς τὴν ἐν γένει κατάστασιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἀποτολμησαὶ ἀποφανθῆναι τοσοῦτον κατηγορηματικῶς, ὅσον καὶ ἀποφθεγματικῶς ἀποφαινεται περὶ τῆς ὕλιστικῆς τάσεως, πρὸς ἣν φέρεται τὸ καθ' ἡμᾶς χριστιανικὸν ὀρθόδοξον πλήρωμα.

Μετρίοφων δ' ἐξυπαρχῆς ὁ ἀνὴρ, ἀντὶ πρῶτος τοῦ ὑποδείξει διὰ σεπτῆς πατριαρχικῆς Ἐγκυκλίου τὰ μέσα τῆς θεραπείας, τὸναντίον, ὡς σοφὸς τοῦ πνεύματος ἰατρός, χαρακτηρίζει τὴν νόσον, καὶ προσκαλεῖται Συλλόγους σοφῶν, καὶ θεολογικῶν καὶ ἱερατικῶν Σχολῶν, ὅπως ἀποφάνωνται γνώμην, καὶ ὑποδείξωσιν οὗτοι τὰ κατάλληλα πρὸς θεραπείαν μέσα, καὶ ἐπιστραφῆ ὁ λαὸς ἐπὶ τὰς τρίβους τοῦ Κυρίου.

Οὐδεὶς δύναται, ἵνα ἀντείπῃ, ὅτι ἡ πατριαρχικὴ αὕτη ἐπιστολὴ δὲν ἀπέρρευσε ἐκ τῆς βαθείας συναισθήσεως τῶν ὑψηλῶν καθηκόντων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἡ ὅτι ἡ πρόθεσις αὐτοῦ ὕστεροί κατά τι τῆς καθόλου ἀγιότητος τοῦ φρονήματος Πρωθιεράρχου. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἐπιβάλλεται εἰς πάντα δυνάμενον, ἵνα συντρέξῃ, προσφέρων τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ ὄβολόν.

Ἄλλ' ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες, μολονότι ὁμολογοῦ-

σιν ειλικρινῶς τὴν ἀγιότητα τῆς προθέσεως τοῦ ὑποβαλόντος τὴν ιδέαν, καὶ πείθονται ἐκ προκαταβολῆς εἰς τὴν ὀρθότητα τῆς κρίσεως καὶ τῆς διαγνώσεως αὐτοῦ, οὐχ ἤττον ἀρέσκονται, ἵνα καὶ αὐτοὶ δι' ἰδίας μελέτης καὶ σκέψεως, ὡσεὶ δι' ἰδίας ἀνατόμου ἐργασίας πείσῳσι πρῶτον ἑαυτοὺς περὶ τῆς ἀκριβείας τῆς διαγνώσεως τῆς ἀσθενείας, ὅπως εἶτα ἐπιμελέστερον καὶ πληρέστερον καταγίνωσι περὶ τὴν ὑπόδειξιν τῶν ἀμειωτέρων πρὸς θεραπείαν μέσων.

Τοιοῦτον χαρακτηρισμὸν ἐπιθυμοῦμεν, ἵνα δώσωμεν εἰς ταύτην ἡμῶν τὴν ἐργασίαν. Διὰ τοῦτο πρὸ πάσης ἄλλης ιδέας ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς ιδέας τῆς πρό τινος ἀπὸ τῆς αὐτῆς δῆθεν πηγῆς ρευστάσης περὶ ἐκφυλισμοῦ τοῦ Γένους τῶν Ἑλλήνων, ἥτις, χωρὶς αὐτολεξίῃ νὰ φαίνεται ἐρριμμένη εἰς τὸ μέσον ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Πρωθιεράρχου, ἀγνοοῦμεν πῶς ἀληθῶς, πρό τινος ἐγένετο ἀντικείμενον εὐρείας συζητήσεως παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἱεραρχίας ἐν τῷ Ἀθηναϊκῷ Τύπῳ. Εἰς μάτην δὲ κατηνάλωσαν καὶ χάρτην καὶ μελάνην.

Λέγομεν δὲ εἰς μάτην, διότι, ἀληθῶς, ἐὰν ἐκφυλισμὸς λεγέτηται καὶ ἦναι ἡ ἀλλοίωσις τοῦ γενικοῦ καὶ οὐσιώδους χαρακτῆρος ἐνὸς λαοῦ, ὁμολογούμενον, ὅτι, ἡ περὶ ἐκφυλισμοῦ τοῦ Ἑλληνος ιδέα, εἶναι ιδέα ἀτυχῆς· διότι δὲν εἶναι τὸ παράπαν ἀληθές. Ὁ Ἕλληνας, δούλος ἢ ἐλεύθερος, ὑπῆρξε προαιωνίως τοιοῦτος, οἷος καὶ σήμερον ἀπαντᾷ· ψυχολογικὴ δὲ τις μελέτη τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ἀποδείκνυσαι σαφῶς τὴν ἀλήθειαν.

Ταχὺς καὶ ἀψίκορος εἰς τὰς σκέψεις, τολμηρὸς καὶ ἀκάθεκτος εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις. Οὐχὶ ἀρχικῶς, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπιχειρήσεως συνήθως ἐμβριθής· ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν φιλότιμος, ὁρμᾷ πρὸς τὸ τέλος, μᾶλλον τυφλώτων, ἢ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ φροντίδος πρὸς τὸ σκοπούμενον βλίνων. Εἶναι φιλόνομος, ὡς εἶναι καὶ θρησκευτικός. Ἀλλὰ πολιτεία καὶ θρησκεία ἠδυνάτησαν αἰεποτε νὰ περιορίσωσιν αὐτόν, ἢ μὲν διὰ τοῦ φόβου, ἢ δὲ διὰ τῆς ἠθικῆς ἀληθείας μέχρι τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ τύπου καὶ τῆς ἀπαγορεύσεως. Ὡς ἀποβαίνει δη-

μιουργὸς τῆς τύχης του, οὕτως ἀποβαίνει καὶ οἰκονόμος τῆς καταστάσεώς του. Ὡς εὐχεται, ἵνα γένηται πλούσιος, οὕτως ἀγαπᾷ μετὰ τὸν πλοῦτον, ἵνα ἢ ἐλευθέριος περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος του καὶ τὴν κοινὴν φιλανθρωπίαν. Ἐντεῦθεν δ' ἀληθῶς ὁ δυσκνάλωτος ἀριθμὸς τῶν μεγάλων ἐθνικῶν εὐεργετῶν καὶ τῶν μεγάλων φιλανθρώπων. Ὡς εἶναι εὐχερῆς εἰς τὴν κίνησιν, οὕτως εἶναι εὐχερῆς καὶ εἰς τὸ ἐξοικειοῦσθαι πρὸς τὸν μεθ' οὗ συμβιοῖ λαόν. Ὡς εἶναι ταχὺς εἰς τὴν πιστὴν ἀντίληψιν τοῦ περὶ αὐτὸν κόσμου, καὶ τῶν μέσων, δι' ὧν θὰ τεῖνη ἐν βραχείᾳ σχετικῶς χρόνῳ, ἵνα καταλάβῃ ἐν τῇ, ἐν ἣ ἴσῃ, κοινωνίᾳ, σημαίνουσιν, ἢ τοῦλάχιστον ἀνεξέρτητον θέσιν, οὕτως εἶναι ταχὺς καὶ εἰς τὴν γλωσσομάθειαν, καὶ εἰς τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ βίου αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδέποτε καταφθάνει οὔτε μέχρι τῆς θρησκοληψίας ἐνὸς Ῥώσου, οὔτε μέχρι τοῦ τελείου ἠθικοῦ καταρτισμοῦ ἐνὸς προτεστάντου. Ἀναλάβετε αὐτὸν ἀπὸ τὰ ὑψίστα στρώματα τῶν διδασκάλων τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, θὰ τὸν εὐρητε Χρυσόστομον, ἐξυβρίζοντα μίαν βρασίλισσαν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος. Ἀνέλθετε μέχρι τοῦ ὑψίστου σημείου τοῦ λογικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ καταρτισμοῦ· θὰ τὸν εὐρητε Φῶτιον, εἰδῶτα νὰ περιφρονῇ. Οὐδέποτε ἐδέχθη τὴν προπαγάνδαν· διότι οὐδέποτε ἠνέχθη ὑποτροφίαν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τοῦ μυστικισμοῦ. Ἡράσθη αἰεποτε τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸ ἀποκεκαλυμμένον τῆς συνειδήσεως, ὡς δείκνυται αἰεποτε αἰχμάλωτος τῆς ἐλευθεροστομίας. Καὶ ἐν τούτοις ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ καὶ τῷ ἀποκεκαλυμμένῳ τῆς συνειδήσεως εὐρίσκει αὐτός, πλέον παντὸς ἐτέρου λαοῦ, τὸν τελειότερόν του ἠθικόν, θρησκευτικόν, καὶ κοινωνικόν καταρτισμόν.

Μία λοιπὸν τοιαύτη ψυχολογικὴ μελέτη τοῦ Ἑλληνος χαρακτῆρος, δούλου ἢ ἐλευθέρου, ἀρχαιοτέρου ἢ νεωτέρου, μαρτυρεῖ μου περίτρην, ὅτι οὐσιωδῶς κατὰ τὰς γενικὰς αὐτοῦ γραμμὰς ὁ ἑλληνικὸς αὐτοῦ χαρακτῆρ οὐδὲ τὸ πκράπαν μετεβλήθη. Διὰ τοῦτο διασῶζει κατ' οἶκον τὸ δεσποτικόν ἀπὸ μέρους τῶν γονέων, τὸ ἐξηρημένον ἀπὸ μέρους τῶν τέκνων, οἰκιδήποτε καὶ ἐν ὧσιν αἱ συνήθειαι, ἐν αἷς ὁ Ἕλληνας ζῇ. Ἐν δὲ τῇ κοι-

ωνίχ οὔτε τὸ αὐτοκίνητον τοῦ πνεύματος, οὔτε τὸ κατ' ἐξο-
χὴν φιλότιμον, οὔτε τὸ τίμιον τοῦ χαρακτῆρος μετέβαλεν. Ἐν
δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ χωρὶς οὐδέποτε ν' ἀπομακρύνηται τῶν
πατρῶν, οὐδέποτε ἐφάνη φανατικός, ἀλλ' αἰέποτε ἀνεξίθρη-
σκος. Οὐδέποτε δὲ δούλος τοῦ τύπου, ἀλλὰ μᾶλλον μετὰ ἐλευ-
θερίας μέχρις ἐλαφρότητος καὶ τὴν θρησκείαν ἐνασκῶν, ὥστε
πρόκειται περὶ ἰδίου καὶ ἀτομικοῦ λογαριασμοῦ, ἐνῶ ἀρέσκε-
ται νὰ ἔχη τὴν πρωτοβουλίαν. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ σπουδαιό-
τατον τοῦτο φαινόμενον, ὅτι περιπλανᾶται ἀνὰ τὰ πέρατα
τοῦ κόσμου ἐπὶ 20 καὶ 30 ἔτη, λησμονεῖ δ' ἴσως κατὰ τὸ μα-
κρὸν τοῦτο διάστημα καὶ τὴν ἱερὰν ἐξομολόγησιν καὶ τὴν με-
τάληψιν τῶν ἀχράντων μυστηρίων· ἀλλ' ἐπιστρέφων οἴκοι, ὡς
ἀναλαμβάνει μετ' εὐαρεσκείας τὰς συνθήκας τοῦ οἰκογενειακοῦ,
ὅν ποτε ἔζησε, βίου, οὕτω προθύμως ἐπανέρχεται καὶ εἰς τὰς
θερμὰς τῆς Ἐκκλησίας ἀγκάλας, ἐξαγοράζων συνήθως τὴν πο-
λυχρόνιον ἀπὸ ταύτης ἀπομάκρυνσίν του δι' ἀγαθοεργιῶν, κι-
νουσῶν τὸν θυμασμὸν τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ. Ἐν οἷς δὲ χρό-
νοις ζῶμεν, ἕτερον φαινόμενον, λίαν ἐπικοδομητικὸν τῆς ἀλη-
θείας ταύτης παρουσιάζεται εἰς τὸν βίον τοῦ νεωτέρου Ἑλλη-
νος. Καθάπερ ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνας, οὕτω καὶ ὁ νεώτερος· δὲν
δύναται νὰ ζήσῃ μακρὰν τῶν πατρῶν. Γνωστὸν ὅτι σήμερον
αἱ ἀποστάσεις ἐξεμηδενίσθησαν, τῶν μέσων τῆς ἐπικοινωνίας
τελειοποιηθέντων καὶ πολλαπλασιασθέντων· ἡ ἀρχαία ἔφεσις
πρὸς τὸν μετοικισμὸν ὤθει καὶ τὸν νεώτερον· ὥσπερ δ' ἐκεῖνος
ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς ἐφεστίους θεοὺς, οὕτω καὶ ὁ νεώτερος
Ἑλληνας, εὐθύς ἅμα ἀπαρτίσῃ κοινωνίαν τῶν ὁμοίων του, δυ-
ναμένην νὰ συντηρῇ ἱερέα καὶ διδάσκαλον, ἐμπήγνυσι τὴν
Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Σχολεῖον αὐτοῦ, συνεχίζων οὕτω τὴν θρη-
σκευτικὴν κοινότητα τῆς πατρίδος του, μεταφέρων οὕτω τοὺς
ἐφεστίους, οὓς ἐλάτρευεν ἐν τῇ πατρίδι θεοὺς.

Ἐὰν λοιπὸν αἱ γενικαὶ κοινωνικαί, ἠθικαὶ καὶ θρησκευτι-
καὶ τοῦ βίου γραμμαὶ ἀπαρτίζωσι τὸν χαρακτῆρα ἐνὸς λαοῦ
ἐν τοῖς Ἑθνεσι, καὶ περαιτέρω, ἐὰν αἱ οὐσιώδεις καὶ κύριαί
περὶ Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος ἀρχαίου τε καὶ νεωτέρου δια-

μένωσιν ἀναλλοίωτοι, ἢ σχεδὸν ἀναλλοίωτοι, καθάπερ ἐν τῇ
ἀνωτέρω ψυχολογικῇ τοῦ Ἑλληνοῦ χαρακτῆρος περιγραφῇ ἀπε-
δείξαμεν, ἄρα ἡ περὶ ἐκφυλισμοῦ τοῦ Ἑλληνοῦ χαρακτῆρος
ἰδέα εἶναι τόσο ἀνακριβής, ὅσον καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ ἀντίληψις
σφαλερὰ καὶ ἀτυχής.

Ἡ δὲ ἐσχάτως ὑπ' ἀριθμὸν 7673 ἐκδοθεῖσα σεπτῇ Πα-
τριαρχικῇ Ἐπιστολῇ πᾶν ὅ,τι λέγει, ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην,
συνοψίζονται εἰς τὰ ἐξῆς : «ἀνάγκη, ἵνα ἀνομολογηθῇ ἡ πι-
κρὰ ἀλήθεια, ὅτι παρὰ πολλοῖς οὐ διαθερμκίνει σήμερον
τὴν ψυχὴν ὁ τῶν πατέρων καὶ προπατόρων ἔνθερος ζῆλος,
ὅτι αὐξεται ὁσημέραι ὁ ἀριθμὸς τῶν περὶ τὰ θεῖα δυσπίστως
διακειμένων, τῶν ἀμερίμων περὶ μελλούσης ζωῆς καὶ ἀγα-
ποδόσεως, τῶν καὶ ἱερὰ θέσμια, καὶ ἐκκλησιαστικὰς δια-
τάξεις, καὶ πατρῶα ἤθη καὶ ἔθιμα καὶ προαδόσεις ὑπερορών-
των, καὶ τῶν ἐν γένει ἀρισταμένων τῆς ὁδοῦ τοῦ Κυρίου καὶ
ἐκκλινόντων ἀπὸ τοῦ νόμου αὐτοῦ»... Ἀλλὰ πάντα ταῦτα
ἀνάγονται εἰς τὸ ἔδαφος καὶ τὴν κυριότητα τοῦ θρησκευτικοῦ
αισθημάτος· ὅπερ, ἀληθῶς, ἔδει, ἵνα διαρρυθμιζῆ, καὶ δια-
θερμαίνῃ, καὶ κανονίζῃ τὸν ὄλον χαρακτῆρα τοῦ ὀρθοδόξου
Ἑλληνοῦ. Διότι, τῆς ἀληθείας ταύτης μενούσης ἀδιαφιλονει-
κῆτου, ὅτι ὁ χριστιανισμὸς πρωϊμώτατα λαβὼν ἐπικούρους τὸν
Ἑλληνα λόγον, τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιστήμην, τὴν Ἑλληνικὴν
φιλοσοφίαν καὶ γλῶσσαν εἰς ἀνάπτυξιν καὶ τὴν δογματικὴν,
καὶ κανονικὴν, καὶ ἱστορικὴν του διαμόρφωσιν, διέγραψε, δια-
πλάσας, ἴδιον ζῶντα χαρακτῆρα, θυμωσίως ταυτιζόμενον
πρὸς τὸν ἔσω καὶ πραγματικὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα, ὥστε
νὰ διακινδυνεύῃ, ἀληθῶς, ὁ ἀκριβολογῶν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ
τί ἔστι χριστιανικὸς Ἑλληνισμὸς καὶ τί ὀρθοδοξία.

Τὰ δὲ περαιτέρω ἀνομολογούμενα, ὡς ἀλήθειαι ὑπὸ τῆς
σεπτῆς πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς, δὲν ἐπεκτείνονται μέχρι τοῦ
χαρακτηρίζεσθαι ταῦτα ὡς χαρακτῆρ ἐπικρατήσας, τοῦναν-
τίον μάλιστα, ἀλλὰ λέγει «παρὰ πολλοῖς», ὅπερ βεβαίως
δὲν εἶναι, ἢ ἡ μειονότης καὶ τὸ σπάνιον, ἀπέναντι τοῦ γενι-
κοῦ· ἄρα οὐδὲ τὸ παράπαν πρόκειται περὶ ἐκφυλισμοῦ, οὐδὲ

ὡς περὶ ὠρισμένου χαρακτηῆρος, ἀλλὰ χαρακτηρίζονται διὰ τῶν λεγομένων ὡς τάσεις, ὧν ἡ σχετικὴ ἐπικράτησις δυνατόν μὲν, ἵνα καταστήσῃ μέχρις ἐπηρείας τῶν γενικῶν καὶ οὐσιωδῶν γράμμων τοῦ χαρακτηῆρος τοῦ Ἑλληνος ὀρθοδόξου, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ δυνατοῦ μέχρι τοῦ πραγματικοῦ μεσολαβοῦσιν «οὐρεά τε σκιοέντα, θάλασσά τε ἠχέεσσα».

Ἡ δὲ παρατηρούμενη παρ' ἡμῖν τοῖς Ἑλλήσιν ἐξασθένησις τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος δὲν εἶναι βεβκίως σημερινὴ νόσος. Ἀπεφάνη δὲ καὶ ἀπεκαλύφθη ὡς νόσος, ἐπαπειλοῦσα πολλά, ἀφ' ἧς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ἐμὴν ταπεινὴν γνώμην, ἤρχισμεν ἐπιδιδόμενοι μὲν εἰς τὸν σχολειακὸν καὶ ἐπιστημονικὸν μας καταρτισμὸν, ἀλλὰ, δυστυχῶς, μονομερῶς, ἢ τοῦλάχιστον μονομερῶς. Διότι μὴ ἐκτιμήσαντες κατ' ἀξίαν τὴν σπουδαιότητα εἰς τὴν ἀνατροπὴν καὶ διαπαιδαγώγησιν ἡμῶν αὐτῶν τῆς συνδρομῆς τῆς ταυτόχρονον τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, μετ' ἀτεχνίας ὅ,τι πλείστης καὶ σχεδὸν μετ' ἐλαφρότητος ἀξιοκατακρίτου ἠμβλιωπήσαμεν εἰς πάντας τοὺς ἀμέσους καὶ πραγματικοὺς φορεῖς τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος· ἐπαρκούμεθα δὲ δυστυχῶς μέχρι τῆς σήμερον εἰς μόνην σχεδὸν τὴν ἄμεσον ἐπήρειαν τοῦ θρησκευτικοῦ τύπου, ἢ εἰς τὴν κατ' ἐπίγνωσιν διδασκαλίαν τῶν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν. Δὲν εἶναι δὲ κεκρυμμένον καὶ ἄγνωστον, ὅτι ὁ ἀοίδιμος Καποδίστριας, αὐτὴν τὴν συνεργασίαν τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν εἰς τὴν πρώτην αὐτὴν ἀνατροπὴν ἡμῶν θεωρῶν ἀναγκαιοτάτην συναρωγὸν καὶ συνδιδάσκαλον, τὰς πρώτας αὐτοῦ σκέψεις ἀφιέρωσεν εἰς τὴν σύνταξιν Συνόψεως, ἧτοι τῆς κατ' οἶκον προσευχῆς, καὶ εἰς τὴν σύνταξιν χριστιανικῆς καταλλήλου Κατηχήσεως, ἧς στερούμεθα πραγματικῶς εἰσέτι. Καὶ καὶ μὲν ὁ θρησκευτικὸς τύπος εἶναι ἀληθὴς καὶ ἐνασκούμενος φορεὺς τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, ἀλλ' ὁ προκλειρόμενος εἰς τὴν διὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης μόρφωσιν δὲν δύναται τυχαίως, ἵνα κρατῇ ἑαυτὸν δέσμιον τοῦ θρησκευτικοῦ τύπου, χωρὶς ποτε νὰ στρέψῃ πρὸς ἑαυτὸν τὸν λογισμὸν : διὰ τί κάμνω τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο τὸ θρησκευτικῶς δια-

τεταγμένον ; Ἐπετι λοιπὸν ἀμεσώτατα ἐντεῦθεν, ὅτι τὸ παρατηρούμενον ὑπὸ τῆς σεπτῆς Πατριαρχικῆς Ἐπιστολῆς κακόν, ὑφίσταται μὲν ἀληθῶς, καὶ τείνει ἴσως, ἵνα καταλάβῃ ἐπίφοβον τοῦ ἀρχικοῦ τοῦ Ἑλληνος θρησκευτικοῦ χαρακτηῆρος θέσιν ἐν τῷ διαμορφωτικῷ αὐτοῦ σχηματισμῷ, ἀλλὰ χωρὶς τὸ παράπαν νὰ ἦναι τοῦτο ἐκφυλισμὸς, δύναται ἀπλῶς, ἵνα καθορισθῇ, ὡς ὑφιστάμενον μὲν, θεραπεύσιμον δὲ κακόν.

Μέλλομεν δέ, ἵνα εἴπωμεν τὴν γνώμην ἡμῶν καὶ περὶ τούτου, ἧτοι ὑποδεικνύοντες εὐσεβάστως τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα τῆς θεραπείας τοῦ κακοῦ τούτου, ἀφοῦ πρῶτον ἀνασηκώσωμεν παχύν τινα πέπλον, ὅστις οὐχὶ βεβκίως ἀτεχνῶς ἐπερρίφθη, οὐδὲ τυχαίως, ὑπὸ τοῦ δεξιῶς διαχειρισμένου τὸν κάλαμον εἰς τὴν σύνταξιν τῆς σεπτῆς Πατριαρχικῆς Ἐπιστολῆς.

Αὕτη, ἀφοῦ πρῶτον καθορίζει τὸ ἐν ἡμῖν ὑπάρχον κακόν διὰ τῶν ἐξῆς ἐπὶ λέξει «... Εἰ δ' ἐν παντὶ καιρῷ ἀπὸ θείας τοῦτο (τὸ ἐπισκοπικὸν μέλημα) ἐπιβάλλεται ἐντολῆς, πολλῶν δῆπου μᾶλλον ἐπιείγει ἐν τοῖς νῦν χρόνοις, ἐν οἷς τάσεις πρὸς ἀρχὰς καὶ θεωρίας ἀντιθρησκευτικῆς, ἢ θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας ἐξ ἀγνωσίας πηγάζουσα, λυπηρὰν ἐμφαίνουσιν ἐν τισὶ τάξεσιν ἀνθρώπων πνευματικὴν διεύθυνσιν καὶ κατάστασιν, αὐτὰ τὰ καιριώτατα τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας παραθίγουσιν, καὶ κοινοῦ ἄρα συμφέροντος προσδιδούσιν σημασίαν εἰς τὰς περὶ τούτου ἐκκλησιαστικὰς φροντίδας» ἐπέρχεται ἀνερχομένη εἰς τοὺς κατὰ τῆς ἀμώμου ἡμῶν πίστεως ἔξωθεν, ἧτοι ὑπὸ τοῦ κοσμικοῦ πνεύματος ἐπελθόντας διωγμούς, καὶ χωρὶς ἀφρόντιδα τὴν γνώμην νὰ δηλώσῃ περὶ τῆς ἐμμόνου ἀντοχῆς τῶν πιστῶν καὶ τῆς πνευματοφόρου διδασκαλίας, τελεσφόρως συνεργασθείσης, κατέρχεται πασιδὴ ὁμολογῶσα, ὅτι καὶ νῦν «οὐκ ἐξέλιπον οἱ τῆς πίστεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας πολέμοι, ὅτι νέαν αὐταὶ περίοδον διανύουσι δοκιμασίας σοβαρᾶς, καὶ ὅτι εἴπερ ποτε χρῆζουσιν ἀδισείστου ἀντοχῆς καὶ καταλλήλου πνευματικοῦ ὀπλισμοῦ, ἵνα νικηφόρως ἐπίσης ἀγωνισθῶσι πρὸς ἐπηρείας, ἀφανῶς μὲν καὶ ἀδιοράτως, ἀλλὰ ποι-

κίλαις καὶ ἐμμόνοις μεθοδίαις, ὑπονομευούσαις τὴν ἱερὰν ἡμῶν κιβωτὸν ἐν τῇ συνειδήσει τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν»...

Ἄλλὰ ταῦτα ἐμβριθῶς μελετῶν, πᾶς εὐσεβῆς ὀρθόδοξος νοῦς, δὲν ἴσταται πλέον ἀπλῶς ψυχολογῶν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς πίστεως βηλοῦ καὶ ἀνασκοπῶν ἐκυτὸν εἰς ἐπιστροφὴν πρὸς τὰς «ἐν καινότητι ζωῆς, τρίβους τοῦ Κυρίου». Ἡ διάτορος φωνὴ τοῦ μεγάλου Πρωθιεράρχου ἀφαρπάζει τὸν νοῦν καὶ ἀνυψοῖ τὸν λογισμὸν μέχρι τῶν ἐπερωτήσεων : τί ἄρα παθὸν ἔχει τὸ δόγμα τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ; Τί ἄρα παθοῦσα ἔχει ἡ ἱερὰ ἐνότης τῶν ἀνατολικῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ; Καὶ πῶς ἄρα καταρτισθήσεται ὁ ἀπαιτούμενος διὰ τὸν πάντᾳ πιστὸν ὀπλισμὸς, ὥστε ἀνδρείως οὗτος νὰ ἴσταται ἐμμένων καὶ ἀντέχων, ὥστε νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὸν ἀναποδράστως ἐπερχόμενον κίνδυνον ;

Ἴδου εἰς ποῖα προβλήματα ἐπιρρίπτει τὸν λογισμὸν τοῦ εὐσεβοῦς Ὀρθοδόξου ἡ σεπτὴ πατριαρχικὴ ἐπιστολή. Ὁ δὲ εἰδὼς τὸν ἄνδρα καὶ τὰ πράγματα, οὐδὲ τὸ παράπαν ἐκπλήσσεται προσδύλων διὰ ταύτης τὴν πᾶσαν ἀσθένειαν τῆς Ἐκκλησίας ἐν γένει, οὐδὲ ἀνέμενέ τι διάφορον τῆς ἀληθοῦς περιγραφῆς τῆς σοβαρότητος τῶν πραγμάτων.

Ἐπισκοπήσωμεν λοιπὸν αὐτὰ ταῦτα τὰ πράγματα, καὶ εὐχερῶς θέλομεν ζυγιστάσῃ τὴν βαρύτητα τῆς ὑψωθείσης φωνῆς.

Ἡ καθόλου Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησία ἀπὸ αἰῶνων ἤδη εἶναι διηρημένη εἰς τέσσαρα μεγάλα σώματα, τὰ Πατριαρχεῖα. Αἱ ἄλλως καλούμεναι Ἐκκλησίες Κωνσταντινουπόλεως, Ἐκκλησία Ἀντιοχείας, Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας, Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων, συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἐσωτερικῶς μὲν διὰ τῶν αὐτῶν τῆς πίστεως δογμάτων, ἔχουσαι θεμέλιον τῆς ἐσωτερικῆς τῶν εὐταξίας τὸ αὐτὸ κανονικὸν δίκαιον, ἄνευ οὐδενὸς νομικοῦ πρὸς ἀλλήλας θεσπίσματος ἐσωτερικῆς ἐπεμβάσεως, ἀφορώσης τὴν διοίκησιν ὑπὸ πᾶσαν σχέσιν αὐτῆς, ἐξωτερικῶς δὲ δι' ἀμοι-

βαίας τιμῆς καὶ ὑπολήψεως κατὰ τινὰ τάξιν, ἀπὸ αἰῶνας ἤδη θεθεσπισμένην, πρὸς ἑαυτὰς καὶ ἀλλήλας. Ἐξ αἰτίας δὲ τῆς θαυμασίας ταύτης τάξεως, ἀνέκαθεν ἐπεκράτησε μεταξὺ αὐτῶν ἀγία καὶ ἱερὰ ἐνότης, τοσοῦτον βαθέως ἐνστερνισμένη, ὥστε πᾶσα προαγωγή καὶ εὐημερία, ἢ πᾶν πάθημα τῆς μιᾶς, νὰ θεωρῆται πρὸς τῶν λοιπῶν κοινῶ συμφέροντος καὶ κοινῆς ἠθικῆς ἀποκαρπώσεως ἢ κοινῆς συμφόρας πρόξενον.

Καὶ ἐν τούτοις, ἡ ἐσωτερικὴ ἐκάστης Ἐκκλησίας ἀπομόνωσις ἀνέκαθεν ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ δόγματος καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως. ὡς εὐκαιρία εὐχερῆς εἰς τὰς προπαγάνδας τὰς τε παπικὰς, τὰς τε προτεσταντικὰς, ἀφ' ἐτέρου δὲ εἰς τὴν πκνσλαβιστικὴν Ἐταιρίαν. Καὶ ἐκεῖναι μὲν ἀνέκαθεν ἐπολεμησαν καὶ πολεμοῦσι τὸς Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας, ὁ δὲ πκνσλαβισμὸς ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἐκήρυξεν ἐκυτὸν φορέα τοῦ σχίσματος, τὴν σημαίαν τοῦ φυλετισμοῦ ὑψώσας, καὶ τὸν Ἑλληνικὸν κληρὸν ἐκπολεμῶν.

Ὁμολογούμενον δέ, ὅτι ἡ σημασία ἐκάστου τῶν ἐχθρῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλληνικῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησιῶν εἶναι ἀείποτε ἀνάλογος πρὸς τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνασκουμένην ἐπὶ τῆς Ὑψ. Πύλης πολιτικὴν προστασίαν. Προστάται δὲ δὲν εἶναι μικροὶ καὶ τυχαῖοι, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ ὄγκοι τῶν Κρατῶν τῆς Δύσεως καὶ τοῦ Βορρᾶ, εἰς τὴν ἐποπτεῖαν τῶν ὁποίων ὑπάγονται, καὶ τὰς πολιτικὰς τῶν ὁπίων βλέψεις ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὑπηρετοῦσι. Διὰ τοῦτο οὐχὶ σπανίως βλέπομεν αὐτὴν τὴν Πύλην αὐτοπροαιρέτως προστατεύουσιν τὰ δικαιώματα τῶν Ὀρθοδόξων ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησιῶν. Ἀλλὰ καὶ πολλάκις δυστυχῶς ἐνδίδουσιν εἰς πιέσεις, πολιτικῶς ἐπιβαλλομένας, καίτοι ἐννοοῦσαν καλῶς, ὅτι οὐχὶ σπανίως μίᾳ τις ὑποχώρησις αὐτῆς ἀνταποκρίνεται πρὸς ἰδίαν ἠθικὴν ἢ καὶ ἔδαφικὴν ζημίαν. Ἄλλ' ἐν αὐτῇ ἡ πραγματικὴ προστασία τῶν προπαγανδῶν ἀποτελεῖ τὸ ἄμεσον καὶ τοῖς πᾶσι καταφανεῖς μέσον τοῦ ἐν Ἀνατολῇ ἐνασκουμένου προσηλυτισμοῦ, μυρία ἐπίσης ἄλλα μέσα τίθενται εἰς κίνησιν πρὸς τελεσφόρον ἐνέργειαν αὐτοῦ, πρὸς ἃ αἱ Ἑλληνικαὶ Ἐκκλη-

σίαι δὲν ἔχουσιν ἕτερον ἢ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν συνδρομὴν ν' ἀντιτάξωσι πρὸς ἀνακοπὴν τοῦ κακοῦ, ἥτις βεβαίως δὲν ἀπαρτίζει τὸν ἀσφαλῆ καὶ βέβηκτον πάντοτε θώρακα, ἐὰν πρὸς τὸν τελειότερον καταρτισμὸν τοῦ πιστοῦ δὲν συντρέχη προηγουμένως ἢ κατ' ἐπίγνωσιν τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας διδασκαλία, ὥστε ἢ πλάνος καὶ συνθεσάτη προστατευτικὴ ἐπήρεια τοῦ ἀντιπάλου νὰ συναντᾷ ἐν τῷ πιστῷ τὴν ἀνάλογον ἐμμονήν, καὶ τὴν ἀρτίαν πεποιθήσιν.

Τὴν τοιαύτην θρησκευτικὴν ἐν τῇ πίστει ἀτέλειαν τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανοῦ σαφῶς γνωρίζουσι τόσον αἱ προτεσταντικαί, ὅσον καὶ αἱ παπικαὶ προπαγάνδαι. Καὶ ἐν τούτοις, τῆς πλειονότητος τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ πληρώματος ἐν τῇ Ἀνατολῇ οὕσης κατὰ τὸ πλεῖστον ἀγραμμάτου, ἢ ἐπήρεια τοῦ θρησκευτικοῦ τύπου καὶ τῆς στοιχειώδους γνώσεως τῆς πρακτικῆς πίστεως ἀπαρτίζει ἀείποτε σπουδασιότατον ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ τοιοῦτου χριστιανοῦ συνεκτικὸν μέσον, ὥστε αἱ προτεσταντικαὶ προπαγάνδαι ἢ ἔστρεψαν ἤδη τὴν προσοχὴν των πρὸς τὸ ἀρμενικὸν μονομερῶς ἐν τῇ Ἀνατολῇ στοιχεῖον, ἢ ἐπαυξάνουσι τὴν ἐπέκτασίν των ἐν τῷ τῆς Βουλγαρίας ἐδάφει, διὰ τὸ εὐρίσκειν ἐν πολλοῖς καλλιεργημένον τὸ ἔδαφος διὰ τῆς ἀσκυδαλιστοῦ ἐργασίας τῆς Ροβερτίου ἐν Βεβεκίῳ Σχολῆς, ἢ τῇ δαπάνῃ πολλῶν χρημάτων συγκατατοῦσιν εἰς τὰ δύνια των τοὺς ἀπαξ ἀγρευθέντας διὰ τοῦτον, ἢ ἐκείνον τὸν λόγον, ὀλίγους τῆς Ὀρδοῦ ἐν Μκύρη Θεκλάσση κατοίκους, ἢ ἐν τῇ Πικλαιστίνῃ ὀλίγους τέως Ὀρθοδόξους Ἀρχερόωνας Ἑλλήνας. Τὸ δυσάλωτον δ' ἀκριβῶς τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων κατανοήσασα πληρέστατα καὶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία, κατέφυγεν ἐπ' ἐσχάτων εἰς τὸ γνωστὸν τέχνασμα τοῦ ἐλευθέρου Οὐνιτισμοῦ. Καλοῦμεν δὲ «ἐλεύθερον οὐνιτισμόν», ὅτι ἐπετρέπη ἤδη ὑπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως οἱ οὐνίται Ἑλλήνες ἰδίως, ἐπιτελῶσι τὰ ἱερὰ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν, διὰ τῆς αὐτῆς ἀμφίσεως τῶν ἱερέων καὶ τῶν αὐτῶν λειτουργικῶν τύπων, τῶν συνειθισμένων αὐτοῖς, ἐπαρκουμένης εἰς μόνην τὴν ψιλὴν ὁμολογίαν τοῦ πρωτείου τοῦ

Πάπα καὶ τῆς παρὰ τῆς Παπικῆς ἐκκλησίας ἐξαρτήσεως.

Ταῦτα δ' ἀναφέρομεν, οὐχὶ βεβαίως, ἵνα μειώσωμεν τὴν ἐν τῷ πνεύματι τῆς σεπτῆς Πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς βαρύτητα τῶν πραγμάτων· ἔπαγε! ἀλλ' ἀπλούστατα, ἵνα δηλώσωμεν τὴν ἡμετέραν πεποίθησιν, ὅτι τὸ δόγμα συνθεσάτα μὲν ἀπετέλεσεν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν Ἑλλήνων ὀρθοδόξων ἀρραγῆ καὶ ἀδιάσειστον πέτρην, πάντοτε δὲ καὶ μάλιστα, ὅσάκις ὁ πιστὸς ἐν ἐπιγνώσει κατέχει τὸ δόγμα.

Ἄς ἀνατρέξῃ δ' ὁ βουλούμενος εἰς τὰς ἐπιμελῶς φυλασσομένας ὑπὸ τῶν Προπαγανδῶν στατιστικὰς τῆς προόδου αὐτῶν ἐν Ἀνατολῇ, καὶ θέλει πεισθεῖ, ὅτι λέγομεν ἀλήθειαν.

Καὶ ἐν τούτοις αἱ διαφοροὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ προπαγάνδαι πολλοὺς τέως ἐγέννησαν καὶ ἀδιακόπως παράγουσι σπουδαίους κατὰ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ὀρθοδόξων Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν κινδύνους, εἰς ἀντιμετώπισιν τῶν ὁποίων ὁ σοφὸς Πρωθιεράρχης ἐπιζητεῖ τὰ μέσα, δι' ὧν δύναται τελεσφόρως, ἵνα ἐξοπλίσῃ τὰς ψυχὰς τῶν ὀρθοδόξων.

Ἄλλὰ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τούτους τοῦ ὀρθοδόξου ἐν τῇ Ἀνατολῇ χριστιανικοῦ δόγματος προσετέθη ἀπὸ τοῦ 1849 ἐκδηλωμένως σπουδαιότατος καὶ σοβαρώτατος ἀντίζηλος, οὐχὶ βεβαίως τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος, τούναντίον μάλιστα, ὑψοῖ οὗτος τὴν σημαίαν τῆς ὀρθοδοξίας τοσοῦτον ὑψηλά, ὥστε νὰ φαίνεται καὶ ἐν τῷ διπλωματικῷ κόσμῳ, ὅτι ἀρέσκειται, ἵνα παρουσιάσῃται προστάτης τῆς ἐν γένει ὀρθοδοξίας· καὶ οὐχ ἤττον ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς ἐπισήμου Ρωσσίας καὶ πολλὰκις ὑπὸ τὴν ἄμεσον τῆς ρωσικῆς Κυβερνήσεως ἐνεργὸν προστασίαν ἐκπολεμοῖ οὗτος ἐκ θεμελίων πᾶσαν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν. Ἔργον αὐτοῦ εἶναι τὸ βουλγαρικὸν σχίσμα. Ἔργον αὐτοῦ εἶναι ὁ ἐπὶ τοῦ Ἄθω καὶ τῆς Μακεδονίας πάσης ἐπικρεμύμενος κίνδυνος· ἔργον αὐτοῦ εἶναι τὸ ἐπαπειλούμενον ἐν τῇ Ἀντιοχικῇ ἐκκλησίᾳ ἕτερον σχίσμα· ἔργον αὐτοῦ εἶναι ἢ ἐπικρατούσα ἐν τῇ τῆς Ἱερουσαλῆμ ἐκκλησίᾳ χαλάρωσις καὶ ἀνεργάτιστος κατάστασις·

οὐχὶ δὲ ἤρεμον καὶ ἄνευ ἀπειλῆς διακρατῆ καὶ τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίαν. Καὶ ὁ ἀντίζηλος οὗτος, ὁ ὄντως φοβερὸς, εἶναι καὶ λέγεται Πανσλαυϊσμός. Οὗτος, ὡς εἶπον, δὲν εἶναι ἕχθρὸς τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ δόγματος, ἀλλ' ἔθετο ἀρχὴν τὴν ἐκπολέμωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου ἀπὸ τὰς ὀρθοδόξους ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, τὰς ἀπὸ μακροτάτων αἰώνων ἤδη καταπεπιστευμένας εἰς τὴν διοίκησιν καὶ διακυβέρνησιν τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου. Εὐτυχῶς ὅμως ὁ πανσλαυϊσμός, οὔτε ὑπῆρξεν, οὔτε κατώρθωσε καὶ νῦν ἔτι, ἵνα ἦναι ἡ ἐπίσημος πάντοτε φωνή, οὔτε τῆς ρωσικῆς Κυβερνήσεως, οὔτε τῆς ρωσικῆς ἐκκλησίας· ἄς μὴ ἀπατώμεθα.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐγενήθη καὶ κατηρτίσθη ἐν Ῥωσίᾳ· ὅτι ἀποκεκαλυμμένως ἤδη ἀπὸ Ἀζακῶφ καὶ Ἰγνατιῆρ ἐνεδύθη τὸ ἔνδυμα τῶν εἰς τὴν Ἀνατολὴν κληρονομικῶν σλαυικῶν βλέψεων· ὅτι τρέφεται καὶ αὐξάνει ἐν Ῥωσίᾳ· ὅτι ὁλος ὁ ζωγόνος εἰς συντήρησιν καὶ αὐξήσιν αὐτοῦ χυμὸς ἀπορρέει ἐκ Ῥωσσίας καὶ εἰς ἄνδρας ἀρτίως κατηρτισμένους διὰ τὸν προδιαγεγραμμένον καὶ ὀρισμένον αὐτοῦ σκοπὸν, καὶ εἰς χρήματα ἄφθονα, καὶ μετὰ δεξιότητος οὐχὶ τῆς τυχούσης δαπανώμενα.

Καὶ ἐν τούτοις οὔτε πάντες οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῇ κεντρικῇ Κυβερνήσει μεγάλοι τῆς Ῥωσσίας ἄνδρες προέρχονται ἀπὸ τὰ στελέχη τῆς Ἐταιρίας τῶν πανσλαυϊστῶν, οὔτε οἱ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ δὴ οἱ κατὰ καιρὸν Πρέσβεις τῆς ρωσικῆς Αὐλῆς ἐν Κων)πόλει, πλὴν τοῦ Ἰγνατιῆρ, εἰσὶ τυφλοὶ ὄπαδοὶ τοῦ Πανσλαυϊσμοῦ, ἀλλ' οὔτε, ἐὰν ἀφαιρέσητε τὸν δαιμόνιον ἄνδρα ἀπὸ τῆς Ῥωσικῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸν αὐτοκρατορικὸν Ἐπίτροπον Πεποδονότζερ, θὰ εὔρητε τὴν ἱερὰν τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας Σύνοδον τοιαύτην, οἷα ἀπὸ τῆς κηρύξεως τοῦ βουλγαρικοῦ σχίσματος καὶ ἐντεῦθεν ἀναγκάζεται νὰ φαίνεται πρὸς τε τὸ Οἰκουμενικὸν καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Ἀνατολῆς Πατριαρχεία. Ὑψώθησαν καὶ ὑψοῦνται εἰσέτι τῶν ὀρθοδόξων ἱεραρχῶν, μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου φωναὶ σεβασμοῦ καὶ προστασίας τῶν δικαίων τοῦ ἐν Ἀνατολῇ ἀγωνιζομένου Ἑλληνικοῦ Κλήρου. Ἐὰν δὲ προλαβὼν ἀπέθανεν ὁ ὀρθοδοξώτατος καὶ φιλελ-

ληνικώτατος Φιλιππῶφ, ἀφῆκεν ὁμως Ἐκεῖνος τῆς Σχολῆς τοῦ ἀνταξίου μαθητὰς. Δὲν εἶναι δὲ ἄμοιροι βαρυσημάντου σημασίας αἱ πολλάκις ἐκλάμπουσαι ἀπὸ τὴν Αὐτοκρατορικὴν Αὐλὴν πρὸς τοὺς Πατριάρχας τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐκδηλώσεις εὐνοίας καὶ σεβασμοῦ. Οὐδὲ τυχαίως σημασίας ἢ συνεννόησις πρὸς ἄρσιν παρεξηγήσεων μεταξὺ τῆς ἐν Κ)πόλει Αὐτοκρατορικῆς Ῥωσικῆς Πρεσβείας καὶ τῶν Πατριαρχείων ἢ συνεχέστατα καὶ εἰς πλείστα ζητήματα μεταξὺ τῆς Ὑψ. Πύλης καὶ τῶν Πατριαρχείων παρεχομένη τελεσφόρος προστασία τοῦ ἐκάστοτε Ῥωσσοῦ Πρεσβευτοῦ. Ἀλλὰ δεῖται ἡ κατ' ἐπίγνωσιν βαθείαν τῶν περὶ ἡμᾶς συμβαινόντων σύνεσις, τὴν ὁποίαν οὐδέποτε ἔσχομεν, διότι οὐδέποτε κατενόησαμεν τὴν ἀνάγκην γραφείου εἰδικοῦ παρὰ τὸ πλευρὸν ἐνὸς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καὶ ἐνὸς Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅπερ νὰ διαθέτῃ πάντα τὰ ἀναγκαῖα μέσα τῆς ἐγκαίρου γνώσεως καὶ τῆς ἐμβριθοῦς μελέτης τῶν σχετικῶς συμβαινόντων. Διὰ τοῦτο συνηθέστατα συμβαίνει ἡμῖν, ὥστε τὰ πράγματα νὰ καταφθάνωσι τετελεσμένα· ἐλλείψει δὲ τοῦ ἱστορικοῦ γραφείου, ἐξαρτῶμεν τὴν ἀντίληψιν ἐνὸς ἐκάστου συμβεβηκότος ἀπὸ τὸ γενόμενον, καὶ τὸν παρουσιαζόμενον ὄγκον, καὶ ἐπομένως ἢ καταπλέομεν ἐν πλήρει τῶν ἐνεργειῶν ἡμῶν προσαράξει, ἢ συλλαμβανόμεθα παχὺν γέλωτα ὀφλισκάνοντες. Ὅποιον πρόξενος κακῶν δὲν ἐγένετο ἡμῖν ἢ πρόωρος κήρυξις τοῦ βουλγαρικοῦ Σχίσματος; Ἡ δ' ἐλλείψις εἰδικοῦ Γραφείου παρὰ τῷ Πατριάρχῃ τῷ Οἰκουμενικῷ καὶ τῷ Ὑπουργῷ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἀφῆκαν ἄρα γε ἐλευθέρους τοὺς ἥττονας χρημάτων Ἰωακείμ τὸν Β'. ὡς Πατριάρχην καὶ Ἰωακείμ τὸν Δ'. ὡς Ἐξάρχον, ἵνα ἀμπεπωλήσωσι τὰ ἱερὰ ἐν Ἀθῶ; Φροεῖτε δὲ ὅτι, ἐὰν ὁ πανόπτης οὗτος, τὸ ἱστορικὸν γραφεῖον, εἰργάζεται, δὲν θὰ προελαμβάνοντο τὰ σήμερον τελούμενα ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις Ἱερουσαλὴμ καὶ Ἀντιοχείᾳ ὑπὸ τῆς Παλαιστινίου Ἐταιρίας; Ἀλλ' ὁ μὲν ἐκάστοτε Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπαναπαύεται εἰς τὰς ἐκάστοτε ἀπὸ τὰ πάσχοντα μέρη ὑψομένης διαμαρτυρίας, ὁ δὲ ἐπὶ τῶν

Ἐξωτερικῶν Ὑπουργός ἐπὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἐν Κ)πόλει Πρεσβείαν, ὄργανα ἔχουσαν συνηθέστατα καὶ Προξένους ἀκαταρτίστους. Καὶ λοιπὸν, Ὑπουργός καὶ Πατριάρχης ποῦ ἔχουσι ἐκάστοτε, ἵνα καταφεύγωσιν ἐπὶ ἐκάστῳ νέῳ γεγονότι; Εἰς τὰς προχείρους καὶ ἄνευ εἰδικότητος πληροφορίας ὁ μὲν τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως, ὁ δὲ τοῦ Τμηματάρχου. Ἀλλὰ τὸ νέον γεγονός ἀπὸ τὸν παράγοντα αὐτὸ εἶναι προῖον περισεκεμμένης, ἐμβριθοῦς καὶ πολυχρονίου μελέτης, συνεχοῦς δὲ καὶ πολυπλόκου ἐνεργείας. Ὑμεῖς τί ἀντιτάσσητε; Τὸ πρόχειρον! Προσθέσατε δὲ εἰς ταῦτα καὶ τὴν φυσικὴν ἀνυπόμονον καὶ αὐτάρκη ἐξ ἔγωισμοῦ ἑλληνικὴν ἀντίληψιν, καὶ εὐρίσκεσθε συνηθέστατα ἀπέναντι ἐξαγομένου νόθου κλάσματος, ἥτοι «τὰ γεγονότα ἐξογκούμενα πλέον τοῦ πραγματικοῦ»! Ὡ, τὰ γεγονότα τῆς 8 9)βρίου πόσον θαυμασιῶς συλλαμβάνουσι καὶ Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, καὶ Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, καὶ Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν μακαριὰν ὁδὸν τῆς παροιμιώδους ἀληθῶς Ἑλληνικῆς ἀνετοιμότητος! Καὶ ἔθυσαν θρησκευτικὸν μάρτυρα ἐκεῖ, ὅπου οὐδεμία ἀνάγκη ἔστησε πρότερον τὸ θρησκευτικὸν αὐτῆς θυσιαστήριον! . . .

Οὕτω λοιπὸν ἔχουσι παρ' ἡμῖν τὰ πράγματα ὑπὸ τὴν γυμνὴν αὐτῶν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν μορφήν. Καὶ δικαιοτάτα ἄρα ἀπέναντι τοῦ ὄγκου τῆς βαθείας συναισθήσεως τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ὁικουμενικοῦ Πατριάρχης ρήγνουσι τὴν φωνήν, καὶ προσκαλεῖται τοὺς σοφοὺς τοῦ ἡμετέρου γένους, ἵνα οὗτοι ἀποφάνωνται γνώμην α) ὡς σκέψεις καὶ μέτρα εἰς διαχάραξιν ὄρων καὶ ἐνεργειῶν, προσφόρων εἰς ἐξομάλισιν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας καθόλου.

β) Εἰς ἀποσόβησιν ἐν τῷ θρησκευτικῷ βίῳ ἐνυπάρχοντος καὶ ὀσημέραι ἐκδηλουμένου κινδύνου.

καὶ γ) καὶ ἐποικοδόμησιν τῶν πιστῶν, ἐν οἷς ἐμάθομεν καὶ ἐπιστώθημεν» (δρα Πατρ. Ἐπιστολήν).

Ὁμολογοῦμεν μετὰ πολλοῦ τοῦ σεβασμοῦ, ὅτι μυριάκις κάλλιον ἠθέλομεν προτιμήσει τὴν αὐτὴν αὐτοβουλίαν, ἥτις

συνέλαβεν ὡς ἰδέας ἀναγκαιᾶς καὶ κατεπειγούσας ὡς συναίσθησιν βαθείαν τῶν ὑψηλῶν τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ καθηκόντων, ταῦτα πάντα, νὰ ἐβλέπωμεν Αὐτὴν ταύτην λαμβάνουσαν καὶ τὴν πρωτοβουλίαν πλήρη εἰς ἐξεύρεσιν τῶν καταλλήλων μέσων καὶ ἐνεργειῶν καὶ ἐφαρμογῆν αὐτῶν ἄμεσον, καὶ νὰ μὴ ἐξήρχετο εἰς ἄγραν γνώμης καὶ σκέψεως οὐδενός. Διότι πρῶτον μὲν μετὰ διαφόρου φακοῦ προσβλέπει ὁ ἐπὶ τῆς σκοπιᾶς θετειμένος, ἢ ὁ ἐκ τῶν κάτωθι πρὸς τὰ ἄνω προσβλέπων· δεύτερον δὲ ὁ Ἑλληνὶ συνηθέστατα νομίζει καὶ φρονεῖ, ὅτι διὰ πάντα εἶναι ἀρμόδιος, ἵνα ἐκφέρῃ γνώμην καὶ δώσῃ συμβουλίας. Δὲν εἶναι λοιπὸν οὐδόλως παράδοξον, ὅπως ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης εὐρεθῆ αἴφνης πρὸ δυσκολωτέρου ἀληθῶς προβλήματος τοῦ τίνα γνώμην καὶ δόξαν ἵνα ἐκλέξῃ, ἐποφελουμένου ἐκάστου, ὅπως κἀγώ, τὴν ἐκδηλωμένην σεβαστὴν πατριαρχικὴν μετριοφρονα γνώμην.

Ἀλλὰ τὰ γενόμενα οὐκ ἀπογίνονται. Χωρήσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς πρὸς τὸ προκκλούμενον τολμηρὸν διάβημα.

Α'.

«Ὡς σκέψεις καὶ ὡς μέτρα, εἰς διαχάραξιν ὄρων καὶ ἐνεργειῶν, προσφόρων εἰς ἐξομάλισιν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας καθόλου»...

Ἴδου πρόβλημα, ὅπερ τῇ ἀληθείᾳ ἢ τέχνῃ τοῦ καλάμου κατέστησε δυσκολώτατον εἰς κατανόησιν ἀκριβῆ καὶ μεθ' ὅλην τὴν σεπτὴν Πατριαρχικὴν Ἐπιστολήν.

Διότι ποίαν ἐννοεῖ ἀληθῶς «καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίαν καθόλου»; Τὴν ἀπαρτίζουσιν ἄρα γε τὸ κλίμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κ)πόλεως; ἄπαγε τῆς βλασφημίας! Εἰς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, οἷος ὁ Ἰωακείμ, οὐδέποτε ἐσκέφθη, ἵνα στενώσῃ ἐαυτόν, ὅσον καὶ τὸ κλίμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κων)πόλεως. Ἄρα σημαίνει λοιπὸν τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκ-

κλησίαν καθόλου; Ούτε τούτο· διότι μεταξύ τῶν ἀνατολικῶν Ἑλληνικῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἤτοι τῶν τεσσάρων Πατριαρχείων καὶ λοιπῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, οἷον τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἐγένετο οὐδεμία ὑπέρθασις ὁρίων, τῶν ἀπ' αἰῶνων τεθεσπισμένων, ὥστε ν' ἀπειλῆται ἡ θαυμασίως μέχρι τοῦ νῦν τηρουμένη πρὸς ἀλλήλας εὐταξία. Οὔτε δυνάμεθα, ἵνα συλλάβωμεν ἐν νῷ τὴν βλάσφημον ἰδέαν, ὅτι ἐζήλωσεν ἐπ' αὐτῶν ἑτέραν τινὰ ἐνότητα ἀπαιτοῦσαν ὄρους καὶ ἐνεργείας προσφόρους εἰς ἐξομάλισιν καὶ ἐμπέδωσιν. Ἄρα ἐννοεῖ ἀδιστάκτως τὴν μίαν, Ἁγίαν Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ὁμολογουμένως ἡ καθόλου Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία πάσχει ἕξωθεν μὲν ἀπὸ τὰς ἐπιηρείας τῶν προπαγανδῶν· ἕσωθεν δὲ ἀπὸ τὰς ἐπιηρείας τοῦ φυλετισμοῦ, τοῦ καὶ διαταράζαντος τὴν τέως διοικητικὴν ἐνότητα τῶν λαῶν, τῶν ἀπαρτισάντων ἄλλοτε τὸ κλίμα τῆς ἐν Κ)πόλει Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἡ διατάραξις ὁμοῦ αὕτη τῆς τέως ἐπικρατούσης ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ τούτῳ κλίματι εὐταξίας, ἐπέφερε καρπούς, τοὺς μὲν, ὡς νομίμως ἀναγνωρισθείσας Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, τῆς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ πληρώματος τῶν λαῶν αὐτῶν προηγηθείσης, ὡς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας, στοιχουσῶν τῷ κανόνι «ἐν ἐλευθέρῳ Κράτει ἐλευθέρη Ἐκκλησία». Ἐν εὐταξίᾳ δὲ καὶ νομιμότητι ἀποσπασθείσης ἐκάστης τῶν εἰρημένων Ἐκκλησιῶν, εἴμεθα βεβηκίως μακρὰν τοῦ ἐννοεῖν, ὅτι ἀντικείμενον τῆς σκέψεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου αἰεὶ διαχάραξιν ὄρων καὶ ἐνεργειῶν, προσφόρων εἰς ἐξομάλισιν καὶ ἐμπέδωσιν» εἰσὶν αἱ εἰρημέναι ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι. Τούναντίον μάλιστα, ἡ μεταξύ τῶν θυγατέρων τούτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν καὶ τὴν καθόλου Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν αἱ τε δογματικαὶ τῆς ἐνότητος τῆς πίστεως καὶ αἱ διοικητικαὶ σχέσεις εἰσὶν καὶ ἦσαν

πάντοτε ἐν πλήρει καὶ ἀξιαγάστῳ εὐταξίᾳ. ἐκάστη ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ὀρθόδοξῳ τῆς πίστεως πνεύματι καταρτιζούσης τὸν τελειότερον ὁσημέραι αὐτῆς κατχρητισμὸν ἐλευθέρως, ὥστε χαρὰ εἰλικρινῆς καὶ ἀγαλλίας νὰ συμβασιλεύῃ ἐν τῷ πνεύματι τῆς πρὸς ἀλλήλας εἰρήνης καὶ τοῦ οἰκείου πρὸς ἀλλήλας σεβασμοῦ.

Δυστυχῶς ὁμοῦ δ, τι δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν εὐαγγελικὴν εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν μεταξύ τῶν ἀνω ρηθεισῶν ἐκκλησιῶν, μὴ ἐξαιρουμένης καὶ τῆς ἐν Τρανσυλβανίᾳ ὀρθόδοξου αὐτοκεφάλου ἐκκλησίας πρὸς τὴν καθόλου ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῆς ρωσικῆς ὀρθόδοξου καὶ αὐτοκεφάλου ἐκκλησίας. Λόγοι ἐθνικοὶ ἐξηνάγκασαν βεβηκίως πολὺ πρῶτως αὐτήν, ἵνα ὑπομένη καὶ πολλαχῶς ἀνέχηται καθυπερβολικῶς πολιτικὰς καὶ ἐθνικὰς βλέψεις ἔχουσαν ἑταιρίαν τὴν καλουμένην πανσλαβισμὸν ἢ πανσλαβιστικὴν ἑταιρίαν, ἣτις διὰ τὸ τμήμα τῶν ἐν Ἀνατολῇ ὀρθόδοξων ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν φέρει τὸ ἔνδυμα καὶ τὸ σχῆμα τὸ μοναχικόν, καὶ ὑπ' αὐτὸ ἐνεργεῖ καὶ φέρει εἰς πέρας τὸ κατ' ἀνάγκην κηρυχθὲν βουλγαρικὸν σχίσμα, τείνει, ἵνα κατακτήσῃ τὸν Ἄθω, ἀπειλεῖ σοβαρῶς τὸν Ἱερουσολυμητικὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ἐπαπειλεῖ ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτοῦ ἐνεργεῖαν καὶ προστασίαν ἕτερον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σχίσμα τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας. Ἐχει ἄρα ὑπ' ὄψιν τοῦ τὴν καθόλου ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν ὁ σοφὸς καὶ περιένους καὶ περὶ τῶν πάντων ἔμφροντις Πατριάρχης καὶ φόβῳ κατεχόμενος πρὸς τὴν σοβαρότητα τοῦ πράγματος ἐν ἀγαθῇ καὶ ἀξιεπαίνῳ ταπεινοφροσύνῃ, σημαίνει μὲν διὰ τῆς δεξιᾶς τὸν κίνδυνον, τείνει δὲ τὴν ἀριστερὰν εἰς βοήθειαν καὶ συνδιαλλαγὴν, ἐπιζητῶν παρὰ τῶν δυναμένων ὡς σκέψεις καὶ γνώμην, μέσθ καὶ ὄρους εἰς ἐξομάλισιν τοῦ διαταραχθέντος τέως εὐτάκτως ἔχοντος καθεστῶτος τῆς ὅλης τοῦ Χριστοῦ ὀρθόδοξου ἐκκλησίας καὶ ἐμπέδωσιν τῆς ἐν γένει εἰρήνης τοῦ Χριστοῦ.

Ὁμολογουμένως διὰ πάντα ὀρίμως σκεπτόμενον δὲν πρωτεύει οὐδὲ ὅπως ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὁ ἐκ τῶν ἕξωθεν ἔχθρων τῆς ἐκκλησίας κίνδυνος. Διότι γινώ-

σκεῖ πολὺ καλὰ κάκεινος τὴν τε ἱστορίαν τῶν προαιωνίων ἐνεργειῶν αὐτῶν, τὴν τε σημασίαν τοῦ τείχους τοῦ ἀπὸ Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ καὶ Μιχαήλ τοῦ Κυρουλλαρίου ἀνεγερεθέντος μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. — Ἄλλως αἱ συνεχεῖς ἀπόπειραι εἰς ἔνωσιν οὐδὲν ἕτερον δύνανται νὰ σημαίνωσιν ἢ ἓν ἐκ τῶν δύο, ἐκ μέρους μὲν τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας τὴν ματαίαν ἐπανάληψιν τοῦ αὐτοῦ φύλου κύκλου· ἀπὸ μέρους δὲ τῶν Πρωτεσταντικῶν ἐκκλησιῶν καὶ δὴ τῆς Ἀγγλικανῆς ἐκκλησίας, ὅτι πᾶσα εἰς ἔνωσιν ἀπόπειρα εἶναι μᾶλλον διατύπωσις εὐχῆς, ἣτις δυνατὸν ποτε νὰ πραγματοποιῆ, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένη πολιτικῶν βλέψεων ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἀνάγκη, ἵνα ἀφήσωμεν πρῶτον νὰ εἴπῃ ἡ διπλωματία τὴν τελευταίαν αὐτῆς λέξιν ἐν τῇ ἀνελιζομένῃ τοῦ πολιτικοῦ δράματος ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Ἀκριβῶς τοιαῦται πολιτικαὶ βλέψεις κυρίως καὶ οὐσιωδῶς ἀποκακαλυμμένως ἤδη κινουσι καὶ τὸν πανσλαβισμὸν πρὸς τὴν Ἀνατολήν, καὶ ἡ πρώτη κατενεχθεῖσα ὑπ' αὐτῶν ἐπιτυχία κατὰ τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα ἐγέννησεν ἐν αὐτῷ τὸ θάρρος καὶ τὴν τόλμην τοῦ ἐφαπλώσασθαι τὸ δύκτιον αὐτοῦ κατὰ πασῶν τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν. Καὶ ποῦ μὲν περιορίζει τὰς ἐνεργείας μέχρις ἀπλῶς οικονομικῆς πίεσεως, ἢ καὶ τὴν σποράν ποικίλων ζηζανίων, ποῦ δὲ ὑψώσῃ τὴν σημαίαν τῆς ἀδελφικῆς διαίρεσεως, ὡς ἐν τῷ ἐκκρεμῆ εἰσέτι Ἀντιοχικῷ ζήτηματι, ἀπειλοῦντι τὸν αὐτόν, ἵνα λάβῃ τύπον τῆς πραγματοποιήσεως αὐτοῦ, οἷον ἔλαβε κατὰ τὸ 1871 καὶ τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα.

Εἶναι ἄπορον ἀληθῶς πῶς ἡ ἐπίσημος Ῥωσσία δὲν θέλει εἰσέτι νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι διέφυγεν ἤδη τὸ ἐπίκαιρον τοῦ πράγματος ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς ἀνεπιστρεπτί. Διότι θριαμβευτικὴ Γερμανοῦ ἱππότητος ἐστεμμένου αὐτοκρατορικῆν Τίβραν ἀνὰ τοὺς ἀγίους Τόπους καὶ τὴν Δαμασκὸν πορεία δὲ ἀπετέλει βεβχίως ἀπλῆν θρησκευτικὴν διχδήλωσιν. Ἡ μία ἐγκατάστασις Ἀγγλικῆς σημαίας ἐν ἐπικρίῳ τοῦ Περσικοῦ Κόλπου θέσει, ἢ μία ἀγορὰ σιδηροδρόμων ἀπὸ γερμανικὰ κεφά-

λαια, κατεχόντων τὸ Βαγδάτης—Ἀγκύρας—Κωνσταντινουπόλεως δύκτιον, δὲν ῥηγνύσι διάτορον φωνήν, ὅτι πᾶσα διέξοδος ἀπὸ τῆς Μικρῆς Ἀσίας εἰς τὴν Μεσόγειον διὰ τὴν Ῥωσσίαν τέλει ἐκλείσθη; Πρὸς τίνα λοιπὸν σκοπὸν καταδραπανᾶται καὶ πλοῦτος καὶ γρόνος; Χάριν δὲ σκοποῦ, ἀνεπιτεύκτου ἤδη καταστάτος, διατί προκαλοῦνται διεγέρσεις λαῶν, ἄλλην κλῆσιν καὶ ἄλλοιῳ προορισμὸν ἐχόντων κατὰ τὸν διακρῆνοντα χρόνον; Ἐὰν δ' ὑποθέσωμεν, ὅτι αἱ βλέψεις τοῦ σλαβισμοῦ ἀνὰ τὸν Ἄθω καὶ τὴν Μακεδονίαν προόδρομον ἔχουσιν οὐχὶ ἀπλῶς τὴν συνθήκην τοῦ ἀγίου Στεφάνου, ἀλλὰ περικιτέρω καὶ τὴν ἐπέκτασιν αὐτῆς μέχρις ἀγίας Σοφίας καὶ Τρωάδος, τῇ ἀληθείᾳ πρέπει πρῶτον ἵνα ὑποθέσωμεν, ὅτι αἱ κυριαρχοῦσαι ἐν Μεσογείῳ μεγάλαι ναυτικαὶ δυνάμεις ἐξφκονόμησαν ἀρκετὸν τόπον δι' ἐκυτὰς καὶ τὴν ἐπικειμένην Αὐστρουγγαρίαν καὶ εἶτα ἄς σκεφθῶμεν περὶ ἐπιτυχίας Ῥωσσιῶν διὰ τὴν πρὸς τὴν Μεσόγειον βλέψεων συνφθῆ τῷ πανσλαβιστικῷ προγράμματι. Ἄλλως τε ἐξικνουμένων τῶν ἀνατολικῶν πραγμάτων μέχρις ὑποθέσεως ἐπιτυχίας τῶν πανσλαβιστικῶν βλέψεων, μία κατ' ἀναπόφευκτον ἀνάγκη προσέγγυσις πολιτικῆ τῶν βασιλευουσῶν νῦν δυνάμεων ἐν τῇ Μεσογείῳ ἢ μία ἔνωσις ἀγγλικανῆς καὶ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, φρονῶ, ὅτι θέλει ἀναγκάσῃ τὴν πολιτικὴν ἐπίσημον Ῥωσσίαν, ἵνα σκέπτεται ἄλλως, ἢ ὡς ἡ πανσλαβιστικὴ ἐταιρία καὶ τὰ βουλγαρικὰ κομιτᾶτα σκέπτονται.

Ὁ συνειρμὸς τῶν πολιτικῶν τούτων ἰδεῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν καθόλου ἑλληνικὴν ὀρθόδοξον ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐκκλησίαν μᾶς φέρει κατ' ἀνάγκη ἀπόλυτον εἰς ἐξέτασιν ἐτέρου σπουδαιοτάτου παρχόντος, καὶ δὴ ἀναγκαιοτάτου, εἰς τὴν καθ' ὅλου εὐταξίαν τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Ὁ παρχῶν οὗτος εἶναι τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος, ἐν τῷ ἐδάφει τοῦ ὁποίου εὐρέθη ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία ζωσα καὶ σπουδαιοτάτα κυριαρχοῦσα. Οὐδεὶς δύνανται, ἵνα ἀρνήθῃ, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ὀρθόδοξος ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐκκλησία δὲ ἔτυχε παρὰ τοῦ κυριεύοντος Κράτους ζῶν ἐιρηνικὴν καὶ εὐημερίαν κατὰ τὰ πλεῖ-

στα του χρόνου της ὀθωμανικῆς ἐπικρατείας σημεία χρηστῆν. Θρησκεία καὶ γλῶσσα ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἑτέρους συγκατακτηθέντας λαούς, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὖρον ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν προστασίαν. Τοῦ δὲ ὀρθοδόξου πληθυσμοῦ ἐν τῷ ὀθωμανικῷ Κράτει ἀποτελοῦντος τὸν πολυπληθέστερον τῶν ἄλλων ὑποδοῦλων λαῶν καὶ τὸν κυριώτερον κατὰ τὴν κοινωνικὴν κίνησιν καὶ τὴν πολιτικὴν ζωὴν παράγοντα, ἔδει ἀληθῶς, ὥστε ἡ εἰρήνη καὶ ἡ εὐταξία αὐτοῦ τὰ μάλιστα καὶ πάντοτε νὰ ἐνδιαφέρη τὸ βυσιλευόν Κράτος, Ἡ δὲ φωνὴ τῶν ἡγετῶν αὐτοῦ ὡς φωνὴ ἀμεσώτατα ἐνδιαφερομένων διὰ τὴν καθόλου εἰρήνην καὶ ἰσχὺν καὶ δοξάν τοῦ Κράτους αὐτοῦ νὰ εἰσακούηται παρὰ τῶν ἀρμοδίων καὶ δὴ εἰς θρησκευτικὰ ζητήματα, μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ ἐκτιμήσεως καὶ εἰλικρινείας.

Εἰς κράτος, ἐν ᾧ βυσιλεύει μὲν ἀλλόθρησκος λαός, ἐν τῇ κοινωνικῇ ὁμῶς ζωῇ αὐτοῦ κυριαρχεῖ διὰ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς κινήσεως ἕτερος παράγων ὁ ἀριθμῶν πλέον τῶν 10 περιπου ἐκτομμυρίων λαοῦ, ἥτοι ἡ καθόλου ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀρθόδοξος ἐκκλησία, δὲν δύναται νὰ παροραῖται καὶ ἐν δευτέρῳ μοίρῃ νὰ ῥίπτηται ὁ ἐν τῇ πολιτικῇ ζωῇ κληρὸς αὐτοῦ.

Ὅποτεδήποτε δ' ἤθελε συμβῆ τὸ τοιοῦτο, τὰ παρακολουθήσοντα κακὰ ἐπηρεάζουσιν ἀναποφεύκτως τόσον τὸ μέρος, ὅσον καὶ τὸ ὅλον.

Ἡνέχθη ποτὲ τὸν ἐκτοπισμὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ἱεροῦ κλήρου ἀπὸ τὰς παραδουναβίους, σερβικὰς καὶ βουλγαρικὰς ἐπαρχίας ἢ ὀθωμανικῆ Κυβέρνησις· ἔσπευσαν δὲ οἱ συνετώτατοι καὶ ἐμπειρότατοι Ταγοὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅπως ἐρμηνεύσωσιν, ὅπου ἔδει τὸ ἀληθὲς πνεῦμα τῆς τοιαύτης κινήσεως· ἀλλὰ δυστυχῶς οὐδεὶς τῶν τότε ἀρμοδίων ἠδύοχησεν, ὥστε νὰ κατανοήσῃ τὰ ἐρμηνευόμενα παρὰ τῶν ἡγετῶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Ὁ ἐκτοπισμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου ἀφῆκεν ἐλευθέραν τὴν ἐθνικὴν εἰς τοὺς λαοὺς ἐκείνους δράσιν, ἢ δράσις ἐκείνη ἐπέφερε τὸν πόλεμον, ὁ πόλεμος τὰς γνωστὰς ἀνεξαρτησίας καὶ ἡμιανεξαρτησίας τῶν λαῶν ἐκείνων.

Ἐψώθη ἡ φωνὴ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ὡ φωνὴ πολι-

τικῆς καὶ διπλωματικῆς συνέσεως καὶ συνοχῆς καὶ συγκρατήσεως κατὰ τοῦ φερμανίου τοῦ δημιουργοῦντος τὴν βουλγαρικὴν ἐκκλησίαν. Ἄλλ' οἱ ἀρμοδίιοι ἔβυσαν τὰ ὄτα καὶ ἐξέδωκαν τὸ φερμάνιον. Διὰ τοῦ λοιπὸν κατακόπτονται νῦν ἐπὶ τῇ ἀπειλῇ ἀπωλείας πολυτιμοτάτων Ἐπαρχιῶν καθικνουσῶν μέχρις αὐτῆς τῆς βυσιλευούσης; Ἐψώθη πολὺ προΐμως ἡ φωνὴ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ διὰ τὴν διεγερσιν τοῦ ὀρθοδόξου ἀραβόφωνος χριστιανικοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐνῶ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς κόνιστρας ζῶντας εἰσέτι κείνται τὰ προηγηθέντα πολιτικὰ λάθη καὶ ἀσπέρωντα, φέρεται ἀνεχομένη εἰσέτι ἡ Ὄθωμ. Κυβέρνησις τὸν ἐκτοπισμὸν τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου ἀπὸ τοῦ Ἀντιοχικοῦ θρόνου! βύουσα καὶ πάλιν τὰ ὄτα εἰς τὴν συνεκτικὴν καὶ συνετὴν φωνὴν τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλὰ καὶ μονόφθαλμος πλέον πολιτικὸς νοῦς κτανοεῖ τὴν περὶ τῶν ὄλων σοβαρότητα τῶν πραγμάτων· διότι αἱ ἐπαρχίαι τῆς Δικμπερκῆρ, Μουσοῦλ, Χαλεπείου, Δαμασκοῦ καὶ Βηρυτοῦ, ἔδραφος τῆς δεσποτίας τῆς Ἀντιοχικῆς Ἐκκλησίας, ἀπαρτίζουσι τὴν ἐσχάτην γραμμὴν τῆς ὀπισθοχωρήσεως τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους, ἵνα στρατιωτικῶς ὀμιλήσωμεν.

Ἐν οὐδενὶ λοιπὸν λόγῳ πρέπει ν' ἀνεχθῆ τοιαύτην κατάστασιν, οἷαν ἐπαπειλεῖ ἐν νέον ἀντιοχικὸν σχίσμα ἡ ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις. Εἶναι καιρὸς πλέον, ἵνα κατανοήσῃ αὕτη τὴν ἀλήθειαν αὐτῆν ὅτι, ὅπως τὸ ἐλεύθερον κράτος ἐπαναπαύεται τότε μόνον ἐν τῷ πολιτικῷ του σταδίῳ, ὅταν ἀποκτήσῃ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν του ἐλευθέρην οὕτω καὶ τὸ ἀντίθετον βυσιλεύει, ὅτι δὲν δύναται Ἐκκλησία ἐνός οἰουδήποτε λαοῦ νὰ ἡσυχοῖ, ἐφ' ὅσον δὲν ἀποκτᾷ καὶ τὴν πολιτικὴν σύστασιν αὐτῆς. Ἐὰν δὲ φρονῆ ἡ ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις, ὅτι, οὕτω φερομένη, καταδυναστεύει μέχρις ἐξασθενήσεως τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῷ Κράτει αὐτῆς ζῶσαν, φρονοῦμεν ἀδιστακτικῶς ὅτι πάσχει κυριολεκτικῶς τὸ τῆς Γαλῆς πάθημα.

Μόνον δέ, καὶ ὅλων ἐξαιρετικῶς, ἡ Ὄθωμ. Κυβέρνησις, ὅτι δέον νὰ φοβῆται ἀπὸ μονομερῶς ἐλευθερουμένην ἐκκλη-

σίαν ενός όμορφου λαού, τουτ' αυτό δέν δύναται νά φοβή-
ται έν τῷ συνόλω από τήν όρθόδοξον έν τῇ 'Ανατολῇ 'Εκ-
κλησίαν έν γένει, διότι τό καθεστώς αὐτῆς διακρατεῖ τοὺς όρ-
θοδόξους λαοὺς αὐστηρῶς πρὸς ἀλλήλους ἀρισταμένους, τοῦ κα-
νονικοῦ δικαίου τῶν όρθοδόξων ἐκκλησιῶν οὐδαμῶς ἐπιτρέ-
ποντος τήν ἐπέμβασιν ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἐκκλησίας εἰς τὰ
ἑσωτερικά τῆς ἄλλης. Δύναται δὲ ν' ἀποδέχεται καὶ πιστεύη
ὡς factum, ὅτι ὁ θεσμός τοῦ εἶναι καταπεπιστευμένως τὰς έν
τῇ 'Ανατολῇ όρθοδόξους ἐκκλησίας εἰς τήν διακυβέρνησιν τοῦ
ἑλληνικοῦ κλήρου, ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει θεσμός σωτηριωδέστα-
τος διὰ τό 'Οθωμαν. Κράτος.

'Απόδειξις δὲ τρανωτάτη, ὅτι οὐδεὶς δύναται νά μᾶς ση-
μειώσῃ κατὰ τὸν ἐπὶ πέντε ἡδὴ αἰῶνας βίον τοῦ 'Οθωμανι-
κοῦ Κράτους έν Εὐρώπῃ καὶ 'Ασίᾳ καὶ 'Αφρικῇ, μίαν καὶ μό-
νην έν τῷ συνόλω ἐξέγερσιν τῶν πάντων όρθοδόξων λαῶν αὐ-
τῆς. "Αρα ὁ θεσμός τοῦ διευθύνειν τοὺς "Ελληνας τὰς 'Ορθο-
δόξους έν τῷ 'Οθωμ. Κράτει 'Εκκλησίας ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει
ἀναγκαιότατος καὶ ἀσφαλέστατος παράγων εἰς τήν γενικὴν εἰ-
ρήνην αὐτοῦ. Τῇ ἀληθείᾳ λοιπὸν ὁ τοιοῦτος σωτήριος θεσμός
πρέπει μὲ πολλὴ φιλοστοργότερον ὀφθαλμὸν νά βλέπεται παρὰ
τῶν 'Οθωμανῶν έν γένει καὶ δικρῶρος ἢ ὡς ἐξετιμῆται παρὰ
τῆς 'Οθωμ. Κυβερνήσεως νά ἐκτιμᾶται. 'Ελπίσωμεν λοιπὸν,
ὅτι μία τοιαύτη πολιτικὴ ἀβουλία, οἷα ἐπεκράτησε κατὰ τήν
διευθέτησιν τοῦ βουλγαρικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος, δέν
θέλει ἐπικρατήσῃ καὶ κατὰ τήν διευθέτησιν τοῦ ἐπὶ τοῦ τά-
πητος 'Αντιοχικοῦ ζητήματος, ἀλλ' ὅτι συνετώτατα καὶ πο-
λιτικώτατα φερομένη ἢ σεβ. Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις θέλει
διατάξῃ καὶ ἐνεργήσῃ κατεπειγόντως μάλιστα τήν ἐπαναφο-
ρὰν έν τῇ 'Εκκλησίᾳ ἐκείνῃ τοῦ πρῶην καθεστῶτος, ὅπερ καὶ
σωτήριον διὰ τό Κράτος ἐκείνο, καὶ εἰρήνης πρόξενον διὰ τήν
'Ορθόδοξον έν τῇ 'Ανατολῇ 'Εκκλησίαν γένηται.

'Εάν λοιπὸν ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης ἔχη έν νῷ,
ταῦτα λέγων έν τῇ σεπτῇ ἐπιστολῇ, τήν έν γένει 'Ορθόδοξον
'Εκκλησίαν, ὡς ἡμεῖς τοῦλάχιστον φρονοῦμεν, μετὰ τὰ εἰρη-

μέναι, ἐκδηλοῦντα κατὰ τήν ἡμετέραν γνώμην, γυμνήν τήν έν
γένει κατὰστασιν τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας καὶ ὡς σκέψεις
ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐκτεθέντα, ἄς ἐπιτρέψῃ νῦν έν τῇ χριστο-
μιμῆτῳ τραπενώσει αὐτοῦ ν' ἀκούσῃ καὶ τήν ἐπ' αὐτῶν γνώ-
μην ἡμῶν ὡς ἐπιζητούμενα μέτρα.

Τῶν πραγμάτων αὐτῶν, κοινῶ συμφέροντος καὶ γενικῶν
διὰ τὰς έν τῇ 'Ανατολῇ 'Ορθοδόξους 'Εκκλησίας χαρακτηῖρα
ἐχόντων, ὅπως μεμετρημένον καὶ συνετὸν ὑπὸ πάντων ἀνωμο-
λογήθη τό ληφθὲν μέτρον διὰ τήν έν ἀνωμάλῳ καταστάσει
ἔχουσιν 'Εκκλησίαν τῆς Κύπρου, ληφθῆτω έν ἀνάλογον τῆς
ἀπὸ κοινῶ ἀνσκοπήσεως τῶν πραγμάτων τῆς καθόλου 'Εκ-
κλησίας. Βεβαίως δέν ἐσήμανεν ἡ ἀνάγκη τήν συγκρότησιν Το-
πικῆς Συνόδου, οἷα διὰ τό βουλγαρικὸν Σχίσμα, οὐδὲ εὐχό-
μεθα, ἵνα σημάνη ποτὲ ὁ κίνδυνος τῆς τοιαύτης ἀνάγκης.
'Αλλὰ τοῦ Μακκαριωτάτου Πατριάρχου 'Ιεροσολύμων τὰς δια-
τριβὰς ποιουμένου ἡδὴ έν τῇ Βασιλευούσῃ, τὰ μέγιστα ἤθελε
συμβάλλει εἰς διαχάραξιν ὄρων καὶ ἐνεργειῶν εἰς ἐξο-
μάλισιν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν τῆς καθ' ἡμᾶς 'Εκκλησίας
καθόλου ἢ ἄμεσος πρόσωπικὴ συνεργασία καὶ ἐκείνου τοῦ τὰ
μέγιστα πεπνυμένου Πρωθιεράρχου διὰ τὰ τῆς 'Ανατολῆς
κλίματα, ἡτοὶ τοῦ Μακκαριωτάτου 'Αλεξανδρίας. Τὸ ἐπιβάλλον
τῆς ἀπὸ κοινῶ συνεργασίας τῶν τριῶν πατριαρχῶν διὰ τὰ
κοινῇ συμφέροντα τῆς όρθοδόξου 'Εκκλησίας καθόλου εἶνέ τι
πολλὴν καὶ διάφορον τήν σημασίαν ἔχον, ἀπὸ πᾶν μέτρον μο-
νομερῶς λαμβανόμενον.

'Εάν δὲ τό ἀντιοχικὸν ζήτημα ἀφ' ἐαυτοῦ ἐπιβάλλῃ τήν
σύντονον καὶ κατεπειγούσαν μέριμναν καὶ προσοχὴν οὐ μόνον
τῆς καθόλου ἐκκλησίας, ἀλλ' έν οὐχὶ ἐλάσσονι μέτρῳ καὶ τῆς
σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, δικαιοτάτα ἀνησυχού-
σης διὰ τήν τροπήν, ἣν ἔλαβον τὰ τῆς 'Εκκλησίας ἐκείνης πράγ-
ματα, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ ἡ ἄμεσως συνενόησις μετὰ τῆς αὐτο-
κρατορικῆς ρωσικῆς Κυβερνήσεως περὶ τῆς έν τοῖς θρόνοις
'Ιεροσολύμων καὶ 'Αντιοχείας πορείας καὶ τοῦ βίου τῆς Πα-
λαιστίνου ἐταιρίας σπουδαιότατα ἐπιβάλλεται εἰς τό φιλό-

στοργον και τὸ μετὰ «ἡμερότητος» κρίνειν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Δὲν εἶνε δὲ ἀσύμφορον διὰ τὴν καθόλου ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ζωτικώτατον δέ, διὰ τὴν αὐτοκρατορικὴν ὀθωμανικὴν Κυβέρνησιν και ἐπίκαιρον, εἰθέλετε διὰ τὴν ρωσικὴν, ὥστε οἱ τρεῖς Πατριάρχαι συνεργαζομένων τῶν κυβερνήσεων ὀθωμανικῆς και ρωσικῆς, νὰ λάβωσι μέτρα προπαρασκευαστικὰ ἢ πρὸς αἰσιωτέραν λύσιν τοῦ βουλγαρικοῦ σχίσματος ἢ πρὸς κανονικωτέραν πορείαν τῶν τῆς βουλγαρικῆς ἐξουχίας πραγμάτων.

Κατανοοῦμεν, ὅτι δὲν ἀπόκειται και ἐν τῷ συνεδρίῳ τούτῳ ἢ τελευταία λέξις περὶ τῶν ἐπὶ τοῦ τάπητος ζητημάτων, ἀλλὰ και ὁ μᾶλλον ἀπαισιόδοξος πείθεται ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι και μόνη ἢ ἐπίτευξις τοιοῦτου συνεδρίου θέλει ἀποφέρει τὰ ἄριστα. Σὺν τοῖς πρωτεύουσι τούτοις ζητήμασιν ὑπάρχουσι και ἕτερα ζητήματα, ὧν ἢ ἐπιδειχθησομένη λύσις θέλει προκαλέσει τὴν συνεργασίαν και ἄλλων παραγόντων, οἷον τὸ οικονομικόν, οὐτινος δὲν δύναται, ἵνα μὲνη ἀμέτοχος ἢ ρουμανικὴ Κυβέρνησις. Καὶ οὕτω ἢ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἢ ὀρθόδοξος, συλλαμβάνεται ἀπὸ κοινοῦ πρὸς ἐξομάλισιν τῶν καθ' ἑαυτὴν τὴν ἀνωμαλίαν τῆως συγκρατούντων συνεργαζομένη. Ὁμολογοῦμεν ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι δὲν εἴμεθα τοσοῦτον αἰσιοδοξοι, ὥστε ν' ἀναμείνωμεν τὴν κατ' εὐχὴν λύσιν πάντων τῶν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ζητημάτων. Ἄλλ' οὕτω προλαμβάνονται, φρονοῦμεν, μὴ ῥία ὅσα κακὰ, ὅσα γεννᾷ ἢ μακροχρόνιος μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπομόνωσις ἢ ἢ ἐκ τοῦ μακρόθεν ἐπιδιωκομένη λύσις.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰς ἀποπειράς εἰς ἔνωσιν τῶν ἄλλου χριστιανικοῦ δόγματος Ἐκκλησιῶν, ὡς ἀνωτέρω συνεστήσαμεν ἐνθέρμως τὴν σύστασιν παρὰ τῷ πλευρῷ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γραφείου, ἔργον ἔχοντος τὴν συνεχῆ μελέτην και ἱστορικὴν κατάταξιν παντὸς ὅ,τι ἀναφέρεται εἰς τὰ γενικὰ τῶν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ζητήματα, οὕτω συνιστῶμεν, ὅπως και τὸ αὐτὸ Γραφεῖον κρατῆ εἰς ἰδίας μελέτης ἔργα πᾶσαν τὴν τυχὸν σχετικὴν γενομένην ἐργασίαν, ὥστε ἢ ἐνημερότης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πάντοτε νὰ ἦναι ἐπίκαιρος και μεμελετημένη.

Β'.

Τοιαύτας λοιπὸν σκέψεις ποιοῦμενοι και τοιαῦτα μέτρα ὑποδεικνύντες εὐσεβάστως εἰς διαχάραξιν ὁρων και ἐνεργειῶν προσφύρων εἰς ἐξομάλισιν και ἐμπέδωσιν τῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας καθόλου, ἐπερχόμεθα εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ δευτέρου αἰτήματος τῆς σεπτῆς Πατριαρχικῆς Ἐπιστολῆς, ἧτοι ποίαν γνώμην ἔχομεν «εἰς ἀποσόβυσιν τοῦ ἐν τῷ θρησκευτικῷ βίῳ ἐνυπάρχοντος και ὀδυμέραι ἐκδηλουμένου κινδύνου».

Και τὸ δεύτερον τοῦτο αἶτημα δὲν εἶναι ἥττονος σημασίας και σπουδαιότητος τοῦ πρώτου. Διότι, ἐὰν τὸ πρῶτον ἀφορᾷ και ἀποβλέπη τὰς σχέσεις τὰς μεταξὺ τῶν ἐν γένει ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἑαυτὰς και τὰς ἄλλας ἀκόμη ἐτέρου χριστιανικοῦ δόγματος Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ βασιλεύη ἐν αὐταῖς ἢ εὐαγγελικὴ εἰρήνη, και ἐντεῦθεν ἐξαίρεται οἰκισθεν ἢ βαρύτης τοῦ αἰτήματος, ἀλλ' ὁμως και τὸ δεύτερον αἶτημα κατευθύνεται ἀμεσώτατα εἰς τὸν ἔσω πιστόν, ὑπὲρ οὗ και ἢ πᾶσα μέριμνα ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ ὡς σῶμα.

Ἄλλὰ πρὸ τοῦ νὰ σκεθῶμεν περὶ ἀποσοθήσεως ἐν τῷ θρησκευτικῷ βίῳ κινδύνου, ἀνάγκη, ἵνα ὀρίσωμεν πρῶτον τί ἐστὶ θρησκευτικὸς βίος, και κατανοήσωμεν αὐτὸ ἀκριβῶς. Διότι ἄλλως οὔτε ἐὰν ὑφίσταται κίνδυνος, οὔτε ὀποίας φύσεως και ὀποίας βαρύτητος ὑφίσταται κίνδυνος θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀντιληφθῶμεν.

Τί ἐστὶ λοιπὸν θρησκευτικὸς βίος;

Τὸ πρᾶγμα ἡμεῖς δὲν λαμβάνομεν ἀπολύτως. Διότι προτιθέμενοι, ἵνα μᾶλλον ἠθικολογήσωμεν, λαμβάνομεν τὸν ἀνθρωπὸν ἀπὸ ὀρισμένην θρησκευτικὴν κοινωνίαν, τὴν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον, ἀπὸ γνωστὴν πολιτικὴν κοινωνίαν, δούλον ἢ ἐλεύθερον Ἑλλήνα· τούτέστι πρόκειται περὶ τοῦ θρησκευτικοῦ βίου ἡμῶν αὐτῶν και ἐλευθέρων και δούλων Ἑλλήνων πρὸς οὓς ἀπευθύνεται ἢ πατριαρχικὴ μέριμνα, και δι' οὓς βλέπει ὁ διορατικὸς ὀφθαλμὸς Ἐκείνου ἐπιχειρούμενον τὸν κίνδυνον.

Καί λοιπόν ἐν θρησκείᾳ ἦναι αἱ ἀπορρέουσαι ἐκ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν πίστεως σχέσεις σου, ὡ χριστιανὴ ὀρθόδοξε, ὡς ἀλήθειαι πρὸς σὲ αὐτόν, πρὸς τὸν Θεὸν σου καὶ τὴν πλησίον σου, ἄρα θρησκευτικὸς βίος διὰ σὲ εἶναι αἱ αὐταὶ αὐταὶ ἀλήθειαι, ἐφαρμοζόμεναι ἐν τῷ βίῳ σου. Ἄλλ' ἀπορρέουσαι ἐκ τῆς πίστεως σημαίνει, ὅτι προβάλλονται σὺν αὐτῷ ἐσχηματισμένον φρόνημα περὶ αὐτῶν, ἀπὸ κατηρτισμένην περὶ αὐτῶν γνώμην, ἥτοι ἐκ πεποιθήσεως, ὅπου βεβαίως δὲν χωρεῖ ἀμφιταλάντευσις καὶ δισταγμός. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀπὸ ἐσχηματισμένον θρησκευτικὸν χαρακτῆρα.

Καί λοιπόν ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνας δοῦλοι τε καὶ ἐλεύθεροι ἐσχηματισμένον θρησκευτικὸν χαρακτῆρα; Ἀκριβολογοῦντες ἀποφαινόμεθα κατηγορηματικώτατα ὄχι Διότι, πᾶν ὅ,τι ἡμεῖς ἔχομεν ὡς θρησκευτικὸν χαρακτῆρα, προκύπτει οὐχὶ ἐκ τῶν κατ' ἐπίγνωσιν χριστιανικῶν ἀληθειῶν, ἀλλ' ἐκ τυχαίας διδασκαλίας καὶ κατ' ἀπομίμησιν σχηματισμοῦ· τοῦτο δὲ δυστυχῶς διήκει ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος μέχρι τοῦ ἀρχομένου, ἀπὸ τοῦ ἱερέως μέχρι τοῦ λαϊκοῦ, ἀπὸ τοῦ γέροντος μέχρι τοῦ παιδός, οἱ πάντες ἕνα κοινὸν ἔχοντες διδασκαλὸν εἰς μόρφωσιν, θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος τὸν ξηρὸν θρησκευτικὸν τύπον.

Ἄλλ' ὁ ξηρὸς θρησκευτικὸς τύπος δυνατὸν μὲν νὰ ἐκτρέφῃ καὶ προάγῃ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα καὶ δὴ μέχρι φανατισμοῦ. Ἄλλ' ὁ χριστιανισμὸς δὲν ἐνασκειῖται ἐν τῷ βίῳ ὡς φόβος καὶ ὄνειροπόλημα, ἀλλ' ὡς ἐλευθέρα πρᾶξις, ὡς ἀλήθεια, ὡς τελειότης, ὡς δικαιοσύνη, ὡς ἀγάπη, ὡς αὐταπάρνησις, ἄρα ὡς ἠθικὴ ἀλήθεια. Βεβαίως οὐδεὶς ἔχει τὴν ἀξίωσιν, ἵνα πᾶς χριστιανὸς ἦναι καὶ θεολόγος· ἀλλ' εἶναι δικαιοσύνη ἡ ἀπαίτησις, ἵνα πᾶς χριστιανὸς ᾖ ἄνθρωπος τοῦ καθήκοντος, ἄνθρωπος φιλαλήθης, ἄνθρωπος δίκαιος, ἄνθρωπος φιλόανθρωπος καὶ πολλάκις μέχρι στερήσεως ἑαυτοῦ ὑπὲρ τοῦ ἄλλου, καὶ λοιπὸν τοιαύτην κοινωνίαν χριστιανῶν ὀρθοδόξων κατηρτίσαμεν ἡμεῖς ποτε, ὥστε νὰ λάβωμεν ἐν κοινὸν τῆς κοινωνίας αὐτῆς γνώρισμα καὶ ἐν ἐπιγνώσει νὰ εἴπωμεν: ἰδοὺ τὸ κοινὸν γνώρισμα, ἰδοὺ ὁ

θρησκευτικὸς χαρακτῆρ; οὐδέποτε. Ναί· κατηρτίσαμεν ἴσως ἄτομα, ἀλλ' οὐδέποτε κοινὸν χαρακτῆρα. Ἐνταῦθεν καὶ ἡ παραγνώρισις τοῦ καθήκοντος, ἐντεῦθεν καὶ ἡ παραγνώρισις τῆς ιδιοκτησίας, ἐντεῦθεν ἡ τάσις πρὸς τὸ ψεῦδος, πρὸς τὴν ὑπόκρισιν, πρὸς τὴν διαστροφήν τοῦ νόμου καὶ τῆς ἀληθείας. Καὶ δικαιοτάτα ἄρα ἀποσπᾶται ἡ προσοχὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀπὸ τὴν πολυδαίδαλον αὐτοῦ ὑπηρεσίαν εἰς τὰ καίρια καὶ τὰ πολύτιμα. Καί λοιπὸν δὲν ἔχομεν θρησκευτικὸν χαρακτῆρα· διότι στερούμεθα ἠθικοῦ κοινωνικοῦ χαρακτῆρος ἄρα ὁ κίνδυνος ὁ ἐπικρεμάμενος εἶναι κίνδυνος ἀληθῆς καὶ πραγματικῆς, ἐπερχόμενος, ἵνα παρασύρῃ τοὺς πάντας· εἶναι κίνδυνος πρῶτιστα πάντων ἐσωτερικῆς, ἥτοι ἐξ ἡμῶν αὐτῶν· διότι οἱ πάντες ἐξεκλίναμεν, οἱ πάντες ἠχρηώθημεν· οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός».

Μοί φαίνεται δὲ ταῦτα λέγων, ὅτι δὲν λέγω ὑπερβολήν, ἀπόδειξις καὶ τὸ νῦν συμβαῖνον· ὅτι καὶ Πατριάρχης καὶ Σύνοδος καὶ σοφοὶ τῶν θεολογικῶν Σχολῶν καὶ τύπος, ἐν ἐνὶ λόγῳ οἱ πάντες, ὅσοι ρήγνυμεν τὴν φωνὴν διὰ τὸν ἐπικρεμάμενον κίνδυνον, ποιούμεθα τὸν λόγον ὡς περὶ τοῦ ἀντικειμένου καὶ οὐχὶ καὶ περὶ ἡμῶν αὐτῶν.

Ἀλλά, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἐπίτρεψον εἰς τὸν κάλκρον μου τὴν ἀλήθειαν. Εἰμί δὲ βέβαιος ὅτι τὴν ἐπιτρέπεις, διότι συναισθάνομαι κἀγὼ τὸν ὄλον καὶ τὸν αὐτὸν πόνον, ὃν αἰσθάνεται καὶ ἡ εὐγενὴς ψυχὴ Σου. Καί λοιπόν, μὴ καταδαπανᾷσαι εἰς λόγους· ἀλλ' αὐτὸς πρῶτον ἐπίστρεψον τὴν ψυχὴν Σου εἰς τὰ ἔργα, ἥτοι γενοῦ ἄνθρωπος τοῦ καθήκοντος. Ἐφ' ὅσον δὲ δὲν θέτεις ὑπὲρ τὴν κεφαλήν Σου τὸν νόμον, καὶ δὲν ὑποκύπτεις οὕτω εἰς τὴν φωνὴν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸ παράπαν, καίτοι ἄρχων, εἴσαι ἄνθρωπος τοῦ καθήκοντος. Τὸ δὲ καθήκον τῆς ἀρχοντίας σου εἶναι οἱ κείμενοι νόμοι καὶ μόνοι οἱ κείμενοι νόμοι. Ἠρέθη κατ' ἐπανάληψιν ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Νεοφύτου, καὶ ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Ἀνθίμου, καὶ ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Κωνσταντίνου ἡ βλασφημία, ὅτι οἱ ἱεροὶ κανόνες καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Ἁγίων

Οικουμενικῶν Συνόδων δὲν εἶναι σήμερον ἐφαρμοσίμοι ! Ἀπὸ τοῦ 1863 ἐφήρτισε τὸ Γένος καὶ ἡ Ἐκκλησία Νόμους. Τίνος Πατριαρχεία μέχρι τοῦ νῦν ἐφήρτωσεν αὐτούς ; Ἀλλ' ἡ ἐφαρμογὴ ἐκάστου νόμου οὐδὲ τὸ παράπαν φέρει εἰς ἄτοπον τὸν ἐφαρμοζοντα ἄρχοντα διότι ἄρχων θὰ εἶπῃ συνθῆκαι καὶ οὐχὶ ἄτομον· ἄρχ τὸ ἄτομον οὐδὲν ἔχει νὰ πάθῃ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς καὶ κακῶς κειμένου νόμου. Σύστησον εἰς τὰς ὑπὸ Σε ἄρχας τὴν πιστὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ νόμου, τὴν πιστὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος· διότι πιστὴ ἐκπλήρωσις τοῦ νόμου καὶ πιστὴ ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος θὰ εἶπῃ δικαίωσις τοῦ ψωμιοῦ τὸ ὁποῖον δίδει ἡ θέσις. Συνοχὴ δὲ εἰς ἀρετὴν καὶ συγκράτησιν αὐτῆς τχύτης τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν εἰς κοινωνίαν δι' ἀνάγκην τρέχουσιν ἐρχομένων πρὸς τὴν τοιούτην ἀρχήν· ἐν ἐνὶ λόγῳ διδάσκκλος ἀρετῆς, μόρφωσις χαρακτῆρος. Οὕτως, ἔχεις ὑπὸ Σε διοίκησιν, δικαστήρια, ἱερὸν κλῆρον ἐν ὀργανισμῶ, ἐξκρῶμενα σχολεῖα καὶ διδασκάλους. Μόρφωσον λοιπὸν διοικητὰς, δικαστὰς, ἱερεῖς, διδασκάλους, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἄρχοντας τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς τάξεως, Ἐχεις ὑπὸ Σε ποιμνιον λογικόν. Ὁ δὲ προϋπολογισμὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τῶν Σχολῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις βοῶσιν ἀπὸ περάτων ἕως περάτων, ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ ποιμνὴ δὲν ἀποδυσπειστεῖ εἰς τὸ προσφέρειν γάλα καὶ ἔριον. Σὺ λοιπὸν ὁ ποιμὴν καὶ πᾶς ὑπάλληλός Σου ἄρχων ἐπιστατήσατε μετὰ ζήλου καὶ δώσατε τὴν κατάλληλον τροφὴν εἰς τὸ ἀτυχὲς ἀρνίον, ὑπὲρ οὗ κοπτόμεθα τόσῃ, καταδραπανόμενοι εἰς λόγους. Ἀλλ' αἱ χριστιανικαὶ ἀλήθειαι. ἐφ' ὅσον καταδαπανῶνται εἰς λόγους, δὲν μεταβάλλονται, δὲν μεταμορφοῦνται εἰς χαρακτῆρας. Χαρακτῆρ δὲ θὰ εἶπῃ φρόνημα πεπηγός, ἐσηματισμένον, κατηρτισμένον· ἦτοι ἐπίγνωσις καὶ ζωὴ. Λοιπὸν ἔχεις εἰς τὰς χεῖρας πάντα τὰ μέσα τοῦ ἐπιδιῶξαι τὸν κατάρτισμόν τοῦ χαρακτῆρος τῆς πνοίμης τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τί λοιπὸν κατακόπτεσαι φοβούμενος τὸν ἐπιχειρημάμενον κίνδυνον, καὶ δὲν ἐξέρχεται μᾶλλον εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ ;

Γ'.

«Καὶ εἰς ἐποικουδόμυσιν τῶν πιστῶν, ἐν οἷς ἀρχῆθεν ἐμάθομεν καὶ ἐπιστώθημεν».

Θὰ ἦτο ἀληθῆς εἰρωνεία ἡ ὅλη σεπτὴ Πατριαρχικὴ Ἐπιστολή, ἐὰν τῷ ὄντι τὸ κεφάλαιον τοῦτο δὲν ἐπῆρχετο εἰς συμπλήρωσιν τῶν δύο προσηγθέντων· διότι τότε μόνον ἕκαστον πρὸς τὰ ἐμπρὸς βῆμα ἡμῶν ὁμολογεῖται βέβαιον καὶ σταθερόν, ὡσάκις τὸ δεύτερον βῆμα συνέχεται καὶ βασιζέται ἐπὶ τοῦ πρώτου. Ὅπου δὲ συμβαίνει τὸ τοιοῦτον, ἐκεῖ μορφοῦται πρόοδος, προαγωγή, καταρτισμός.

Ἀλλ' ἡμεῖς τῷ ὄντι εἰς καταρτισμόν τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ κοινωνικοῦ ἡμῶν χαρακτῆρος βαδίζομεν πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐν συνοχῇ καὶ ἀλληλουχίᾳ τῶν βημάτων ἡμῶν ; ἄπαγε ! Διότι ὅτι βαδίζομεν πρὸς τὰ ἐμπρὸς εἶναι φανερόν· ἀλλ' ὅτι τὸ βᾶδισμα ἡμῶν εἶναι καρακάξας βᾶδισμα εἶναι αὐταπόδεικτον. Ποῖα λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνα ὅσα ἡμεῖς ἐμάθομεν καὶ ἐπιστώθημεν ; Ἡμεῖς ἀνοίγοντες τὰς σελίδας τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων προγόνων ἡμῶν, εὐρίσκομεν τοιούτην εὐταξίαν ἐν τῷ οἰκογενειακῶ, κοινωνικῶ καὶ πολιτικῶ βίῳ αὐτῶν, ὥστε τὰ σημεῖα τοῦ κοινοῦ Ἐκείνων χαρακτῆρος νὰ ἦναι ἀπτά καὶ κατάδηλα. Εὐσέβεια πρὸς τοὺς θεοὺς ὑπακοὴ πρὸς τοὺς νόμους—σέβας τῶν ἀρχομένων πρὸς τοὺς ἄρχοντας—πατρικὴ μέριμνα τῶν ἀρχόντων πρὸς τοὺς ἀρχομένους, ὥστε διεισδύειν τοὺς Ἐφόρους μέχρι τοῦ κατ' οἶκον βίου καὶ προβαίνειν τοὺς δικαστὰς μέχρι τοῦ ἐξετάζειν καὶ ἐρευνᾶν καὶ ἐὰν ἀκόμη κοσμίως ἔχη ἕκαστος τοὺς τάφους τῶν Γονέων. Τὴν δὲ ἐμπορικὴν πίστιν ἀνήγαγον ἐκεῖνοι μέχρι συστήματος τιμῆς μετὰ δόξης· καὶ ἐντεῦθεν ἡ θαυμασιὰ παραγωγή τῶν ἀποικιῶν ἀπὸ τὰς Μητροπόλεις, καὶ ἐντεῦθεν ὁ θαυμασιώτερος ἀμφοτέρων ὀργανισμός, ὥστε κοινὴ μὲν κατέστη ἡ εὐδαιμονία, κοινὸν δὲ τὸ καύχημα καὶ ἄφθιτος ἡ δόξα ἀμφοτέρων ἐπὶ τῷ μεγαλείῳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῶν Μητροπόλεων καὶ ἔρωσ ὀλόψυχος ἐπὶ ταῖς χορη-

γείαις καὶ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκον. Πατρὶς δὲ τὰ τίμια καὶ τὰ πιστὰ τῆς πόλεως.

Τὰς σελίδας λοιπὸν τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων προγόνων ἡμῶν μελετῶντες, ταῦτα μανθάνομεν καὶ ἐπὶ ταῦτα πιστούμεθα.

Ἄλλὰ καὶ τὰς σελίδας τοῦ βίου τῶν δούλων προγόνων ἡμῶν ἀνοίγοντες εἰς μελέτην καὶ ἐπιστάσιαν, δὲν εὐρίσκομεν τῇ ἀληθείᾳ ἀπομεμακρυσμένον τοῦ χαρακτηρισμοῦ Ἐκείνων.

Ὁ κοινὸς χαρακτήρ Ἐκείνων ἦτο συνεκτικὸς ἐν τῷ οἴκῳ, ὑπήκοος εἰς τὴν πολιτείαν, πλήρης τιμῆς καὶ ἀληθείας ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὡς πλήρης φόβου Θεοῦ καὶ συνέσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἡ γυνὴ εἶχε κεφαλὴν αὐτῆς τὸν ἄνδρα, καίτοι δέσποινα τοῦ οἴκου· ἡ κόρη ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου ἔτους τῆς ἡλικίας ἦτο σύνδουλος τῇ μητρὶ, καίτοι μικρὰ δέσποινα· ὁ υἱὸς ἐμαθήτευεν· ἴσως ὑπῆρξεν ἀθάνατος πρὸς τὴν μητέρα, τύραννος πρὸς τὴν ἀδελφὴν, ἀλλ' ἐφοβεῖτο τὸν πατέρα, καὶ εἰσήγετο ἤδη μετὰ νύμφης εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον· ἀλλὰ νύμφη καὶ νυμφίος ἐτεκνογόνουν ἤδη, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ μειώσωσι τὸν πρὸς τοὺς γονεῖς σεβασμὸν.

Ὁ καταλύων Τετράδας καὶ Παρασκευάς, πολλῶν δὲ μᾶλλον Τεσσαρακοστών, ἐκαλεῖτο Φαρμασόνοσ. Ὁ δὲ τὴν ἐμπορικὴν πίστιν καταπαῶν καὶ εἰς πτώχευσιν περιπίπτων ἐθεωρεῖτο ἀπροσυνάγωγος, καὶ ἡ δυσφημία ἠκολούθει τὴν δευτέραν ἢ καὶ τρίτην γενεάν. Πᾶσα ἡ ἐμπορικὴ κίνησις ἐκείνων ἀνπεπροσωπεύετο δι' ἑνὸς ἀπλοῦ καταστήχου· πᾶσα ἡ ἀτομικὴ καὶ ἰδιωτικὴ συναλλαγὴ εἰς μίαν ἀπλὴν ἀπόδειξιν, ὁμολογίαν. Ὁ ἄρχων ἀπετέλει τὸ κέντρον τῆς ζωῆς τῆς ἠθικοθρησκευτικῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ, τῆς δικαιοσύνης ἐν μορφῇ διαιτησίας, τῆς ἀυστηρότητος ἡδῶν ἐν μορφῇ τῆς ζωῆς ἀρετῆς. Δὲν ἦτο φοβερὸν ἡ ἐπιτορκία, διότι ἦτο ἄγνωστόν τι ὁ ἐπιτορκος· ἀλλ' ἐνεποίει φόβον καὶ τρόμον καὶ τὸ ἀπλῶς λαθεῖν ὄρκον.

Ταῦτα πάντα λοιπὸν μακρτύρουσιν, ὅτι ὑπῆρχε παρ' ἐκείνοισι θρησκευτικὸς καὶ ἠθικὸς ἐσχηματισμένος χαρακτήρ, πηγάζων ὄλος ἀπὸ τὸν φόβον πρὸς τὸν Θεόν, ἀπὸ τὴν ἀρετῆν καὶ ἐκ καθήκοντος ἐνάσκησιν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Καὶ μόλις ταῦτα δὲν πρέπει ν' ἀπατώμεθα· ὁ τοιοῦτος ἠθικοθρησκευτικὸς χαρακτήρ καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς δουλείας οὐδέποτε ὑπῆρξε καθόλου ἀπαύγασμα καὶ ἀντικατοπτρισμὸς τῆς ἐπιγνώσεως τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν, διότι τῶν κοινωνιῶν ἐκείνων τὸ γενικὸν καὶ καθόλου στοιχεῖον δὲν ἦτο ἐγγράμματον. Ἄρα κατήρτιζεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ θρησκευτικὸς τύπος τὸν χαρακτήρα θυρασιῶς ἐξυπηρετούμενος ὑπὸ τῆς πολιτικῆς δουλείας, ὅπως ἀκριβῶς καὶ σήμερον συμβαίνει εἰς τὸν δούλον Ἑλληνα τῶν τουρκικῶν ἐπαρχιῶν. Ὁ φόβος ἐκεῖ τοῦ νόμου συνέχει καὶ συγκρατεῖ ἐν στενοῖς ὄροις τὸν κοινὸν βίον αὐστηρότατα· διότι οὐδεὶς ἐγγύτερον τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἀνθρώπων παιδαγωγὸς τοῦ νόμου, καὶ εὐρίσκει τις ἐκεῖ συνεχιζόμενα οὕτω τὰ πρὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἀπτὰ τὰ κέντρα τοῦ κοινῶν θρησκευτικοῦ χαρακτήρος. Ἄλλὰ τὸ ἀγαθὸν τοῦτο ἡμεῖς δυστυχῶς οἱ νεώτεροι ἀπὸ τὰ μεγάλα κοινωνικὰ κέντρα τείνομεν ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ν' ἀπομακρύνωμεν.

Ἐν δὲ τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι ἡ ἔλλειψις ἐν τοῖς Σχολαίοις μεθοδικῆς θρησκευτικῆς ἀνατροφῆς, ἡ παραγνώρισις ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ διδασκάλου τῆς πίστεως, τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, ἡ ἐπέκτασις τῆς συναλλαγῆς μέχρι τῆς διαστροφῆς παντὸς παιδαγωγικοῦ φρονήματος τοῦ νόμου, ἡ κατὰ βούλησιν ἐπομένως ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης, καὶ δὴ τῆς ποινικῆς, ἡ παραγνώρισις τῆς ἱερότητος τῆς ἰδιοκτησίας, καὶ παντὸς δικαίου τοῦ ἐπέρου, φέρουσιν ἀσφαλῶς ἐπὶ πλέον τὸν ψυχολογικῶς μελετῶντα τὸν θρησκευτικὸν βίον τοῦ ἐλευθέρου Ἑλλήνος εἰς ἀπέλπιδα θέσιν τοῦ γνωματεῦσαι κατηγορηματικῶς, ἐὰν σήμερον ὑπάρχη θρησκευτικὸς βίος ἐν Ἑλλάδι.

Καὶ ὅμως προσέρχονται σχεδὸν μάρτυρες διαψεύσεως οἱ πολλοὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ πολυτελῆ τὸν στολισμὸν ἔχοντες ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι· Νεοὶ· ἀλλ' οἱ ἱεροὶ οὗτοι Νεοὶ ἢ παρήχθησαν εἰς τὸ μέσον ὡς ὑπαγορεύσεις ἀνάγκης, ἢ εἶναι προϊόντα ἀτομικῆς εὐσεβοῦς ἐλευθεριότητος καὶ συνηθέστερον ὁ στολισμὸς τῶν. Ἄλλ' εἴτε οὕτως, εἴτε ἄλλως, οἱ ἱεροὶ οὗτοι Νεοὶ, ἐν

οἷς ἐπιτελοῦμεν τὰ ἱερά, καὶ ἐν οἷς συναγελαζόμεθα κατὰ τεταγμένας ἡμέρας καὶ ὥρας, δυνατὸν μὲν νὰ σημειῶσιν ἀκόμη τὸν τόπον τοῦ ἀγιασμοῦ δὲ τῆς ἐπιτελέσεως τῶν ἱερῶν μυστηρίων, ἀλλ' ὡς σχολεῖον μορφώσεως καὶ καταρτισμοῦ θρησκευτικοῦ χαρακτήρος καὶ θρησκευτικοῦ βίου, ἔπαυσαν νὰ ἐκτελῶσιν τὸν ὑψηλὸν αὐτῶν προορισμόν. Διὰ τί δέ; διότι σὺ ὁ προσερχόμενος εἰς τὰς ἱεράς ἀκολουθίας, χριστιανέ, δὲν ἔμαθες ποτε, ὅτι, ἵνα ἡ θεία χάρις διὰ μέσου τῆς ἐπιτελέσεως τῶν ἱερῶν μυστηρίων καταφθάνη εἰς τὴν ψυχὴν σου, μέχρις ἀγιασμοῦ, δέον, ἵνα διατηρῆς αὐτὴν ἐντεταμένην μέχρι τοῦ ὑποποδίου τοῦ θρόνου τοῦ ἀγιάζοντος αὐτὴν Θεοῦ. ἐν μελέτῃ καὶ συνοχῇ τοῦ βίου σου, μετὰ πεποιθήσεως καὶ ἀγάπης διὰ τὸν ἑαυτὸν σου, μετὰ πνεύματος δὲ ἀληθοῦς ταπεινοφροσύνης καὶ εἰλικρινοῦς ἀνεξικακίας διὰ τὸν πλησίον σου. Ἄλλ' ἔάν, σὺ ὁ πιστὸς δὲν ἔμαθες τοῦτο, καὶ ἐγὼ ὡς ἀρμοδία ἀρχὴ οὔτε κἀν σὲ διηυκόλυνα εἰς τοῦτο. Διότι δὲ, σοὶ ἔδωκά ποτε τὸν ἐν πεποιθήσει τῶν χριστιανῶν ἄμεμπτον ἱερέα· διότι δὲν κατήρτισά ποτε πρότερον τὸν ἱερέα διδάσκαλον ἀληθῆ τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν· διότι δὲν ἀνεκράτησά ποτε τὸν ἱερέα ἀνώτερον τῶν βιωτικῶν ἀναγκῶν, ὥστε τὸ στάδιον τοῦ ἱερέως νὰ ἀποβαίῃ τέλειον τύπος εὐγενῆς· διότι δὲν ἐμερίμνησά ποτε διὰ τῆς τελειότητος τῆς ἱερέως μουσικῆς διὰ τῆς καταλλήλου διδασκαλίας, ἐν τῇ ἡσματολογίᾳ ἢ ἐν τῷ τύπῳ τῆς προσευχῆς, καὶ περαιτέρω διὰ τοῦ προσφόρου κηρύγματος τοῦ θείου λόγου, ἵνα ἔργῳ ἐξαίρω τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ τὰ χαμερπῆ αἰσθήματα τῆς ὕλης καὶ τῆς βιωτικῆς ἀνάγκης, μέχρι τοῦ ἔρωτος τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης.

Ἔχω σχολεῖον ἐγὼ ὡς ἀρμοδία Ἀρχή, καὶ ἔχεις σὺ τέκνα ὦ χριστιανέ. Καὶ ὅμως διὰ τῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς συναλλαγῆς διέστρεψα τέλειον τὸν ἀναμορφωτικὸν σκοπὸν καὶ τὴν εἰς διάπλασιν τῆς ψυχῆς ἀποστολὴν τῶν σχολείων· ἀλλὰ καὶ σὺ ὡς πατήρ, διαστραφεῖς ἄπαξ, ἐπαναπαύεσαι εἰς μόνον τὸ ἀνοιγμὰ τῶν θυρῶν αὐτῶν. Οὕτω τὰ σχολεῖα ἔχασαν ἤδη τὴν διαπλαστικὴν καὶ τὴν ἀναμορφωτικὴν τῆς ψυχῆς τέχνην, ἐπε-

ριορίσθησαν δ' ἀπλῶς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νοός, ἥτις ὅμως, ἐλλειπούσης σχεδὸν τῆς ἐργασίας πρὸς καταρτισμὸν ἠθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ χαρακτήρος τοῦ παιδός, καταντᾷ ἐπὶ τέλος εἰς διαστροφήν αὐτοῦ τοῦ νοός· προστιθεμένης δ' ἐπιπλέον καὶ τῆς καταφώρου ἐπιφορτίσεως τῆς διδασκομένης ὕλης, πρῶιμότατα ἀπόλλυνται ἀπὸ τοὺς παιδῆς ἡ μνήμη καὶ ὁ καταρτισμὸς τῆς κρίσεως. Οὕτω δ' ἔχομεν σήμερον κατὰ πλειονότητα ὑπερβάλουσαν ἀμνήμονας καὶ ἀκρίτους μαθητάς, ὡς ἔχομεν ἐπιρρεπεῖς πρῶιμῶς εἰς πᾶν μὴ ἠθικὸν καὶ μὴ θρησκευτικὸν νέους.

Διὰ δὲ τὴν θυγατέρα, τὴν μικρὰν καὶ γοργὸν τὸ βλέμμα ἔχουσαν, δυστυχῶς καὶ μεθ' ὅλην τὴν παρατηρουμένην πρὸς τὴν ἄνεσιν καὶ τὸν ῥεμβασμὸν τοῦ νοός καὶ τῆς ψυχῆς αὐτῆς τάσιν, ἡμεῖς τυφλῶς καὶ ἀνοήτως διὰ πᾶσαν κοινωνικὴν τάξιν, ὡς καὶ διὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν μέχρι καὶ τοῦ χωρίου αὐτοῦ ἔχομεν πρῶιμῶς ἐνός ται τοῦ αὐτοῦ τύπου, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀποστολῆς. Ἄλλ' ἡ κόρη τῆς μιᾶς κοινωνικῆς τάξεως ἔχει πολὺ διάφορον τὸ στάδιον τοῦ βίου τῆς ἄλλης κοινωνικῆς τάξεως, καὶ ἡ κόρη τῆς πόλεως διάφορον τοῦ τῆς κωμοπόλεως καὶ τοῦ χωρίου. ἵνα διανύσῃ: ἢ σημαίνει μικρόν τι τὸ μεταθέσει τὴν κόρην ἐν γένει ἀπὸ τὴν κατ' οἶκον ὑπηρεσίαν καὶ τὴν κατ' οἶκον οἰκονομίαν εἰς τὴν νάρκην τοῦ καναπέ, καὶ τὸ ἀεροβάτισμα τοῦ παραθύρου; οὕτω δὲ περιεπέσαμεν καὶ εἰς ἕτερον μείζον κκχὸν ὅτι ἔνθεν μὲν ἔχομεν συνήθως ἐπιστήμονα διδάσκαλον, ἱκτρόν, ἱερέα καὶ ἀρχιερέα, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ τυχόντος, διδασκάλισαν δὲ καὶ τὴν θυγατέρα μιᾶς πλυντρίας. Ἄλλὰ βεβαιωθῆτω ἕκαστος, ὅτι σπανιώτατα οὕτως ἐπιτυγχάνομεν τῆς μορφώσεως τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ χαρακτήρος τὰ εὐγενῆ ὄργανα. Ἐπιμαρτύρομαι δὲ τόγεγονός, ὅτι, συνηθεστάτα μὲν ἀπαντῶμεν ἐν τῷ βίῳ καλοὺς ἐπιστήμονας, ἤτοι ἐπιστημονικῶς συγχειροτημένους νέους ἢ νέας, ἀλλὰ συνηθεστάτα ἐπίσης ἀπαντῶμεν τοὺς αὐτοὺς καὶ τὰς αὐτάς καὶ ἄνευ κοινωνικῆς ἀνατροφῆς καὶ ἄνευ ἠθικῆς καὶ χριστιανικῆς μορφώσεως. Διότι πρὸς τὴν ἀτέλειαν δι' αὐτοὺς τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ καὶ τοῦ σχολείου, ὑπὸ ἠθικὴν καὶ χριστιανικὴν ἔποψιν προστί-

θεται και ἡ ἀτέλεια τοῦ οἴκου.

Δικαιώτατα ἄρα ὁ σοφὸς πρωθιεράρχης, ἐπιμελῶς ἔχων τῶν πραγμάτων τῆς Ἀνατολικῆς ἐν γένει Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς ὑψηλῆς τὴν ἀτίον αὐτοῦ ἐπιρρίπτων πατρικὸν βλέμμα, μετὰ πόνου ψυχῆς καὶ ὀδύνης ἀναφωνεῖ τὴν ἀλήθειαν «Ὅτι παρὰ πολλοῖς οὐ διαθερμάνει σήμερον τὴν ψυχὴν ὁ τῶν πατέρων καὶ προπατόρων ἐνθερμος ζῆλος. ὅτι αὐξεται ὡσημέραι ὁ ἀριθμὸς τῶν περὶ τὰ θεῖα δυσπίστως διακειμένων, τῶν ἀμερίμων περὶ μελλούσης ζωῆς καὶ ἀνταποδόσεως. Ὅτι καὶ ἱερὰ θέσμια καὶ ἐκκλησιαστικὰ διατάξεις καὶ πατρῶν ἡθῆ καὶ ἔθιμα καὶ παραδόσεις ὑπερορώντων καὶ τῶν ἐν γένει ἀρισταμένων τῆς ὁδοῦ τοῦ Κυρίου καὶ ἐκκλησιονόντων ἀπὸ τοῦ Νόμου αὐτοῦ».

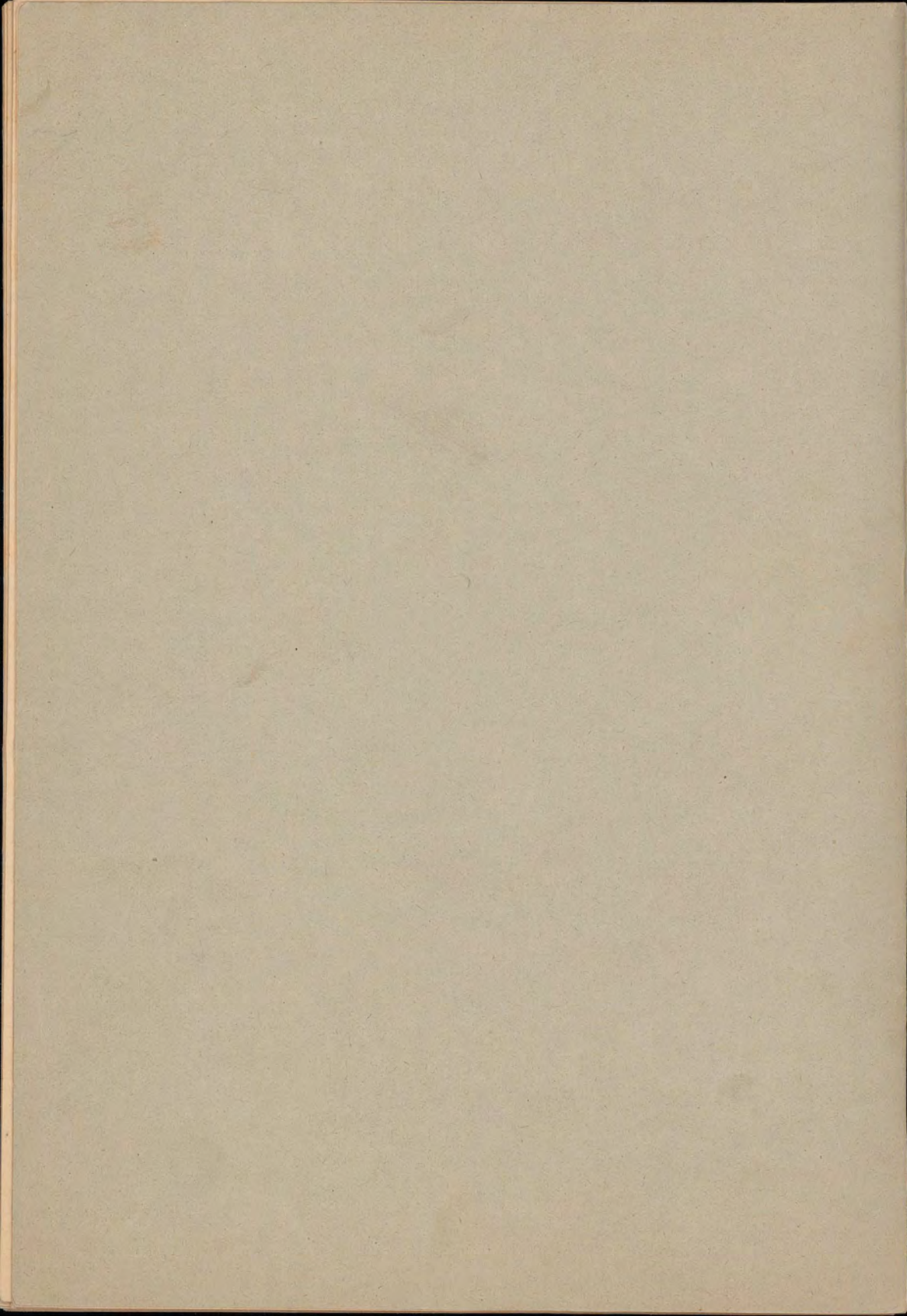
Συμπεραίνοντες λοιπὸν ἐν γένει λέγομεν, ὅτι οὐχὶ ὁ ἐκφυλισμὸς, ἀλλὰ τὸ ἀνημμένον καὶ ἀτημέλητον τῆς ἡμετέρας ἀγωγῆς καὶ παιδείσεως ἀπὸ τοῦ ἱερέως μέχρι τοῦ λαϊκοῦ, ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος μέχρι τοῦ ἀρχομένου, ἀπὸ τοῦ σοφοῦ μέχρι τοῦ χειρόνακτος, ἀπὸ τοῦ πολίτου μέχρι τοῦ χωρικοῦ, ἀποτελοῦσι τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν πηγὴν τῆς τροπῆς ἡμῶν εἰς τὸν ὑλιστικὸν βίον καὶ τῆς ἐκλύσεως τοῦ ἠθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ ἐν τῇ Κοινωνίᾳ ἡμετέρου χερκκτῆρος, καὶ ἀνοίγουσιν ἐλευθέρως τὰς πύλας τῆς ἡμετέρας Ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινωνίας μέχρις ἀπειλῆς εἰσβολῆς καὶ ἐπικρατήσεως ἐπικινδύνων ἐχθρῶν.

Ἐν Ἀθήναις κατὰ Ἰανουάριον 1902

Ὁ πρῶτον Νικοπόλεως

† Γαβριὴλ

Η ΡΩΣΣΙΑ

ΚΑΙ

ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΚΡΙΜΑΪΚΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

1856—1860

Ἐπὶ τῇ βάσει ἀνεκδότων μέχρι τοῦδε πηγῶν

ΥΠΟ

Κν. Γ. Γ (Πόγκ. Γ. Γ)

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ ΕΚ ΤΟΥ ΡΩΣΣΙΚΟΥ

ΥΠΟ

Α. Ι. Β.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΓΡ. ΛΑΜΠΡΟΥ

1903

Η ΡΩΣΣΙΑ

ΚΑΙ

ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΚΡΙΜΑΪΚΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

1856—1860

Ἐπὶ τῇ βάσει ἀνεκδότων μέχρι τοῦδε πηγῶν

ΥΠΟ

Κν. Γ. Τ (Πρόγμ. Γ. Τ)

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ ΕΚ ΤΟΥ ΡΩΣΣΙΚΟΥ

ΥΠΟ

Α. Ι. Β.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΓΡ. ΛΑΜΠΡΟΥ

1903

Η ΡΩΣΙΑ
ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΚΡΙΜΑΪΚΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ
1856 — 1860

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐδημοσιεύθη μακρὰ καὶ περισπού-
δατος διατριβή, ἐν τῷ μηνιαίῳ τῆς Πετροπόλεως περιοδικῷ
«Εὐρωπαϊκῷ ἀγγελιαφόρῳ», ὑπὸ Ῥώσσου, ὅστις εἰ καί, ὑπο-
γράφων διὰ τῶν ἀρχικῶν στοιχείων Κν. Γ. Τ (Πρίγκ. Γ. Τ),
ζητεῖ νὰ ἀποκρύψη τό τε ὄνομα καὶ τὴν ιδιότητα αὐτοῦ, εὐκόλως
ὁμως, ἐξ ὅσων αὐτὸς ἐν ἀρχῇ προτάσσει, ἀπελέγχεται σπου-
δαῖός τις κατὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν κοινωνικὴν θέσιν καὶ στε-
νῶς πρὸς τὴν ἐν Κων)πόλει Ῥωσικὴν Πρεσβείαν συνδεδεμένος.

Τῆς διατριβῆς ταύτης μέρος, καὶ δὴ τὸ μᾶλλον διαφέρον
ἡμᾶς, τοὺς Ἕλληνας, ἐκ τοῦ Ῥωσικοῦ μεταφράσας, ἐπέστειλε
καὶ ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Τεργεσταία Νέα Ἡμέρα» διακεκρι-
μένος ἡμέτερος κληρικός, ἐν Μόσχᾳ διατρίβων, ὁ Α. Ι. Β.

Ἐπειδὴ δὲ καθ' ἡμᾶς, ὁμολογοῦντας τῷ μεταφράσαντι τὴν
σπουδαιότητα τοῦ μεταγλωττισθέντος μέρους, ὠφέλιμον εἶναι
νὰ καταστῶσι γνωσταὶ σκέψεις τοιαῦται, μετὰ τοιαύτης, ὑπὸ οὐχί
τυχαίου τινός, ἐξενεχθεῖσαι βαρύτητος, ἐπὶ διαφορῶσης τὰ μάλα
σελίδος τῆς νεωτέρας ἡμῶν Ἐκκλ. Ἱστορίας, ἀνατυποῦμεν
τοῦτο ἐκ τῆς ῥηθείσης ἐφημερίδος, τῇ ἀδείᾳ αὐτοῦ τοῦ μετα-
φράστου.

Εὐτυχεῖς δὲ θέλομεν νομίσει ἡμᾶς αὐτούς, ἂν τοῦτο παρὰ
τῶν ἐπαϊόντων μελετώμενον, ἤθελέ πως ἀποβεῖ λυσιτελές διὰ τε
τὰ Ἐθνικὰ καὶ Ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν συμφέροντα.

Ἀθήνησι τῇ 27^ῃ Φεβρουαρίου 1903.

Α. Β. Ι. Β.

Η ΡΩΣΣΙΑ
ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΕΟΝ
ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΚΡΙΜΑΪΚΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

1856 — 1860

Ἐπὶ τῇ βάσει ἀνεκδότων μέχρι τοῦδε πηγῶν.

Διακεκομμένος Ἑλλήν κληρικὸς ἐπέστειλεν ἡμῖν ἐκ Μόσχας τὴν
κατωτέρω μετάφρασιν, ἧς προέταξε καὶ τινὰς ἰδίας αὐτοῦ παρατηρήσεις :
Σπουδαίαν καὶ λίαν ἐνδιαφέρουσαν πραγματείαν ἐδημοσίευσεν ἐν
τοῖς τεύχεσιν Ἀπριλίου, Μαΐου καὶ Ἰουνίου ε. ε. τὸ γνωστὸν μηριαῖον
τῆς Πετροπόλεως περιοδικὸν «Εὐρωπαϊκὸς Ἀγγελιαφόρος» (Vestnik
Evropi), ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν. Ἡ ἐν λόγῳ πραγματεία, μακρὰ,
περὶ τὰς 150 σελ., διηρημένη εἰς ἐννέα ὄλα κεφάλαια, γεγραμμένη
δὲ μετ' ἐμβριθείας καὶ σπουδαιότητος, ἥτις ἠρομοζεν εἰς θέμα οὕτως
ἐνδιαφέρον, ὀφείλεται εἰς τὸν κάλαμον ἀνδρὸς ἀποκρύπταντος τὸ ἑαυτοῦ
ὄνομα ὑπὸ ἀρχικὰ στοιχεῖα Κν. Γ. Γ. (Πρίγκ. Γ. Γ.), πάντως
ὄμως σπουδαίου καὶ ἐξ ιδιότητος κοινωνικῆς καὶ διπλωματικῆς εἰς στε-
νὰς ἐδρισσομένου, ὡς φαίνεται, σχέσεις πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει
Αὐτοκρατορικὴν Πρεσβείαν, ἧς τὰ ἀρχεῖα, καθὰ ὁ ἴδιος γράφων ἀνα-
φέρει ἐν ἀρχῇ, εὐμενεῖ ἀδεία τοῦ ἐξοχωτάτου πρεσβευτοῦ κυρίου Ι.
Α. Ζηρόβιεφ, παρέσχον μετ' ἀδιαφιλονεικίτου ἀθροισμοῦ τὴν ὑποκει-
μένην εἰς σύνταξιν τῆς προκειμένης πραγματείας ἱστορικὴν ὕλην. Ὑπὸ
τὴν γραφίδα τοῦ ἐπίμου συντάκτου καὶ ἐγγενοῦς πρίγκηπος Γ. Γ. πα-
ρέρχεται πλήρης καὶ αὐτοτελής μετὰ σαφηνείας ἢ ἀνέλιξις μιᾶς ἱστο-
ρικῆς περιόδου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν ἐν Ἀνατολῇ Κέντρον, χρο-
νικῶς μὲν βραχείας, σπουδαιοτάτης ὄμως λόγῳ γεγονότων, πλέον ἢ
ἀπτὰ καταλιπόντων τὰ ἔργα τῆς ἐκτυλίξεως αὐτῶν ἐν τῷ βίῳ τῆς ἡμε-

τέρας ὀρθοδόξου κατ' Ἀνατολήν Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἄρτι λήξασαν ἑκατονητηρίδα. Διαύγεια πνεύματος καὶ ἱστορικὴ ἀκριβεία μετ' ἐμβριθείας καὶ ἴσης ἀκριβορορημοσύνης καὶ λεπτότητος, μὴ ἀφισταμένη ὅμως ἔστιν ὅτε καὶ ὑπερβολῶν ἢ καὶ ἀποπλανήσεων εἰς τὰς διατυπωμένας κρίσεις καὶ τὰ ἐπὶ σημείων ὀρισμένων¹⁾ ἐξαγόμενα ἀτυχή καὶ παρακεκινδυνευμένα συμπεράσματα, διήκει δι' ὅλης τῆς μακροῦς αὐτοῦ διατριβῆς. Θέμα τῆς περισπουδάστου συγγραφῆς τοῦ ἐλλογίμου καὶ εὐγενοῦς Ῥώσσου ὑπόκειται μεγάλη μεγαλωστί τρία τινὰ ἄ. Ἡ κατάργησις τῆς Γεροντίας β'. Ἡ μεταρρύθμισις τοῦ διοικητικοῦ συστήματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τῆς συντάξεως καὶ ἐπικυρώσεως τῶν ἐθνικῶν λεγομένων Κανονισμῶν, καὶ γ'. Ἡ γένεσις τοῦ Βουλγαρικοῦ Σχίσματος, ἄγχιστα συνδεομένου πρὸς τὰ δύο πρῶτα γεγονότα ταῦτα.

Ἐν τῷ α' μέρει μετὰ περισσῆς λεπτομερείας ὁ συγγραφεὺς ἀναγράφει ὀλόκληρον τὴν ἱστορίαν τοῦ ζητήματος, παρενείρων λίαν ἐνδιαφερούσας πληροφορίας, εἰλημμένας ἀπὸ διπλωματικῶν ἐγγράφων μεταξὺ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀυτοκρατορικῆς Ῥωσικῆς πρεσβείας, τοῦ Ἀυτοκρ. ἐν Πετροπόλει Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῆς Ἀγιοπάτης διοικούσης Συνόδου, ἰδιαιτέρως δὲ τοῦ ἀειμνήστου καὶ ἐν παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ ἐξόχου Μητροπολίτου Μόσχας Φιλαρέτου καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχείου. Τὸ ἰδίως μνείας ἄξιον ἐν τῇ ἀνελίξει τῆς ἱστορίας ταύτης ἔστιν ἡ ἐνδεικνομένη συμπάθεια πρὸς τὴν ἐπιδιωκομένην διοικητικὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μεταρρύθμισιν τοῦ τότε πρεσβευτοῦ τῆς Ῥωσσίας ἐν Κωνσταντινουπόλει πρόιγκηπος Λοβάνωφ καὶ τὴν κατάργησιν τῆς Γεροντίας, διαβλέποντος ἐν αὐτῇ ἐγκαινιζομένην νέαν ὅλως ἐποχὴν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐποχὴν ἀποσοβοῦσαν εἰρηρικῶς τὴν ἀπὸ τινων ἐτῶν ἀπειλουμένην σύρραξιν φυλετικῶν ἐν αὐτῇ συμφερόντων καὶ ἐπικρατήσεων. Ὅσα ἐν τῷ μέρει τούτῳ καὶ ταῖς ἐπακολουθούσαις αὐτῷ ἱστορικαῖς ἀφηγήσεσιν ἀναγράφονται ἱστορικῶς περὶ τῶν ἐπὶ μέρους ἐργασιῶν τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις

1) Οἷα εἰσὶ π.χ. τὰ περὶ καταγωγῆς τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, τὰ περὶ ὀλικῶν βοθημάτων τοῦ Ῥωσικοῦ λαοῦ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον, τὰ περὶ συγκροτήσεως καὶ καταρτισμοῦ τῶν Διοικητικῶν Σωμάτων τῆς Ἐκκλησίας, Ἱερᾶς Συνόδου καὶ Μικτοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν κ.λ.π. ὅμοια.

πρὸς σύνταξιν Κανονισμῶν Ἐθνοσυνελεύσεως ἐπὶ τῶν πατριαρχῶν Κυρίλλου καὶ Ἰωακείμ τοῦ Π καὶ τῆς σχέσεως ἢ συμμετοχῆς ἐπισήμου ἢ ἀνεπισήμου διαφόρων ἐπιφανῶν προσώπων ἐκ τε τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ κλπ. παρερχόμεθα ἐν σιωπῇ ὡς μᾶλλον ἢ ἦττον γνωστὰ τοῖς περὶ τὴν ἱστορίαν ἀσχολουμένοις. Ὡς διαφέρων καὶ μελέτης ἰδίας ἄξιον διὰ τοὺς ἡμετέρους, καθόσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ κρίνειν περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων, καλὸν καὶ ὠφέλιμον ἠγησάμεθα τὰ μεταφέρωμεν εἰς τὰς στήλας τῆς «Νέας Ἡμέρας» ἐν μόνον, τὸ καὶ τελευταῖον, κεφάλαιον, διὰ μεταφράσεως ἐκ τοῦ Ῥωσικοῦ κειμένου, τὸ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἐθνομισμός καὶ Ἐκκλησία», ὅπερ ἀποτελεῖ οἰοεὶ τὸ συμπέρασμα τῆς ὅλης πραγματείας τοῦ Ῥώσσου συγγραφέως, ἐγκλείον καὶ ἐρμηγεῖον τὰς ἐπὶ τοῦ ὅλου, εἰς διαπραγμάτευσιν ὑποκειμένου ἱστορικοῦ ζητήματος, σκέψεις τοῦ ἐλλογίμου ἀνδρός, ἃς παρατίθεμεν ἀπεριφράστους ἄνευ σχολίων, ἀφιέντες τὴν ἐπ' αὐτῶν κρίσιν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ν. Ἡμέρας» ἐλευθέρων· ὅ,τι ἡμεῖς ἠθελήσαμεν κυρίως, ἦν τὸ γνωρίσαι τοῖς ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀρμοδίοις καὶ ἐνδιαφερομένοις ἐν ζητήμασιν, οἷον τὸ προκειμένον, τὰς σκέψεις ξένου ὁμοδόξου μετὰ βαρύτητος ἐκφερομένας ἐπὶ μῆκος σελίδος τῆς νεωτέρας ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἱστορίας τόσον ἐνδιαφερούσης, ἥς ἡ σπουδαιότης ἐπὶ πολλὴν ἔτι χρόνον παραμενεῖ ζήτημα πρῶτης δυνάμεως. Τὸ ἐφ' ἡμῖν, μυχίως ἐπιποθοῦσι τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γαλήνην τε καὶ εἰρήνην ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ὅλης ὀρθοδοξίας εὐχόμεθα ὅπως ἐν ταῖς ἀμοιβαίαις σχέσεσιν τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωσικῆς, πρυτανεύσωσιν ἐκεῖναί αἱ ἀγναὶ καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐγκάρδιοι σχέσεις πρεσβυγενοῦς μητρὸς καὶ φιλάτης θυγατρὸς, αἷνες διεῖπον τὸ ὀρθόδοξον ἐκκλησιαστικὸν καθεστὼς ἐν παλαιότεροις χρόνοις, σχέσεις πατροπαράδοτοι ἀμοιβαίας εἰλικρινείας καὶ ἐμπιστοσύνης, ὡς ὀρθῶς σημειοῖ καὶ ὁ ἀξιότιμος συγγραφεὺς τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος πραγματείας, τηρουμένων μετ' εὐλαβείας καὶ ἀπαρασαλεύτων μενόντων εἰς τὸ διηγετικῶν τῶν «Κανονικῶν δικαίων» τῆς πρεσβυγενοῦς Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἅτινα ἀπαράγραπτα καὶ ἱερὰ ἐκκληροδότησαν καὶ ἐσεβάσθησαν δύο σχεδὸν χιλιετηρίδες.

ΕΘΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἡ ἀρχὴ τοῦ Βουλγαρικοῦ σχίσματος καὶ τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐθνοσυνελεύσεως εἰσι τὰ δύο γεγονότα, δι' ὧν ἀνοίγεται νέα περίοδος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν πολιτικῆς ἐν Ἀνατολῇ. Γνωστὸν ἤδη τυγχάνει ὁποίας ἐλπίδας ἐξήγητα ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκρατορικῆ ἡμῶν Πρεσβείᾳ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐπιδιωχθείσης ἐκκλησιαστικῆς διοικητικῆς μεταρρυθμίσεως εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁποίαν πικρὰν ἀπογοήτευσιν ἀπεκόμισεν ἀμέσως μετὰ τὴν συνέλευσιν αὐτῶν. Ἀπὸ τῆς νέας ὁλως ἐποχῆς, ἢν ὑπισχεῖτο εἰρηνευτικὴν, καθόσον ἀφεώρα τὰ διάφορα φυλετικὰ συμφέροντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐκ τοῦναντίου ἢ διοικητικῆ αὐτῆ μεταβολῆ παρήγαγεν ἄλλοιον ἀποτέλεσμα, ἐγέννησεν ἐποχὴν ἀδιאלλάκτου ἐχθρότητος πρὸς ἄλληλα. Ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἐπεγεροθέντος ἐν ἐδάφει ἐκκλησιαστικῶ ἐθνικοῦ ζητήματος, ὑπὸ μορφὴν τόσῳ τραχείαν, ὃ χαρακτῆρ τῶν ἡμετέρων σχέσεων πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔκποτε λαμβάνει πως μορφὴν ἄλλην. Καὶ ἡμεῖς μὲν ἀληθῶς ἐξακολουθοῦμεν εἰσεῖτι δεικνύοντες εὐρυτάτην προστασίαν εἰς τὴν ἐν Ἀνατολῇ Ὁρθοδοξίαν, ἢ θρησκευτικὴ οὐχ ἦν ἀρχή, ἥτις μέχρι τοῦδε ἀπετέλει τὸν ἀκρογωνναῖον λίθον τῶν σχέσεων ἡμῶν πρὸς τὰς ἐν Τουρκίᾳ ὀρθοδόξους ἐθνότητας, ἀλλοιοῦται ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῆς ἀναμίξεως ἐτέρας πολιτικῆς ἀρχῆς, τῆς ἀρχῆς τοῦ φυλετισμοῦ.

Ἴνα ἐννοήσωμεν ἀκριβῶς τὴν σχέσιν τῆς νέας περιόδου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν πολιτικῆς πρὸς τὴν παρελθούσαν περίοδον καὶ τοιοῦτοτρόπως καθορίσωμεν κάλλιον τὴν σημασίαν τῆς διαβατικῆς ἐποχῆς, ἢν ἀποτελοῦσι τὰ γεγονότα καὶ αἱ ἐπὶ μέρος ἐργασίαι τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ὧν ἀποτέλεσμά εἰσιν οἱ Ἐθνικοὶ λεγόμενοι Κανονισμοί, ἃς ὀφείλομεν ἐν γενικὸν βλέμμα εἰς τὰς πρὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου καὶ μετ' αὐτὸν σχέσεις τῆς Ῥωσσίας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰς ἐν Τουρκίᾳ ὀρθοδόξους ἐθνότητας.

Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς ἐνεργοῦς συμμετοχῆς αὐτῆς ἐν τοῖς

ἀνατολικοῖς πράγμασιν ἢ ὅσοσικὴ πολιτικὴ ἔμεινε πάντοτε πιστὴ εἰς τὴν ἀρχὴν «τῆς προστασίας τοῦ χριστιανικοῦ ἐν Τουρκίᾳ πληθυσμοῦ». ἢ ἐνότης τῶν προσπαθειῶν, αἵτινες πρὸς ἕνα κατέτεινον πάντοτε σκοπὸν, τὰ δαιφιλῆ μέσα, ἅτινα διετίθει ἢ Ῥωσσία, ἢ νομικὴ βάσις, ἢν ἠρόετο αὐτὴ ἀπὸ τῶν διαφορῶν συνθηκῶν, πάντα ταῦτα συλλήβδην συνετέλουν εἰς εὐχερεστέραν καὶ μᾶλλον ἐπιτυχῆ ἐκπλήρωσιν τῆς ἐνδεδειγμένης ταύτης ἀποστολῆς. Ἡ ὅσοσικὴ ἐν Ἀνατολῇ διπλωματία εἶχεν ἐνώπιον αὐτῆς δύο ἀντίπαλα πρὸς ἄλληλα στοιχεῖα, τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὸν Μουσουλμανισμὸν ἀμφοτέρωτα ταῦτα κατὰ τε τὴν θρησκείαν καὶ τὸν ὄργανισμὸν αὐτῶν διέκειντο ἐντελῶς ξένα καὶ πρὸς ἄλληλα ἐχθρά, δι' ὃ καὶ ἀνάγκη ἐπεβάλλετο νὰ σωθῆ καὶ περιφρουρηθῆ τὸ πρῶτον, ὃ Χριστιανισμὸς, ἀπὸ τῆς καταπίσεως ἐκ μέρος τοῦ δευτέρου, τοῦ Μουσουλμανισμοῦ.

Ἡ ἐξέγερσις τῆς ἐθνικῆς ιδέας, ἢ τὴν Εὐρώπῃν καταλαβοῦσα ἐν ἀρχῇ τῆς 19^{ης} ἑκατονηταετηρίδος, ἐπέδρασε καὶ ἐπὶ τοὺς λαοὺς, τοὺς ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἢ κίνησις αὐτὴ ἐν τῇ ἐσπερίᾳ Εὐρώπῃ ἢν φυσικὴ ἀπόρροια τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἱστορικῆς ἀπαραιτήτου στιγμῆς διὰ λαϊκὴν αὐτοσυναίσθησιν ἐν Ἀνατολῇ ἢ ἐθνικότης λησμονηθεῖσα, ὡς εἰπεῖν, ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ, οὐδέποτε διεδραμάτισε πρωτεῦον μέρος· αἱ ἰδιαίτεροι ἐθνικαὶ ὀμάδες ἦσαν ἀνεπαρκεῖς διὰ τοιοῦτον ἔργον. Ἡ ἰδέα τῆς ἐθνικότητος εἶχεν ἀπορροφηθῆ ὑπὸ τῆς κατὰ ποσὸν πολὺν εὐρείας ιδέας τοῦ θρησκευύματος· πᾶσαι αἱ διάφοροι ἐθνικότητες, αἱ τὸ θρησκευμα ἀποτελοῦσαι, ἠρῶντο ἐν ἐνὶ ἔθνει ὑπὸ τὸ ὄνομα «μυλέτ». Ἡ ἔξωθεν ὁμως ὑπείσελθοῦσα κίνησις προσέλαβεν ἐν Ἀνατολῇ ταχείαν διάδοσιν. Δὲν πρόπει ἐν τούτοις νὰ συγχέωμεν τὴν ἀρχικὴν ταύτην κίνησιν πρὸς τὴν βραδυτέραν ἀναφανείσαν φυλετικὴν κίνησιν μόνον εἰς τὴν οὐχ πρὸ πολλοῦ χρόνου σχετικῶς ἀρξαμένην ἀνάπτυξιν τῆς ἀκράτοι φυλετικῆς διακρίσεως ταύτης ἀπαντῶμεν ἀμοιβαῖον ἐθνικὸν μῖσος μεῖον ἢ ὅσον ἦν τὸ κατὰ τοῦ κοινοῦ αὐτῶν ἐχθροῦ, τοῦ Μουσουλμανισμοῦ ἐν ἀρχῇ μεταξὺ τῶν ἐν Ἀνατολῇ Χριστιανῶν ἐπεκράτει φυσικὴ τις, ὡς εἰπεῖν, ὄσπη πρὸς ἀνεξααρτήσιν καὶ ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τοῦ δυναστάτου Τουρκικοῦ ζυγοῦ ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει ἢ ὄσπη καὶ κνησις αὐτῆ τῶν Χριστιανῶν οὐδὲν εἶχε τὸ διάφορον ἢ ἐχθρικὸν πρὸς παρομοίας

ἄλλων λαῶν ἀποπείρας· ἐξ ἄλλου ἢ ὄωσικὴ Κυβέρνησις, ἣτις καθ' ὄλον τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος δὲν ἀπέκρουπε τὴν συμπάθειαν αὐτῆς πρὸς τὴν ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ πνέουσαν αὔραν τοῦ ἔθνισμοῦ, ἐπὶ τέλους ἔδει νὰ ὑπερασπίσῃ ὁμοίαν κίνησιν ἐν Ἀνατολῇ διὰ τὴν Ῥωσσίαν ἢ ἐθνολογικὴ ἀρχὴ ἐνταῦθα ἀπεκαλύφθη μᾶλλον ὡς θρησκευτικὴ ἀρχή, ὑπ' αὐτὴν δὲ τὴν ιδιότητα καὶ μορφήν ἠδυνήθη αὐτὴ νὰ βοηθήσῃ τοὺς ὁμοθρόσκους αὐτῆς λαοὺς ἐν τῷ πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν πόθῳ.

Διὰ τῶν συνθηκῶν τοῦ Βουκουρεστίου, ἐν ἔτει 1812, καὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως τῷ 1829, ἡ Σερβία καὶ ἡ Μολδοβλαχία ἀπέκτησαν δι-
οικητικὴν αὐτονομίαν ἣν τοῦτο τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τῆς Τουρκίας· ἀμέσως εἶτα ἐπηκολούθησεν ἡ ἀνακήρυξις τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἐλεύθερον βασιλείον, ἐπικυρωθεῖσα διὰ συμβάσεως τοῦ 1832 ἐν Λονδίῳ· οὕτω δὲ μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀπεχωρίσθησαν ἀπὸ τῆς Τουρκίας ἐπαρχίαι καὶ χῶραι ὀλόκληροι, αἵτινες, ἔκ τε γεωγραφικῆς θέσεως καὶ φυλετικῆς ἐνότητος πλέον, ἢ ἕτεροι ἦσαν ἤδη ἔτοιμοι εἰς αὐτοτελῆ ὑπαρ-
ξιν. Ἡ Ῥωσσία παρέχουσα πᾶσι τούτοις ἐν ἴσῳ μέτρῳ τὴν ἐαυτῆς ὑπεράσπισιν, ἔμενε πιστὴ εἰς τὴν ἱστορικὴν αὐτῆς ἀποστολήν, ὡς προ-
στάτιδος τῶν Χριστιανῶν ἢ ἰσχύς καὶ τὸ γόητρον αὐτῆς ἦσαν ἀρκούντως ἰκανὰ ὅπως ἐξεγείρωσι τὰ φυλετικὰ μίση καὶ τὴν κρατοῦσαν ἐν αὐτοῖς διαφωνίαν, εἰς τὰ μέρη δὲ τὰ ἐναπολειφθέντα ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου ἢ ὀρθοδοξία ἐξηκολούθει οὕσα ἢ ἐνοῦσα καὶ συνέχουσα ἀρχὴ τοῦτο ἐξηκολούθησεν ἐφ' ὅσον ἢ ὄωσικὴ ἐν Ἀνατολῇ ἐπιρροὴ δὲν ἔμενεν ἀμφοτεροῦ, ἠῦξήσεν ὅμως αὐτὴ κατόπιν, οἱ διάφοροι δὲ χριστιανικοὶ λαοὶ διέβλεπον ἐν τῇ αὐξούσῃ ταύτῃ ἐπιρροῇ πηγὴν τῆς μελλούσης αὐτῶν ἀποκαταστάσεως μείζονα καὶ βεβαιότεραν ἢ τὴν ἐξ ἐαυτῶν μόνων ὁ ὑπόκωφος οὗτος ἀναβρασμὸς, ἀξανατόμος βαθυμυδὸν τῇ βοηθείᾳ καὶ τοῦ ἐκ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης πνέοντος ἀνέμου τῆς ἐλευ-
θερίας, ἀνεφάνη μᾶλλον ὀξύς, ὡς ἔκφρασις ἐθνικῆ, ἐν Ἀνατολῇ, ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ἡ κίνησις, ἢ καταλαβοῦσα τὴν Ἑλλάδα πρὸ πᾶσῶν τῶν λοιπῶν ἐν Τουρκίᾳ χωρῶν, προσέλαβεν οὐκ ὀλίγα τεχνητὰ στοιχεῖα, αἵτινα ἐπέθησαν τὴν ἐαυτῶν σφραγίδα εἰς πᾶσαν τὴν ἐπακολουθήσασαν ἀνάπτυξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου. Αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος παρῖστα ἀπλοῦν ἐθνογραφικὸν ὕλικόν,

ἐν ᾧ ἐλαχίστην ἠδύνατό τις νὰ εὕρῃ ἀξίαν, ἐθνικὸν ἔχουσα χαρακτῆρα ἢ συμπάθεια τῆς Εὐρώπης πρὸς τὰ παθήματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑπεθερμάνθησαν ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τοῦ μεγάλου τῆς Ἑλλάδος παρελ-
θόντος· τοὺς ἐξέχοντας τῶν Ἑλλήνων, τοὺς μορφωθέντας ἐν Εὐρώπῃ ἐκολάκευεν ἡ ἰδέα, ὅτι ἅπας ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς θεμελιούται ἐπὶ τῶν βάσεων, ἃς ἔθησαν οἱ πρόγονοι αὐτῶν αἱ παραδόσεις τῆς ἀρχαίας ἐθνικῆς Ἑλλάδος — τῆς διδασκάλου ταύτης πάσης τῆς ἀνθρωπότητος — ἦσαν τόσον γοητευτικὸν καὶ ὠραῖον ἔμβλημα, ὥστε ἱκανοποιοῦν τὴν ἔμφυ-
τον φιλοτιμίαν τῶν Ἑλλήνων, προσέδιδον δὲ φαινομένην μόνον πραγ-
ματικότητα εἰς τὴν ἀσθενῶς ἀνεπτυγμένην ἐθνικὴν αὐτοσυνειδησίαν. Κυρίως εἶπεν, μεταξὺ τῶν συγχρόνων τοῦ Φειδίου, τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Σοφοκλέους καὶ τῶν σημερινῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος, μετὰ πά-
ροδον εἴκοσι περίπου ἑκατοναετηρίδων ἀπὸ τῆς ἀκμῆς τῆς κλασικῆς ἐποχῆς, κατεστράφη καὶ διεκόπη πᾶσα σχέσις καὶ συγγένεια ἐξ αἵματος. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τοὺς πολυαριθμοὺς κατακτητὰς, τοὺς ἐγκαταστάτας κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐν αὐτῇ καὶ μεταδόντας τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῆς, ἦσαν μόνον νόθοι διάδοχοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἀλλ', ὅπως ποῖ' ἂν ἦ, ἔμειναν οὗτοι διάδοχοι τῶν τελευταίων τούτων καὶ ἡ διαδοχὴ αὐτῶν αὐτὴ ἐξωτερικεῖσθαι εἰς δύο τινά, μεγάλην σχόντα σημασίαν, τὴν γλώσ-
σαν καὶ τὰ μνημεῖα τῆς τέχνης. Εὐθὺς ὡς ἐδημιουργήθη ἡ διαδοχὴ αὐτῆ, ἐγεννήθη παρ' αὐτοῖς ὁ πόθος τοῦ συνδέσαι σχέσιν μᾶλλον ἀπτήν καὶ πραγματικώτερον μεταξὺ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ παρελθόντος· ἤρξατο ἐπὶ τούτῳ ἡ τεχνητὴ ἐκκαθάρισις τῆς ζώσης γλώσσης, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ προσεγγίσει ταύτην πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἢ φιλολο-
γία καὶ ἡ δημοσιογραφία ἐχρησίμευσεν ὡς ποδηγέτιδες εἰς πραγματοποίη-
σιν τοῦ πόθου καὶ τῶν προσπαθειῶν ἐκείνων, αἵτινες ἔτεινον διαρκῶς ἤδη νὰ συνδέσῃ τὰς ἀρχαίας παραδόσεις τῆς χώρας, ἃς ἐκληροδότησε τὸ παρελθόν, πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν νέων χρόνων, διαπνεομένων ὑπὸ τῶν ἰδεῶν τῆς συγχρόνου δημοκρατικῆς Εὐρώπης. Ἡ ἀνάπτυξις καὶ ὁ κυβερνητικὸς ὀργανισμὸς τοῦ νεοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, ὅπερ ἦν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διττῆς ταύτης προσπαθείας, ἐτήρησε τὴν σφραγίδα τοῦ παραδόξου μίγματος· αἱ τεθεῖσαι ὡς βάσεις ἀρχαῖ ἐστεροῦντο βαθείας ῥίζης, ἐξήρκουν ὅμως εἰς ἐπίτευξιν τῶν προπαγανδιστικῶν σκοπῶν τοῦ

Ἑλληνισμοῦ· διότι ἐξ ἐνὸς μὲν ἱκανοποιοῦν τὴν εἰς μέγαν βαθμὸν ἀναπτυχθεῖσαν ἄκρατον αὐτῶν κενοδοξίαν, ἐξ ἐτέρου δὲ καὶ τὰς προσπαθείας αὐτῶν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, ἣτις ταχέως ἐμαιεύθη ὑπὸ τὰς μᾶλλον ἀγαλινώτους δημοκρατικὰς μορφάς, ἐλλείπει ἱστορικῆς ἀνατροφῆς καὶ ἠθικῆς διαπαιδαγωγήσεως ἐν τῷ λαῷ. Ἡ φαντασία τῶν Ἑλλήνων περὶ αὐτοτελοῦς καὶ ἀνεξαρτήτου κράτους οὐδόλως συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν αὐθυπάρκτου ἐθνικῆς ἀναπτύξεως, ἣτις ἐξηκολούθει μένουσα μίμησις μόνον. Ἡ κληρονομία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀπεδείχθη ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην μᾶλλον καταστρεπτικὴ ἢ ὠφέλιμος καὶ καρποφόρος διὰ τοὺς συγχρόνους λεβαντίνους, δυσανάλογος πρὸς τὰς δυνάμεις αὐτῶν. Ἡ δουλικὴ ἀπομίμησις, εἴτε τῶν προϊόντων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος, εἴτε τῶν νεωτάτων Εὐρωπαϊκῶν προτύπων, ἀποκτείνει πᾶσαν αὐθυπαρξίαν τόσον ἐν τῇ τέχνῃ ὅσον καὶ ἐν τῇ φιλολογίᾳ. Ἡ φιλολογικὴ γλῶσσα μακρὰν τῆς ζώσης λαϊκῆς διαλέκτου ὑποβάλλεται εἰς ὑπέρομετρον τεχνητὴν διασκευὴν καὶ διὰ τοῦτο μένει νεκρά. Ἐνεκα τοῦ ἰσθμοῦ τῶν πραγμάτων, ἡ σύγχρονος κοινωνικὴ σύνθεσις τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἀπέστη μακρὰν τοῦ κοινοῦ ἐκείνου ὄργανισμοῦ, ὅστις ἦν κοινὸς εἰς τὴν πλειονότητα τῶν Χριστιανικῶν ἐν Ἀνατολῇ ἐθνικοτήτων, ὡς πάντοτε ἐπροσείατευσεν ἡ Ῥωσσία, καὶ ὡς βᾶσις τοῦ ὁποίου ὑπέκειτο ἡ ὀρθοδοξία. Τὰ νέα πολιτικὰ ἰδεώδη καὶ αἱ ἀπραγματοποίητοι ἀξιώσεις, ἐπισηρόμεναι ὑπὸ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, εὔρον τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἔκφρασιν ἐν τῇ οὐτως ὀνομαζομένῃ «μεγάλῃ ἰδέᾳ», οἱ ὁπαδοὶ τῆς ὁποίας φέρονται ἐχθρικῶς πρὸς τὴν Ῥωσσίαν θεωροῦντες αὐτὴν ἐμπόδιον εἰς τὴν πραγμάτωσιν τῶν ἰδανικῶν αὐτῶν, ἐνῶ, τὸ ἐξ ἑαυτῆς, ἡ ὡσοικὴ Κυβέρνησις μέχρις ἐσχάτων οὐκ ἐπαύσατο δεικνύουσα μεγαλόφυχον ἀντίληψιν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν βασίλειον, ἀπομακρύνουσα ἀπ' αὐτοῦ βαρείας συμφοράς, αἵτινες ἠπέλησαν αὐτό, εἰ καί, καθὰ ἐννοεῖται οἰκοθεν, αὐτὴ δὲν ἠδύνατο νὰ συμπαθῇ εἰς πολιτικὴν τυχοδιωκτικὴν, ἢ προσέκειτο ἄγαν οἱ τὴν χώραν διέποντες δημαγωγοί.

Τοὺς Ἑλληνας τοῦ Βασιλείου δὲν ἐπρεπε νὰ συγγέωμεν πρὸς τοὺς ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνας· ἀρχῆθεν, ἐκ παλαιῶν χρόνων, οὗτοι εὔρητο ὑπὸ ἀλλοίας ὄλως συνθήκας, τοῦτο δὲ συνετέλει οὐ μικρὸν εἰς τὴν διαφορὰν αὐτοῦ τούτου τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτῶν.

Οὐχ ἦτον ὁμοῦς ἐν τῇ φορᾷ τῶν πραγμάτων τὰ πολιτικὰ αὐτῶν

συμφέροντα συγγάμις συνέπιπτον τοῦτο δὲ ἐχρησίμευεν ὡς ἀφορμὴ, ἵνα εἰς τὰ ὄμματα τῆς Εὐρώπης ἀμφότεροι, οὐχὶ σπανίως, συγγέονται, εἰ καὶ κατ' οὐσίαν μεταξὺ αὐτῶν διανοίγεται ἐσωτερικὴ διαφορὰ καθόσον ἀφορᾷ τὴν ἀνάπτυξιν. Μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐν ταῖς ὑπὸ τὴν ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν χώραις, ἔμεινε πολυάριθμος ἑλληνικὸς πληθυσμὸς. Χάρις εἰς τὴν ἔμφυτον αὐτῶ ἐντολμίαν καὶ ὀξύνοιαν, συνεκέντρωσεν οὗτος εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τὸ κύριον μέρος τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου ὑπερέχων δὲ ἀριθμητικῶς, ἐν τε τῇ πρωτενοῦσῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμπορικῶς κέντροις τῆς Αὐτοκρατορίας, ἀποτελεῖ νῦν λίαν σεβαστὸν στοιχεῖον ἐν Τουρκίᾳ. Ἄν οἱ Ἕλληνες τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἀποκαλῶσιν ἑαυτοὺς διαδόχους τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, οἱ ἐν Τουρκίᾳ βιοῦντες Ἕλληνες, κατὰ μείζονα λόγον καί, ὡς εἶπεν, βασιμώτερον θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ἀπογόνους τῶν Βυζαντινῶν. Σημεῖον διευθύνσεως διὰ τοὺς πρώτους ἀποτελοῦσιν αἱ Ἀθήναι, διὰ τοὺς δευτέρους δὲ ἡ Κωνσταντινούπολις· ὅπως παρὰ τοῖς Ἕλλησι τοῦ Βασιλείου ὡς ἀντικείμενον ἐθνικῆς ὑπερηφανείας χρησιμεύει ἡ ἠρειπωμένη Ἀκρόπολις μετὰ τοῦ Παρθενῶνος, οὕτως οἱ Ἕλληνες τῆς Τουρκίας σέβονται ὡς ἱερὸν μνημεῖον τῆς πατρίου τέχνης τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας, μεταβληθὲν ἤδη εἰς τέμενος μουσουλμανικόν μεταξὺ ἐκείνων καὶ τούτων ὑφίστανται κοινὰ σημεῖα· ἐσκοτισμένοι ὑπὸ τοῦ παρελθόντος μεγαλείου δὲν λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψει τὰ ἱστορικὰ ἐκεῖνα γεγονότα, ἅτινα μετέβαλον ἐξ ὀλοκλήρου τὴν θέσιν τῶν πραγμάτων ἔκτοτε καὶ κατέστησαν ἐξίσου ἀδύνατον τὴν τε ἐπάνοδον εἰς τὸ παρελθὸν ἐκεῖνο καὶ τὴν ἄρρησιν καὶ ἐκμηθένισιν πάσης τῆς ὑπὸ τῆς ἱστορίας διανυθείσης ὁδοῦ. Ἴδου πόθεν πηγάζουσι τὰ φαντασιώδη σχέδια καὶ ὄνειρα ἐξ ὧν προέκυψαν αἱ «μεγάλαι ἰδέαι.»¹

1) Λεπτὸς παρατηρητὴς τοῦ λαϊκοῦ βίου ὁ Κ. Ν. Leontieff (Γενικὸς πρόξενος ἄλλοτε. 1871—1876, ἐν Θεσσαλονίκῃ) ὡς ἐξῆς χαρακτηρίζει τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν ἀνεπτυγμένων τύπων τῶν συγχρόνων πολιτικῶν ἡγητόρων, τοῦ Ἀθηναίου καὶ τοῦ Κωνσταντινουπολίτου Ἑλλήνου: «Λεπτὸς, προσεκτικὸς, σκεπτικὸς, ὁ Φαναριώτης, εἶνε περισσώτερον ἀξιοπρεπὴς κύριος καί, ἀπὸ ἐξωτερικῆς ἀπόψεως, μᾶλλον κατάλληλος εἰς σπουδαίαν πολιτικὴν ἐνασχόλησιν, ἀσυγχρίτως κάλλιον μεμορφωμένος εἰς κοινωνικὴν ἀνατροφὴν ἢ ὁ Ἀθηναῖος δημαγωγός. Τί σημαίνει Ἀθηναῖος πεπαιδευμένος; Ὀλίγον ἀρχαῖος ῥήτωρ, ὀλίγον παρισινὸς δημαγωγός, ὀλίγον τυχοδιώκτης, ὀλίγον Γάλλος, ὀλίγον «comolenskii monsieur» καὶ κακὸν στοιχεῖον, «mauvais

Ἐν πᾶσι δὲ τούτοις, ἀδύνατον νὰ μὴ διαγνώσῃ τις, ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ Βυζαντινισμοῦ, κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς περιεχόμενον, εἶναι μᾶλλον ζῶσα καὶ πραγματικὴ ἢ ἡ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναμφηρίστως τοῦτο προέροχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, ἀφ' ὧν αὕτη ἀρύεται τὰς βάσεις αὐτῆς, κεῖνται πλησιέστερα, χρονικῶς τε καὶ πνευματικῶς, πρὸς τὰς συγχρόνους συνθήκας ἢ τὸ ἐθνικὸν παρελθὸν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος· ἡ σχέσις πρὸς τὴν Βυζαντινὴν Ἀυτοκρατορίαν διαδοχικῶς οὐδέποτε διεκόπη· διεσώθη αὕτη ἱερά καὶ ἀβλαβὴς ἐν τῷ θρησκευτικῷ καὶ ἐθνικῷ ἰδρύματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τὸν ἑλληνικὸν κληρον πολλὰκις ἐμέμφθησαν ἐπὶ διαφθορᾷ, ἀμαθείᾳ καὶ βαρβαρότητι. Πιθανὸν αἱ κατηγορίαι αὗται εἰς πολλὰς περιστάσεις νὰ ἦσαν δίκαιαι, εἰ καὶ ἔστιν ὅτε ὑπερβολικαί. Ἀδύνατον ἐν τούτοις νὰ λησμονήσῃ τις ὅτι καὶ οὗτος ὑπεβλήθη εἰς τὰς δοκιμασίας καὶ συνεπείας τοῦ μουσουλμανικοῦ ζυγοῦ· ἐξ ἄλλου δὲ παρ' ὅλας τὰς δυσμενεῖς συνθήκας, παρ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις τοῦ κλήρου, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διαρκῶς ἐπὶ τέσσαρας καὶ ἡμισυ αἰῶνας, διαρρεῦσαντας ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Βυζαντινῆς Ἀυτοκρατορίας, οὐδ' ἅπαξ ἤμαρτε καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀγνότητα καὶ ἀκεραιότητα τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας, μετὰ ζηλοτυπίας, ὡς εἰπεῖν, περιφρουροῦν αὐτὴν ἀπὸ πάσης ἐξωτερικῆς ἐπιβουλῆς· ἡ ἰδέα κατίσχυσε τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν παρ' ἐκείνοις, οἵτινες ἐτάχθησαν φορεῖς καὶ ποδηγῆται αὐτῆς· σὺν τῷ θρησκευτικῷ περιεχομένῳ τῆς ὀρθοδοξίας τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μετὰ ζήλου οὐχὶ ἐλάττωνος ἐτήρησε καὶ τὴν ἱστορικὴν καὶ ἐθνικὴν ἐκείνην μορφὴν, ἣν εἶχεν ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς Βυζαντινῆς Ἀυτοκρατορίας· κατὰ παράδοξον δ' ἐσωτερικὴν ἀντίθεσιν ἢ δύναμιν καὶ ἐπιρροὴν αὐτοῦ, ὡς ἀπέδειξεν ἡ μετέπειτα ἱστορία, ἔμειναν στενῶς συνδεδεμένοι πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς δυνάμεως τῆς Ὀθωμανικῆς Ἀυτοκρατορίας. Κατακτήσαντες τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον οἱ Τοῦρκοι, ἐπὶ

genre» ὅταν πρόκειται νὰ συναστραφῇ καὶ φανῇ ἐράσμιος ἐν μέσῳ κυριῶν, ἐξακολουθεῖ οὗτος νὰ πιστεύῃ τυφλῶς ὅτι ὁ γραικὸς εἶνε ὁ νοημονέστερος τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος εἶναι ὁ μοναδικὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ Φοῖνιξ, ὅστις μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου προώρισται νὰ ἀναζήσῃ ὅπως βάνη δι' ἀνθρώπων τὴν ἀνθρωπότητα καὶ διαθρέψῃ αὐτὴν διὰ τῶν προϊόντων τοῦ πνεύματος αὐτοῦ.» (Ἄνατολή, Ῥωσσία καὶ Σλαβισμός. » Τόμος I. σελ. 199.)

πολλοὺς αἰῶνας, παρεκώλυσαν τὴν φυσικὴν καὶ ἱστορικὴν ἀνάπτυξιν μεταξὺ τῶν κατακτηθέντων λαῶν. Χάρις εἰς τὴν στασιμότητα ταύτην, κατώρθωσε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἄνευ μεταβολῆς τινοῦ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐθνικὴν ἐκείνην μορφὴν, ἐν ἣ ἄπεκρυσταλλώθη τὸ θρησκευτικὸν περιεχόμενον τῆς ὀρθοδοξίας· σὺν τῇ ἐξασθενίσει τῆς Τουρκικῆς ἰσχύος αἱ λησμονηθεῖσαι, ὡς εἰπεῖν, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς δουλείας, διάφοροι ἐθνικότητες ἤρξαντο βαθμηδὸν ἀναζῶσαι. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δυστυχῶς δὲν ἠθέλησεν ἢ δὲν ἐγνώριζε νὰ κανονίσῃ ἀμέσως τὴν προσήκουσαν σχέσιν πρὸς τὴν νέαν ταύτην τῶν πραγμάτων κατάστασιν ἀπὸ τοῦ ἀναγνωρίσαι τὴν νομιμότητα αὐτῶν καὶ ἀναλαβεῖν εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀρξαμένης κινήσεως ταύτης, ἐν ἣ τὸ ἐκκλησιαστικὸν στοιχεῖον διεδραμάτιζε σπουδαῖον οὕτωσὶ πρόσωπον, ἐξ ἐναντίας τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐφέρετο ἐχθρικῶς πρὸς ἀπάσας τὰς ἐθνικὰς ταύτας τῶν Χριστιανῶν προσπαθείας καὶ τάσεις, διορῶν ἐν αὐταῖς παράβασιν τῶν τεθεσπισμένων κανόνων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου καὶ μὴ θέλον νὰ χωρίσῃ τὸ περιεχόμενον τῆς θρησκείας ἀπὸ τῆς ἐξωτερικῆς ἐκφράσεως αὐτῆς, συμφωνήσῃ δὲ εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ τελευταίου τούτου, ἐνῶ τὸ λαϊκὸν πνεῦμα ἀφυπνισθὲν ἐμμόνως ἀπῆτει μείζονα ἐλευθερίαν καὶ μετὰ μείζονος θράσους κατεφέρετο ἐναντίον τῶν ξένων δι' αὐτὸ τύπων, ἐν οἷς προσπάθειαι κατεβάλλοντο νὰ περιορίσωσι τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀκολουθίας.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἤρξατο ἡ πάλη μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τινῶν ὀρθοδόξων ἐθνικοτήτων, περιλαμβανομένων καὶ ὑπαγομένων ἐκκλησιαστικῶς εἰς αὐτό. Ὡθησιν ἐγγυτάτην εἰς τοῦτο ἔδωκεν ἡ ἐξασθένεισι τῆς ὁσσοικῆς ἐπιρροῆς ἐν Ἀνατολῇ μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον. Τὸ κατενεχθὲν τῇ Ῥωσσίᾳ ὑπὸ τοῦ πολέμου τούτου τραῦμα ἦν ἀληθῶς μέγα, μείζον ὅμως καὶ ἔτι βαθύτερον ἐφάνη εἰς τοὺς συγχρόνους τῆς κατενεχθείσης ἡμῖν ἥτις, ἰδίως δὲ εἰς τοὺς ἐν Ἀνατολῇ χριστιανούς, τοὺς μέχρι τοῦδε πᾶσαν τὴν ἑαυτῶν ἐλπίδα στηρίζαντας εἰς τὸν Ῥώσσον Ἀυτοκράτορα· εἰς τὰ ὄμματα αὐτῶν παρεστάθη ὅτι ἡ Ῥωσσία ἐπὶ μακρὰ ἔτη δὲν θὰ ἀναλάβῃ ἐκ τῆς ἥτις ταύτης καὶ ὅτι συνεπῶς ὄφειλε νὰ παραιτηθῇ καὶ ἀποστή τοῦντεῦθεν τῆς προτέρας αὐτῆς ἐνεργείας ἐν Ἀνατολῇ, καταλείπουσα τοὺς νεωτέρους αὐτῆς ἀδελφούς ἐρμαιον τῆς τύχης. Καίτοι ἡ ἀντίληψις αὕτη ἦν προσωρινή, ἡ ἀνέ-

λιξις δὲ τῶν πραγμάτων ἔπεισεν αὐτούς, ὅτι ἡ Ῥωσσία ἐκ τῆς ἥττης ταύτης ἐξῆλθε μὲν ἐξησθενημένη, ἔμπλεως ὅμως ἰσχυρῶν μέσων πρὸς ἐπανόρθωσιν καὶ ἐνίσχυσιν, ἐν τούτοις κατὰ τὰς ἀρχάς, ὅτε νοπή ἦν ἡ ἐκ τῆς συνθήκης τῶν Παρισίων ταπείνωσις, τὰ ἀποτελέσματα ἐφαίνοντο αὐτοῖς πολὺ σπουδαιότερα. Οἱ Σλαῦοι ἠγέται, φρονοῦντες ὅτι οὐδὲν ἔχουσι νὰ ἐλπίζωσι πλέον ἀπὸ τῆς Ῥωσσίας, ἤρξαντο μετὰ μεγάλης δυνάμεως τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν προπαγάνδας μεταξὺ τῶν πατριωτῶν αὐτῶν, καλοῦντες αὐτούς εἰς αὐθύπαρκτον ἐθνικὸν βίον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πρῶτον αὐτῶν ἐμπόδιον ἐν τῷ ἀρξαμένῳ ἄγωνι ἔβλεπον ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Οἰκουμικοῦ Πατριαρχείου, διὰ τοῦτο ἔλαβον ἐχθρικὴν κατ' αὐτοῦ στάσιν, προσπαθοῦντες νὰ ἐκβιάσωσιν ἐθνικὰ δικαιώματα καθόσον ἀφορᾷ τὴν θείαν Λατρείαν καὶ τὴν Ἱεραρχίαν αὐτῶν. Ἐν τῇ συναρθεσίῳ πάλη καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐξ ἄλλου, ἀποβαλὼν τὸν ἀρχαῖον Βυζαντινὸν τύπον αὐτοῦ, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον προσελάμβανεν ἑλληνικὴν χροιάν. Τὸ Βουλγαρικὸν κίνημα κατέλαβεν ἐξαπίνης τόσον τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ὅσον καὶ τὴν Αὐτοκρατορικὴν ὥσοσικὴν πρεσβείαν. Ἡ ἑλληνικὴ Ἱεραρχία καὶ οἱ ἡμέτεροι διπλωμάται ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἐγίνωσκον τὸν μεταξὺ τῶν Σλαύων λανθάνοντα ἀναβρασμὸν σφάλμα ὅμως ἀμφοτέρων τούτων ἦν ὅτι τὸν ἀναβρασμὸν τοῦτον ὑπελάμβανον ὡς προερχόμενον κυρίως ἀπὸ δυσαρρεσκειῶν, ἃς εἶχον γεννήσει αἱ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συμβαίνουσαι καταχρήσεις, ἐνόμιζον οὖτοι ὅτι ἀπομακρύνοντες τὴν ἀφορμὴν τῆς δυσαρρεσκείας ἀνέστελλον καὶ αὐτὸν τὸν ἀναβρασμὸν. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἐλπίς, ἣν διετύπου, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐθνοσυνελεύσεως ὁ Μητροπολίτης Ἄρτης Σωφρόνιος, συνεμερίζετο δὲ καὶ ὁ πρίγκηψ Λοβάνωφ, ὅτι ἡ μεταβολὴ καὶ ἀναμόρφωσις τοῦ διοικητικοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καθεστῶτος ἐγκαινίζει νέαν ἐποχὴν ἐν τῷ βίῳ τῆς Ἐκκλησίας· ἐὰν δὲ αἱ ἐλπίδες αὗται προώρισται νὰ μὴ πραγματοποιηθῶσι, τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ ὅτι αἱ νέαι μεταρρυθμίσεις, περιορίζουσαι πολλὰς τῶν καταχρήσεων, ἱκανοποιοῦν μόνον ἀρνητικῶς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Σλαύων, ἄφινον ὅμως κατὰ μέρος τὰς οὐσιαστικὰς αὐτῶν προσδοκίας. Ἡ νέα τῶν πραγμάτων διακανόνισις οὐ μόνον οὐδὲν συνεισήνεγκεν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰρηνοποίησιν, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐνέπνευσεν αὐτοῖς πλήρη ἀπογοήτευσιν καὶ ἔπεισε τοὺς δυσηρεστημένους νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιζητουμένης ἐκκλησιαστικῆς αὐτῶν αὐτονομίας δι'

ἄλλης ὁδοῦ, ὡς πρῶτον βήματος εἰς πληρεστέραν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν. Τὸ Πατριαρχεῖον, ἀντὶ νὰ συναισθανθῇ τὴν ἀνάγκην τῆς διακανονίσεως καὶ ἱκανοποιήσεως τῶν πόθων τῶν Βουλγάρων ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς δικαιοσύνης, ἐξηκολούθει ἀπ' ἐναντίας ἀντεχόμενον τῶν κανονικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων καὶ ἀντιλαμβανόμενον τοῦ ὅλου ζητήματος ἐξ ἀπόψεως καθαρῶς νομικῆς, μὴ ἐννοοῦν νὰ ὑποχωρήσῃ οἰκειοθελῶς καὶ παραιτηθῇ τῶν δικαίων αὐτοῦ τούτων. Ἡ ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης δημιουργηθεῖσα θέσις τῶν πραγμάτων καθίστα εἰς ἄκρον δυσχερῆ τὴν θέσιν τῆς ὥσοσικῆς διπλωματίας, ἀγνοούσης ὅποιαν στάσιν νὰ τηρήσῃ ἀπέναντι τῆς πάλης ταύτης. Μέχρι τοῦδε ἡ Ῥωσσία ἦν ἡ προστάτις τῆς ὀρθοδοξίας ἐν γένει τ. ε. ἀντίχετο τῆς καθαρῶς θρησκευτικῆς ἀρχῆς· ἤδη πρόκειται αὐτῇ ἡ ἐκλογή μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων μερίδων, ὧν ἐκάστη ἐπίσης ἐρείδεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ὀρθοδοξίας, ἐξακολουθοῦσα νὰ διεξάγῃ ἐκκλησιαστικὸν ἐθνικὸν ἄγωνα. Βεβαίως ἀδύνατον ἀπέβαινε ἡμῖν νὰ λάβωμεν ἐν τῷ ἀρξαμένῳ ἄγωνι τούτῳ θέσιν ἐναντίαν τῷ Πατριαρχεῖῳ, μεθ' οὗ συνδέουσιν ἡμᾶς αἰώνιοι παραδόσεις, ἀπ' αὐτῆς ἔτι τῆς δι' αὐτοῦ παραλαβῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλ' ἐπίσης ἀδύνατον ἐξ ἄλλου ἀπέβαινε νὰ ἀπωθήσωμεν λαὸν ὁμαίμονα, ἡ ἐφ' οὗ ἐπιρροὴ τῆς ἡμετέρας ἐν Ἀνατολῇ πολιτικῆς ἐνεκρίνετο σπουδαιότατος παράγων. Εἶναι δυνατόν νὰ συμβιβασθῶσι δύο τόσον ἀντίθετοι ἀπαιτήσεις; Ἰδοὺ ζήτημα, ὅπερ προέβαλλεν εἰς ἐαυτὴν ἡ ὥσοσικὴ διπλωματία μετὰ παρόευσιν μηνῶν τιῶν ἀπὸ τῆς ἐκραγείσης ἑλληνοβουλγαρικῆς συγκρούσεως. Μετὰ ἀτυχεῖς ἀποπείρας ὅπως πεισθῇ νὰ ὑποχωρήσῃ ὁ Ἰωακείμ ὁ Π, ὁ πρίγκηψ Λοβάνωφ ἐπέισθη ὅτι ἀδύνατον πλέον νὰ ἐλπίζῃ τις ἔτι αἰσίων τι ἀποτέλεσμα, ἐκ τῆς μεσολαβήσεως τῆς πρεσβείας μεταξὺ Πατριαρχείου καὶ Βουλγάρων. Ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν βαθείας ἀπογοητεύσεως ἐκ μέρους τοῦ ἀνωτέρου ἑλληνικοῦ κλήρου ὁ Ῥώσσοσ πρεσβευτῆς ἐμόρφωσε τὴν ἰδέαν ὅτι ἡμισυ πιθανὸν ἀπέβαινε νὰ ὑπολογίσῃ τις πλέον ἐπὶ τὸ Πατριαρχεῖον ὡς εἰς σταθερὸν συνεργάτην τῆς ἡμετέρας ἀνατολικῆς πολιτικῆς. Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην ἡ σύγκρουσις ἀπώλεσε τὴν ἄμεσον αὐτῆς θρησκευτικὴν σημασίαν καὶ παρουσιάζετο πλέον ὡς ἐθνικὸς ἄγων μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων.

«Πρὸ τιῶν ἐτῶν — ἔγραψεν ὁ πρεσβευτῆς κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1860 — ὅτε ἐξηγοῦμεν παρὰ τοῦ Πατριαρχείου τὸν διορισμὸν ἐπισκόπου,

ομιλούντων τὴν Βουλγαρικὴν ἢ βουλγάρων ἐκ καταγωγῆς καὶ τὴν ἄδειαν τοῦ τελείν τὴν λειτουργίαν ἐν σλαβικῇ γλώσσῃ, ἤμην ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ κινήματος. Ἐκτοτε ὅμως τὰ γεγονότα προέτρεξαν ἡμῶν καὶ ἡμεῖς ἐμείναμεν ἐκτὸς γραμμῆς. Εἰ καὶ τὸ κίνημα ἐν τῇ γενέσει αὐτοῦ ὠφείλετο εἰς τὴν ἐξέγερσιν τῆς βουλγαρικῆς ἐθνότητος, φέρον χαρακτηριστικὰ φυλετικόν, οὐχ' ἦσαν ὅμως, ἐὰν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον παρῆγε δείγματα ἀγαθῆς θελήσεως καὶ ἐνέδιδεν εἰς τὰς ἡμετέρας αἰτήσεις, ἢ βουλγαρικῆ ἐθνικότητος, μὴ ἀπαντῶσα πρόσκομμα ἐπὶ τοῦ θρησκευτικοῦ ἐδάφους, θὰ ἔβανεν ἐπὶ τὴν πολιτικὴν αὐτῆς ἀνεξαρτησίαν, ἀνευ ἐχθρικῆς πρὸς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν στάσεως. Ἀστυχῶς ὅμως τὰ πράγματα ἄλλῃ ἔβησαν πορείαν. Δὲν θὰ ἀπαρημύσω ἐπαύθῃ τὰ γεγονότα, ἅτινα ἔπεισαν ἐπὶ τέλους τοὺς βουλγάρους ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ προσδοκῶσιν ἀπολύτως οὐδὲν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πατριαρχείου. Ἐν τῇ παρουσίᾳ στιγμῇ ἀδύνατον νὰ ἐλπίζωμεν εἰρηκτὸν συμβιβασμὸν ἐὰν δὲ ἡμεῖς θέλωμεν νὰ διατηρήσωμεν τὸ πολιτικὸν ἡμῶν γόητρον ἐπὶ τῶν Βουλγάρων καὶ διενθύνωμεν τὴν περαιτέρω αὐτῶν ἀνάπτυξιν, δὲν δυνάμεθα νὰ κρατήσωμεν, ὡς νῦν, τὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν διαμαχομένων ἰσορροπίαν ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀμελητὶ νὰ κηρυχθῶμεν ἢ ὑπὲρ τῶν Βουλγάρων, τ. ε. ὑπὲρ τῆς διαίρεσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τ. ε. ὑπὲρ τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Πᾶσα ἄλλη στάσις ἡμετέρα μεταξὺ τῶν δύο θὰ προεκάλει τὴν σύγχρονον ἀμφοτέρωθεν ὑπόνοιαν, ἣτις ἤρξατο μάλιστα καὶ ἐμφανομένη εἰσέτι ὅμως δυνάμεθα νὰ ἐπανακτήσωμεν τὴν ἡμετέραν ἐπιρροήν.

« Ἡ ἡμετέρα ἐκλογή θὰ ἦτο τὰ μάλιστα εὐχερῆς, ἐὰν, λαμβάνοντες τὸ μέρος τῶν Βουλγάρων, δὲν ἐκινδυνεύομεν νὰ ἀπολέσωμεν τὴν συμπάθειαν ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων, ὑπὸ τὴν ἔκφρασιν ταύτην ἐννοουμένου τοῦ τε κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, τῶν Ἑλλήνων τῆς Τουρκίας καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Ὅφείλω δὲ νὰ προσθέσω ἐπαύθῃ ὅτι ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην τὸ κακὸν ἤδη συνετελέσθη οἱ ὄπαδοι τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἑλλάδι διαρκῶς ἐκμεταλλεύονται τὴν προτίμησιν, τὴν ἐπιδεικνυομένην ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας εἰς τοὺς Σλαύους καὶ πειρῶνται νὰ πείσωσι τοὺς Ἑλλήνας ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Ῥωσσίας οὗτοι δέον νὰ βλέπωσι οὐχὶ προστάτιδα ἀλλὰ μόνον ἐχθρὰν τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐλευθερίας, ζηλότυπον ἀντίζηλον τῆς ἐπιρροῆς αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἐν Τουρκίᾳ

ὁμοδόξων αἱ ἰδέαι αὐταὶ ἐπαναλαμβάνονται καθ' ἐκάστην ἐν ταῖς Ἀθηναϊκαῖς ἐφημερίαις καὶ ἐν τῷ «Βρετανικῷ Ἀστέρι», ἑλληνικῷ περιοδικῷ, ἐκδιδομένῳ ἐν Λονδίνῳ ἕνεκα τούτου ἢ ἀσυνήθης πολιτικῆς ἐπιτυχία, ἣτις ἔλαχε τῷ Πεδεμοντίῳ καὶ αἱ ὑπὸ τοῦ λόρδου Russel κηρυχθεῖσαι ἀρχαὶ ἐπεσκότισαν τὴν κεφαλὴν τῶν Ἑλλήνων πάντων, φρονητικῶς δὲ τὰ βλέμματα αὐτῶν ἐστράφησαν ταχέως πρὸς τὴν Δύσιν μᾶλλον ἢ πρὸς τὴν Ῥωσίαν».

Αἱ ἀνωτέρω περικοπαὶ ἐπιστολῆς τοῦ προῖκητος Λοβάνωφ εἰσὶν ἐνδιαφέρονται κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐν αὐταῖς διαγράφονται αἱ γενικαὶ γραμμαὶ καὶ ἡ ἀνέλιξις τῆς ἐπακολουθησάσης ὅλης πάλης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ τοιαύτη θέσις τοῦ ζητήματος, ἣν πρῶτον ἀπαντῶμεν ἐπαύθῃ, ἐξηγητῶ βεβαίως ἀπὸ τῶν γεγονότων τῆς στιγμῆς. Ἀναντιλέκτως ἢ ἀνάπτυξις τοῦ ἐθνισμοῦ ἐν Ἀνατολῇ εἰσῆλθεν εἰς νέαν σπουδαίαν φάσιν ἐν τῇ νέᾳ περιόδῳ ὁ φυλετικὸς φανατισμὸς καταλαμβάνει οὐχὶ μόνον τοὺς Βουλγάρους, ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἑλλήνας· δίχα τινὸς ἀμφιβολίας ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἀνωτέρου Κλήρου τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶχον ἤδη ἐπηρεασθῆ ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἑλληνισμοῦ· ἐν τούτοις ἀμφίβολον καθίστατο ὅτι ἡ ἔρις θὰ περιοριζέτο μόνον μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Ἑλλήνων.

Ἡ κυρία βάσις τῆς διεξαγομένης πάλης ἦν «κανονικὴ» τ. ε. ἐστιριζέτο ἐπὶ νομικῶν λόγων οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἢ προσωπικῆ γνώμη τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν μὴ συγκατατιθεμένων εἰς ἰκανοποίησιν τῶν ἀπαιτήσεων τῶν Βουλγάρων, ἐν τῇ προβαλλομένῃ ταύτῃ ἀρνήσει ἀδύνατον ἀπέβαινε νὰ διακρίνη τις μόνον ἐθνικὴν κατὰ τῶν Σλαύων στάσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ ἔριδι ὑπέκειντο καὶ συμφέροντα κανονικοῦ δικαίου, διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ὁποίων ἢ Μεγ. Ἐκκλησία ἐδεικνυε πάντοτε ἀγέρωχον στάσιν ἐὰν ἐξ ἐνὸς ἢ διατήρησις τῆς ἡμετέρας ἐπιρροῆς ἐπὶ τῶν Βουλγάρων ἐνεῖχε σπουδαίαν σημασίαν διὰ τὴν ἡμετέραν πολιτικὴν, ἐξ ἄλλου ἐν τῇ πλάσιγγι τῆς δικαιοσύνης ἔδει νὰ τεθῆ οὐ μόνον ἢ πρὸς τοὺς Ἑλλήνας συμπάθεια, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τοῦ κανονικοῦ δικαίου πηγάζοντα δίκαια τοῦ ἀνατολικοῦ ὀρθοδόξου κλήρου ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην τὸ δίλημμα τῆς μεταξὺ τῶν δύο ἐκλογῆς ἐνέκλειε μείζονα καὶ σπουδαιότεραν σημασίαν ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τῆς συμπαθείας ἡμῶν πρὸς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τῶν μερῶν τῆς φυλετικῆς διαμάχης ἢ θρησκευτικῆς ἀρχῆς, τοῦ προστα-

τεύειν τὴν ὀρθοδοξίαν ἐν Ἀνατολῇ, ἣν μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τῆς ἡμετέρας πολιτικῆς· ἐὰν δέ, συμφώνως πρὸς τὰς νέας ἀπαιτήσεις, ἀνεγνωρίζετο ὡς ὠφέλιμος ἡ ἀντικατάστασις τῆς ἀρχῆς ταύτης δι' ἄλλης ἀρχῆς, ἐθνικῆς, φυλετικῆς, τότε ἔδει νὰ γείνη αὕτη ἐν ἐπιγνώσει καὶ οὐχὶ νὰ ἐξαπατήσωμεν ἑαυτοὺς διὰ φαινομένης αἰτίας, ὅτι δῆθεν τὸ ζήτημα ἔγκειται ἐν τῇ ἐκλογῇ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων.

Τὸ σφάλμα τῆς ἡμετέρας διπλωματίας συνίστατο ἀκριβῶς ἐν τῇ ἀνεπιγνώσει ταύτη ἀντικαταστάσει τῆς θρησκευτικῆς ἀρχῆς δι' ἐθνικῆς· ἡ ἔλλειψις ἐπιγνώσεως ὑπῆρξεν ἡ ἀφορομὴ τῆς ἀσταθοῦς ἡμῶν ὡς εἰπεῖν πολιτείας· μὴ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἔλθῃ εἰς διάστασιν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, φοβουμένη δὲ νὰ ἀφήσῃ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῆς τὴν ἐπὶ τῶν Βουλγάρων ἐπιρροὴν ἢ ἡμετέρα πολιτικὴ κατέληξεν εἰς τὸ λυπηρὸν ἐκεῖνο ἀποτέλεσμα, τοῦ ὁποίου τὴν ἀποφυγὴν συνίστα ὁ πρίγκηψ Λοβάνωφ· τοιοῦτοτρόπως ἠρξάμεθα ἐμπνέοντες ὑπονοίας εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη, οὐχὶ Ἑλλήνας καὶ Βουλγάρους, ὡς ἔγραφεν ὁ ὁῶστος πρεσβευτής, ἀλλ' εἰς τοὺς Βουλγάρους καὶ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, τῶν Ἑλλήνων ἀναφανδὸν ἤδη ἐχθρικῶς πρὸς ἡμᾶς διακειμένων. Δὲν πρέπει δὲ νὰ παραλειφθῇ ἐπίσης ὅτι εἰς τὴν τοιαύτην θέσιν τοῦ ζητήματος συνετέλεσε καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ καθολικὴ προπαγάνδα ἠπεῖλει σοβαρωτάτους κινδύνους τοῖς ἡμετέροις διπλωμάταις, εἰ καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα ἀπέδειξαν ὅτι οἱ κίνδυνοι οὗτοι παρεστάθησαν λίαν ἐξωγυωμένοι ἢ πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν ἐμμονῇ τῶν ἀπλοϊκῶν ἰδία κατοίκων τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου εἶναι τοσαύτη, ὥστε ἡ πρὸς τὸν καθολικισμόν ἀθρόα προσέλευσις δὲν εἶναι ποτε δυνατὴ ὡς εἶδομεν ἤδη ἐκ τῶν γενομένων ἄλλοτε προσηλυτικῶν ἀποπειρῶν ἐν Μακεδονίᾳ¹⁾ ὁ λαϊκὸς πληθυσμὸς ἐν ἀρχῇ μὲν ἐσκανδαλίσθη ὑπὸ τοῦ δελέατος τῶν ὑλικῶν ὠφελγημάτων, ἅτινα ἐξησφάλιζεν αὐτῷ ἡ προσέλευσις εἰς τὸν καθολικισμόν, ταχέως ὁμως εἴτα ἐπανήλθεν οὗτος εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὀρθοδοξίας. Ἴδου διατὶ αἱ πρόοδοι τῆς καθολικῆς προπαγάνδας ἐν Ἀνατολῇ χαρακτηρίζονται μόνον ὡς ἐπίμονος ἀγὼν ἀναπτύξεως.

Ἡ ἡμετέρα διπλωματία ἔδει νὰ τηρήσῃ μείζονα εὐστάθειαν εἰς τινὰς ἀβασίμους ἀξιώσεις τῶν Βουλγάρων ἡγετῶν, ὅποτε εὐκολώτερον θὰ κα-

1) Ταῖς ἐπαρχίας Κουκούς καὶ Κασσάνδρας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ.

θίστατο νὰ χειραγωγῆσθαι αὕτη τὴν λαϊκὴν κίνησιν καὶ θέσῃ ἐντὸς τοιοῦτων ὁρίων, δι' ὧν δυνατὸν θὰ ἀπέβαινε μετὰ μείζονος ἐπιτυχίας νὰ ἐλπίζῃ εἰς τὸν εἰρηρικὸν συμβιβασμὸν μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἴνα κρατήσωμεν ἐν ταῖς ἰδίαις χερσὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Βουλγαρικοῦ κινήματος δὲν ἔπρεπε, ὡς ὑπελάμβανεν ὁ πρίγκηψ Λοβάνωφ, νὰ ἀφήσωμεν περιφρονητικῶς σχεδὸν τὸ Πατριαρχεῖον καὶ νὰ κηρυχθῶμεν ἀναφανδὸν καὶ καθ' ὀλοκληρίαν ὑπὲρ τῶν Βουλγάρων. Ἡ Ῥωσσία ὄφειλε νὰ σταθῇ ὑπεράνω τῶν κομμάτων καὶ νὰ μὴ παραιτήσῃ τὴν πατροπαράδοτον καὶ σταθερὰν βᾶσιν τῆς ἑαυτῆς πολιτικῆς, στηριζομένης ἐπὶ ἐδάφους καὶ ἀρχῶν μόνον θρησκευτικῶν ἄλλως πολιτευθεῖσα καὶ παραστᾶσα ὑπερασπίστρια τῶν Βουλγαρικῶν βουλευμάτων ἢ Ῥωσικῆ διπλωματία δὲν ἔδραψε τὴν ἐκτίμησιν ὀφειλομένου κύρους μεταξὺ τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν ἰθνητῶν τοῦ κινήματος· μετὰ τὰς πρώτας ἀπαιτήσεις, τὰς διατυπωθείσας ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἡγετῶν, ἐτηκολούθησαν νέαι ἀπαιτήσεις. Καταλιποῦσα τὸ πρόην ἀσφαλὲς ἔδαφος καὶ ἐξακολουθοῦσα τὴν ὑπὲρ τῶν Βουλγάρων προστασίαν ἢ Ῥωσικῆ διπλωματία κατήχη εἰς τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην ἵνα συγχρόνως ἀπέχηται δύο τινῶν, νὰ ὑποστηρίξῃ ἐξ ἐνὸς τὴν ἀντιανονικὴν σύστασιν Βουλγαρικῆς ἐξαρχίας καὶ νὰ προσπαθῇ ἀφ' ἑτέρου, ἵνα μὴ διακόψῃ ὀλοτελῶς τὸν μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἰδιαίτερον σύνδεσμον τῆς Ῥωσσίας. Τὸ τελευταῖον τοῦτο, βλέπον ἡμᾶς πρὸς τὸ μέρος τῶν ἀντιπάλων, φυσικῶς ἔστρεψε τὰ βλέμματα αὐτοῦ πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἵτινες ἔσπευσαν ἀμέσως εἰς βοήθειαν διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον παρουσιάσθη ποθητὴ ἢ εὐκαιρία τοῦ ἐξαναγκάσαι τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ σχέδια τῆς ἑλληνικῆς προπαγάνδας. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐπῆλθε συμμαχία μεταξὺ τῶν ὁποδῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ Βυζαντινισμοῦ, συμμαχία ἐχθρικὴ ἐναντίον τῆς Ῥωσσίας. Ὑφ' ἡμῶν σοβαρὸν διεπράχθη σφάλμα ἐν παρομοίᾳ συνενώσει δύο ἐκ διαμέτρου ἀντικειμένων δυνάμεων εἰς τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς, καθ' ἣν παρουσιάζετο εὐκαιρία δι' ἄλλης ὁδοῦ, ἐπιφυλακτικῆς καὶ δικαιοτέρας πολιτικῆς, νὰ διαχωρίσωμεν τὸ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα ἀπὸ τῶν ὁπαδῶν τῶν φυλετικῶν ὀνειρῶν ἐὰν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας συγνάκις συνέβαινε νὰ εὐρίσκονται ἄνθρωποι ἐμφοροῦμενοι ἐχθρικῶν πρὸς ἡμᾶς ἐθνικῶν βλέψεων, οὐχ ἦττον ὁμως δὲν ἔπρεπε καθ' ἀρχὴν νὰ συγχέωμεν τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν ἐν τῷ κλήρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου δὲν ἀπέσβη ἢ συναίσθησις τῶν κα-

θαυρῶς ἐκκλησιαστικῶν συμφερόντων, ὑπῆρχον δὲ πρόσωπα, ἅτινα ἴσαντο ὑπεράνω τῶν φυλετικῶν σκοπῶν καὶ προσπαθειῶν.

Ἐπὶ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον ἀνῆλθε Γρηγόριος ὁ ΣΤ' κατὰ τὴν μάλιστα φλέγουσαν φάσιν τῆς Ἑλληνοβουλγαρικῆς ἔριδος ἦν οὗτος εἰς τῶν διαπρεπεστάτων ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ ληξιάσῃ ἑκατονταετηρίδι τὰ ὑψηλὰ προσωπικὰ αὐτοῦ προσόντα, ἐφαίνοντο, ὅτι παρέιχον αὐτῷ τὸ μεγαλείτερον δικαίωμα εἰς τὸν ὑψηλὸν τίτλον, ὃν ἀπονέμει ἡ Ἐκκλησία αὕτη εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς ἀρχηγόν. Ἡ Ἀ. Παναγιότης, ὁ ἀειμνήστος Γρηγόριος ὡς ὄρον, τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ὡς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου προέβαλε τὰ ἑξῆς: 1) Συνδρομὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐνέργειαν, ὅπως ἐπιτύχῃ αὕτη παρὰ τῇ ὑψηλῇ Πύλῃ τὴν ἐπαναφορὰν τῶν προτέρων προνομίων, τῶν κεχορηγημένων τοῖς Οἰκουμενικοῖς Πατριάρχαις καὶ 2) Ἀναθεώρησιν τοῦ νέου ἐκκλησιαστικοῦ καθεστώτος. « Ἀνευρέφην καὶ ἐμεγάλωσα, εἶπεν εἰς τὸν πρῶτον διεορμηθέντα τῆς ὄψοσις Πρεσβείας ὁ νέος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, μὲ τὰς ιδέας ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία προσδοκᾷ βοήθειαν μόνον παρὰ τῆς Ῥωσσίας. Εἰς τὴν ἐποχὴν μου δὲν ὑπῆρχε βουλγαρικὸν ζήτημα ὑπῆρχε μόνον Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, τὴν προστασίαν τῆς ὁποίας εἶχεν ἡ Ῥωσσία ἤδη πάντες βεβαιούσιν ὅτι πᾶσα ἡ συμπάθεια τῆς Ῥωσσίας ἐστράφη καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Βουλγάρους. Προσωπικῶς ἐγὼ τρέφω τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Ῥωσσία δὲν θὰ στερήσῃ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς ἰσχυρᾶς αὐτῆς προστασίας. »¹⁾

Οἱ ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος λεχθέντες ἀξιωματικῶν οὔτοι λόγοι, οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὰς σχέσεις, αἵτινες ὄφειλον νὰ κρατῶσι μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ τῆς Ῥωσσίας, ἀνταπεκρίνοντο ἀκριβῶς πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς Ῥωσσιακῆς πολιτικῆς ἐν Ἀνατολῇ, ἀφ' ὧν αὕτη οὐδέποτε ἠδύνατο ἐν ἐπιγνώσει ν' ἀποστῇ. Ἡ προστασία τῆς ὀρθοδοξίας ἐν Ἀνατολῇ συνάδει πρὸς τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς συμπαθείας τοῦ εὐσεβοῦς ὄψοσις λαοῦ, ἀλλ', ὡς ἀρχὴ πολιτικῆ, αὕτη ἐρεΐδεται, οὐχὶ ἐπὶ τοῦ αἰσθήματος, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ ὑπολογισμοῦ ἢ ὑποστήριξις καὶ διάδοσις οἰουδήποτε θρησκευέματος χάριν αὐτοῦ καὶ μόνου ἐν ὀνό-

1) Dépêche de l'aide de camp général Ignatieff, Péra 14/26 Février N. 12.

ματι μόνως τῆς καθαρῶς θρησκευτικῆς ἀρχῆς, δύναται νὰ ἦ ἔργον εἰδικῶν μόνον ἀνθρώπων ἢ ἰδρυμάτων. Ἄλλ' ἡ προστασία τῆς θρησκείας ταύτης, ἢ παρεχομένη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐν τῇ ἐξωτερικῇ αὐτῆς πολιτικῇ, δεόν νὰ πηγάζῃ ἀπὸ τῆς ἐκτιμήσεως καὶ σχέσεως αὐτῆς πρὸς τὰ πραγματικὰ ἐκάστης Κυβερνήσεως συμφέροντα ἀληθῶς δὲ ὑπὸ τοιούτου συμφέροντος ἐνεπνέειτο ἢ πατροπαράδοτος ἡμῶν πολιτικῆ, προστατεύουσα τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν.¹⁾ Ὁ ὑπολογισμὸς ἐγένετο τοιούτος: πρὸς τὴν ἐν Τουρκίᾳ πλειονότητα ἢ Ῥωσσία συνδέεται δογματικῶς προστατεύοντες τὴν ὀρθοδοξίαν ἐνισχύομεν τὸν σύνδεσμον τοῦτον καὶ ἐθίζομεν τοὺς ὀρθοδόξους νὰ ἀπενίξωσι πρὸς τὴν Ῥωσσίαν. ὡς πρὸς φυσικὴν προστασίαν. Τὸ γόητρον, ὅπερ ἔχει ἀποκτήσει ἡ Ῥωσσία ἐν μέσῳ κολοσιαίου ἀριθμοῦ ἐπηκόων τοῦ Σουλτάνου, εἶναι ἰσχυρὸν ὄπλον, ὅπως ἐπιδορᾷ αὕτη καὶ ἐπιβάλληται εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Κυβέρνησιν ἀλλὰ τὸ γόητρον τοῦτο ἔχει ἀνυπολόγιστον σημασίαν καὶ διὰ τὸ μέλλον, ἐπὶ τῇ προῦφει πιθανῆς μεταβολῆς ἐν Ἀνατολῇ, εἰ καὶ ἡ Ῥωσσία ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου κράτους ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ ἐγγίαν προσεχεῖ μέλλοντι παραβίαισιν ἢ μεταβολῇ τοῦ καθεστώτος—statu quo—ἐν Τουρκίᾳ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, δι' οἰανδήποτε ἀνέλιξιν γεγονότων ἐν τῇ Βαλκανικῇ Χερσονήσῳ ἢ μοῖρα ἐπέκλωσεν εἰς τὴν Ῥωσσίαν πρῶτης τάξεως συμφέροντα. Πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου, καθ' ὃν χρόνον παρεσκευάζετο τὸ ἀπελευθερωτικὸν ἔργον τῶν σλαβικῶν ἐθνοτήτων, ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς σιγμῆς, ἠδύνατο νὰ τοιμηθῇ τοῦτο ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πολιτικῇ καὶ δοθῇ ἐθνικὴ μᾶλλον χροιά εἰς αὐτὴν ἀντὶ τῆς θρησκευτικῆς. Καίτοι ἡ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον μεταβολὴ τῆς ἡμετέρας πατροπαράδοτου στάσεως ἐμποεῖ θλίψιν, ὅμως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον ἠδύνατο νὰ δικαιολογήσῃ αὐτὴν ὀπουνδαῖα σκέψεις ἀλλ' ἤδη ἡμεῖς ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν ἀνεξάρτητα Σλαβικὰ κράτη ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου. Τὰ κράτη ταῦτα διεμορφώθησαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μᾶλλον ἐπικρατούντων ἐθνογραφικῶς φυλετικῶν στοιχείων. Αἱ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς

1) Ὅρα ἐκθ. «περὶ τῶν μελλουσῶν σχέσεων ἡμῶν πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν», δοθεῖσαν τῷ διορισθέντι νέῳ Πρεσβευτῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ τῶν γενομένων ὁδηγιῶν, ἃς ἔλαβεν οὗτος κατὰ τὸν εἰς τὴν θέσιν ταύτην διορισμὸν αὐτοῦ.

Τουρκίας υπολειφθεῖσαι χώραι, ὡς π. χ. ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Ἡπειρος, δὲν κέκτηνται τὴν ἐπιζυράτησιν ταύτην τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ στοιχείου. Τὸ καθορίσαι τὰς ἐπαρχίας ταύτας ἐθνολογικῶς εἶναι ζήτημα δυσχερόστατον ἐὰν βαδίσωμεν καὶ λάβωμεν ὡς ὀδηγὸν τὴν ἐθνογραφικὴν ἀρχήν, τότε ἢ θὰ προκαλέσωμεν τὴν καθ' ἡμῶν μῆνιν καὶ ἀντίδρασιν ὄλων τῶν μικρῶν Βαλκανικῶν κρατῶν, ἐξαιρουμένου ἐκείνου μόνου, ὅπερ θὰ λάβωμεν ὑπὸ τὴν ἡμετέραν προστασίαν, ἢ θὰ φανῶμεν ἀναζόλουθοι, ὑποθάλλοντες ἐξ ὑπαμοιβῆς τὴν φυλετικὴν προπαγάνδα ὅτε μὲν τούτου, ὅτε δὲ ἐκείνου τοῦ κράτους ἕνεκα τῆς διεξαγομένης νῦν λυσώδους πάλης μεταξὺ ὄλων τῶν προπαγανδῶν τούτων, τῇ Ῥωσσίᾳ ἀρμόζει νὰ ἀντέχηται ἀρχῆς τοιαύτης, δι' ἧς θὰ ἠδύνατο νὰ ἴσταιται ὑπερθεῖν ὄλων τῶν φυλετικῶν ἐρίδων, οὐδεμίαν ποιουμένη διάκρισιν ἢ προτίμησιν μεταξὺ πάντων τῶν ενδιαφερομένων μερῶν. Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ τὰ ἀληθῆ συμπερόντα τῆς Ῥωσσίας. Ἡ ἀρχὴ αὕτη, ἡ ἐξίσου ἐνωτικὴ, ὅσον καὶ εἰρηνοποιός, περὶ ἧς ἐνιαῦθα ὁ λόγος, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς « θρησκευτικὴ καὶ οὐχὶ φυλετικὴ ἀρχή ». Ἄλλως εἶπεῖν, διὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας καὶ οὐχὶ διὰ τῶν πρακτόρων τῆς φυλετικῆς προπαγάνδας δυνάμεθα νὰ πραγματοποιήσωμεν καὶ στηρίζωμεν τὴν ἡμετέραν ἐπιρροὴν ἐν ταῖς ὀρθοδόξοις ἐπαρχίαις τῆς Τουρκίας. Δὲν θὰ ἀποκρούσωμεν ὁμως ἑαυτοῖς τὰ σπονδαῖα προσκόμματα, ἅτινα ἐπιπροσθοῦσιν ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ. Τὸ πρῶτον, ἀλλὰ καὶ δυσχερόστατον συνάμα ἐξ ὄλων τούτων, εἶναι ἡ ὑπαρξίς ἀντικατοικίης Βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, ἢν ἡμεῖς ὁμως δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποκηρύξωμεν. Τὸ φροντίζειν κἄν, ἐν γε τῷ παρόντι, περὶ συμφιλιώσεως τῶν Βουλγάρων μετὰ τοῦ Πατριαρχείου, δυστυχῶς, θὰ ἦτο μάταιος κόπος. Χωρισθέντες ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ Βούλγαροι ἐτήρησαν ἀπρόσβλητον τὸ κῆρος τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας, βαθμηδὸν ὁμως κατήχησαν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ χωρισμὸς οὗτος θὰ παράσχη αὐτῆς πολυάριθμα ὀφελήματα ὑπὸ πολιτικὴν ἔποψιν, δὲν ἠστόχησαν δὲ ἐν ταῖς ὑπολογισμοῖς αὐτῶν τούτοις. Ἡ ἐξαρχία ἐν τῇ παρουσίᾳ στιγμῇ εἶνε τὸ ἰσχυρότατον ὄπλον τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας ἐν Μακεδονίᾳ, οὐδὲ ὑπάρχει λόγος νὰ προϋποθέσωμεν ὅτι οἱ Βούλγαροι ἐκονοσίως θὰ παραιτηθῶσι τῆς τόσον ὀφελίμου δι' αὐτοὺς ἀπομονώσεως, δι' ἣν ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς

του φθονεῖ αὐτοὺς πᾶς Σέρβος. Ἐφ' ὅσον ἡ Βουλγαρικὴ ἐξαρχία ἔχει ὡς βάσιν θεμελιώδη, ὀρισμένην πολιτικὴν ἀποστολήν, θὰ ἐξακολουθῇ ὑφισταμένη, μέχρις οὗ ἀποφασισθῇ, οὕτως ἢ ἄλλως, ἡ τύχη τῆς Μακεδονίας· λίαν δὲ πιθανὸν ὅτι μετὰ τοῦτο ἀμέσως πρῶτοι οἱ Βούλγαροι θὰ ἐπιζητήσωσι τὴν μετὰ τοῦ Πατριαρχείου συμφιλίωσιν καὶ θὰ ἄρῃσιν πᾶν πρὸς τοῦτο ἐμπόδιον, μεταφέροντες τὴν ἔδραν τοῦ ἐξάρχου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς ἄλλην πόλιν.

Πάντα ταῦτα ἐν τούτοις εἰσὶ μόνον προϋποθέσεις εἰς μέλλον, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον ἀπομεμακρυσμένον. Ἀνάμεθα ἄρᾳ γε ἡμεῖς σήμερον νὰ ἐλπίζωμεν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν εἰλικρινῶν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον σχέσεων καὶ δὲν θὰ χρησιμεύσῃ ἄρᾳ γε, μεταξὺ ἄλλων, ὡς ἐμπόδιον πρὸς τοῦτο ἡ ὑπαρξίς τῆς ἐξαρχίας, ἢν ἡμεῖς πλαγίως ἀναγνωρίζομεν, παρὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Βουλγαρικοῦ Σχίσματος ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου τοῦ 1872;

Ὅσον καὶ ἂν θεωρηθῶσιν ἀβάσιμοι αἱ σκαφίς ἡμῶν αὗται, ἢ προσέγγις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς ἡμᾶς ἔχει λόγους ἐτέρους, οὐχ' ἥτιον σπουδαίους. Πρὸ παντὸς ἄλλον αἱ οἰκονομικαὶ δυσχεροῖαι τούτου ἐξ ἑνός, ἡ εὐροῖα δὲ ἐτέρωθεν βοήθεια τῆς Ῥωσσοικῆς εὐπορίας¹⁾ θὰ συντελέσωσιν εἰς τὸ νὰ ἀποκλίνῃ τὸ Πατριαρχεῖον εἰς ὑποχώρησιν, εἰ καὶ δὲν πρέπει νὰ δώσωμεν πολλὴν σημασίαν εἰς τὸ μέσον τοῦτο. Ἡ μεγάλη Ἐκκλησία οὐχὶ ἅπαξ ἐτεκμηρίωσεν ὅτι ὑπάρχουσιν ὑψηλὰ συμπερόντα, πρὸ τῶν ὁποίων αὕτη δὲν ὑποχωρεῖ χάριν ἐφημέρων ὀφελημάτων διὰ τοῦτο ἄρα ἐν ταῖς πρὸς αὐτὸ σχέσεσιν ἡμῶν δέον νὰ ἀλλάξωμεν τρόπον ἐνεργείας· ἐπανελθεῖν εἰς τὸ παρελθὸν ἀδύνατον, ὡς ἐπίσης ἀδύνατον τὸ μὴ λαβεῖν ὑπ' ὄψει τὸ γεγονός τῆς ἐξαρχίας. Ἄλλ' ἐὰν ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία δὲν θεωρῇ δυνατὴν τὴν ἀποκήρυξιν αὐτῆς, ὡς ἔπραξε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τοῦτο δὲν ἐμποδίζει ἡμᾶς νὰ ἐκφράσωμεν εἰλικρινῶς θλίψιν ἐπὶ τῷ ἐπελθόντι χωρισμῷ καὶ εὐχρηθῶμεν τὴν παῖσιν τῆς τόσον ἀνωμάλου καταστάσεως· ἡμεῖς τοῦ

1) Τὴν εὐπορίαν τοῦ Ῥωσσοικοῦ λαοῦ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν ὅλως, ἅτε μηδέποτε ὑπάρξασαν· διὸ καὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς συντάκτου φαίνονται ἡμῖν πλατωνικαὶ εὐχί. (Σημ. μεταφραστοῦ).

λοιποῦ δὲν ὀφείλομεν, οὐδὲ πρότερον ἠγοῦμεθα νὰ ὑποδανώζωμεν τὴν πάλην, ἣν διεξάγει ἡ ἐξαρχία ἐναντίον τοῦ Πατριαρχείου ἐν Μακεδονίᾳ ἐξ ἐναντίας μάλιστα, ἡμῖν ἐπιβάλλεται τὸ καθῆκον, ἵνα ποιήσωμεν τὸ πρότερον βῆμα εἰς προσέγγισιν μετὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐμφανῶς καὶ εὐλικρινῶς ἐμφράζοντες τὴν ἐτοιμότητα ἡμῶν εἰς ὑποστήριξιν αὐτῆς, μενόντων πιστῶν ἐν πᾶσιν εἰς τὰς ἀρχαίας ἡμῶν παραδόσεις. Ἴνα δὲ ἡ προσέγγις τῆς Ῥωσσίας πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἢ πραγματικὴ καὶ καρποφόρος, δέον νὰ ὑπάρξῃ ἀμοιβαίτης, εὐλικρίνεια καὶ ἐμπιστοσύνη δι' ἡμᾶς ἀπαραίτητα ἐγγύηνα πρὸς τοῦτο εἶνε τὰ ἑξῆς: ἡ ἀνωτάτη διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας νὰ εἶνε παγία καὶ σταθερά, ἀπηλλαγμένη δὲ καὶ ἐλευθέρα ἐθνικῶν τάσεων καὶ σκοπῶν, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἡμετέρα σχέσις πρὸς αὐτήν ἀλλὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν συνθηκῶν τούτων παρεμποδίζει ὁ παρῶν διοικητικὸς ὄργανισμός τοῦ Πατριαρχείου, εἰς ὃν, καθὰ παρετηρήσαμεν, εἰσέφερονται αἱ γνωσταὶ ἡμῖν ἤδη ἑλλείψεις, ὀφειλόμεναι εἰς τὰς περιστάσεις, ὑφ' ἃς συνετάχθη ὁ ὄργανισμός ἐκεῖνος (τ. ε. οἱ Ἐθνικοὶ Κανονισμοὶ) καὶ ὧν αἱ κυριώταται εἰσὶν αἱ ἑξῆς:

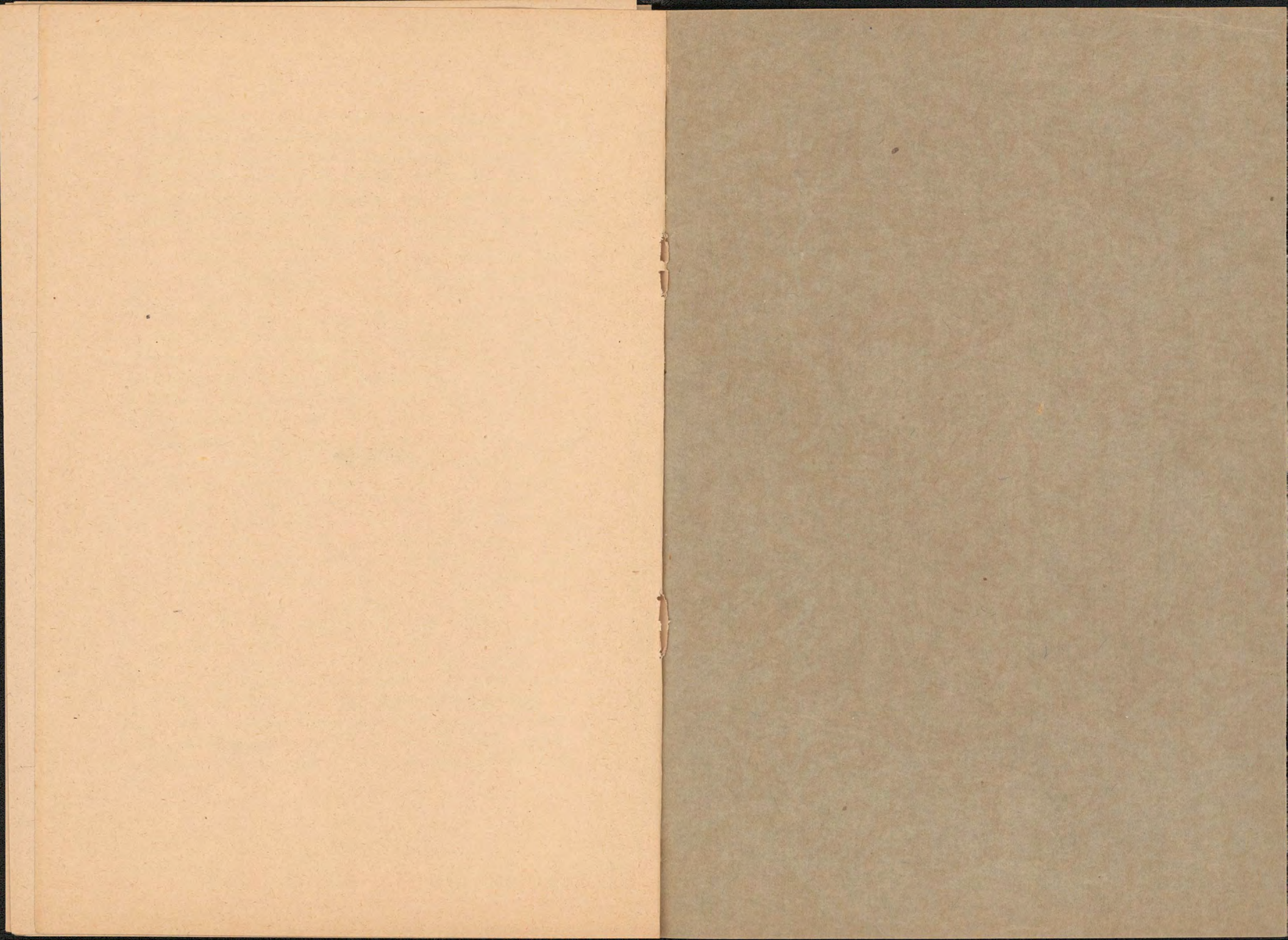
Πρὸ παντὸς ἄλλου δέον νὰ ἀρθῇ ἡ ἑλλειψις ἐνότητος καὶ ὁ καταμερισμὸς τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας μεταξὺ τριῶν, κακῶς πρὸς ἄλληλα καὶ χαλαρῶς συνδεομένων σωμάτων, τοῦ Πατριάρχου, τῆς Συνόδου καὶ τοῦ Διαρκῆς Μικτοῦ Συμβουλίου· ἐκτὸς τούτου ἕκαστον τῶν εἰρημένων ἰδρυμάτων ἔχει ἐπὶ μέρος καὶ τὰ ἴδια ἀσθενῆ αὐτοῦ μέρη. Ἡ θέσις τοῦ Πατριάρχου δὲν εἶνε ἀρκούντως ἀνεξάρτητος καὶ σταθερά· προσωπικῶς οὗτος εἶνε ἀνεύθυνος διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, ἡ ἀντικατάστασις δὲ αὐτοῦ καὶ ἀλλαγὴ καθώριστα πολὺν εὐχερῆς. Ὁ καταρτισμὸς τῆς Συνόδου εἶναι σφαλῆρός, ἑλλείπει ἐπαρκῶν ἐν αὐτῷ ἐμπείρων μελῶν ἐν τέλει τὸ Διαρκὲς Μικτὸν Συμβούλιον, συνεπεία τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς τῶν μελῶν αὐτοῦ, χρησιμεύει ἐνκόλως εἰς ἐξυπηρέτησιν ἑλληνικῶν ἐθνικῶν σκοπῶν καὶ τάσεων ἐν τῇ διοίκησει τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τῶν κυριωτέρων ὄρων ἀποκαταστάσεως ὁμαλῶν σχέσεων μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς ἔοικεν, ἔστιν ἡ ἄρσις ἢ κατάργησις τῶν ἑλλείψεων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὄργανισμοῦ, τοῦ ἐκπονηθέντος τῷ 1858—1860. Ἐν τούτῳ, πιθανόν, περιλαμβάνεται καὶ ἐπιτυγχάνεται ταυτοχρόνως τόσον ἡ ἀπαίτησις τῆς

ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς, ὅσον καὶ ἡ πραγματικὴ ἀποστολὴ αὐτοῦ τούτου τοῦ Πατριαρχείου. Μόνον ὅταν συμπέσωσι τὰ ἀμοιβαῖα αὐτῶν συμφέροντα, δυνατόν νὰ ἐλπίσωμεν ἐν τῷ μέλλοντι ἀποκατάστασιν ὁμαλῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ῥωσσίας, σχέσεων τοιούτων, ὧν ἐρμηνεῖς ἐγένοντο πρὸ τεσσαρακονταετίας καὶ ἠῤῥξαντο μυχίως ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος καὶ ὁ Μητροπολίτης Φιλάρετος.

Ἐν Μόσχᾳ 1902.

A. I. B.

88

ΦΩΤΙΟΣ
○
ΠΕΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΨΗΦΙΣΜΕΝΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ :

ΚΑΤΑ ΝΕΟΛΟΓΟΝ
(1882)

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
—
1909

ΦΩΤΙΟΣ

Ο

ΠΕΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΨΗΦΙΣΜΕΝΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΚΑΤΑ ΝΕΟΛΟΓΟΝ

(1882)

Θλιβερωτάτην δι' ἅπαντα τὸν Ὁρθόδοξον κόσμον λαμβάνομεν ἀγγελίαν. Ἡ σύνοδος τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων ἐν τῇ ἐκλογικῇ συνεδριάσει τῆς προχθῆς τετάρτης (13 Ὀκτωβρίου) ἐξελέξατο διὰ πλειονοψηφίας Πατριάρχην τῆς Ἁγίας πόλεως τὸν ἀρχιγραμματέα Φώτιον Περόγλου, νεανίαν εικοσιοκταετή, οὗ ἡ διαγωγή εἰς πλείστα ὅσα σκάνδαλα παρέσχεν ἀφορμὴν. Ὑψοῦντες τὴν φωνὴν κατὰ τῆς ἐκλογῆς ἀνδρὸς τοιοῦτου εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς μητρὸς τῶν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ ἄκοντες μνημονεύομεν τοῦ τῆς Ἀποκαλύψεως φοβεροῦ λογίου, ὅπερ βλέπομεν καὶ αὐθις ἐν ἀγίῳ τόπῳ πραγματοποιούμενον. Ἐπὶ τοσοῦτον λοιπὸν ἐτύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πεπώρωκε τὴν καρδίαν ὁ Θεὸς τῶν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ πατούντων ἀρχιερέων, ὥστε τὰ ἱερώτατα καὶ τιμᾶφέστατα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους κατορχεῖσθαι κειμήλια καὶ βρῶσιν τοῖς προστυχοῦσι παρατιθέναι; Περὶ αὐτῶν λοιπὸν τὸ τοῦ προφητᾶνακτος εἶρηται. Πάντες

ἐξέκλιναν ἅμα ἠχρειώθησαν; Παραδίδουσι λοιπὸν οὐ-
τοι τοὺς οἰακας τῆς ἀγίας Θεουπόλεως, τὸν ὄρνον
τῆς Ἀξίας, τὸ μῆλον τῆς ἔριδος τῶν χριστιανικῶν
ἐθνῶν, νεανία *πολλῶν ἄχρι τοῦδε κακῶν αἰτίῳ* γενο-
μένῳ τῇ μητρὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, νεανία *οὔτε κἂν τὴν
ἀγνότητα τῶν ἠθῶν ἔχοντι;*

Ἄλλ' οὐχί! οὐ θέμις ἐπιτρέψαι μιᾷ ὁμάδι ἀνθρώπων
τὰ ἱερώτατα τῆς ὀρθοδοξίας βεβηλοῦν. Ἔθνος τε καὶ
σύμπασα ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διαμαρτυρηθῆσονται
κατὰ τῆς ἐκλογῆς ταύτης καὶ ἰκετεύουσιν αὐτὴν τοσοῦ-
τω μᾶλλον ὅσῳ ὁ εἰκοσιοκταέτης οὗτος νεανίας δὲν
φέρει τὴν κατὰ τοὺς νόμους τοῦ κράτους ἀπαιτουμέ-
νην ἡλικίαν διὰ τοὺς ὑποψηφίους τοῦ πατριαρχικοῦ
θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐὰν κατὰ τὴν ἐξέλεγχιν
τοῦ καταλόγου τῶν ὑποψηφίων διέλαθεν αὐτὴν τοῦτο,
οὐδέποτε ὁμῶς θὰ ἐπιτρέψῃ, πιστεύομεν, τὴν ἀθέτησιν
ταύτην τοῦ νόμου, ὅταν μάλιστα σύμπασα ἡ τῶν ὀρθοδό-
ξων συνείδησις κατεξανίσταται κατὰ τοιαύτης ἐκλογῆς.

«*ΝΕΟΛΟΓΟΣ*» 15 Ὀκτωβρίου 1882.

Ἡ ἀποδοκιμασία καὶ ἡ ἀγανάκτησις τοῦ ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει ὀρθοδόξου κόσμου ἐπὶ τῇ γενομένῃ ἐν Ἱε-
ροσολύμοις πατριαρχικῇ ἐκλογῇ εἶναι γενικὴ. Καὶ δι-
καίως ὁ ἐκλεκτὸς τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει ἱεράς συνόδου
Φώτιος ὁ Περόγλου γνωστότατός ἐστιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ
πόλει, ἐν ἧ ὁ ἄθλος αὐτοῦ, οὗς ἤθλησεν ἄλλ' οὐκ ἐν
Χριστῷ, ἀνεξιτήλους ἀφήκαν ἀναμνήσεις. Τὸ σκάνδα-
λον εἶναι μέγα, φρικτόν, ἀνόσιον. Οἱ ἱεράρχαι τῆς ὀρ-
θοδοξίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνεχθῶσι παρακαθεζό-
μενον καὶ πρωτοστατοῦντα ἐν ἱεραῖς συνόδοις τὸν εἰκο-
σιοκταετὴ νεανίαν, ὃν πρὸ τοῦ τάφου τοῦ Σωτῆρος

οὐκ ἠδέσθησαν ἐκλέξασθαι, οἱ πολιοὶ τῆς Παλαιστίνης
πατέρες. Τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα ἤρξατο ἀμφιβάλλειν
ἐὰν ὑπολείπηται, τέλος πάντων, ἱερόν τι καὶ ὅσιον
ὀπόταν τοιαῦτα πατριαρχῶν ἐκλογαὶ γίνωνται, καὶ κλο-
νεῖται ἡ συνείδησις αὐτοῦ. Θεραπευθῆτω τὸ κακὸν ἐν
τῇ ρίζῃ αὐτοῦ. Οἱ τῆς Ἀνατολῆς πρωθιεράρχαι σπενσά-
τωσαν εἰς τὴν ἀποκήρυξιν τοιαύτης ἐκλογῆς, ἀντικειμέ-
νης εἰς τε τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ εἰς τοὺς νόμους τῆς
κυβερνήσεως ὡς καὶ εἰς τὴν παγκόσμιον συνείδησιν,
οὐ μόνον τῶν Χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὀπαδῶν παν-
τὸς ἄλλου θρησκευματος.

Ὅτω μόνον δύνανται καὶ τὴν κλονηθεῖσαν τῶν πι-
στῶν συνείδησιν νὰ στηρίζωσι καὶ τὴν ὑπόληψιν ἐαυ-
τῶν τε καὶ τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου νὰ σώσωσι.

«*ΝΕΟΛΟΓΟΣ*» 16 Ὀκτωβρίου 1882.

Ἡ κατάπληξις καὶ ἡ ἀγανάκτησις τοῦ ἐνταῦθα ὀρθο-
δόξου δημοσίου ἐπὶ τῇ ἐν Ἱεροσολύμοις γενομένῃ
ἐκλογῇ ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη ἢ μᾶλλον αὐξανόμενη
ὁσημέραι, καὶ οἱ πάντες ἐναγωνίως ἀναμένουσι τὴν τα-
χεῖαν καὶ νόμιμον ἐνέργειαν τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων
ἐκκλησιῶν πρὸς ἄρσιν τοῦ ἐπισκήψαντος, κρίμασιν οἷς
οἶδε μὲν Κύριος, ἀλλ' ὧν ἐνοχοὶ εἰσιν οἱ τὴν ἐκλογὴν
ταύτην ἐνεργήσαντες, ἐπὶ τὴν Σιωνίτιδα Ἐκκλησίαν
φοβεροῦ σκανδάλου. Μετὰ φόβου καὶ φρίκης διερω-
τᾶται ἕκαστος τῶν ὀρθοδόξων περὶ τῶν ἐλατηρίων,
ἅπερ ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν ἵνα πεισθῶσιν οἱ ἅγιοι
τῆς Ἱερουσαλὴμ πατέρες καὶ τ' ἀτόλμητα τολμήσωσι.
Στεροῦμεθα, φυσικῶς, μέχρι τοῦδε ἐπιστολῶν καὶ ἐκ-
θέσεων περὶ τῶν ἐλατηρίων τούτων καὶ περὶ τῶν γε-
νομένων ἐνεργειῶν· ἀλλ' ἐξ ὅσων γινώσκομεν ἐκ

προηγούμενων ἐπιστολῶν, ἄς ἀπέσχομεν νὰ δημοσιεύσωμεν ἐν ὄλῳ, μὴ θέλοντες νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὸ ἀληθές τῶν ἐκτιθεμένων τερατουργημάτων, εὐχερῶς μαντεύομεν τὰ γενόμενα. Ἡ συνωμοσία πρὸς ἐγκαθίδρυσιν ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Ἱερουσαλήμ ἀνθρώπων ἀνικάνων μὲν ἄλλως, εὐχερῶς ὁμως τοῖς ξένοις κελεύσμασι πειθομένων, ἀπὸ πολλοῦ ὑφίστατο καὶ τὰ πάντα ἐτέθησαν πρὸς ἐνέργειαν ὅπως, ἀφ' ἐνὸς μὲν μυστικότης ἐπικρατήσῃ καὶ σιγῇ εἰς τὸν τύπον ἐπιβληθῇ, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ αὐτὴ ἡ κυβέρνησις, παραπλανωμένη διὰ καταλόγου ὑποψηφίων τριακαίδεκα περιέχοντος ὀνόματα ἐλευθέρον ἀφῆ τὸ στάδιον πρὸς ἐκλογὴν τοῦ ἐκ τῶν προτέρων ἤδη παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τῶν συμβούλων αὐτῶν ἐκλεγέντος. Ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ ἠδύοκῃσαν οἱ ἅγιοι πατέρες ν' ἀναγράψωσι καὶ τὰ ὀνόματα δύο ἢ τριῶν ἱερέων τοῦ Χριστοῦ λειτουργῶν, ἀλλὰ τοῦτο ἀπλῶς, ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη, ἵνα ἀσφαλέστερον διαβουκοληθῶσιν αἴτε ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι καὶ τὸ ὀρθόδοξον δημόσιον καὶ ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις. Ὁ ἀρχικὸς αὐτῶν σκοπὸς δὲν ἐπέτυχεν· ἡ κυβέρνησις, κατανοήσασα τὰ ἐλατήρια, ἅπερ παρώρμησαν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἐκ τοῦ ἀπαισίου ἀριθμοῦ τριωνκαίδεκα ὑποψηφίων συγκειμένου καταλόγου, ἐξήρесе τοὺς ὀκτώ, ἐπέστρεψε δὲ τὸν κατάλογον συγκείμενον ἐκ πέντε μόνον ὀνομάτων. Βεβαίως θὰ ἐξήρει καὶ ἄλλους, εἰ μὴ ἐσκέπτετο ὅτι οὕτω πράττουσα θὰ ἐφαίνετο οἷονεὶ ἐπιβάλλουσα τὴν ἐκλογὴν τούτου ἢ ἐκείνου, καὶ ὅτι οἱ ἅγιοι πατέρες, ἔχοντες νὰ ἐκλέξωσι μεταξὺ πέντε μόνον, θὰ ἦσαν εἰς θέσιν καὶ θὰ εἶχον τὴν εὐσυνειδησίαν τοῦ διακρίναι τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτοῖς καθῆκον. Θὰ ἐξήρει ἰδίως τὸν παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἐκλεγέντα νῦν, ἀφοῦ κατὰ τοὺς νόμους

αὐτῆς ἦν ἐξαιρετέος, εἴπερ προσεῖχε πλεϊότερον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦτο, περὶ οὗ ἐφρόνει ὡς ἐφρόνει ἄλλως καὶ ἅπαν τὸ ὀρθόδοξον δημόσιον, ὅτι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐτέθη ἀπλῶς διὰ τὸν τύπον καὶ ὅτι λίαν θὰ ἠδίκουν τοὺς ἐν Ἱερουσαλήμ ἁγίους πατέρας οἱ ὑπονοοῦντες δυνατὴν τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ. Ἀλλὰ ὀρθοδοξία τε καὶ κυβέρνησις ἐσκέφθησαν οὐδόλως λαβοῦσαι ὑπ' ὄψιν τὴν χαλεπὴν μὴνιν καὶ τὴν δριμεῖαν χολὴν τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ ἁγίων πατέρων. Χολωθέντες ὅτι ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις ἐξήρесе ὀκτὼ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ὑποψηφίων καὶ μάλιστα ἐκείνους, δι' οὓς ἐκ τῶν προτέρων ἐπαγγελιῶν κατὰ τὸ *do ut des*— τὰς ψήφους αὐτῶν, ὑπονοήσαντες ὅτι ἐν τῇ ἐξαιρέσει ταύτῃ δὲν ὑπῆρξαν ἀμέτοχοι καὶ εἰσηγήσεις τινές, ἀπεφάσισαν νὰ ἐκδικηθῶσι διὰ καταπληκτικοῦ τολμήματος, δι' ὃ ἄλλως ἔλαβον ἴσως ἐκ τῶν προτέρων ἐχέγγυα καὶ ἀφελείας ὑπὲρ ἑαυτῶν. Τοιοῦτόν τι φαίνεται τὸ ἱστορικὸν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις τελευταίας ἐκλογῆς, δι' ἧς ἀθάνατον κατέθηκαν οἱ Σιωνῖται πατέρες τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐν ταῖς δέλτοις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἱστορίας. Ἦδη ταῖς ἀδελφαῖς τῆς *ἀνήμεστα* καὶ *ἀνεῖναστα* καὶ *ἀνήμουστα* πασχούσης ἐκκλησίας τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπόκειται αὐτῆν τε νὰ σώσῃσι καὶ σύμπασαν τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν ν' ἀπαλλάξωσι τοῦ παρεισφρήσαντος εἰς αὐτὴν ἄγους. Πᾶς περὶ τούτου διαταγμὸς, πᾶσα μέλλησις, ἀποβαίνει ἐγκλημα καθοσιώσεως κατ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, οὗ τὸν τάφον τηρεῖ καὶ προασπίζει ὁ τῆς Παλαιστίνης πατριάρχης. Καὶ πρῶτον πάντων, νομίζομεν ὅτι ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, καθὼ πρωθιεράρχης τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας *καὶ δικαιούται καὶ ὀφείλει* νὰ ζητήσῃ παρὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, ὅπως ἀγαστεῖται τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκλογῆς

ταύτης, καθόσον προσβαλλομένων δια ταύτης ἱερῶν κανόνων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, δέον πρὸ τῆς κυβερνητικῆς ἐπικυρώσεως ν' ἀποφανθῶσι περὶ τοῦ κύρους αὐτῆς αἱ τὸ σύνολον τῆς ὀρθοδοξίας ἀπαρτίζουσαι Ἐκκλησίαι, καὶ καθόσον ἐκ τινος ὀλιγωρίας δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψει ἐν τῇ ἐξελέγξει τοῦ καταλόγου, ὅτι ὁ ἐκλεκτὸς τῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ πατέρων δὲν φέρει τὴν ὑπὸ τῶν νόμων αὐτῶν τῶν μεταξὺ τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας συμβληθέντων ἀπαιτουμένην ἡλικίαν. Τὸ τοιοῦτον διάδημα οὐδόλως θά ἦτο ἐπίκλησις εἰς αὐτεπάγγελτον ἐπέμβασιν τῆς Πολιτείας, ὡς ἐξ ἐκουσίας ἢ ἀκουσίας παρανοήσεως τῶν ὑφ' ἡμῶν γραφέντων τῇ παρασκευῇ ἐπιχώριόν τι ὄργανον ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ, ἀλλὰ τουναντίον, ἐξάσκησις τῆς νομίμου ἐνεργείας τῆς Ἐκκλησίας ἀξιούσης οὕτω νὰ τηρῶνται πιστῶς τὰ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Πολιτείας συμβόλαια καὶ ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἠθέληεν ὑπάρχει ἐκκλησιαστικὴ διαμφισβήτησις περὶ τοῦ κύρους πράξεώς τινος, νὰ ἀναμένῃ ἢ Πολιτεία, πρὸ τῆς ἐπικυρώσεως τῆς πράξεως ταύτης, τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο θεωροῦμεν τὸ ἐπιβαλλόμενον ὑπέριστατον καθῆκον κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἔχομεν δὲ δι' ἐλπίδος ὅτι εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν αὐτοῦ δὲν θὰ ὀκνήσωσιν οἱ ἀρμόδιοι.

Υ. Γ. Ἀπὸ τῆς χθὲς ἐσπέρας φήμη διεδόθη ὅτι ὁ ἐκλεκτὸς τῶν ἀγίων τῆς Ἱερουσαλὴμ πατέρων αὐθόρμητος ὑπέβαλε τὴν παραίτησιν αὐτοῦ. Δυστυχῶς οὐδεμίαν ἐξ ἐπισήμου ἢ ἐξ ἀσφαλοῦς πηγῆς ἐλάβομεν τοιαύτην εἶδησιν· ὅπως δὴποτε εὐχόμεθα νὰ ἐπαληθεύσῃ. Τοῦτο πράττων ὁ Φώτιος θὰ ἐξιλάσκετο ἑαυτὸν καὶ θὰ ἀπῆλλαττε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ τῶν φοβερῶν δοκιμασιῶν, ἃς ἐνεκαίνισεν ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ.

«ΝΕΟΛΟΓΟΣ» 19 Ὀκτωβρίου 1882.

Τὸ ἀπὸ τῆς 13 τοῦ παρόντος μηνὸς τερατοκοηθὲν ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει ἀποτελεῖ ἐτι τὸ κύριον θέμα τῶν παρ' ἡμῖν συναναστροφῶν, στοαὶ δὲ καὶ περίπατοι καὶ οἰκίαι καὶ ἀγοραὶ ἀντηχοῦσι τὸ ἐλεεινὸν ἄγγελμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Φωτίου Περόγλου, δι' ἧς νέα πικρία προσετέθη εἰς τὰς πικρίας, ἃς καθ' ἐκάστην ποτιζόμεθα, νέα θλίψις εἰς τὰς θλίψεις, ἃς καθ' ἐκάστην αἰσθάνεται ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία· καὶ ἡ θλίψις εἶναι βαθεῖα, διότι τὸ εἰς τὸ πρόσωπον τῆς ὀρθοδοξίας ὑπὸ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις καλογηρῶν ἐγκολαφθὲν στίγμα ἀντανακλᾷ ἐφ' ἡμῶν πάντων, τὴν ἀπογοήτευσιν κερνῶν ἡμᾶς καὶ τὴν ψυχρότητα ἐπιτεῖνον ἐν τῷ θρησκευτικῷ αἰσθήματι· ἡ θλίψις εἶναι βαθεῖα, διότι οἱ βεβηλώσαντες τὰ ἱερά καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Σωτῆρος κατορχούμενοι σήμερον ἀγιώτατοι ἐκλογεῖς εἰσὶν, ἀτυχῶς, ὅσοι οὖν ἐκ τῶν ὀστέων ἡμῶν καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς ἡμῶν· ἡ θλίψις εἶναι βαθεῖα, διότι οἱ κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας καὶ συνεπῶς κατὰ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐθνοτήτων κίνδυνοι παρασκευάζονται, τολυπεύονται, ὡς εἰπεῖν, καὶ διευκολύνονται ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν, προλεαίνεται δ' ἡ ὁδὸς διὰ τὰς ξένας προπαγάνδας. Ἡ θλίψις εἶναι βαθεῖα, διότι, ἐπαναλαμβάνομεν, τὸ σκάνδαλον κινεῖ μὲν εἰς ἀπογοήτευσιν τὸν μᾶλλον εὐσεβῆ, εἰς ἀσέβειαν ὅμως ρίπτει καὶ τὸν μᾶλλον θεοφοβούμενον· ἡ θλίψις εἶναι βαθεῖα, διότι εἰς τὸν πλοῦν τῆς θεοκυβερνήτου ὀλκάδος τῆς ὀρθοδοξίας παρασκευάζομεν, νήπιοι ἡμεῖς! τὰς μεγάλας δυσχερείας τὰς ὁποίας ἔχει νὰ φοβηθῇ πᾶς τις ὅταν εἰς τὴν πηδαιουχίαν τοῦ κοινοῦ σκάφους, παρορῶντες πρῶρεις δεξιούς καὶ κυβερνήτας δοκιμωτάτους, καθίζομεν νεανίας ἀσυνέτους, παῖδας αὐτόχρημα βιβλίου δεομένους ἀλλὰ καὶ νοῦ, καὶ γραφείου, ἀλλὰ καὶ νοῦ, καὶ πινακιδίου, πλὴν καὶ νοῦ.

Καὶ ἤδη τὸν κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας τῆς Ἀνατολῆς πνέοντα βορρᾶν ὁ λιψ διαδέχεται, τὴν νάρκην ὁ θάνατος· ἐκεῖ ἔνθα ἀνδρικά ἀπητοῦντο ἀρεταὶ καὶ σύνεσις, ἡ κουφότης καὶ ἡ ἀβουλία ἢ νεανικὴ καθιδρύνονται, καὶ ἐν μεγίστῃ ἀνάγκῃ, ἐν σοβαραῖς περιστάσεσι, παρὰ τὸ πηδάλιον ἐγκαθίσταται κυβερνήτης οὔτε συνέσεως ἄχρι τοῦδε στοιχεῖα δούς, οὔτε βίου ἀμέμπτου, οὔτ' εὐσεβείας παραδειγματικῆς, ὑπὸ δὲ τὸν κυβερνήτην ναυπόροι οὔτε προσωπικῶν παθῶν ἀπηλλαγμένοι οὔτε ἄνθρωποι εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον θυσιάζοντες τὸ ἴδιον.

Τὰ ἐλαττώματα ταῦτα κατέδειξεν ἡλίου φαεινότερον ἡ πολιτεία αὐτῶν κατὰ τὰ τελευταῖα γεγονότα, ἅτινα ἢ ἀψευδῆς, ἢ μὴ δεκαζομένη ἱστορία, ἢ μὴ συμπαθοῦσα οὐδενὶ ὁσονδήποτε μέγαν καὶ ἂν φέρῃ ὄνόματος ὄγκον ἢ κόμπον ὄλβου, θέλει ἀναγράψει καὶ ἐγραψεν ἤδη ἐν σελίδι μελαίνῃ καὶ ζοφερᾷ, ὡς ἐκείνας, καθ' ἃς ἀνήρχοντο γείτονάς τινας θρόνους οἱ ἄθλιοι Γναφεῖς καὶ Μογγοὶ καὶ οἱ κακοῦργοι Αἴλουροι. Ἐγραψεν ἤδη στιγματίσασα τὴν πράξιν, τὴν ἀσέβειαν, τὴν ἀκατονόμαστον ταύτην παράβασιν τῶν τε παρ' αὐτοῖς κειμένων νόμων τῆς κυβερνήσεως, τὴν ἀσέβειαν μεθ' ἧς ἔρριπτον ψῆφον ὑπὲρ νεανίου, εἰς οὗ τὴν παρὰ τῷ μακαρίτῃ Ἱεροσολύμων ἐπιρροὴν ὀφείλομεν πάσας τὰς ἐριδας καὶ διαμάχας, τὴν καταφορὰν καὶ τὴν ἀντιπολίτευσιν, ἧτις πρὸ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ἔτους ἐτάραττε τὴν δυστυχῆ Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων.

Τίνα προσόντα εὕρισκον πλὴν τῆς ἀσυνεσίας οἱ ἐκλογεῖς τοῦ Φωτίου ὅπως ρίψωσι ψῆφον ὑπὲρ αὐτοῦ; Οἱ πλείστοι τούτων πρὸ δύο ἐτῶν, πρὸ ἐνὸς ἀκόμῃ ἔτους ἔγραφον ἐναντίον αὐτοῦ μυρία ὄσα, ἀλλὰ πιστῶς ζωγραφοῦντα τὸν ἐκλεκτὸν αὐτῶν, οἱ πλείστοι τούτων, μέχρι πρὸ ὀλίγου, ὑβριστικῶς περὶ αὐτοῦ

ὠμίλουν, καὶ τοὺς προπηλακισμούς, οἷς ἐθίζοντο οἱ ἐκ τῶν τριόδων κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ νεανίου, πατρικῆ παρρησίᾳ ἐλαυνόμενοι, ἔρριπτον· οἱ πλείστοι τούτων, ὧν σώζονται αἱ ἐπιστολαί, κατεμέμφοντο τοῦ κ. Φωτίου Περόγλου ἐπὶ ἀσυνέτῳ διαγωγῇ, ἐπὶ βίῳ σκανδαλώδει, ἐπὶ πράξεσιν, ἃς ὀφθαλμὸς οὐκ οἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. Οὐδὲ δύο ὄλα παρῆλθον ἔτη καὶ ὁ Περόγλος, ὃν εὕρισκόμεν ἀπαράλλακτον τῷ κατὰ κόσμον Γεωργίῳ Χατζῆ Κύρου, καθίσταται ἄξιος τῶν Νεκταρίων καὶ Χρυσάνθων, τῶν Γερμανῶν καὶ Δοσιθέων διάδοχος, καθαρθεὶς ἤδη ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἀπὸ προπατορικῶν ρύπων, μορφωθεὶς τέλειος ἱερεὺς καὶ λευίτης, ἄξιος νὰ τύχῃ τῆς τάξεως τοῦ ἀγενεαλογήτου ἐκείνου Μελχισεδέκ.

Ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις μαγικὴ τις ράβδος Κίρκης μορφοῖ τοὺς ἱερεῖς καὶ καταρτίζει τοὺς πατριάρχας, ἀλλὰ πάντοτε κατὰ μίμησιν τῶν ἀδίκων κριτῶν τοῦ φαρισαϊκοῦ πραιτωρίου ἀπολύουσα τοὺς Βαρραβᾶς, τοὺς δὲ Μεσσίας ἄγουσά εἰς τὸν Κρανίου Τόπον.

Χάριν αὐτῶν τὰ πάντα τολμῶνται καὶ ἐμπαίζονται, τὰ πάντα παραβαίνονται καὶ χλευάζονται. Καθῆκον καὶ σεβασμὸς πρὸς αὐτὸν τοῦ Κυρίου τὸν Τάφον, καθῆκον καὶ σεβασμὸς πρὸς τὴν ὄλην Ὀρθοδοξίαν τίθενται κατὰ χώραν, ἀφοῦ καὶ τοὺς νόμους τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ἐμπαίζουσι. Διότι τὸ ἄρθρον 12 τοῦ περὶ ἐκλογῆς πατριάρχου Ἱεροσολύμων αὐτοκρατορικοῦ νόμου γράφει, «ὁ ἐκλεγησόμενος πατριάρχης δέον νὰ ἦναι ἡλικίας πλεον τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἐπίσκοπος ἢ ἀρχιμανδρίτης τὸ ἀξίωμα καὶ ἐπὶ μίαν δεκαετίαν κατὰ συνέχειαν, ἄνευ μομφῆς τινὸς ὑπηρετήσας ἐν τινὶ μητροπολιτικῇ θέσει»....

Εὐρὸν ἄρά γε οἱ ἐκλογεῖς τὰ τεσσαράκοντα ἔτη εἰς

τὴν ἡλικίαν, καὶ τὰ δέκα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐν μητροπολιτικῇ θέσει; ἢ παρείδον ὅτι ὁ νόμος καλῶς τεθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων καὶ ὑπὸ τῆς Σεβαστῆς κυβερνήσεως ἐπικυρωθεὶς ὀρίζει ὑπηρεσίαν δεκαετῆ ἄνευ μομφῆς; Δύνανται νὰ εὐρωσιν ὁ Βηθλεὲμ Ἄνθιμος ἢ ὁ ἀγιώτατος Ἰορδάνου Ἐπιφάνιος μίαν ἡμέραν ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ τοῦ κ. Φωτίου Περόγλου ἀπηλλαγμένην μομφῆς; Ἐχομεν ἐπιστολάς, καθ' ἃς μία ἡμέρα ἐφορεῖας τῆς Βιβλιοθήκης ὑπὸ Φωτίου γενομένης ἔδωκε *περὶ αἰς σπουδαιότατον καὶ πολῦτιμον χειρόγραφον τοῦ Ἰωβ*. Ἐχομεν μαρτυρίαν, ὅτι τετρακόσαι λίραι ἐσπαταλῶντο, ὅπως ὁ κ. Περόγλος τὰ ἐν μοναστηρίῳ δωμάτια αὐτοῦ, κατὰ τὰς ἰδίας ὀρέξεις καὶ τὸ αἶσθημα τῆς φιλοκαλίας διασκευάσῃ, μίαν ἐβδομάδα ὕστερον ἀφ' ὅτου ἑκατὸν λίρας, προφάσει ἀνεχειρίας! ἠρνοῦντο ὁ Φώτιος καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ ρυμουλκούμενος μακαρίτης Ἰερόθεος νὰ δώσωσιν εἰς ἐπίχρισιν τοῦ ναοῦ τῶν ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης! Ἐχομεν ἐπιστολάς τῶν ἐκλογέων, αἵτινες ἐν καὶ ἡμισυ ἔτος πρὸ τῆς ἐκλογῆς κατώπριζον παρελθὸν καὶ παρὸν κεκληιδωμένον τοῦ ἀγιωτάτου αὐτῶν τῆς σήμερον πατρὸς καὶ ποιμένου.

Καὶ ὅμως τὸ 13 ἄρθρον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ νόμου διακελεύεται ὡς προσὸν τοῦ ἐκλεξιμοῦ «νὰ ἴναι ἀμέπτων ἠθῶν καὶ διαγωγῆς ἀλλοτρίας πάσης κατακρίσεως, σεβόμενος τὰ θρησκευτικὰ καὶ δογματικὰ καὶ ἀποδείξας τοῦτο διὰ διαγωγῆς προηγούμενης καὶ ἐπειδὴ θὰ ἴναι πατριάρχης Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ἀγίου τάφου καὶ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ, πνευματικὸς ἀρχηγὸς καὶ πατὴρ ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων, δέον νὰ ἔχη τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα ὅπως προφυλάττῃ πάντοτε καὶ ὑπερασπίζηται τὰ πνευματικὰ συμφέροντα τῶν Ὀρθοδόξων»

Ποῦ ἤκουσαν οἱ μακαριώτατοι ἐκλογεῖς τὸν Φώτιον Περόγλου διατεθειμένον καὶ γινώσκοντα νὰ ὑπερασπίζηται τὰ πνευματικὰ συμφέροντα τῶν ὀρθοδόξων; Ποῦ ἐδοκίμασαν ὅτι αὐτὸς σεβόμενος τὰ θρησκευτικὰ καὶ δογματικὰ ἀπέδειξε τοῦτο διὰ διαγωγῆς προηγούμενης; Ἐχομεν μάρτυρας ὁμολογοῦντας ὅτι ἀπροκαλύπτως ἐξεφράζετο ὑπὲρ τῶν ἰδεῶν τοῦ Ρενάν, στρογγύλῳ καὶ θρασεῖ τῷ στόματι ὁμολογῶν ὅσα οὔτε τῆς Ἀρείου λύμης οἱ ὀπαδοὶ ἐδίδαξαν καὶ ὅμως ἡμεῖς ἠθέλομεν γίνεαι συγγνώμονες διὰ τὰ φρονήματα καὶ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις· ἀλλ' ὁ νεανίας, ὁ ἱερεὺς κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἀγενεαλογήτου Μελχισεδέκ οὐδὲ μόριον ἐλάχιστον συνέσεως ἔχει ὅπως ἀποκρύψῃ μίαν στρεβλὴν ἢ κακὴν θρησκευτικὴν πεποίθησιν.

Εὐτυχῶς ὅμως ἡ ἀγανάκτησις τῆς Ὀρθοδοξίας εἶναι γενικὴ, καθολικὴ δὲ καὶ αὐτὴ ἡ Ὀρθοδοξία. Ἦδη, καθά θετικῶς μανθάνομεν, ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀλεξανδρέων, ἥς προῖσταται ὁ ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ ζήλῳ διακρινόμενος μακαριώτατος πάπας Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιος, ἐξεδίκησε τὴν τιμὴν τῆς ἐκκλησίας μὴ δεχθεῖσα τὸ τηλεγράφημα τοῦ τοποτηρητοῦ καὶ δηλώσασα ὅτι δὲν ἀνοίγει σχέσεις πρὸς τὸν Φώτιον. Οὐδαμῶς δὲ περιέργως ἢ σύμπτως ὅτι καὶ ἡ Ἐκκλησία, Κωνσταντινουπόλεως σιγᾶ πρὸς δύο τελεγραφήματα τοῦ ἀγίου Πέτρου, ἀρχανοῦσα, μετὰ τὴν γενικὴν ἐξέργεσιν τῶν χριστιανῶν, τί νὰ πράξῃ.

Διότι ἅπανα ἢ καθ' ἡμᾶς Ὀρθοδοξία γινώσκει τοῦς τε ἐκλογεῖς καὶ τὸν Φώτιον, ἡμεῖς δὲ καὶ οὐδέποτε θὰ πιστεύσωμεν ὅτι δόγματα καὶ καθεστῶτα θὰ εὐρωσιν ὑπερασπιστὰς ἀνθρώπους, οἵτινες οὐδέποτε ἐσκέφθησαν οὐδὲ περὶ τῆς ὑπερασπίσεως τῆς οικογενειακῆς αὐτῶν τιμῆς. Οὐδέποτε φρονοῦμεν ὅτι θὰ ὑπάρξῃ παρ' αὐτοῖς

κηδὸν τῶν συμφερόντων τοῦ Ἁγίου Τάφου, ὅποτε ἀπὸ τοῦδε γινώσκομεν ὅτι λεηλατοῦνται τὰ κοινά, ἰδιωτικὰ δὲ βαλλάντια ἐγκολπίζονται τὰ δημόσια ἀργύρια Ἄρα γε ὅμως ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν ἐπεὶ τιμὴ αἵματος εἰσί;

Τὴν ἀνωτέρω διατριβὴν περὶ τῶν ἀγιοταφικῶν δημοσιεύοντες, θεωροῦμεν περιττὸν νὰ συνοδεύσωμεν αὐτὴν δι' ἡμετέρων σχολίων, καθόσον ὁ τὰ περὶ αὐτῶν πραγματευόμενος ἀξιότιμος ἡμῶν φίλος ἐκτίθησι λίαν σαφῶς τὰ συμβαίνοντα, ἀφ' ἑαυτῶν ὀδηγοῦντα τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν δέουσαν ἐκτίμησιν τῶν γενομένων.

«*ΝΕΟΛΟΓΟΣ*» 27 Ὀκτωβρίου 1882.

Λίραι 2000 ἐκομίσθησαν ἐνταῦθα ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις μακαριωτάτων ἐκλογέων τοῦ Φωτίου Περόγλου καὶ ὠρίσθησαν καθὰ μανθάνομεν, πρὸς ἐξαγορὰν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει κοινῆς γνώμης καὶ διὰ τῆς δημοσιογραφίας, ἣν καυχᾶται ἡ ἐπιτροπὴ ὅτι δύναται νὰ φημάσῃ καὶ λοιπὸν δὲν ἤρκεσαν ὅσα ἐτόλμησαν οἱ μακάριοι ἐκλογεῖς, τὴν ἰδίαν αὐτῶν συνείδησιν καταπατήσαντες, καὶ τὰ κατὰ τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτῶν πέρυσι γραφόμενα ἀθετήσαντες; καὶ λοιπὸν δὲν ἤρκεσαν ὅσα κατὰ τῆς ὅλης ὀρθοδοξίας, τῆς ἀσπίλου, ἐτολμήθησαν ἀσεβῶς, ὑπὸ τῶν δεκατριῶν εὐσυνειδήτων τοῦ Περόγλου ἐκλογέων, στιγματισάντων τὰς τελευταίας σελίδας τῆς ἱστορίας τῆς Σιών· δὲν ἤρκεσαν λοιπὸν τὰ κατὰ τῶν συμφερόντων τοῦ Ἁγίου Τάφου σκευωρηθέντα, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν διεστραμμένων ἀρχῶν καὶ συστημάτων, δὲν ἤρκεσε λοιπὸν ἡ κατ' αὐτοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος βλασφημία, ἣν ἐκφέρουσιν ὀπισθεν τῆς θείας ἐμπνεύσεως ὀχυροῦμενοι, οἱ τὴν καταστροφὴν

τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν, νῦν συλλαβόντες καὶ πραγματώσαντες! μία ἐτι κορωνὶς ἀπηγεῖτο ἀψηφησίας πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ κακοήθεια ἢ πειραθεῖσα ν' ἀναβῆ τὸν Θρόνον τοῦ Ἀδελφοθέου ἐπάτησεν ἐπ' ἐδάφους ὀλισθηροῦ· ἡ διαφθορὰ ἢ λυμαιομένη ἀπὸ τῆς ρίζης αὐτῆς τὴν εὐθαλίῃ τῆς Ὀρθοδοξίας καλλιέλαιον ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀνέλαβεν ἐν τῇ ἀσεβεῖ αὐτῆς διανοίᾳ τὴν ἰδέαν νὰ ἐγκεντρισθῇ παρ' ἡμῖν· ἡ κακοήθεια ὑπερήλασεν ἤδη τὰ ἐσκαμμένα καὶ ἦλθε νὰ δεῖξῃ ἀκριβῶς πλεον καὶ σαφέστατα εἰς ἡμᾶς τὴν ἐρρυτιδωμένην αὐτῆς μορφήν· ἡ κακοήθεια, ἣτις ὅρια δὲν ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ ἄλλα πλὴν τῶν ὀρίων, ἅτινα κατέχουσιν οἱ δεκατρεῖς ἐκλογεῖς, ἦλθε φέρουσα ἀνόσιον, ἀναιδές, ἀσεβέστατον, ὅσον στυλινὸν καὶ ἄν ἦ, πρόγραμμα! διαφθορὰν συνειδήσεων ἐν Ἱερουσαλὴμ! διαφθορὰν συνειδήσεων ἐν Κωνσταντινουπόλει!

Ἐχουσι χρήματα λοιπὸν ἔτοιμα καὶ ὠρισμένα πρὸς ἐξαγορὰν ψήφων, πρὸς ἀποβορβόρωσιν ψυχῶν, πρὸς ἀποβλάκωσιν πνευμάτων, πρὸς διαφθορὰν συνειδήσεων, οἱ συνειδήσεως πολὺ ὀλίγα τεκμήρια παρασχόντες ἡμῖν μακαριώτατοι ἐκλογεῖς τοῦ κακοδόξου Φωτίου Περόγλου. Ἐχουσι χρήματα λοιπὸν ὅπως θαρβύσωσι πειναλέους τινὰς ἴσως ὑπηρέτας τῶν σιωνικῶν δραμάτων, ὅπως παχύνωσι παχυδέρμους τινὰς καὶ ἀγυρτικοὺς τῆς Σιών συνηγόρους καὶ κήρυκας οἰπενίαν καὶ κακοδαιμονίαν προσποιούμενοι, οἱ πενόμενοι καὶ ἐπαιτοῦντες, οἱ δίσκον καὶ κιβώτια περιφέροντες πρὸς πορισμὸν ἄρτου, οἱ ἀποδεχόμενοι ταρτουφικῶς πτωχείαν, οἱ νομίσαντες τέλος ὅτι θ' ἀναγκάσωσι τὴν κοινὴν γνώμην ν' αὐτοκτονήσῃ δεχομένη τὸν Βαρραβᾶν ὡς Ἰησοῦν, τὸν Ἰσκαριώτην ἀντὶ Σωτῆρος. Θὰ μεταπέσωσι τὴν κοινὴν γνώμην; Τί θὰ εἴπωσιν ἡμῖν; Τὴν

σύνεσιν τοῦ Φωτίου Περόγλου θὰ ἐπαινέσωσιν, ἢ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν τιμιότητα ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν ἀρχῶν, ἅς κατὰ καιροὺς ἀπὸ ἐπταετίας ἐνεπίστευσεν αὐτῷ ὁ μακαρίτης Ἱεροθέος; Γνωρίζομεν καλῶς τὸν σύμβουλον τοῦ Ἱεροθέου, τὸν ἡμερόβιον ἀλλὰ θαυματουργὸν βιβλιοφύλακα, τὸν ὑπρέτην μιᾶς ὄλης ἀκαταστασίας καὶ ταραχῆς, ἀναστατωσάσης τὴν ἁγίαν Σιών, τὸν ἀπὸ τοῦδε διανεμηθέντα κοινὸν θησαυρὸν καὶ ἀγιάσαντα τῶν δημοσίων κτημάτων καὶ χρημάτων τὴν διαρπαγὴν καὶ λεηλασίαν.

Θὰ μεταπέισωσι τὴν δημοσιογραφίαν; Ἡ δημοσιογραφία ἔχει ἀκριβεστάτας ἐκθέσεις περιγραφούσας τὰ σκάνδαλα, ὧν δράστης καὶ πρωτουργὸς ἦν ὁ Φώτιος Περόγλος· ἡ δημοσιογραφία γινώσκει καλῶς πάσας τὰς πράξεις τοῦ Περόγλου, ἅς διέπραξεν, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας τῆς εἰς διάκονον χειροτονίας, ὅτε σκανδαλώδη εἰκονογραφίαν, κάτοπτρον προτέρου βίου, προσέφερον αὐτῷ δῶρον, ὑπομνησκουσαν σκηνὰς πέραν ποῦ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης, πρὸ χιλιάδων ἐτῶν, γενομένης· ἡ δημοσιογραφία γινώσκει ἤδη καλῶς πόσοι μόχθοι πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐκλογῆς κατεβλήθησαν καὶ πόσα συνεδύσθησαν συμφέροντα συγγενειῶν, συγγενικῶν δεσμῶν τοσοῦτω περιπλόκων καὶ σκοτεινῶν, ὥστε χάνονται καὶ παραζαλίζονται τὰ περὶ συγγενειῶν διαγράμματα τοῦ Ἀρμενοπούλου... Θὰ μεταπέισωσι τὴν Σεβ. αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν; Τί θὰ εἰπωσιν αὐτῇ; Οὐδέποτε θὰ ψευθῶσι διατεινόμενοι ὅτι κἂν τὸ τριακοστὸν ἔτος ἔφθασε τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, οἱ δὲ ἅγιοι ἐπίτροποι τοῦ ἐψηφισμένου οὐδέποτε θὰ ψευθῶσι λέγοντες ὅτι ὁ Φώτιος Περόγλος ἔχει δεκαετὴ ὑπηρεσίαν ὡς ἀρχιμανδρίτης, ὁ μόνος τὸ παρελθὸν ἔτος χειροτονηθεὶς ἱερεὺς ἐνώπιον τῆς λίαν ἀνεκτικῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως δὲν θὰ ψευθῶσιν ὅτι ἐθέλοντι καὶ πρὸς χλευήν

τῶν ἱερῶν νόμων τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου παρεβίασαν ρητὰ ἄρθρα τοῦ περὶ ἐκλογῆς πατριάρχου νόμου. Θὰ μεταπέισωσι τὴν καθόλου ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν; Τί θὰ εἰπωσι πρὸς τὸν μακαριώτατον καὶ εὐσεβέστατον πατριάρχην Ἀλεξανδρείας, ὅστις κάλλιστα γινώσκει τὸν Φώτιον; Τί θὰ εἰπωσι πρὸς τὸν μακαριώτατον τῆς Ἀντιοχείων Ἐκκλησίας ποιμένα πληροφορηθέντα καλῶς τὰ κατὰ τὸν ἐκλεκτὸν τῶν 13 ἀνθρώπων; Τί θὰ εἰπωσι πρὸς τὴν σύνοδον τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας ἀρκούντως διαφωτισθείσαν ἤδη; Τί θὰ εἰπωσι πρὸς τὸν Παναγιώτατον πρόεδρον τῶν πατριαρχῶν, τὸν μᾶλλον παντὸς θλιβόμενον διὰ τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν ταύτην, ἣν πείσμα ἐκλογέων, ἀρχολιπαρία δὲ τοῦ ψευδοἰεροσολύμων ἐβυσοδόμησαν τῇ ἁγίᾳ Σιών; Ἡ ἐπιτροπή, ἡ καθ' ἐκάστην οὐδὲν ἄλλο βλέπουσα καὶ ἀκούουσα ἢ γενικὴν κατακραυγὴν, καὶ ἡ μακαρία ἐκλογικὴ ἐνδεκακἀνδρία τῆς ἁγίας Σιών θὰ ἀκούσῃ τὴν καταδίκην τοῦ ἀσεβήματος, παρὰ κλήρου δὲ καὶ λαοῦ θ' ἀκούσῃ καὶ θὰ πιστωθῇ τὸ θέσφατον καὶ ἀψευδὲς ἐκεῖνο τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου ὅτι «οὐδεὶς κατὰ τοῦ Εὐαγγελίου, οὐδεὶς κατὰ τῶν Συνόδων χωρὶς κινδύνου ἐποίησεν».

«ΝΕΟΛΟΓΟΣ» 4 Νοεμβρίου 1882.

Ἡ «Σιών», ἐκκλησιαστικὴ ἐν Ἀθήναις ἐφημερίς, ἐδημοσίευσεν, ἢ δὲ «*Βυζαντίς*», ἐπιλαθομένη, ἐκ βουγλωσσίας, ἴσως, τῶν ὅσα πρὸ δεκαπενθημερίας περὶ τοῦ υἱοῦ τῆς παραμάνας, ὡς αὐτὴ τὸν ἐψηφισμένον Ἱεροσολύμων ἀπεκάλει, ἔγραφεν, ἀνεδημοσίευσεν ἀπολογία ὑπὲρ τοῦ ἐκλεκτοῦ τῶν πατέρων τῆς ἁγίας πόλεως, ἀπολογία, ἐν ἣ ὑπερβολικὴ ἐπέμβασις ἐν τῇ ἐκλογῇ

τοῦ Φωτίου ἀποδίδεται εἰς τὸν πανάγαθον καὶ ἀθφον Θεόν, ὅστις βεβαίως, ἀναγνοὺς ἐν οὐρανοῖς τὸ ἄρθρον τῆς «Σιών» καὶ ἰδὼν ὅτι αὐτὸς ὁ ἐμφυσήσας τοῖς σεβασμίαις ἐκλογεῦσι τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου, θὰ ἐφώνησε τὸ τοῦ Σούτσου.

Τὴν κατάραν των νὰ ἔχω ἂν ποτέ μου εἰς τ' αὐτὴν
ὁ ἀθφος ἐγὼ Πλάστης μυστικὰ τοὺς εἶπά τι.

Εἶναι ἀληθῶς ἀριστοῦργημα πρωτοτύπου λογικῆς, καθ' ἣν ὁ ταλαίπωρος Θεὸς παρίσταται συνένοχος παντὸς κακουργήματος, τὸ ἄρθρον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐφημερίδος τῶν Ἀθηνῶν. Ἴδου ἐν συνόψει τὰ ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματα τοῦ ἄρθρου τούτου.

«Εἶναι κακοήθης ὁ Φῶτιος; Ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος τὸν λίθον βαλέτω. Καὶ ἂν ἦναι, ποία χεὶρ θὰ λάβῃ τὸν κάλαμον νὰ περιγράψῃ ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν θρυλουμένην ταύτην κακοήθειαν; Καὶ ἂν ἦναι, τότε οἱ ἐκλέξαντες αὐτὸν ἐν γνώσει τῆς κακοηθείας αὐτοῦ εἶναι χειρότεροι τοῦ Φωτίου καὶ ἐπομένως, πάλιν αὐτὸς ὁ ἀρμοδιώτερος νὰ καταλάβῃ τὸν θρόνον τοῦ πατριάρχου καὶ πολλῶ μάλιστα περισσότερον, ἀφοῦ ἡ ἐκλογὴ ἐγένετο τῇ συνάρσει τοῦ τὰ πάντα εἰδότος Θεοῦ.... Ὁ Θεὸς μόνος εἰργάσθη ὑπὲρ αὐτοῦ, εὐλογημένον λοιπὸν εἶη τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ». Ὡ τὸν δυστυχῆ Θεόν! Τί ζητεῖ λοιπὸν εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, ἐν ἣ δὲν πρόκειται, κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν «Σιών», ἢ περὶ βαθμοῦ κακοηθείας πλείονος παρὰ τοῖς ἐκλογεῦσιν, ἤττονος δὲ παρὰ τῷ ἐκλεκτῷ; Τί ζητεῖ ἐκεῖ ὅπου χεὶρ ἀνθρώπου δὲν τολμᾷ τὸν κάλαμον νὰ λάβῃ ὅπως περιγράψῃ τὴν περίπυστον ταύτην κακοήθειαν; Ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ, οὐ τὸ ὄνομα βλασφημεῖται διὰ τῆς ἱεροσύλου ταύτης καταχρήσεως, παίζομεν λοιπὸν ἐν οὐ παικτοῖς; Ταρτουφικῶς ἐπικαλούμεθα τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ

παναγίου αὐτοῦ Πνεύματος, ὅπως παραστήσωμεν ἱερὰν καὶ θείαν ἐκλογὴν γενομένην ὑπὸ τὸ κράτος τῶν αἰσχροτάτων διαλογισμῶν καὶ τῶν βδελυρωτάτων παθῶν; Κατὰ τί τότε διαφέρομεν τῶν κακούργων καὶ δολοφόνων, οἵτινες ἐπεκαλοῦντο τὸν Θεὸν βοηθὸν καὶ καθηγιάζον ἐν τοῖς ναοῖς τὰ ὄργανα, δι' ἃν ἐμελλον νὰ δολοφονήσωσιν; Ὁ Θεὸς καὶ τὸ πανάγιον αὐτοῦ Πνεῦμα δὲν ἐπιφοιτῶσιν ἢ ἐκεῖ ὅπου εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, οὐδέποτε δὲ ὅπου εἰσὶ συνηγμένοι ἐν ὀνόματι τῆς διαφθορᾶς καὶ τῶν φαύλων συναλλαγῶν. Ἐκεῖ ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει νὰ πρυτανεύῃ ὁ Σατανᾶς μόνον.

«*Νεολογος*» 17 Νοεμβρίου 1882.

Μακρὰ ἐξ Ἱεροσολύμων διατριβή, συνηγοροῦσα ὑπὲρ τοῦ ἐψηφισμένου καὶ ἀπαντῶσα δῆθεν εἰς τὰ παρὰ τῶν ἐφημερίδων γραφέντα, ἐπεδόθη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν ἐν τῷ «*Νεολόγῳ*». Ἡ διατριβὴ αὕτη ἐστὶν ἀληθῆς λίβελλος κατὰ τῶν διευθυντῶν τῶν ἐφημερίδων, κατὰ τοῦ προξένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Ἱερουσαλήμ, κατὰ τοῦ ἀρχidiaκόνου Φωτίου, κατὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, καὶ μάλιστα κατὰ τοῦ ἁγίου Σκυθοπόλεως κ. Γερασίμου, καθ' οὗ ἐκκενοῦται πᾶσα τῶν ὕδρεων ἡ φαρέτρα, ὑπεύθυνος δὲ συντάκτης τῆς διατριβῆς ἐστὶ Κύριλλος τις ἀρχιμανδρίτης, αὐτὸς ἐκεῖνος, ὑποθέτομεν, ὅστις ἐπέστειλεν εἰς τὰς ἐφημερίδας τὸ περίπυστον περὶ τῆς ἐκλογῆς τηλεγράφημα. Τῷ ἐπιδόντι παρατηρήσαμεν ὅτι παρατηροῦμεν ἐσχάτως προλογιζόμενοι ἐν τῇ τοῦ κυρίου Συμεῶν Πετάση διατριβῇ. Εἶπομεν αὐτῷ ὅτι οἱ ἅγιοι τῆς Ἱερουσαλήμ πατέρες πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῶν τῶν ἰδίων θὰ πράξωσι καλῶς

ἀπέχοντες τῶν τοιούτων ἀτασθάλων προκλήσεων· ὅτι αἱ ἀπαντήσεις δι' ἐξυβρίσεως τρίτων προσώπων οὐδὲν ὑπὲρ τοῦ ἐψηφισμένου ἀποδεικνύουσιν, ἀλλὰ μόνον πρόθεσιν ἐξευτελισμοῦ καὶ αἰσχροῦ ἰσοπεδώσεως χαρακτῆρων, ἐν ἧ μόνῃ ζητοῦσι τὴν ἀπολογίαν τῆς ἐκλογῆς· ὅτι ἡ δημοσιογραφία ἐλάλησεν ἀφ' ἑαυτῆς καὶ ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας τοῦ ἐψηφισμένου Φωτίου· ὅτι τὸ καθ' ἡμᾶς, ἐὰν δὲν ἐσχομεν τὸ ἀτύχημα τοῦ νὰ γνωρίσωμεν πρόσωπικῶς τὸν ἐψηφισμένον, ἀτύχημα ἀπὸ τοῦ ὁποίου προεφυλάχθημεν εὐλαβῶς, γινώσκομεν ὁμῶς κάλλιστα τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἄθλους αὐτοῦ, γινώσκομεν τοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐξ ἐπιστολῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ὅτε ἐπέστειλεν εἰς τὸν «*Νεολόγον*» τρεῖς ἢ τέσσαρας ἀλληλογραφίας καὶ τῶν ἀγίων αὐτοῦ ἐκλογέων, ὅτε ἐπέστειλαν τῷ «*Νεολόγῳ*», κατὰ Ἱεροθέου καὶ τοῦ συμβούλου αὐτοῦ Φωτίου, γινώσκομεν τοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐκ τῆς πολιτείας αὐτοῦ πρὸς τὸν θετὸν αὐτοῦ πατέρα ἀρχιμανδρίτην Πατριῶμον· γινώσκομεν τέλος πολλὰ, ἃ οὐτ' εἰπεῖν οὐτ' ἀκοῦσαι ἔξεστιν. Εἶπομεν αὐτῷ, ὅτι οὐδενὶ ἐπιτρέπομεν ν' ἀποκαλῆ ἡμᾶς ἀβασανίστως καὶ ἀναποδείκτως ὄργανα τρίτων καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀπαντήσεως νὰ ὑβρίζωνται οἱ τρίτοι οὗτοι· ὅτι ἂν ὁ ἐψηφισμένος ἐννοῇ ν' ἀπαντήσῃ, δύναται ν' ἀπαντήσῃ εἰς ἡμᾶς, οἷτινες ἐγράψαμεν κατ' αὐτοῦ, νὰ ἐξυβρίσῃ ἡμᾶς ἂν βούληται· ὅτι τοιαύτας ἀπαντήσεις δεχόμεθα καὶ δημοσιεύομεν δωρεάν. Ὁ ἐπίδοὺς ἐπέμεινε μεθ' ὅλας ταύτας τὰς παρατηρήσεις εἰς τὴν δημοσίευσιν. Ἐδέχθημεν καὶ τοῦτο ἀλλ' εἶπομεν ὅτι ὁ θέλων νὰ ὑβρίσῃ προσωπικῶς, ὀφείλει ἐπὶ τέλους νὰ πληρόνῃ διὰ τὰς ὕβρεις καὶ ὅτι δὲν θέλομεν τὴν πληρωμὴν δι' ἡμᾶς αὐτοῦς, ἀλλ' ἀφοῦ ἅπαξ οἱ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἅγιοι πατέρες ἐννοοῦσι νὰ ἐκφραυλίσωσι μέχρι τοῦ ἐσχάτου ὀνειδούς τὴν Ἐκκλησίαν

Ἱεροσολύμων καὶ ἐπικαλοῦνται ἐπὶ τούτῳ τὴν δημοσιογραφικὴν ἀμεροληψίαν, δὲν ἀρνούμεθα τὴν δημοσίευσιν, ἀλλ' ἐπιμένομεν εἰς τὴν πληρωμὴν, ἵνα τοῦλάχιστον τὸ πληρωθησόμενον παρ' αὐτῶν ποσὸν ἀποστελλόμενον αὐθαρρῆ παρ' ἡμῶν εἰς φιλανθρωπικόν τι κατὰστημα χρησιμεύσῃ ὡς ἐξίλασμός τοῦ φρικτοῦ αὐτῶν ἁμαρτήματος. Ὁ ἐπίδοὺς τὴν διατριβὴν δὲν ἠθέλησε νὰ πληρώσῃ καὶ οὕτω ἀπηλλάξαμεν τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας ἄσεβοὺς καὶ ἄνοσίῳ ἀναγνώσματος. Ἴσως ἄλλοι ἡμῶν συναδέλφοι ἄλλως ἐσκέφθησαν καὶ θὰ ἴδῃ τὸ φῶς ἡ πολύκροτος αὐτῆ διατριβῆ, ἣτις ἀποδεικνύει ἀπλῶς ὅτι τινὲς τῶν ἀγίων τῆς Ἱερουσαλὴμ πατέρων ἐν τῇ λύσῃ αὐτῶν οὐδὲν πλέον θεωροῦσιν ἱερὸν καὶ ὄσιον, καὶ πρὸς ἐπίτευξιν τῆς εἰδεχθοῦς ἰσοπεδώσεως τῶν χαρακτῆρων καθυβρίζουσιν, ὡς οἱ βανασότατοι τῶν ἀχθοφόρων, τοὺς ἱεροὺς αὐτῶν συναδέλφους. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι θέλουν καὶ καλὰ ν' ἀποδείξωσιν ὅτι εἰσὶ χεῖρονες ἢ ὅ,τι ὑπετέθησαν. Ἀδύνατον ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς ἡμέρας ταύτης νὰ μὴ ἐπιφωνήσῃ τις τὸ τοῦ Δάντου *Guarda e passa.*

«*ΝΕΟΛΟΓΟΣ*» 20 Νοεμβρίου 1882.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τὰ ἀνωτέρω παρατεθέντα ἄρθρα τοῦ «*Νεολόγου*» εἶνε ὀλίγιστα ἐκ τῶν πλείστων καὶ ποικιλωτάτων, ἅτινα κατὰ Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον τοῦ 1882 ἐγράφησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Σμύρνης, τῶν Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῇ παρανομωτάτῃ καὶ ἀσεβεστάτῃ ἐκείνῃ ἀποπεῖρα πρὸς ἐκλογὴν πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἐνὸς πασιγνώστου Φωτίου, ψευδεπωνυμουμένου Περόγλου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀοιδίμου Ἱεροθέου.

Καὶ ἡ δημοσιογραφικὴ ἐκείνη ἐκστρατεία, ἐν ἣ προεξῆρχεν ὁ «*Νεολόγος*», ἦτο ἐκδήλωσις πιστῆ τῆς παγγεννοῦς ἀγανακτήσεως διὰ τὸ παμβέβηλον ἄγος, διότι ἐτολμᾶτο ἡ ἐγκατάστασις «*τοῦ βδελύγματος τῆς ἐρημώσεως ἐν τόπῳ ἁγίῳ*». Παραφωνία δὲ δύσσηχοι τότε καὶ κρωγμοὶ νυκτοβίων ὑμενοπτέρων ἦσαν ὅσα ἐκ τοῦ ἀφανοῦς τινες ἐδημοσίεον εἰς τριωβολιμαῖα φυλλάρια, ἅτινα καὶ αὐτὰ μόνον κατενόουν τὸ μέγεθος τοῦ κακουργήματος.

Ὁ δὲ «*Νεολόγος*», ὁ σεμνὸς καὶ ἐμβριθὴς καὶ ἀδέκαστος, ἱερώτατον ἐλογίζετο τότε τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς μητρὸς τῶν ἐκκλησιῶν τῆς γερασμιωτάτης ἀπὸ ἐνὸς τοιοῦτου ὄνειδος, ἀπὸ μιᾶς τοιαύτης καταπτώσεως, ὥστε νὰ ἴδῃ κενεμβατοῦντα καὶ παραπαίοντα ν' ἀνέλθῃ τὸν θρόνον τοῦ ἀδελφοθέου Ἰακώβου ἀνθρώπου, οὔτινος ὀλόκληρος ὁ πρότερος βίος, ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἦτο ὄνειδος καὶ κηλὶς καὶ στίγμα ἀνεξάλειπτον καὶ αἰώνιον.

«*Ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὀλοκληρία, ἐφώνουν μετὰ τοῦ μεγαλοφωνοτάτου Ἡσαίου πάντες οἱ σωφρονοῦντες καὶ θεοφοβούμενοι, πάντες οἱ ἴχνος συνειδήσεως ἔχοντες ἐν ἡμῖν, οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὀλοκληρία, οὔτε τραῦμα, οὔτε μάλωψ, οὔτε πληγὴ φλεγμαίνουσα, οὐκ ἔστι μάλαγμα ἐπιθεῖναι, οὔτε ἔλαιον, οὔτε καταδέσμος*». Καὶ ὄντως ὁ ψευδυποψήφιος καὶ ψευδεκκελεγεμένος πατριάρχης Ἱεροσολύμων Φώτιος, ὁ ψευδεπωνυμουμένος Περόγλος, ἦτο σκεῦος καὶ ἀγγεῖον ἀκάθαρτον πρὸ πολλοῦ τεθραυσμένον καὶ εἰς οὐδὲν χρήσιμον.

Οὐδεὶς δι' αὐτὸν ἐσκέπετο σωφρονῶν, ὅτι ἦτο δυνατόν ποτε νὰ γίνῃ λόγος σοβαρὸς περὶ αὐτοῦ ὡς μέλους τιμίου τῆς ἀγιοταφικῆς ἀδελφότητος, καίτοι διὰ παντοίων ραδιῶν καὶ καταπτύστων ἔργων ἠδυνήθη, ὑποβοηθούμενος ὑπὸ τινων, ν' ἀναρριχηθῆ μέχρι τῆς ἀρχιγραμματείας τῆς ἱεράς συνόδου τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς ἐκκλησίας. Βεβαίως εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ περιάλητος μήτηρ αὐτοῦ, ἀλλ' οἱ πάντες ἀνωμολόγουν καὶ κατενόουν, ὅτι ἦτο τέρας τι ἀποφώλιον, ἄχθος ἀρούρης, καὶ ἀσχημία τερατωδεστάτη.

Καὶ ὅτε λοιπὸν ἠκούσθη ἐνταῦθα, ὅπου ἀρίγνωτοι ἦσαν οἱ ἄλλοι τοῦ Φωτίου, ἰδίᾳ ἐν Φαναρίῳ ἀπὸ τῶν παιδικῶν αὐτοῦ χρόνων, οἱ πάντες συνεταράχθησαν ἐπὶ τῇ βδελυρᾷ καὶ ἀπαισίῳ συμπαϊγνίᾳ, τοῦ δὲ «*Νεολόγου*» ἠνωρθώθησαν τότε αἱ τρίχες καὶ καθήκον ἱερώτατον πληρῶν, ἀνέλαβε νὰ πρωτοστατήσῃ ἐν τῷ κατὰ πάντα τιμῆς ἀξίῳ ἀγῶνι κατὰ τοῦ ἐπιβήτορος, ἢ ἐπιβάτου, καὶ τῇ ἀληθείᾳ θανασιῶς διεξήγαγε τὸν ἀγῶνα ἐκείνον. *Νῦν δὲ τί παθῶν, ἢ τί μαθῶν ἄλλοῖα φθέγγεται;*

Ἄρά γε μετέβαλε τὴν περὶ τοῦ Φωτίου προτέραν γνώμην, καὶ τὸ τότε ἀκαθαρότατον καὶ πλήρες μολυσμῶν

καὶ δυσωδίας σκευὸς εἶνε δι' αὐτὸν νῦν σκευὸς ἐκλογῆς, ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν περιστάσεων, ἱεράρχης ἄξιος τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ; Δὲν πιστεύομεν εἰς τοσοῦτο σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἠλλοιώθῃ ἢ ἀντίληψις καὶ ἡ κρίσις αὐτοῦ, ὥστε νὰ μὴ ἐννοῆ καλῶς τὴν προκεχωρηκυῖαν ἀποτρόπαιον κακίαν. Ὁ ψευδεπωνυμῶμενος Περὸγλως Φῶτιος, ὁ ἀπάτωρ καὶ ἀγενεαλόγητος, ἦτο καὶ μένει ὄνειδος ἀνθρώπων καὶ ἐξουθένημα λαοῦ, ὀλεθρὸς ἄνθρωπος καὶ σιγματίας.

Ἀπὸ εἴκοσιν ἤδη καὶ ἑπτὰ ἐτῶν μυρία ἐξεργάσατο κακὰ καὶ παντοίων ζημιῶν πρόξενος ἐγένετο τῇ ἐκθρεψάσῃ αὐτὸν ἀγιοταφικῇ ἀδελφότητι. Αὐτὸς παρεσκεύασε καὶ συνεπλήρωσε δι' ἀκατονομάστων μέσων καὶ σπατάλης ἐγκληματικῆς τὴν οικονομικὴν δυσπραγίαν τοῦ παναγίου Τάφου. Αὐτὸς ἐδημιούργησε δυσχερείας, ὧν τοὺς δηλητηριώδεις καρποὺς σήμερον ἄκοντες δρέπομεν. Αὐτὸς συνετάραξε καὶ εἰς τὰ καιριώτατα ἐβλάψε τὰς ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας, Κύπρου, καὶ αὐτὴν τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Σινᾶ.

Αὐτὸς μέχρι τοῦδε οὐ παύεται συγκυκῶν καὶ συνταράττων τὰ πάντα, καὶ ἤδη ἐπιδραμῶν καὶ κατὰ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἣς τὸ κῦρος καὶ τὸ γόητρον πειράται νὰ καταρρίψῃ, συνεπικούρους ἔχων ἀνθρώπους παίζοντας ἐν οὐ παικτοῖς καὶ ἀσεβοῦντας περὶ τὰ ἱερώτατα. Καὶ μήπως δὲν ὄνειροπολεῖ, ἐπαναπαυόμενος εἰς τοιαύτας ἐνόχους προστασίας, νὰ ἐπιβῇ καὶ αὐτοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, καὶ νὰ καταμολύνη καὶ τοῦτον; Ἡ βέβηλος πρόθεσις εἶνε καταφανεστάτη, καὶ ἤδη ἐπιχειρεῖται, τὸ γ' ἐπ' αὐτῷ.

Αἱ δὲ πλημμέλειαι αὐτοῦ, αἱ παντοῖαι καὶ πολυπλοκώταται, οὐ μόνον σὺν τῷ χρόνῳ δὲν ὑπέστησαν ὕφεσιν, ἀλλὰ καὶ τούναντίον ἐξηγγριώθησαν καὶ ἐξηχρειώθησαν,

καὶ ἀπέβησαν γάγγραινα καὶ φαγέδαινα τοῦ βίου αὐτοῦ ὀλοκληρωτικῆ. Ὅτι δὲ κατὰ τὸ 1882 διὰ τῆς «Σιών» διεκηρύττετο, ὅτι ὁ Φῶτιος ὁ ψευδεπωνυμῶμενος Περὸγλως εἶνε «ὁ πρῦτανις τῶν κακοήθων τῆς ὑφῆλιου», τοῦτο καθ' ἐκάστην νῦν πολυτρόπως πιστοῦται καὶ ἀξιοματικῶς διαβεβαιοῦται παρὰ τῶν εἰδότην αὐτόν.

Ἄλλ' ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἐπὶ τοῦ παρόντος εὐκαιρίαν καὶ διάθεσιν νὰ συντάξωμεν τὸ Συναξάριον, τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ κακῆ μοίρα καὶ ἐνοχῆ συμφεροντοδιωκτῶν τινων πάπα καὶ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου, οὐδ' ἀρεσκόμεθα νὰ κινῶμεν δυσωδέστατον ἀνάγυρον. Θέλομεν μόνον νὰ ὑπομνήσωμεν τὸ κοινὸν ὅτι ἄνθρωπος ἀποπτύσας πάντα χαλινὸν αἰδοῦς, οὔτε Θεὸν φοβούμενος, οὔτε ἀνθρώπους αἰδούμενος, εὐχερέστατα δύναται νὰ παίζῃ ἐν οὐ παικτοῖς καὶ νὰ εἶνε ἐπικινδυνωδέστατος ἐχθρὸς καὶ δαίμων κάκιστος καὶ Ἔθνους καὶ Ἐκκλησίας.

Μονογραφίαι, περιγραφαί, ἐκθέσεις καὶ πάσης ἄλλης φύσεως καὶ μορφῆς συγγραφαὶ περὶ τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ ἄλλου ποιοῦ αὐτοῦ, πλεῖστα ὅσα μέχρι τοῦδε ἐγράφησαν, πολλὰ δὲ καὶ τύποις ἐδημοσιεύθησαν, ἡμεῖς δὲ ἔχομεν πλουσίαν ἤδη συλλογὴν τῶν ἔργων τούτων, τῶν πιστῶς ἐξεικονιζόντων τὸν Φῶτιον ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τῶν συγγραμμάτων τούτων κατάδηλα τοῖς πᾶσιν εἶνε τὰ ποικίλα ἀνομήματα καὶ ἀσεβήματα αὐτοῦ, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, οὐδὲ μέτρον, οὐδὲ μέγεθος.

Ἴδου δὲ πρὸ ὀλίγου ἐρπαίζων θεῖά τε καὶ ἀνθρώπινα, κανόνας ἱεροῦς καὶ τάξιν ἐκκλησιαστικὴν εὐπρεπεστάτην, ἐδημιούργησεν ἐν βραχεῖ καὶ ἐξ ὑπογίου γελοιωδεστάτην παρωδίαν Συνόδου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατὰ τὴν ἑσχάτην ἀναιδείας καὶ ἀσεβείας. Καὶ νομίζει τις, προσέχων εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἐκκλησιαστικὸν

ἔγκλημα τὸν νοῦν, ὅτι ὁ παποπατριάρχης Φώτιος, ὡς τις χυδαῖος παντοιοπώλης ἀπὸ τῶν τριόδων περισυλλέξας ἐκβλητὰ τινα παντοιοπωλείων *τοιράκια* μετέβαλεν αὐτὰ αὐθωρεῖ εἰς *καλφάδες* καὶ *τεζγιαχτάριδες* τοῦ γυμνοῦ καὶ ἀκαταστάτου αὐτοῦ *μαγαζείου*.

Καὶ τὰ τοιαῦτα τριωβολιμαῖα ἀνδράρια, τὰ μίτρας καὶ καλαύροπος ἔνεκα λυτήσαντα περιάγει ἀνά τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν, καὶ ἐπιδεικνύει ὡς πιστὰ ἑαυτοῦ αὐτεκμάγματα, ὡς ὄργανα πρόχειρα εἰς πᾶσαν παρανομίαν. Μάρτυς δὲ τούτων πολυάθλος ἔστω ἡ τάλαινα ἀποστολικῆ τῆς Κύπρου ἐκκλησία, ἣν εἰς τοσοῦτον ἐμόλυναν οἱ κάκιστ' ἀπολούμενοι οὗτοι νεότευκτοι ψευδπίσκοποι, ὥστε σχίσμα νῦν αὐτὴν λυμίνεται. Τούτων δ' ἓνα, τὸν θρασύτατον καὶ κρακτικώτατον, ἐπεδείκνυτο εἰς ἡμᾶς ἐνταῦθα ἄκκλητον καὶ ἄνευ κανονικῆς ἀδείας ἐλθόντα, ἀλλὰ τάχιςτ' ἀπελθόντα εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα Μάδυτον.

Ὅστις δ' ἀπορεῖ πῶς τοιοῦτος ὦν ὁ ψευδεπωνυμοῦμενος Περόγλους παποπατριάρχης Φώτιος μένει παρ' ἡμῖν ἀνεκτός, μαθέτω ὅτι τὸ μὲν κοινὸν ἀπ' ἀρχῆς αὐτὸν περιεφρόνησε, φίλοι δὲ τινες ἀπὸ μακροῦ τοῦ βίου μετ' αὐτοῦ *χρυσοῖς ἀρρήκτοις δεσμοῖς* συνδεόμενοι, πειρῶνται νὰ περικαλύπτωσι τὰς ἀσχημίας αὐτοῦ, καὶ νὰ ποθῶσι τὴν περαιτέρω προαγωγὴν αὐτοῦ, ὅπως ἡ *χρυσὴ* τῶν ἀρρήκτων μετ' αὐτῶν δεσμῶν *ἄλυσις* παχυτέρα καὶ μακροτέρα γίνῃ πρὸς μέγα αὐτῶν ὄφελος.

Ἐν τούτοις ἔστι δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρᾳ, ἐγγίζει δὲ ὁ χρόνος, καθ' ὃν αἱ τοιαῦται ἐπαισχυντοὶ συμπαιγνίαι, αἱ πρὸς μεγίστην βλάβην τῶν κοινῶν γινόμεναι, θὰ καταφωραθῶσι καὶ προσηκόντως θὰ τιμωρηθῶσι. Φώτιοι δὲ καὶ οἱ τούτοις παραπλήσιοι θὰ τεθῶσιν εἰς τὴν προσήκουσαν αὐτοῖς θέσιν, κατανοουμέ-

νου ὑπὸ πάντων τῶν σωφρονούντων, ὅτι ἢ ἐπὶ πλεόν παραπλάνησις τοιούτων ἀγυρτῶν καὶ ἀπατεῶνων δὲν ἐπιτρέπεται.

Πρὸ πάντων δὲ δὲν ἐπιτρέπεται πλεόν ὁ πάπας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Φώτιος ὁ Περόγλους νὰ συνταράττῃ τὴν παλαιγενῆ καὶ γερασμιωτάτην ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων, συνωμοτῶν κατὰ τοῦ νομιμωτάτου καὶ κανονικωτάτου πατριάρχου αὐτῆς Δαμιανοῦ. Ἦδη πάντες γινώσκουσιν, ὅτι ζήτημα ἱεροσολυμιτικὸν οὐδαμῶς θὰ ἐπεφαίνετο ἐν τοῖς νῦν καιροῖς, ἐὰν μὴ ὁ Φώτιος μετὰ σπειρας ταραζιῶν ἐπεχειρεῖ νὰ καταλάβῃ τὸν θρόνον τοῦ Ἀδελφοθέου.

Πάντα δὲ ὅσα ἐγράφησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν κατὰ τοῦ χρηστοῦ ὄντως πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων Δαμιανοῦ παρὰ τῶν ἐνοικιασθέντων καὶ ἐξαγορασθέντων εἰς τὸ ἐπαισχυντον τοῦτο ἔργον, πάντα ταῦτα εἶνε κακοηθέστατα ψεύδη καὶ συκοφαντίαι ἀνθρώπων ἀσυνειδήτων κατορχουμένων τῶν ἱερωτάτων. Μαρουκίαι δὲ καὶ Θεοδῶραι καὶ Ἡρωδιάδες καὶ Εὐφροσύναι, καὶ ὀρχούμεναι ἐγγὺς τῆς ἀγίας αὐλῆς, ἐν τῇ μονῇ τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ, δὲν δύνανται νὰ διαθέτωσι τὰς τύχας τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν καὶ νὰ καταβιάζωσι καὶ ἀναβιάζωσι πατριάρχας Ἱεροσολύμων καὶ Ἀλεξανδρείας κατὰ τὰς ἀθεμίτους αὐτῶν ὀρέξεις.

Ὁ δὲ πατριάρχης Δαμιανὸς ἀπὸ δωδεκαετίας ἤδη καὶ ἐπέκεινα ἀγωνίζεται ἐν Ἱεροσολύμοις τὸν καλὸν ἀγῶνα μετὰ πάσης προσοχῆς καὶ συνέσεως, καὶ οὔτε τῶν πατριῶν προδότης εἶνε, οὔτε ρίψασπις νὰ τιλοφορηθῇ καὶ λιποτάκτης ἀνέχεται. Ἄπασα δὲ ἢ μέχρι τοῦδε πολιτεία αὐτοῦ, μαρτυροῦσα εὐσυνειδησίαν καὶ αὐταπάρνησιν, οὐδὲ ἐκ τοῦ ἀπωτάτου ἐπιτρέπεται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν κατὰ πάντα ἔνοχον καὶ πλημμελῆ

πολιτείαν τοῦ Ἀλεξανδρείας Φωτίου, τοῦ δλετήρος τῶν ἐκκλησιῶν ἡμῶν.

Τὰς δὲ μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν φυσικῶς ἐπελθούσας ἐλαφρὰς τὸ κατ' ἀρχὰς ἐξεγέρσεις τῶν ἐπιτοπίων ὀρθοδόξων ἀραβοφώνων τῆς Παλαιστίνης, ὁ μὲν πατριάρχης Δαμιανὸς εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς, μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ συνέσεως ἐργαζόμενος, ἐζήτηε νὰ περιορίσῃ καὶ περιστείλῃ εἰς τὸ ἐλάχιστον, οἱ δὲ μετὰ τοῦ Φωτίου συνωμόται, ὁ τῶς ἀρχιγραμματεὺς Μελέτιος Μεταξάκης καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Παπαδόπουλος καὶ εἴ τις ἄλλος τούτων ὅμοιος, ἐζήτησαν καὶ ἐξηρέθισαν, διότι ταύτης τῆς εὐκαιρίας ἐδράζαντο οἱ δεῖλαιοι, ἵνα πολεμήσωσι τὸν χρηστὸν Δαμιανὸν καὶ χαρακτηρίσωσιν ὡς προδότην, τύχῳσι δὲ τῶν ποθουμένων.

Εἶνε δὲ πασιδηλον ὅτι ὁ ὅλως ἀνάξιος τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τῆς εὐνοίας τοῦ πατριάρχου Δαμιανοῦ Μελέτιος Μεταξάκης, ὁ εἰς αὐτὸν ὀφείλων τὴν ταχεῖαν προαγωγὴν εἰς τὸ σπουδαιότατον τοῦ ἀρχιγραμματεῶς ἀξίωμα, δολίως λαβὼν ἄδειαν παρὰ τοῦ πατριάρχου αὐτοῦ, μετέβη εἰς Ἀλεξανδρείαν καὶ συνεπλήρωσε μετὰ τοῦ παποπατριάρχου Φωτίου καὶ τοῦ κακοῦθου ἐκβλήτου καθηγητοῦ τῆς ἠθικῆς Γρηγορίου Παπαμιχαὴλ τὸ πρὸ πολλοῦ τεκταινόμενον σχέδιον τῆς συνωμοσίας καὶ ἐξώσεως τοῦ Δαμιανοῦ.

Εἶμεθα δὲ εἰς θέσιν ν' ἀποδείξωμεν, οὐχὶ διὰ λόγων ἀλλὰ δι' ἔργων ἀμέσως, εἰ δεήσει, ὅτι ὁ βέβηλος οὗτος κληρικὸς, ἅμα τυχῶν συγγνώμης παρὰ τοῦ γενναιοφρονος Δαμιανοῦ διὰ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα αὐτοῦ πλημμελήματα, πάραυτα ἐπελήφθη τοῦ ἐπονειδίστου καὶ καταπτύστου ἔργου τῆς ὑπονομεύσεως τοῦ εὐεργέτου αὐτοῦ, καθ' οὗ καὶ πρότερον μυρία ἐξήμει καὶ ἔγραφε. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει,

μεταβαίνων εἰς Βουκοβίναν, εἰς δύο δηλαδὴ τιμητικωτάτας δι' αὐτὸν ἀποστολάς, ὧν πάντῃ ἀνάξιος ἦτο, παντοῖα καὶ εἶπε καὶ ἔγραψε καὶ ἔδρασε κατὰ τοῦ εὐεργέτου αὐτοῦ.

Ἐπίσης δὲ γνωστὸν εἶνε ὅτι ὁ Ἀλεξανδρείας Φώτιος, συμπράττων μετὰ τοῦ Μεταξάκη, ὑπισχνεῖτο δώσειν αὐτῷ τὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας, εὐθὺς ὡς κατωρθοῦτο ἡ πτώσις τοῦ Δαμιανοῦ καὶ ἡ ἀνάβασις αὐτοῦ τοῦ Φωτίου εἰς τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων. Ταῦτα δὲ ἦσαν γνωστὰ καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ παρὰ πολλῶν σωφρονούντων κατεκρίνοντο πικρῶς καὶ ἀπεδοκιμάζοντο, ὡς ἐγχειρήματα καταχθόνια, ἐθνικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς ὀλέθρια, ἄλλως δὲ καὶ ἀπραγματοποίητα εὐχερῶς, ὡς ἤδη κατάδηλον ἐγένετο.

Ὁ δ' ἀγαθὸς Δαμιανός, δοὺς δυστυχῶς πίστιν εἰς τὸν ὀλέθριον Μεταξάκην, καλοῦτως εὐρύνας τὴν βιαίαν αὐτοῦ καὶ ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τῆς ἀγιοταφίτικῆς ἀδελφότητος, δὲν ἠδύνατο ἐν τῇ ἀπλότητι τῆς καρδίας αὐτοῦ νὰ διακρίνῃ τὸν ἀχάριστον καὶ προδότην Ἰούδαν, τὸν ὄφιν τὸν θερμαινόμενον καὶ τὸν θερμαίνοντα θανασίμως δάκνοντα καὶ δηλητηριάζοντα Οὕτω δ' ἐξαίφνης εὐρέθη πρὸ συνωμοσίας, ἧς συνέπειαι ἦσαν τοσαύτη μέχρις αἱμάτων ἀναστάσεις ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἀλλαγὴ τῆς ἀγίας Γῆς, τοσαύτη ἐκ θεμελιῶν διάσεισις τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν αὐτόθι οικοδομήματος.

Ἐχων ὁμῶς ὁ Δαμιανὸς συναίσθησιν διαυγῆ τῶν καθηκόντων αὐτοῦ τῶν ἱερωτάτων, δὲν ἐδειλίασε πρὸ τοῦ μεγάλου ἐγκλήματος, καὶ πρὸ τῆς παρανομωτάτης καὶ ἀντικανονικωτάτης ἀποπειρας πρὸς παῖσιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ μετὰ θάρρους ἅμα καὶ νηφαλιότητος ἐζήτησε νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητα αὐτοῦ καὶ ἐπάρκειαν. Καὶ διὰ

νά εἴπωμεν γυμνήν τὴν ἀλήθειαν, πάντοθεν δυστυχῶς πολερούμενος, καὶ ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἔμεινεν ἀκλόνητος εἰς τὴν θέσιν, ἐν ἣ κατὰ θείαν ἐτάχθη πρόνοια, καὶ κατίσχυσε τῶν ἐχθίστων ἀποστατῶν μέχρι τοῦδε καὶ εἰς τέλος.

Εὐτυχῶς δὲ μεθ' ὅλας τὰς λυσσαλέας καὶ ἀπελπιστικὰς ἐνεργείας τῶν συναμοτῶν, καὶ μετὰ τὴν ἔλευσιν ἐνταῦθα τοῦ Φωτίου, ἐν μὲν Ἱεροσολύμοις ἐπεβραβεύετο ἄνωθεν ἡ εἰρήνη, ἡ ὁμόνοια, ἐν δὲ Κωνσταντινουπόλει, μεθ' ὅλας τὰς παντοίας πολλαχόθεν ραδιουργίας, ἡ ἀγία καὶ ἱερά σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὁμόψηφος ἐπεκρότησεν εἰς τὸν ἐπελθόντα ἐν Ἱεροσολύμοις συμβιβασμόν, καὶ φιλαδέλφως ἀνεγνώρισεν αὐτόν, ἐπιτελοῦσα καθῆκον ἀπαράβατον, καὶ φυσικῶς ἐπιβαλλόμενον.

Ἀπέναντι δὲ τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων τροπῆς πᾶσα περαιτέρω διαμφισβήτησις τῆς ἀληθείας, πᾶς περὶ ταύτης δισταγμός, μόνον ἐνοχὴν δύναται νὰ προσάψῃ εἰς τὸν οὕτω πολιτευόμενον καὶ νὰ χαρακτηρίσῃ αὐτὸν μοχθηρὸν καὶ χαιρέκακον, οἷος δήποτε καὶ ἂν εἶνε οὗτος. Δὲν ἀμφιβάλλομεν δὲ ὅτι ἡ κατὰ πάντα τιμῆς ἀξία καὶ συνετὴ εὐστάθεια τῆς ἀγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατίσχυσεν ἤδη πασῶν τῶν σκευωριῶν ἀνθρώπων εὐτελῶν καὶ ποταπῶν παθῶν δούλων, οἵτινες θύουσι τὰ κοινὰ συμφέροντα εἰς βδελυρὸν ἐγωισμόν, μηδενὸς φειδόμενοι.

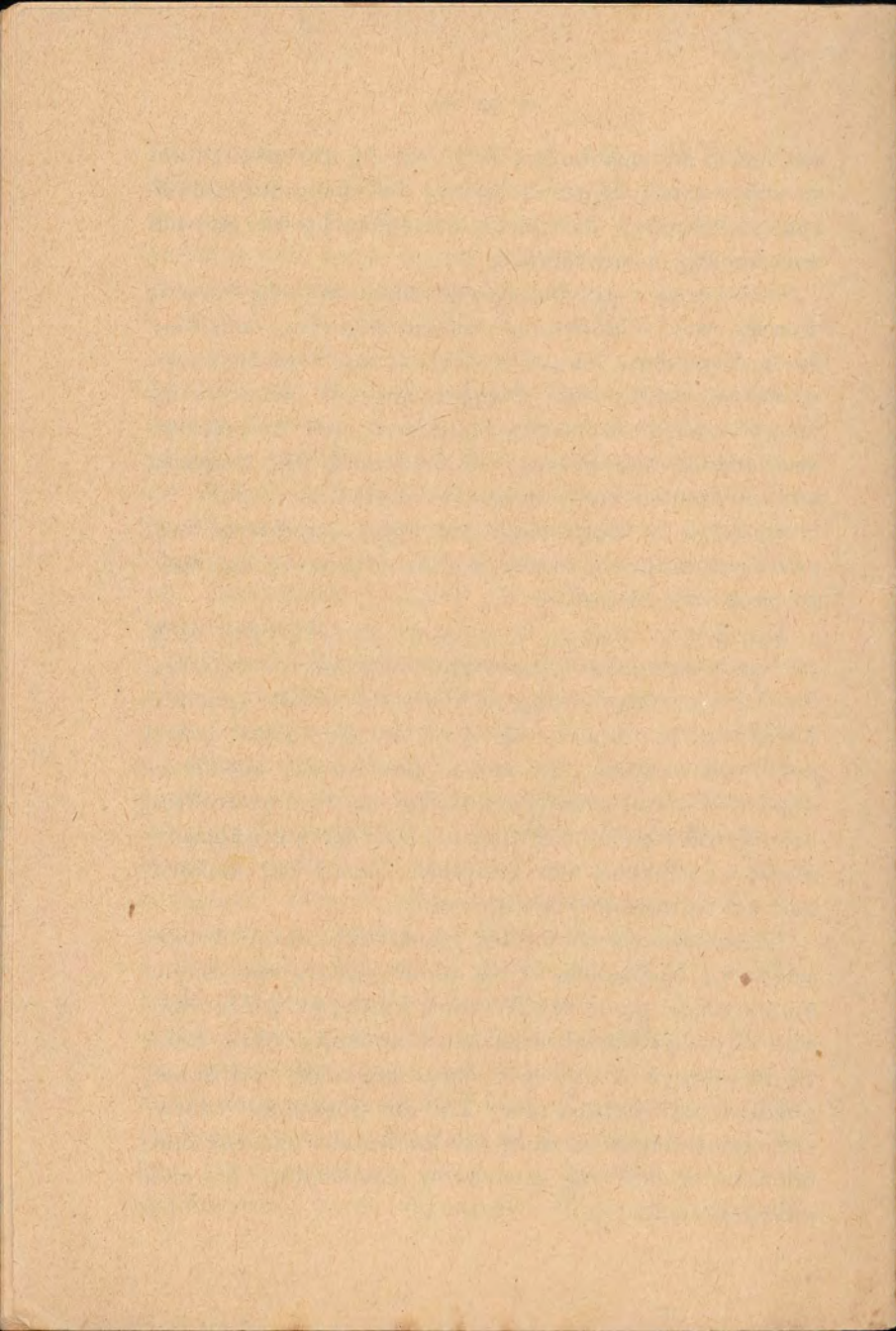
Καὶ οὕτως ὁ μὲν πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δαμιανὸς παραμένει ἀσινῆς καὶ ἀκλόνητος ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ πρὸς κοινὸν ἀγαθόν, ὁ δὲ παποπατριάρχης Ἀλεξανδρείας Φώτιος ἀπέρχεται κατησχυμμένος εἰς τὰ ἴδια, ὅπου θὰ δώσῃ πάντως λόγον, ὡς ἀρμόζει τῶν ἐγκληματικωτάτων αὐτοῦ σκευωριῶν, δι' ὧν τὰς γερασμίας

ἐκκλησίας τῆς ὀρθοδοξίας ἐν Ἀνατολῇ κατετάραξε καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸν ὡς μονιὸς ἄγριος καὶ λύκος βαρὺς ὤρεχθη ἐκ βάρων ν' ἀνατρέψῃ, καὶ ἐξαλείψῃ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ὁ παμβέβηλος.

Καὶ πρότερον μὲν ὑπῆρχον ἐνταῦθα τινες ἐξ ἀγνοίας Φώτιον τὸν Περόγλου ἀποθαυμάζοντες, σήμερον ὅμως οἱ πάντες, ὅσοι νοῦν ἔχουσι καὶ συνείδησιν, γινώσκουσι καλῶς οἷον ἀπεχθέστατον ὃν εἶνε οὗτος, μόνον κακίας σατανικῆς δημιουργὸς καὶ πρωτομαγίστωρ πάσης φαυλότητος καὶ διαφθορᾶς τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου καθ' ἅπαντα τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ὁ Θεὸς σῶζοι τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ πάσης περαιτέρω ἐπηρείας τοῦ τερατωδεστάτου τούτου λυμεῶνος καὶ πρωτοτόκου τοῦ Σατανᾶ!

Τὴν δέησιν ταύτην θερμωτάτην ἀπευθύνομεν πρὸς τὸν πανάγαθον Θεόν, πεποιθήσιν ἀκράδαντον ἔχοντες, ὅτι Φώτιος ὁ Περόγλος, εἰς οὐδὲν μὲν καλὸν χρήσιμος δύναται ποτε νὰ εἶνε, ἔθνος δὲ καὶ ἐκκλησίαν χαίρει καταλυμαινόμενος. Καὶ πωλεῖ μὲν λόγοις εὐσέβειαν καὶ φιλοπατριάν ὑπερνέφελον, ἔργοις δὲ διαπιστοῦται, ὅτι εἶνε ἀθεόφοβος καὶ ἀπατρις, αἰείποτε μεταμορφούμενος ὡς ἡθοποιὸς καὶ χαμαιλέων κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὰ ποταπά συμφέροντα.

Τὸ κατακόρυφον δὲ τῆς χαμερπούς αὐτοῦ δουλοφροσύνης ἐξεδηλώθη ἐν τῇ προστυχεωτάτῃ πρὸ ὀλίγου προσφωνήσῃ πρὸς τὸν Ἀπτοῦλ Χαμίτ, ἐν ἣ ἐξηυτέλισεν, οὐχὶ ἑαυτόν, εὐτελέστατον πρόπαλαι ὄντα, ἀλλὰ τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα, ὅπερ πολειδῶς καὶ ἄλλως ρυπαίνει καὶ καταρρακοῖ. Τὴν δὲ βδελυρὰν ταύτην κολακειᾶν ἀπηθύνη πρὸς τὸν Σουλτάνον ὑπὸ τὴν δροσοδόλον πνοὴν τῆς ζωογόνου ἐλευθερίας, ἧς εἶνε πάντῃ ἀνάξιος!

Православный Востокъ

L'ORIENT ORTHODOXE

Еженедѣльный журналъ
Директоръ: Драгутинъ I. Иличъ
Редакція и администрація:
Strada Domnița Anastasia, 10.
Подписная цѣна для Россіи:

1 годъ . . . . . 10 руб. || 1/2 . . . . . 5 руб.

Journal hebdomadaire
Directeur: Dragoutine I. Ilich
Rédaction et administration:
Strada Domnița Anastasia, 10.
Abonnement pour la Roumanie et autres pays:
Un an . . . . . 20 francs || Six mois . . . . . 12 francs

Содержаніе:

D.: Тяжелое положеніе Константинопольской патриархіи.
— **△:** Русская дипломатія въ XIX вѣкѣ. — **Л. В.:** Похищенія прошлаго и настоящаго времени. — Константинополь. — **Сербскій мужчина:** Русская „женщина“ о сербахъ. — Наша почта. — Объявленія.

Sommaire:

D.: Position pénible du Patriarcat de Constantinople.
— **L. V.** Usurpations d'autrefois et d'aujourd'hui. — **De la Scourta:** Comtabilité et calomnie. — Constantinople. — Télépathie. — **Joupsky:** Lettres de la Vieille Serbie.

Тяжелое положеніе Константинопольской патриархіи.

Греческая печать начинаетъ обращать вниманіе на крайне бѣдственное положеніе Великой Церкви Константинопольской, лишенной покровительства, на которую съ запада надвигаются грозныя тучи въ лицѣ римской и протестантской пропаганды. Съ другой стороны дикіе албанцы, защищаемые турецкими властями, безнаказанно грабятъ и убиваютъ сербовъ, болгаръ и грековъ въ Старой Сербіи, Македоніи и Эпирѣ, насильственно похищаютъ ихъ женъ и дѣтей и обращаютъ въ магометанство. Нынѣшняго благочестиваго вселенскаго патриарха Іоакима III винятъ въ недостаткѣ энергіи и въ томъ, что онъ исполняетъ волю русскаго посла въ К-лѣ г. Зиновьева, который является главнымъ управителемъ патриархіи, передъ которымъ трепещетъ не только патриархъ, но и весь Свят. Синодъ Константинопольскій.

Мы не довѣряемъ этимъ слухамъ и мы не можемъ себя представить, чтобы верховный первостоятель пра-

Position pénible du Patriarcat de Constantinople.

La presse grecque commence à être attentive à la position si critique de la grande Eglise de Constantinople, Eglise privée de toute protection et menacée du côté de l'Occident par la propagande catholique et protestante.

D'une autre part, les sauvages Albains, soutenus par les autorités turques, pillent et assassinent impunément Serbes, Bulgares et Grecs, dans la Vieille-Serbie, la Macédoine et l'Epire; ils enlèvent femmes et enfants et leur imposent la foi musulmane.

On reproche au pieux patriarche Joachim III de manquer d'énergie et de se soumettre en tout à l'ambassadeur russe, à Constantinople, Mr. Zinovief, qui se trouverait ainsi être le principal administrateur du Patriarcat, devant lequel tremblerait, non seulement le patriarche lui-même, mais tout le Saint-Synode de Constantinople.

Ces racontars nous semblent peu pro-

вославної Вселенской Церкви исполнял повелѣнія и указанія К. П. Побѣдоносцева или В. Н. Хитрово. Вселенскій патріархъ, всесвятѣйшій Іоакимъ III, безъ сомнѣнія стоитъ на стражѣ интересовъ Великой Церкви Константинопольской и ему чуждо ученіе панславистовъ и русскихъ палестинщиковъ. До сего времени патріархъ никакихъ уступокъ ни панславистамъ, ни болгарамъ, не сдѣлалъ. И конечно не сдѣлаетъ въ будущемъ. Его всесвятѣйшество хорошо понимаетъ, что, еслибы онъ пожелалъ признать недобросовѣстныхъ и антиканоническихъ требованія болгарскихъ схизматиковъ на епархїи: Македонїи и Фракіи, или призналъ антиканонически избраннаго митрополита Мелетїя Антиохійскимъ патріархомъ, то онъ возбудилъ бы противъ себя весь греческій міръ и дня не усидѣлъ бы на престолѣ Первозваннаго Апостола.

Поэтому сообщенія газетъ, что патріархъ подчинился вліянію русскихъ панславистовъ и палестинщиковъ или К. П. Побѣдоносцеву и В. Н. Хитрово, мы считаемъ лишенными основанія.

Одно можно сказать правда, что издатель „Моск. Вѣд.“ и нѣкоторыхъ личныхъ газетъ (какъ напр. „Россїи“, въ которой участвуютъ профессора порнографїи: Ерошевичъ и поповичъ Амфитеатровъ или „Петерб. Газеты“ и „Моск. Листка“, въ которыхъ пишетъ турецкій шпионъ во время греко-турецкой войны 1897 г., г. Протопоповъ) занимаются клеветою на грековъ и греческую іерархію, поносятъ и забрасываютъ ее грязью (при участїи между прочимъ и В. Н. Хитрово и Комп.), но въ этомъ нисколько не виновенъ православный русскій народъ. Онъ по прежнему питаетъ любовь къ греческому народу и ко своимъ единовѣрцамъ и готовъ имъ оказать помощь въ трудныя минуты ихъ жизни.

Въ послѣднюю греко-турецкую войну 1897 года, когда „Моск. Вѣд.“, „Новое Время“ петербургская и одесская уличная, порнографически-шантажная печать стояла на сторонѣ турокъ и праздновала турецкія побѣды, наиболѣе консервативная сила въ Россїи, въ лицѣ старообрядцевъ, собрала нѣсколько тысячъ

babes et nous ne saurions croire que le primat de l'Eglise orthodoxe Oecuménique exécute les ordres de M. Pobédonostzef ou de M. Hitrovo. Le patriarche œcuménique, sa sainteté Joachim III, veille, sans aucun doute, aux intérêts de la grande Eglise de Constantinople et demeure étranger aux idées des panslavistes et de la société russe de Palestine. Jusqu'à présent, le patriarche n'a fait aucune concession ni aux panslavistes, ni aux Bulgares, et, certainement, il n'en fera pas, dans l'avenir. Sa Sainteté sait parfaitement que, si Elle admettait les prétentions peu honnêtes et tout-à fait anticanoniques des Bulgares schismatiques aux Diocèses de la Macédoine et de la Thrace, ou si Elle reconnaissait l'élection anti-canonique du Métropolitain Mélétius au patriarcat d'Antioche, Elle soulèverait contre Elle l'hellénisme tout entier, et ne conserverait pas un jour de plus le siège apostolique. Aussi croyons-nous, sans fondement, les assertions des journaux qui prétendent que le patriarche subit l'influence des panslavistes russes, de la société russe de Palestine et de MM. Pobédonostzef et Hitrovo.

Il est vrai que la „Gazette de Moscou“ et quelques autres feuilles, comme „la Russie“, par exemple, qui compte parmi ses collaborateurs des pornographes tels que Doroschévitch et Amphithéatrof, la Gazette de Pétersbourg et le Listok de Moscou dans lequel écrit M. Protopopof, ancien espion turec au temps de la guerre greco-turque de 1897, attaquent les Grecs et leur clergé, calomnient celui-ci et ne lui ménagent pas les outrages. M. Hitrovo et Co. prennent part à cette violente campagne. Mais le peuple russe orthodoxe ne partage aucunement cette manière de voir. Il continue, comme par le passé, à aimer le peuple grec et tous ses coreligionnaires, et il est prêt, aux moments difficiles, à leur porter aide et secours. Durant la dernière campagne gréco-turque, alors que la Gazette de Moscou, le „Novoé-Vrémia“, et d'autres feuilles, pour la plupart pornographiques et vénales, de Moscou, de St. Pétersbourg

рублей въ пользу бѣдствующихъ грековъ и снабдила не мало разоренныхъ церквей въ Фессаліи священной утварью и ризницею.

Какое бы давленіе на вселенскую патриархію не производило бы русское посольство въ Константинополь, Великая Церковь, въ лицѣ патриарха и его Священнаго Синода, должна охранять свое достоинство. Пусть представитель Россіи въ К-лѣ стоитъ на сторонѣ болгарской экзархіи, пусть противится онъ хиротоніи серба Фирмилиана, въ Скопійскаго митрополита, идя въ этомъ дѣлѣ рука объ руку съ Тевфики пашей (министромъ иностранныхъ дѣлъ), патриархія должна охранять интересы православія, какъ и права греческаго и сербскаго народа въ Македоніи и Фракіи отъ притязаній болгарской пропаганды и панславистовъ.

D.

По свидѣніямъ полученнымъ нами изъ Пешербурга Русскій Министръ Иностранныхъ Дѣлъ получилъ изъ Константинополя секретное донесеніе отъ Г-на Зиновьева, въ которомъ тотъ пишетъ, что, согласно просьбѣ Экзарха болгарскаго, онъ просилъ Тевфика-Пашу не допускать хиротоніи Фирмилиана.

Патриархъ хорошо это знаетъ.

et d'Odessa, prenaient parti pour les Turcs et fêtaient les victoires de ceux-ci, les Vieux-Croyants, ces représentants de la plus grande force conservatrice en Russie, rassemblèrent plusieurs milliers de roubles en faveur des Grecs nécessiteux, et envoyèrent aux églises dévastées de la Thessalie un grand nombre de vases et d'ornemens sacrés.

Quelle que soit la pression que l'ambassade russe à Constantinople cherche à exercer sur le patriarcat, celui-ci doit savoir conserver sa dignité. Que le représentant de la Russie prenne parti pour l'exarcat bulgare, qu'il s'oppose à la nomination du Serbe Firmilien au siège métropolitain de Skopia, marchant en ceci de concert avec Tefvik-pacha, ministre des affaires étrangères, le Patriarcat n'en doit pas moins veiller aux intérêts de l'orthodoxie, et défendre, en Macédoine et en Thrace, les droits des Grecs et des Serbes contre les prétentions bulgares et panslavistes.

D.

D'après les nouvelles reçues par nous dernièrement de Pétersbourg, le Ministre des Affaires Etrangères en Russie a reçu de Constantinople un rapport secret de Mr. Zinovief, dans lequel celui-ci écrit que, conformément à la prière de l'Exarque bulgare, il a demandé Tefvik Pacha d'empêcher l'investiture de Firmilien.

Le Patriarche le sait bien.

Русская дипломатія въ XIX вѣкѣ.

Въ началѣ XIX вѣка русская дипломатія совсѣмъ не поняла значенія Бонапарта. Въмѣсто того, чтобы идти съ нимъ рука объ руку, она сдѣлала длинный рядъ политическихъ ошибокъ, которыя принесли ей въ послѣдствіи громадныя помѣхи и невзгоды.

Чтобы поразить революціоннаго «*rappeur*», она подготовила и укрѣпила на своей границѣ великую Германію, а съ 1812 по 1879 г. она, подѣ чась подарками, состоящими изъ чисто славянскихъ земель, подѣ чась защитой и спасеніемъ католической Австріи отъ неминуемой гибели, воздвигла послѣднюю изъ мертвыхъ. Такимъ образомъ Россія подготовила Германіи одного большого союзника на славянскомъ югѣ.

Еслибы Россія въ началѣ XIX вѣка столковалась съ Бонапартомъ, какъ съ другомъ, еслибы она взялась въ то всемя за *континентальную защиту*, то Англія никогда бы не поднялась на востокъ до теперешней высоты и Россія находилась бы въ гораздо луч-

шемъ положеніи. Между тѣмъ вся ея борьба противъ Бонапарта, также какъ и разореніе революціонной Франціи, послужили на пользу Англій, Германіи, Австріи и Турціи.

Послѣдствія этой, насквозь пропитанной ошибками, политики особенно проявилась въ 1854 и 1878 г.г. Россія потерпѣла неудачи, благодаря именно тѣмъ государствамъ, которыхъ она подняла на ноги и спасла отъ гибели.

Какъ центръ славянства и православія, Россія благодаря своей дипломатіи впродолженіи цѣлаго столѣтія не была въ состояніи понять своей задачи. Дѣйствительно, она цѣлый вѣкъ трудилась надъ освобожденіемъ славянъ, равно какъ и православныхъ румынъ и грековъ, но вся эта работа совершалась безъ всякаго пониманія. Русская дипломатія не потрудилась подробно ознакомиться съ истинными отношеніями балканскихъ народовъ, влѣдствіе чего и произошла страшная путаница и суматоха въ національныхъ столкновеніяхъ между сербами, болгарами, греками и румынами; влѣдствіе этого она и сама дѣлалась жертвой или католической Австріи, какъ это было въ 1814 г. или какихъ либо русскихъ властолюбцевъ, изъ которыхъ одинъ, въ надеждѣ стать болгарскимъ княземъ, предложилъ такія условія, которыми обидѣлъ и сербовъ и грековъ и румынъ.

Въ 1814 г. Черногорія отняла у французовъ Боку Которекую съ Дубровникомъ. Эта земля должна была остаться въ рукахъ Черногоріи, если не потому, что она чисто сербская страна и что она желала соединиться съ сербскимъ свободнымъ государствомъ, то хоть бы въ интересахъ самой Россіи. Такимъ образомъ она своего вѣрнаго союзника матеріально укрѣпила бы и создала бы на Адриатическомъ морѣ сторожа противъ Австріи и Италіи. Между тѣмъ Россія заявила Черногоріи, чтобы земли добытыя своею кровью, она передала безъ всякаго сопротивленія Австріи. Такимъ поступкомъ Россіи черногорскіе сербы были обижены, но ихняя классическая вѣрность не позволила имъ противорѣчить такому неполитичному, антиславянскому и непріятельскому заявленію русской дипломатіи. Они безъ сопротивленія отдали Австріи земли и, такимъ образомъ, сами себя осудили на политическое и экономическое рабство.

Отчего Россія поработала славянъ католической Австріи? Нельзя допустить, чтобы русская дипломатія не понимала до того времени положенія славянъ въ Австріи, а также и того, что Австрія борется противъ православія. Она имѣла свѣдѣнія объ униі, которая насильственно разрушала православіе, знала она и объ этихъ 30 тысячахъ православныхъ сербовъ, которые, только чтобы избавиться отъ униі и германизации, выселились изъ Воеводины въ Россію; знала она также и о сербской Воеводинѣ, которую Австрія вѣроломно уничтожила. Вѣдь самъ Петръ Великій подымалъ протестъ противъ того, что въ Эгерской тюрьмѣ 22 года держать невнновнаго сербскаго воеводу. Знала Россія судьбу славянской Чехіи, начиная съ Бѣлогорской битвы и до настоящаго времени. Знала она и то, что Австрія посягнула и на чисто русскія окраины въ своемъ государствѣ и, не смотря на все это, она, когда заняла прочное положеніе на ряду съ европейскими державами, вмѣсто того, чтобы помочь славянамъ, разпатывая Австрію въ пользу чеховъ и сербовъ, вмѣсто того, чтобы такимъ способомъ отразить отъ себя одного соперника на Балканскомъ полуостровѣ, — она, напротивъ, укрѣпляла его своими руками.

Это безъ сомнѣнія вытекаетъ изъ глубокаго непониманія ни своего назначенія на славянскомъ югѣ, ни своей силы, равно какъ и изъ совершеннаго незнанія славянъ. Россія съ XVI вѣка считала Черногорію за самую вѣрную союзницу, и всегда, когда Россія предпринимала что либо противъ турокъ, она вызывала своихъ „вѣрныхъ“ черногорцевъ. Нѣтъ примѣра въ исторіи, чтобы этотъ храбрый сербскій народъ хоть одинъ разъ измѣнилъ Россіи. Почему-же Россія такъ поступила съ нимъ? Потому что она не потрудилась узнать черногорскій народъ, потому что, при всей своей нѣжности къ этому народу, когда ей нужно было, чтобы онъ откликнулся на ея зовъ, она всетаки считала его дикимъ и неспособнымъ народомъ. Нужно только заглянуть въ архивъ русскаго Министерства Иностранныхъ Дѣлъ и пробѣжать переписку русскихъ дипломатовъ въ цар-

ствование Петра III, чтобы увидѣть какого мнѣнія были русскіе о черногорскихъ сербахъ. Ихъ считали „дикими“ людьми, „разбойниками“ которые поджидаютъ „мирные“ турецкіе караваны и грабятъ и убиваютъ „невинныхъ“ турокъ.

Въ этихъ письмахъ еще не хватаетъ того, какъ черногорцы ѣдятъ живыхъ людей. Очевидно въ такомъ случаѣ, что католическая Австрія въ глазахъ русской дипломатіи болѣе заслуживала ея вниманія, чѣмъ славянская Черногорія

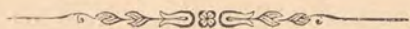
Мало этого. Имѣя передъ собою исторію антиславянской Австріи, задачей Россіи, какъ защитницы славянъ, было-бы не усиливать непріятелей славянъ, а ослаблять ихъ наоборотъ. Но она плохо пользовалась исторіей.

Когда славяне въ 1848 г. были вынуждены спасать эту Габсбургскую Монархію отъ нѣмцевъ и венгровъ, при содѣйствіи которыхъ династія уничтожала права православія и славянъ, тогда Россія вошла въ Австрію. Побѣдивъ враговъ династии, она вмѣсто того, чтобы утвердить сербскую воеводину и чешское королевство, хотя-бы и подъ властью самихъ Габсбурговъ, вмѣсто того, чтобы обезпечить славянамъ полную равноправность съ нѣмцами и венграми, она этихъ самыхъ славянъ предоставила въ полное распоряженіе католической Австріи. Такимъ образомъ, она „смертнымъ гвоздемъ“ пригвоздила славянъ къ нѣмецко-венгерской стѣнѣ. Австрія поблагодарила Россію за такой антиславянской поступокъ своимъ двумысленнымъ вооруженнымъ нейтралитетомъ 1854 г., когда коалиціей Европы побѣжденная Россія была вынуждена сжечь свой черноморскій флотъ.

Но русская дипломатія того времени не сумѣла изъ всего этого извлечь истинный урокъ. Ея непримиримая ненависть къ вольтеро-бонапартекой Франціи настолько ослѣпила ее, что она всё свои силы употребляла только на то, чтобы вредить Франціи. Вмѣсто того, чтобы примириться съ Франціей и обезпечить себѣ полную свободу дѣйствій на Востокъ, она искала повода для отплаты Франціи за Крымское пораженіе. И она успѣла въ этомъ. Своими руками она создала крѣпкую Германію, своими руками она привела ее въ Парижъ и на развалинахъ Франціи воздвигла великую Германію, крѣпкую и могущественную, въ непосредственномъ своемъ сосѣдствѣ, Германію, которая по самому географическому положенію своему должна быть соперницей Россіи на славянскомъ югѣ и востокѣ. *А теперь она хлопочетъ лишь о томъ, чтобы заставить Францію забыть о „реванишѣ“* и смиренно выносить нѣмецкую заносчивость и «Drang nach Osten» нѣмцевъ.

Россія за всё сто лѣтъ словно была врагомъ самой себѣ и всего славянства; она была болѣе австрійской, чѣмъ Австрія, болѣе германской, чѣмъ Германія и болѣе англійской, чѣмъ Англія, — словомъ, она была союзникомъ этихъ антиславянскихъ государствъ противъ своихъ братьевъ славянъ.

Послѣ 1870 г., когда Россія отомстила Франціи за Крымское пораженіе, она сразу очутилась передъ новымъ фактомъ въ Европѣ. Германія, Австро-Венгерія, Италия, которую Россія также изъ любви къ Австріи унизила, соединили свои политическіе интересы и связались военнымъ союзомъ, противъ кого? Противъ Франціи? Нѣтъ —! Бонапартекая Франція послѣ 1870 г. была такъ уничтожена и ослаблена, что она никому не могла быть помѣхой. Противъ Англіи? Нѣтъ! Ибо мы видимъ, что этотъ союзъ съ самаго своего возникновенія стремился къ тому, чтобы привлечь къ себѣ и Англію. Этотъ союзъ былъ направленъ исключительно противъ Россіи, одинокой Россіи, которая въ продолженіи цѣлыхъ 70 лѣтъ занималась укрѣпленіемъ этихъ государствъ во вредъ себѣ и славянству. Берлинскій конгрессъ это наглядно доказалъ. Россія стояла здѣсь передъ судьями, которые судили ее, какъ преступницу. Это было результатомъ семидесятилѣтнихъ дипломатическихъ промаховъ.

Похищенія прошлаго и настоящаго времени.

(Продолженіе).

Потеряна была навсегда съ тѣхъ-поръ надежда вновь завоевать Св. Гробъ! Слабыя подобія Крестоваго похода, которыми Западъ, въ теченіи двухъ вѣковъ, старался усыпить угрызенія совѣсти, упрекавшей его въ низости, должны были прекратиться передъ жестокой проніей очевидности и хвастуны феодализма, окованные въ латы, должны были сложить оружіе и смиренно просить у Турокъ, подъ смягченнымъ покровомъ мирныхъ формулъ, позволенія идти поклониться Св. Гробу, не подвергаясь за то ударамъ кнута.

Но и въ сей жалкой сдѣлкѣ правда была обойдена. Греческое православіе осталось на своемъ священномъ посту; смиренное и сопротивляющееся въ одно и тоже время, изстрадавшееся и отважное, оно все-таки владѣло Св. Мѣстами и турокъ того не оспаривалъ, хотя онъ и сажалъ на колъ иногда какого-нибудь епископа и отрубалъ голову нѣсколькимъ сотнямъ этихъ бѣдныхъ „райя“, бывшихъ настолько глупыми, что предпочитали смерть раю Магомета, однако самый принципъ не подвергался никакому сомнѣнію: ученикамъ Христа принадлежала охрана Его Гроба.

Итакъ Латиняны явились значить похитить часть этихъ правъ греческихъ: правъ столь почтенныхъ, столь древнихъ, столь неотъемлемыхъ, купленныхъ цѣной столько крови въ теченіи столькихъ столѣтій. Грекамъ оставили, да и то поневоля, часть лишь бывшихъ правъ ихнихъ, но они болѣе не у себя дома; они нынѣ владѣютъ совместно съ соперниками безсовѣтными и съ врагами безпощадными, мечтающими лишь вырвать у нихъ послѣднія частицы священной почвы.

Имя-же этимъ врагамъ — *legions*, ибо жестокая политическая зависть породила вскорѣ вокругъ тѣхъ мѣсть, гдѣ кровь Бога запечатлѣла миръ вселенной, необузданныя соперничества, въ коихъ набожность конечно уже никакой роли не играла болѣе. Франція, пожелавшая обратить Св. Гробъ въ свой удѣлъ, вскорѣ стала получать грубые толчки отъ сосязателей не менѣе ея алчныхъ. Велѣдъ за католиками явились

Usurpations d'autrefois et d'aujourd'hui.

(Suite).

Perdu pour toujours, depuis lors, l'espoir de reconquérir le Saint Sépulcre! Les faibles simulacres de croisade dont l'Occident a encore essayé de tromper, pendant un ou deux siècles, les remords de sa lâcheté, ont dû eux-mêmes céder devant l'ironie cruelle de l'évidence, et les matamores du féodalisme bardé de fer ont dû, humblement désarmés, solliciter de l'Osmanli, sous l'euphémisme tremblant des formules pacifiques, la permission d'aller visiter le saint tombeau sans en être chassés à coups de fouet.

Mais jusque dans ces piteux compromis la justice a été encore violée. L'orthodoxie grecque était restée, plus humble et plus résistante en même temps, plus martyrisée et plus courageuse, à son poste sacré. Elle était en possession des Lieux Saints. Le Turc ne le contestait pas. Il empaillait parfois quelque évêque, il prenait la tête de quelques centaines de ces pauvres rayas, assez idiots pour se laisser massacrer plutôt que d'accepter le paradis de Mahomet; mais le principe n'était pas mis en doute: aux disciples du Christ appartenait la garde de Son tombeau.

Et c'est une part du droit des Grecs que le Latin est venu demander: de ces droits si vénérables, si anciens, si imprescriptibles, payés de tant de sang à travers tant de siècles. On leur en a laissé, bien à regret, une partie, mais ils ne sont plus chez eux; ils sont colocataires de rivaux sans scrupules et d'ennemis sans merci, qui ne rêvent que de leur arracher les dernières parcelles du sol sacré.

Et ces ennemis sont légion; car les âpres jalousies de la politique n'ont pas tardé à susciter autour des lieux où le sang d'un Dieu avait scellé la paix du monde, des compétitions effrénées où la piété n'avait certes plus rien à voir. La France qui avait voulu faire son fief du St. Sépulcre, s'est vue bientôt rudement coudoyée par des émules non moins affamés de domination. Après les catholiques sont venus les protestants de toute nuance, se précipitant à

протестанты всевозможныхъ отгѣнковъ, кидаясь въ свою очередь въ пробитую брешь.

Въ интересахъ Ислама было поддерживать эти столкновения, а не умирять ихъ, его религиозный фанатизмъ, преклонившійся передъ христианствомъ, каковымъ онъ его нашелъ установленнымъ на Востокъ, видѣлъ во всѣхъ остальныхъ формахъ культа лишь однѣ ереси и въ особенности вожделѣнія не внушавшія ему того уваженія какое его обезоружило передъ православіемъ. И вотъ сегодня насмѣшливый и презрительный стоитъ онъ у дверей Святилища, съ палкой въ рукахъ, дабы разнять, словно дерущихся собакъ, этихъ христианъ, которые, вмѣсто того, чтобы служить истинному Богу, служатъ лишь ненасытной алчности своихъ враждующихъ національностей *).

Насколько-же католицизмъ сбился съ пути! Ибо, съ самаго начала, ему слѣдовало-бы отвергнуть всякую связь съ корыстолюбцами, дѣлающими видъ, что хотятъ ему покровительствовать, но на самомъ дѣлѣ презрѣдующими лишь свои собственныя эгоистическія и честолюбивыя цѣли! Вмѣсто того, чтобы сражаться противъ православія, на радость и пользу протестанства и мусульманства, католицизму слѣдовало-бы поддерживать православіе въ его тяжелой борьбѣ противъ невѣрныхъ, въ томъ невыносимомъ положеніи, которое оно защищаетъ съ такими мученическими усиліями! И чего только не могли-бы достигъ тѣ миллионы *Propagand'ы Fide*, служащія нынѣ къ подорванію и разрушенію Греческой Церкви, будь они предоставлены въ распоряженіе Православія щедрымъ и братскимъ пони-

*) *Примѣчаніе редакціи*: Ко всему этому, нынѣ, увы, присоединилось еще соперничество и вражда между православными. . . . Недоставало лишь еще сего послѣдняго вѣроломства для переполненія чаши страданій Восточныхъ Церквей. Тѣ отъ которыхъ Греки были въ правѣ ожидать себѣ помощи и покровительства, тѣ самые явились нынѣ, для нанесенія имъ смертнаго удара! До сихъ-поръ были извѣстны лишь *хаджи, кади и муфти арабскіе*, но вотъ сегодня мы видимъ, что создали также епископовъ и даже *патріарховъ арабскихъ!* Христиане Палестины и Сиріи, которые *началь съ негодованіемъ отвергли это прозвище „арабовъ“*, которое имъ, во что бы то ни стало, хотѣли навязать, говоря: «Но вѣдь Арабы Мусульмане, вотъ Бедуины Арабы, а мы такъ Румъ-Православные, мы Греко-Сирійцы!» въ концѣ-концовъ примирились съ этимъ дикимъ названіемъ, видя, что оно выгодно и приноситъ имъ *хорошіе барыши*. . . .

leur tour dans la brèche ouverte. L'islamisme avait plus d'intérêt à fomenter ces conflits qu'à les apaiser; son fanatisme religieux même, qui s'était incliné devant le christianisme tel qu'il l'avait trouvé établi dans tout l'Orient, ne voyait dans toutes les autres formes de culte que des hérésies et surtout des appétits où rien ne lui inspirait le respect qui l'avait désarmé devant l'orthodoxie. Et aujourd'hui goguenard, méprisant, il se tient la trique à la main aux portes du Sanctuaire, pour séparer comme des chiens querelleurs, ces chrétiens qui au lieu de servir le vrai Dieu ne servent plus que les avidités voraces de leurs nationalités ennemies. (*)

Combien le catholicisme a fait fausse route en ne répudiant pas dès le début, toute alliance avec les ambitions intéressées qui affectaient de vouloir le protéger! Combien plutôt, au lieu de combattre l'orthodoxie, à la grande joie et au grand profit du protestantisme comme de l'Islam, aurait-il dû et devrait-il encore la soutenir dans sa lutte cruelle contre l'infidèle, dans la position intenable qu'elle défend avec de si douloureux efforts! Que n'auraient pu produire les millions de la Propagation de la Foi, qui servent maintenant à saper et à dissoudre l'Eglise grecque, s'ils avaient été mis à sa disposition par une généreuse et fraternelle conception du devoir chrétien, et combien ne profiteraient-ils pas plus au catholicisme lui-même que ces hostilités impies!

Et qu'on ne se récrie pas. Les Papes ont eu le courageux bon sens parfois de

*) *Note de la Rédaction*: A tout ceci est venu se joindre, pour comble de malheur, hélas, *rivalités et hostilités entre orthodoxes*. . . . Il ne manquait plus que cette dernière perfidie pour faire déborder la coupe de souffrances des Eglises d'Orient. Ceux de qui les Grecs étaient en droit d'attendre secours et protection sont venus leur porter le coup de grâce! Jusqu'à présent on connaissait des *hadji, des cadî, des moufti arabes*, mais voilà qu'on vient de créer des *évêques* et voire-même des *patriarches arabes!* Les chrétiens de la Palestine et de la Syrie qui d'abord répudiaient avec indignation cette *appellation d'«Arabes»* dont on voulait à toute force les gratifier et qui disaient: «Mais *les Arabes sont Musulmans, les Bédouins sont des Arabes*, quant à nous autres — *nous sommes des Roumes-Orthodoxes, nous sommes des Gréco-Syriens!*» — ont fini à la longue par s'y faire voyant que cela rapportait de gros bénéfices. . . .

маніемъ обязанностей христіанскихъ и насколько-же такое поведеніе было-бы выгодно для католицизма, нежели эта нечестивая вражда!

Да не удивляется читатель! Папы обладали порой достаточно смѣлымъ здравымъ смысломъ, чтобы понять, что Греческая Церковь есть сила, единственная сила христіанскаго Востока. Когда монахи синайскіе, изъ своего грознаго уединенія, составляющаго передовую постъ монашества и Церкви, являлись въ Европу просить необходимыхъ пособій, то первая остановка сборщиковъ бывала въ Римѣ и Римъ ихъ не спрашивалъ „схизматики“—ли они, а просто снабжалъ ихъ рекомандательными письмами ко всѣмъ государямъ католическаго міра!

Раздѣленіе всегда причиняетъ лишь разрушеніе и смерть. Греческая Имперія одна только могла изгнать мусульманъ въ Средніе вѣка, слѣдовало ей помочь въ томъ. Въ наши дни единственно лишь Эллинизмъ въ состояніи уничтожить растрескавшееся зданіе, часы котораго сосчитаны, слѣдуетъ поддерживать Эллинизмъ всѣми силами религіи и цивилизаціи. Тѣ-же, которые наоборотъ стараются впередъ урвать у него, хитростью или силой, лоскутья отъ его матерьяльнаго и нравственнаго наслѣдства, тѣ продолжаютъ антихристіанское и преступное дѣло Среднихъ вѣковъ, за которое мы донынѣ еще расплачиваемся.

Предоставимъ-же наконецъ свободу правды, которая одна только въ состояніи водворить миръ. Племя не съ завоевательнымъ характеромъ, а владѣвшее активно, или пассивно, страдальчески, или побѣдоносно, но непрерывно сей землей, орошенной его кровью, не станетъ имѣть ни грубостей завоевателя, ни безпощаднаго эгоизма эксплуататора, оно никого не исключитъ изъ св. мѣсть, составляющихъ родину всѣхъ душъ на землѣ. Приходите молиться на Св. Горѣ, христіане всего міра! Приходите и вы увидите гостеприемно-ли Эллинизмъ встрѣчаетъ паломника. Всѣ двери передъ вами откроются, всѣ руки къ вамъ протянутся, и вы почувствуете себя болѣе дома, нежели у очага, который вы только-что покинули.

Не опасайтесь злопамятныхъ напоминаній и горькихъ упрековъ о прошедшемъ. Характерное слово было высказано въ Гре-

comprendre que l'Eglise grecque est la force, la seule force de l'Orient chrétien. Quand les moines du Sinaï, de leur solitude formidable, poste avancé du cénobitisme et de l'Eglise, envoyaient un des leurs demander en Europe les subsides indispensables, la première station du quêteur était à Rome; et Rome ne lui demandait pas s'il était «schismatique» avant de lui donner des lettres de recommandation pour tous les princes de la catholicité.

De tout temps la division est une cause de ruine et de mort. L'Empire Grec pouvait seul chasser le Musulman au moyen âge; il fallait l'y aider. De nos jours l'Hellénisme seul peut dissoudre sans secousse l'édifice décrépité dont les heures sont comptées; il faut l'appuyer de toutes les forces de la religion et de la civilisation. Ceux qui au contraire essaient de lui dérober d'avance, par ruse ou par force, des lambeaux de son héritage matériel ou moral, ceux-là continuent l'œuvre anti-chrétienne qui a été le crime du Moyen-Age, et que nous expions encore aujourd'hui.

Laissons au moins, laissons enfin libre cours à la justice qui seule ramènera la paix. La race qui n'est pas conquérante, qui est en possession active ou passive, douloureuse ou victorieuse, mais ininterrompue, de cette terre arrosée de son sang, n'aura pas les brutalités du conquérant; elle n'aura pas non plus les égoïsmes implacables de l'exploiteur. Elle n'exclura personne des lieux sacrés qui sont la patrie de toutes les âmes ici-bas. Venez prier sur la Sainte Montagne, chrétiens de toute la terre! Et vous verrez si l'Hellénisme est inhospitalier au pèlerin. Toutes les portes vous seront ouvertes, toutes les mains seront tendues, et vous vous sentirez plus chez vous qu'au foyer que vous avez quitté.

Ne craignez même pas les retours de rancune amère sur le passé. Un mot bien caractéristique a été dit en Grèce, en 1897, à un de ces moments où cependant les plus doux deviennent féroces sous l'empire d'une intolérable douleur! Le rôle des Allemands avait été si ouvertement, si odieusement hostile à la Grèce qu'une voix s'élevait pour dire qu'on devrait fermer désormais à ces barbares l'accès des ruines

ции, въ 1897 г., въ одинъ изъ тѣхъ моментовъ, когда даже самые кроткіе становятся свирѣпыми, подъ вліяніемъ нестерпимой боли. Роль нѣмцевъ была столь открыта, столь гнусно враждебна Греци, что раздался голосъ, говорившій, что слѣдовало бы отнынѣ закрыть доступъ этимъ варварамъ къ священнымъ развалинамъ. Возможно-ли допустить, чтобы Германія, при посредствѣ своихъ ученыхъ и археологовъ, продолжала бы чеканить монету изъ единственныхъ сокровищъ того безсмертнаго племени подавленіе котораго она преслѣдовала со столь слѣпой яростью?

Но сами Греки отвѣтили на это такъ:

„Да будетъ далеко отъ насъ столь низкое и пошлое мщеніе! *Парѳенонъ принадлежитъ не намъ однимъ, онъ принадлежитъ человечеству!*“

Христіане Востока и Запада, Сѣвера и Юга, предпочитаете-ли вы быть привѣтствованы у Гроба Господня народомъ, способнымъ такъ выразаться и такъ чувствовать, или-же вамъ желательнѣе столкнуться тамъ съ алчностью спекулятора иностранца, или-же съ дубиною мусульманина?

(Конецъ).

Л. В.

Константинопль.

Въ Сербіи увѣрены, что русскій посоль въ Константинополь П. А. Зиновьевъ стоитъ на сторонѣ сербовъ Старой Сербіи, между тѣмъ въ патриархіи увѣряютъ, что г. Зиновьевъ стоитъ всецѣло на сторонѣ болгарской экзархіи и что благодаря ему Порты до сихъ поръ не разрѣшаетъ хиротоніи архимандрита Фирмилиана въ Скопійскаго митрополита. На празднованіи въ Константинополь 50-ти лѣтняго юбилея г. Зиновьева было обращено всеми вниманіе, что болгарскому экзарху оказано было особое вниманіе, чѣмъ Иерусалимскій патриархъ Даміанъ былъ поставленъ въ неловкое положеніе. Въ Аѳинахъ давно уже обращаютъ вниманіе на то, что представитель Россіи въ Константинополь относится неблагосклонно и даже враждебно къ константинопольскому патриарху и къ греческой іерархіи. Лица стоящіе близко къ патриархіи увѣряютъ, что одно слово г. Зиновьева и хиротонія архимандрита Фирмилиана давно-бы состоялась.

sacrées. Etait-il admissible que la Germanie, par ses savants et ses archéologues, continuât à battre monnaie avec les seuls trésors de la race immortelle dont elle poursuivait l'écrasement avec une si aveugle fureur?

Les Grecs ont fait eux-mêmes la réponse:

«Loin de nous cette basse et puérole vengeance! *Le Parthénon n'est pas à nous seuls, il est à l'humanité!*»

Chrétiens de l'Orient et de l'Occident du Nord et du Midi, aimez-vous mieux, pour vous accueillir au Saint Sépulcre, le peuple capable de parler et de sentir ainsi, ou la cupidité du spéculateur étranger, ou le gourdin du Musulman?

L. V.

(Fin.)

Constantinople.

On est convaincu en Serbie que M. Zinovief, ambassadeur russe à Constantinople, protège les Serbes de la Vieille-Serbie. Au Patriarcat, au contraire, on assure que M. Zinovief est entièrement pour l'exarcat bulgare et que c'est grâce à lui que la Porte refuse jusqu'à présent de nommer l'archimandrite Firmilien au siège métropolitain de Scopia. Tout le monde a remarqué à Constantinople, lors du jubilé de M. Zinovief, que l'exarque bulgare y fut l'objet d'une attention marquée, ce qui plaça S. B. le patriarche de Jérusalem Damien, dans une position très embarrassante. A Athènes, on s'est aperçu depuis longtemps que le représentant de la Russie se montre non seulement peu bienveillant mais franchement hostile au patriarche de Constantinople et au clergé grec.

Des personnes du voisinage immédiat du patriarche assurent qu'il ne faut qu'un mot de M. Zinovief pour que la nomination de l'archimandrite Firmilien au siège métropolitain devienne un fait accompli.

Comptabilité et calomnie.

On a publié ces jours ci dans *die Information* de Vienne, sous le titre de révélation sensationnelle de la cour de Cétigné, des détails sur les dépenses et les revenus du prince de Monténégro. Que ne fait-on dire aux chiffres? Pour cette fois ils ont été alignés d'une manière insidieuse pour faire accroire aux lecteurs naïfs que le prince de Monténégro est une espèce de despote asiatique, rapace et fastueux, exploitant, sans scrupule, le peuple que Dieu lui a confié.

Voulant en outre faire d'une pierre deux coups, l'auteur de cet article donne à entendre que ces malveillances sont éditées à Belgrade, par les hautes sphères, ajoute-t-il.

Premièrement, nous pouvons affirmer que la calomnie et l'hypocrisie ne donnent pas le ton là-bas et que lorsqu'on a des griefs contre quelqu'un, comme ce n'est du reste pas le cas, on ne le lui fait pas dire.

Secondement l'auteur de l'article qui doit être quelque juif austro-hongrois, range ses chiffres en partie double sur deux colonnes de calomnies, et au du et à l'avoir.

Il enfle les revenus et les dépenses personnels du prince de tout ce que le chef de ce pays héroïque dépense aussi pour sa nation.

Le Monténégro ne connaît pas encore cette savante division du travail et cette comptabilité politique compliquée qui fait du budget d'un grand pays la bouteille à l'encre.

Les missions diplomatiques et les voyages personnels du prince ou de ses envoyés sont pêle-mêle passés au même compte. Les affaires n'en vont pas plus mal pour cela, on n'a qu'à vérifier les progrès réalisés par ce glorieux pays dans tous les sens et le prestige de cette dynastie hier encore à peine connue et aujourd'hui apparentée aux familles régnantes de l'Europe.

Il ne peut passer par la tête de personne au Monténégro et ailleurs que le noble prince Nicolas fasse un pas ou dépense un franc qui ne soient pas pour le plus grand profit et la plus grande gloire des Monténégrins et de tout le monde serbe.

Hier les Monténégrins étaient les champions du christianisme contre les infidèles, aujourd'hui ils sont la sentinelle armée contre l'armée famélique du Drang nach Osten et l'espoir de tous les Slaves du Sud.

Demain les banquiers juifs et austro-hongrois, ayant accompli dans les Balkans la mission de rapt et de pillage autrefois dévolue aux pachas turcs, auront réussi à réunir dans une haine commune les Albanais, les Roumains de Macédoine les Serbes de toutes les régions et parmi eux on verra pour sûr figurer aussi au poste d'honneur cette armée Monténégrine dont l'effectif paraît problématique à l'auteur de l'article odieux.

Des hauteurs du Pinde, du Domnitor, du Lortjen, du Kapaonie, on les verra un jour se précipiter comme des avalanches et, à coup de fusil et à grands coups de yatagan, ils solderont l'arriéré de compte que peuvent avoir les Shylok du Drang nach Osten qui font l'usure à l'humanité.

Télépathie.

Conférence tenue à l'«Athénéum» vendredi, 8 Décembre, par Mr. Hajdeu, ex-professeur universitaire, membre de l'Académie Roumaine etc., etc. Sujet de la conférence «*le Pape de la Néva*». Il s'agissait de démontrer que *les Russes ne sont pas des orthodoxes, mais des hérétiques adorant le tsar!*

Mr. Hajdeu, Bessarabien exilé, a de tout temps était beaucoup choyé, largement pensionné non-seulement pour son talent mais aussi pour son Russo-phobisme patenté; un immense malheur, la perte d'une fille héritière de son génie et prématurément ravie, l'a laissé brisé, inconsolable; depuis des années il vivait dans la retraite se contentant de nous donner de temps à autre des nouvelles extra-planétaires qu'il obtient par des procédés télépathiques.

À sa conférence nous espérions tout de même quelque brillant paradoxe, ce fut une déception attristante:

Les Russes ont été dépeints comme exécrés par le paysan Roumain (*sic*) et appelés *cochons!* Tous les Slaves sont portés à l'espionnage; nous autres du *Pravoslavni Vostok* nous avons été traités de *rosses (rable)* achetées avec des *roubles*.

«Du plus grand des Roumains voilà ce qui nous reste!» Tout cela sera colporté dans les villages par des gazettes comme l'*Adeverul* et l'*Apararea* en renchérissant encore sur ces excitations à la haine contre un peuple ami!

Pauvre grand homme, les esprits ne l'ont pas averti à temps! Voyons un peu si ces esprits ne vont pas être plus cléments envers le Ministre de Russie à Bucarest et ne vont pas lui souffler ce qu'il devrait faire dans un cas pareil...

Русская „женщина“ о сербахъ.

Какая то русская «женщина», въздившая въ Сербію поклониться могилѣ русскаго полковника Раевскаго, погибшаго 25 лѣтъ тому назадъ, выступила на дняхъ въ «С.-Петербургскихъ Вѣдомостяхъ» No. 306 со статьею подъ заглавіемъ: по поводу двадцатипятилѣтія со дня геройской смерти русскаго полковника Раевскаго въ Сербіи.

Въ этой статьѣ она говоритъ будто въ Сербіи теперь мало интересуются событіями, случившимися въ 1876 г., будто даже и офицеры не интересуются. Объясняетъ она это тѣмъ, что сербы въ то время будто не имѣли регулярнаго войска и обученныхъ офицеровъ, а главную роль будто играли русскіе волонтеры.

«А нужно знать намъ всеѣмъ русскимъ, что сербы крайны самолюбивы и неохотно вспоминаютъ о бывшихъ благодѣяніяхъ. Такъ и въ нынѣшнемъ году, когда исполнилось 25 лѣтъ, имена и подвиги русскихъ добровольцевъ усердно замалчивались не только сербскимъ обществомъ, но и самой сербской печатью, относившейся къ означеннымъ событіямъ съ удивительнымъ равнодушіемъ».

Что заставило русскую «женщину» относиться къ сербамъ такимъ образомъ мы объяснимъ въ концѣ статьи, когда откроемъ русскимъ читателямъ, кто кроется подъ псевдонимомъ «русской женщины».

Во первыхъ эта «женщина» сама сознается, какъ восемь дней тому назадъ все жители окрестныхъ сель собрались со своими священниками на могилѣ Раевскаго и тамъ совершили богослуженіе и паннихиду о упокоеніи душъ погибшихъ русскихъ героевъ. Она также знала безъ сомнѣнія и про то, что каждый годъ, въ день смерти героя, «неблагодарный» сербскій народъ приходитъ на его мегилу, что онъ собрался и въ день 25 лѣтія вмѣстѣ со своей интеллигенціей въ количествѣ болѣе 10 тысячъ крестьянъ, молившихся Богу о упокоеніи души не только храбраго Раевскаго, но и Кирѣева и остальныхъ русскихъ добровольцевъ. Почему этой «женщинѣ» понадобилось послѣ всего этого заключить, что сербы тщеславны, самолюбивы и неохотно вспоминаютъ русскихъ добровольцевъ, — это загадка, кокорую мы разрѣшимъ вскорѣ.

Русская «женщина» сильно обидела сербовъ, награждая эпитетомъ «неблагодарные.» Сербы никогда не были таковыми, они съ благодарностью и уваженіемъ относятся къ каждой братской помощи Россіи въ дѣлѣ освобожденія славянъ, но они имѣютъ полное право съ гордостью указать на тотъ историческій фактъ, что они — не принадлежатъ къ такимъ народамъ, которые прио-

брѣли свою свободу чужими руками, народамъ, за которыхъ боролись другіе. Съ 1804 по 1876 г. Сербія *никогда* не видѣла 200 тысячнаго русскаго войска въ своей странѣ, какъ это было въ Болгаріи.

Хотя сербы не забываютъ, что Россія, послѣ сербскаго погрома на Дюнисѣ заставила побѣдоносную турецкую армію остановиться въ Алексинцѣ, они все таки не въ состояніи понять, какимъ образомъ 8 тысячъ русскихъ добровольцевъ могли играть *главную роль* на ряду съ 100 тысячнымъ сербскимъ войскомъ? Неужели для русской «женщины» такіе офицеры, какъ: Хорватовичъ, Пая Путникъ, Белимарковичъ, генераль Милютинъ, Коста Протичъ, М. Мильянимъ, Дрѹя Мишковичъ, М Иличъ, Р. Алимичъ и масса другихъ высшихъ и низшихъ офицеровъ, получившихъ высшее образованіе въ академіяхъ Бѣлграда, Вѣны, Берлина, Парижа и Петербурга, были не обученными?

Русская «женщина», видно, забыла, что русскіе добровольцы помогали намъ только въ первой войнѣ съ турками, въ которой турки всѣхъ насъ перебили. Во второй войнѣ сербы дрались безъ помощи русскихъ добровольцевъ и офицеровъ и они побѣдили турокъ и отняли у нихъ города: Нишъ, Пиротъ, Бѣлую Палонку, Брезникъ, Кюстендилъ, Прокуше, Куршумліу, Лесковацъ, Вране, Гилвхане, вообще все до Приштины.

Это — историческій фактъ, который почтенная «женщина» не можетъ оспаривать, равно какъ не можетъ она оспаривать и того, что русская дипломатія въ Санъ Стефанѣ, не смотря на то, что всѣ эти города принадлежатъ сербамъ и что сербы ихъ завоевали своею кровью, попыталась отнять ихъ у сербовъ и присоединить ихъ къ освобожденной Болгаріи, — точъ въ точъ какъ 60 лѣтъ тому назадъ она заставила другое сербское государство, своихъ вѣраховъ черногорцевъ, отдать католической Австріи сербскія земли Боку-Которекую съ Дубровникомъ.

Русская «женщина» не имѣла никакихъ свѣдѣній также и о религіозной жизни сербскаго народа. Въ своей статьѣ она упоминаетъ, что сербы и ихъ священники не придають никакого значенія своей религіи.

Въ этомъ отношеніи, какъ намъ кажется, сербы могли бы быть образцомъ для каждаго православнаго русскаго. Хотя она говоритъ, что у сербовъ религія не стоитъ твердо, все таки въ сербскомъ королевствѣ, нѣтъ ни штунды, ни раскольниковъ, ни духоборцевъ, ни скопцовъ, ни толстовцевъ, ни католиковъ, ни уніатовъ. Сербскій народъ сохранилъ православіе въ чистотѣ, изъ за вѣры, его священниковъ и монаховъ сажали на колъ.

Какъ, не считаясь съ положительными фактами, она говоритъ о не религіозности сербовъ, такъ точно она говоритъ и о «благодарности» сербовъ къ русскимъ. Она, непонятно, не говорила бы такъ, еслибы она хотя поверхностно была знакома съ исторіей XIX вѣка, со дня, когда, по приказанію русской дипломатіи, Черногорія отдала Австріи Боку Которекую, и до Санъ-Стефанскаго договора.

Да, сербы никогда не отдавали туркамъ русское оружіе и не стрѣляли въ затылки русскихъ освободителей, какъ это было при Шумлѣ въ 1829 г. не разрывали могилъ русскихъ героевъ, какъ это было 10 лѣтъ тому назадъ, не ломали русскихъ памятниковъ. Сербы вѣрно дрались рядомъ съ Россіей, когда бы она ни захотѣла. А какимъ образомъ русская дипломатія поступила съ вѣрнѣйшими братьями свидѣтельствуютъ: Далмація, Боснія съ Герцеговиной, болгарская схизма въ епархіяхъ исторической сербской Ипекской патриархіи, Санъ-Стефанскій договоръ и, наконецъ, та наглая ложь, которую мнимая «женщина» безстыдно распространяетъ въ русскомъ народѣ.

Еслибы Раевскій и Кирѣевъ могли встать изъ своихъ могилъ, то плохо пришлось бы русской женщицѣ.

Правда, король Миланъ послѣ дипломатической Санъ-Стефанской сдѣлки отступилъ отъ Россіи. Но сербскій народъ, вѣдѣствие этого, отступилъ въ свою очередь отъ него, и онъ долженъ былъ въ концѣ концовъ отречься отъ престола. И этотъ историческій фактъ не опровергнетъ русская «женщина», а это наилучше свидѣтельствуетъ, насколько сербскій народъ благодаренъ по отношенію къ Россіи.

Теперь намъ остается только исполнить обѣщаніе, данное въ началѣ статьи: открыть, кто скрывается подъ этой «женщиной».

«Чуткое сердце одной русской женщины, вздвигшей въ Сербію поклониться могилѣ русскаго героя, полковника Раевского», — какъ это пишетъ какой-то уже мужчина въ «Одесскомъ Листкѣ», — постигло неслыханное чудо: оно въ Сербіи обросло рыжею бородой и усами.

Хотя это «чуткое сердце» покрыло себя юбкой и прочимъ женскимъ платьемъ, все таки его выдала рыжая борсда. И, къ сожалѣнію, эта «рыжая борода» занимаетъ почтенный постъ на русской службѣ.

Нѣсколько лѣтъ это «чуткое сердце», обросшее рыжей бородой, безвыѣздно проживая въ Сербіи относится ко всему сербскому въ высшей степени враждебно. Для него только болгары народъ, а сербы: «сербскія свиньи», или: »дрянь, сволочь, неблагодарные».

Мы очень сожалѣемъ, что вынуждены указать на это лицо многоуважаемому русскому послу въ Сербіи г. Чарыкову. Сербы все таки не заслужили отъ русскихъ того, чтобы русскіе посылали имъ такихъ лицъ, которыя обижали бы сербскій народъ.

Развѣ русской прессѣ, которая не нуждается въ большомъ количествѣ писаекъ, ненавидящихъ сербовъ, нужно было еще и лицо, дѣло котораго не скрывается за юбкой женщины и распро- странять въ газетахъ недостойную ложь, а заниматься болѣе честными и болѣе полезными дѣлами

Сербскій мужчина.

Lettres de la Vieille Serbie.

Scopia. Octobre 1901.

(Continuation)

On prétend (*) que Mehmet-Pacha aime le beau sexe. En effet, et bien qu'il soit déjà d'un âge mûr, il a deux femmes, dont la plus jeune est fort jolie. Ceci n'empêcha pas Para de s'adresser à une Juive, chanteuse de bas étage, et de se servir de cette femme pour effectuer ses plans. Il persuada à cette Juive de se feindre poursuivie par le pacha, épris soudain de sa beauté, de fuir à la nuit tombante avec son amant et de se placer sous la protection du consul serbe. De cette manière, Para croyait faire d'une pierre deux coups: d'une part, il discréditait le pacha, et de l'autre, il le brouillait avec le consul serbe, dont il était l'ami. Mais ce plan ne réussit pas entièrement. Le consul serbe trouva moyen de remettre «l'infortunée Ophélie» sous la protection de la police, et celle ci sut adroitement retracer les fils de l'intrigue.

Au moment même où, à Scopia, le peuple se moquait des menées de Para, le bruit se répandait à Constantinople que Mehmet-Pacha avait voulu séduire une pauvre, mais honnête,

(*) Para et les agents autrichiens avaient déjà répandu ces bruits à Scopia.

jeune fille, dont le consul autrichien s'était fait le défenseur.

Et Mehmet-Pacha fut éloigné. Un débiteur de Vienne, natif de Bosnie et qui était allé jusqu'à baiser, à Scopia, les mains du métropolitain Fermilien, avait ainsi, au grand plaisir de son créancier, arrangé l'affaire à l'autrichienne.

Triomphe! Mehmet-Pacha se repose derechef à Tétovo, et Para continue son œuvre.

Mais comme le Comité bulgare de Macédoine ne se montre pas assez actif, Para a concentré toute son attention sur Kossovo. Il s'est allié à son débiteur et sincère ami à la cour du Sultan, Kiamil-bey, le Moutésarif de Prishtino, et a organisé ce perfide trio de Kossovo, à l'aide duquel on a soulevé à Kolachine et à Novi-Bazar tous les Albanais contre une poignée de faibles Serbes.

Il a fallu égorger un million de martyrs dans la Vieille-Serbie, imposer la foi musulmane à plusieurs centaines d'enfants orthodoxes, brûler Kolachine, agiter toute la Vieille-Serbie et ébranler toute la péninsule balkanique, pour que les diplomates russes reconnussent enfin que le véritable foyer de ces troubles se trouve à Vienne et que ses agents sont: le consul Para, Khamdi-Pacha, «ami des Serbes», ami aussi du sultan et inspecteur de la frontière, Kiamil-bey, le Moutésarif de Prichtino, également grand ami du sultan, et,

enfin, le mufti de Prichtino, vraie bête fauve, égorgé de Serbes.

Arrêtons-nous, en attendant, à ceci. Le sang serbe bouillonne à Kossovo et crie vengeance au ciel, montrant à l'univers où se trouve le nœud de tous les malheurs, qui ont assailli l'orthodoxie et le pauvre peuple serbe. Mais ce nœud n'est pas encore entièrement défait. Il n'est débrouillé qu'à moitié à Kossovo; le reste commence à se débrouiller en Macédoine, où un hiver doux amènera pour Vienne les plus heureux résultats.

L'armée du Comité est fraîche; il ne lui faut que des munitions. Mais Para saura arranger tout cela, et si le général Tontchef n'en prend pas ouvertement le commandement, elle n'en sera pas moins sous la férule de Sarafoff et Cie. Et que nul ne s'étonne si le couteau du Comité brille encore une fois sur la gorge de quelque paisible Serbe! Surtout à Scopia, car Para s'évertuera à en faire chasser le Vali actuel et à y amener quelque nouveau débiteur viennois, comme Khamdi-Pacha, ou Suleïman-Pacha de Plevl, créature tout à lui.

Il se peut très-bien qu'au moment même où j'écris ces lignes, ce grand fait se soit déjà accompli à Constantinople. M. Zinovief se figure en vain avoir tout fait pour les orthodoxes à Kossovo et en Macédoine, parce qu'il a envoyé M. Machkof faire une enquête en Macédoine et qu'il a forcé le gouvernement bulgare de renvoyer Sarafoff. Le loup change de poil, mais jamais de caractère. Le Comité ne se compose pas du seul Sarafoff, mais bien de la Bulgarie toute entière, depuis le prince Ferdinand jusqu'au dernier sergent de ville. Il a pour défenseur Vienne d'où les généreux subsides lui viennent. Nous autres, en Macédoine, nous le voyons et le sentons; seule la Mère-Russie continue à se laisser induire en erreur par les promesses de M. Danef, promesses qui se renouvellent alors justement que se prépare quelque nouveau coup dans le genre d'autrefois. Voyez vous mêmes! Il se trouve encore des Serbes en Macédoine pour y être

massacrés. Encore un an, deux ans et cette grande œuvre sera un fait accompli, après quoi la Russie pourra se reposer sur les ruines de son prestige, convaincue qu'elle a défendu l'orthodoxie dans la péninsule balkanique vu que la propagande catholique n'a pas encore entamé... le Mont-Athos.

L'histoire dira qu'au commencement du XX siècle, il existait dans les Balkans une nation serbe, elle dira qu'il y existait aussi une religion orthodoxe et que cette religion, jadis puissante, fut défendue par la Russie, et défendue d'une manière si efficace, qu'un Issa quelconque put sans peine élever un «magnifique» monument, fait de cadavres serbes. Ce monument rappellera à la postérité le généreux protectorat de la Russie orthodoxe.

Et la Macédoine? Elle reconnaîtra dans un avenir peu éloigné que les Bulgares chauvinistes ont, dans leur aveuglement, percé la route jusqu'à Salonique pour «l'Allemand», qu'ils ont brisé le rempart serbe sous les yeux mêmes de la diplomatie russe, qui continue à croire que la Macédoine restera slave, qu'elle soit serbe ou bulgare.

Vous êtes convaincu, M. Ilitch, que lorsqu'il n'y aura plus de Serbes en Macédoine, les Bulgares aussi auront cessé d'y exister. Il y aura bien encore des Slaves orthodoxes, mais ce sera là-bas au nord, parmi les glaciers, qu'il faudra les chercher.

Car là, en effet, personne ne les touchera. La route de l'Allemagne en Anatolie passant par Kossovo et la rivière Vardar. Vive le chemin de fer allemand en Asie Mineure! Il y a longtemps déjà que le chemin de fer autrichien de Macédoine transporte gratuitement les Albanais à Kossovo et les membres du Comité bulgare en Macédoine, les préparant à la lutte contre les Serbes.

Ah! si «l'Orient Orthodoxe» pouvait arriver jusqu'au Trône éminent, vers lequel, après le Trône des Cieux, se tournent depuis tantôt deux siècles les yeux du peuple serbe!

Fin.

Joupsky.

Наша почта.

Церк. Вѣстн. (No. 45) сообщает, что книгошны англійскаго библейскаго общества съ успѣхомъ распространяють по Россіи штунду и сектанство.

Надо удивляться, что церковныя власти въ Россіи не препятствуютъ англійскому библейскому обществу и сами не распространяють въ народѣ св. Евангеліе.

Въ *Черном. Вѣсти.* недавно сообщалось, что кавказская администрація воспрещаетъ грекамъ приобретать и арендовать земли въ Черноморской губерніи и округахъ: Сухумскомъ и Батумскомъ. Теперь — и грузинскимъ народностямъ воспрещено селиться въ этихъ округахъ.

— Газета *Россия* сообщаетъ, что, благодаря русскому консулу въ Дамаскѣ, изъ Сиріи изгнаны все греческіе архіереи и избранъ патриархомъ арабъ. До сихъ подъ были арабскіе: ходжи, муллы, улемы, муфтіи, но, арабскихъ патриарховъ не было. Ихъ измыслила для униатовъ римская курія, а русскіе Палестинчики взяли съ римскихъ миссіонеровъ при-мѣръ и рука объ руку пошли противъ грековосточной Церкви.

Изъ *Кутаиса* пишутъ, что нѣкоторые безземельные имеретинцы и мингрельцы, получившіе отказъ въ приобретеніи пустопорожней казенной земли въ Имеретіи и Мингрелии, посылаютъ ходочковъ въ Θεσσαлію и въ случаѣ, если греческое правительство не будетъ противъ переселенія безземельныхъ грузинъ въ Грецію, то ихъ переселится нѣсколько тысячъ. Въ русскія же губерніи и въ горы они переселяться не желаютъ.

Изъ *Сербіи* сообщаютъ, что въ октябрѣ мѣсяцѣ, черезъ болгарскаго экзарха Іосифа отправлено Тевфики-пашѣ нѣсколько тысячъ лиръ, за поддержку, которую онъ оказываетъ болгарской Церкви. Это уже третій подарокъ съ 16 октября 1899 года.

— Въ Симферополь недавно въ Окружномъ судѣ разсматривалось дѣло священника с. Емельяновки, Θεοδοѣевск. уѣзда, дававшего крестьянамъ взаимнообразно деньги за 200 %.

Вѣнская и Буда-Пештская печать ликуютъ по поводу послѣднихъ успѣховъ австрійской дипломатіи на Балканахъ: Въ память этой побѣды въ Скадрахъ Австрія сооружаетъ большой католическій костелъ, который превзойдетъ все существующія тамъ мечети. Принимаются мѣры къ усилению въ Старой Сербіи латинской пропаганды, при чемъ албанцы-католики и сами миссіонеры снабжаются оружіемъ. Въ будущемъ и католики и магометане албанцы будутъ вмѣстѣ рѣзать православныхъ сербовъ.

— Въ *Москвѣ*, 2 декабря скончался одинъ изъ послѣднихъ извѣстныхъ славянофиловъ Димитрій Ѳеодоровичъ Самаринъ. на 70 году отъ рожденія. Нѣкоторое время онъ былъ предсѣдателемъ Московскаго попечительства объ учащихъ славянахъ.

— Приемъ грековъ въ русскія духовныя академіи съ 1902 г. будетъ прекращенъ.

— 20 ноября скончался предсѣдатель Московскаго епархіальнаго свѣчнаго завода, казанскаго собора протоіерей А. Некрасовъ, одинъ изъ богатѣйшихъ московскихъ папасовъ. За свою дочь онъ далъ 100 тыс. рубл. приданого; имѣлъ домъ и сотни тысячъ рубл. въ банкѣ. За нѣсколько дней до его кончины скончался ближайшій его родственникъ прот. Сперанскій, завѣдывавшій тѣмъ же заводомъ и себя далеко не забывшій.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1902 г.

на еженедѣльный журналъ

ПРАВОСЛАВНЫЙ ВОСТОКЪ

Православный Востокъ имѣетъ цѣлью способствовать сближенію и союзу православныхъ народовъ, подъ защитой Россіи.

Эту цѣль, высказанную уже въ 1 Но. нашего журнала, мы будемъ преслѣдовать, не смотря ни на какія гоненія и оскорбленія многочисленныхъ враговъ славянства и православія.

Православный Востокъ выходитъ каждое воскресенье на русскомъ и французскомъ языкахъ.

Цѣна для Россіи на годъ — 10 р.

Полгода — 5 р. на три мѣсяца — 3 р.

Подписка принимается въ книжныхъ магазинахъ новаго-Времени въ Петербургѣ, Москвѣ и Одессѣ и въ Бухарестѣ (Румынія).

Domnița Anastasia No. 10. Въ Конторѣ Редакціи Прав. Вост.

Le journal est en vente à Athènes chez le libraire Elevation. Prix du No. 40 cent.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА на 1902 годъ на ДУХОВНЫЙ ЖУРНАЛЬ

„СТРАННИКЪ“

СЪ ПРИЛОЖЕНІЕМЪ

„ОБЩЕДОСТУПНОЙ БОГОСЛОВСКОЙ БИБЛИОТЕКИ“

И НОВОЙ СЕРІИ БОГОСЛОВСКО-АПОЛОГЕТИЧЕСКИХЪ ТРАКТАТОВЪ.

Духовный журналъ „Странникъ“ будетъ издаваться въ 1902 году по прежней широкой программѣ, обнимающей весь кругъ движеній богословско-философской мысли и церковно общественной жизни, интересамъ которой онъ неослабно служить въ теченіе болѣе сорока лѣтъ. Кромѣ того въ удовлетвореніе насущнѣйшей потребности нашего времени редакція съ 1898 года приступила къ крупному литературному предпріятію, именно къ изданію „Общедоступной Богословской Библиотеки“, имѣющей своею цѣлью сдѣлать болѣе доступными для читателей лучшія и капитальнѣйшія произведенія русской и иностранной богословской литературы.

Въ 1902 году подписчики получаютъ 3-й и 4-й томы „ПРАВОСЛ. БОГОСЛОВС. ЭНЦИКЛОПЕДИИ“ (на буквы В, Г, Д и Е), за которыми въ свое время не замедлятъ послѣдовать и др.

Кромѣ того съ 1902 г. редакція приступаетъ къ новой серіи богословско-апологетическихъ трактатовъ подъ общимъ заглавіемъ: „ХРИСТИАНСТВО, НАУКА И НЕВѢРІЕ“, имѣющихъ своею цѣлю защиту Христіанства противъ новѣйшаго невѣрія во всѣхъ его видахъ. Ежегодно будетъ издаваться по одному выпуску въ 10—12 печ. листовъ (около 200 страницъ) въ каждомъ. Въ 1902 г. будетъ данъ крит. разборъ извѣстныхъ лекцій А. Гарнака „СУЩНОСТЬ ХРИСТИАНСТВА“.

Журналъ по прежнему будетъ выходить ежемѣсячно книжками въ 10—12 и болѣе печ. листовъ (до 200 стр. въ книжкѣ).

ЦѢНА: а) въ Россіи за журналъ „СТРАННИКЪ“ съ приложеніемъ двухъ томовъ „Общедоступной Богословской Библиотеки“ и одного вып. **богословско-апологетическихъ трактатовъ** восемь (8) рублей съ перес. и дост., б) за границей 11 руб. съ перес.

Примѣч.: а) Въ отдѣльной продажѣ для неподписчиковъ цѣна „Общед. Богосл. Библиотеки“ 2 р. 50 к. за томъ, а съ перес. 3. р.

б) Желающіе имѣть выпуски „Библиотеки“ въ изящномъ англійскомъ переплетѣ благоволятъ прилагать по 50 коп. за выпускъ.

в) **Новые подписчики**, желающіе получить уже вышедшіе **восемь** выпусковъ „Библиотеки“ (четыре тома „Православнаго Собесѣдовательнаго Богословія“ два тома „Исторіи Христ. Церкви“ и два тома „Прав. Богословской Энциклопедіи“), при выпискѣ всѣхъ прилагаютъ по 1 р. за томъ, а при выпискѣ на выборъ—по 1 р. 50 к.

г) Въ виду связанныхъ съ изданіемъ приложеній большихъ расходовъ, редакція вынуждена печатать ихъ въ ограниченномъ количествѣ экземпляровъ и поэтому подписчикамъ на льготныхъ условіяхъ будетъ выдавать только по 1 экз. За второй и слѣд. экземпляры подписчики платятъ по 2 р. 50 коп. за экз. безъ перес. и 3 р. съ перес., въ англійскомъ переплетѣ 3 р. 50 коп. съ перес.

Адресоваться: Въ **Редакцію журнала „СТРАННИКЪ“ С.-ПЕТЕРБУРГЪ НЕВСКІЙ ПРОСПЕКТЪ Д. №. 182.**

Городскіе СПБ. подписчики благоволятъ обращаться въ контору редакціи — **Тельжная ул., д. №. 5.**

1—2

За редактора издатель проф. **А. П. Лопухинъ.**

Открыта подписка на 1902 годъ на

1) Ежедневную газету „**Циобисъ-Нурцели**“ и 2) ежемѣсячный журналъ „**Моамбэ**“ съ иллюстрированнымъ къ нимъ еженедѣльнымъ приложеніемъ на (грузинскомъ языкѣ).

Цѣна газеты: на 1 годъ — **6** руб. съ доставкой и пересылкой.

„ 1/2 „ — **4** „ „ „ „

„ 1 мѣс. — **75** коп. „ „ „ „

Цѣна журнала: „ 1 годъ — **10** руб. „ „ „ „

„ 1/2 „ — **6** „ „ „ „

„ 3 мѣс. — **3** „ „ „ „

Разрочка для подписывающихся на всѣ три изданія:

При подпискѣ — **6** руб., къ 1-му марта — **3** руб. и къ 1-му августа — **2** рубля.

Адресъ: **Тифлисъ, Редакція „Циобисъ-Нурцели“ и „Моамбэ“.**

Православный Востокъ

L'ORIENT ORTHODOXE

Еженедельный журналъ
Директоръ: Драгутинъ I. Иличъ
Редакция и администрація:
Strada Domnița Anastasia, 10.
Подписная цѣна для Россіи:

1 годъ . . . . . 10 руб. || 1/2 . . . . . 5 руб.

Journal hebdomadaire.
Directeur: Dragoutine I. Hitch
Rédaction et administration:
Strada Domnița Anastasia, 10.
Abonnement pour la Roumanie et autres pays:
Un an . . . . . 20 francs || Six mois . . . . . 12 francs

Содержаніе:

Н. Дурново: Передоваи. — **Л. В.:** Похищенія пропалаго и настоящаго времени. — **Н. О.:** Русская печать, о старообрядцахъ. — Наши отвѣты. — ☉: Историческая лѣтопись Македоніи. — △ Вооруженіе Китая. — Наша почта. — Объявленія.

Sommaire:

N. Dournovo: Article de fond. — **L. V.** Usurpations d'autrefois et d'aujourd'hui. — La Presse étrangère. — La Patriarcat d'Antioche — **De la Scourta:** La Presse Roumaine. — **Joupsky:** Lettres de la Vieille Serbie.

Оуставка митрополита Аѳинскаго кирь Проконія, какъ нельзя болѣе свидѣтельствуесть, что тамъ, гдѣ въ избраніе іерарховъ вмѣшивается правительство, тамъ и самъ архипастырь не твердо стоитъ на своемъ престолѣ.

Всей Элладѣ, какъ и Матери — Церкви, извѣстно, подъ какимъ королевскимъ давленіемъ состоялось избраніе митрополита Аѳинскаго и экзарха всей Эллады на каѳедру, при чемъ и въ самомъ избраніи участвовало всего 4 архипастыря изъ 40. Константинопольскій Свящ. Синодъ помирился съ избраніемъ кирь-Проконія, хотя не очень довѣрялъ ему. Болѣе 30 лѣтъ мы знали кирь-Проконія, какъ іерарха благочестиваго, просвѣщеннаго, скромнаго, но безхарактернаго и не очень способнаго администратора. Когда въ 1900 и 1901 г. намъ пришлось говорить съ вселенскимъ патріархомъ и съ нѣкоторыми синодальными митрополитами въ Константинополѣ и съ церковными канонистами въ Аѳинахъ, то всѣ они осудили церковныя реформы 1899 г. въ Церкви Элладской. Правда, что высокопреосвященный кирь-Проконій обѣщался ихъ не-

La retraite du Métropolitain d'Athènes M-gr Prokopius nous démontre que la position du prélat chancelle là où le gouvernement se mêle des choses ecclésiastiques. L'Eglise-Mère ainsi que toute l'Hellade savent quelle pression le pouvoir royal exerça pour obtenir l'élévation de l'archimandrite Prokopius à la chaire archiépiscopale d'Athènes. D'ailleurs il n'y a eu que 4 évêques qui aient voté pour lui. Le St. Synode de Constantinople finit par reconnaître le fait accompli, mais n'eut pas grande confiance en M-gr Prokopius. Il y a trente ans que nous connaissons l'ex-métropolitain d'Athènes comme un homme pieux, instruit, vertueux, mais faible de caractère et pas très bon administrateur.

Lorsqu'en 1900—1901 nous eûmes l'occasion de parler avec le Patriarche Oecuménique à Constantinople et avec quelques évêques à Athènes nous vîmes que tous condamnaient les réformes survenues dans l'Eglise de l'Hellade en 1899. Il est vrai que M-gr Prokopius parlait de réparer les fautes commises et d'en appeler au gouvernement, toutefois il

править, войти съ представленіемъ къ правительству, однако онъ ничего этого не исполнилъ.

Впредь правительство Эллады надо полагать не станетъ вмѣшиваться въ избраніе Аѳинскаго митрополита, оно убѣдилось насколько вмѣшательство его было вредно для интересовъ православной Греческой Церкви. Зная безхарактерность митрополита Прокопія, іерархи Эллады никогда не избрали бы его председателемъ Священнаго Эллинскаго Синода. Правительство Эллады должно помнить и знать, что „всякое избраніе во епископа дѣлаемое мірскими начальниками не дѣйствительно“.

Мы увѣрены, что Священный Синодъ Элладскій избересть, на Аѳинскую митрополию, іерарха достойнаго, умудреннаго опытомъ, который залечитъ раны, нанесенныя Элладской Церкви въ 1850 и 1899 годахъ, воскреситъ и возстановитъ древнія историческія архіепископіи, какъ напр. **Коринѳскую**.

Пусть помнятъ правители Эллады, что православные государи никогда не поставляли ни епископовъ, ни патріарховъ. Вотъ, что говоритъ **св. Симеонъ Фессалоникійскій**: „Заблуждаются тѣ нововводители, которые по внушенію ненависти утверждаютъ, будто Царь представляетъ патріарха. Отнюдь не Царь, а здѣсь дѣйствуетъ соборъ; Царь же, какъ благочестивый, только содѣйствуетъ, не только-потому, что онъ есть защитникъ Церкви и Царь помазанный, но и чтобы помогая и содѣйствуя, защищать и дѣлать твердыми распоряженія Церкви, такъ какъ и это должно соблюдаться у православныхъ для мира Церкви. . .“

Неужели-же правители Эллады лучше знаютъ достоинства и жизнь архипастыря, нежели его собратья архіереи?

Н. Дурново.

n'en a rien fait: promettre et tenir font deux!

Espérons que la leçon donnée profitera au gouvernement grec et que dorénavant il s'abstiendra de toute immixtion dans l'affaire de l'élection du Métropolitain d'Athènes. Connaissant le manque de volonté de M-gr Prokopius, jamais les prélats hellènes, si leur liberté n'avait été entravée, ne l'auraient élu comme Président du St. Synode de l'Hellade.

Le gouvernement grec devrait savoir et se rappeler que: „toute élection à la dignité d'évêque faite par le pouvoir laïque n'est pas valide.“

Nous sommes persuadés que le St. Synode de l'Hellade va élire comme Métropolitain d'Athènes un prélat expérimenté, digne de ce haut rang, qui saura guérir les blessures portées à l'Eglise dans les années 1850 et 1899 et qui rétablira les antiques chaires historiques, telle que celle de *Corinthe* par ex.

Puisse le gouvernement grec se souvenir de ce que jamais les souverains orthodoxes n'ont élu ni évêques, ni patriarches. Voici comment s'exprime à ce sujet *St. Siméon le Thessalonicien*:

„Ils se trompent ces innovateurs qui, par haine, affirment comme quoi ce serait l'Empereur qui nomme le Patriarche. Cela n'est pas l'Empereur nullement, mais c'est le Concile qui agit; quant à l'Empereur, étant pieux, il coopère, comme Défenseur de l'Eglise et comme l'Oint du Seigneur afin de protéger et de consolider les règlements de l'Eglise vu-que ceci aussi doit être observé chez les orthodoxes pour la paix de l'Eglise.“

Est-ce possible que ceux qui gouvernent en Grèce prétendent mieux connaître les mérites et la vie d'un prélat que ses confrères—les autres évêques?..

N. Dournovo.

Похищенія прошлаго и настоящаго времени *).

— „Чѣмъ это изображение и надпись?.. И такъ отдавайте Кесарево Кесарю...“

(Ев. Матѳ. и Л.).

Сцены насилія происходили еще недавно у Св. Гроба.

Монахи латинскіе предприняли расширить свои владѣнія, въ ущербъ правамъ монаховъ греческихъ, послѣдніе пытались сначала мирнымъ путемъ прійти къ соглашенію, а когда это оказалось безуспѣшнымъ, тогда они силою воспротивились посягательствамъ на свою собственность.

Такія столкновения между христіанами, да еще въ столь священномъ мѣстѣ, весьма прискорбны конечно и слѣдуетъ устранить ихъ повтореніе.

Миръ есть желаніе всего міра, а тѣмъ болѣе это есть желаніе Каѳолической, Православной Церкви.

Но миръ невозможно установить иначе, какъ основываясь на правдѣ. Предисловіемъ ко всякому серьезному примиренію служить безпристрастное обсужденіе и искреннее признаніе правъ каждаго. Итакъ, какое-же право имѣютъ Латины считать себя собственниками какой-бы то ни было части Палестины? вотъ первый пунктъ подлежащій нашему разсмотрѣнію.

Ежели существуетъ на свѣтѣ задача, въ коей абсолютная правда, какъ основаніе для переговоровъ, болѣе необходима, чѣмъ, гдѣ бы то ни было, то такую задачу представляетъ конечно эта борьба различныхъ стремленій, претензій, захватовъ, честолюбія, называемая иначе *Восточнымъ Вопросомъ* и заключающая въ себѣ всякіе другіе вопросы о Св. Мѣстахъ и пр. и пр.

Нигдѣ однако правда не была столь нарушена, какъ именно въ семъ вопросѣ. Сколько проектовъ дѣтскихъ, дикихъ, несправедливыхъ, неисполнимыхъ нагромождено одно за другимъ и затѣмъ вновь разрушалось въ теченіи вѣковъ, лишь бы избѣгнуть рѣшенія естественнаго и законнаго.

*). *Примѣчаніе Редакціи*: Эта замѣчательная статья, писанная по-французски, прислана намъ писателемъ иностранцемъ и иновѣрцемъ, весьма извѣстнымъ на Востокѣ.

Usurpations d'autrefois et d'aujourd'hui.

«De qui est cette image et cette inscription?.. — Rendez donc à César ce qui appartient à César.» — (St. Matth. & St. Luc.).

Des scènes violentes se sont produites encore dernièrement dans les Lieux-Saints.

Des moines latins ont entrepris d'étendre leur domaine au détriment des moines grecs; ceux-ci, après avoir essayé des redressements pacifiques, ont repoussé les empiètements par la force.

On ne saurait trop déplorer ces rixes entre chrétiens, et dans un lieu si auguste, ni trop s'efforcer d'en empêcher le retour.

La paix est le vœu de tous; elle est surtout le vœu de l'Eglise, catholique et orthodoxe. Mais la paix ne peut s'établir sur un autre fondement que la justice. Les préliminaires de toute réconciliation sérieuse doivent consister dans l'examen impartial et dans la reconnaissance sincère des droits de chacun.

Quel droit ont les Latins de se dire propriétaires d'une portion quelconque de la Palestine? Tel est le premier point à considérer.

S'il est un problème où la justice absolue, comme base de négociations, soit plus nécessaire que partout ailleurs, c'est assurément dans le conflit d'aspirations, de revendications, d'ambitions et de convoitises qu'on appelle *la question d'Orient*, et dont dépendent toutes les questions des Lieux Saints.

Nulle part cependant elle n'a été plus outrageusement violée. Que de combinaisons enfantines ou bizarres, iniques ou inexécutables, n'a-t-on pas échafaudées et abandonnées tour à tour depuis des siècles, pour éviter la solution naturelle et légitime!

À qui donc appartient l'Orient? C'est ici qu'on peut dire comme le Sauveur au jour où Il ordonna de rendre à César ce qui est à César: «De qui est cette image, et cette inscription?» D'où vient la civilisation dont on voit partout les traces, de la Sicile au Caucase et du Danube au Nil? Que trouve-t-on immédiatement sous la couche de

Кому же принадлежит Востокъ? Вотъ тутъ-то именно можно отвѣтить словами Спасителя, когда Онъ повелѣлъ однажды отдавать Кесарю Кесарю: „*Чѣ это изображеніе и надпись?*“ Откуда эта цивилизація, слѣды которой видны повсюду — отъ Сициліи до Кавказа и отъ Дуная до Нила? Что находятъ тотчасъ-же подъ кровавымъ и печальнымъ слоємъ развалинъ, составляющимъ вѣрный и вѣчный признакъ владѣнія мусульманскаго? Какое племя построило эти безсмертные храмы, нынѣ изувѣченные? Эти чудныя базилики, нынѣ оскверненныя? Какъ называлось это Царство? и какъ называется еще сегодня эта Церковь, пережившая его?

„Когда Правду за столомъ обходятъ“, сказалъ одинъ англійскій писатель, „тогда все остальные добродѣтели съѣдаютъ ея часть“, а тѣмъ болѣе, ежели то пороки. Допустимъ однако, что дѣло касается добродѣтелей, допустимъ, что были по край-мѣй-мѣрѣ добрыя намѣренія въ нѣкоторыхъ изъ тѣхъ ошибокъ, которыя столь печально невоображали Восточный Вопросъ, а все-таки придется сознаться, что, отъ начала и до нашихъ дней, великой страдальницей въ семь дѣлъ являлась всегда — бѣдная, загнанная *Правда!*

Не восходя до Потопа, ни даже до Римскаго Завоеванія, по стѣитъ только бросить взглядъ на исторію Среднихъ вѣковъ, дабы преисполниться глубокимъ сожалѣніемъ, увидѣвъ насколько такое великое предпріятіе, каковы были крестовые-походы, стоившіе столько человѣческихъ жертвъ, не достигло цѣли, а лишь ускорило разрушительное дѣйствіе того варварскаго, азіатскаго потока, которое крестовые походы могли и должны были остановить, будь они лучше направлены.

Конечно не безъ добродѣтелей были крестовосцы; среди этихъ тысячъ Франковъ и Германцевъ находились несомнѣнно люди отличающіеся безавѣтной храбростью, некренней вѣрой, глубокой набожностью, готовые жертвовать собою, но, при всемъ томъ Правда, которую, въ данномъ случаѣ, можно было бы назвать просто — честностью, не стояла на первомъ планѣ, а наоборотъ. Послѣ наружныхъ изъявленій почтенія Императорамъ, вооруженное Латинство вскорѣ забыло

débris sanglants et de ruines lamentables, qui constitue l'occupation musulmane? Quelle race a bâti ces temples immortels aujourd'hui mutilés, ces basiliques admirables qui pleurent de se voir profanées? Comment s'est appelé cet Empire, et comment s'appelle encore aujourd'hui l'Eglise qui lui a survécu?

«Quand la justice n'est pas servie la première», a dit un auteur anglais, «toutes les autres vertus mangent sa part», à plus forte raison les vices. Mais admettons qu'il s'agisse de vertus, qu'il y ait eu du moins des intentions droites dans quelques unes des erreurs qui ont faussé si lamentablement la position de la question d'Orient, et nous devons cependant reconnaître que la grande sacrifiée dès l'origine et toujours, a été la justice.

Sans remonter au déluge, ni même à la conquête romaine, on ne peut jeter un regard sur l'histoire du Moyen-Age sans être saisi d'amers regrets, en voyant combien le mouvement énorme des croisades, auquel de telles hécatombes humaines ont été immolées, a non seulement avorté misérablement, mais a accéléré l'œuvre destructive du torrent de barbarie asiatique, qu'il voulait et pouvait si bien repousser, s'il eût été mieux conduit.

Vertus sans doute que le courage, le dévouement personnel, la foi sincère, la piété même qui ne manquaient pas à quelques uns de ces milliers de Francs et de Germains. Mais la justice, qui dans ce cas pouvait s'appeler la probité, n'avait pas été «servie la première», loin de là. Après quelques formalités respectueuses envers les Empereurs, la Latinité armée a vite oublié qu'elle était non chez elle, mais chez eux; et ses chefs n'avaient, peut-être, jamais sérieusement songé que leur entreprise, pour être efficace et surtout pour être féconde en résultats durables, devait se mettre entièrement et sans conditions, au service de l'Empire d'Orient.

Jérusalem appartenait à l'Empire, et par des droits combien sacrés! Les victoires de Titus étaient un faible titre en comparaison des fondations d'Hélène et des restaurations d'Héraclius. Qui avait élevé, doté, défendu ces édifices magnifiques en

что оно находилось не у себя дома, а у нихъ, въ гостяхъ. Вожди крестоносцевъ быть можетъ никогда не задумались надъ тѣмъ, что ихъ предпріятіе для того, чтобы быть прочнымъ и главное плодотворнымъ, должно-бы исполнѣ и безусловно подчиниться волѣ Императоровъ Византійскихъ.

Иерусалимъ принадлежалъ Имперіи и сколько священны были его права на Св. Градъ! Побѣды Тита ничто сравнительно съ учрежденіями Св. Елены и возстановленіями Гераклія. Кто воздвигъ, одарилъ, защитилъ эти великолѣпныя зданія въ честь Распятаго Бога? Дикое нашествіе мусульманъ и то поняло сіе; невѣрные схватили и ранили тѣло Св. Града, но они не дерзнули коснуться его души и знаменитый документъ, отъ перваго часа нашествия, призналъ права Грековъ, свидѣтельствуя тѣмъ самымъ о нѣкоемъ родѣ религіознаго страха, остановившаго кровожаднаго завоевателя передъ святилищемъ Голгофы.

Латины оказались менѣе почтительными и менѣе честными нежели мусульмане. Они собирались въ свою пользу завоевать Св. Землю и поселиться въ ней наперекоръ правамъ Императорскимъ и своимъ собственнымъ клятвамъ. Результатъ сего не заставилъ себя долго ждать, новые похитители были вскорѣ прогнаны возвратившимися врагами христіанъ и горько поплатились за свое безуміе и за свой безбожный эгоизмъ.

Служа Комненамъ, они служили-бы не только правдѣ, но и здравому смыслу, который всегда съ ней неразлученъ. Они поддерживали и утвердили-бы единственный надежный оплотъ христіанства, каковымъ была Имперія, вмѣсто того, чтобы вырывать камни изъ него для постройки себѣ смѣшныхъ и безсильныхъ крѣпостей, словно дѣти, воздвигающія игрушечныя зданія изъ песка морскаго, которыя разрушительная волна немедленно-же смоесть и унести.

Все казалось должно было внушить имъ вести себя умѣе и честнѣе. Имперія обладала еще громадными матерьяльными средствами и по своей цивилизаціи она стояла много выше Запада, а, благодаря своей умѣлой и могущественной организаціи, она была способна оказать почти безконечное сопротивление, ежели-бы только Европа ей

l'honneur du Dieu crucifié? La sauvage invasion musulmane elle-même l'avait senti; elle avait saisi et meurtri le corps de la ville sainte; elle n'avait pas osé toucher à son âme, et un document célèbre reconnaissant dès la première heure les droits des Grecs, atteste l'espèce de terreur religieuse qui avait arrêté le sanguinaire envahisseur devant le sanctuaire du Golgotha.

Le Latin a été moins respectueux que le Musulman, et moins honnête. C'était à son profit qu'il entendait reprendre la Terre Sainte aux infidèles; c'est lui qui s'y est installé au mépris des droits impériaux et de ses propres serments. Le résultat ne s'est pas fait attendre; et les nouveaux usurpateurs, promptement chassés par un retour des ennemis du nom chrétien, ont expié cruellement la folie et la faute de leur égoïsme impie.

En servant les Comnène ils n'auraient pas seulement servi la justice, mais le bon sens qui ne s'en sépare jamais. Ils auraient affermi le seul vrai rempart du christianisme qu'était l'Empire, au lieu d'en arracher les pierres pour s'en bâtir des forteresses ridicules et impuissantes, comme les enfants avec le sable de la mer, jouets fragiles que la vague dévastatrice devait sitôt emporter.

Tout se réunissait pour leur dicter une conduite à la fois plus sage et plus loyale. L'Empire menacé avait encore d'immenses ressources matérielles; il était par sa civilisation infiniment plus avancée, par son organisation savante et puissante, capable d'une résistance presque indéfinie si l'Europe lui avait fourni, sans marchander, le seul secours toujours utile, dont elle pût disposer: des hommes pour recruter ses armées incessamment décimées.

Les Comnène étaient de grands hommes de guerre; ils avaient plus d'intérêt que personne à défendre la chrétienté dont ils étaient l'avant-garde. Ils connaissaient la manière de combattre les Infidèles; de plus ils étaient sur les lieux. Les populations d'Asie-Mineure leur obéissaient encore en grande partie: et la Terre Sainte une fois rentrée en leur possession, les secours étaient toujours proches et à portée.

Les Francs venus de l'autre bout du

доставила, не торгуясь, единственную полезную помощь, которой она могла располагать, именно — помощь людьми для пополнения ея войскъ, находившихся постоянно въ сраженіяхъ.

Комнены были великіе полководцы, болѣе чѣмъ кому-бы то ни было другому, имъ была дорога защита христіанства, котораго они составляли авангардъ. Имъ была знакома манера сражаться невѣрныхъ, къ тому же они были прирожденные обитатели этихъ странъ. Большинство населенія Малой-Азіи повиновалось имъ еще и еслибы Св. Земля была имъ вновь возвращена, то помощь у нихъ всегда находилась-бы подъ рукою.

Франки, явившіеся съ того края свѣта тогдашняго, не знавшіе ни языка, ни страны, ни стратегическихъ обычаевъ противника, нуждающіеся во всемъ, коль скоро они переставали ладить съ Греками и принужденные тогда выписывать, изъ своего дальняго и сравнительно бѣднаго отечества, все то, что богатый Востокъ готовъ былъ-бы дать вѣрнымъ союзникамъ Императоровъ, Франки должны были погибнуть, какъ гибнетъ жалкое растеніе, оторванное отъ корня. И хорошо еще, еслибы все зло этимъ и ограничилось! Но вскорѣ они стали обращаться какъ съ врагами съ тѣми, которымъ имъ слѣдовало-бы служить, они обратили противъ Грековъ свои послѣднія силы. Известно вѣдь до какого святотатственнаго безумія дошло бѣшенство ихъ обманутой алчности, когда въ 1204 г. эти плотоядные звѣри накинулись на Царицу городовъ, на Царицу христіанскаго міра, на Ту, которую ихъ самихъ защищала въ теченіи столькихъ вѣковъ и въ какомъ видѣ они ее оставили — изнуренною, ограбленною, разоренною, раненною, истерзанною передъ наступленіемъ тѣхъ другихъ дикихъ звѣрей, которымъ отнынѣ оставалось лишь довершить ужасный ширъ...

(Окончаніе слѣдуетъ).

Л. В.

Mr. Nabokof, secrétaire d'Ambassade.

Le Temps s'exprime ainsi sur les suites de la rixe entre Grecs et Latins au Saint-Sépulcre:

Le gouvernement turc, après enquête sur les incidents du Saint-Sépulcre, reconnaît que les droits des Latins ont été violemment attaqués par les Grecs.

monde d'alors, étrangers à la langue, au pays, aux méthodes stratégiques de l'adversaire, dénués de tout dès qu'ils cessaient d'être d'accord avec les Grecs, et obligés alors de faire venir de leur patrie lointaine et relativement indigente ce que le riche Orient aurait prodigué si facilement aux auxiliaires fidèles des Empereurs, devaient périr comme se dessèche une misérable plante déracinée. Plût au Ciel encore que le mal se fût borné là! Mais ils ne tardèrent pas, s'ils n'avaient commencé dès le premier jour, à traiter en ennemis ceux qu'ils auraient dû servir, et à tourner contre les Grecs ce qui leur restait de forces. On sait jusqu'à quelle sacrilège démente en est venue la rage de leur cupidité trompée, quand en 1204 ces carnassiers se sont rués sur la Reine des villes et de la chrétienté, sur celle qui les défendait eux-mêmes depuis tant de siècles, et comme ils l'ont laissée épuisée, dépouillée, ravagée, meurtrie, broyée devant les autres bêtes féroces qui désormais n'avaient plus qu'à achever l'horrible festin...

L. V.

La fin au prochain No.

La Presse étrangère.

L'Information de Vienne, parlant du jubilé de Monsieur Zinovief, Ambassadeur de Russie à Constantinople, communique que le Comte Lamsdorf, Ministre des Affaires Étrangères en Russie, envoie un superbe cadeau à l'ambassadeur. Ce cadeau, qui consiste en un groupe allégorique fait en bronze et représentant les succès de la politique russe au Bosphore depuis que Mr. Zinovief y est ambassadeur, sera remis à Mr. Zinovief par

Le consulat russe persiste à couvrir les Grecs. Il a obtenu l'élargissement des agresseurs des Franciscains et la diminution de la garde intérieure du Saint-Sépulcre.

Le Journal des Débats communique ce qui suit, concernant la dernière encyclique du Pape: Dans une encyclique en date du 20 novembre et adressée aux évêques latins de Grèce, le Pape rappelle l'œuvre des Grecs pour la propagation de la civilisation chrétienne et leur attachement aux traditions et rites propres qui furent respectés par les pontifes romains.

Le Pape rappelle aussi les mesures prises pour répandre le catholicisme parmi les Grecs, et regrette avec douleur le schisme qui a séparé les Grecs de l'Eglise romaine.

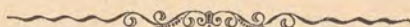
Il adjure les évêques de faire leur possible pour que tous comprennent que l'amour de la patrie peut être uni à la foi dans la religion catholique.

Le Saint-Père termine en disant que les Grecs n'ont rien à craindre de leur union avec l'Eglise romaine et en approuvant l'institution d'un séminaire catholique à Athènes.

Presque tous les journaux étrangers font mention du célèbre écrivain russe Maxime Gorky dont les œuvres ont été traduites dans tant de langues diverses.

Au dire de la presse étrangère Maxime Gorky, arrêté lors des troubles universitaires et relégué, par ordre administratif, à Nijni, va être transféré actuellement à Yalta, en Crimée, où il passera l'hiver avec sa famille. C'est aussi en Crimée, comme on sait, dans la terre de la comtesse Panine, que le comte Léon Tolstoy séjourne depuis quelque temps. La santé du grand écrivain s'est remise plus ou moins.

Les journaux de Constantinople annoncent que la comtesse de Riencourt-catholique française — vient d'envoyer dix-mille francs à S. S. le Patriarche Oecuménique.

Русская печать о старообрядцахъ.

Въ Россіи, а также въ Румыніи и Буковинѣ, проживаетъ нѣсколько милліоновъ, такъ называемыхъ, старообрядцевъ, русскихъ и православныхъ, находящихся въ расколѣ съ русскою господствующею Церковію.

Время, образованіе, а главное любовь и мирное сожительство господствующихъ православныхъ пастырей съ старообрядческими, приведетъ рано или поздно къ церковному единенію, но когда оно наступитъ это вѣдому одному Пастыреначальнику Богу.

Въ *Церк. Вѣд.* (отъ 10 ноября) апологетъ русскаго духовнаго вѣдомства Н. И. Субботинъ совершенно ложно и несправедливо говорить, что въ Константинополѣ нѣкоторые члены „особой (!) комисіи (?!) „изъ греческихъ архіереевъ“, „были расположены въ пользу раскольниковъ, общали имъ успѣхъ“. „Неблагопріятный для нихъ исходъ дѣла послѣдовалъ по настоянію русскаго правительства“, что „самъ патріархъ призналъ будто бы законность и благодатность австрійскаго священства, получившаго начало отъ Амвросія, даже согласенъ былъ допустить до сослуженія съ нимъ раскольническихъ архіереевъ и поставленныхъ ими поповъ“, и проч.. Все это завѣдомая ложь и не дѣлаетъ чести эксъ-профессору, который правду давно замѣнилъ неправдою.

Русская Церковь автокефальная и ни одна изъ православныхъ восточныхъ церквей не считаетъ себя въ правѣ вмѣшиваться въ ея дѣла. Поэтому всѣ вопросы, которые коснулись бы старообрядцевъ живущихъ въ Россіи, могутъ быть разматриваемы лишь Русскою Церковію, но не восточными церквами. Да и что и чего могутъ просить старообрядцы, хотя бы вселенскаго патріарха? Признать ихъ іерархію каноническою? Но на это не

только патриархъ, но и каждый канонистъ, отвѣтитъ, что двухъ іерархій въ церкви не бываетъ и что если одна іерархія, какъ россійская, признается каноническою и съ нею всѣ автокефальныя Церкви имѣютъ общеніе, то другая, хотя бы и вполне по догматамъ и по вѣрѣ, православная, является антиканоническою. Признать таковую (т. е. неканоническою) возможно лишь тогда, когда господствующая Русская Церковь разорветъ свое общеніе со всеми православными церквами и приметъ какое либо новое ученіе, чуждое православной Церкви. Другой вопросъ могъ бы коснуться снятія клятвъ Московскаго Собора 1667 года. Но и на этотъ вопросъ Великая церковь не можетъ дать благоприятнаго отвѣта. Русская Церковь не спрашивала ее относительно снятія въ 1800 году клятвъ со старообрядцевъ, признавшихъ надъ собою власть Правительствующаго Синода, неподвергала опредѣленіе своего Синода, состоявшаго въ то время изъ трехъ архіепископовъ: Новгорода, Ростова и Пскова, на разсмотрѣніе Великаго Синода Константинопольской Церкви и т. о. лишила возможности послѣдній, что либо высказать. Въ отдѣльности каждый іерархъ, каждый канонистъ грековосточной православной церкви, къ которому обратились бы съ своими недоумѣніями и вопросами старообрядцы отвѣтитъ имъ такъ какъ того требуютъ священные каноны. Русскій профессоръ каноническаго права въ С.-Петербургской духовной академіи Т. В. Барсовъ, какъ говоритъ *Новое Время* (№. 8.861) признаетъ, что учрежденіе единовѣрія „есть актъ отмѣны клятвъ соборныхъ русскимъ Правительствующимъ Синодомъ“... „Такое мнѣніе преобладаетъ на вопросъ о клятвахъ произнесенныхъ на старые до-Никоновскіе обряды русскимъ Соборомъ XVII вѣка.

Подвергнуть вопросъ о старообрядчествѣ разсмотрѣнію Константинопольскій Синодъ можетъ и русское правительство не въ силахъ этого воспретить. Но отъ этого разсмотрѣнія ничего не могутъ ни выиграть, ни проиграть старообрядцы, ибо Великая церковь никакого рѣшенія по старообрядческому вопросу постановить не можетъ, не будучи вправѣ и въ силѣ привести свое опредѣленіе въ исполненіе. Русское духовное вѣдомство имѣетъ свой духовный регламентъ, имѣетъ свои соображенія, которыми не желаетъ поступиться относительно своихъ раскольниковъ. Допустимъ даже возможность признанія старообрядческой іерархіи, со стороны Константинопольскаго патриарха и его Свящ. Синода. Разлѣ подобное постановленіе можетъ хотя сколько нибудь вліять на ходъ дѣлъ въ Русской Церкви и измѣнить тѣ соображенія, коими руководствуются ея управители?

Русскіе старообрядцы, какъ состоящіе въ расколѣ съ Русскою господствующею Церковію и вмѣстѣ съ нею руководствующіея одними и тѣми же канонами, должны знать и вѣдать какимъ путемъ возможно принятіе ихъ въ лоно господствующей Церкви, двери которой для нихъ всегда открыты. Съ исторіею вопроса о принятіи раскольниковъ въ православную Церковь они могутъ ознакомиться изъ изданной въ 1892 году брошюры „Обществомъ Исторіи и Древностей Россійскихъ при Московск. Университетѣ“: „Разсужденіе о дѣйствительности хиротоніи клириковъ, рукоположенныхъ епископомъ изверженнымъ и схизматикомъ“, составленное митрополитомъ Смирненскимъ Василиемъ и принятымъ въ руководство Великою Константинопольскою Церковію. Русское же духовное вѣдомство, нисколько не принимало на себя обязательства руководиться опредѣленіями Константинопольскаго Синода. Теперь послушаемъ, что говоритъ г. Суворинъ въ *Новомъ Времени*: „Старообрядцы выбираютъ своихъ священниковъ, у нихъ нѣтъ семинарій, они не носятъ духовной одежды внѣ службы (а слѣдовало бы носить). Странно, не правда ли, что тѣми „правами“, о которыхъ проситъ православный священникъ, пользуются старообрядцы, не имѣющіе существенныхъ правъ православія. Старообрядцы не просятъ о томъ, чтобы ходить въ театръ. Зато они давно просятъ о томъ что тѣсно связано со свободою вѣроисповѣданія и чѣмъ пользуются у насъ католики, протестанты, евреи и магометане. Крѣпкіе, вѣрные Русскіе люди, а вотъ имъ не дается того чѣмъ пользуются, такъ сказать, „незѣрные“. Гремятъ витіи о „свободѣ совѣсти“, о безпреступственной перемѣнѣ вѣры, о свободѣ всякой религіозной пропаганды, а „древнее благочестіе“, старое православіе, на которомъ росла Русь почти вплоть до Петра Великаго,

считается воинствующею церковью, какъ выразился на Орловскомъ съѣздѣ г. Скворцовъ, не допускающій существованія двухъ церквей рядомъ“.

На это *Моск. Вѣд.* замѣчаютъ:

„Это не совсѣмъ вѣрно: двухъ равноправныхъ православныхъ церквей „рядомъ“, то-есть съ двумя обособленными іерархіями, съ двумя епископами въ одномъ и томъ же городѣ не допускаетъ не одинъ только г. Скворцовъ, но и вся Православная Церковь“.

Совершенная правда, по этому митрополитъ Московскій киръ-Владимиръ и просилъ г. синодальнаго оберъ-прокурора К. П. Побѣдоносцева удалить изъ Москвы старообрядческаго архіепископа Іоанна Картушина, именованнагося „Московскимъ“ и нынѣ проживающаго въ Тулѣ.

„Два брата, очень похожіе другъ на друга, два брата-близнецы, замѣчаетъ *Новое Время*, „ссорятся между собой. Простые знакомцы уживаются другъ съ другомъ, а братья не хотятъ сходиться, враждуя два съ половиной вѣка. Сколько этой вражды шевелится въ огромной литературѣ порожденной расколомъ, сколько ея шевелится въ живыхъ душахъ! Кто знаетъ, можетъ быть эта вражда имѣетъ и свою хорошую сторону, поддерживая въ братьяхъ-близнецахъ духъ бодрости и мѣшая поселиться въ православіи древнемъ и новомъ духу индифферентизма и хладности. Но хорошая эта сторона покрывается нехорошими сторонами, и потому миръ и соединеніе такъ желательны“.

Да очень желательны. *Моск. Вѣд.* говорятъ, что православная Церковь дѣлала много „уступокъ, открывая братскія объятія упорствующему брату“, но это неправда. Никакихъ уступокъ Православная Церковь старообрядцамъ не дѣлала, потому, что сдѣлать того не можетъ. Истина всегда будетъ истиною и Православная Церковь никого не привлекаетъ въ Свое лоно уступками. Это дѣлаютъ нанисты, іезуиты, но не православные. Старообрядцы ни на какія уступки не пойдутъ, ибо считаютъ себя правыми. Тѣмъ не менѣе воссоединеніе возможно, не путемъ уступокъ, а путемъ довѣрія и большаго единенія съ грековосточною церковію. Вѣдь до сихъ поръ въ Россіи смотрѣли на старообрядческую іерархію, какъ на лжеіерархію самозванную, преступною и поэтому мѣшали напримѣръ Московскому старообрядческому архіепископу пребывать въ одномъ градѣ съ каноническимъ и верховнымъ архипастыремъ Москвы. Но теперь взгляды начинаютъ мѣняться и кто знаетъ будущее? Можетъ быть и Русское верховное Священноначаліе подчинится рѣшенію Великаго Собора Константинопольскаго 1887 года относительно схизматиковъ и откроетъ старообрядцамъ путь къ единенію церковному.

И. Дурново.

Le Patriarcat d'Antioche.

Le journal «*Rossia*» (No. 216) nous communique quelques détails sur la position archi-triste dans laquelle se trouve le Patriarcat d'Antioche que la Société de Palestine a pris sous sa protection.

«La diplomatie russe, dit le journal en question, a beaucoup contribué à l'éloignement de la hiérarchie grecque de la Syrie et c'est surtout le Consul Russe à Damas, A. P. Bélijaf qui a remué ciel et terre pour aboutir à l'élection de Mélétiус au siège d'Antioche.»

Aujourd'hui plus de la moitié des chaires épiscopales de ce Patriarcat se trouve être vacantes. Dieu semble vouloir punir l'Eglise qui prêche le séparatisme en religion.

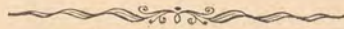
L'Ambassadeur de Russie à Constantinople, au dire du journal «*Rossia*», aurait insisté auprès de la Sublime-Porte pour obtenir l'expulsion de son diocèse du Métropolitain de Tarse — M-gr Germanos (un Grec). La population de Beyrouth a élu l'Archimandrite Gé-rassimos Massara comme Métropolitain, mais le Patriarche refuse de le consacrer et lui pro-

pose la chaire d'Alep. Toutefois, ajoute le correspondant du journal russe, «le Patriarche n'est pas en état d'imposer sa volonté, étant impuissant à restreindre les passions de la sauvage (?) populace.»—«Le pouvoir du Patriarche est bien faible...» etc., etc.

Le journal ne témoigne-t-il pas par là de la position précaire du candidat de Mr. Bélijef et C-ie? L'expulsion de cet usurpateur ne serait-elle pas prochaine (surtout si un Synode Oecuménique à cet effet était convoqué à Constantinople, sous la Présidence du Patriarche Oecuménique)?

D'après la *Rossia* «non-seulement les prêtres, mais voire même les évêques (du Patriarcat d'Antioche) savent à peine lire et écrire.»

Et ce sont ces ignorants qui ont saisi de leurs mains cupides le gouvernail de l'Eglise et se sont proclamés les frères des Arabes-Musulmans!

Наши отвѣты „Вѣстнику Европы“.

Въ иностранномъ обзорѣннѣ журналѣ «Вѣстникъ Европы» (кн. 8) цитируя руководящую статью No. 1 *Православнаго Востока*, приписываетъ намъ то, о чемъ мы не говорили. Во первыхъ мы нигдѣ не выражали желанія «возсоединить болгарскую церковь съ греческою», а желали возвращенія Болгарской Церкви въ лоно Православной Церкви. Великая Церковь Константинопольская вовсе не намѣрена, да и не желаетъ, подчинять себѣ Болгарскую Церковь, а напротивъ, готова во всякое время признать ея автокефалію передавъ ей все епархіи находящіяся въ предѣлахъ Болгаріи и Восточной Румеліи. Во вторыхъ не издатели *Православнаго Востока* будутъ распредѣлять между балканскими государствами земли Балканскаго полуострова; можетъ быть это возьмутъ на себя русскіе панслависты, которые всю Македонію и Фракію отдадутъ болгарамъ, какъ отдали имъ территоріи населенныя сербами и геками въ 1878 году, а Австріи — Боснію и Герцеговину. *Православный Востокъ* выразилъ лишь то, что по исторіи и этнографіи должно принадлежать Греціи, Сербіи, Румыніи. Конечно проф. М. М. Стасюлевичъ и ученымъ сотрудникамъ его журнала должна быть не менѣ насъ извѣстна исторія балканскихъ народностей и ихъ историческія и этнографическія права, но къ прискорбію многограмотный и малосвѣдующій обзорѣватель иностранной политики въ *Вѣстникѣ Европы*, слишкомъ выражаетъ свое болгаробѣіе и забываетъ о томъ, о чемъ прежде сообщалъ почтенный журналъ, говоря о предѣлахъ и поддѣлахъ болгарскихъ шовинистовъ и писателей. Ни греки, ни сербы, не оспариваютъ нѣкоторыхъ правъ болгаръ на ту часть Македоніи, которая прилегаетъ къ Восточной Румеліи, по р. Струмъ (казы: Неврокопъ, Друма, Разлогъ, Мельникъ).

Если *Вѣстникъ Европы* находитъ, что относительно болгаръ *Православный Востокъ* поступаетъ не безпристрасно, то редакція газеты была бы глубоко признательна «правдивому» журналу, если бы онъ ради самихъ болгаръ, „честно и справедливо,“ поработалъ надъ ихъ исторіею и этнографіею и доказалъ бы, что дѣйствительно греческая іерархія лишила болгаръ ихъ „языка“ Можетъ быть журналъ придетъ къ инымъ выводамъ, по которымъ окажется, что болгарская пропаганда, съ помощію револьверовъ и кинжаловъ и при покровительствѣ задаренныхъ болгарскимъ золотомъ турецкихъ властей, успѣшно оболгариваетъ грековъ, сербовъ и влаховъ.

Покойный К. Н. Леонтьевъ, такъ хорошо познавшій лукавыхъ болгарскихъ вождей и ихъ тенденціозную исторію и этнографію въ кн. „Византизмъ и Славянство“ (М. 1876, стр. 41) писалъ: за болгаръ въ Россіи, все прогрессисты, атеисты, демагоги все ненавидящіе авторитетъ Церкви, наконецъ все незнакомые съ узаконеніями Вселенской Церкви, или не вникающіе въ ея духъ“. Понятно, что *Вѣстнику Европы* неприлично идти съ тѣми, которые въ свою программу поставили объединеніе Греческаго, Сербскаго и Румынскаго народовъ и желаютъ торжества православія и правды. Во имя послѣдней въ недавнее время было помѣщено нѣсколько безпристрасныхъ статей

въ пользу сербовъ и грековъ, въ *С.-Петербур.* Вид., *Новостяхъ* и *Кремль* (проф. Д. П. Иловайскаго) Но какъ идти прямо, по прямому пути, когда сама Россія не можетъ обрѣсти тотъ путь, по которому такъ доблестно шла при Екатеринѣ II и Николаѣ I, имѣя за собою своихъ друзей и братьевъ: грековъ, сербовъ и молдоваховъ, которыхъ нынѣ промѣняла на схизматиковъ — болгаръ, отплатившихъ своей освободительницѣ Россіи самой черною неблагодарностію.

Русскую политику иностранцы знаютъ лучше насъ русскихъ и было бы странно если бы *Православный Востокъ*, служащій интересамъ православныхъ народовъ навелъ „иностранцевъ на мысль о новой (несуществующей) русской интригѣ, задуманной не безъ вѣдома и одобренія русской дипломатіи“. *Православный Востокъ* идетъ въ разрѣзъ съ новымъ ученіемъ панславизма и противъ сближенія Россіи съ Австро-Венгріей и Германіей. Но то, что высказываетъ нашъ органъ нисколько не согласно съ нынѣшнимъ направлениемъ русской политики.

La Presse Roumaine

La presse austro-juive si pointilleuse à notre égard, si prête à interpréter à sa façon nos moindres propos, juge opportun de passer sous silence notre dernier article par lequel nous déclinions la paternité du canard édité par le «Vossische Zeitung».

A cette occasion, nous avons relevé, comme on se le rappelle, que la nouvelle tendancieuse de la réforme de l'art. 88 de la Constitution roumaine, qui sous-entend aussi la modification de l'ordre de la succession au trône, était accompagnée de potins odieux; sans doute un démenti avait été donné précédemment, mais il n'est pas fait pour nous satisfaire car on est encore à se demander si le démenti visait les calomnies seulement ou bien aussi l'insinuation politique.

De sorte qu'une incertitude persiste toujours, comme un sillage laissé par cet oiseau aquatique docilement couvé par Mr. Marghiloman et éclos dans l'officine du «Vossische Zeitung.»

Or nous tenons beaucoup à être définitivement édifiés à ce sujet; oui ou non, le communiqué est-il un démenti visant en principal l'assertion d'un ex-ministre qui s'est permis, sans doute à bon escient, d'annoncer une réforme de la Constitution roumaine, dans telle partie qui intéresse aussi les signataires du traité de Berlin?

Nous sommes convaincus que la diplomatie de certaines puissances Européennes ne se laissera point suspendre et les vrais patriotes roumains non plus!

Les Cartels de quelques personnages politiques n'y pourront rien. L'Autriche-Hongrie et les jésuites se trompent s'ils croient qu'ils pourront, en altérant la portée du traité de Berlin, continuer leur main-mise sur le Royaume de Roumanie. La Roumanie est et restera indépendante réellement, c'est-à-dire qu'on ne pourra pas avec l'aide de quelques politiciens inconscients changer l'ordre de la succession et encore moins tripataouiller sa constitution. Diplomates veillez!

Semëntorul est le titre d'une revue littéraire paraissant désormais dans la capitale, sous la direction de Mrs. Mrs. Cosbuc et Vlahoutza; ce sont les deux plus grands poètes que possède en ce moment la Roumanie et la publication de cette revue devrait prendre les proportions d'un évènement littéraire, en est-il réellement ainsi? hélas nous craignons bien que non!

D'un côté l'esprit public en Roumanie est accaparé par les querelles stériles et sans trêve des politiciens, de l'autre les cœurs sont travaillés par de noirs pressentiments et de cruelles appréhensions. Tout le monde a plus ou moins le sentiment qu'il se trame de vilaines choses et que les intérêts roumains sont méconnus. Ce qu'il faut en ce moment-ci au public roumain ce n'est point un ou plusieurs Jérémie criant «malheur à toi Jerusalem!» Nous avons plutôt besoin d'un Juvénal ou encore mieux d'un Victor Hugo annonçant les Châtiments.

Poètes chantez! ne pleurez pas! on ne verse point de larmes à l'heure du combat! Voyez plutôt quels admirables sujets, pour exercer votre verve, pourraient vous fournir toutes ces circonstances qui ont amené la Roumanie là où elle est, par trente ans de tripotages et de malversation! Voyez deux grands pays chrétiens l'Autriche et l'Allemagne s'appliquant à faire l'usure à leurs coreligionnaires des Balkans! La belle, la noble mission! Faire regretter aux ex-raïas le joug des Osmanlis! Les Roumains se trouvant endettés pour près de deux milliards pour des fourniture de perroquets rossignols empaillés et des canons réformés qu'on leur a laissés pour compte! En outre on leur réclame sournoisement la terre qui les nourrit comme gage de sûreté! et des politiciens bien stylés leur expliquent bénévolement qu'ils doivent s'exécuter!

Par Hegel, par Schiller, et par Wagner! c'est une belle chose que la politique mercantile! elle est arrivée loin la civilisation allemande! Soutirer à l'aide de traités commerciaux la dernière bouchée de pain à une famille chrétienne, fouetter jusqu'au sang des petites filles et des petits garçons dont le crime est d'avoir récité leur petites prières dans la langue de leurs mamans!

C'est bien le cas de répéter la strophe du chant national Canadien qui est poignante comme nos doïnas:

Chante, rossignolet, chante!
Tu as envie de chanter
Mon cœur me dit de pleurer!

Mais il ne faut pas pleurer! il nous faut des doïnas de défi et de revendications telles qu'en disait Eminescu!

Rappelle toi aussi mon cher Coșbuc ces vers de Darvalouva proférés à ses derniers moments et que je te citais tantôt.

J'étais la brise qui murmure
Et j'aurais dû être le cyclône balayant tout!

Prends garde, ami, de n'avoir comme le divin Paria un suprême regret.

Ne pleurez pas, ne chantez pas! frappez! Comme les soldats de César au visage! Ainsi frappait aussi Alexandre!

Et bonne chance!

Mr. C. Mille rédacteur de l'adeverul et député, sommé, par Mr. D. I. Illitch, qu'il a traité d'espion russe, d'en donner les preuves, fait une réponse pitoyable disant qu'il est en droit de le présumer d'après la politique pronée par le rédacteur du «Pravoslavni Vostok!» Joli, n'est ce pas, ce procès d'intention et tout à-fait à la juive? alors la qualification de «misérable» que lui a adressée Mr. Illitch reste debout elle aussi? En somme

ces injures absurdes et calomnieuses n'ont servi qu'à relever le diapason de son journal au ton indiqué par ses patrons juifs; je ne lui fais pas mes compliments, pas plus à lui qu'à mon excellent ami Petreanu, les ayant toujours tenus pour des garçons pas méchants du tout.

A. Braesco
(de la Scourta).

Историческая лѣтопись Македоніи.

Эпироты (Греки Эпир). Эпиръ, древняя греческая провинція, отдѣлившаяся въ 927 г. отъ Византіи, имѣла своихъ деспотовъ или князей; послѣдніе въ 1210 г. стали распространять свои владѣнія по Македоніи, вытѣсняя оттуда болгарь; въ 1214 г. эпироты завоевали среднюю Македонію, съ Охридою; въ 1222 г. отняли отъ латинянъ: Салоники, Прилѣпъ, Пологъ и возвратили отнятую отъ нихъ Охриду и прилегающія къ ней части; вскорѣ къ Эпирскому деспоту присоединились славянскіе владѣтельные князья и большая часть Македоніи стала достояніемъ Эпирскаго деспота — Алексѣя Комнена; въ 1230—31 г. болгары захватили большую часть Македоніи съ Аеономъ и Салониками; но въ 1233 г. эпироты изгнали оттуда болгарь и присоединили среднюю Македонію къ своимъ владѣніямъ; въ 1254 г. греческій императоръ возвратилъ себѣ: Охриду, Касторію, Эльбасанъ, Прилѣпъ, а также Водену. Въ 1257 г. эпирскій деспотъ, въ союзѣ съ сербами, завоевалъ западную Македонію, которую черезъ два года возвратилъ Византіи.

Латиняне, явившіеся въ Македонію въ 1204 г., владѣли непродолжительное время южною частью ея; въ 1211 г. они были разбиты у Полога славянами и болгарами; въ 1216 году началось распаденіе латинскаго царства; въ 1222 г. Салоники, Охриду, Пологъ, Прилѣпъ и прилегающія земли завоеваны были эпирскимъ деспотомъ Алексѣемъ Комненомъ.

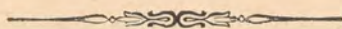
Турки, овладѣли въ 1343 г. Салониками, но въ 1351 г. возвратили его грекамъ; въ 1370 г. южная Македонія завоевана турками; въ 1422 г. императоръ Эмануэль уступилъ Венеціи Салоники, чтобы заключить съ нею союзъ противъ турокъ, но въ 1430 г. Салоники завоеваны султаномъ Мурадомъ II. . .

Подводя итоги владѣній Македоніей, мы видимъ, что *Греки* съ появленія болгарь въ 750 году въ Македоніи и до 1389 г., т. е. до Коссовской битвы, владѣли Македоніей всею 283 года, значительной ея частью 130 лѣтъ и незначительною — 147 лѣтъ. *Болгары* владѣли всею Македоніей, безъ Салоникъ и Приморья, ок. 15 лѣтъ, значительною ея частью 20, незначительною частью около 50 лѣтъ; опустошали Македонію болгары около 25 лѣтъ. *Сербы*, за исключеніемъ Салоникъ и Приморья, владѣли всею Македоніей около 10 лѣтъ, значительною ея частью 46 лѣтъ и менѣе значительною 60 лѣтъ. *Македонскіе славяне*, принадлежащіе къ сербскому племени, владѣли значительною частью Македоніи около 10 лѣтъ, незначительною около 70. *Эпирскіе деспоты*, греки, владѣли значительною частью Македоніи 10 лѣтъ и незначительною ея частью ок. 25 лѣтъ.

Греки, а за тѣмъ сербы, македонскіе славяне и влахи это настоящіе жители Македоніи; болгары болѣею частью опустошители ея, частью-же завоеватели, какъ и эпироты. Противъ грековъ возставали въ Македоніи славяне, сербы и влахи, противъ болгарь: греки, сербы, славяне и влахи. Что болгары никогда не заселили и не переселялись въ Македонію объ этомъ свидѣтельствуетъ исторія. Санъ Стефанскій трактатъ и его творцы — для исторіи и для права не имѣютъ никакого значенія. Творцы его, возбудившіе противъ себя весь православный востокъ и всѣхъ просвѣщенныхъ и правдолюбивыхъ людей въ Европѣ, могутъ лишь краснѣть за свою неправду, которая, благодаря имъ, для славянства и православія, увѣнчалась такимъ позорнымъ успѣхомъ. Но мы вѣримъ, что правдолюбивые русскіе люди, давно познавшіе болгарскую ложь и неправду, не забудутъ о той неправдѣ, которую оказалъ сербскому и греческому народамъ Санъ-Стефанскій трактатъ и болгары наконецъ поймутъ, что темная и позорящая ихъ ложь не можетъ надолго затмить истину, какъ тучи не долго покрываютъ солнце. Солнце, освѣщающее міръ, сильнѣе тьмы. Бол-

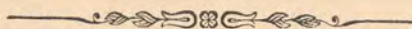
гарское золото ослѣпляетъ не честныхъ людей, которые, издавая въ болгарскомъ духѣ тенденціозныя брошюры, не въ силахъ передѣлать ни исторію, ни этнографію. Съ злополучнаго болгарскаго радѣтеля Венелина, болѣе 50 лѣтъ болгары находили во лжи и неправдѣ, въ убійствахъ и грабительствахъ радость и утѣшеніе. Что то завѣщаютъ они своимъ потомкамъ и скоро-ли образуются и познаютъ, что они, хотя и пришедшіе изъ Азіи, находятся не въ ней, а въ Европѣ, которая считаетъ болгарскій народъ самымъ презрѣннымъ и самымъ непросвѣщеннымъ изъ цивилизованныхъ людей. Только анархисты, нигилисты и атеисты и могутъ сочувствовать македонскому анархическому комитету въ Софіи.

(Конецъ).

Вооруженіе Китая.

Извѣстный англійскій публицистъ Сэръ Робертъ Гартъ много лѣтъ занимающій выдающійся дипломатическій постъ въ Китаѣ и знатокъ китайскихъ дѣлъ помѣстилъ въ журналѣ *Fortnightly Review* статью, въ которой излагаетъ свой взглядъ какія реформы желательны въ Китаѣ и какъ ихъ провести. Китай до сего времени былъ государствомъ враждебнымъ милитаризму, управляемый благоразуміемъ и чуждымъ всякихъ воинственныхъ вождельній. Народъ охотно повинуется закону и управлять имъ легко. Солдаты обучаются главнымъ образомъ искусству дѣйствовать противъ бунтующихъ гражданъ но никакъ не вести борьбу съ регулярными войсками. Поэтому ничего не было страннаго, что китайцы не устояли противъ европейскіхъ войскъ. Теперь европейцы, въ началѣ подъ предводительствомъ Россіи, а затѣмъ Германіи, разбудили и расшевелили Китай, заставляя его отнынѣ сдѣлаться военною державою. Изъ бывшихъ недавно испытаній и катастрофъ, Китай не замедлитъ выйти здоровымъ, сильнымъ и умудреннымъ опытомъ. Онъ приобрѣтетъ то, что ему навязываютъ, именно военную силу, но при этомъ постарается, чтобъ она была наилучшаго качества, т. е. о томъ, чтобы имѣть самое лучшее оружіе, дисциплину и обученіе, чтобъ численность арміи была бы достаточною. Въ настоящее время державы запретили на нѣсколько лѣтъ ввозъ въ Китай оружія. Китайцы поблагодарили за это европейцевъ, какъ сказалъ сэру Роберту Гарту одинъ изъ родовитыхъ китайцевъ: „хорошо, это заставляетъ насъ самихъ производить оружіе. Имѣйте въ виду, что въ скоромъ времени мы сами будемъ вывозить оружіе и, мало того, собьемъ цѣны у нынѣшнихъ производителей.“ И вотъ газеты сообщаютъ что китайскіе оружейные и литейные заводы приступили къ усиленной выработкѣ ружей, орудій и другихъ военныхъ принадлежностей, такъ что скоро Китай будутъ имѣть все въ изобиліи.

Lettres de la Vieille Serbie.

Scopia. Octobre 1901.

(Continuation)

Durant les seize ans de son séjour à Scopia Hafousse-Pacha s'était montré plutôt l'ennemi du peuple serbe et c'est même tant qu'il fut *Moutessarif à Prichtène* que fut tué le consul serbe *Louka Marinkovitch*. A Scopia non plus il n'épargnait pas les Serbes, mais aux Bulgares également il ne faisait pas quartier. Les intrigues autrichiennes ne furent

pas en état de l'attirer dans les pièges qu'on lui tendait et il réussissait à faire échouer tous les projets du consul d'Autriche.

Celui-ci ne pouvant pas en venir à bout devait baisser pavillon.

C'est à ce moment que le gouvernement turc envoya un nouveau vali à Scopia lequel, malgré son air indolent et mou, savait parfaitement déjouer toutes les intrigues autrichiennes. En même temps la Porte donna l'ordre à *Mehmet-Pacha* de quitter Tétovo pour se rendre à Scopia.

C'est à présent que commença une nouvelle lutte plus acharnée que jamais. Autant les Serbes se réjouirent de l'arrivée de ces deux employés honnêtes, justes et dignes d'estime, autant les agents provocateurs bulgares et le consul d'Autriche s'en montrèrent mécontents mettant tout en œuvre pour se débarrasser d'eux...

Une chose à noter c'est que les consuls autrichiens sont parfaitement bien dressés pour la politique de flibustier que l'Autriche mène en Turquie. Et le slave Para dut prouver aussitôt qu'il était capable de remplir les fonctions de consul d'Autriche en Turquie ou bien donner sa démission et se retirer à Prague pour s'y adonner au métier de charcutier. Il fallait user de beaucoup d'adresse et de beaucoup de ruse, Para le comprit.

L'arrivée de Mehmet-Pacha et sa nomination au poste de chef de la gendarmerie du vilayet de Kossovo fut vu d'un très mauvais œil par l'Autriche. Mehmet Pacha est un Albanais qui ne plaisante pas, il est sévère, courageux, sans peur, honnête et incorruptible, il a en horreur les intrigues autrichiennes et bulgares, il est juste, il ne fait pas de différence entre chrétiens et musulmans. En un mot c'est une personnalité marquante avec laquelle il faudra compter. Tout cela ne fait guère l'affaire de l'Autriche. Aussi l'hiver dernier Para reçut-il l'ordre catégorique— *de se*

défaire coûte que coûte de Mehmet Pacha ou bien de donner sa démission.

A la suite de cela le pauvre Para fut contraint de se rendre deux fois à Vienne pour y délibérer sur ce qu'il y avait à faire. Comme résultat de ces conférences surgit la fondation d'un nouveau comité secret et *souterrain*, pour ainsi dire, digne seulement de l'immorale Autriche. D'un côté il fallait travailler à l'anéantissement du prestige de Mehmet-Pacha et d'un autre côté chercher à trouver à la cour du Sultan quelque personnage assez influent pour pouvoir convaincre le Sultan lui-même que Mehmet-Pacha était un homme indigne des faveurs du Padischah.

Ce personnage ne fut pas difficile à trouver. Le palais du Sultan abonde en sybarites tourmentés par le soif de l'or. Para se trouva être en possession des lettres de change (qui lui furent envoyés de Vienne) d'un favori du sultan. La somme était assez considérable, en outre Para mit la main sur certaine correspondance laquelle, si le sultan l'avait su, aurait fait exiler ce Don-Juan en Anatolie.

De cette façon Para jeta le grappin sur la personne qu'il lui fallait et il ne lui resta plus qu'à tourner toutes ses batteries contre Mehmet Pacha, ce dont il se tira à merveille.

(La fin au prochain No.)

Наша почта.

Изъ *Книжнеча* намъ сообщаютъ, что тамъ вышла особая „Инструкция воспитательницамъ книжнеческаго епархіального женскаго училища“, которая, по словомъ нашего корреспондента, «является послѣднею вѣщью старой педагогической въ духѣ помаяловщины, только приложенной къ *жеснскому* училищу. Почти каждый параграфъ обнаруживаетъ грубое незаніе современной педагогической и незнакомство даже съ такой популярной книжкою, какъ напр. „Реформа среднихъ учебныхъ заведеній“ Демолена. Между вѣсьми этими наставленіями не хватаетъ еще совѣта кушать мѣлъ и пить чернила, — средства, которыя такъ были употребительны въ періодъ сентиментализма, эпоху которую и стремится возстановить вышеупомянутая инструкция».

Съ своей стороны мы только прибавимъ, что прискорбно слышать про такія „инструкции“ въ Россіи, которая давно уже стряхнула съ себя средневѣковыя дикости и варварства.

Газета *Information* сообщаетъ, что нынѣшній болгарскій македонскій комитетъ вступилъ въ переговоры съ Портою о введеніи въ Македоніи реформъ. Ожидаютъ, что въ самомъ непродолжительномъ времени князь Фердинандъ отправится въ Константинополь, чтобы вполне выработать окончательныя условія для введенія (въ болгарскихъ видахъ) реформъ. Князь Фердинандъ принялъ на себя эту миссію — явиться полномочнымъ официальнымъ представителемъ македонской организаціи въ Болгаріи — и признать такимъ образомъ тотъ фактъ, что, со времени назначенія предсѣдателемъ Михайловскаго, комитетъ зависитъ отъ болгарскаго двора.

Перепечатывая это извѣстіе, интересно знать какая изъ европейскихъ дипломатій будетъ въ Константинополь въ пользу болгарскихъ вождѣвннй, которыя грозятъ гибелью сербскому, греческому и куцовлашскому народамъ въ Македоніи?

Изъ *Гадаца* пишутъ въ *Новое Время* (9 ноября), что: «Торговья дѣла тутъ въ большомъ упадкѣ, — закрываются фирмы. И это происходитъ во всей Румыніи, а особенно въ Галацѣ, гдѣ застою выражается и въ убыли народонаселенія за послѣдніе годы. Въ Румыніи хорошо торгуютъ одинъ только король. Кто первый скотоводъ вообще и свиноводъ въ частности въ странѣ? Король! Кто первый торговецъ лѣсомъ? Опять король, и т. д.»

— Въ вышедшемъ на дняхъ въ Берлинѣ сочиненіи докт. Отто Деффра, проповѣдуется натискъ нѣмцевъ на всѣ четыре стороны. Прежде всего онъ совѣдуетъ обратить Австрію въ прусскую провинцію, о чемъ давно мечтаютъ и прусскіе и австрійскіе нѣмцы. Это необходимо устроить пока Россія не набралась силы. Впрочемъ авторъ увѣренъ, что Россія этому противиться не будетъ; не станетъ же она спасать Австрію, также и славянъ, которые нужны нѣмцамъ. Послѣ того какъ Германія заберетъ всю Австрію, она вступитъ въ борьбу съ Россіей изъ-за Константинополя, Суэзскаго канала и Дарданелль, потому, что занятіе Россіей всего Чернаго моря будетъ тяжелымъ ударомъ для Германіи изъ-за Константинополя и Дарданелль и даже изъ-за Суэзскаго канала, на который Россія никогда не предъявляла своихъ видовъ. Отто Деффръ надѣется на союзъ Германіи съ Англіей, которая вмѣстѣ оттѣсняетъ, благодаря нѣмецкимъ колонистамъ, Россію отъ Чернаго моря; затѣмъ послѣдуетъ перенесеніе столицы изъ Петербурга въ Москву.

Къ нѣмцамъ г. Деффръ обращается съ призывомъ, чтобы каждый изъ нихъ всеми своими силами старался, какъ нельзя болѣе, ослабить Россію и лишить ее значенія великой державы. Къ этому, какъ извѣстно, нѣмцы давно стремятся, почему авторъ полагаетъ, что Германія въ состояніи „докончить дѣло Лютера и Висмарка — Германизации Европы“.

Жаль что авторъ ничего не говоритъ какую роль при нашествіи Германіи и Англіи на Россію будутъ играть Турція, Румынія, Швеція, Данія, Китай и Японія. Неужели Германіи не вооружитъ ихъ противъ Россіи, благодаря дружбы послѣдней съ нею?

Въ газету *Feriadz* пишутъ изъ Владикавказа, что „въ послѣднее время кавказскіе горцы стали бѣднѣть и впадать въ нищету. Вслѣдствіе этого у нихъ появились разные пороки, за которые они наказывались отсѣченіемъ рукъ и головы. Присоединившіеся къ нимъ казаки не внушали имъ большой симпатіи за распространенное между ними пьянство и развратъ. Русскіе чиновники, въ качествѣ начальниковъ округовъ и приставовъ, въ своихъ отношеніяхъ къ черкесамъ рѣдко приравнивались къ ихъ характеру, нравамъ, обычаямъ и традиціямъ. Отдававшіеся въ русскія школы черкесскіе мальчики не встрѣчали особенной ласки со стороны паставниковъ и товарищей. Послѣдніе обзывали ихъ разными кличками, до глубины души оскорбляя самолюбивыхъ горскихъ дѣтей. По поступленіи въ школу, они скоро покидали ее и возвращались къ родителямъ съ горькою жалобой на свою участь. Изъ этихъ подростковъ образовывался контингентъ русскихъ ненавистниковъ, «искавшихъ спасенія» въ Турціи. Какъ бы не были плохи порядки Турціи, какъ бы не были тяжелы экономическія условія жизни переселенцевъ, — въ нравственномъ отношеніи они вполне спокойны. Живя бокъ-о-бокъ со своими единовѣрцами-турками, они не видятъ съ ихъ стороны племенной и религіозной вражды.

Сильно развитая въ черкесахъ привязанность къ горамъ и уваженіе къ могиламъ своихъ предковъ могли бы служить въ рукахъ русскихъ средствомъ для удержанія ихъ на своихъ мѣстахъ, если бы было обращено малѣйшее вниманіе на удовлетвореніе матеріальныхъ и нравственныхъ потребностей горцевъ. Энергичные, воспримчивые, трезвые по природѣ, рыцарски-честные горцы, постепенно культивируясь, могли бы войти въ составъ русской гражданственности и внести въ нее не мало свѣжихъ, здоровыхъ и сильныхъ элементовъ. Но русскіе, задравшіе въ послѣдніе годы топки о какомъ-то «обрусѣніи» (по словамъ турецкой газеты), такъ грубо, круто и неумѣло стали стремиться къ своей цѣли, что только раздражали, озлобили и отталкивали иновѣрцевъ, способствуя установленію между ними духовнаго единенія и вселенію въ нихъ общей, глухой ненависти ко всему русскому“.

Несомнѣно, что въ словахъ турецкой газеты, справедливо замѣчаютъ *С. Петерб. Вид.* — много правды, и слѣбвымъ «обрусителямъ» слѣдовало бы призадуматься надъ данными «*Feriadz*».

Поправка. На стр. 204, на 6 строкѣ пропущено слово „священническихъ“ передъ словомъ „мѣсть“.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1902 г.

на еженедѣльный журналъ
ПРАВОСЛАВНЫЙ ВОСТОКЪ

Православный Востокъ имѣетъ цѣлью способствовать сближенію и союзу православныхъ народовъ, подъ защитой Россіи.

Эту цѣль, высказанную уже въ 1 Но. нашего журнала, мы будемъ преслѣдовать, не смотря ни на какія гоненія и оскорбленія многочисленныхъ враговъ славянства и православія.

Православный Востокъ выходитъ каждое воскресенье на русскомъ и французскомъ языкахъ.

Цѣна для Россіи на годъ — 10 р.

Полгода — 5 р. на три мѣсяца — 3 р.

Подписка принимается въ книжныхъ магазинахъ новаго-Времени въ Петербургѣ, Москвѣ и Одесѣ и въ Бухарестѣ (Румынія).

Domnița Anastasia No. 10. Въ Конторѣ Редакціи Прав. Вост.

Le journal est en vente à Athènes chez le libraire Eleutherodakis. Prix du No. 40 cent.